NOAH GORDON

DOCTORUL

Noah Gordon

Doctorul

Traducerea: Ioana Ruxandra Fruntelată

Cuprins

Cu toată dragostea,
pentru Nina,
care mi-a dăruit-o pe Lorraine

Teme-te de Dumnezeu şi păzeşte-i poruncile; căci aceasta e singura îndatorire a omului.

Ecleziastul 12:13

Te voi lăuda, că sunt o făptură aşa de minunată. Minunate sunt lucrurile Tale şi sufletul meu le cunoaşte foarte.

Psalmi 138:14

Cât despre morţi, Dumnezeu îi va scula din nou.

Coran, S.6.36

Nu cei sănătoşi au nevoie de doctor, ci cei bolnavi.

Matei 9:12

Partea întâi

Băiatul bărbierului

1
Diavolul din Londra

Rob îşi trăia ultimele clipe de siguranţă şi de inocenţă binecuvântată, dar, în ignoranţa lui, i se păru că era osândit la o corvoadă când fu pus să rămână acasă cu fraţii şi sora lui. Era o zi de primăvară timpurie şi soarele se apropiase de pământ, trimiţând raze calde prin spărturile acoperişului de stuf, iar el ieşi pe prispa de piatră să se bucure de vremea cea bună. O femeie trecea chiar atunci strada Tâmplarilor, ferindu-se de noroi. Strada ar fi trebuit reparată, la fel şi casele muncitorilor, aruncate pe ea parcă la întâmplare, dar constructorii pricepuţi îşi câştigau traiul ridicând locuinţe solide pentru cei bogaţi şi norocoşi.

Băiatul decojea mazăre timpurie, strânsă într-un coş, încercând în acelaşi timp să-i supravegheze pe copiii mai mici, de care răspundea cât timp Mama era plecată. William Stewart, de şase ani, şi Anne Mary, de patru, scobeau în noroi în spatele casei şi jucau un joc însoţit de chicoteli. Jonathan Carter, de optsprezece luni, stătea pe o blană de miel, înfăşat, sătul şi gângurind mulţumit. Samuel Edward, de şapte ani, îi scăpase de sub supraveghere. Întotdeauna, Samuel reuşea să se strecoare cu dibăcie afară din curte şi să scape de treburi şi Rob J. se gândi cu ciudă că nici de data asta nu izbutise să-l vadă plecând. Desfăcea tecile una după alta, scoţând boabe de mazăre din culcuşul lor cerat, aşa cum făcea Mama, fără să se oprească, şi nu observă că femeia de peste drum venea drept spre el.

Corsajul îi ţinea pieptul foarte ridicat şi faţa ei

cărnoasă lucea de alifii şi cosmetice. Rob J. avea numai nouă ani, dar orice copil din Londra putea recunoaşte o târfă.

– Aşa, am ajuns. Asta-i casa lui Nathanael Cole?

Băiatul o privi cu duşmănie, căci nu era prima oară când lepădături ca ea le băteau la uşă ca să-l caute pe tatăl lor.

– Cine vrea să afle? spuse aspru, bucuros că Tata era plecat să caute de lucru şi că Mama se dusese să-şi împartă broderiile şi era scutită de ruşine.

– Nevasta lui are nevoie de el. Ea m-a trimis.

– Cum adică *are nevoie* de el? se opriră mâinile băiatului din treabă.

Târfa îl privi cu răceală, atinsă de tonul şi atitudinea lui dispreţuitoare.

– E maică-ta?

El dădu din cap.

– Naşte cu dureri mari. E la grajdurile Egglestan, aproape de docul Puddle. Mai bine l-ai găsi pe taică-tu să-l trimiţi acolo, spuse femeia, înainte de a se îndepărta.

Băiatul privi în jur disperat:

– Samuel! ţipă el, dar afurisitul de Samuel iar plecase cine ştie unde, ca de obicei, aşa că Rob îi luă pe William şi pe Anne Mary de la joacă:

– Ai grijă de ăştia mici, Willum, spuse el.

Apoi plecă în fugă de acasă.

Dacă i-ai fi ascultat pe cei ce şopteau pe la colţuri, te-ai fi încredinţat că Anno Domini 1021, anul celei de-a opta sarcini a lui Agnes Cole, era al Satanei. Semnele erau pretutindeni: catastrofe printre oameni şi monstruozităţi ale naturii. În toamna premergătoare lui, recoltele fuseseră degerate de un ger timpuriu care îngheţase apele. Plouase mai mult ca oricând şi Tamisa se dezgheţase în pripă, aruncându-şi valurile asupra podurilor şi măturând casele mai apropiate de

maluri. Pe cerul iernii căzuseră stele şi oamenii văzuseră şi una cu coadă. În februarie, pământul se cutremurase. Fulgerul frânsese capătul unui crucifix şi oamenii murmuraseră că sfinţii şi Christos sunt adormiţi. Se zvonise că, timp de trei zile, apa unui pârâu cursese amestecată cu sânge şi călătorii povestiseră că-l văzuseră pe diavol în păduri şi în alte locuri tainice.

Agnes îi spusese fiului ei cel mare să nu dea atenţie vorbelor. Dar apoi adăugase stânjenită că, dacă băiatul vedea sau auzea ceva neobişnuit, trebuia să-şi facă repede semnul crucii.

Blestemele oamenilor nu mai conteneau, căci lipsa recoltei adusese vremuri grele. Nathanael nu mai câştigase niciun ban de mai mult de patru luni şi trăia datorită broderiilor frumoase cusute de soţia lui.

Ca tineri căsătoriţi, ea şi Nathanael fuseseră ameţiţi de dragoste şi foarte încrezători în viitor; el plănuise să devină bogat, să construiască locuinţe. Dar nu era uşor să promovezi în breasla tâmplarilor, când comitetul de examinare îţi întorcea proiectul pe toate părţile, de parcă l-ai fi pregătit pentru rege. Nathanael fusese timp de şase ani Ucenic Tâmplar, apoi încă doisprezece ani Asociat al Companiei. De acum ar fi putut să aspire la titlul de Maistru Tâmplar, aceasta fiind calificarea profesională necesară pentru a dobândi contracte de construcţie. Dar ca să devii Maistru aveai nevoie de multă energie, iar el era prea descurajat pentru a mai încerca.

Viaţa familiei lor continuase să se învârtească în jurul breslei, dar acum până şi Corporaţia Tâmplarilor Londonezi îi dezamăgise, pentru că, în fiecare dimineaţă, Nathanael se ducea la casa breslei numai ca să afle că nu este nimic de lucru pentru el. Împreună cu alţi disperaţi, îşi căuta şi el alinarea într-o băutură numită „pigment”: un tâmplar aducea miere, altul câteva mirodenii şi le amestecau într-o stacană cu vin, aflată întotdeauna

în casa Corporaţiei.

Nevestele tâmplarilor îi spuseseră lui Agnes că, de multe ori, unul din oameni ieşea şi se întorcea cu o femeie pe care ceilalţi, beţi, o foloseau pe rând.

Cu toate eşecurile lui, ea nu-l putea respinge pe Nathanael, era prea ataşată de plăcerea pe care i-o dădea. El îi umplea mereu pântecul de copii şi când i se apropia sorocul, evita să mai calce pe acasă. Viaţa lor decurgea întocmai cum le prezisese sumbru tatăl ei, când, deja însărcinată cu Rob J., se măritase cu tânărul care venise la Watford să ajute la construirea hambarului unui vecin. Tatăl ei îi blestemase învăţătura, spunând că educaţia umplea capul femeilor de prostie şi desfrânare.

Tatăl ei era proprietarul unei mici ferme de la Aethelred de Wessex, ca plată pentru serviciile militare aduse de el. Era primul din familia Kemp care devenise yeoman. Walter Kemp îşi trimisese fiica la şcoală în speranţa că, astfel, ea se va putea mărita cu un proprietar de pământ, pentru că acestora le era greu să găsească o persoană de încredere care să ştie să citească şi să facă socotelile şi preferau să-şi ia o soţie educată. Fusese amărât de alegerea proastă făcută de fiica lui. Dar nu avusese nici puterea de a o dezmoşteni. Mica lui avere fusese înghiţită de taxele cuvenite Coroanei, îndată după moartea lui.

Însă ambiţia lui o urmărise pe Agnes. Cei mai fericiţi ani din viaţa ei fuseseră cei cinci ani petrecuţi ca elevă la mănăstire. Călugăriţele purtau pantofi purpurii, robe alb-violete şi voaluri delicate şi uşoare ca norii. O învăţaseră să citească şi să scrie, să recunoască bruma de latină folosită în catehism, să croiască haine şi să le coasă cu punct invizibil şi să facă broderii atât de elegante, încât se căutau şi în Franţa.

„Prostiile” învăţate de la călugăriţe asigurau astăzi pâinea familiei ei.

În dimineaţa aceasta se gândise dacă putea să mai amâne dusul broderiei la clienţi. Nu mai avea mult până la termen şi se simţea greoaie şi neîndemânatică, dar în cămară nu mai erau de nici unele. Trebuia să se ducă la piaţa Billingsgate să cumpere făină şi altele şi avea nevoie de bani de la exportatorul de broderii din cartierul Southwark, pe malul celălalt al Tamisei. Luându-şi bocceaua, porni încet pe strada Tamisei, către podul Londrei.

Ca de obicei, strada Tamisei era înţesată de animale de povară şi de hamali care mutau mărfuri între depozitele întunecoase şi pădurile de catarge ale vaselor de pe chei. Zgomotul îi făcu bine, înviorând-o ca ploaia după secetă. În ciuda necazurilor, îi era recunoscătoare lui Nathanael pentru că o scăpase de Watford şi de fermă.

Iubea atât de mult oraşul!

– Fiu de curvă ce eşti! Întoarce-te imediat şi dă-mi înapoi banii, se răsti o femeie furioasă la cineva pe care Agnes nu-l vedea.

Râsetele se amestecau cu frânturi de cuvinte străine. Blestemele se încrucişau, unele sunând ca nişte binecuvântări afectuoase.

Trecu de nişte sclavi zdrenţăroşi, care târau spre corăbii nişte bare de fier. Câinii lătrau la nefericiţii care se zbăteau încovoiaţi de povară, cu perle de sudoare lucindu-le pe capetele rase. Mirosul lor de trupuri nespălate, amestecat cu cel metalic al barelor, fu repede înlocuit de o adiere mai plăcută, provenind de la o căruţă unde un om pregătea plăcintă cu carne. Îi lăsa gura apă, dar nu avea în buzunar decât o monedă şi acasă o aşteptau copiii flămânzi.

– Plăcinte dulci ca păcatul! striga omul. Fierbinţi şi bune!

Docurile emanau o mireasmă de fibră de pin încălzită de soare, de frânghie şi de catran. Mergând îşi ţinu pântecul cu mâna şi-şi simţi copilul mişcându-se înăuntrul ei. În colţ, o adunătură de marinari cu flori la bonete cântau cu

chef, acompaniaţi de trei lăutari cu un fluier, o tobă şi o harpă. Trecând pe lângă ei, observă un bărbat rezemat de o căruţă cu un coviltir ciudat, pictat cu semnele zodiacului. Putea să aibă vreo patruzeci de ani. Începuse să chelească, părul, castaniu închis ca şi barba, i se rărise. Avea trăsături plăcute; dacă nu ar fi fost gras, ar fi fost mai frumos decât Nathanael. Era rumen la faţă şi avea un pântec la fel de mare ca al ei. Dar corpolenţa lui nu era respingătoare; dimpotrivă. Era dezarmantă şi încântătoare, vorbindu-le trecătorilor de un suflet prietenos şi prea înclinat către lucrurile bune ale vieţii pentru a le dispreţul. Sclipirea din ochii albaştri i se potrivea cu zâmbetul.

– Drăguţă doamnă, nu vrei să fii păpuşica mea? spuse el.

Tresărind, Agnes privi în jur să vadă cui i se adresa, dar nu văzu pe nimeni în afară de ea.

– Ha! exclamă.

În mod normal, ar fi retezat astfel de vorbe deochiate cu o singură privire îngheţată, dar aprecia simţul umorului şi omul acesta părea înzestrat din plin cu aşa ceva.

– Suntem făcuţi unul pentru altul. Aş muri pentru tine, doamna mea, strigă el cu foc în urma ei.

– Nu-i nevoie, a murit deja Cristos, domnule, spuse ea.

Îşi înălţă capul, îşi îndreptă spatele şi se îndepărtă unduindu-şi şoldurile seducător, ducându-şi pântecul enorm şi alăturându-se hohotelor lui de râs.

Trecuse mult timp de când un bărbat n-o mai complimentase pentru feminitatea ei, nici măcar în glumă, şi schimbul absurd de cuvinte cu omul acela îi crease o bună dispoziţie de moment. Zâmbind, se apropie de docul Puddle şi atunci începură durerile.

– Maică preamilostivă, şopti.

O lovi din nou, în stomac, dar durerea îi

cuprinse tot trupul şi mintea şi i se tăiară picioarele. Prăbuşindu-se pe strada pietruită, simţi cum i se rupe apa.

– Ajutor! strigă. Să vină cineva!

Gloata dornică de evenimente o înconjură imediat cu un gard de picioare. Cu ochii înceţoşaţi de durere, văzu un cerc de feţe aplecat spre ea. Gemu.

– Înapoi, ticăloşilor, mormăi un căruţaş. Lăsaţi femeia să respire şi lăsaţi-ne şi pe noi să ne câştigăm pâinea. Scoateţi-o de pe stradă ca să putem trece cu căruţele.

O cărară într-un loc întunecos şi rece, unde mirosea puternic a bălegar. În timp ce o duseseră, cineva îi furase bocceaua cu broderii. Văzu nişte siluete uriaşe adunându-se şi legănându-se în umbră. Se auzi zgomotul puternic al unei copite izbite de iesle şi un nechezat apropiat.

– Ce e asta? Nu, n-o puteţi aduce aici, spuse o voce arţăgoasă.

Îi aparţinea unui omuleţ agitat, pântecos şi ştirb şi, când îi văzu cizmele de rândaş şi boneta, îl recunoscu pe Geoff Egglestan şi ştiu că fusese în grajdurile lui cu un an înainte. Nathanael ajutase la reconstrucţia câtorva grajduri de aici şi se agăţă de asta:

– Maistre Egglestan, spuse stins. Eu sunt Agnes Cole, nevasta tâmplarului pe care îl cunoaşteţi bine.

I se păru că citeşte o recunoaştere nemulţumită pe faţa lui şi, în acelaşi timp, fu convinsă că nu o putea alunga. În spatele lui se adunase deja o mulţime fremătătoare de curiozitate.

– Vă rog, e cineva aşa de bun să-mi aducă soţul? răsuflă Agnes.

– Nu pot să-mi las treaba, mormăi Egglestan. Să se ducă altcineva.

Nimeni nu făcu nici o mişcare.

Agnes duse mâna la buzunar şi găsi moneda.

– Vă rog, spuse din nou, ridicând-o în faţa ei.

– Eu o să-mi fac datoria creştinească, spuse o femeie, prostituată fără îndoială, şi mâna i se strânse pe monedă ca o gheară.

Durerea era insuportabilă, era altfel decât era obişnuită. Ştia cum dureau contracţiile; după primele două sarcini, născuse uşor şi, deşi lepădase înainte şi după naşterea lui Anne Mary, fetiţa şi Jonathan ieşiseră repede din trupul ei după ce se rupsese apa, ca nişte sâmburi de prună strânşi între degete. Deşi născuse de cinci ori, nu mai trecuse încă prin asemenea chinuri.

Dulce sfântă Agnes, se rugă în gând, fie-ţi milă de mine.

Întotdeauna se ruga sfintei căreia îi purta numele să-i uşureze durerile naşterii şi sfânta o ajuta, dar, de data aceasta, lumea din ea se umpluse de durere şi în mijlocul ei stătea copilul, ca un dop uriaş.

În cele din urmă, ţipetele ei sfâşietoare atraseră atenţia unei moaşe, o cotoroanţă pe jumătate beată care trecea pe acolo. Aceasta se apropie şi-i goni pe curioşi din grajd, blestemându-i. Apoi o examină dezgustată pe Agnes.

– Ticăloşii te-au pus în rahat, mormăi ea.

Dar nu era niciun loc mai bun unde s-o mute. Îi ridică lui Agnes fustele până la mijloc şi-i smulse ce avea pe dedesubt; apoi dădu la o parte bălegarul din dreptul vulvei căscate şi-şi şterse mâinile pe un şorţ murdar. Scoase din buzunar o sticluţă cu untură, deja înnegrită de sângele şi secreţiile altor femei. Scobind în ea, se frecă pe mâini ca să şi le facă alunecoase, apoi vârî întâi două degete, pe urmă trei şi până la sfârşit toată mâna în măruntaiele femeii care urla acum ca un animal.

– O să te doară de două ori mai mult pe atâta, coană, spuse moaşa peste câteva momente, ungându-şi braţele până la coate. Micuţul ar putea să-şi muşte degetele de la picioare dacă i-ar trece prin cap. Iese cu fundul.

2
O familie din breaslă

Rob J. începuse să alerge către docul Puddle. Apoi îşi dădu seama că trebuia să-şi anunţe tatăl şi plecă să ceară ajutor la breaslă, aşa cum făcea orice copil de tâmplar la vreme de nevoie.

Corporaţia Tâmplarilor londonezi îşi avea sediul la un capăt al străzii Tâmplarilor, într-o clădire veche cu pereţi de nuiele întăriţi cu tencuială şi cârpiţi în fiecare an când aceasta crăpa şi cădea în bucăţi din ochiurile împletiturii. Înăuntru, vreo doisprezece bărbaţi în nădragi de piele şi cu sculele de tâmplari agăţate de brâu, stăteau la mesele grosolane puse la dispoziţia breslei de comitetul acesteia; băiatul recunoscu vecini şi membri din zecimea tatălui său, dar Nathanael nu era acolo.

Pentru lucrătorii în lemn, breasla lor din Londra era totul – birou de angajări, dispensar, societate de pompe funebre, club, arbitru, loc de plasare al serviciilor şi de închirieri, influenţă politică şi forţă morală. Era o societate bine organizată, compusă din patru grupe de tâmplari, numite Sute. Fiecare Sută era compusă din zece zecimi, ai căror membri se cunoşteau îndeaproape şi se vizitau des. Numai atunci când un om dintr-o zecime murea, se îmbolnăvea grav sau părăsea oraşul, breasla primea un nou ucenic tâmplar, luându-l de pe o listă care conţinea aproape numai nume de fii ai membrilor corporaţiei. Cuvântul Şefului Tâmplar era lege şi acesta era respectat de ceilalţi ca un cap încoronat şi de aceea Rob se grăbi spre acest personaj, Richard Bukerel.

Bukerel avea spatele încovoiat, parcă de prea

multe responsabilităţi. Toată făptura lui era întunecată. Avea părul negru şi ochii de un căprui asemănător cu scoarţa stejarilor bătrâni. Purta pantaloni strâmţi, tunică şi vestă din lână aspră, vopsită cu coji de nuci. Avea pielea arsă de soare şi tăbăcită de câte case ridicase în timpul anilor. Se mişca, vorbea şi gândea cu multă chibzuială şi îl ascultă pe Rob cu luare aminte.

– Nathanael nu-i aici, băiatul meu.

– Nu ştiţi unde poate fi găsit, maistre Bukerel?

Bukerel ezită.

– Scuză-mă, te rog, zise el după un timp şi se duse către o masă la care erau aşezaţi câţiva oameni.

Rob nu auzi din discuţia lor decât câte un cuvânt sau o propoziţie fără cap şi coadă.

– La căţeaua *aia* s-a dus? mormăi Bukerel.

Apoi Şeful Tâmplarilor reveni la el:

– Ştim unde să-l găsim pe tatăl tău, spuse el. Tu grăbeşte-te către mama ta, băiatul meu. Noi îl aducem pe Nathanael şi venim după tine.

Rob bolborosi nişte mulţumiri şi o zbughi afară.

Alerga fără oprire, printre căruţe şi beţivi, strecurându-se prin mulţime către docul Puddle. La jumătatea drumului îşi văzu duşmanul, pe Anthony Tite, cu care se bătuse crunt de trei ori anul trecut. Era cu doi derbedei de pe chei şi se ţineau după nişte hamali sclavi, batjocorindu-i.

Să nu mă întârzii, nătângule, gândi Rob cu răceală. *Încearcă numai, Tony-tontule, şi o să-ţi arăt eu ţie.*

Aşa cum avea să-i arate într-o zi şi nemernicului lui de tată.

Văzu cum unul dintre derbedei arăta cu degetul în direcţia lui, dar trecuse deja de ei şi-şi văzu de drum.

Când ajunse la grajdurile Egglestan, abia mai sufla şi-l înţepa splina şi în faţa lui o bătrână necunoscută tocmai înfăşa un nou născut.

În grajd mirosea greu de la gunoiul cailor

amestecat cu sângele mamei lui. Mama zăcea pe jos. Avea ochii închişi şi era foarte palidă. I se păru neobişnuit de mică.

– Mamă?

– Tu eşti fiul meu?

El dădu din cap suspinând.

Bătrâna se aplecă şi scuipă în jos:

– Las-o să se odihnească.

***

Când veni tata, abia dacă-i aruncă o privire lui Rob J. O duseră acasă pe mama într-o căruţă cu paie, împrumutată de maistrul Bukerel de la un constructor. Alături de ea îl aşezară şi pe bebeluş, un băieţel care avea să fie botezat Roger Kemp Cole.

După ce năştea un copil nou, mama li-l arăta întotdeauna celorlalţi, mândră şi maliţioasă. De data asta însă, zăcea în pat, cu ochii la acoperişul de stuf.

Până la urmă, Nathanael o chemă la ei pe văduva Hargreaves, care locuia în vecini.

– Nici nu poate să-i dea copilului să sugă, spuse el.

– Poate o să-i treacă, spuse Della Hargreaves.

Ea ştia o femeie cu copil mic şi-l duse pe bebeluş acolo, spre marea uşurare a lui Rob J. Şi aşa, să aibă grijă de ceilalţi patru copii era peste puterile lui. Jonathan Carter fusese învăţat să facă la oliţă, dar, de când mama nu se mai ocupa de el, îşi uitase bunele obiceiuri.

Tata rămase acasă. Rob J. vorbea puţin cu el şi nu-i stătea în cale.

Îi era dor de lecţiile lor din fiecare dimineaţă, pe care mama le făcuse să semene cu un joc vesel. Nu mai cunoscuse pe nimeni ca ea, care îndrepta greşelile cu atâta răbdare şi-l învăţa cu atâta căldură şi dragoste.

Rob îl puse pe Samuel să-i ţină pe Willum şi pe Anne Mary afară din casă. În seara aceea, Anne Mary plânsese, fiindcă rămăsese fără cântec de

leagăn. Rob o luă în braţe şi-i spuse cum îi plăcea ei, „domniţa mea Anne Mary”. Pe urmă-i cântă despre iepuraşi drăgălaşi şi păsărele în cuibuşoare, tra-la-la, bucuros că Anthony Tite nu putea să-l audă. Sora lui avea obrajii mai rotunzi şi carnea mai moale decât mama, dar Agnes spusese întotdeauna că moştenise tocmai trăsăturile familiei Kemp, avea până şi felul lor de a-şi lăsa colţurile gurii în jos când dormea.

A doua zi, mama arăta mai bine, dar tata spuse că îmbujorarea din obrajii ei însemna că avea febră şi tremura. Puseră mai multe pături pe ea.

În cea de-a treia dimineaţă, când Rob îi dădu să bea o înghiţitură de apă, fu şocat de dogoarea venită din faţa ei. Ea îl bătu uşor pe mână:

– Rob J. al meu, şopti ea. Ce mai bărbat!

Respira repede şi gura îi mirosea urât. Când îi luă mâna, ceva din trupul ei i se transmise deodată în minte. Fu conştient, fără putinţă de tăgadă, de ceea ce avea să i se întâmple. Nu putu să plângă. Nici să strige. Simţi că i se ridică părul pe ceafă. Ceea ce simţea putea fi numit teroare, teroare pură. Nici dacă ar fi fost adult n-ar fi putut s-o suporte, şi el era doar un copil.

Îngrozit, strânse mâna mamei şi pe ea o duru. Tatăl lui îl văzu şi-i dădu o palmă peste cap.

A doua zi, când se trezi, mama lui murise.

Nathanael Cole se aşeză şi plânse, înfricoşându-i pe copii, care nu înţeleseseră încă faptul că mama nu avea să se mai întoarcă. Nu-l mai văzuseră niciodată pe tatăl lor plângând şi se strânseră unul lângă altul, albi la faţă.

Breasla se ocupă de toate.

Întâi veniră nevestele. Niciuna nu-i fusese apropiată lui Agnes, pentru că educaţia primită de ea o făcuse suspectă. Dar acum, femeile îi iertară învăţătura şi o primeniră. Mult timp după aceea, Rob urî mirosul rozmarinului. În timpuri mai bune, bărbaţii ar fi venit la priveghi seara, dar, cum

foarte mulţi nu aveau de lucru, se arătară mai devreme. Hugh Tite, tatăl lui Anthony, care semăna cu el, veni din partea constructorilor de coşciuge. Îl bătu pe umăr pe Nathanael:

– Am multe bucăţi de pin puse deoparte. Au rămas de la taverna Bardwell la care am lucrat anu' trecut, mai ţii minte lemnu' ăla frumos? O să-i facem o ladă aşa cum trebuie.

Hugh nu stăpânea bine meseria şi Rob îşi auzise tatăl adeseori luându-l peste picior pentru că nu ştia să aibă grijă de unelte, dar acum, Nathanael se mulţumi să dea posomorât din cap, întorcându-se apoi la băutura lui din pahar.

Breasla aduse de toate, pentru că o înmormântare era singura ocazie la care nu se admiteau beţia şi îmbuibarea. Pe lângă cidru şi rachiu de ovăz, mai erau bere dulce şi un amestec de miere fermentată cu apă, numit „slip”. Aveau şi băutura numită „pigment”, mângâierea de fiecare zi a tâmplarilor; un vin cu aromă de dude, numit „morat”; şi un mied condimentat, căruia i se spunea „meteglin”. Veniseră încărcaţi cu pachete de prepeliţe şi potârnichi fripte, carne de iepure şi de căprioară preparată în diverse feluri, heringi afumaţi, păstrăvi şi plătici proaspete şi pâini mari de orz.

Breasla ceru tuturor suma de două pence pentru pomenirea numelui lui Agnes Cole şi făcu rost de purtători de icoană care să conducă alaiul până la cimitir, unde doi gropari fuseseră plătiţi să sape groapa. Înainte, procesiunea se opri la biserica Sf. Botolf, unde un preot, părintele Kempton, o încredinţă absent pe mama în mâinile Domnului, iar tâmplarii recitară în cor câteva rugăciuni pentru odihna sufletului ei. O îngropară în cimitirul din curtea bisericii, sub un copăcel de tisă.

Când reveniră acasă, femeile pregătiseră masa şi praznicul ţinu ore în şir. Oamenii mâncară şi băură, uitând de sărăcie datorită morţii vecinei. Văduva Hargreaves stătu cu copiii şi le dădu să

mănânce, făcând mult caz de sufletul ei bun. Îi strângea la pieptul ei mare şi înmiresmat, sufocându-i şi făcându-i să lăcrimeze. Dar, când lui William i se făcu rău, Rob fu cel care-l duse în spatele casei şi-i ţinu capul ca să vomite. După aceea, Della Hargreaves îl mângâie pe William, spunând că i se făcuse rău de durere; dar Rob văzuse că-i hrănise pe copii din mâncărurile făcute de ea şi avu grijă tot restul serii ca în farfuriile lor să nu mai ajungă nimic din oalele ei.

Rob înţelegea ce era Moartea, dar, cu toate acestea, se trezi aşteptând ca mama să se întoarcă. Ceva din adâncul lui nu s-ar fi mirat dacă ea ar fi intrat pe uşă cu de-ale gurii de la piaţă sau cu banii câştigaţi pe broderii de la exportatorul din Southwark.

Lecţia de istorie, Rob.

– Care sunt cele trei triburi germane care au invadat Anglia între anii Domnului 400 şi 500?

– Anglii, Jutii şi Saxonii, mamă.

– De unde veneau ei, dragul meu?

– Din Germania şi Danemarca. I-au cucerit pe briţi de-a lungul coastei de est şi au întemeiat regatele Northumbria, Mercia şi Anglia de est.

– De ce-i băiatul meu aşa deştept?

– Fiindcă are o mamă deşteaptă?

– A! Uite un pupic de la mama ta aia deşteaptă, şi încă unul, fiindcă ai un tată deştept. Să nu uiţi niciodată de tatăl tău cel deştept…

Spre marea lui surpriză, tatăl lui nu părăsi casa. Nathanael părea că doreşte să stea de vorbă cu copiii, dar nu poate. Îşi petrecea cea mai mare parte a timpului reparând acoperişul. La câteva săptămâni după înmormântare, când Rob începuse deja să înţeleagă cât de diferită avea să fie viaţa lor de acum înainte, tatăl lui reuşi să obţină o slujbă.

Mâlul Tamisei e cafeniu şi gros, iar umezeala lui moale adăposteşte viermii teredus, care rod lemnul corăbiilor. Viermii aceştia făcuseră prăpăd

în cheresteaua pontoanelor de încărcat şi descărcat mărfuri, găurindu-le atât de tare, încât unele trebuiau înlocuite. Munca de reparare a lor era departe de aceea de constructor de locuinţe, dar, în disperarea lui, Nathanael o primi bucuros.

Rob J. fu nevoit să ia răspunderea gospodăriei pe umerii lui, deşi nu se pricepea la gătit. Della Hargreaves le aducea mâncare sau venea să le gătească, mai ales când era şi Nathanael acasă, străduindu-se să se arate cât mai parfumată, binevoitoare şi atentă cu copiii. Era îndesată, dar nu era lipsită de farmec, cu tenul ei îmbujorat, pometii ridicaţi, bărbia mică şi mâinile durdulii pe care le folosea cât putea de puţin la muncă. Rob avusese întotdeauna grijă de fraţii şi sora lui, dar acum devenise singurul lor protector şi situaţia nu le convenea nici celorlalţi copii, nici lui. Jonathan Carter şi Anne Mary plângeau tot timpul. William Stewart îşi pierduse pofta de mâncare şi era tras la faţă, cu ochii parcă mai mari, iar Samuel Edward era mai obraznic decât oricând, venea acasă cu tot felul de vorbe urâte auzite pe stradă şi i le azvârlea fratelui lui în faţă cu atâta tupeu, încât Rob J. nu găsea altă soluţie mai bună decât să-l plesnească.

Încerca să facă tot ceea ce credea că ar fi făcut *ea*.

Dimineţile, după ce bebeluşul îşi primea porţia şi restul căpătau mâncare de secară şi ceai, curăţa vatra în dreptul hornului pe unde, când ploua, picături mici de apă cădeau sfârâind în foc. Ducea cenuşa în spatele casei şi apoi mătura şi ştergea de praf mobilele desperecheate din cele trei camere ale casei. Mergea la piaţa Billingsgate de trei ori pe săptămână ca să facă târguielile pe care mama le aducea ducându-se doar o singură dată. Mulţi dintre vânzătorii de la tarabe îl cunoşteau; câţiva dăruiseră familiei lor câte ceva în semn de condoleanţe: câteva mere, o bucată de brânză, o jumătate mică de cod sărat. Dar peste câteva săptămâni, situaţia se schimbase şi se tocmea cu ei

mai crunt decât mama, ca nu cumva să le treacă prin cap că puteau profita de el fiindcă era copil. Când venea acasă de la piaţă, abia îşi târa picioarele, pentru că nu era deloc nerăbdător să-i ia lui Willum responsabilitatea de a avea grijă de copii.

Mama dorise ca Samuel să înceapă să meargă la şcoală din anul acela. Ea îl înfruntase pe Nathanael şi-l convinsese să-l lase pe Rob să meargă la şcoală la călugării de la mănăstirea Sf. Botolf şi băiatul se dusese zilnic acolo timp de doi ani, înainte de a fi nevoit să rămână acasă pentru ca Mama să poată lucra la broderii. Acum, niciunul dintre copii nu avea să mai meargă la şcoală, pentru că Nathanael nu ştia să scrie şi să citească şi găsea că învăţătura este o pierdere de vreme. Lui Rob îi era dor de şcoală. Mergea printre casele îngrămădite şi sărăcăcioase ale vecinilor şi aproape uitase vremurile când îl preocupau jocuri copilăreşti şi ciorovăiala cu Tontul-Tony Tite. Anthony şi acoliţii lui treceau pe lângă el fără să-l mai hărţuiască, de parcă pierderea mamei lui i-ar fi acordat imunitate faţă de ei.

Într-o seară, tatăl lui îi spuse că se descurcase bine.

– Întotdeauna te-ai purtat ca unul mai mare decât anii tăi, spuse Nathanael, aproape dezaprobator.

Se priviră stânjeniţi, neştiind ce să-şi mai spună. Rob J. nu ştia dacă Nathanael îşi petrecea timpul liber cu femei. Încă îşi ura tatăl, mai ales când se gândea la ce îndurase mama, dar ştia că Nathanael se lupta cu o îndârjire pe care ea ar fi admirat-o.

Ar fi putut foarte uşor să-i lase pe copii pe seama Dellei Hargreaves şi băiatul o urmărea foarte atent pe văduvă de câte ori aceasta venea sau pleca, pentru că bârfele vecinilor îl făcuseră să înţeleagă că ea putea deveni mama lor vitregă. Nu avea copii; soţul ei Lanning Hargreaves, fusese

tâmplar şi murise de cincisprezece luni, doborât de o bârnă de construcţii care căzuse peste el. Era de la sine înţeles că atunci când unui om îi murea nevasta tânără, acesta trebuia să caute să se recăsătorească. De aceea, nimeni nu se miră când Nathanael începu să-i facă Dellei vizite la ea acasă. Totuşi, lucrul acesta nu se întâmpla des, pentru că, de obicei, Nathanael era prea obosit. Traversele şi pilonii folosiţi la pontoane trebuiau tăiaţi din trunchiuri groase şi înnegrite de stejar şi înfipţi adânc în mâlul de la mal, la reflux. Nathanael muncea în frig şi era tot timpul ud. El şi ceilalţi din echipă începură să tuşească sec şi constant şi să vină acasă cu dureri de oase. Din mocirla cleioasă a Tamisei, adunau frânturi de istorie: o sanda romană de piele cu nişte curele lungi pentru glezne, o suliţă ruptă, cioburi de oale. Nathanael aduse acasă un vârf de săgeată şi i-l dădu lui Rob J. Era ascuţit ca un brici şi fusese găsit la cinci metri adâncime.

– E roman? întrebă Rob, fremătând.

– Poate e saxon, ridică tatăl lui din umeri.

În schimb, moneda pe care o găsi peste câteva zile nu mai putea isca nici o întrebare cu privire la originea ei. Rob o frecă îndelung cu cenuşă umezită şi pe o parte a discului înnegrit apărură cuvintele: *Prima Cohors Britanniae Londonii.* Latina pe care o învăţase de la călugări nu-i fu de mare ajutor.

– Poate că a fost făcută când a venit la Londra prima colonie romană, spuse el.

Pe partea cealaltă a monedei era gravat un călăreţ roman, iar mai jos apăreau trei litere, I O X.

– Ce înseamnă I O X? întrebă tatăl lui.

Băiatul nu ştia. Mama ar fi ştiut, dar acum nu mai avea pe cine să întrebe şi puse deoparte moneda.

Se obişnuiseră toţi cu tusea lui Nathanael şi aproape nici n-o mai auzeau. Dar într-o dimineaţă,

când Rob strângea cenuşa, auzi un zgomot la uşa din faţă. O deschise şi-l văzu pe Harmon Whitelock, un muncitor din echipa tatălui lui, cu doi sclavi luaţi de pe docuri ca să-l ajute să-l care acasă pe Nathanael.

Rob J. era îngrozit de sclavi. Un om îşi putea pierde libertatea în multe feluri. Un prizonier de război devenea servul războinicului care l-ar fi putut ucide, dar îi cruţase viaţa. Oamenii liberi puteau fi condamnaţi la sclavie dacă făceau fapte rele, la fel datornicii, dacă nu-şi puteau plăti dobânzile şi amenzile. Soţia şi copiii unui sclav erau şi ei sclavi şi toţi moştenitorii lor aveau aceeaşi soartă.

Sclavii erau nişte bărbaţi uriaşi şi musculoşi, cu capetele rase, ca să arate condiţia lor şi cu haine zdrenţuite care puţeau îngrozitor. Rob J. nu ştia dacă erau străini sau englezi, pentru că nu scoseseră nici o vorbă, mulţumindu-se să-l privească mohorâţi. Nathanael era un om voinic, dar ei îl cărau ca pe un fulg. Sclavii îl înfricoşară pe Rob J. chiar mai mult decât vederea feţei trase şi palide a tatălui lui şi decât felul cum capul i se clătina ca la o păpuşă când îl aşezară.

– Ce s-a întâmplat?

Whitelock dădu din umeri:

– E o mizerie. Jumătate suntem atinşi, tuşim şi scuipăm toată ziua. Azi era aşa de slăbit, că n-a mai putut să facă faţă la treabă. Cred că dacă se odihneşte câteva zile o să se poată întoarce la pontoane.

A doua zi, Nathanael nu se mai putu scula din pat şi vocea-i deveni un hârâit. Văduva Hargreaves aduse ceai fierbinte cu miere. Vorbiră un timp în şoaptă şi, de câteva ori, femeia râse. Dar a doua zi când veni, Nathanael avea febră mare şi nu mai avea chef de glume şi complimente, aşa că văduva plecă repede.

Limba şi gâtlejul i se înroşiră puternic şi cerea întruna apă.

Noaptea visă şi o dată strigă că împuţiţii de danezi veneau pe Tamisa în corăbiile lor cu prova înaltă. Pieptul îi hârâia, plin cu o flegmă de care nu putea să se uşureze şi respira tot mai greu. Dimineaţa, Rob fugi în vecini s-o cheme pe văduvă, dar Della Hargreaves refuză să vină.

– Mi se pare că are oftică. Oftica se ia foarte uşor, spuse ea, închizând uşa.

Nemaiavând ce face, Rob se duse iar la casa breslei. Richard Bukerel îl ascultă cu gravitate şi apoi veni cu el acasă şi stătu multă vreme la picioarele patului lui Nathanael, privindu-i faţa aprinsă şi ascultându-i respiraţia şuierătoare.

Cea mai simplă soluţie ar fi fost să cheme un preot; acesta ar fi făcut câteva rugăciuni şi Bukerel s-ar fi spălat pe mâini fără teamă de critici. Era un om înstărit, avusese câţiva ani buni când construise cu succes, dar acum era apăsat de responsabilitatea de conducător, încercând să împartă mica avere a breslei în o mie de fărâme, ca să-i acopere toate nevoile.

Cu toate acestea, gândindu-se la soarta familiei în cazul în care niciun părinte n-ar mai fi supravieţuit, luă din banii breslei şi angajă un doctor, numit Thomas Ferraton.

În seara aceea, soţia lui Bukerel îi dovedi cât de ascuţită îi era limba:

– Un doctor? Va să zică Nathanael Cole e vreun nobil acum? Când orice felcer l-ar fi îngrijit, aşa cum se cuvine la oamenii de rând, de ce trebuia să iei un doctor, ca să ne încarce la socoteală?

Bukerel bombăni câteva scuze, ştiind că ea avea dreptate. Numai nobilii şi negustorii bogaţi îşi permiteau să plătească tarifele scumpe ale doctorilor. Oamenii de rând apelau la felceri sau dădeau o jumătate de penny unui bărbier, ca să le ia sânge sau să le aplice un alt tratament îndoielnic. Dinspre partea lui, Bukerel considera că toţi afurisiţii de doctori nu erau decât nişte lipitori, care făceau mai mult rău decât bine, dar

voia ca Nathanael Cole să aibă toate şansele şi de aceea, într-un moment de slăbiciune plătise doctorul cu bani munciţi din greu de tâmplari.

Ferraton sosi la casa lui Cole încrezător şi voios, ca o imagine a prosperităţii. Pantalonii lui strâmţi erau frumos croiţi şi aveau manşetele împodobite cu o broderie fină care-i aminti lui Rob, cu o strângere de inimă, de mama. Tunica lui Ferraton, din stofa bună de lână, şi cu fireturi, era stropită de sângele şi voma pacienţilor, dar el o purta cu mândrie, închipuindu-şi că asta făcea reclamă îndemânării lui de doctor.

Copil de om bogat – tatăl lui, John Ferraton, fusese negustor de lână – Ferraton învăţase meserie de la doctorul Paul Willibald, dintr-o familie prosperă de armurieri. Willibald îi trata pe bogătaşi şi Ferraton, după ce-şi termină ucenicia, îşi recrută şi el clienţii din aceeaşi lume. Nobilii nu se lăsau pe mâna unui fiu de negustor, dar comercianţii înstăriţi deveneau bucuroşi pacienţii lui; îi înţelegeau interesele şi atitudinea şi el se simţea de-al lor.

În general, nu accepta niciodată să trateze un muncitor, dar crezuse că Bukerel era mesagerul cuiva suspus. Îşi dădu seama imediat că Nathanael Cole era „nevrednic” de îngrijirea lui, dar, ca să nu facă o scenă, se hotărî să-şi îndeplinească datoria cât mai repede cu putinţă.

Îi atinse delicat fruntea lui Nathanael, îl privi în ochi şi îi adulmecă răsuflarea.

– Bun, spuse el. O să-i treacă.

– Ce are? întrebă Bukerel, dar Ferraton nu răspunse.

Rob simţi din instinct că doctorul nu ştia.

– E o anghină, spuse în cele din urmă Ferraton, arătând gâtlejul purpuriu al tatălui lui. O inflamaţie supurativă de natură temporară. Nimic grav.

Legă un garou pe braţul lui Nathanael, îl înţepă cu dibăcie şi-i luă o cantitate mare de sânge.

– Dacă nu se face bine? întrebă Bukerel.

Doctorul se încruntă. Nu avea de gând să-l mai viziteze pe pacientul acesta din clasa de jos.

– Ar fi bine să-i mai iau sânge, ca să fim siguri, spuse el legându-i celălalt braţ.

Îi mai lăsă lui Bukerel un flacon cu un amestec de tăciuni de trestie pisaţi şi amestecaţi cu puţin calomel şi-l taxă separat pentru vizită, medicamente şi sângerare.

– Lipitoare afurisită! Măcelar cu ifose de gentleman! mormăi Bukerel, privind în urma lui.

La plecare, Şeful Tâmplarilor îi promise lui Rob că va trimite o femeie să aibă grijă de tatăl lor.

Alb la faţă şi vlăguit, Nathanael zăcea nemişcat. De mai multe ori încercă să ia mâna băiatului în ale lui, crezând că era Agnes. Dar Rob îşi aminti ce se întâmplase când luase mâinile mamei lui şi se feri.

Mai târziu, ruşinat, se aşeză din nou pe marginea patului. Luă mâna muncită a lui Nathanael, observându-i unghiile înnegrite şi rupte şi pielea crăpată.

Se întâmplă la fel ca atunci. Simţi o scădere, ca flacăra unei lumânări care s-ar fi micşorat. Înţelese, într-un fel misterios, că tatăl lor avea să moară peste puţin timp şi, la fel cum se întâmplase şi lângă mama muribundă, conştiinţa faptului îl umplu de groază.

De cealaltă parte a patului se aflau fraţii şi sora lui. Rob era doar un băieţaş, dar era inteligent şi un gând practic luă naştere în mintea lui, dominându-i tristeţea şi spaima. Zgâlţâi braţul tatălui lui:

– Ce-o să se întâmple acum cu noi? întrebă cu glas tare, dar nimeni nu-i răspunse.

3
Împărțirea

De data aceasta, pentru că mortul era chiar un membru al breslei, tâmplarii plătiră o slujbă care cuprindea intonarea a cincizeci de psalmi. La două zile după înmormântare, Della Hargreaves se mută la Ramsey, să locuiască la fratele ei. Richard Bukerel îl luă deoparte pe Rob:

– Când nu există rude, copiii şi averea se împart, îi spuse deschis Şeful Tâmplar. Corporaţia o să se ocupe de toate.

Rob era amorţit de durere.

În seara aceea încercă să le explice fraţilor şi surorii lui. Numai Samuel înţelese despre ce era vorba:

– Asta înseamnă c-or să ne despartă?

– Da.

– Şi o să trăim fiecare cu altă familie?

– Da.

Noaptea, cineva se strecură lângă el în pat. S-ar fi aşteptat la Willum sau la Anne Mary, dar era Samuel, care-l luă în braţe şi-l strânse de parcă s-ar fi ţinut să nu cadă de undeva.

– Vreau să vină înapoi, Rob J.

– Şi eu.

Mângâie umărul osos pe care-l lovise de atâtea ori. O vreme plânseră amândoi.

– Şi n-o să ne mai vedem unul pe altul niciodată?

Rob simţi cum îngheaţă:

– Samuel, termină cu văicărelile. Bineînţeles că toţi vom locui prin vecini şi o să ne vedem în fiecare zi. O să fim mereu fraţi.

Samuel se mai linişti şi adormi, dar spre

dimineaţă, făcu pe el în pat, de parcă ar fi fost mai mic decât Jonathan. Când se sculă, îi fu ruşine şi nici nu se mai uită în ochii lui Rob. Temerile lui nu erau lipsite de temei, căci el fu primul care plecă. Mulţi membri din zecimea tatălui său erau încă şomeri. Din cei nouă lucrători în lemn, numai unul putea şi dorea să primească un copil în familia lui. Samuel, împreună cu ciocanele şi ferăstraiele lui Nathanael, plecă la familia Turner Home, care locuia doar la şase case depărtare de ei.

Peste doua zile, un preot numit Ranald Lovell veni împreună cu părintele Kempton, cel care le făcuse slujbe lui tata şi mamei. Părintele Lovell spuse că fusese transferat în nordul Angliei şi dorea să ia cu el un copil. Îi examină pe toţi şi-l plăcu de Willum. Era un om voinic şi prietenos, cu părul galben deschis şi ochi cenuşii, în care Rob făcu tot posibilul să citească numai blândeţe.

Alb şi tremurând, fratele lui nu fu în stare decât să dea din cap, urmându-i pe cei doi preoţi în stradă.

– Atunci, la revedere, William, spuse Rob.

Se întrebă disperat dacă nu i-ar fi putut păstra lângă el pe cei doi mai mici. Dar deja terminaseră mâncarea rămasă de la înmormântarea tatălui şi el era un băiat realist. Jonathan şi vesta de piele şi brâul tatălui lor fură luaţi de Aylwyn. Un aspirant al breslei care făcea parte din suta lui Nathanael. Când doamna Aylwyn veni în casa lor. Rob îi explică faptul că Jonathan era învăţat la oliţă, dar făcea pe el când îi era frică şi femeia acceptă scutecele subţiate de spălat şi copilul cu un zâmbet şi un semn din cap.

Femeia care avea lapte îl păstră pe bebeluşul Roger şi primi trusa de broderie a mamei. Toate acestea, Rob le află de la Richard Bukerel. Căci el n-o văzuse niciodată pe femeie.

Părul Annei Mary trebuia spălat. El fu atent şi i-l frecă aşa cum se pricepea, dar puţin tot îi sări fetiţei săpun în ochi, usturând-o.

O uscă şi o luă în braţe, simţind aroma părului ei castaniu-închis, care-i amintea de mama.

A doua zi brutarul Haverhill şi soţia lui luară mobilele cele mai solide şi Anne Mary plecă să locuiască deasupra magazinului de pâine. Rob o duse la ei. Strângându-i tare mâna:

– Atunci, la revedere, fetiţo. Te iubesc, domniţa mea Anne Mary, şopti el, îmbrăţişând-o.

Dar ea părea să-l învinuiască pe el pentru tot ce se întâmplase şi nu vru să-i ureze la revedere.

Rob rămase singur în casa goală. În seara aceea Bukerel veni lângă el. Şeful Tâmplar băuse, dar avea mintea limpede.

– S-ar putea să dureze mult până-ţi găsim şi ţie un loc. Pe timpurile astea, nimeni nu poate să primească un băiat care mănâncă mult şi munceşte puţin.

După o tăcere semnificativă, vorbi din nou:

– Când eram tânăr, toată lumea spunea că, dacă ar fi pace şi am scăpa de regele Aethered, cel mai rău rege care ne-a dus la ruină pe toţi, timpurile s-ar îndrepta. Am trăit jaf după jaf. Saxonii, danezii, toate soiurile de piraţi afurisiţi. Acum, cu regele Canute, avem pace, dar parcă natura s-a pornit împotriva noastră. Vara secetoasă şi iarna grea ne-au venit de hac. De trei ani n-a mai ieşit o recoltă bună. Morarii nu mai macină, marinarii stau în port. Nu mai construieşte nimeni, nu mai e nevoie de meseriaşi. Sunt vremuri grele, băiatul meu. Dar o să-ţi găsesc şi ţie un loc, îţi promit.

– Mulţumesc domnule Şef Tâmplar.

Ochii întunecaţi ai lui Bukerel se tulburară.

– Te-am urmărit, Robert Cole. Am văzut un băiat care a avut grijă de familie ca un bărbat în toată firea. Te-aş lua chiar în casa mea dacă aş avea altfel de nevastă.

Clipi, dându-şi seama că băutura îi dezlegase limba mai mult decât ar fi dorit şi se ridică greoi în picioare:

– Noapte liniştită, Rob J.

– Şi dumneavoastră, domnule Şef Tâmplar.

Trăi ca un pustnic. Camerele goale erau peştera lui. Vecinii nu puteau să-i ignore existenţa şi îl ajutau înciudaţi; doamna Haverhill venea dimineaţa şi-i lăsa din pâinea nevândută, iar doamna Bukerel venea seara, îi aducea feliuţe subţiri de brânză şi observându-i ochii înroşiţi îi predica severă că plânsul e numai privilegiul femeilor. Apă lua de la fântâna publică, aşa cum făcea şi înainte, şi avea grijă să ţină curăţenie, deşi era greu ca puţinele lucruri rămase să adune câteva fire de praf. Totuşi simţea şi el nevoia să aibă grijă de ceva şi să-şi închipuie jocuri.

Uneori, se juca de-a iscoada romană, stând în spatele perdelei mamei şi încercând să surprindă, dincolo de fereastra deschisă, secretele lumii duşmane de afară. Auzea căruţe, lătrături, râsete de copii, ciripit de păsări.

Odată, auzi vocile unor membri ai breslei.

– Rob Cole ar fi un câştig. Cineva ar trebui să-l ia, spunea Bukerel.

Rămase nemişcat, vinovat şi ascuns, ascultându-i pe oameni vorbind despre el.

– Da, uitaţi-vă ce mare e. O să fie un cal bun de povară când o să crească, spunea înciudat Hugh Tite.

Ce-ar fi fost să-l ia Tite? Rob se gândi aiurit la perspectiva de a trăi în casă cu Anthony Tite. Nu-i păru rău când Hugh continuă dezgustat:

– Abia peste trei ani va putea intra ucenic în breaslă şi deja mănâncă mult cât un cal, pe vremuri din astea, când Londra e plină de spinări zdravene şi de burţi goale.

Oamenii se îndepărtară.

Peste două dimineţi, în spatele aceleiaşi perdele, plăti scump păcatul de a fi tras cu urechea, pentru că o auzi pe doamna Bukerel discutând cu doamna Haverhill despre funcţia soţului ei în breaslă.

– Toată lumea zice că e o onoare să fii Şef Tâmplar. Dar asta nu-mi aduce nici o pâine în plus pe masă. Dimpotrivă, avem câteva obligaţii obositoare. M-am săturat să-mi împart proviziile cu leneşi ca băiatul care stă aici.

– Ce-o să se aleagă de el? oftă doamna Haverhill.

– L-am sfătuit pe maistrul Bukerel să-l vândă ca sclav. Chiar pe timpurile astea grele, un sclav tânăr s-ar vinde bine şi breasla ar fi răsplătită pentru eforturile şi cheltuielile făcute cu familia Cole.

Lui Rob i se tăie respiraţia.

Doamna Bukerel pufni:

– Şeful Tâmplar nici nu vrea să audă, spuse ea cu acreală. Am încredere că până la urmă îl voi convinge. Dar până-i vine lui mintea la cap, o să cheltuim mai mult decât putem recupera.

Când cele două femei se îndepărtară, Rob se lăsă să cadă, cuprins de sudori reci şi calde, pe rând, de parcă ar fi avut febră.

Toată viaţa lui de până atunci îi privise pe sclavi ca pe nişte oameni cu care nu trebuia să aibă de-a face, pentru că el era născut englez liber.

Era prea tânăr pentru a fi hamal pe chei. Dar ştia că băieţii sclavi erau folosiţi în mine, fiind puşi să se strecoare prin tunele prea strâmte pentru a fi străbătute de un bărbat. Mai ştia că sclavii erau prost îmbrăcaţi şi nemâncaţi şi biciuiţi crunt pentru cele mai mici greşeli. Şi că, odată vândut ca sclav, rămâneai sclav toată viaţa.

Plânse nemângâiat. Până la urmă, îşi adună curajul şi-şi spuse că Dick Bukerel nu-l va vinde niciodată, dar apoi se gândi că doamna Bukerel i-ar fi putut trimite pe alţii s-o facă, fără ştirea soţului ei. Ea era în stare de aşa ceva, o cunoştea el. Singur în casa tăcută şi părăsită, începu să aştepte, tremurând la cel mai mic zgomot.

Când trecuseră cinci zile de groază de la înmormântare, un străin veni la uşă.

– Tu eşti tânărul Cole?

El dădu din cap bătăios, cu bătăile propriei inimi asurzindu-l.

– Mă cheamă Croft. M-a îndreptat la tine un om pe numele Richard Bukerel, cu care m-am întâlnit la o băutură la taverna Bardwell.

Rob văzu în faţa lui un om între două vârste, mare şi gras şi cu o faţă arsă de soare şi bătută de vânt, răsărind dintr-o claie de păr lung – semnul unui om liber – completată de o barbă roşcată, tăiată rotund.

– Care ţi-e numele întreg?

– Robert Jeremy Cole, domnule.

– Vârsta?

– Nouă ani.

– Eu sunt bărbier şi felcer şi caut un ucenic. Ştii ce face un bărbier-felcer, tinere Cole?

– Sunteţi un fel de doctor?

Grăsanul zâmbi.

– Pentru moment, să zicem că merge şi aşa. Bukerel mi-a spus de situaţia ta. Te atrage meseria mea?

Nu-l atrăgea, nu voia să fie deloc ca lipitoarea care-i supsese sângele tatălui lui. Dar să fie vândut ca sclav voia şi mai puţin, aşa că dădu din cap fără nici o ezitare.

– Te sperie munca?

– O, nu, domnule!

– Asta-i bine, fiindcă o să te muncesc de-o să fie vai de fundul tău. Bukerel mi-a zis că ştii să citeşti, să scrii şi să vorbeşti latineşte, aşa e?

El ezită:

– De fapt, ştiu foarte puţin latineşte.

Omul zâmbi:

– O să facem o încercare, puştiule. Ai bagaj?

El îşi făcuse bocceluţa de câteva zile. *Oare sunt salvat?* se întrebă. Afară, se urcară în cea mai ciudată căruţă pe care o văzuse în viaţa lui. De-o parte şi de alta a caprei era câte un arac pe care era înfăşurată strâns o cârpă roşie, ca un şarpe

purpuriu. Era o căruţă cu coviltir, vopsit în roşu aprins şi împodobit cu desene galbene, închipuind un berbec, un leu, o balanţă, o capră, peşti, un arcaş, un rac…

Calul murg îi trase de-a lungul străzii Tâmplarilor, pe lângă casa breslei. Cât timp merseră prin aglomeraţia de pe strada Tamisei, băiatul stătu cu frica-n sân, aruncându-i priviri furişe bărbatului de lângă el. În ciuda grăsimii, avea o faţă frumoasă, deşi avea nasul mare şi roşu, un neg pe pleoapa stângă şi din colţurile ochilor albaştri şi pătrunzători pornea o reţea fină de riduri.

Căruţa trecu peste podul Wallbrook şi ajunse şi la grajdurile Egglestan, unde căzuse mama. Apoi o luară la dreapta şi porniră pe podul Londrei către malul sudic al Tamisei. Lângă pod se vedea lacul şi dincolo de el, marea piaţă Southwark, unde se aduceau mărfuri din străinătate. Trecură de depozite arse şi prădate de danezi, care fuseseră reconstruite de curând. Pe mal, aşezate într-un singur rând, se înălţau bordeie umile ale pescarilor, paznicilor de far şi docherilor. Tot acolo erau şi două hanuri prăpădite pentru negustori. Urmau, de-o parte şi de alta a unei şosele largi şi pietruite, conacele comercianţilor bogaţi din Londra, în mijlocul unor grădini impresionante. Câteva dintre ele erau construite pe piloni groşi, înfipţi în solul mocirlos. Recunoscu şi casa importatorului de broderii pentru care lucrase mama. Nu mai călătorise niciodată în oraş dincolo de punctul acesta.

– Domnule Croft?

Omul îl certă:

– Nu, nu, să nu-mi spui niciodată Croft. Să-mi spui nene Bărbier, asta mi-e meseria.

– Da, nene Bărbier, spuse el.

Peste câteva clipe, Southwark rămăsese în urmă şi Rob J. îşi dădu seama cu o panică mereu crescândă, că pătrunsese într-o lume ciudată şi

străină.

– Nene Bărbier, unde mergem? nu se putu el stăpâni să nu strige.

Omul zâmbi şi lăsă hăţurile moi, îndemnându-l la trap pe calul murg.

– Peste tot, spuse el.

4
Bărbierul

În amurg, poposiră pe un deal, lângă un pârâu. Omul îi spuse că pe calul cel murg îl cheamă Tatus.

– E prescurtat de la Incitatus, aşa-l chema pe armăsarul preferat al împăratului Caligula, pe care l-a făcut preot şi consul. Incitatus al nostru poate trece drept un animal arătos, cu toate că nu e decât un biet dobitoc scopit, spuse Bărbierul, arătându-i băiatului cum să frece cu mănunchiuri de iarbă moale şi uscată şi apoi să-l adape şi să-l lase să pască.

Erau pe loc deschis, destul de departe de pădure, dar Bărbierul îl puse să aducă lemne de foc şi trebui să facă mai multe drumuri ca să poată strânge o grămadă de vreascuri. În curând flăcările se înălţau şi mâncarea răspândea o mireasmă care-i înmuia picioarele. Bărbierul puse într-un tuci o cantitate generoasă de felii de carne de porc afumată. După ce o fripse, vărsă o parte din grăsime şi tocă în ea un nap mare şi câteva fire de praz, adăugând apoi o mână de dude uscate şi alte ierburi. Rob nu mirosise niciodată o mâncare atât de gustoasă.

Bărbierul mânca zdravăn, privind cum băiatul înfuleca lupeşte şi punându-i bucăţi în farfurie, fără să spună nimic. Îşi şterseră străchinile de lemn cu dumicaţi de pâine de secară. Fără să aştepte să i se spună, Rob duse la pârâu oala şi străchinile şi le frecă bine cu nisip.

Întorcându-se, lăsă vasele şi se duse într-un tufiş apropiat, să se uşureze.

– Sfinţilor părinţi, dar ai o sulă remarcabilă,

spuse Bărbierul, apărând deodată în faţa lui.

El termină mai repede decât ar fi avut nevoie şi-şi ascunse penisul.

– Când eram mic, spuse el cu greutate, am avut o pecingine… acolo. Mi s-a zis că un felcer a tăiat fâşia de carne de la capăt.

Bărbierul îl privi uluit:

– Ţi-a tăiat prepuţul. Ai fost circumcis ca un blestemat de păgân.

Băiatul se îndepărtă foarte tulburat. Rămase încordat, aşteptând. Din pădure se abătu spre ei un val de aer rece şi-şi despături cea de-a doua cămaşă şi şi-o puse peste cea pe care o purta.

Bărbierul luă din căruţă două blănuri cu pielea tăbăcită şi i le aruncă:

– Dormim afară, căruţa e plină cu tot felul de lucruri.

În bocceaua desfăcută, el văzu deodată sclipirea unei monede şi o ridică. Nu întrebă de unde o avea şi nici Rob nu-i spuse.

– Are o inscripţie, spuse Rob. Tata şi cu mine… credeam că e pentru prima cohortă romană care a venit la Londra.

Bărbierul o examină:

– Aşa e.

În mod evident, ştia multe despre romani şi-i preţuia, judecând după numele dat de el calului. Rob era apăsat de presimţirea că moneda îi va fi luată.

– Pe partea cealaltă sunt nişte litere, spuse el răguşit.

Bărbierul luă moneda de pe foc:

– IOX. *Io* înseamnă „strigaţi”, X de zece. Sunt urale romane pentru victorie: „Strigaţi de zece ori!”.

Uşurat, Rob văzu că i se dădea înapoi moneda. O luă şi-şi pregăti culcuşul lângă foc. Blănurile erau de oaie şi de urs şi-şi puse una drept aşternut, iar cu cealaltă se acoperi. Erau vechi şi miroseau, dar aveau să-i ţină de cald.

Bărbierul îşi aşternu de partea cealaltă a focului, punându-şi sabia şi cuţitul la îndemână pentru a respinge eventualii atacatori, sau, se gândi Rob cu teamă, pentru a ucide un băiat fugar. Înainte de a se culca, Bărbierul îşi scoase de la gât un corn saxon atârnat de o curea. Astupându-i capătul cu un os, îl umplu cu un lichid întunecat la culoare şi i-l întinse lui Rob.

– E făcut de mine. Dă-l pe gât.

Nu voia să bea, dar îi fu frică să refuze. Copil de muncitor, nu fusese speriat de mic cu bau-baul, dar fusese învăţat în schimb că existau marinari sau docheri gata să-şi bată joc de un băieţaş la adăpostul unui depozit pustiu. Auzise de copii care luaseră dulciuri sau bani de la astfel de oameni şi ştia ce trebui seră să facă în schimbul lor. De asemenea, ştia că îmbătarea era doar începutul unor asemenea lucruri.

Încercă să refuze să bea mai mult, dar Bărbierul se încruntă.

– Bea, porunci el. O să te simţi în largul tău.

Bărbierul nu fu satisfăcut decât când îl văzu tuşind tare, după ce mai băuse două înghiţituri. Îşi luă înapoi cornul şi-l goli, apoi mai bău unul şi se cuibări în blănurile lui, râgâind zgomotos. Se mai uită odată la Rob:

– Dormi liniştit puştiule, spuse el. Nu trebuie să-ţi fie frică de mine.

Rob fu sigur că îl păcălea. Aşteptă încordat sub blana de urs. În mâna dreaptă îşi strângea moneda, în stânga, deşi ştia că nu-l ajută la nimic, chiar dacă ar fi avut şi armele bărbierului, apucă o piatră grea.

În cele din urmă însă, avu dovada că Bărbierul adormise. Omul sforăia cumplit.

Gustul medicinal al băuturii i se lipise lui Rob de cerul gurii. Alcoolul îi încălzea trupul şi se înfăşură bine în blană, dând drumul pietrei din mână. Strânse moneda în palmă şi-şi imagină romanii, rânduri-rânduri, strigând de zece ori urale

pentru eroii care nu se lăsau învinşi de lume. Deasupra, stele mari şi albe se învârteau pe cer şi coborâseră atât de jos, încât ar fi vrut să culeagă câteva ca să facă un şirag pentru mama. Se gândi la toţi cei din familia lui, la fiecare. Dintre cei rămaşi în viaţă, cel mai dor îi era de Samuel, ceea ce era ciudat, pentru că Samuel îl sfidase fiindcă era mai mare şi toată ziua îl insulta şi se băteau. Se gândi cu îngrijorare că poate Jonathan făcea în continuare pe el şi se rugă ca doamna Aylwyn să fie răbdătoare cu micuţul. Spera că Bărbierul va reveni în curând la Londra, pentru că de abia aştepta să-şi revadă fraţii şi sora.

Bărbierul ştia cum se simţea băiatul cel nou. Când era de vârsta lui rămăsese şi el orfan după ce satul lui de pescari, Clacton, fusese atacat. N-avea să uite niciodată clipele acelea.

Regele copilăriei lui fusese Aethelred. De când ţinea minte, tatăl lui îl blestemase pe Aethelred. Spunând că nicicând oamenii nu fuseseră atât de săraci ca în domnia lui. Aethelred împila şi strângea dări de la oameni ca să-i asigure tot luxul Emmei, frumoasa şi voluntara femeie normandă pe care o luase de soţie. Cu dările impuse poporului îşi făurise şi o armată, mai mult pentru a-l apăra pe el decât ţara. Era atât de crud şi de sângeros, încât unii oameni scuipau când îi auzeau numele.

În primăvara anului 991, Aethelred îşi ruşină supuşii, mituindu-i cu aur pe danezi, pentru a nu mai năvăli în regatul lui. În primăvara următoare, flota daneză reveni la Londra, aşa cum făcea de o sută de ani. De data aceasta, Aethelred nu avu de ales: îşi strânse armata şi corăbiile şi danezii fură măcelăriţi pe apa Tamisei. Dar peste doi ani, năvălitorii norvegieni, conduşi de regele Olaf şi de Swegen, regele danez, se întoarseră cu nouăzeci şi patru de corăbii. Aethelred îşi strânse din nou armata în jurul Londrei şi-i ţinu la distanţă pe nordici, dar aceştia văzură că regele îşi lăsase ţara

neapărată, dorind cu laşitate să se protejeze doar pe el. Îşi împărţiră atunci flota în două şi porniră de-a lungul coastei, prădând orăşelele engleze de pe ţărm.

În săptămâna aceea, tatăl lui Henry Croft îl luase în prima călătorie mai lungă, la pescuit de heringi. Se întorseseră dimineaţa, cu o pradă bună şi băiatul alergase înainte, nerăbdător să se arunce în braţele mamei şi s-o audă lăudându-l. Într-un golf ascuns se aflau o jumătate de duzină de bărci norvegiene. Când ajunse la coliba lor văzu un om ciudat, îmbrăcat în piei de animale, holbându-se la el prin ochiul ferestruicii.

Habar n-avea cine era omul, dar instinctul îl îndemnă să se întoarcă şi s-o ia la fugă către tatăl lui.

Mama lui zăcea pe podea, violată şi moartă, dar tatăl lui nu ştia asta. Îndreptându-se spre casă, Luke Croft îşi scoase de la brâu cuţitul, dar cei trei bărbaţi care-l întâmpinară aveau săbii. De pe uliţă, Henry Croft îşi văzu tatăl copleşit şi ucis. Unul dintre străini îi ţinuse mâinile la spate, altul îl luase de păr, silindu-l să îngenuncheze, iar al treilea îi tăiase capul cu sabia. Când avea nouăsprezece ani Bărbierul fusese martor la execuţia unui criminal din Wolverhampton; călăul şerifului îi desprinsese capul de parcă ar fi fost un pui de găină. Dimpotrivă, tatăl lui fusese decapitat cu stângăcie, cu lovituri repetate, de parcă vikingul ar fi tăiat un trunchi de copac.

Suspinând necontrolat, Henry Croft fugise în păduri şi se ascunsese ca un animal hăituit. Când ieşise afară, ameţit de foame, norvegienii plecaseră, lăsând în urmă moarte şi cenuşă. Henry şi alţi orfani fuseseră trimişi la abaţia Crowland din Lincolnshire.

Năvălirile păgânilor din nord lăsaseră mănăstirile fără călugări şi înmulţiseră numărul orfanilor, aşa că abaţiile rezolvau problema îmbrăcându-i pe băieţi în rasa monahală a

benedictinilor. La vârsta de nouă ani, Henry depuse jurământul şi-i promise lui Dumnezeu că va trăi toată viaţa în sărăcie şi castitate, ascultând de preceptele Lui, stabilite de binecuvântatul sfânt Benedict din Nursia.

Întâmplarea îl ajută să capete o educaţie. Patru ore din zi studia, iar şase ore îndeplinea munci dintre cele mai murdare. Crowlandul avea câteva terenuri, mai mult nişte smârcuri şi, în fiecare zi, Henry şi ceilalţi călugări se împleticeau în plug ca nişte dobitoace încercând să are mocirla. Restul timpului urma să şi-l petreacă în contemplaţie şi rugăciune, erau slujbe de dimineaţă, de prânz, de seară, slujbe tot timpul. Fiecare rugăciune era considerată o singură treaptă dintr-o scară interminabilă, pe care sufletul lui avea să urce în ceruri. Nu avea dreptul la odihnă sau exerciţii fizice, dar i se permitea să se plimbe pe peristil, un dreptunghi de ziduri cu acoperiş. La nord de peristil era Sacristia, clădirea unde se păstrau odăjdiile şi obiectele sfinte. Către răsărit era biserica; la apus capitulul; către sud o cantină sumbră cu o sală de mese, o bucătărie şi o cămară deasupra căreia se afla dormitorul. În peristil erau şi gropi, un semn că viaţa avea să se desfăşoare mereu la fel în abaţia Crowland: o zi era identică până la amănunt cu alta şi dreptunghiul acoperit avea să-i adăpostească până la urmă pe toţi călugării. Unii se înşelau, considerând viaţa de la Crowland ca o oază de pace şi mulţi nobili fugiseră de cruzimile de la curtea lui Aethelred, venind aici şi îmbrăcând rasa, pentru a-şi dobândi liniştea. Aceştia făceau parte din elită şi locuiau în chiliile personale, bucurându-se de recluziunea misticilor adevăraţi, care-l caută pe Dumnezeu îmbrăcând cămăşi aspre şi autoflagelându-se. Pentru ceilalţi şaizeci şi şapte de adulţi care purtau tonsura, cu toate că nu fuseseră nici chemaţi, nici dornici de a o avea, casa însemna o încăpere mare cu şaizeci şi şapte de aşternuturi. În orice moment

al nopţii s-ar fi trezit, Henry Croft auzea tuse şi sforăituri, strănuturi, sunete de masturbare, strigăte agonice ale visătorilor, şuieratul vântului şi tot felul de conversaţii însoţite de înjurături neecleziastice, majoritatea legate de mâncare. La Crowland se mânca pe sponci.

Oraşul Peterborough se afla doar la zece kilometri distanţă, dar el nu-l văzuse niciodată. Când avea paisprezece ani, îl rugă pe confesorul lui, părintele Dunstan, să-i acorde permisiunea de a spune rugăciuni pe malul râului, de la vecernie până la cântarea de seară. Permisiunea i se acordă. Când porni către pajiştea de lângă râu, părintele Dunstan îl urmă de la distanţă. Henry merse încet, cu mâinile la spate şi capul plecat, de parcă ar fi fost adâncit într-o meditaţie demnă de un episcop. Era o seară frumoasă şi caldă de vară. Vântul abia adia aducând răcoare dinspre râu. Fratele Matthew, geograful, le făcuse o lecţie despre acest râu. Se numea râul Welland. Izvora din ţinuturile centrale, încolăcindu-se ca un şarpe spre Crowland, apoi o lua către nord, printre dealuri pietroase şi câmpii bogate şi intra în mlaştinile de coastă înainte de a se vărsa în Marea Nordului printr-un golf numit The Wash.

În jurul râului înfloreau câmpiile şi se întindeau pădurile. Greierii ţârâiau, păsările ciripeau în copaci şi vacile îl priveau cu politeţea lor tâmpă, continuând apoi să pască. Lângă mal era trasă o luntre mică.

În săptămâna viitoare, ceru permisiunea să fie lăsat să se roage lângă râu după lauda de dimineaţă. O primi, şi de data aceasta, părintele Dunstan nu-l mai urmări. Henry ajunse la malul apei, trase luntrea de pe pământ, se sui în ea şi pe-aci ţi-e drumul!

La început folosi vâslele ca să aşeze mica ambarcaţiune pe firul apei, apoi stătu nemişcat pe fundul bărcii şi se lăsă dus de curent ca o frunză de toamnă. După un timp, când se îndepărtase destul,

începu să râdă. Chiui şi strigă copilăreşte *Sâc! Sâc!* fără să ştie dacă îi sfida pe cei şaizeci şi şase de călugări care aveau să doarmă fără el începând din acea zi sau pe părintele Dunstan, care îl osândise cu atâta cruzime să-şi petreacă viaţa la Crowland.

Rămase pe apă toată ziua, până când i se păru că râul curge prea repede, umflat şi periculos. Atunci trase barca la mal şi începu să simtă pe pielea lui preţul libertăţii.

Hoinări prin satele de pe coastă, dormind pe unde se nimerea şi mâncând ceea ce primea de pomană sau izbutea să fure. Să nu ai nimic de mâncare e mult mai rău decât să ai prea puţin. Nevasta unui fermier îi dădu un sac cu mâncare, o tunică veche şi nişte pantaloni zdrenţuiţi, auzind că făcea parte din ordinul benedictinilor. În portul Grimsby, un pescar îl angajă ca ajutor şi-l munci crunt doi ani de zile, în schimbul câtorva bani şi al adăpostului. Când pescarul muri, soţia lui vându barca unor oameni cărora nu le trebuia şi băiatul. Henry suferi câteva luni de foame, apoi găsi o trupă de saltimbanci ambulanţi care-l luară pe lângă ei, ca să-i ajute la cărat şi amplasat decorurile, în schimbul mâncării şi al protecţiei oferite de ei. Chiar şi pentru el erau nişte artişti lipsiţi de har şi de îndemânare, dar ştiau să bată toba şi să adune lumea şi era surprinzător cât de mulţi oameni le puneau câte un ban în căciulă la sfârşitul reprezentaţiei. Băiatul îi urmărise cu aviditate. Era prea mare ca să facă tumbe, acrobaţi puteau deveni numai cei cu încheieturile frânte de mici copii. Îl imită pe magician şi învăţă cele mai simple trucuri ale iluzioniştilor; magicianul îl învăţă să nu facă pe necromantul. Pentru că vrăjitorii erau vânaţi pretutindeni şi ucişi în numele Bisericii şi al Coroanei. El îl ascultă cu atenţie şi pe povestitor, a cărui soră fu prima lui femeie. Se simţea legat de saltimbanci, dar după un an, trupa se dizolvă în Derbyshire şi fiecare îşi văzu de drumul lui.

Peste câteva săptămâni, în oraşul Matlock, soarta îi zâmbi, căci un bărbier-felcer numit James Farrow îl angajă pentru o perioadă de şase ani. Mai târziu, află că niciun băiat localnic nu voise să intre ucenic la Farrow, pentru că existau zvonuri că acesta s-ar ocupa de vrăjitorie. Când auzi şi Henry zvonurile, era deja de doi ani la Farrow şi ştia că omul nu era deloc un vrăjitor. Deşi bărbierul-felcer era un om rece şi riguros până la ticăloşie, pentru Henry Croft el fu şansa vieţii lui.

Oraşul Matlock părea mai degrabă un sat fără prea mulţi locuitori. Nu existau aici nobili sau negustori bogaţi, care să întreţină un doctor, sau mulţi săraci care să atragă un felcer. În toată zona Matlockului, cuprinzând şi fermele din jur, James Farrow era singurul care se pricepea să prepare clistiruri curăţitoare şi, pe lângă ras şi tuns, tot el îi consulta pe oameni şi le dădea un tratament. Henry fu ucenicul lui vreme de peste cinci ani. Farrow era un stăpân sever; îl bătea pe Henry pentru cea mai mică greşeală, dar îl învăţa în amănunt tot ce ştia el.

În al patrulea an al lui Henry la Matlock – era în anul 1002 – regele Aethelred comise un act care avea să aibă consecinţe teribile şi de lungă durată. Regele le permisese anumitor danezi să se stabilească în sudul Angliei şi le dăruise şi pământ acolo, cu condiţia ca aceştia să lupte împotriva duşmanilor regelui. Cumpărase astfel serviciile unui nobil danez pe nume Palling, soţ al Gunnhildei, sora lui Swegen, regele Danemarcei. În anul acela vikingii invadară ţara, trecând satele Angliei prin foc şi sabie, aşa cum se obişnuiseră. Când ajunseră la Southampton, regele se decise să le plătească tribut şi le dădu douăzeci şi patru de mii de lire pentru a ieşi din ţară.

Când nordicii se îndepărtaseră în corăbiile lor, Aethelred fu cuprins de ruşine şi, furios că fusese umilit, porunci ca toţi danezii din ţară să fie măcelăriţi pe 13 noiembrie, de ziua sfântului

Brice. Genocidul avu loc tocmai cum se poruncise şi păru să atragă asupra Angliei un potop nesfârşit de rele.

După uciderea danezilor, cruzimile se înmulţiră. Se comiseră în toată Anglia crime violente, vrăjitoarele erau prinse şi arse pe rug sau spânzurate şi setea de sânge părea să fi pus stăpânire pe ţară.

Henry Croft era la sfârşitul perioadei de ucenicie când un bătrân pe nume Bailey Aelerton, tratat de Farrow, muri subit. Moartea lui nu avu nimic deosebit, dar se răspândiră vorbe cum că omul murise fiindcă Farrow îl înţepase cu ace şi-i făcuse farmece.

Cu o duminică înainte, în mica biserică din Matlock, preotul spusese de la Amvon că se auziseră spiritele rele ridicându-se din gropi în miez de noapte şi împreunându-se zgomotos cu Satana.

– E groaznic pentru Mântuitor ca morţii să fie treziţi prin puteri demonice. Cei care folosesc asemenea puteri sunt duşmanii lui Dumnezeu, tunase preotul.

El îi mai avertizase pe oameni că diavolul era printre ei, slujit de o armată de vrăjitoare prefăcute în fiinţe umane, care practicau magia neagră.

Îi înarmă pe enoriaşii supuşi şi înfricoşaţi cu o rugăciune bună împotriva oricărui om bănuit de vrăjitorie:

„Viclean fermecător, de-mi vrei sufletul, farmecul se va întoarce asupra ta şi fi-vei blestemat de o mie de ori. În numele Sfintei Treimi, dă-mi înapoi puterea şi sănătatea. În numele lui Dumnezeu-Tatăl, al lui Dumnezeu-Fiul şi al lui Dumnezeu-Sfântul Duh. Amin."

Apoi le reaminti de cuvintele biblice, *Nu suferiţi ca o vrăjitoare să rămână în viaţă.*

– Trebuie căutaţi şi stârpiţi vrăjitorii, dacă nu vreţi să ardeţi în flăcările purgatoriului, îi asmuţise el.

Bailey Aelerton muri într-o marţi, inima i se opri pe câmp când cosea. Fiica lui pretinse că văzuse pe pielea lui urme de înţepături. Nimeni altcineva nu le mai văzu, dar joi dimineaţă, tocmai când Farrow încălecase să se ducă să-şi viziteze pacienţii, o gloată se strânse în faţa hambarului lui. Când îl smulseră din şa, bărbierul-felcer nu terminase să-i transmită lui Henry toate treburile pe care ucenicul trebuia să le facă în ziua aceea.

Mulţimea era condusă de Simon Beck, al cărui pământ se învecina cu cel al lui Farrow.

– Dezbrăcaţi-l, spuse-Beck.

Când îi rupseră hainele de pe el. Farrow tremura.

– Eşti un nemernic, Beck! strigă el. Un nemernic!

Dezbrăcat, arăta mai bătrân, cu pielea încreţită şi flască, cu umerii încovoiaţi şi înguşti, muşchii moi şi penisul încreţindu-se mic deasupra unui sac purpuriu.

– Uitaţi aici! strigă Beck. Semnele Satanei!

În dreapta vintrelor lui Farrow se vedeau desluşit două puncte întunecate, ca o muşcătura de şarpe. Beck zgârie una cu vârful cuţitului.

– Sunt *aluniţe!* zbieră Farrow.

Din zgârietură începu să curgă sânge, ceea ce n-ar fi trebuit să se întâmple la un vrăjitor.

– Sunt foarte şireţi, spuse Beck, le curge sânge când vor.

– Sunt bărbier, nu vrăjitor, spuse Farrow dispreţuitor, dar, când îl legară de o cruce de lemn şi începură să-l târască aşa către iazul de pe propriul pământ, începu să implore mila oamenilor.

Crucea fu azvârlită cu zgomot în apa mică a iazului şi ţinută la fund. Mulţimea tăcu privind bulele de aer. Traseră crucea afară, dându-i lui Farrow şansa să mărturisească. Omul încă mai respira şi reuşi să bolborosească ceva.

– Recunoşti că ai săvârşit lucrarea diavolului,

vecine Farrow? îl întrebă Beck cu blândeţe.

Dar omul legat nu putu decât să tuşească şi să caşte gura după aer.

Aşa că îl scufundară din nou. De data asta, crucea fu ţinută până când nu se mai văzu nici o bulă de aer şi oamenii tot n-o ridicară.

Henry se uita şi plângea, de parcă l-ar fi văzut pe tatăl lui omorât a doua oară. Nu mai era băiat, era bărbat, dar nu avea nici o putere împotriva vânătorilor de vrăjitoare şi-i era teamă că ei s-ar putea întoarce şi împotriva lui, zicând că ucenicul bărbierului-felcer era sluga fermecătorului.

În cele din urmă oamenii lăsară crucea şi rostiră rugăciunea împotriva magiei, ducându-se apoi la treburile lor.

Când toţi plecaseră, Henry intră în iaz să tragă crucea la mal. Văzu o spumă zmeurie pe buzele stăpânului lui. Închise ochii care acuzau încremeniţi pe faţa albă şi-i curăţă umerii de lintiţă, apoi îl dezlegă de pe cruce.

Bărbierul-felcer era văduv şi nu avea copii, aşa că ucenicul îl îngropă el, cât putu de repede.

Intrând în casă, descoperi că oamenii trecuseră pe acolo înaintea lui. Probabil că-i luaseră lui Farrow banii şi băutura ca dovezi ale lucrului cu Satana. Jefuiseră tot, dar mai rămăsese un rând de haine mai bune decât ale lui şi nişte mâncare, pe care o băgă într-un sac. Mai luă şi câteva instrumente şi prinse şi calul lui Farrow, care-l scoase din Matlock înainte ca oamenii să-şi amintească de el şi să se întoarcă.

Deveni din nou hoinar, dar, de data aceasta, ştia o meserie şi situaţia era cu totul alta. Peste tot erau oameni suferinzi, dispuşi să dea un penny sau doi pentru leacuri. Învăţă repede că putea scoate un profit bun din vânzarea medicamentelor şi aduna mulţimea folosind câteva procedee cunoscute de la saltimbanci.

Ca să nu fie căutat, nu rămânea nicăieri prea multă vreme şi nu-şi mai folosi numele. Deveni

Bărbierul. Nu trecu mult şi viaţa îi deveni o împletitură de fapte cu care se obişnuise şi i se potriveau. Avea haine groase, femei berechet, bea pe săturate şi mânca zdravăn la fiecare masă, jurându-şi să nu mai sufere niciodată de foame. Astfel, se îngrăşă destul de repede. Când o cunoscu pe femeia cu care avea să se însoare, cântărea peste două sute de ocale. Lucinda Eames era văduvă şi avea o fermă frumoasă în ţinutul Canterbury. Avu grijă de pământ şi de animale vreo jumătate de an, jucându-se de-a gospodarul. Îi mângâie funduleţul alb, în formă de inimă cu vârful în sus. Când făceau dragoste, ea-şi scotea vârful limbii în colţul stâng al gurii, ca un şcolar care rezolvă o temă dificilă. Îl învinui că nu-i dăruia un copil. Poate că avea dreptate, dar nu avusese copii nici cu primul ei bărbat. Vocea ei deveni ţipăt, tonul i se înăspri şi începu să-i gătească prost, aşa că, înainte de a trece un an, tânjea deja după femei mai calde şi mâncăruri mai bune.

Era în anul 1012, în care Swegen, regele danezilor, a câştigat controlul asupra Angliei. Zece ani, Swegen îl hărţuise pe Aethelred, nerăbdător să-l pedepsească pe omul care-i ucisese vasalii şi ruda. În cele din urmă, Aethelred se retrase pe insula Wight cu corăbiile lui, iar regina Emma se refugie în Normandia, cu fiii ei, Edward şi Alfred.

Curând după aceea, Swegen muri de bătrâneţe. Lăsă în urma lui doi fii, pe Harold, care-i urmă la tronul Danemarcei şi pe Canute, un tânăr de nouăsprezece ani, care fu proclamat rege al Angliei prin forţa armelor.

Aethelred mai fu capabil să-i împingă înapoi pe danezi o singură dată, dar Canute se întoarse şi luă toată ţara, cu excepţia Londrei. Era pe punctul de a cuceri Londra, când auzi de moartea lui Aethelred.

Îndrăzneţ, convocă Witanul, adunarea înţelepţilor, şi episcopii, conţii şi thanii se adunară

la Southampton şi-l aleseră pe Canute rege în mod legal.

Canute îşi arătă geniul tactic, trimiţând emisari în Normandia s-o convingă pe regina Emma să se căsătorească din nou, cu el, iar ea acceptă pe loc. Era mult mai în vârstă decât el, dar rămăsese o femeie frumoasă şi senzuală şi se făceau tot felul de glume pe seama timpului îndelungat petrecut de regină şi de Canute în dormitorul lor.

Când noul rege dorea căsătoria, Bărbierul se grăbea să scape de ea. Într-o zi plecă pur şi simplu de la scorpia de Lucinda Eames, lăsând-o cu răutatea şi mâncarea ei proastă şi-şi reluă viaţa de călător. La Bath îşi cumpără prima căruţă şi-şi luă primul ucenic în ţinutul Northumberland. Ideea de a avea un ucenic era avantajoasă, de aceea de-a lungul anilor, luase mereu pe cineva pe lângă el. Cei mai pricepuţi băieţi câştigaseră bani pentru el, iar ceilalţi îl învăţaseră ce trebuia să ceară de la un ucenic.

Ştia ce i se întâmpla unui băiat pe care-l dădea afară. Aproape întotdeauna, dezastrul: cei mai norocoşi deveneau jucării sexuale sau sclavi, ghinioniştii mureau de foame sau erau ucişi. Faptul acesta îl deranja mai mult decât voia să recunoască, dar nu-şi putea permite să ţină un băiat neîndemânatic; doar era şi el un supravieţuitor, capabil să-şi întărească inima când bunăstarea îi era în pericol.

Ultimul, băiatul pe care-l găsise la Londra, părea dornic să-i fie pe plac, dar Bărbierul ştia că aparenţele pot fi înşelătoare. Dar nu avea rost să se îngrijoreze de acum. Timpul avea să hotărască destul de repede dacă tânărul Cole era sau nu un supravieţuitor.

5
Fiara din Chelmsford

Rob se sculă în lumina lăptoasă a zorilor şi-şi găsi stăpânul treaz şi nerăbdător. Era limpede că Bărbierul nu-şi începuse ziua prea bine dispus şi lucrul acesta se văzu şi când, luând suliţa din căruţă, îi arătă băiatului cum s-o folosească.

– Dacă pui amândouă mâinile, nu-i prea grea pentru tine. Nu trebuie să te pricepi. Înfige-o cât de tare poţi. Dacă ţinteşti chiar burta atacatorului, e sigur că o să-l nimereşti undeva, iar dacă-l răneşti, eu am şanse să-l omor. Înţelegi?

El dădu din cap cu greutate, simţindu-se stânjenit de omul străin.

– Aşa că, puştiule, trebuie să fim cu ochii în patru şi să ţinem armele la îndemână, dacă vrem să rămânem în viaţă. Drumurile astea romane sunt cele mai bune din Anglia, dar nu sunt întreţinute. Intră în îndatoririle Coroanei să le ţină deschise la ambele capete, pentru ca trecătorii să nu fie prinşi în ambuscade, dar nimeni n-a mai curăţat de multă vreme tufişurile care le astupă.

Bărbierul îi arătă şi cum să înhame calul. Când îşi reluară călătoria, Rob se aşeză lângă el, în bătaia soarelui, încă măcinat de tot felul de temeri. În curând, Bărbierul îl scoase pe Incitatus de pe drumul roman, îndreptându-l pe o potecă neumblată din pădure. La gât purta şi acum cornul saxon care făcuse cândva fala unui taur puternic. Şi-l duse la gură şi scoase un sunet pe jumătate ameninţător, pe jumătate tânguios.

– Le spun tuturor celor care pot să ne audă că nu ne furişăm să prădăm şi să tăiem capete. În unele locuri mai retrase, primul lucru la care te

gândeşti când vezi un străin e să-ncerci să-l omori. Cornul le spune că suntem încrezători şi vrednici să ne apărăm pielea.

Îndemnat de Bărbier, Rob încercă şi el să semnalizeze apropierea lor, dar, deşi îşi umflă obrajii şi suflă cu putere, cornul nu scoase niciun sunet.

– O să-nveţi tu şi altele mai grele. Trebuie doar un gâtlej mai bătrân şi un pic de obişnuinţă.

Drumul era noroios. Pe porţiunile mai alunecoase fuseseră împrăştiate crengi, dar tot era nevoie de o dibăcie deosebită în conducerea calului. La un cot, intrară într-o mocirlă şi roţile căruţei se scufundară până la butuci. Bărbierul oftă.

– Aruncă rămurele sub roţi când încep să se mişte, spuse el, iar Rob J. dădu din cap.

– Hii, Tatus! mână bărbierul. Acum! mai strigă el.

Rob puse crengile cu îndemânare, sărind de la o roată la alta prin faţa calului care se încorda să înainteze. Roţile se învârtiră pe loc; era o porţiune alunecoasă, dar căruţa reuşi să treacă, aplecându-se în faţă. Când ajunseră pe loc uscat, Bărbierul trase de hăţuri şi-l aşteptă pe băiat să vină şi să se caţere pe capră. Erau stropiţi de noroi şi bărbierul îl opri pe Tatus lângă un pârâu.

– Hai să mâncăm ceva, spuse el, după ce se spălară pe mâini şi pe faţă.

Tăie două nuiele de salcie şi luă cârlige şi sfoară din căruţă. Din locul umbrit de după capră scoase o cutie.

– Asta-i cutia noastră cu lăcuste, spuse el. Una din îndatoririle tale e s-o umpli tot timpul.

Ridică puţin capacul, cât să-l lase pe Rob să strecoare mâna înăuntru. Nişte fiinţe vii, aspre şi speriate, se depărtară repede de degetele lui Rob şi el apucă una în palmă, trăgând-o afară cu blândeţe. O ţinu de aripi, privindu-i picioarele care se zbăteau cu disperare. Primele patru din faţă erau

subţiri ca nişte fire de păr, dar cele două din spate erau lungi şi groase, ca s-o ajute la sărit. Bărbierul îi arătă cum să înfigă vârful cârligului chiar în spatele micii carcase încovoiate care unea capul de corp.

– Nu-l înfige prea adânc, să nu moară. Unde ai mai pescuit până acum?

– În Tamisa, spuse el.

Se mândrea cu priceperea lui la pescuit, pentru că, împreună cu tatăl lui, hrănise adesea familia cu peştii smulşi din fluviu cu ajutorul râmelor înfipte în cârlige. Bărbierul mormăi:

– Ăsta-i altfel de pescuit, spuse el Lasă puţin undiţele şi treci în patru labe.

Se târâră fără zgomot către un ochi de apă şi acolo se lăsară pe burtă. Rob văzu că bărbatul cel gras era totuşi agil.

– Mici, şopti Rob.

– Sunt mai buni aşa, spuse Bărbierul, în timp ce se târau înapoi. Păstrăvii ăia mari sunt uleioşi şi au carnea tare. I-ai văzut pe ăştia cum urcau spre suprafaţa apei? Se hrănesc sărind şi apucând gâzele care se apropie de apă. Sunt iuţi şi bătăioşi. Dacă stai chiar lângă apă, te văd. Dacă mergi pe mal cu paşi apăsaţi, te simt şi se împrăştie. De aceea ai nevoie de o prăjină lungă. Dă-te înapoi şi lasă lăcusta uşor pe apă, lasă curentul s-o ducă la ei.

Privi critic cum Rob îi urma sfaturile. Peştele nevăzut muşcă, transmiţând zbaterea lui apei şi prăjinii undiţei. Rob simţi însufleţirea cunoscută a prinderii prăzii şi după aceea fu la fel ca atunci când pescuia în Tamisa. Aşteptă răbdător, până când păstrăvul se prinse bine, apoi ridică undiţa şi-l scoase din cârlig. Îi admirară spatele strălucitor ca lemnul de nuc lăcuit şi aripioarele roşii, cu scânteieri multicolore, punctele negre şi portocaliul cald de pe solzii laterali.

– Mai adu cinci, spuse bărbierul, dispărând în pădure.

Rob mai prinse doi, apoi pierdu unul şi se mută la alt ochi de apă. Păstrăvii erau lacomi de lăcuste. Tocmai îl curăţa pe al şaselea, când Bărbierul se întoarse cu o căciulă plină de hribi şi cepe sălbatice.

– Mâncăm de două ori pe zi, spuse el, de prânzişor şi după-amiaza, ca toţi oamenii civilizaţi.

„Sculatul la şase, dejunatul la zece,
Cinatul la cinci, culcatul la zece
Fac omul să trăiască cât zece."

Scoase o bucată de şuncă şi tăie din ea felii groase. Când se fripse o luă din tigaia înnegrită, dădu păstrăvii prin făină şi-i puse în grăsime, adăugând ceapa şi ciupercile.

Spinările peştilor se desprinseră uşor din carnea moale, lăsând păstrăvii aproape fără oase. Cât se înfruptară cu peşte şi carne, bărbierul puse în grăsime şi felii de pâine de secară, acoperite cu felii de brânză, care se topiră în ele. Băură apă rece şi proaspătă din pârâu.

Bărbierul se mai înveseli. Rob pricepu că un om gras trebuie hrănit ca să fie în forma cea mai bună. În acelaşi timp, îşi dădu seama că bărbierul era un bucătar de excepţie şi se trezi aşteptând fiecare masă ca pe un eveniment. Oftă, ştiind că în mină n-ar fi avut parte de o asemenea mâncare. Şi îşi spuse mulţumit că nici munca nu era peste puterile lui, pentru că era în stare să ţină plină cutia cu lăcuste, să prindă păstrăvi şi să arunce rămurele în faţa roţilor căruţei, când drumul era noroios.

Ajunseră în satul Farnham. Erau acolo, în afară de case, un han mic şi prăpădit, un centru sătesc din care se răspândea un miros de bere vărsată, o fierărie, o tăbăcărie care puţea, curtea unui tâmplar, plină cu stive de cherestea şi primăria, care se deschidea spre o piaţă strâmtă, intersectând o stradă şi făcând-o să semene cu un şarpe care a înghiţit un ou.

Bărbierul se opri la marginea satului. Luă din căruţă o tobă mică şi un băţ şi i le dădu lui Rob.

– Bate-o.

Incitatus ştia ce avea să urmeze; îşi înălţă capul şi necheză, începând să meargă în buiestru. Rob bătea toba cu mândrie, contaminat de entuziasmul pe care îl stârneau pe ambele părţi ale drumului.

– Astăzi vă oferim distracţie, strigă Bărbierul. Apoi tratăm şi lecuim boli omeneşti de toate felurile!

Fierarul cu muşchii umflaţi, pătaţi de funingine, lăsă foalele şi ieşi să se uite după ei. Băieţii din curtea tâmplarului lăsară cheresteaua pe care o stivuiau şi veniră la gard, atraşi de sunetul tobei. Unul dintre ei se întoarse şi o luă la fugă.

– Încotro, Giles? ţipă altul.

– Acasă, să-i chem pe Stephen şi pe ăilalţi.

Bărbierul dădu din cap aprobator.

– Chemaţi lumea! strigă el.

Femeile ieşiră din case, vorbind cu însufleţire şi-i aduseră şi pe copiii mai mici, ale căror strigăte şi plânsete se amestecau cu lătratul câinilor stârniţi de apariţia căruţei roşii.

Bărbierul merse agale de la un capăt al străzii la celălalt, apoi se întoarse înapoi, pe acelaşi drum.

Un bătrân aşezat la soare în faţa hanului râse către ei cu o gură fără dinţi. Câţiva oameni ieşiră din centrul sătesc, ducând cu ei pahare şi urmaţi de fata de la tejghea, care îşi ştergea mâinile pe şorţ şi-i privea cu ochii strălucitori.

Bărbierul se opri în piaţa cea strâmtă. Luă din căruţă patru bănci pliante şi le puse una în continuarea celeilalte:

– Asta e banca, îi spuse el lui Rob despre mica scenă creată. De câte ori ajungem într-un loc nou, o desfaci imediat.

Puseră pe bancă două coşuri pline cu mici flacoane în care Bărbierul spuse că se află un medicament. Apoi, el dispăru în căruţă, lăsând jos marginea coviltirului.

Rob se aşeză pe bancă, privind cum se aşezau oamenii. Veni şi morarul, cu hainele albite de făină şi, după pulberea de lemn de pe căciulile lor, Rob recunoscu şi doi tâmplari. Oamenii se aşezară pe pământ, ocupând locuri cât mai aproape de bancă. Femeile tricotau şi croşetau iar copiii se înghionteau şi se ciorovăiau. Un grup de băieţi din sat se holbau la Rob. Conştient de admiraţia şi invidia din ochii lor, el îşi dădea aere. Dar, în curând, toate prostiile îi zburară din cap şi deveni şi el la fel ca ceilalţi spectatori. Bărbierul veni către bancă, făcând o plecăciune:

– Bună ziua şi bună să vă fie inima, spuse el. Îmi pare bine că mă aflu în Farnham.

Şi începu să jongleze.

Jongla cu o minge roşie şi cu una galbenă. Mâinile îi păreau aproape nemişcate. Era o privelişte minunată!

Degetele lui grase azvârleau mingile într-un cerc rotitor, din ce în ce mai repede. Când fu aplaudat, mai scoase din manta o minge verde. Şi una albastră. Apoi, o! – una maronie.

Ce minunat, se gândi Rob, *să fii în stare să faci aşa ceva.*

Îşi ţinu respiraţia, aşteptând ca Bărbierul să scape o minge, dar el le controla cu uşurinţă pe toate cinci vorbind neîntrerupt. Îi făcea pe oameni să râdă cu istorioarele şi cântecele lui pe care le cânta.

Jonglă şi cu inele de sfoară şi cu farfurii de lemn, apoi făcu pe iluzionistul. Făcu un ou să dispară, găsi un ban în mâna unui copil, făcu o batistă să-şi schimbe culoarea.

– Aţi fi uluiţi dacă aţi vedea cum fac să dispară o halbă de bere?

Toată lumea îl aplaudă. Fata de la tejghea se repezi să-i aducă o halbă cu bere. Ducând-o la gură, bărbierul o goli dintr-o singură sorbitură. Se înclină auzind râsetele şi aplauzele, apoi întrebă femeile dacă-şi dorea vreuna o panglică.

– Chiar că aş vrea una! exclamă fata de la tejghea.

Era tânără, cu forme pline şi răspunsul ei atât de sincer îi făcu pe toţi să chicotească.

Ochii Bărbierului îi întâlniră pe ai fetei şi el zâmbi:

– Cum te cheamă?

– Vai, domnule, se ruşină ea. Mă cheamă Amelia Simson.

– Doamna Simson?

– Nu sunt măritată.

Bărbierul închise ochii:

– Mă mir, spuse el galant. Ce culoare de panglică ţi-ai dori, domnişoară Amelia?

– Roşie.

– Şi cât de lungă?

– De doi yarzi mi-ar conveni de minune.

– Să sperăm, murmură el, ridicând din sprâncene.

Oamenii râseră, dar el păru s-o fi uitat pe fată. Tăie o bucată de sfoară în patru şi apoi, numai prin nişte gesturi, o întregi la loc. Puse o basma deasupra unui inel şi acesta se transformă într-o nucă. Şi apoi, parcă mirat el însuşi, îşi duse degetele la buze şi trase ceva din gură, făcând o pauză, pentru ca spectatorii să poată vedea că era capătul unei panglici roşii.

Oamenii priviră cum o trăgea, puţin câte puţin, aplecându-se şi uitându-se cruciş ca s-o vadă. În cele din urmă, ţinând întins capătul, îşi luă pumnalul şi apropiindu-şi-l de buze, tăie panglica. Apoi i-o înmână cu o plecăciune fetei de la tejghea.

Lângă ea stătea dulgherul satului, care întinse panglica pe metrul lui de lemn.

– Exact doi yarzi! rosti el şi urmară ropote de aplauze.

Bărbierul aşteptă ca zgomotul să înceteze, apoi ridică un flacon din doctoria lui:

– Domnilor, doamnelor şi domnişoarelor!

Numai Universal Specific Fizic… vă îndreaptă spatele, vindecă junghiurile, netezeşte pielea! Ajută la schilodiri şi redă strălucirea ochilor! Ascute mintea, opreşte căderea părului şi ia boala cu mâna! Curăţă stomacul mai bine decât orice clistir! Opreşte sângerările abundente şi uşurează aducerea pe lume a copiilor. Vindecă scorbutul celor veniţi de pe mare! Ajută la auz slab, usturime, tuse, aprindere de plămâni, gălbinare şi orice durere! Vindecă orice boală! Alungă grijile!

După acest discurs, Bărbierul vându multe flacoane. Apoi, el şi Rob ridicară un paravan în spatele căruia bărbierul-felcer examină pacienţii. Bolnavii făcură o coadă lungă şi-i plătiră un penny pentru tratament.

În seara aceea, mâncară gâscă friptă la localul din sat. Era prima oară când Rob mânca ceva pregătit într-un loc public. I se păru totul foarte bun, deşi Bărbierul mormăi că pilaful de napi avea cocoloaşe şi carnea era prea friptă. După cină, Bărbierul întinse pe masă o hartă a insulei britanice. Era prima oară când Rob vedea o hartă şi privi fascinat cum degetul bărbierului trasa o linie frântă, arătându-i drumul pe care-l vor parcurge în lunile următoare.

În cele din urmă se împletici pe jumătate adormit la tabăra lor şi-şi făcu patul în lumina lunii. Se culcă, dar mintea lui era prea plină de întâmplările ultimelor zile pentru a-l lăsa să adoarmă imediat.

Se uită la stele când se întoarse Bărbierul însoţit de cineva.

– Drăguţă Amelia, spunea Bărbierul, păpuşico, a fost de ajuns să arunc o privire guriţei tale dornice şi am ştiut c-o să mor de dragul tău.

– Ai grijă să nu cazi prin rădăcinile astea, spunea ea.

Rob stătu nemişcat şi ascultă pleoscăitul sărutărilor, foşnetul hainelor scoase, râsetele şi

gâfâielile, apoi blănurile se dădură la o parte.

– Ar fi bine să stau eu dedesubt, din cauza burţii, îl auzi pe Bărbier.

– O burtă de nădejde, spuse fata pe un ton jos, răutăcios. O să fie ca săriturile pe o saltea moale.

– Uită salteaua, fetiţo, în altceva stă nădejdea mea.

Rob ar fi vrut s-o vadă goală, dar când îndrăzni să se mişte, ea nu mai era în picioare şi-i zări numai lucirea albă a feselor.

Respira precipitat, dar, chiar dacă ar fi ţipat, lor nu le-ar fi păsat. Văzu mâinile mari şi durdulii ale Bărbierului deschizându-se să apuce jumătăţile rotunde şi albe.

– Ah, păpuşico!

Fata gemu.

Adormiră înaintea lui. În cele din urmă, Rob se scufundă şi el în somn şi-l visă pe Bărbier jonglând.

***

Când se trezi în zori, era frig şi femeia plecase. Strânseră lucrurile şi părăsiră în linişte satul adormit.

Puţin după ce răsărise soarele, trecură pe lângă un luminiş cu mure şi se opriră să umple un coş. Apoi se mai opriră la o fermă să cumpere nutreţ. Când se hotărâră să mănânce de dimineaţă, Rob prăji şunca şi pâinea, iar bărbierul bătu spumă nouă ouă cu o smântână groasă şi apoi le coapse, compunând astfel o prăjitură pe care o ornă cu mure coapte. Când văzu cu câtă poftă îşi înghiţea Rob porţia, păru mulţumit.

În după-amiaza aceea trecură pe lângă un conac nobiliar, înconjurat de un sat. Rob îi văzu pe oameni muncind pământul. Bărbierul îndemnă calul la trap, ca să meargă mai repede.

Dar trei călăreţi goniră după ei şi le strigară să se oprească.

Erau nişte oameni încruntaţi, înarmaţi până-n dinţi şi examinară căruţa plini de curiozitate.

– Ce negoţ faci? întrebă unul din ei, care purta armura uşoară a unui nobil.

– Bărbier-felcer, domina-ta, spuse Bărbierul.

Omul dădu din cap satisfăcut şi-şi întoarse calul:

– Hai după mine.

Înconjuraţi de cei trei călăreţi, trecură de o poartă grea între valuri de pământ, apoi de o altă poartă a unei palisade din buşteni ascuţiţi la capete, apoi traversară un pod mobil peste un şanţ plin de apă. Rob nu fusese niciodată în preajma unei asemenea clădiri. Conacul enorm avea zidurile din piatră până la jumătate, etajele superioare erau din lemn şi prispa şi frontoanele cioplite cu înflorituri şi acoperite de o streaşină aurită care scânteia în soare.

– Lasă-ţi căruţa în curte. Ia-ţi doar uneltele de felcer.

– Care e necazul, domnia ta?

– Căţeaua s-a rănit la labă.

Încărcaţi cu instrumente şi flacoane cu doctorii, îl urmară într-un hol cavernos. Podeaua de piatră era aşternută cu nişte covoraşe care ar fi trebuit spălate. Mobila părea făurită pentru nişte uriaşi. Trei dintre pereţi erau acoperiţi cu panoplii cu săbii, lănci şi scuturi, iar pe al patrulea se desfăşura o tapiserie bogată, în culori stinse, reprezentând fundalul pentru un tron de lemn sculptat, închis la culoare.

Căminul principal era rece, dar în colţurile camerei stăruia un abur de fum, amestecat cu o duhoare neplăcută, venind dinspre ogarul culcat în faţa vetrei.

– Şi-a pierdut două degete acum două săptămâni. La început se vindecau bine, pe urmă au făcut puroi.

Bărbierul dădu din cap. Apoi răsturnă bucata de carne din castronul câinelui şi goli în vas două flacoane de-ale lui. Ogarul privi operaţiunea cu ochi apoşi, dar după câteva momente începu să

limpăie „specificul”.

Bărbierul nu pierdu timpul; când o văzu liniştită pe căţea, îi legă botul şi picioarele, fără să-i ia în seamă tremuratul. Apoi tăie rana care mirosea îngrozitor şi făcuse viermi.

– O să-şi mai piardă un deget.

– Să n-o schilodeşti, spuse omul rece.

Când termină, Bărbierul spălă sângele cu doctoria lui, apoi legă rana cu o cârpă.

– Plătiţi, domnia-ta? sugeră el delicat.

– Trebuie să aştepţi să vină contele de la vânătoare şi să-i ceri lui, spuse cavalerul rece, după care plecă.

Ei dezlegară cu grijă căţeaua, apoi se întoarseră cu instrumentele la căruţă. Bărbierul mână calul la pas, ca un om care primise permisiunea de a părăsi domeniul.

Dar când ieşiră din raza vederii, se scutură şi scuipă:

– Probabil că vor trece zile până să se întoarcă domnul conte. Atunci, dacă i se vindecă bine căţeaua, poate că ne-ar plăti. Dar dacă are constipaţie sau câinele moare, poate că ne-ar condamna la moarte. Fug de lorzi şi îmi încerc norocul în sate, spuse el, mânând calul.

A doua zi, când ajunseră la Chelmsford, era mai bine dispus. Dar acolo era deja un negustor de creme vindecătoare, un om slab, îmbrăcat într-o tunică portocalie şi cu o coamă de păr alb.

– Îmi pare bine că te văd Bărbierule, spuse el degajat.

– Salutări, Wat. Mai ai fiara?

– Nu, s-a îmbolnăvit şi se făcuse rea. Am folosit-o ca momeală.

– Păcat că nu i-ai dat „specificul” meu. Ar fi vindecat-o.

Râseră amândoi.

– Am o fiară nouă. Vrei să asişti?

– De ce nu? spuse Bărbierul.

Trase căruţa sub un pom şi lăsă calul să pască, în timp ce lumea se strângea. Chelmsford era un sat mare şi veniră mulţi oameni.

– Te-ai luptat vreodată? îl întrebă Bărbierul pe Rob.

Băiatul dădu din cap. Îi plăcea să se lupte; luptele şi trânta erau jocul şi sportul preferat al băieţilor de muncitori din Londra.

Wat îşi începu demonstraţia cu jonglerie, la fel ca Bărbierul. Jongla cu abilitate. Nu povestea nici pe departe aşa de frumos ca Bărbierul şi oamenii râdeau mai rar. Dar le plăcea ursul.

Cuşca era în umbră, acoperită cu o pânză. Rob mai văzuse odată un urs de menajerie. Tatăl lui îl luase, când avea şase ani, să vadă un astfel de urs în faţa Hanului Lebedei şi atunci, animalul i se păruse enorm. Când Wat îşi aduse pe bancă ursul cu botniţă, trăgându-l de un lanţ, i se păru mai mic. Era un pic mai mare decât un ogar bine dezvoltat, dar era foarte deştept.

– Ursul Bartram! anunţă Wat.

Ursul se întinse pe jos şi se prefăcu mort, se jucă şi aduse o minge, se căţără şi se dădu jos de pe scară şi, când Wat cântă din fluier, dansă un dans popular numit Carol. În loc de piruete, se învârtea greoi, dar privitorii îi aplaudară entuziasmaţi fiecare mişcare.

– Şi acum, spuse Wat, Bartram se va lua la trântă cu oricine îl provoacă. Oricine-l va pune jos va primi o cutie plină cu Unguentul lui Wat, cel mai miraculos leac pentru uşurarea bolilor omeneşti.

Oamenii se foiră agitaţi, dar nu se oferi niciunul.

– Veniţi, luptători, îi îmboldi Wat.

Ochii Bărbierului sclipiră:

– Aici e un flăcău care n-a încremenit de frică, spuse el tare.

Spre marea îngrijorare şi uluire a lui Rob, se trezi împins în faţă. Mâini binevoitoare îl ajutară

să se urce pe bancă.

– Băiatul meu împotriva fiarei tale, prietene Wat, strigă Bărbierul.

Wat dădu din cap şi râseră amândoi.

O, Mamă! se gândi Rob, prostit.

Era un urs adevărat. Se clătina pe picioarele din spate şi-şi lăsă pe umăr capul mare şi îmblănit. Nu era un ogar şi niciun tovarăş de joacă de pe strada Tâmplarilor. Văzând umerii masivi şi membrele groase, simţi nevoia să sară de pe bancă şi s-o ia la goană. Dar făcând asta, l-ar fi sfidat pe Bărbier, care însemna acum atât de mult în viaţa lui. Luă decizia cea mai puţin curajoasă şi înfruntă animalul.

Cu inima bătându-i tare, începu să se rotească, încrucişându-şi braţele în faţă, aşa cum îi văzuse făcând pe luptătorii cu experienţă. Poate că nu se mişca bine, fiindcă cineva chicoti şi ursul tresări. Încercând să uite că adversarul lui nu era om, Rob acţionă de parcă s-ar fi măsurat cu un băiat de seama lui: lovi fulgerător, încercând să-l dezechilibreze pe Bartram, dar era ca şi cum ar fi încercat să smulgă din rădăcini un copac.

Bartram ridică alene o labă şi-l lovi. Unghiile îi fuseseră scoase, dar forţa loviturii îl dădu de-a dura. Acum era mai mult decât îngrozit, ştia că nu poate face faţă şi ar fi fugit, dar Bartram se redresase cu o iuţeală surprinzătoare şi-l aştepta. Când se ridică în picioare, fu luat în labele din faţă ale ursului. Avea faţa apropiată de a fiarei, se sufoca în labele de blană neagră care miroseau exact ca pielea cu care se acoperea noaptea. Luptând să scape, se trezi privind în ochii mici, roşii şi disperaţi ai bestiei. Ursul era la fel de înspăimântat ca el, îşi dădu seama Rob, dar animalul avea totuşi controlul situaţiei. Bartram nu putea muşca, dar ar fi făcut-o; îşi vârî botniţa în umărul lui Rob şi respiraţia lui caldă îi duhni în faţă.

Wat întinse mâna spre micul mâner care ţinea

chinga legată de gâtul ursului. N-o atinse, dar ursul se crispă şi-i dădu drumul lui Robert, apoi căzu pe spate.

– Pune-l jos, găgăuţă! şopti Wat.

Rob se azvârli şi-l atinse pe urs cu umerii. Nimeni nu se lăsă prostit, dar oamenii îşi primiseră distracţia şi erau bine dispuşi. Wat îl băgă pe Bartram în cuşcă şi se întoarse să-i dea lui Rob borcănaşul de cremă, în semn de răsplată. În curând declama în faţa oamenilor, lăudând componentele şi binefacerile unguentului.

Rob merse spre căruţă cu genunchii moi.

– Te-ai descurcat frumos, spuse Bărbierul. Te-ai băgat în el. Ţi-a dat puţin sânge pe nas?

Rob îşi trase nasul, ştiind că fusese norocos:

– Fiara putea să mă atace rău, spuse morocănos.

Bărbierul rânji şi clătină din cap:

– Ai văzut mânerul de la banda de la gâtul ursului? îl poate sufoca. Dacă tragi de mâner, banda se strânge şi animalul ştie că dacă nu ascultă, n-o să mai poată respira. Aşa se dresează urşii.

Îi dădu lui Rob mâna să urce pe capră şi luă din borcănaş un pic de cremă, frecând-o între degete:

– Seu, untură şi-un pic de parfum, spuse el gânditor. Şi se vinde foarte bine.

Oamenii făcuseră coadă, aşteptând să dea un penny şi să primească unguentul lui Wat.

– Un animal asigură prosperitatea, reflectă mai departe Bărbierul. Se fac spectacole cu marmote, capre, ciori, bursuci şi câini. Chiar şi şopârlele aduc mai mulţi bani decât iau eu când lucrez singur.

Calul ascultă îndemnul hăţurilor, îndepărtându-i de Chelmsford şi de ursul luptător. Rob era încă zguduit. Stătea nemişcat, gândindu-se.

– Şi atunci de ce nu faci şi dumneata spectacole cu animale? spuse el rar.

Bărbierul se întoarse pe jumătate, ochii lui albaştri şi prietenoşi îi găsiră pe ai lui Rob şi

părură că-i spun mai mult decât zâmbetul şi cuvintele lui:

– Eu te am pe tine.

6
Mingi colorate

Începură cu jonglatul şi Rob ştiu de la început că nu va fi în stare niciodată să producă un asemenea miracol.

– Stai drept, dar relaxat, cu mâinile pe lângă corp. Îndoaie-ţi braţele pe lângă corp şi ridică-le până la jumătate. Cu palmele în sus.

Bărbierul îl privi critic, apoi dădu din cap.

– Închipuie-ţi că duci o tavă cu ouă. Dacă o înclini puţin, ouăle o să cadă. Aşa e şi cu jonglatul. Dacă nu ţii braţele nemişcate, mingile o să se împrăştie peste tot. Ai înţeles?

– Da, domnule Bărbier, răspunse băiatul, simţindu-se deja rău de la stomac.

– Fă-ţi palmele căuş, de parcă ai vrea să bei apă din ele, spuse mai departe stăpânul, luând două mingi de lemn şi punând-o pe cea roşie în mâna dreaptă a lui Rob şi pe cea albastră în stânga lui.

– Acum aruncă-le în sus ca jonglerii, pe amândouă odată.

Mingile îi zburară peste umeri şi căzură pe jos.

– Uită-te, mingea roşie a zburat mai sus, pentru că ai mai multă forţă în mâna dreaptă. Aşa că trebuie să înveţi să depui efort mai puţin cu dreapta şi mai mult cu stânga, ca să le arunci cu aceeaşi forţă. Le-ai aruncat şi prea sus. Jonglerul are destule de făcut, nu trebuie să-şi mai dea şi capul pe spate ca să se zgâiască după mingi, cu ochii în soare. Mingile nu trebuie să ajungă mai sus de aici, bătu el cu degetul în fruntea lui Rob. Aşa ai să le vezi fără să mişti capul. Şi încă ceva, se încruntă el. Jonglerii nu *aruncă* niciodată mingea. Ei o *împing* în sus. Palma ta trebuie să

salte puţin şi să împingă mingea, apoi să coboare. Salţi mijlocul palmei, aşa ca mingea să se ducă drept în sus, şi în acelaşi timp repezi încheieturile mâinilor în sus. De la coate la umeri, braţele trebuie să-ţi rămână nemişcate.

Recuperă mingile şi i le dădu înapoi lui Rob.

Când ajunseră înapoi la Hertford, Rob întinse banca şi aduse afară flacoanele cu elixirul Bărbierului, apoi luă mingile de lemn şi începu să exerseze. Nu i se păruse greu, dar observă că nu putea arunca mingile în aer fără sa le facă să se învârtească. Apoi, dacă încerca să le controleze mai mult, nu le arunca drept şi-i cădeau pe umeri sau pe faţă. Dacă-şi lăsa mâna moale, arunca prea departe de el. Dar continuă şi se deprinse să le împingă cu centrul palmelor. Bărbierul păru mulţumit când îi arătă progresele lui în seara aceea, înainte de cină.

A doua zi, Bărbierul opri căruţa la marginea satului Lutton şi-i arătă lui Rob cum să arunce mingile astfel ca traseele lor să se încrucişeze în aer.

– Ca să nu se ciocnească, arunci o minge cu puţin timp înaintea celeilalte sau o arunci mai sus, îşi învăţă el ucenicul.

După începerea reprezentaţiei din Lutton, Rob se strecură într-un mic luminiş din pădure şi începu să încerce din nou. De cele mai multe ori, mingea roşie se ciocnea de cea albastră cu un mic zgomot care i se părea batjocoritor. Mingile cădeau şi se rostogoleau şi se ducea după ele, simţindu-se un prostănac. Dar nu-l vedea nimeni, decât vreo veveriţă sau o pasăre în zbor şi continuă să încerce. Până la urmă, îşi dădu seama că reuşea dacă prima minge descria un arc mai larg până-i ateriza în palma stângă. Mai dură două zile până când, după repetiţii îndelungate şi zeci de greşeli, fu destul de satisfăcut de prestaţia lui pentru a o arăta şi Bărbierului.

Bărbierul îi arătă cum să mişte cele două mingi

în cerc.

– Pare mai greu decât este. Salţi prima minge, Cât e în aer, o muţi pe a doua în mâna dreaptă. Stânga prinde prima minge, dreapta o aruncă pe a doua şi tot aşa, hop, hop, hop! Mingile sunt trimise repede în aer, dar cad mai încet. Ăsta-i secretul care-i salvează pe jongleri. Ai timp berechet.

Către sfârşitul săptămânii, Bărbierul îl învăţă cum să jongleze cu amândouă mingile în aceeaşi mână. Trebuia să ţină o minge în palmă şi pe cealaltă pe degete. Băiatul era bucuros că avea mâinile mari. După ce-i căzură pe jos de nenumărate ori, prinse mişcarea: o aruncă pe cea roşie şi, înainte ca ea să cadă, o sălta şi pe cea albastră. Şi mingile erau tot timpul în aer, hop, hop, hop! Acum exersa în fiecare clipă liberă – două mingi în cerc, două mingi încrucişate, două mingi cu mâna dreaptă, două mingi cu mâna stângă. Descoperi că, dacă sălta mingile foarte puţin, îşi mărea viteza de jonglare.

Se opriră înainte de a intra în oraşul Bletchley, pentru că Bărbierul cumpără o lebădă de la un fermier. Nu era prea mare, dar era cu siguranţă cea mai mare pasăre pe care Rob o văzuse gătită pentru masă. Fermierul le-o vându jumulită, dar Bărbierul o mai spălă într-un torent, apoi o pârli, ţinând-o de picioare deasupra unui foc mic.

O umplu cu ceapă, castane, grăsime şi tot felul de ierburi aromate, aşa cum se cuvenea pentru o orătanie care-l costase scump.

– Carnea de lebădă e mai tare ca cea de gâscă şi mai uscată ca cea de raţă, aşa că trebuie învelită, îl învăţă el pe Rob.

Înveliră pasărea în feliuţe de carne de porc sărată, suprapuse. Bărbierul o legă apoi cu fire de in şi o agăţă deasupra focului, într-un cârlig.

Rob jongla destul de aproape de foc pentru a simţi mirosurile îmbietoare. Flăcările topiră carnea de porc de deasupra şi grăsimea dinăuntru, frăgezind pasărea. Bărbierul întoarse pasărea

deasupra focului, până când şoriciul se uscă şi se îndoi; când îl desprinse, se rupse imediat. Înăuntru, lebăda era delicioasă, puţin aţoasă, dar bine împănată şi condimentată. Mâncară carnea cu castane şi cu dovleac copt. Rob primi un copan trandafiriu.

A doua zi se sculară devreme, cu forţe proaspete după ziua de odihnă. Luară micul dejun la marginea drumului, mâncând piept rece de lebădă cu pâine prăjită şi brânză. După ce terminară, Bărbierul se aplecă şi-i dădu lui Rob a treia minge de lemn, verde.

Se mişcau pe câmpii încet ca nişte gângănii. Ajunseră la dealurile Cotswald, cu pante domoale şi dulci, acoperite cu iarbă deasă. Satele se cuibăreau în văi şi Rob observă mult mai multe case de piatră decât la Londra. La trei zile după Sf. Swithin împlinise zece ani dar nu-i pomeni nimic de asta Bărbierului.

Creştea. Manşetele cămăşii, cusute trainic de mama, nu-i mai acopereau încheieturile mâinilor ciolănoase. Bărbierul scotea şapte piei de pe el. Băiatul făcea toate corvezile, încărcând şi descărcând lucrurile din căruţă în fiecare sat sau oraş, strângând lemn şi aducând apă. Muşchii se aşezau frumos pe trupul lui, datorită mâncării bune cu care îl ţinea Bărbierul. Se obişnuise foarte repede cu mâncarea de soi.

Şi cu Bărbierul se obişnuise. Acum nu mai era o noutate pentru el faptul că Bărbierul cel gras venea uneori la tabăra lor cu câte o femeie; mai încerca să asculte câteodată zgomotele împreunării, dar, de obicei, se întorcea pe partea cealaltă şi adormea. Se întâmpla chiar ca Bărbierul să-şi petreacă noaptea în casa unei femei, când i se oferea ocazia, dar dimineaţa îl găsea întotdeauna lângă căruţă, gata de plecare.

Încetul cu încetul, Rob ajunse să înţeleagă că Bărbierul încerca să alinte fiecare femeie pe care-o

vedea şi să-i mângâie pe toţi spectatorii reprezentaţiilor lui. Bărbierul le spunea oamenilor că leacul lui, Universal Specific, era provenit din Orient, fiind preparat din infuzia unei plante numite Vitalia, care se găsea numai în deşerturile îndepărtatei Asirii. Totuşi, când rămâneau fără Specific, băiatul văzu că licoarea Bărbierului nu era altceva decât o băutură alcoolică obişnuită.

Nu trebuia să întrebe la mai mult de şase case pentru a găsi un fermier dispus să le vândă o vadră de meteglin. Ar fi mers orice, dar Bărbierul spunea că încerca întotdeauna să găsească meteglin, un amestec de miere fermentată şi apă.

– E o invenţie galeză, unul din puţinele lucruri pe care le avem de la ei. Numele vine de la *mddyg*, care înseamnă „doctor” pe limba lor şi de la *llyn*, care înseamnă „băutură tare”. Asta înseamnă că e o licoare cu care poţi lua medicamentele. E bună pentru că amorţeşte limba şi încălzeşte sufletul.

Vitalia, iarba vieţii din îndepărtata Asirie, se dovedi a fi un praf de silitră amestecat bine de Rob într-o vadră de meteglin. Băutura căpăta un iz medicinal, îndulcit de mierea din componenţa ei.

Flacoanele erau mici.

– Cumperi ieftin o vadră şi vinzi scump un flacon, spunea Bărbierul. Noi ne potrivim cu cei săraci, din clasele de jos. Deasupra noastră sunt felcerii, care au tarife mai umflate şi uneori nici nu se uită la cei de teapa noastră sau ne aruncă vreun pacient mizerabil aşa cum arunci unei javre o bucată de carne stricată; deasupra ăstora sunt afurisiţii de doctori, care sunt plini de importanţă şi se ocupă de nobili fiindcă au tarifele cele mai mari.

Te-ai întrebat vreodată de ce Bărbierul tău nu tunde şi nu potriveşte bărbi? Deoarece îmi pot permite. Aici e o lecţie pe care trebuie s-o înveţi bine, ucenicule: amestecând un leac bun şi vânzându-l cu prudenţă, un bărbier-felcer poate câştiga tot atâţia bani ca un doctor. Dacă tot restul

se prăbuşeşte, n-o să trebuiască să ştii mai mult ca să rezişti.

Când ajunseră la Oxford, Rob nu se mai duse să exerseze cu mingile colorate. Aşteptă să-l vadă pe administrator apărând în tunica lui lucioasă şi murdară. Era un om lung şi slab, cu obrajii scobiţi şi un zâmbet rece aflat în permanenţă pe figură, de parcă s-ar fi amuzat tot timpul în sinea lui. Rob îl văzu pe Bărbier dând mita şi apoi, codindu-se parcă, întinzându-i sticla cu meteglin.

Administratorul desfăcu flaconul şi-i goli conţinutul. Rob se aştepta să-l vadă sufocându-se, scuipând şi strigându-le că vor fi arestaţi imediat, dar lordul Fitts bău până la fund şi se linse pe buze:

– Bună preparaţie!

– Mulţumesc, Sir John.

– Dă-mi mai multe flacoane să le duc acasă.

Bărbierul oftă de parcă ar fi cedat greu:

– Bineînţeles, milord.

Sticlele spurcate fuseseră zgâriate, pentru a se deosebi de cele cu meteglin curat şi puse într-un colţ al căruţei; dar Rob nu îndrăznea să guste din lichiorul de miere, de teamă să nu facă vreo greşeală. Pentru el, meteglinul deveni greţos, răzbunarea Bărbierului salvându-l astfel de la a deveni beţiv la o vârstă fragedă.

Era îngrozitor de greu să jonglezi cu trei mingi. Săptămâni în şir se strădui s-o facă, dar fără succes. Bărbierul îi spuse să înceapă jonglând cu două mingi în aceeaşi mână, aşa cum deja învăţase. Când găsi momentul potrivit, săltă şi cea de-a treia minge în acelaşi ritm. Două mingi urcau împreună, apoi una, apoi alta, apoi una… Mingea care sălta singură după primele două arăta frumos, dar nu asta era adevărata jonglerie. De câte ori încerca să încrucişeze în aer cele trei mingi, rezultatul era dezastruos.

Exersa în orice moment posibil. În somn, noaptea, vedea mingi colorate dansând prin aer,

uşoare ca nişte păsări. Treaz, încerca să le salte aşa ca în vis, dar nu ajungea la niciun rezultat.

Erau la Stratford când prinse mişcarea. Nu-şi dădea seama ce era diferit în modul cum sălta sau prindea mingile. Pur şi simplu găsise ritmul; cele trei mingi i se înălţau natural din mâini, de parcă ar fi făcut parte din trupul lui.

Bărbierul era mulţumit:

– E ziua mea de naştere şi mi-ai făcut un dar frumos, spuse el.

Pentru a sărbători evenimentul, cumpărară de la piaţă o pulpă de căprioară. Bărbierul o fierse, o unse cu grăsime, o aşeză cu mentă şi măcriş şi apoi o perpeli cu morcovi şi ceapă.

– Când e ziua ta? îl întrebă el pe Rob la masă.

– Trei zile după Sf. Swithin.

– Dar a trecut! Şi n-ai pomenit nimic.

Băiatul nu răspunse.

Bărbierul se uită la el şi dădu din cap. Apoi mai tăie o bucată de carne şi i-o puse pe farfurie.

În seara aceea, Bărbierul îl luă la localul public din Stratford. Rob bău cidru dulce, iar Bărbierul bere proaspătă, cântând şi un cântec în cinstea băuturii. Nu avea cine ştie ce voce, dar putea duce la capăt o melodie. Când termină, ceilalţi meseni aplaudară, lovind în masă cu halbele. Într-un colţ al încăperii stăteau singurele femei de acolo, izolate. Una era tânără, durdulie şi blondă. Cealaltă era slabă şi mai bătrână, cu fire cărunte în părul castaniu.

– Mai vrem! strigă îndrăzneaţă cea mai bătrână.

– Doamnă, nu te pot sătura, îi strigă Bărbierul.

Apoi îşi dădu capul pe spate şi cântă:

„O văduvă coaptă din cântecul meu
Şi-a luat în pat un derbedeu,
Care tot aurul i l-a furat,
Doar printr-un simplu regulat!”

Femeile chicotiră şi-şi ascunseră ochii cu

braţele.

Bărbierul trimise bere la masa lor şi cântă:

„Mă mângâiau ieri ochii tăi,
Astăzi în braţe m-ai luat;
Când ştii că tot vei fi a mea,
De ce în van ai mai jurat?”

Surprinzător de agil pentru dimensiunile lui, Bărbierul dansă cu femeile, în aplauzele ritmice ale celorlalţi meseni. Le învârti şi le răsuci cu uşurinţă pentru că sub grăsimea lui se aflau muşchii unui cal de povară. Curând după ce Bărbierul le aduse la masa lor, Rob adormi. Îşi dădu seama confuz că era sculat şi ajutat de femei să ajungă împleticit la tabăra lor.

A doua zi dimineaţa, când se trezi, cei trei dormeau încolăciţi ca trei cadavre de şerpi uriaşi.

Bărbierul deschise un ochi şi-l urmări contemplând femeile. Curând, se sculă şi le trimise pe femei de acolo, ca să poată duce aşternutul în căruţă, în timp ce Rob înhăma calul. Le lăsă la fiecare câte o monedă şi câte o sticlă de Universal Specific. Certaţi de un uliu ce plana deasupra lor, el şi Rob ieşiră din Stratford la vremea când soarele îmbujora râul.

7
Casa din golful Lyme

Într-o dimineaţă, când Rob sună în cornul saxon, în locul obişnuitului şuierat produs de curentul de aer auzi un sunet plin. Ziua aceea fu marcată de chemările lui prelungi, executate cu mândrie.

Spre sfârşitul verii, când se întuneca tot mai devreme, începură să călătorească spre sud-vest.

– Am o căsuţă în Exmouth, îi spuse Bărbierul, încerc să-mi petrec iernile pe ţărmul cel mai blând, fiindcă nu-mi place frigul.

Apoi îi dădu lui Rob o minge maronie.

Ideea de a jongla cu patru mingi nu-l speria, pentru că ştia deja să jongleze cu două mingi dintr-o mână şi avea să facă lucrul acesta cu ambele mâini. Exersa mereu, în afara timpului când mergeau, pentru că adesea scăpa mingile şi Bărbierului nu-i plăcea să tragă de hăţuri şi să-l aştepte până le aduna de pe jos. Uneori treceau pe lângă băieţi de vârsta lui care se scăldau în vreun râu, stropindu-se şi râzând şi atunci rânjea şi el după copilărie. Dar era deja deosebit de ei. Ei nu se luptaseră cu ursul, nu puteau să jongleze cu patru mingi şi nici să sufle în cornul saxon. La Glastonbury avu prostia de a se grozăvi cu jonglatul în faţa unei cete de puşti uluiţi din curtea bisericii, în timp ce Bărbierul îşi susţinea reprezentaţia în piaţa alăturată. Fu aplaudat, dar Bărbierul îl condamnă tăios:

– Nu dai reprezentaţii până nu devii un jongler bun, ceea ce s-ar putea să nu se întâmple niciodată. S-a înţeles?

– Da, domnule Bărbier, spuse el.

Într-o seară de octombrie târziu, ajunseră în sfârşit la Exmouth. Casa era stingheră şi părăsită, la câteva minute de mers pe jos de mare.

– Era o fermă, dar eu am luat-o fără pământ şi a fost ieftină, zise Bărbierul. Calul îl adăpostim în fostul hambar de fân şi căruţa o băgăm în şopronul acela făcut pentru păstrarea porumbului.

Un mic grajd care adăpostea vaca fermierului servea pentru păstrarea lemnului de foc. Locuinţa nu era mult mai mare decât cea de pe strada Tâmplarilor din Londra şi avea tot acoperiş din stuf, dar, în loc de gaură pentru fum, avea un horn înalt din piatră. Pe vatră, Bărbierul aşezase un trepied cu un cârlig de fier pentru agăţat oalele, o lopată, nişte pirostrii, două vătraie şi un cazan. Lângă vatră era un cuptor şi, foarte aproape de acesta, un culcuş de uriaş. Bărbierul făcuse interiorul confortabil în iernile petrecute aici; adusese o albie, o masă, o bancă, un dulap de alimente, mai multe căni şi câteva coşuri.

După ce aţâţară focul, încălziră ceea ce mai rămăsese din felurile de şuncă din care mâncaseră toată săptămâna. Pâinea avea cocoloaşe şi carnea se întărise. Nu era o masă pe placul stăpânului.

– Mâine trebuie să ne facem provizii, spuse Bărbierul prost dispus.

Rob luă mingile de lemn şi exersă aruncările încrucişate, în lumina pâlpâitoare a flăcărilor. Se descurcă bine, dar, până la urmă, mingile tot ajunseră pe podea.

Bărbierul luă o minge galbenă din traista lui şi o rostogoli pe podea alături de celelalte.

Roşie, albastră, maronie şi verde. Şi acum galbenă.

Rob se gândi că mai erau atâtea alte culori! Şi simţi cum se scufundă într-o mare de disperare. Îşi ridică ochii spre Bărbier. Era conştient că acesta va citi îndârjirea şi rezistenţa din suflet, dar nu şi le putea ascunde:

– Câte o să mai fie?

Bărbierul înţelese întrebarea şi disperarea.

– Niciuna. Asta e ultima, spuse el liniştit.

Făcură pregătiri de iarnă. Aveau lemne destule, dar unele mai trebuiau tăiate. Casa avea două camere, dintre care una era folosită pentru alimente. Bărbierul ştia exact unde să se ducă pentru a obţine cele mai bune provizii. Luară ceapă, napi, un coş de dovleci. Se duseră cu căruţa la o livadă din Exeter şi luară un butoiaş de mere cu coaja aurie şi miezul alb. Sărară o jumătate de porc. Cumpărară şuncă şi scrumbii şi le afumară – contra plată – în afumătoarea unei ferme din împrejurimi. Le agăţară apoi în cămară, împreună cu o pulpă de berbec bine uscată. Fermierul de la care cumpăraseră se minună de faptul că aveau nevoie de atâta carne.

Rob ura mingea cea galbenă. Mingea cea galbenă îl scotea din minţi.

I se păru de la început că nu va reuşi să jongleze cu cinci mingi. Trebuia să ţină trei mingi în mâna dreaptă. În mâna stângă, ţinea o minge cu inelarul şi degetul mic, iar pe cealaltă o strângea cu celelalte trei degete. În mâna dreaptă trebuia să ţină două mingi numai cu primele trei degete. Abia le putea cuprinde, darămite să mai şi jongleze.

Bărbierul încercă să-l ajute:

– Când jonglezi cu cinci, multe din regulile pe care le-ai învăţat nu se mai respectă, spuse el. Nu mai poţi sălta mingea, trebuie s-o arunci cu vârfurile degetelor. Şi ca să ai timp, trebuie să arunci mingile foarte sus. La început, arunci o minge din dreapta. Imediat trebuie să plece o minge şi din stânga, pe urmă din dreapta, pe urmă din stânga şi iar din dreapta, sus, sus, sus, sus, sus! trebuie să le învârţi în palme foarte repede!

Când Rob încercă, se trezi sub o ploaie de mingi căzătoare. Încercă să le prindă, dar toate îi scăpară şi se rostogoliră prin colţurile camerei.

– Uite şi treaba ta cât ţine iarna, zâmbi

Bărbierul.

Apa de băut era amară din cauza frunzelor de stejar care se îngrămădiseră în izvorul din spatele casei. Rob găsi o furcă de lemn în fostul hambar şi trase din apă mormanele de frunze negre, pe jumătate putrezite. Apoi presără în albia izvorului nisip de pe ţărm. Când apa răscolită se aşeză, gustul ei era din nou dulce.

Iarna veni repede şi fu o iarnă ciudată. Lui Rob îi plăceau iernile cinstite, cu zăpadă. În anul acela plouă mult în Exmouth, iar fulgii de zăpadă se topeau pe pământul umed. Gheaţa nu apăru decât în micile ace pe care le simţeau în apa de izvor. Vântul bătea rece dinspre mare şi căsuţa lor fu cuprinsă în umezeală generală. Noaptea dormea cu Bărbierul în patul cel mare. Bărbierul ocupa locul de lângă foc, dar grăsimea lui îi ţinea de cald şi băiatului.

Ajunsese să urască jongleriile. Încercase cu disperare să mânuiască cinci mingi, dar nu reuşea să prindă decât două sau trei. Când ţinea două mingi într-o mână şi încerca s-o prindă pe a treia, aceasta se ciocnea de una dintre celelalte două şi ricoşa.

Începu să facă orice ca să nu jongleze. Ducea oala de noapte afară fără să i se spună şi-i freca de fiecare dată fundul de piatră. Tăia mai multe lemne decât era nevoie şi aducea tot timpul apă proaspătă. Îl ţesălă pe Incitatus până când părul lui cenuşiu începu să lucească şi-i netezi coama. Alese merele unul câte unul, înlăturându-le pe cele stricate. Ţinea casa chiar mai curată decât ţinuse mama lor casa lor din Londra.

Pe ţărmul golfului Lyme, stătea şi privea valurile albe spălând plaja. Vântul se abătea spre el din largul mării cenuşii şi tulburate, iar asprimea lui îi umplea ochii de lacrimi. Bărbierul îl văzu tremurând şi tocmi o croitoreasă văduvă, pe nume Editha Lipton, să-i croiască din nişte haine vechi

de-ale lui, o tunică şi o pereche de pantaloni strânşi pe picior.

Soţul şi cei doi fii ai Edithei pieriseră în mare, înecaţi la pescuit. Ea era o matroană trupeşă, cu faţa blândă şi ochii trişti. Deveni repede femeia Bărbierului. Când acesta se ducea la ea în oraş, Rob se lăfăia în patul cel mare, imaginându-şi că toată casa era a lui. O dată, când vântul biciuia neîndurător casa, intrând prin toate crăpăturile acoperişului, Editha veni să-şi petreacă noaptea acolo. Rob fu nevoit să se culce pe podea, strângând în braţe o cărămidă fierbinte învelită în cârpe şi cu picioarele băgate în blănuri. Auzi vocea blândă şi joasă a femeii:

– N-ar trebui să vină şi băiatul aici cu noi, la căldură?

– Nu, spuse Bărbierul.

Puţin mai târziu, când bărbatul mormăia deasupra ei, mâna ei pluti prin întuneric şi se lăsă pe capul lui Rob, uşoară ca o binecuvântare.

Băiatul rămase nemişcat. Când Bărbierul termină cu ea, mâna femeii se retrase. După aceea, ori de câte ori venea să doarmă cu Bărbierul, Rob aştepta în întuneric, dar ea nu-l mai atinse niciodată.

– Nu progresezi, spuse Bărbierul. Dă-ţi silinţa. Băiatul meu trebuie să fie jongler. Un ucenic trebuie să ştie să distreze mulţimea.

– Nu pot să jonglez cu patru mingi?

– Un jongler bun poate ţine în aer şapte mingi. Eu cunosc mai mulţi care lucrează cu şase. Eu am nevoie doar de un jongler obişnuit. Dacă nu poţi să te descurci cu cinci mingi, am terminat cu tine.

Bărbierul oftă, apoi continuă.

– Am avut pe lângă mine mulţi băieţi, dar numai trei au meritat să rămână. Primul era Evan Carey, care a învăţat foarte bine să jongleze cu cinci mingi, dar avea slăbiciune pentru băutură. A stat cu mine patru ani buni, până a fost înjunghiat

la Leicester, într-o bătaie de beţivi, şi a murit ca un prost. Al doilea a fost Jason Earle. Era isteţ şi cel mai bun jongler al meu. A învăţat şi meşteşugul meu de felcer, dar s-a căsătorit cu fata unei reverend din Portsmouth şi i-a dat voie lui socru-său să-l transforme într-un tâlhar de strângător de plocoane. Băiatul pe care l-am avut cu unul înaintea ta era grozav. Îl chema Gibby Nelson. Cu el mi-am câştigat pâinea zi de zi până când a făcut febră în York şi a murit.

Se încruntă:

– Ultimul de dinaintea ta a fost un netot. A făcut la fel ca tine, jongla cu patru mingi, dar cu a cincea nu mai putea şi m-am descotorosit de el chiar înainte de a te găsi pe tine la Londra.

Se priviră nefericiţi.

– Acum, tu nu eşti un netot, urmă Bărbierul. Eşti un puşti de treabă, te îndemni la muncă şi se trăieşte uşor cu tine. Dar calul, căruţa şi casa asta nu le-am căpătat învăţându-i meserie pe nişte băieţi nefolositori. Dacă nu jonglezi bine până la primăvară, o să te las pe undeva. Înţelegi?

– Da, domnule Bărbier.

Bărbierul îl puse să jongleze cu trei mere, ca să înveţe să deschidă mâna mai mult. Deşi erau mai mari decât mingile, băiatul reuşi să mânuiască bine merele.

– Faci progrese, spuse cu speranţă Bărbierul.

Aproape că nici nu băgară de seamă zilele Crăciunului. Editha îi invită să o însoţească la biserică, dar Bărbierul pufni:

– Ce, facem parte din acelaşi menaj?

Dar nu făcu nici o obiecţie când ea îl întrebă dacă-l putea lua măcar pe băiat.

Bisericuţa era plină de lume şi atmosfera din ea părea mai caldă decât cea a mucedului Exmouth. Rob nu mai fusese la biserică de când părăsise Londra şi respiră nostalgic mirosul amestecat de tămâie şi sudoare, lăsându-se purtat de imnul sfânt care-i era familiar. După cântec, preotul, al cărui

accent făcea ca vorbele să-i fie greu de înţeles, le povesti oamenilor despre naşterea Mântuitorului şi despre păcatele evreilor care i-au luat viaţa. Predică despre îngerul cel căzut, Lucifer, cu care Iisus se lupta mereu, apărându-i pe toţi oamenii. Rob încercă să i se adreseze unui sfânt, dar până la urmă se rugă la spiritul cel mai pur pe care-l putea concepe în mintea lui. *Veghează, te rog, asupra celorlalţi copii, Mamă.* Totuşi, nu se putut stăpâni să nu adauge o rugăminte specială: *Te rog, Mamă, ajută-mă să jonglez cu cinci mingi.*

De la biserică, merseră direct la masă, unde Bărbierul pregătise gâscă umplută cu prune.

– Cine mănâncă la Crăciun carne de gâscă o să aibă bani tot anul, spuse Bărbierul.

Editha zâmbi:

– Eu ştiam că de Sf. Mihail se mănâncă carne de gâscă, spuse ea, dar nu se certă cu Bărbierul, care insistă, susţinând că era un obicei de Crăciun.

Se turnă din belşug de băut şi se înveseliră cu toţii.

Nu rămase peste noapte, poate deoarece gândurile ei în noaptea de Crăciun se îndreptau către fiii şi soţul pierduţi, aşa cum şi Rob se gândea la familia lui.

Când ea plecase, Bărbierul îl lăsă pe băiat să strângă masa.

– N-ar trebui să mă ataşez prea mult de Editha, spuse el într-un târziu. E doar o femeie şi în curând o vom părăsi.

Soarele nu mai apăru deloc din nori. După anul nou, cele trei săptămâni cu cer posomorât şi lumină cenuşie îşi puseră pecetea pe dispoziţia lor. Bărbierul începu să-l bată la cap pe băiat, insistând ca acesta să exerseze continuu, oricât de mult ar greşi.

– Nu-ţi mai aduci aminte cum a fost când ai încercat să jonglezi cu trei mingi? Acum nu mai puteai şi în clipa următoare reuşiseşi. Şi la fel a

fost şi cu suflatul în corn. Nu pierde şansa de a învăţa să jonglezi cu cinci.

Dar, oricâte ore ar fi petrecut străduindu-se, rezultatul era acelaşi. Începu să se apuce de exerciţii posomorât ştiind dinainte că va eşua.

Ştia că nu va jongla înainte de venirea primăverii.

Într-o noapte, visă că Editha îl mângâia din nou pe cap şi-şi desfăcea coapsele mari, arătându-i ce are între ele. Când se trezi, nu-şi mai aminti ce văzuse, dar descoperi că i se întâmplase ceva ciudat şi înfricoşător. Şterse bine învelitoarea de blană când Bărbierul ieşi din casă şi o frecă şi cu cenuşă, ca să nu se mai vadă nimic.

Nu era atât de prost să-şi închipuie că Editha îl va aştepta să crească şi-l va lua de bărbat, dar se gândi că în situaţia ei, i-ar prinde bine să dobândească un fiu.

– Bărbierul va pleca, îi spuse el într-o dimineaţă, când aduceau amândoi lemne în casă. N-aş putea rămâne în Exmouth, la tine?

În ochii ei frumoşi apăru o duritate, dar ea nu-şi feri privirea:

– Nu te pot întreţine. Ca să trăiesc trebuie să fiu pe jumătate cusătoreasă, pe jumătate târfă. Dacă te-aş avea şi pe tine la masă, ar trebui să mă dau fiecărui bărbat.

Din grămada de lemne din braţele ei căzu o aşchie. Îl aşteptă s-o pună la loc, apoi se întoarse şi o luă spre casă.

După aceea nu mai veni atât de des la ei şi nu-l mai privi decât în treacăt. În cele din urmă nu mai veni de loc. Bărbierul deveni şi mai morocănos.

– Neghiobule! ţipă el, când Rob scăpă mingile încă o dată. Fă numai cu trei mingi, dar aruncă-le sus ca şi cum ai lucra cu toate cinci. Când a treia minge e în aer bate din palme.

Rob se execută şi avu timp să prindă mingile după ce bătu din palme.

– Vezi? spuse mulţumit Bărbierul. În timpul cât

ai bătut din palme, puteai să dai drumul la celelalte două mingi.

Dar când băiatul încercă, mingile se ciocniră din nou şi din nou Bărbierul blestemă.

Nu mai erau decât puţine săptămâni până la venirea primăverii.

Într-o noapte, socotindu-l pe Rob adormit, Bărbierul îi potrivi blana de urs, trăgându-i-o până sub bărbie. Se aplecă deasupra patului şi-l privi timp îndelungat. Apoi oftă şi se îndepărtă.

Dimineaţa, Bărbierul luă un bici din căruţă.

– Nu te gândeşti la ce faci, spuse el.

Rob nu-l văzuse niciodată lovind calul, dar acum, când scăpă mingile, şfichiul biciului îi urzică picioarele.

Îl duru teribil; strigă, apoi începu să suspine.

– Adună mingile.

Le strânse şi încercă din nou, cu acelaşi rezultat, iar coarda de piele îl plesni din nou.

Tatăl lui îl bătuse de multe ori, dar niciodată cu biciul.

Recuperă de nenumărate ori mingile şi încercă să jongleze din nou cu ele, dar nu putu. De câte ori greşea, biciul îi şfichiuia picioarele, făcându-l să ţipe.

– Adună mingile.

– Vă rog, domnule Bărbier!

Faţa stăpânului era posomorâtă:

– E spre binele tău. Foloseşte-ţi capul. Gândeşte-te la ce faci.

Deşi era o zi friguroasă, Bărbierul transpirase.

Durerea nu-l împiedică pe băiat să gândească, dar suspine necontrolate îi zguduiau trupul şi muşchii lui păreau că ascultă de altcineva. Nu-i reuşea nimic. Stătu tremurând, cu faţa udă de lacrimi, lăsându-l pe Bărbier să-l biciuiască. Sunt roman, îşi spunea în sinea lui. Când voi creşte, am să-l găsesc pe omul ăsta ca să-l ucid.

Bărbierul îl lovi până când noii lui pantaloni cusuţi de Editha se înroşiră. Atunci aruncă biciul şi

ieşi din casă cu paşi mari.

Bărbierul se întoarse noaptea târziu, ameţit şi se prăbuşi în pat.

A doua zi, când se sculă, era calm, dar îşi strânse buzele când dădu cu ochii de picioarele lui Rob. Încălzi apă şi-i spălă sângele uscat, apoi aduse o oală cu grăsime de urs:

– Freacă-te bine, spuse el.

Faptul că nu mai avea nici o şansă îl durea pe Rob mai tare decât tăieturile şi vânătăile.

Bărbierul îşi consultă harta:

– Vom pleca joia viitoare şi te duc până la Bristol. E un port şi poate ai să-ţi găseşti un loc pe acolo.

– Da, domnule Bărbier, spuse el, mai mult îngăimând.

Bărbierul pregăti mult timp micul dejun şi apoi aşternu pe masă ouă, şuncă şi pâine prăjită cu brânză din belşug.

– Mănâncă, mănâncă, spuse el ursuz.

Apoi privi cum Rob se străduia să înghită.

– Îmi pare rău, spuse el. Şi eu am fost băiat orfan şi ştiu ce grea e viaţa.

În ziua aceea nu-i mai spuse decât că putea să păstreze hainele cele noi.

Rob nu se mai atinse de mingile colorate. Totuşi, Bărbierul îl puse să frece podelele din amândouă camerele. Acasă, Mama văruia pereţii în fiecare primăvară şi aşa făcu şi băiatul. Casa nu era atât de afumată ca a lor din Londra, dar pereţii păreau nevăruiţi de multă vreme şi diferenţa era remarcabilă atunci când termină.

Soarele reapăru ca prin farmec într-o după-amiază făcând din nou marea să strălucească albastră şi îmblânzind aerul sărat. Fu prima oară când înţelese şi Rob de ce unii oameni şi-ar putea dori să trăiască la Exmouth. În pădurile din spatele casei crengile începură să înmugurească. Băiatul

adună ferigi crude şi le fierseră cu şuncă. Pescarii se aventurau din nou în larg şi Bărbierul cumpără un cod impresionant şi o jumătate de duzină de peşti mai mici. Îl puse pe Rob să taie în cuburi carnea grasă de porc şi o fripse în tigaie până deveni crocantă. Apoi făcu o supă cu carne de porc şi peşte, felii de nap, grăsime, lapte şi puţin cimbru. Se bucurară de ea mâncând-o cu pâine caldă şi gândindu-se amândoi că Rob nu va mai avea parte prea curând de aşa ceva.

O parte din carnea de berbec prinsese mucegai şi Bărbierul tăie bucata înverzită şi o duse în pădure. Butoiul de mere răspândea o adiere înţepătoare, căci multe fermentaseră. Rob goli butoiul şi alese fructe sănătoase.

Erau rotunde şi tari când le luă în mână.

Amintindu-şi cum îl îndemnase Bărbierul să jongleze cu mere, luă trei din ele şi le săltă în aer hop, hop, hop.

Le prinse, apoi le aruncă din nou, mai sus, bătând din palme înainte de a le prinde.

Mai luă două mere şi le alătură celorlalte, dar, spre mirarea lui, căzură şi se striviră. Încremeni, imaginându-şi că Bărbierul o să-l bată pentru că irosea proviziile. Dar din camera cealaltă nu se auzi nici un cuvânt de ceartă.

Începu să pună la loc în butoi merele sănătoase. Nu fusese rău, îşi spuse el; îşi împărţise timpul mai bine.

Alese cele cinci mere mai potrivite ca mărime şi le trimise în sus.

De data asta ar fi reuşit dacă nervii nu i-ar fi cedat. Scăpă fructele, care se rostogoliră zbrobindu-se pe jos.

Le recuperă şi le aruncă din nou. Se mişca prin toată camera în loc să stea liniştit, dar, de data aceasta, merele zburară disciplinate în aer şi se întoarseră în mâini, de parcă ar fi fost doar trei nu cinci.

Sus şi jos, sus şi jos. Din nou de la început.

– O, Mamă, spuse el cutremurat, deşi mai târziu avea să se întrebe dacă ea avea într-adevăr vreo legătură cu jongleriile lui.

Hop – hop – hop – hop – hop!

– Domnule Bărbier, spuse el tare, temându-se să strige.

Uşa se deschise. Peste câteva momente, pierduse ritmul şi merele cădeau în toate părţile.

Se făcu mic, pentru că Bărbierul se repezea la el cu mâinile ridicate.

– Am văzut! strigă Bărbierul şi Rob se trezi cuprins într-o îmbrăţişare bucuroasă, care i se păru mai puternică decât strânsoarea ursului Bartram.

8
Animatorul

Joia plecării venise, dar nu părăsiră Exmouth-ul pentru că acum, Rob trebuia să deprindă meşteşugul de animator. Exersă jonglatul simultan, care îi plăcu foarte mult băiatului şi curând el ajunse să mânuiască foarte dibaci mingile. Apoi trecură la prestidigitaţie, care nu era mai grea decât jonglatul cu patru mingi.

– Nu Diavolul îi ajută pe magicieni, spuse Bărbierul. Magia e o artă omenească şi poate fi stăpânită ca şi jongleria. Dar e mult mai uşoară, adăugă el repede, zărind expresia lui Rob.

Apoi îi arătă secrete simple ale scamatoriilor „curate”:

– Trebuie să fii îndrăzneţ şi să arăţi încredere în tot ce faci. Ai nevoie de degete iuţi şi precise şi trebuie să ameţeşti publicul folosind cuvinte năstruşnice pentru fiecare acţiune pe care o faci. Regula cea mai importantă este aceasta: Trebuie să ai diferite mijloace, gesturi şi alte manevre care să-i facă pe spectatori să se uite oriunde, numai *la ceea ce faci tu cu adevărat nu.*

Cea mai bună diversiune a fiecăruia era prezenţa celuilalt şi Bărbierul i-o dovedi arătându-i trucul cu panglica.

– Pentru ăsta am nevoie de panglici albastre, roşii, negre, galbene, verzi şi maro. Le fac din metru în metru câte un nod alunecat şi pe urmă le rulez strâmt şi-mi bag micile ghemotoace prin haine. Întotdeauna pun panglicile de aceeaşi culoare în acelaşi loc. Pe urmă întreb: „Vai, eu, domnule! O panglică albastră, lungă de doi metri.” Rareori îmi cer panglici mai lungi şi e firesc, doar

le folosesc pentru păr, nu priponesc vacile cu ele.

Mă prefac că am uitat rugămintea şi fac altceva, în timpul ăsta, eu bag mâna în buzunarul ăsta din stânga de la haină, unde ţin întotdeauna panglicile albastre. Par că tuşesc, îmi duc mâna la gură şi panglica e acolo. Când atenţia lor e îndreptată din nou spre mine, descopăr capătul panglicii între buze şi trag de el, foarte încet. Când ajung cu dinţii la primul nod, îl desfac. Când ajung la al doilea nod, ştiu că am doi metri şi tai panglica, apoi o dăruiesc.

Rob fu încântat că aflase şmecheria, dar se simţi şi un pic dezamăgit că aceasta nu conţinea niciun strop de magie.

Bărbierul continuă să-i spulbere iluziile. În curând, chiar dacă nu putea trece el însuşi drept magician, băiatul putea juca rolul de ajutor foarte bine. Învăţă mici dansuri, ode şi cântece, glume şi povestiri pe care nu le înţelegea. Memoră ca un papagal cuvintele bombastice care făceau reclamă la Universal Specific. Bărbierul îi spuse că învăţa repede şi-i declară că e pregătit cu mult timp înainte ca băiatul să fi sperat că era posibil.

Plecară într-o dimineaţă ceţoasă de aprilie şi trecură dealurile Blackdown, stropiţi de o ploaie măruntă, care dură două zile. A treia zi după amiaza, ieşi soarele, cerul se limpezi şi ei ajunseră în satul Bridgeton. Bărbierul opri calul în faţa podului de la intrarea în sat şi-l cântări din ochi:

– Eşti gata?

Băiatul nu era sigur, dar dădu din cap.

– Aşa te vreau. Nu e cine ştie ce aşezare. Negustori şi curve, o cârciumă mereu plină şi o grămadă de clienţi care vin de peste tot să se distreze. Aşa că, totul e permis, nu?

Rob habar nu avea ce vroia stăpânul să zică, dar dădu din nou din cap. Incitatus răspunse comenzii şi-i trecu peste pod într-un trap de promenadă. La început, fu la fel ca înainte. Calul se împăună şi

Rob bătu toba pe strada principală. Puse banca în piaţa satului şi aşeză pe ea cele trei coşuri cu Specific.

Dar, de data aceasta, când începu reprezentaţia, urcă şi el pe bancă alături de Bărbier.

– Bună ziua şi bine v-am găsit, spuse Bărbierul.

Începură amândoi să jongleze cu două mingi.

– Ne face plăcere să ne aflăm în Bridgeton.

Luară în acelaşi timp a treia minge din buzunar, apoi a patra şi a cincea. Ale lui Rob erau roşii şi ale Bărbierului albastre; săltau din mâinile lor şi se revărsau în aer ca şuvoaiele unor fântâni arteziene. Mâinile abia li se mişcau, dar făceau mingile să danseze.

La sfârşit, se întoarseră cu faţa unul către celălalt, jonglând la capete opuse ale băncii. Fără să piardă ritmul, Rob îi trimise o minge Bărbierului şi prinse una albastră aruncată de acesta. La început îşi aruncau câte o minge din trei, apoi fiecare minge care le atingea mâinile, astfel că între ei era un schimb continuu de rotocoale roşii şi albastre. La un semn imperceptibil din cap al Bărbierului, Rob îi arunca acestuia toate mingile din mâna dreaptă, primindu-le pe ale lui cu o repeziciune plină de siguranţă.

Aplauzele care îi răsplătiră fură cele mai puternice şi mai frumoase pe care le auzise Rob vreodată.

Adună zece mingi şi dispăru cu ele după coviltir, cu inima bătându-i ca un clopot şi sufocându-se. Îl auzea pe Bărbier, care nu părea să-şi fi pierdut suflul, vorbind despre bucuriile jonglerilor, în vreme ce sălta din palme cele două mingi rămase.

– Ştiţi ce aveţi când ţineţi obiecte ca acestea în mâini, doamnă?

– Ce, domnule? întrebă o prostituată.

– Atenţia lui totală şi absolută, spuse Bărbierul.

Mulţimea îi răsplăti gluma cu râsete şi huiduieli.

Rob pregăti în căruţă recuzita pentru câteva numere de magie, apoi reveni la Bărbier. Acesta făcu un coş gol să se umple cu trandafiri de hârtie, schimbă o batistă într-un lanţ cu steguleţe colorate, scoase monede din aer şi făcu să dispară o halbă de bere şi un ou de găină.

Rob cântă „Curtarea văduvei bogate” spre deliciul auditoriului, apoi Bărbierul vându repede toate cele trei coşuri de Universal Specific şi-l trimise pe Rob să mai aducă flacoane din căruţă. La sfârşit, oamenii se înşirară într-o coadă lungă, aşteptând să fie consultaţi pentru numeroase beteşuguri şi Rob observă că deşi râseseră la reprezentaţie, acum deveniseră extrem de serioşi.

Cum terminară cu doftoricitul, strânseră tabăra şi plecară din Bridgeton, pentru că Bărbierul spuse că era o cloacă unde multe gâturi erau sucite în timpul nopţii. Stăpânul era satisfăcut de câştig şi Rob dormi în noaptea aceea liniştit, gândindu-se că-şi dobândise şi el un loc sigur pe lume.

A doua zi la Yeoville, scăpă trei mingi în timpul reprezentaţiei, spre consternarea lui, dar Bărbierul îl linişti. Aşa se întâmpla la început, îl asigura el, dar până la urmă va greşi din ce în ce mai rar şi va ajunge să nu mai greşească deloc.

În aceeaşi săptămână ajunseră la Tauton, un oraş de negustori harnici şi la Bridgwater, o aşezare de fermieri conservatori şi-şi susţinură reprezentaţia fără cusur, în ambele localităţi. Următoarea oprire o făcură la Glastonbury, o aşezare de oameni pioşi care-şi construiseră casele în jurul unei biserici mari şi frumoase închinate Sf. Mihail.

– Trebuie să fim discreţi, spuse Bărbierul. Glastonbury este controlat de preoţi şi preoţii îi urăsc pe toţi vindecătorii şi fabricanţii de leacuri, pentru că li se pare că Dumnezeu i-a înzestrat numai pe ei cu puterea de a alina durerile sufletului şi trupului.

Era dimineaţa de după duminica Rusaliilor, care pusese capăt zilelor luminoase ale Paştelui şi marcase coborârea Duhului Sfânt asupra apostolilor şi întărirea lor la nouă zile după înălţarea lui Iisus la ceruri.

Rob observă nu mai puţin de cinci preoţi posomorâţi printre spectatorii reprezentaţiei lor.

El şi Bărbierul jonglară cu mingi roşii, pe care Bărbierul le declară solemn întruchipări ale limbilor de foc ce însoţesc spiritele sfinte. Spectatorii le aplaudară încântaţi dibăcia, dar tăcură cu toţii când Rob cântă un imn de slavă pentru Domnul. Îi plăcuse întotdeauna să cânte; vocea i se frânse când ajunse la copiii care „fac să răsune dulci osanale" şi îi tremură la notele foarte înalte, dar se descurcă bine.

Bărbierul arătă nişte relicve sfinte într-un cufăraş de lemn înnegrit:

– Fiţi atenţi, dragi prieteni, spuse el cu vocea despre care îi spuse mai târziu lui Rob că era „vocea lui de călugăr".

Le arătă pământ şi nisip aduse în Anglia de la Muntele Sinai; ridică în mână o aşchie din sfânta cruce şi o bucată de lemn din ieslea sfântă; scoase din cufăr apă din râul Iordan, un bulgăre de ţărână din Ghetsimani şi nenumărate bucăţele de moaşte.

Apoi Rob rămase singur pe bancă şi, ridicându-şi ochii spre cer, aşa cum fusese învăţat, cântă din nou un imn:

Tu, ce stelele nopţii le-ai făcut
Şi ca lumină veşnică ne-ai apărut,
Iisuse, Doamne, mântuieşte-ne,
Ascultă-ne, de rău fereşte-ne

Şi nu lăsa ca vechiul blestem
Să ducă la moarte tot ce avem;
Dăruieşte-ne al tău dulce leac,
Mântuieşte-ne, Doamne, în veac.

Spectatorii fură mişcaţi. Înainte ca oftaturile lor să înceteze, Bărbierul întinse către ei o sticlă a Universului Specific:

– Prieteni, le spuse el, aşa cum Domnul a găsit leacul pentru sufletele noastre, eu am găsit un leac pentru trupurile voastre.

Apoi le spuse istoria cu Vitalia, Iarba Vieţii, care avu la credincioşi acelaşi efect ca şi la cei păcătoşi, pentru că se înghesuiră să cumpere flacoanele şi apoi făcură coadă în faţa paravanului, pentru consultaţii şi tratament. Preoţii din asistenţă se încruntară, dar fuseseră îmbunaţi cu daruri şi măguliţi de excesul de religiozitate al spectacolului. Doar unul singur vorbi:

– Să nu luaţi sânge, le porunci el cu severitate. Arhiepiscopul Teodor a scris că e periculos să sângerezi când lumina lunii şi apa mării se află în creştere.

Bărbierul se grăbi să încuviinţeze.

În după-amiaza aceea îşi sărbătoriră succesul. Bărbierul fierse în vin bucăţele de carne de vită şi când se înmuiară, adăugă ceapă, un nap scofâlcit, dar sănătos, fasole şi mazăre şi le dădu gust la toate cu puţin cimbru şi mentă. Adăugară şi brânză albă cumpărată la Bridgwater şi după masă, Bărbierul se aşeză lângă foc şi numără banii.

Rob simţi că venise momentul să pună întrebarea care-i stătea tot timpul pe buze:

– Domnule Bărbier, începu el.

– Hmmm?

– Domnule Bărbier, când mai mergem la Londra?

Concentrat să numere monedele, Bărbierul îşi flutură degetele, absent:

– Ajungem şi acolo, murmură el. Nu trece mult şi-ajungem.

9
Darul

În Kingswood, Rob scăpă patru mingi. La Mangotsfield mai scăpă una, dar aceasta fu ultima şi după ce dădură reprezentaţii sătenilor din Redditch până la jumătatea lunii iunie, nu-şi mai exersa jongleriile în fiecare zi, pentru că degetele îi deveniseră suple şi spectacolele dese îi menţineau viu simţul ritmului. Deveni repede un jongler pe care te puteai bizui. Avea impresia că ar fi putut mânui şi şase mingi, dar Bărbierul nici nu voia să audă de aşa ceva, preferând ca băiatul să-l asiste la consultaţiile lui de felcer.

Călătoriră spre nord, pe drumul păsărilor migratoare şi-şi croiră calea printre munţii Angliei şi Ţării Galilor. Erau în oraşul Abergavenny, o îngrămădire de case costelive aplecându-se deasupra unei prăpăstii sumbre, când băiatul îl ajută prima oară pe Bărbier să-şi trateze pacienţii.

Lui Rob J. îi fu frică. Mult mai frică decât îi fusese de mingile de lemn.

Era atât de misterios modul cum se îmbolnăveau oamenii! I se părea imposibil ca un om oarecare să înţeleagă asta şi să ofere leacuri care să ajute. Ştia că Bărbierul, care făcea aşa ceva, era mai deştept decât oricine altcineva cunoscut de el.

Oamenii se înşiruiau în faţa paravanului şi el îi introducea la Bărbier, unul câte unul. Prima persoană fu un bărbat solid şi cocoşat, cu urme de murdărie pe gât, pe nodurile degetelor şi sub unghii.

– Nu ţi-ar strica să te mai speli, îi sugeră Bărbierul, nu lipsit de bunăvoinţă.

– E cărbune, spuse omul. Praful se lipeşte şi nu se mai ia.

– Sapi la cărbune? întrebă Bărbierul. Am auzit că, dacă îl arzi, te otrăveşti cu fumul şi mai şi pute. Poţi trăi din ceva aşa de mizerabil?

– Da, domnule, şi noi trăim mizerabil. Dar, în ultima vreme, încheieturile mă dor şi se umflă şi mă dor când sap.

Bărbierul îi atinse degetele şi încheieturile şi-şi vârî un deget în umflătura de pe cotul omului:

– Ţi-a venit din cauza aburilor din pământ, spuse el. Trebuie să stai la soare de câte ori poţi. Fă băi dese cu apă caldă, dar nu fierbinte, fiindcă apa fierbinte slăbeşte inima şi membrele. Freacă-ţi încheieturile dureroase şi umflate cu doctoria asta, Universal Specific, pe care poţi s-o şi bei cu folos.

Îi luă omului şase pence pentru trei flacoane mici de doctorie şi încă două pentru consultaţie şi nu-i aruncă nicio privire lui Rob.

Urmă o femeie voinică şi cu buzele strânse, care venise cu fiica ei de treisprezece ani, care era logodită.

– Curgerea de sânge lunară i s-a oprit şi nu-i mai vine, spuse mama. De cinci luni.

– Te-ai culcat cu un bărbat? o întrebă Bărbierul pe fată.

– Nu, spuse mama.

Bărbierul se uită la fată. Era drăguţă şi suplă, cu părul lung, blond şi ochii la pândă.

– Vomiţi?

– Nu, şopti ea.

El o studie din ochi, apoi întinse mâna şi-i netezi rochia. Luă mâna mamei şi o apăsă pe pântecul mic şi rotund.

– Nu, spuse din nou fata, clătinând din cap.

Obrajii i se aprinseră şi începu să plângă.

Mâna mamei se ridică şi o pălmui. Femeia o scoase afară pe fiica ei fără să plătească, dar Bărbierul le lăsă să plece.

Tratǎ într-o succesiune rapidă un om al cărui

picior rupt în urmă cu opt ani nu se vindecase bine şi rămăsese şchiop; o femeie cu dureri de cap; un bărbat cu râie; şi o fată proastă şi zâmbitoare pe care o durea teribil pieptul şi care le spuse că se rugase la Dumnezeu să trimită un bărbier-felcer în oraşul lor.

Le vându tuturor din Universal Specific, doar omului cu râie nu, căci el nu vru să cumpere, cu toate că fu îndemnat stăruitor; poate nu avea cele două pence.

Ajunseră la dealurile domoale din Midlands. În afara satului Hereford, Incitatus trebui să aştepte până o turmă de oi trecu râul Wye printr-un vad.

Rob fu înfricoşat de mulţimea animalelor miţoase, care behăiau fără oprire. I-ar fi plăcut să se înţeleagă cu animalele, dar, deşi mama lui crescuse la o fermă, el era băiat de oraş. Tatus era singurul cal de care se ocupase. Un vecin mai îndepărtat de pe strada Tâmplarilor avusese o vacă de lapte, dar niciun membru al familiei Cole nu avusese de-a face cu oi.

Hereford era o comunitate prosperă. Fiecare fermă avea câte o cocină şi păşuni verzi, în pantă, înţesate de vite şi oi. Casele şi hambarele din piatră erau largi şi solide şi oamenii erau în general mai voioşi decât galezii covârşiţi de sărăcie aflaţi la o depărtare de numai câteva zile de drum. Reprezentaţia lor atrase un numeros public şi făcură o vânzare bună.

Primul pacient al Bărbierului fu un băiat cam de aceeaşi vârstă cu Rob, dar mult mai mic de înălţime.

– Acu' vreo şase zile a căzut de pe acoperiş şi uitaţi-vă la el, spuse tatăl băiatului, dogar de meserie.

O şipcă sfărâmată de la un butoi îi intrase în palma mâinii stângi şi acum, carnea era umflată şi neagră.

Bărbierul îi arătă lui Rob cum să ţină mâna

băiatului şi tatălui cum să-l ţină de picioare şi apoi scoase din trusa lui un cuţit scurt şi ascuţit:

– Ţine-l bine, spuse el.

Rob tremura, ca şi băiatul. Acesta ţipă când lama îi tăie carnea. Din rană ţâşni un puroi galben-verzui, mirositor, apoi începu să curgă sângele; Bărbierul curăţă rana şi, folosind o pensetă, începu să extragă delicat şi precis aşchiile de lemn.

– Sunt bucăţi din şipcă, vedeţi? îi spuse el părintelui, arătându-i-le.

Băiatul gemu. Lui Rob i se făcu rău, dar se ţinu tare, în timp ce Bărbierul continua cu grijă operaţia.

– Trebuie să le scoatem pe toate, spuse el, pentru că întreţin aburii răufăcători care ar vătăma din nou mâna.

Când fu mulţumit de ce făcuse, turnă dintr-un flacon de Specific în rană, o legă şi bău el restul conţinutului. Pacientul alunecă suspinând în braţele tatălui, care le plăti.

Urmă un bătrân cocoşat, cu o tuse găunoasă. Rob îl aduse dincolo de paravan.

– Scuip de dimineaţă, foarte mult, domnule, suflă el cu greutate.

Bărbierul îşi trecu grijuliu mâna peste pieptul costeliv.

– Bun. O să-ţi pun ventuze. Ajută-l să-şi scoată cămaşa, îi spuse el lui Rob.

Rob scoase cu grijă cămaşa fragilului bătrân. Ca să-l întoarcă din nou cu faţa către Bărbier, îi luă amândouă mâinile în ale lui.

Parcă ar fi apucat o pereche de păsări zgribulite.

Degetele ca nişte beţe le atingeau pe ale lui, transmiţându-i mesajul.

Aruncându-le o privire, Bărbierul văzu cum băiatul înţepeneşte.

– Hai, spuse el nerăbdător, n-avem toată ziua de pierdut.

Rob nu păru să-l audă.

Mai simţise de două ori această siguranţă

ciudată, trecând în el din trupul altcuiva. Acum, ca şi înainte, fu copleşit de teroare şi o luă la fugă, dând drumul mâinilor pacientului.

Bărbierul îl căută înjurând şi-şi găsi ucenicul ghemuit după un copac.

– Vreau motivul. *Acum!*

– El… Bătrânul o să moară.

– Ce rahat mai e şi ăsta? se zgâi la el Bărbierul.

Ucenicul lui începuse să plângă.

– Opreşte-te, spuse Bărbierul. De unde ştii?

Rob încercă să vorbească, dar nu putu. Bărbierul îl pălmui, făcându-l să deschidă gura după aer. Cuvintele începuseră să i se rostogolească pe buze unul după altul, căci le învârtise în minte încă dinainte de a părăsi Londra.

Simţise moartea apropiată a mamei lui, şi se întâmplase. Apoi ştiuse că tatăl lui se ducea, şi el murise.

– Of, dragă Doamne, făcu Bărbierul, dezgustat.

Totuşi, ascultă atent, fără să-l scape pe Rob din ochi.

– Şi zici că ai simţit moartea în bătrânul ăla?

– Da, răspunse băiatul, fără să se aştepte să fie crezut.

– Când?

Rob dădu din umeri.

– Curând?

El dădu din cap. Nu putea să spună decât adevărul. Văzu în ochii Bărbierului că acesta îl înţelegea. El ezită o vreme, apoi se hotărî:

– Strânge tabăra cât scap eu de oameni, spuse el.

Părăsiră satul agale, dar, după ce ieşiră din raza vederii, mânară calul cât de tare îndrăzniră pe drumul bolovănos. Incitatus plescăi zgomotos prin vad şi sperie oile de pe partea cealaltă, mâniindu-l pe păstor.

Rob îl văzu pentru prima dată pe Bărbier biciuind calul.

– De ce fugim? strigă el, ţinându-se de loitră.

– Ştii ce le fac vrăjitoarelor? ţipă Bărbierul, ca să acopere tropotul copitelor şi zdrăngănitul lucrurilor din căruţă.

Rob clătină din cap.

– Îi atârnă de un copac sau de o cruce. Uneori îi scufundă pe cei bănuiţi în curva de Tamisă şi dacă se îneacă, înseamnă că sunt nevinovaţi. Dacă bătrânul moare, vor zice că noi suntem vrăjitori, sporovăi el, lăsând biciul să cadă mereu şi mereu pe spinarea animalului speriat.

***

Nu se opriră nici să mănânce. Când îl lăsară pe Tatus să încetinească, trecură de mult de Hereford, dar îndemnară calul până la asfinţit. Epuizaţi, aşezară tabăra şi luară tăcuţi o cină sărăcăcioasă.

– Mai spune odată, spuse Bărbierul într-un târziu. Fără să uiţi nimic.

Ascultă concentrat şi nu-l întrerupse pe Rob decât o dată, ca să-i spună să vorbească mai tare. După ce băiatul îi povesti tot, dădu din cap.

– Când eram şi eu un ucenic, am fost martor la uciderea stăpânului meu, care a fost socotit pe nedrept un vrăjitor, spuse el.

Rob se holbă la el, prea înfricoşat ca să-i mai vină să întrebe ceva.

– Mai mulţi pacienţi pe care i-am tratat au murit. Odată, în Durham, o bătrână s-a prăpădit după ce venise la mine şi am fost sigur că un tribunal preoţesc mă va condamna să-mi dovedesc nevinovăţia prin scufundare, sau strângând în mână un fier înroşit în foc. Mi s-a permis să plec numai după ce mi s-au pus zeci de întrebări, am postit şi am dat de pomană. Altă dată, în Eddisbury, un om a murit chiar după paravanul meu. Era tânăr şi înainte păruse sănătos. Răuvoitorii ar fi avut motive să se lege de mine, dar am fost norocos şi nimeni nu mi-a tăiat calea când am fugit din sat.

Rob îşi regăsi glasul:

– Crezi că eu… am fost atins de diavol?

Întrebarea aceea îl chinuise toată ziua.

Bărbierul pufni:

– Dacă aşa crezi, eşti un prostănac şi un netot, şi eu ştiu că nu eşti niciuna nici alta.

Se duse la căruţă şi-şi umplu cornul cu meteglin şi-l dădu pe gât înainte de a vorbi din nou:

– Mamele şi taţii mor. Şi bătrânii mor. Aşa e în firea lucrurilor. Eşti sigur că ai simţit ceva?

– Da, Domnule Bărbier.

– Nu se poate să greşeşti sau să-ţi imaginezi, fiindcă eşti doar un puşti?

Rob clătină din cap cu încăpăţânare.

– Eu zic că a fost doar o idee de-a ta, spuse Bărbierul. Ne-a ajuns cât am fugit şi am vorbit, acum trebuie să ne odihnim.

Îşi aşternură de o parte şi de alta a focului. Dar zăcură ore întregi, fără să adoarmă. Bărbierul se suci şi se zvârcoli şi curând se sculă şi mai deschise un flacon de băutură. Veni de cealaltă parte a focului, lângă Rob, şi se aşeză la picioarele lui.

– Să presupunem, spuse el, trăgând o înghiţitură. Doar *să presupunem* că toate celelalte fiinţe de pe lume s-au născut fără ochi şi tu te-ai născut cu ochi.

– Atunci aş vedea ceea ce ceilalţi nu pot să vadă.

Bărbierul bău şi dădu din cap:

– Da. Sau închipuieşte-ţi că noi n-avem urechi şi tu ai urechi. Sau noi n-avem alt simţ pe care tu îl ai? Şi cumva, de la Dumnezeu sau prin natură sau în alt fel, ţie ţi s-a dat un… dar special. *Să presupunem* numai că tu poţi să spui când cineva e pe moarte.

Rob rămase tăcut, din nou teribil de înspăimântat.

– E o aiureală, să ne înţelegem, continuă Bărbierul. Am fost de acord că a fost doar o închipuire de-a ta. Dar dacă am *presupune…*

Trase gânditor din sticluţă şi mărul lui Adam i se mişcă în sus şi-n jos. Flăcările pâlpâiau şi-i luminau ochii plini de speranţă, îndreptaţi către băiat:

– Ar fi un păcat să nu profiţi de un asemenea dar, spuse el.

La Chipping Norton cumpărară meteglin şi refăcură stocul de Universal Specific.

– Când voi muri şi voi sta la poarta raiului, spuse Bărbierul, Sf. Petru o să mă întrebe: „Cum ţi-ai câştigat pâinea?” şi, în loc să răspund ca alţii: „Am fost ţăran” sau „Am făcut cizme de piele”, voi spune: „Fumum vendidi”.

Fostul călugăr rostise zâmbind cuvintele latine şi Rob le înţelese şi zâmbi şi el: Am vândut fum.

Totuşi, bărbatul cel gras era mult mai mult decât un negustor de leacuri îndoielnice. Când trata pacienţii în spatele paravanului, era îndemânatic şi uneori chiar tandru. Ceea ce ştia să facă, făcea la perfecţie şi-l învăţa pe Rob să atingă bolnavii cu o mână sigură şi uşoară.

La Clavering, Bărbierul închirie pentru o zi atelierul fierarului şi Rob învăţă să facă lanţete şi vârfuri ascuţite. În anii următori făcu aceleaşi operaţiuni în zeci de fierării din toată Anglia înainte ca Bărbierul să se declare mulţumit de priceperea lui. Ceea ce făcu la Clavering fu nesatisfăcător, dar Bărbierul îi permise bombănind să păstreze o lanţetă cu două margini, care fu primul obiect din trusa lui medicală. După ce porniră din nou prin Midlands, Bărbierul îl învăţă ce vene trebuiau deschise pentru sângerări, redeşteptându-i amintiri dureroase legate de moartea tatălui lui.

Îşi amintea din când în când de tatăl lui, pentru că vocea începuse să-i semene cu a aceluia; avea un timbru profund şi începuse să-i crească păr pe corp. Ştia că-i va creşte şi mai mult, pentru că văzuse mulţi pacienţi dezbrăcaţi. Bărbaţii goi erau

pentru el o imagine familiară, dar femeile rămâneau un mister, pentru că Bărbierul avea o păpuşă de plastic, numită Thelma, pe care pacientele puteau să arate zona care le durea, fără să se dezbrace. Rob se simţea stânjenit să tulbure intimitatea unor străini, dar totuşi se obişnui cu întrebări de rutină cu privire la mersul organismului:

– Când aţi avut ultimul scaun, domnule?

– Când aveţi ciclul lunar, doamnă?

La sugestia Bărbierului, Rob lua în mâinile lui mâinile fiecărui pacient ce intra după paravan.

– Ce simţi când le apuci degetele? îl întrebă într-o zi Bărbierul, când aşezau banca la Tisbury.

– Uneori nu simt nimic!

Bărbierul dădu din cap, apoi se încruntă:

– Dar uneori… e ceva?

Rob încuviinţă tăcut.

– Păi, ce? spuse provocator Bărbierul. Ce simţi tu, băiete?

Dar acesta nu-i putu da o definiţie sau o descriere. Era o intuiţie în legătură cu vitalitatea unei persoane, era ca şi cum, aruncându-şi ochii în adâncul întunecat al unei fântâni, ar fi simţit câtă viaţă conţine.

Bărbierul luă tăcerea lui Rob ca pe o probă că simţul lui era imaginat.

– Cred că ne vom întoarce la Hereford să vedem dacă bătrânul ăla a murit sau e bine sănătos, spuse el cu şiretenie.

Când Rob fu de acord, se supără:

– Nu ne putem întoarce, zănaticule! spuse el. Dacă e într-adevăr mort, n-ar însemna să ne băgăm în gura lupului?

Continuă să ia în râs „darul” lui Rob de câte ori avea prilejul. Totuşi, când băiatul nu lua mâinile pacienţilor în ale lui, îi poruncea s-o facă.

– De ce nu? Nu sunt eu un om de afaceri prudent? Ce ne costă să întreţinem o închipuire?

La Peterborough, în apropierea abaţiei de unde

evadase Bărbierul – parcă în altă viaţă – acesta se aşeză singur la o masă în cârciumă şi bău mult într-o seară tristă de august.

Pe la miezul nopţii, ucenicul veni să-l caute. Îl întâlni pe drum şi-l ajută să ajungă la focul lor.

– Te rog, îi şopti speriat Bărbierul.

Băiatul îl văzu uluit pe bărbatul beat întinzându-i amândouă mâinile:

– În numele lui Cristos, te rog, spuse el din nou.

În cele din urmă, Rob înţelese. Luă mâinile Bărbierului şi-l privi în ochi. Peste câteva clipe, dădu din cap.

Bărbierul se prăbuşi în culcuş. Râgâi şi se întoarse pe-o parte, apoi se adânci într-un somn împăcat.

10
Nordul

Anul acela, Bărbierul nu reuşi să pornească la timp spre a ierna la Exmouth, căci toamna îi prinse în satul Gate Fulford de pe podişul York-ului. Mlaştinile gemeau de ierburi care trimiteau mirosul lor tare în aerul rece. Rob şi Bărbierul urmară steaua polară şi făcură afaceri foarte bune în satele de pe drumurile nordului. După ce depăşiră kilometri întregi de câmpii cu buruieni purpurii, ajunseră în oraşul Carliste.

– N-am călătorit niciodată atât de mult spre nord, spuse Bărbierul. La câteva ore de drum de aici se termină Northumbria. Dincolo de ea e Scoţia, pe care toată lumea o cunoaşte ca pe un tărâm de oieri, periculos pentru orice englez cinstit.

Rămaseră o săptămână la Carlisle şi Bărbierul cumpără destulă băutură de la taverna locală spre a i se împărtăşi informaţii în legătură cu un adăpost bun pentru iarnă. Închirie o casă cu trei camere mici, aşezată lângă mlaştini. Semăna destul de bine cu căsuţa lui de pe coasta sudică, dar constată nemulţumit că nu avea vatră şi horn de piatră. Avea totuşi un loc pentru foc şi-şi făcură patul de-o parte şi de alta a lui. Găsiră în apropiere şi un grajd pentru Incitatus. Bărbierul cumpără din nou provizii din abundenţă, aruncând banii cu o uşurinţă care-i dădea lui Rob un sentiment plăcut de bunăstare.

Bărbierul se mulţumi cu porc şi vită. Avusese intenţia să ia şi o halcă de vânat, dar trei vânători din Carlisle tocmai fuseseră spânzuraţi pentru că săgetaseră căprioarele regelui, lucru permis numai

pentru nobili. Aşa că, în loc de vânat, cumpărară cincisprezece găini grase şi un sac cu grăunţe.

– Tu te ocupi de păsări, îi spuse Bărbierul lui Rob. Le dai de mâncare, le tai când îţi spun şi le jumuleşti şi le pregăteşti pentru gătit.

Băiatului i se părură impresionante găinile mari şi galbene, cu picioare golaşe şi creste şi guşi roşii. Nu protestau deloc când le lua din cuiburi patru sau cinci ouă în fiecare dimineaţă.

– Cred că eşti un cocoş mare şi afurisit, îi spuse Bărbierul.

– De ce nu le cumpărăm un bărbătuş?

Bărbierului îi plăcea să doarmă până târziu în nopţile reci de iarnă şi în consecinţă ura cântatul cocoşilor, aşa că se mulţumi să mârâie în loc să-i răspundă băiatului.

Lui Rob îi ieşiseră pe faţă tuleie castanii. Bărbierul spunea că numai danezii se rad, dar el ştia că nu era adevărat, pentru că şi tatăl lui se purtase bărbierit. Trusa Bărbierului conţinea şi un brici şi acesta dădu din cap morocănos când Rob îi ceru voie să-l folosească. Îşi curăţă faţa, dar se simţi mai în vârstă decât era.

Totuşi, când Bărbierul îi porunci prima oară să taie o găină, se simţi foarte tânăr. Fiecare pasăre îl privea cu ochii ca nişte perechi de mărgeluşe negre, în care citea că ar fi putut deveni prieteni. În cele din urmă, îşi forţă degetele să se strângă pe cel mai apropiat gât şi, tremurând, întoarse capul. După o răsucitură, totul era gata. Dar pasărea moartă îl pedepsi, nevoind să-l lase să-i smulgă penele. Jumuli la ea două ore, dar rezultatul fu privit cu dezgust de către Bărbier.

A doua oară când la masă se ceru pasăre, Bărbierul îi arătă cum se fac minunile. Ţinu deschis ciocul păsării şi-i vâri un cuţit cu lama subţire prin cerul gurii, direct în creier. Găina muri pe loc şi penele-i căzură în smocuri, fără să fie nevoie decât să le tragă uşor din piele.

– Asta e lecţia, spuse Bărbierul. Şi un om poate

fi omorât la fel de uşor şi am făcut-o. Mai greu e să păstrezi viaţa şi chiar mai greu e să menţii o brumă de sănătate. Acestea sunt îndatoririle la care trebuie să ne gândim.

Vremea din acea toamnă târzie era perfectă pentru a culege ierburi şi străbătură pădurile şi mlaştinile. Bărbierul voia mai ales iarbă-grasă, care, amestecată în Specific, ajuta la micşorarea şi dispariţia febrei. Spre dezamăgirea lui, nu găsiră niciun fir din aceasta. Pe altele le adunară mai uşor, cum ar fi petale de trandafiri roşii pentru prişniţe sau cimbru şi ghindă care, pisate şi amestecate cu grăsime, foloseau ca unsoare pentru furuncule. Unele se strângeau cu eforturi; săpară îndelung după rădăcinile de tisă care întârziau naşterea. Roiniţa şi mărarul ajutau necazurilor cu urina, stânjenelul de apă folosea tulburărilor memoriei cauzate de umezeală şi umorile reci, fructele de ienupăr fierte deblocau nările astupate, lupinul se punea la împachetări fierbinţi împotriva abceselor şi nalba şi mirtul calmau izbucnirile nervoase.

– Ai crescut mai repede decât buruienele astea, observă amar Bărbierul şi era adevărat; deja băiatul îl ajunsese în înălţime şi de mult îi rămăseseră mici hainele făcute de Editha Lipton la Exmouth.

Când Bărbierul îl duse la un croitor din Carlisle şi comandă „haine de iarnă noi, care să-l ţină mai multă vreme”, omul clătină din cap:

– Băiatul creşte, nu-i aşa? Câţi ani are, cin’şpe, şai’şpe? Un băietan ca el nu poate purta prea multă vreme un rând de haine.

– Şaişpe? N-are nici unsprezece ani!

Croitorul îl privi pe Rob cu un amuzament aproape respectuos.

– Va fi un bărbat *mare* şi o să facă hainele mele să pară prea strâmte. Pot să vă sugerez să transformăm nişte veşminte mai vechi?

Aşa că primi un alt costum de-al Bărbierului,

dintr-o stofă mai bună, gri. Spre distracţia generală, hainele transformate îi erau mult prea largi când le încercă, dar îi erau prea scurte mânecile şi cracii pantalonilor. Croitorul scoase nişte material din lăţime şi-l înnădi la mâneci şi la pantaloni, ascunzând cusăturile cu nişte dungi de postav albastru, aspru. Rob se descurcase toată vara desculţ, dar acum îi fu recunoscător Bărbierului când acesta îi luă cizme de piele.

Cu ele în picioare, traversă piaţa din Carlisle către Biserica Sf. Marcu şi lovi cu mânerul în porţile ei mari de lemn, aşteptând până îi deschise administratorul, un bătrân cu ochi lăcrimoşi.

– Dacă sunteţi bun, părinte, caut un preot numit Ronald Lovell.

Administratorul clipi:

– Am cunoscut un preot numit aşa, a cântat mesa când Lyfing era episcop de Wells. La Paşti se împlinesc zece ani de când a murit.

– Mi se pare că pe acela îl chema Hugh Lovell, nu Ronald.

– Ronald Lovell a fost trimis de la Londra la o biserică din nord. La el stă fratele meu, William Stewart Cole. E cu trei ani mai mic decât mine.

– Poate fratele tău a primit acum alt nume întru Cristos, fiule. Preoţii îşi duc uneori băieţii la abaţii, ca să devină acoliţi. Trebuie să-i mai întrebi şi pe alţii. Căci sfânta maica Biserica e o mare fără ţărmuri, iar eu sunt doar un biet peştişor în ea.

Bătrânul preot dădu apoi din cap cu bunătate şi Rob îl ajută să închidă porţile.

În iazul din spatele tavernei se aşternuse o pojghiţă de gheaţă cristalină. Bărbierul arătă o pereche de tălpici legate de un căprior al căsuţei lor:

– Păcat că nu-s mai mari. N-o să-ţi vină, fiindcă ai picioare neobişnuit de mari.

Gheaţa se îngroşa mereu şi într-o zi, când merse până în mijlocul iazului şi ţopăi pe ea, îi răspunse

un zgomot înfundat şi solid. Rob dădu jos tălpicile. Erau aproape identice cu perechea pe care i-o cioplise tatăl lui când avea şase ani. Pe acelea le folosise încă trei ani după ce-i rămăseseră mici, aşa că le luă şi pe acestea şi le legă de cizme. La început, îi făcu plăcere să alunece, dar aveau marginile tocite şi mărimea lor îl păcăli prima dată când încercă să se întoarcă. Căzu cu braţele bătând aerul şi alunecă pe burtă câţiva metri.

Deveni conştient deodată că cineva se amuza.

Era o fată, poate de vreo cincisprezece ani. Râdea cu multă poftă.

– Ce, tu poţi mai bine? întrebă el înfierbântat observând totodată că era drăguţă, prea slabă şi cu pieptul cam mare, dar cu părul negru, ca al Edithei.

– Eu? spuse ea. Păi, eu nu pot şi nici n-aş avea curaj.

Mânia băiatului se topi imediat:

– Astea se potrivesc mai bine pe picioarele tale, spuse el.

Îşi scoase tălpicile şi se duse cu ele pe mal la fată.

– Nu e greu deloc. Hai să-ţi arăt, spuse el.

O convinse repede să-l lase să-i lege tălpicile. Fata nu se putea obişnui cu alunecuşul şi se agăţa de el, cu ochii căprui măriţi de nelinişte şi cu nările fremătând.

– Nu te speria, te ţin, spuse el.

Îi sprijini greutatea şi o împinse din spate, foarte conştient de şoldurile ei calde.

Acum, când o împingea în jurul iazului, fata râdea şi ţipa. Îi spuse că o chema Garwine Talbott. Tatăl ei, Aelfric Talbott, avea o fermă în afara oraşului.

– Pe tine cum te cheamă?

– Rob J.

Ea îi spuse că oraşul sporovăise pe seama lor; aflaseră cu toţii, când el şi Bărbierul veniseră la Carlisle, ce meserie aveau, în a cui casă stăteau şi ce provizii cumpăraseră.

În curând, fetei începu să-i placă gheaţa. Ochii îi luceau de plăcere şi vântul îi înroşise obrajii. Părul îi flutura pe spate, dezvelind un lob al urechii mic şi trandafiriu. Buza de sus îi era subţire, dar cea de jos aproape că părea umflată, atât era de plină. Pe obraz avea o vânătaie aproape vindecată. Când zâmbea, el observă că unul din dinţii ei de jos era strâmb.

– Examinaţi oamenii?

– Da, bineînţeles.

– Şi femeile?

– Avem o păpuşă. Femeile arată zonele unde sunt vătămate.

– Ce păcat, spuse ea că folosiţi o păpuşă.

El fu fascinat de privirea ei lăuntrică.

– E frumoasă?

– Nu ca tine, ar fi vrut el să spună, dar n-avu curaj. O cheamă Thelma, se mulţumi să ridice din umeri.

– Thelma!

Hohotele ei îl făcură şi pe el să zâmbească.

– Ei, strigă ea deodată, uitându-se să vadă cât coborâse soarele. Trebuie să mă duc la mulsul de seară, şi-şi lăsă mijlocul rotund pe braţul lui.

El îngenunche pe ţărm în faţa ei şi-i scoase tălpicile.

– Nu sunt ale mele. Erau în casă, spuse el. Dar poţi să le ţii un timp şi să te dai cu ele.

Ea clătină repede din cap:

– Dacă le iau acasă, iar o să fie gata să mă omoare ca să-i spun ce am făcut ca să le capăt.

El simţi cum i se urcă sângele în obraji. Ca să scape de stânjeneală, culese trei conuri de pin şi începu să jongleze.

Fata râse şi bătu din palme, apoi îi spuse pe nerăsuflate cum putea ajunge la ferma tatălui ei. Plecă, apoi ezită şi se mai întoarse odată:

– Joi dimineaţa, spuse ea. Nu-i plac vizitatorii, dar joi dimineaţa duce brânza la piaţă.

În ziua de joi nu plecă să caute ferma lui Aelfric Talbott. Se zbuciumă înspăimântat în pat, temându-se nu de Garwine sau de tatăl ei, ci de lucrurile misterioase care se petreceau în el şi al căror înţeles îi scăpa, sau poate nu era destul de curajos şi de înţelept pentru a-l pătrunde.

O visase pe Garwine Talbott. În vis, erau culcaţi în fân, poate în hambarul tatălui ei. Era la fel ca visul pe care îl avusese în legătură cu Editha, şi sculându-se, încercă să-şi cureţe culcuşul fără să-l vadă Bărbierul.

Începu să ningă. Fulgii semănau cu puful de gâscă şi Bărbierul puse perdele întunecate la geamuri. Aerul din casă deveni greu şi întunecat, nici ziua nu se vedea decât în apropierea focului.

Ninse patru zile, aproape fără oprire. Ca să-şi facă de lucru, Rob stătea lângă foc şi desena ierburile pe care le strânseseră. Închipuia pe scoarţă de copac cu frânturi de cărbune menta creaţă, inflorescenţele veştede ale florilor puse la uscat şi frunzele de măzăriche. După-amiezile, topea zăpada şi adăpa şi hrănea păsările, grijuliu să deschidă şi să închidă repede uşa, pentru că, deşi ţinea curăţenie, duhoarea devenise apăsătoare.

Bărbierul stătea mai mult în pat, trăgând din sticla de meteglin. În cea de-a doua noapte de ninsoare, se împleticise până la cârciumă şi veni de acolo cu o prostituată blondă, pe nume Helen. Rob încercase să-i urmărească din culcuşul lui din partea cealaltă a focului, pentru că, deşi văzuse actul de multe ori, încă îl mai uimeau anumite detalii care aveau să se strecoare mai târziu în gândurile şi visele lui. Dar nu putea zări ceva prin întuneric, nu le putea vedea decât capetele luminate de flăcări. Bărbierul era absorbit şi decis, femeia părea dusă pe gânduri şi melancolică, de parcă şi-ar fi îndeplinit o obligaţie lipsită de bucurie.

După ce plecă, Rob luă o bucată de scoarţă şi un cărbune şi încercă să dea contur trăsăturilor ei.

Ducându-se la oala de noapte, Bărbierul îi examină schiţa şi se încruntă:

– Mi se pare o faţă cunoscută, spuse el.

Puţin mai târziu, îşi ridică puţin capul din blănurile de pe pat:

– Păi da, e Helen!

Rob fu foarte măgulit. Încercă să-l deseneze şi pe Wat, vânzătorul de alifii, dar Bărbierul nu-l recunoscu decât după ce adăugă şi o imagine mică a ursului Bartram.

– Trebuie să-ţi continui încercările de a desena chipuri, cred c-au să ne fie de folos, spuse Bărbierul.

Dar obosi în curând să-i mai privească desenele lui Rob şi se întoarse la băutură, apoi adormi.

Ninsoarea stătu abia marţi. Rob îşi înfăşură capul şi mâinile în nişte cârpe şi găsi o lopată de lemn. Curăţă poteca până la uşa lor şi intră în grajd să-l mişte puţin pe Incitatus, care se îngrăşase de atâta şedere şi din cauza raţiei zilnice de fân şi grăunţe.

Miercuri, ajută câţiva băieţi din oraş să cureţe zăpada de pe iaz. Bărbierul scoase perdelele de la ferestre şi lăsă aerul rece şi proaspăt să intre în casă. Sărbătoriră oprirea ninsorii cu o friptură de miel cu jeleu de mentă şi plăcinte cu mere.

Joi dimineaţa, Rob dădu jos tălpicile şi le puse pe grumaz. Puse pe Incitatus doar frâul şi zăbala şi, încălecându-l, ieşi în oraş. Aerul era tăios, soarele strălucitor şi zăpada pură.

Îşi închipui că e roman. Nu voia să fie chiar Caligula călare pe Incitatus al lui, pentru că ştia că împăratul cu acest nume fusese nebun şi avusese un sfârşit nefericit. Se hotărî să fie Cezar Augustus şi conduse gărzile pretoriene pe Via Appia, până la Brundisium.

Nu-i fu greu să găsească ferma Talbott. Era exact acolo unde-i spusese ea. Casa era într-o rână şi acoperişul îi era înfundat, dar hambarul era mare şi frumos. Uşa era deschisă şi auzi pe cineva

mişcându-se înăuntru, printre animale.

Rămase nehotărât pe cal, dar Incitatus necheză, aşa că băiatului nu-i mai rămase decât să-şi anunţe prezenţa.

– Garwine! strigă el.

În uşa hambarului ieşi un bărbat, care porni agale către el. Ţinea în mână o furcă plină de bălegar, care scotea aburi. Mergea atent şi Rob îşi dădu seama că era beat. Era încovoiat şi tras la faţă, cu o barbă dezordonată de culoarea părului Garwinei şi nu putea fi decât Aelfric Talbott.

– Cine eşti? întrebă el.

Rob îi spuse.

Omul se clătină:

– Păi, Rob J. Cole, n-ai noroc. Ea nu-i aici. A fugit, mizerabila de curvă mică.

Furca se clătină şi ea şi Rob fu sigur că el şi calul vor fi împroşcaţi cu balegă.

– Afară din curtea mea, strigă Talbott plângând.

Rob călări încet înapoi în Carlisle. Se întrebă unde fugise fata şi dacă avea să supravieţuiască.

Nu mai fu Cezar Augustus conducând gărzile pretoriene. Era doar un băiat prins în capcana propriilor lui temeri şi îndoieli.

Când ajunse acasă, agăţă la loc tălpicile şi nu se mai uită la ele.

11
Evreul din Tettenhall

Nu le mai rămăsese decât să aştepte primăvara. Terminaseră de amestecat şi de stivuit noile flacoane cu Universal Specific. Toate ierburile căutate de Bărbier, în afară de iarba grasă, fuseseră uscate şi pisate sau amestecate în doctorii. Obosiseră să tot exerseze jongleriile şi trucurile magice şi Bărbierul se săturase până-n gât de nord şi era surmenat de băutură.

– Nu mai am răbdare să stau până-şi ia iarba tălpăşiţa, spuse el într-o dimineaţă de martie şi porniră prea devreme, croindu-şi anevoie drum către sud.

Primăvara îi prinse din urmă la Beverley. Aerul se îmblânzi şi apăru soarele, însoţind parcă o ceată de pelerini veniţi să viziteze marea biserică de piatră a oraşului, înălţată în cinstea sf. Ioan Botezătorul. Prima lor reprezentaţie din anul acela se desfăşură în faţa unui public entuziast. Şi tratamentul se anunţa mulţumitor când, deodată, în spatele paravanului Bărbierului, Rob luă mâinile unei femei frumoase.

Sângele începu să-i bată în tâmple.

– Veniţi doamnă, bolborosi el.

I se făcuse pielea de găină cât îi ţinuse mâinile. Se întoarse şi întâlni privirea Bărbierului. Acesta se albi la faţă. Îl trase cu brutalitate pe Rob într-un colţ de unde nu puteau fi auziţi:

– Eşti sigur? Sigur de tot?

– Va muri foarte curând, spuse Rob.

Bărbierul se întoarse către femeia destul de tânără şi aparent în putere. Nu venise să se plângă de sănătate, ci ca să cumpere o licoare.

– Soţul meu înaintează în vârstă. Nu mai e la fel de viguros, totuşi încă mă admiră.

Vorbea liniştită şi rafinamentul şi lipsa de falsă modestie îi dădea o demnitate aparte. Purta haine scumpe de călătorie. Era limpede că făcea parte din clasa avută.

– Eu nu vând astfel de filtre. Astea ţin de magie, nu de medicină, doamna mea.

Ea murmură câteva cuvinte de regret. Bărbierul era îngrozit; să fii acuzat că ai provocat prin vrăjitorie moartea unei nobile era curată distrugere.

– O înghiţitură de alcool dă uneori efectul dorit. O băutură tare, înghiţită fierbinte înainte de a merge la culcare, mai spuse el.

Nu acceptă în ruptul capului vreo plată. Cum o văzu plecată, îşi ceru iertare de la pacienţii care aşteptau. Rob încărca deja căruţa.

Şi fugiră din nou.

De data aceasta, nici nu-şi vorbiră în timpul goanei. Numai după ce erau destul de departe ca să-şi instaleze în siguranţă tabăra de noapte, Bărbierul rupse tăcerea:

– Când cineva moare deodată, în ochi îi apare o goliciune, spuse el liniştit. Faţa îşi pierde expresia, sau uneori se împurpurează. Un colţ al gurii se lasă în jos, o pleoapă cade, mâinile şi picioarele înţepenesc. Nu e o moarte grea, oftă el.

Rob nu-i răspunse.

Îşi aşternură şi încercară să doarmă. Bărbierul se sculă şi bău din flacoanele lui, dar, de data aceasta, nu-i mai dădu ucenicului mâinile să i le ţină.

În sufletul lui, Rob ştia că nu e vrăjitor. Totuşi, în afară de asta nu mai găsea decât o singură explicaţie, pe care nu o înţelegea. Culcat, se rugă: *Te rog, ia de la mine darul acesta îngrozitor şi du-l de unde a venit.* Furios şi descurajat, nu se putea abţine să nu-şi pună în rugăciune sentimentele amare. *Un astfel de lucru poate veni de la Satana*

şi nu vreau să mai ştiu de el, îi spuse el lui Dumnezeu.

Rugăciunea păru să-i fi fost ascultată. În primăvara aceea, darul nu-l mai chinui. Vremea bună ţinu, cu zile calde şi mai uscate decât de obicei, numai bune pentru afacere.

– Frumoasă e vremea de Sf. Swithin anul ăsta, îi spuse Bărbierul într-o dimineaţă. Oricine ştie că asta înseamnă că urmează încă patruzeci de zile frumoase.

Temerile începură să le dispară şi dispoziţia li se schimbă în bine.

Stăpânul îşi aminti de ziua lui de naştere! În cea de-a treia dimineaţă de după Sf. Swithin, Bărbierul îi dărui trei pene de gâscă, cerneală şi o piatră ponce.

– Acum poţi desena chipuri şi cu altceva în afară de cărbune, spuse el.

Rob nu avea bani să-i cumpere şi el Bărbierului ceva de ziua lui. Dar într-o seară, când treceau printr-o câmpie, ochii lui recunoscură o plantă. A doua zi de dimineaţă, plecă din tabăra lor şi se întoarse la câmpie să o culeagă. De ziua Bărbierului, Rob îi dărui iarba-grasă, planta împotriva febrei, pe care acesta o primi cu încântare.

Faptul că se înţelegeau bine le anima şi reprezentaţiile. Îşi ghiceau mişcările unul altuia şi spectacolul era strălucitor şi rapid, culegând ropote de aplauze. Rob visa cu ochii deschişi că fraţii şi sora lui sunt printre spectatori; îşi imagina mândria şi uluirea Annei Mary sau a lui Samuel Edward, când îl vedeau pe fratele lor executând numere de magie şi jonglând cu cinci mingi.

Probabil că erau mari, îşi spunea el. Şi-ar mai aminti Anne Mary de fratele ei? Oare Samuel Edward era la fel de neastâmpărat? Jonathan Carter trebuie să ştie să meargă şi să vorbească, un adevărat omuleţ de acum.

Ca ucenic, nu-i putea spune stăpânului lui

încotro să mâne calul, dar la Nottingham se uită pe harta Bărbierului şi văzu că erau chiar în mijlocul ţării. Ca să meargă la Londra, trebuiau să înainteze spre sud, dar să şi o ia puţin către est. Învăţă pe de rost indicaţiile topografice ale hărţii, ca să-şi dea seama dacă se apropiau de locul unde voia cu atâta ardoare să ajungă.

La Leicester, un fermier care-şi curăţa ogorul de pietre dăduse peste un sarcofag. Săpase în jurul lui, dar fusese prea greu pentru a-l putea trage afară.

– Ducele trimite oamenii ca să-l scoată şi să-l ducă în castelul lui, le spuse ţăranul cu mândrie.

În marmura înnegrită de vreme se putea citi o inscripţie: DIIS MANIBUS. VIVIO MARCIANO MILITI LEGIONIS SECUNDAE AUGUSTAE. IANUARIA MARINA CONJUNX PIENTISSIMA POSUIT MEMORIAM.

—„Către zeii de sub pământ”, tălmăci Bărbierul. „Lui Vivius Marcianus, soldat în legiunea a Doua a lui Augustus. În luna ianuarie, soţia lui credincioasă, Marina, a zidit acest mormânt”.

Stăpânul şi ucenicul se priviră.

– Mă întreb ce s-a întâmplat cu Marina, păpuşica, după ce l-a îngropat, fiindcă era tare departe de casă, spuse serios Bărbierul.

Cu toţii suntem, gândi Rob.

Leicester era un oraş populat. Reprezentaţia fu bine primită şi, după ce-şi vândură doctoria, fură asaltaţi de pacienţi. Băiatul îl ajută pe Bărbier să spargă furunculul unui tânăr, să pună o atelă la un deget rupt şi să-i administreze unei matroane cu febră iarbă-grasă şi unui copil cu colici, muşeţel. Apoi lăsă să intre după paravan un bărbat solid, cu un început de chelie şi ochi apoşi.

– De când eşti orb? îl întrebă Bărbierul.

– De doi ani. A început cu o ceaţă şi a tot crescut, iar acum de abia mai pot deosebi lumina de întuneric. Sunt funcţionar, dar nu mai pot lucra.

Bărbierul clătină din cap, uitând că gestul lui nu putea fi văzut:

– Nu pot da unui om înapoi vederea, aşa cum nu-i pot da înapoi tinereţea.

Funcţionarul se lăsă condus afară:

– Grea veste pentru mine, îi spuse el lui Rob. Nu voi mai vedea niciodată!

Un bărbat din apropiere, slab, cu o faţă de şoim şi un nas roman, îl auzi şi-l privi atent. Avea părul şi barba albe, dar era tânăr, nu avea mai mult decât dublul anilor lui Rob.

Înaintă şi puse mâna pe braţul orbului.

– Care ţi-e numele? întrebă el cu accentul franţuzesc pe care Rob îl auzise de multe ori la normanzii din Londra.

– Edgar Thorpe, spuse funcţionarul.

– Eu sunt Benjamin Merlin, doctor de lângă Tettenhall. Pot să mă uit la ochii tăi, Edgar Thorpe?

Funcţionarul dădu din cap şi rămase pe loc, clipind des. Bărbatul îi ridică pleoapele cu degetele mari de la mâini şi studie opacitatea albă de pe pupile.

– Pot să-ţi tai vălurile de ceaţă de pe ochi, spuse el într-un târziu. Am mai făcut-o, trebuie să ai putere să înduri suferinţa.

– Nu-mi pasă de suferinţă, şopti funcţionarul.

– Atunci vorbesc cu cineva să te aducă la casa mea din Tettenhall, dimineaţa devreme, marţea următoare, spuse bărbatul, îndepărtându-se.

Rob rămase ca trăsnit. Nu-i trecuse niciodată prin minte că cineva ar reuşi ceva ce nu stătea în puterea Bărbierului.

– Domule doctor! fugi el după bărbatul cel slab. De unde aţi învăţat să… tăiaţi ochi?

– Am învăţat la academie. La o şcoală pentru doctori.

– Unde e şcoala asta pentru doctori?

Merlin îl privi pe băiatul cel voinic, îmbrăcat în haine strâmte şi prost croite. Ochii îi alunecară

către căruţă şi către banca pe care stăteau mingile pentru jonglat şi flacoanele cu medicamente a căror calitate era uşor de ghicit.

– Peste mări şi ţări, spuse el cu blândeţe.

Apoi, merse către o iapă neagră şi, încălecând-o, porni la trap, fără să-i mai arunce nici o privire ucenicului de bărbier-felcer.

Mai târziu, când Incitatus trăgea agale căruţa pe străzile de la marginea oraşului Leicester, Rob îi spuse Bărbierului despre Benjamin Merlin.

– Am auzit de el, dădu din cap Bărbierul. E doctor la Tettenhall.

– Da. Vorbea ca un francez.

– E evreu din Normandia.

– Ce e aia evreu?

– E un nume pentru neamul ebraic din Biblie, poporul care l-a omorât pe Iisus şi a fost alungat de romani din Ţara Sfântă.

– Mi-a zis de o şcoală de doctori.

– Uneori au ore pentru doctori la un colegiu din Westminster. Se zice peste tot că e un curs bun de făcut pe el, care scoate doctori de doi bani. Cei mai mulţi intră ca ucenici la un doctor şi învaţă de la el meseria, aşa cum ai făcut tu cu mine.

– Nu cred că vorbea despre Westminster. Zicea că şcoala aia e departe.

– Poate e în Normandia sau în Bretania, ridică din umeri Bărbierul. Evreii sunt puzderie în Franţa şi unii din ei şi-au făcut drum şi pe aici.

– Am citit despre ei în biblie, dar până azi nu văzusem niciunul.

– Mai e un doctor evreu în Malmesbury, îl cheamă Isaac Adolescentoli. E doctor vestit. Poate ai să-l vezi când mergem la Salisbury, spuse Bărbierul.

Malmesbury şi Salisbury erau în vestul Angliei.

– Atunci, nu mergem la Londra?

– Nu.

Bărbierul detectase ceva în vocea ucenicului lui

şi ştia de mult că băiatul îşi caută fraţii.

– Mergem direct la Salisbury, spuse el cu seninătate, ca să prindem mulţimea care vine la târgul de acolo. De acolo mergem la Exmouth, ca să nu ne mai prindă iarna pe drum. E clar?

Rob dădu din cap.

– Dar la primăvară, o luăm spre răsărit şi mergem pe drumul Londrei.

– Mulţumesc, domnule Bărbier, spuse băiatul, cu o bucurie liniştită.

Apoi gândurile îi revenіră în prezent:

– Crezi că-i va reda vederea funcţionarului?

Bărbierul ridică din umeri:

– Am auzit de operaţia asta. Sunt puţini cei care o reuşesc şi mă-ndoiesc că evreul e printre ei. Dar asasinii lui Cristos l-ar minţi cu uşurinţă pe un orb, spuse el şi îndemnă calul la trap, pentru că se apropia ora cinci.

12
Proba

Când ajunseră la Exmouth, Rob nu se simţi ca acasă, dar locul nu i se mai păru atât de dezolant ca prima oară. Căsuţa de lângă mare era familiară şi primitoare. Bărbierul îşi trecu mâna peste sobă şi plita cu oale şi cratiţe şi oftă de mulţumire.

Ca de obicei, îşi planificară să-şi facă provizii de iarnă din belşug, dar hotărâră să nu mai bage găini în casă, din cauza duhorii.

Lui Rob îi rămăseseră din nou hainele mici.

– Oasele tale care se tot lungesc mă duc la sapă de lemn, se plânse Bărbierul, dar îi dădu lui Rob o bucată de postav de lână maro, cumpărat la târgul din Salisbury.

– Iau căruţa şi mă duc la Athelny să aleg brânza şi şunca şi înnoptez la hanul de acolo. Cât sunt plecat, curăţă izvorul de frunze şi începe să tai lemnele. Dar fă-ţi timp să duci postavul ăsta la Editha Lipton şi roag-o să-ţi facă haine din el. Ţi-aduci aminte unde stă?

– O găsesc eu, spuse Rob, luând stofa şi mulţumind.

– Să-ţi facă haine care se pot lărgi, mormăi Bărbierul. Spune-i să facă tivul mare, ca să-i putem da drumul.

Înveli materialul într-o piele de oaie şi-l cără prin ploaia rece, atât de obişnuită la Exmouth. Ştia drumul. Cu doi ani înainte, se ducea până în preajma casei ei, sperând s-o zărească.

Îi răspunse repede când bătu la uşă. Când îi luă mâinile şi-l trase în casă, la căldură, băiatul fu gata să scape pachetul de emoţie.

– Rob J.! Stai să mă uit la tine. N-am văzut niciodată un om aşa schimbat după numai doi ani!

El ar fi vrut să-i spună că ea nu se schimbase de loc, dar nu putu rosti niciun cuvânt. Ea îi observă privirea şi-i spuse cu căldură:

– În schimb eu am îmbătrânit şi am albit.

El clătină din cap. Părul ei era încă negru şi totul la ea era la fel ca în amintirile lui, mai ales ochii frumoşi, plini de lumină.

Ea îl invită la un ceai de mentă şi el îi povesti nerăbdător şi entuziast pe unde fuseseră şi ce văzuseră.

– Iar eu, spuse ea, o duc mai bine ca înainte. Timpurile sunt mai uşoare şi oamenii pot din nou să-şi facă haine pe comandă.

El îşi aminti de ce venise. Desfăcu pielea de oaie şi-i arătă materialul, iar ea declară că era o stofă bună de lână.

– Sper să ajungă, spuse ea puţin îngrijorată, fiindcă ai crescut mai înalt decât Bărbierul.

Îşi luă panglicile de măsurat şi le întinse pe umerii băiatului, în jurul mijlocului şi pe lungimea braţelor şi a picioarelor.

– O să-ţi fac pantaloni strâmţi, o tunică largă pe deasupra şi o pelerină grozavă.

El dădu din cap şi se ridică, părându-i rău că trebuie să plece.

– Te aşteaptă Bărbierul?

El îi explică unde era Bărbierul şi ea îi făcu semn să mai stea.

– E vremea mesei. Nu-ţi pot da ce-ţi dă *el*, nu prea am carne de viţel şi limbi de ciocârlii şi budinci bine umplute. Dar îţi pot oferi cina unei femei simple.

Luă o bucată de pâine dintr-un dulap şi-l trimise afară, să aducă din cămara din curte o bucată de brânză şi o cană de cidru nou. Afară, în întuneric, rupse două nuiele de salcie. În casă, tăie brânza şi pâinea de secară şi le înfipse în nuiele, ca să le rumenească deasupra focului.

Femeia zâmbi:

– Omul ăsta şi-a lăsat semnul în purtarea ta pentru toată viaţa.

Rob îi întoarse zâmbetul:

– Pe o vreme ca asta, se cuvine ca mâncarea să fie caldă.

Mâncară şi băură, apoi stătură de vorbă. El mai puse pe focul care începuse să sfârâie din cauza ploii care curgea pe horn.

– S-a stricat şi mai rău vremea, spuse ea.

– Da.

– E o prostie să te întorci acasă pe întuneric, pe furtuna asta.

Băiatul mersese şi pe nopţi mai negre şi prin ploi mult mai rele.

– Miroase a zăpadă, spuse el.

– Asta înseamnă că o să-mi ţii de urât.

– Îţi sunt recunoscător.

Duse înapoi restul de brânză şi cidrul cu gândurile amorţite. Când se întoarse în casă, ea îşi scotea rochia.

– Dă-ţi jos hainele ude, îi spuse ea calmă şi se băgă în aşternut.

El îşi scoase pantalonii şi tunica şi le întinse lângă vatră. Rob se grăbi spre pat şi se întinse lângă ea, tremurând:

– E frig!

Ea zâmbi:

– Ţi-a fost şi mai frig când ţi-am luat locul în patul Bărbierului.

– Şi am dormit pe jos, într-o noapte geroasă. Da, a fost frig.

Ea se întoarse spre el:

– Mă tot gândeam: „Bietul copil orfan!" şi doream atât de mult să vii şi tu în pat.

– Mai ţii minte că m-ai mângâiat pe cap?

Ea îl mângâie şi acum, netezindu-i părul şi apăsându-i faţa de trupul ei moale.

– Şi fiii mei au dormit în patul ăsta, spuse ea.

Închise ochii şi lăsă jos pătura, oferindu-i un

sân.

Carnea din gura lui îl făcu să tânjească după o căldură pierdută din copilărie. Simţi o înţepătură în dosul pleoapelor.

Mâna ei o luă pe a lui, ajutându-l s-o exploreze:

– Asta trebuie să faci, îi spuse, tot cu ochii închişi.

Un vreasc trosni, dar ei nu-l auziră. Nici fumul răspândit de cenuşa umedă nu-l simţiră.

– Uşor şi cu răbdare. De jur împrejur, aşa, spunea ea visătoare.

El aruncă la o parte păturile, fără să-i pese de frig. Fu surprins să vadă ce picioare groase avea ea. Studie cu ochii ceea ce atinsese deja; feminitatea ei era ca în visul lui, doar că acum putea vedea şi detaliile în lumina focului.

– Mai repede.

Ea ar fi spus mai mult, dacă el nu i-ar fi găsit buzele. Nu avea gura unei mame şi observă că limba ei făcea ceva foarte interesant.

Câteva şoapte îl îndrumară între coapsele ei grele. Nu mai avu nevoie de alte îndemnuri; o pătrunse din instinct.

Îşi dădu seama că Dumnezeu era un dulgher pe cinste, fiindcă ea era un locaş alunecos şi mişcător şi el un cep numai bun pentru acesta.

Ochii ei se deschiseră şi-l priviră. Buzele ei dezgoliră dinţii şi din gâtlej îi ieşi un sunet ciudat, aspru, care l-ar fi făcut să creadă că era pe moarte dacă n-ar mai fi auzit înainte astfel de sunete.

Ani de-a rândul îi ascultase pe alţii făcând dragoste – pe mama şi pe tatăl lui în căsuţa lor aglomerată şi pe Bărbier cu un lung şir de femeiuşti. Ajunsese la convingerea că actul avea ceva magic, altfel bărbaţii nu l-ar fi dorit atât. În întunericul misterios al patului ei, strănutând ca un cal din cauza fumului, simţi cum toată neliniştea şi apăsarea din suflet i se scurg afară. Purtat de cea mai înfricoşătoare dintre bucurii, descoperi diferenţa enormă dintre observaţie şi participare.

Trezită a doua zi de dimineaţă de o bătaie în uşă, Editha păşi desculţă pe podea s-o deschidă.

– A plecat? şopti Bărbierul.

– De mult, spuse ea, lăsându-l să intre. A adormit bărbat şi s-a trezit tot băiat. A murmurat ceva de un izvor pe care trebuie să-l cureţe şi a luat-o repede din loc.

– Totul a mers bine? zâmbi Bărbierul.

Ea dădu din cap cu o timiditate surprinzătoare, căscând.

– Bine, pentru că era pregătit de mult. Pentru el a fost mai bine să înceapă cu bunătatea ta decât cu vreo femeie nepotrivită şi crudă.

Ea îl văzu scoţând câteva monede din buzunar şi punându-le pe masă.

– Doar de data asta; spuse el cu prudenţă. Dacă mai vine pe aici…

Ea clătină din cap:

– În ultimul timp, mă vizitează foarte des un căruţaş. E un om bun, are o casă în oraşul Exeter şi trei fii. Cred că mă ia de nevastă.

El dădu din cap:

– Şi l-ai avertizat pe Rob să nu se ia după mine cu băutura?

– I-am spus că atunci când bei, eşti adesea foarte brutal şi nu destul de bărbat.

– Nu-mi amintesc să-ţi fi spus să-i vorbeşti aşa.

– I-am împărtăşit din observaţiile mele, spuse ea, fără să-şi plece ochii. Dar am folosit şi cuvintele tale. I-am spus că stăpânul lui şi-a risipit puterile cu băutura şi cu femei nevrednice. L-am sfătuit să nu urmeze exemplul lui.

El o asculta cu gravitate.

– Nu m-a lăsat să te critic, spuse ea sec. Mi-a spus că, treaz, eşti un om întreg şi un stăpân foarte bun.

– Zău? spuse Bărbierul.

Femeia recunoştea cu uşurinţă emoţiile de pe faţa unui bărbat şi se uita acum la unul luminat de

plăcere.

El îşi puse pălăria şi ieşi pe uşă. Pe când punea bine banii şi se urca în pat, îl auzi fluierând.

Uneori, bărbaţii sunt mângâietori, adesea sunt brute, dar totdeauna te uimesc, îşi spuse Editha, întorcându-se pe o parte şi adormind la loc.

13
Londra

Charles Bostock arăta mai mult a dandy decât a negustor, cu părul lui galben şi lung strâns la spate cu panglici şi funde. Era îmbrăcat de sus până jos în catifea roşie, un material de calitate, cu toate că era prăfuit de călătorie şi purta pantofi cu vârful ascuţit, dintr-o piele moale potrivită mai degrabă pentru o petrecere decât pentru mers îndelungat. Dar în ochii lui strălucea lumina rece de negustor şi călărea pe un cal alb, înconjurat de o ceată de servitori înarmaţi până-n dinţi. Se amuza sporovăind cu bărbierul-felcer, căruia-i dăduse voie să călătorească alături de caravana lui cu sare de la salinele din Arundel.

– Am trei depozite pe râu şi mai închiriez câteva. Cei de felul meu schimbăm Londra şi suntem folositori oamenilor şi regelui.

Bărbierul încuviinţă politicos, plictisit de flecarul acesta, dar bucuros să călătorească sub protecţia armelor lui, căci, cu cât te apropiai de Londra, cu atât drumul era mai înţesat de tâlhari.

– Ce negoţ faceţi? întrebă el.

– În ţară, vând şi cumpăr mai ales obiecte de fier şi sare. Dar mai cumpăr şi obiecte preţioase, care nu se fac la noi şi pe care le aduc pe mare: blănuri, mătăsuri, pietre preţioase şi aur, veşminte ciudate, vopsele, vin, ulei, fildeş şi alamă, aramă, argint, sticlă şi alte asemenea.

– Asta înseamnă că aţi umblat mult prin ţări străine?

Negustorul zâmbi:

– Nu, deşi am de gând. Am făcut o călătorie la Geneva şi am adus draperii care credeam că vor fi

cumpărate de cei mai bogaţi dintre negustori. Dar înainte de a le putea lua ei, au fost cumpărate toate pentru castelele mai multor nobili, conţi care-l ajută pe regele nostru să conducă ţara. Voi mai face măcar două călătorii în afară de aceasta, pentru că regele Canute a promis că toţi negustorii care vor călători de trei ori peste hotare în interesul negoţului englez vor fi înălţaţi la rangul de *thane*. În prezent, eu am grijă de afacerile din Londra şi-i plătesc pe alţii să-mi aducă marfă din alte ţări.

– Vă rugăm să ne spuneţi noutăţile din oraş, spuse Bărbierul şi Bostock se învoi bucuros.

El le dezvălui că regele construise un palat nou, la răsăritul abaţiei Westminster. Regele de stirpe daneză era foarte iubit de supuşi pentru că dăduse o lege prin care i se permitea oricărui om liber să vâneze pe proprietatea lui, drept pe care înainte nu-l avuseseră decât nobilii şi monarhul.

– Acum orice proprietar poate mânca o ciozvârtă de căprioară de pe pământul lui.

Bostock le mai spuse că regele Canute îi urmase la tronul Danemarcei fratelui lui, Harold, şi că domnea şi peste acea ţară la fel de bine ca peste Anglia.

– E stăpân pe Marea Nordului şi a pus să se construiască o mulţime de corăbii negre care curăţă apele de piraţi şi păstrează pacea în Anglia, prima dată după o sută de ani.

Rob abia dacă auzea discuţia. Când se opriră la Alton pentru cină, organizară o reprezentaţie, plătind dreptul de a se afla în compania negustorului. Bostock jubilă şi aplaudă tunător jongleriile lor. Apoi îi întinse lui Rob o monedă de două pence:

– O să-ţi prindă bine în metropolă, unde zorzoanele sunt tare scumpe, îi făcu el cu ochiul.

Rob îi mulţumi cu gândurile în altă parte. Cu cât se apropiau mai mult de Londra, cu atât devenea mai nerăbdător.

Înnoptară în câmpul unui fermier din Reading,

la nici o zi de mers departe de oraşul natal. Nici nu putu dormi, încercând să se hotărască la cine să se ducă prima dată.

A doua zi începu să recunoască locurile: un pâlc de stejari, o stâncă, o răscruce în apropiere de dealul unde înnoptase prima oară cu Bărbierul – şi fiecare îi făcea inima să bată mai tare. După-amiaza, în Southwark, se despărţiră de caravana de sare, pentru că negustorul avea afaceri acolo. Southwark era mai bogat decât îşi amintea băiatul. Observă că pe ţărmul mlăştinos al Tamisei se înălţau mai multe depozite noi, până la vechiul bac, iar apele fluviului clocoteau de corăbii, multe străine.

Bărbierul îl înscrise pe Incitatus în aglomeraţia de pe podul Londrei. Pe partea cealaltă, oamenii şi căruţele îngrămădite nu le permiseseră să o ia pe strada Tamisei şi fură forţaţi să meargă pe Fenchurch Street, apoi să traverseze Walbrookul şi să se hurducăie pe pietrele din Cheapside. Rob abia mai putea sta locului, pentru că vechiul cartier cu case de lemn părea neschimbat.

Bărbierul întoarse calul la dreapta, apoi la stânga pe Newgate Street şi problema lui Rob fu rezolvată, căci brutăria era pe Newgate Street, aşa că avea să se ducă mai întâi la Anne Mary.

Îşi amintea căsuţa îngustă cu etaj şi deodată o zări:

– Aici, opreşte! îi strigă Bărbierului şi sări jos, înainte ca Incitatus să se oprească.

Dar traversând în fugă strada, văzu că la parter era acum atelierul unui marangoz. Uluit, deschise uşa şi intră. Înăuntru, un om cu părul roşu îl salută din cap.

– Ce s-a-ntâmplat cu brutăria?

Proprietarul înălţă din umeri, în spatele unui colac bine strâns în frânghie.

– Sus mai stă familia Haverhill?

– Nu, eu stau acolo. Am auzit eu că înainte era

un brutar.

Când cumpărase magazinul, în urmă cu doi ani, casa era goală, mai spuse el. O luase de la Durman Monk, care locuia în josul străzii.

Rob îl lăsă pe Bărbier să-l aştepte cu căruţa şi se duse să-l caute pe Durman Monk, care se dovedi a fi un bătrân singuratic, cu multe pisici şi încântat să aibă cu cine sta de vorbă.

– Deci tu eşti frate cu micuţa Anne Mary. Mi-aduc aminte de ea, o pisicuţă dulce şi politicoasă. I-am cunoscut bine pe Haverhili, erau nişte vecini excelenţi. S-au mutat la Salisbury, spuse bătrânul mângâind un motan cu ochi neîmblânziţi.

Când intră în casa breslei, i se strânse stomacul, locul nu se schimbase deloc, până şi zidul de deasupra uşii avea aceeaşi spărtură prin care se vedeau cărămizile de pământ. Înăuntru erau câţiva tâmplari aşezaţi la mese şi bând, dar Rob nu-l cunoştea pe niciunul.

– Bukerel e aici?

Un tâmplar puse halba jos:

– Cine? Richard Bukerel?

– Da, Richard Bukerel.

– S-a prăpădit acu' vreo doi ani.

Stomacul lui Rob se strânse şi mai tare, pentru că Bukerel îi arătase multă înţelegere.

– Luard, răspunse laconic acelaşi om. Hei! strigă el la un ucenic. Adu-l pe Luard, îl caută cineva.

Luard fu adus din camera cealaltă; era un om vânjos, cu faţa ridată, tânăr pentru un tâmplar-şef. Când Rob îi ceru să-i dea de urmă unui membru al breslei, dădu din cap fără mirare.

Până întoarse paginile pergamentoase ale unui registru mare dură câteva minute:

– Uite aici, spuse el în cele din urmă, clătinând din cap. Am înregistrarea unui asociat al breslei pe nume Aylwyn, dar n-a fost reînnoită de câţiva ani.

Nimeni de acolo nu-l cunoştea pe Aylwyn şi de

ce nu era înregistrat.

– Unii membri pleacă în altă parte şi deseori trec în altă breaslă, spuse Luard.

– Dar Tuner Horne? întrebă Rob liniştit.

– Maistrul tâmplar? E aici, stă în aceeaşi casă pe care a avut-o întotdeauna.

Rob oftă uşurat, cel puţin avea să-l revadă pe Samuel.

Unul dintre oamenii care ascultaseră îl chemă pe Luard deoparte şi-i şopti ceva. Luard îşi drese glasul:

– Domule Cole, spuse el. Turner Horne e şef de echipă la o casă din Edred's Hithe. Te sfătuiesc să te duci acolo şi să vorbeşti întâi cu el.

Rob se uită de la şeful breslei la celălalt bărbat:

– Nu ştiu unde e Edred's Hithe, spuse el.

– E un cartier nou. Ştii Queen's Hithe, vechiul port roman?

Rob dădu din cap.

– Du-te acolo. De acolo, oricine îţi poate arăta Edred's Hithe, încheie Luard.

De-a lungul ţărmului fluviului erau nelipsitele depozite şi casele îngrămădite unde locuiau constructorii de corăbii, marinarii, docherii şi paznicii de far. Ca în orice cartier populat, şi în Queen's Hithe se găseau o mulţime de cârciumi. Într-una dintre ele, cu miros de găini, Rob fu îndrumat către Edred's Hithe. Era un cartier nou, înălţat chiar în continuarea celui vechi şi Rob îl găsi pe Turner Horne construind o casă la marginea unei câmpii mlăştinoase.

Horne coborî de pe acoperiş, părând nemulţumit că era întrerupt de la lucru. Când îl văzu de aproape, Rob îşi aduse aminte de el. Se mai îngrăşase şi încărunţise.

– Sunt fratele lui Samuel, maistre Horne. Rob J. Cole.

– Asta văd. Dar ce mult ai crescut!

Rob văzu tristeţe în ochii blajini ai omului.

– A fost printre noi mai puţin de un an, spuse Horne simplu. Era un băiat cumsecade. Doamna Horne era mulţumită cu el. I-am tot spus: „Nu te mai juca pe chei”. Nici un om mare n-ar fi rezistat să fie călcat de o căruţă plină, trasă de patru cai, darmite un băiat de nouă ani!

– Opt.

Horne îl privi întrebător.

– Dacă s-a întâmplat la un an după ce l-aţi luat, avea opt ani, spuse Rob.

Avea buzele amorţite şi-i venea greu să vorbească:

– Era cu doi ani mai mic decât mine.

– Tu ştii cel mai bine, spuse Horne cu blândeţe. E îngropat la Sf. Botolf, în spate, în cimitirul din curtea bisericii. Ni s-a spus că acolo odihneşte şi tatăl tău.

După o pauză, omul continuă stânjenit:

– Uneltele tatălui tău… Un ferăstrău a plesnit, dar ciocanele sunt bune. Poţi să le iei înapoi.

Rob dădu din cap:

– Vă rog să le păstraţi, spuse el. În amintirea lui Samuel.

Făcură tabără pe pajiştea de lângă poarta Bishopsgate, în marginea de nord-est a oraşului. A doua zi, băiatul fugi de turmele de oi şi de compasiunea Bărbierului şi se duse să stea pe strada lor şi să-şi aducă aminte de copii, până când o femeie străină ieşi din casa Mamei şi aruncă din prag un lighean cu lături.

Hoinări către Westminster, unde casele erau mai mari şi trecând de biserică, ajunse la o clădire impunătoare, care nu putea fi decât casa Regelui. Era înconjurată de tot felul de acareturi pentru trupe şi Rob îşi închipui că în fiecare dintre ele se conduceau afaceri importante. Îi văzu şi pe paznicii regelui, temuţi de toată lumea. Erau nişte soldaţi danezi uriaşi, aleşi unul câte unul, după statură şi priceperea în luptă, pentru a-l apăra pe

Canute. Rob se gândi că, pentru un monarh iubit de popor, acesta avea prea multe gărzi înarmate. Se întoarse din nou către centru şi era aproape de catedrala Sf. Paul când simţi o mână pe braţ.

– Te cunosc. Eşti Cole.

Rob se uită la bărbatul care-l oprise şi, pentru o clipă, i se păru că avea din nou nouă ani şi nu ştiu dacă să se bată sau să fugă din faţa lui Anthony Tite.

Dar Tite zâmbea şi nu i se citea nicio răutate pe faţă. Rob observă că era cu trei capete mai înalt şi mult mai greu decât vechiul lui duşman şi se trezi bătându-l pe umăr pe Tony-tontul, bucuros de parcă şi-ar fi văzut cel mai bun prieten din copilărie.

– Hai la o cârciumă să-mi povesteşti pe unde-ai umblat, spuse Anthony, dar Rob şovăi, pentru că nu avea decât cele două pence primite pentru jonglat de la negustorul Bostock.

Anthony Tite înţelese:

– Dau eu băutura. Am leafă de un an.

După ce se instalară într-un local, la o masă din colţ şi primiră câte o bere, Tite îi spuse că era ucenic tâmplar.

– La cherestea, spuse el şi Rob observă că era răguşit şi tras la faţă.

Ştia ce însemna munca aceea. Ucenicul stătea într-un şanţ adânc, pe buza căruia era aşezat un buştean. Ucenicul trăgea de un ferăstrău lung, în timp ce un asociat tâmplar tăia buşteanul de afară, trăgând de capătul celălalt.

– Mi s-a părut că au trecut timpurile grele pentru tâmplari, spuse Rob. Am vizitat casa breslei şi am văzut că foarte puţini nu sunt la lucru.

Tite încuviinţă:

– Londra creşte, are deja o sută de mii de suflete, mai mult de o zecime din toţi englezii. Se construieşte peste tot. Acum e timpul să ceri să fii primit ca ucenic, fiindcă se zvoneşte că va fi înfiinţată o nouă Sută. Şi cum eşti băiat de

tâmplar…

Rob clătină din cap:

– Deja sunt ucenic.

Îi povesti de călătoriile lui cu Bărbierul şi fu satisfăcut de invidia din ochii lui Anthony.

Tite îi vorbi apoi de moartea lui Samuel:

– Şi eu mi-am pierdut mama şi doi fraţi, toţi de variolă şi tata a murit de febră.

Rob dădu întunecat din cap:

– Trebuie să-i găsesc pe câţi mai trăiesc. Copilul născut de mama înainte de a muri şi dat de suflet de Richard Bukerel poate fi în orice casă din Londra.

– Poate ştie văduva lui Bukerel ceva.

Rob deveni atent.

– S-a măritat din nou cu un zarzavagiu, Buffington îl cheamă. Casa ei e dincolo de Ludgate, nu departe de aici, spuse Anthony.

Casa Buffington se înălţa în mijlocul unei singurătăţi care amintea de solitudinea de care se înconjurase şi regele, dar era aşezată pe pământuri mlăştinoase şi nu era un palat, ci doar un adăpost cu acoperişul cârpit. În spatele casei dărăpănate erau răzoare ordonate de varză şi lăptuci, străjuite de mlaştini. Rob se uită o vreme la cei patru copii posomorâţi care aşezau tăcuţi pietre în jurul câmpiei, pentru a feri zarzavaturile de iepuri.

O găsi pe doamna Buffington în casă şi ea îl salută. Aşeza zarzavaturile în coşuri. Îi explică, bombănind, că sălbăticiunile le prăpădeau venitul.

– Mi-aduc aminte de tine şi de familia ta, spuse ea, examinându-l de parcă era o legumă bună de ales pentru coş.

Dar nu-şi aminti deloc ca primul ei soţ să-i fi pomenit numele doicii căreia îl dăduse pe Roger Cole, bebeluşul.

– Nu i-a scris nimeni numele?

Femeia văzu probabil resentimentul din ochii lui şi se îndreptă:

– Eu nu ştiu să scriu. De ce n-ai cerut dumneata numele ca să-l scrii? Nu era fratele dumitale?

El se întrebă dacă era drept să i se ceară asta unui băieţel aflat în situaţia lui de atunci. Dar poate că femeia avea dreptate şi el greşea.

Ea îi zâmbi:

– Hai să nu fim nepoliticoşi doar pentru că am trăit ca vecini nişte timpuri mai grele.

Spre surprinderea lui, ea îl privea cu ochi calzi, aşa cum se uită o femeie la un bărbat. Din cauza muncii, devenise zveltă şi se vedea că fusese cândva frumoasă. Nu era mai în vârstă decât Editha.

Dar se gândi cu tristeţe la Bukerel şi-şi aminti de milostenia ei zgârcită şi-şi spuse că femeia aceasta ar fi vrut să-l vadă vândut ca sclav.

O privi rece, murmură o mulţumire şi se duse.

Paracliserul de la biserica Sf. Botolf îi răspunse la bătăile în uşă. Era un bătrân cu părul mare şi faţa ciupită de vărsat. Rob îl întrebă de preotul care-i îngropase pe părinţii lui.

– Părintele Kempton a fost mutat în Scoţia acum zece luni.

Apoi bătrânul îl duse în cimitir.

– E foarte aglomerat spuse el. N-ai fost aici acum doi ani, când cu variola, nu-i aşa?

Rob clătină din cap.

– Ce noroc! Au murit atâţia, că îngropam în fiecare zi. Nu mai aveam loc. Oamenii se înghesuie la Londra şi ajung la vârsta de patruzeci de ani, cât durează o viaţă de la Dumnezeu.

– Dar dumneata eşti mai bătrân de atât, observă Rob.

– Eu? Eu sunt apărat de slujba mea bisericească şi am dus o viaţă curată în toate privinţele, zâmbi bătrânul şi Rob simţi mirosul de băutură din respiraţia lui.

Aşteptă afară din capelă ca bătrânul să consulte registrul de înmormântări. După un timp destul de

lung, acesta ieşi, dar nu fu în stare decât să-l conducă prin labirintul de alei către zidul acoperit cu muşchi dinspre răsăritul cimitirului şi să-i spună că tatăl şi fratele lui, Samuel, erau amândoi îngropaţi „pe aici”, încercă să-şi amintească înmormântarea tatălui lui şi locul unde fusese săpată groapa, dar nu reuşi.

Îi fu mai uşor să-şi găsească mama; copăcelul de tisă de lângă mormântul ei mai crescuse în trei ani, dar nu-i fu greu să-l recunoască.

Găsindu-şi o ţintă, se grăbi să ajungă înapoi în tabără. Bărbierul veni cu el pe ţărmul stâncos al fluviului şi-l ajută să aleagă un bolovan rotund, netezit de apă. Incitatus îl trase cu uşurinţă din mâlul de la mal.

Ar fi vrut să sape singur numele, dar Bărbierul nu-l lăsă:

– Am stat şi aşa prea mult aici, spuse el. Lasă un pietrar să facă treaba repede şi bine. Îl plătesc eu şi când îţi termini ucenicia şi primeşti simbrie, o să-mi dai banii înapoi.

Rămaseră la Londra numai până ce în piatră fură săpate toate cele trei nume, cu datele naşterii şi morţii şi bolovanul fu aşezat alături de tisă.

Bărbierul îi puse mâna pe umăr, privindu-l drept în ochi:

– Noi călătorim. O să poţi întreba de ceilalţi fraţi pe unde o să ajungem.

Apoi întinse harta Angliei şi-i arătă lui Rob că de la Londra plecau şase drumuri mari: unul către Colchester, la nord-est; unul către Lincoln şi York, la nord; unul către Salisbury şi Ţara Galilor la nord-vest; unul către Silchester, Winchester şi Salisbury, la nord; unul către Richborough, Dover şi Lyme, la sud; şi unul către Chichester, la sud.

– Aici, la Ramsey, înfipse el un deget în mijlocul hărţii, s-a dus vecina ta văduvă, Della Hargreaves, să locuiască la fratele ei. O să-ţi spună numele doicii care l-a luat pe micul Roger şi o să-l cauţi data viitoare când ajungem la Londra. Şi aici

e Salisbury, unde ţi s-a spus că Haverhillii au luat-o pe sora ta, Anne Mary. Păcat că nu ştiam asta când am fost acolo în târg, se încruntă el şi Rob simţi un fior, gândindu-se că poate el şi fetiţa trecuseră unul pe lângă altul în mulţime şi nu se ştiuseră.

– Nu contează, spuse Bărbierul. La toamnă, când ne întoarcem la Exmouth, trecem prin Salisbury.

Rob prinse curaj:

– Şi de câte ori ajungem în nord, o să-i întreb pe preoţi şi pe călugări dacă au auzit de părintele Lovell şi de William Cole.

A doua zi, plecară devreme pe drumul de nord, către Lincoln. După ce lăsară în urmă toate casele şi aerul greu de atâtea trupuri înghesuite unele lângă altele şi luară un mic dejun copios pe malul unui pârâu gălăgios, fură amândoi de acord că un oraş mare nu e locul cel mai potrivit pentru a respira aerul lui Dumnezeu şi a te bucura de căldura soarelui.

14
Lecții

Era o după-amiază de vară timpurie şi stăteau amândoi întinşi pe malul unui râu de lângă Chipping Norton, uitându-se la nori printre crengile înfrunzite şi aşteptând ca păstrăvii să muşte momeala din cârlige.

Undiţele lor de salcie stăteau nemişcate, proptite în crăcanele de crengi înfipte în mal.

– Nu sunt încă înfometaţi păstrăvii, spuse Bărbierul. Peste vreo două săptămâni, când lăcustele şi cosaşii o să fie pe câmp, o să prindem mai repede peştele.

– Care-i diferenţa între lăcuste şi cosaşi? întrebă Rob.

Bărbierul zâmbi pe jumătate aţipit:

– Pe întuneric toate sunt la fel, ca femeile.

– Femeile nu sunt toate la fel, nici ziua, nici noaptea, protestă Rob. Par asemănătoare, dar fiecare are mireasma, gustul, atingerea şi pielea ei.

Bărbierul oftă:

– Asta e minunea care-l tot ispiteşte pe bărbat.

Rob se sculă şi se duse la căruţă. Veni de acolo cu o scândură netedă de brad, pe care desenă cu cerneală chipul unei fete. Se aşeză lângă Bărbier şi i-o arătă:

Bărbierul scrută desenul:

– E fata de săptămâna trecută, păpuşica din St. Ives.

Rob se mai uită şi el la schiţă, măgulit.

– De ce i-ai pus cicatricea aia urâtă pe obraz?

– O avea acolo.

– Mi-aduc aminte, încuviinţă Bărbierul. Dar cu pana şi cerneala poţi s-o faci mai frumoasă decât

în realitate. De ce să nu o faci să arate în desen mai bine decât în oglindă?

Rob se încruntă, neliniştit fără să înţeleagă de ce.

– Oricum, spuse el, nu l-a văzut, pentru că am desenat-o după ce plecase.

– Dar ai fi putut-o desena în faţa ei.

Rob zâmbi şi ridică din umeri.

Bărbierul se sculă în capul oaselor, treaz de-a binelea:

– A venit timpul să ne folosim de îndemânarea ta, spuse el.

A doua zi se opriră la un tăietor de lemne şi-l rugară să taie trunchiul unui pin în rotunduri subţiri. Bucăţile de lemn erau prea zgrunţuroase pentru a se putea desena pe ele cu pana şi cu cerneală. În schimb, lemnul de mesteacăn se dovedi mai tare şi mai neted şi tăietorul le făcu felii un copac întreg în schimbul unei monede.

După reprezentaţia de la Chipping Norton, Bărbierul anunţă că asociatul lui va desena pe gratis chipurile a şase spectatori.

Lumea se îmbulzi. Făcură roată în jurul lui Rob, privind curioşi cum băiatul îşi amesteca cerneala. Dar ochii lor cercetători nu-l mai deranjau de când se obişnuise cu reprezentaţiile.

Desenă pe rând şase discuri de lemn: o femeie bătrână, doi tineri, două lăptărese cu miros de vaci şi un om cu gâlmă pe nas.

Femeia avea ochii înfundaţi în orbite şi buze strânse pe gura ştirbă. Unul din tineri era durduliu şi avea faţa rotundă, aşa că parcă ar fi desenat un dovleac. Celălalt băiat era slab şi negricios, cu ochii holbaţi. Fetele erau surori şi semănau atât de bine, încât efortul cel mai mare fu cel de-a încerca să prindă diferenţa dintre ele; nu-i reuşi, lăptăresele ar fi putut schimba cu uşurinţă desenele între ele. Dintre toate, fu mulţumit numai de ultimul desen. Omul era aproape bătrân, cu ochii şi

trăsăturile melancolice. Fără să ştie cum, Rob zugrăvi tristeţea aceea.

Fără şovăială, îi desenă şi gâlma de pe nas. Bărbierul nu-l certă, pentru că toţi clienţii fură mulţumiţi şi privitorii aplaudară.

– Cu şase sticle cumpărate, veţi primi şi dumneavoastră un desen, strigă Bărbierul, lansându-se într-una din binecunoscutele peroraţii despre Universal Specific.

În curând, în faţa lui Rob se formă o coadă şi în timp ce băiatul desena concentrat, Bărbierul îşi vindea doctoria.

De când regele Canute îmblânzise legea vânătorii, pe tarabele măcelarilor se găseau adesea hălci de vânat. În piaţa din oraşul Aldreth, Bărbierul cumpără o ciozvârtă de căprioară. O frecă bine cu usturoi sălbatic şi o împănă cu grăsime şi ceapă, rumenind-o cu unt dulce şi ungând-o în timp ce se frigea cu un amestec de miere, muştar şi bere.

Rob mâncă pe săturate, dar Bărbierul termină singur aproape toată carnea, ajutându-se cu bucăţi de franzelă şi o cantitate prodigioasă de piure de napi.

– Încă un pic, pentru putere, îi rânji el lui Rob.

Se îngrăşase mult faţă de prima oară când îl cunoscuse. Avea ceafa triplă, braţele îi erau ca nişte şunci şi stomacul se umfla în faţa lui ca vela unei corăbii purtate de vânt. Setea îi era la fel de uriaşă ca şi foamea.

La două zile după trecerea prin Aldreth, sosiră în satul Ramsey, unde Bărbierul obţinu atenţia cârciumarului sorbind două stacane uriaşe de bere. După un râgâit tunător, el se întoarse către stăpânul localului:

– Căutăm o femeie numită Della Hargreaves.

Omul clătină din cap a neştiinţă.

– O chema Hargreaves după bărbat. E văduvă. A venit acum patru ani să stea cu fratele ei. Nu-i ştiu numele, dar gândeşte-te, poate îl cunoşti,

conchise Bărbierul, cerând încă o stacană.

Cârciumarul îl privea tâmp.

– Oswald Sweeter, îi şopti soţia lui, servind băutura.

– Aha, aşa e, e sora lui Sweeter, spuse omul, luând banii Bărbierului.

Oswald Sweeter era fierarul satului, un om la fel de voinic ca Bărbierul, dar făcut numai din muşchi. Îi ascultă cam încruntat şi apoi spuse cu jumătate de gură:

– Am primit-o pe Della. Acelaşi sânge cu al meu.

Împinse o bară înroşită pe un pat de cărbuni.

– Nevastă-mea i-a arătat bunătate, dar Della are un talent să nu facă nimic. Femeile nu s-au înţeles. După vreo jumătate de an, Della ne-a părăsit.

– Şi unde s-a dus? întrebă Rob.

– La Bath.

– Ce face la Bath?

– Ce făcea şi înainte de a o da noi afară, spuse liniştit Sweeter. A plecat cu un şobolan.

– Cât a fost vecina noastră la Londra, patru ani, a fost socotită respectabilă, se simţi Rob obligat să spună, deşi nu-i plăcuse niciodată de ea.

– Păi, tinere domn, azi sora mea e o boarfa care mai curând îşi dă poalele peste cap decât să muncească pentru o bucată de pâine. O găseşti în locurile unde sunt curve.

Şi trăgând bara albită de foc de pe cărbuni, Sweeter încheie discuţia bătând-o straşnic pe nicovală şi împroşcând în jur maldăre de scântei.

De-a lungul coastei îi plouă o săptămână, fără întrerupere. Apoi, într-o dimineaţă, se târâră de sub căruţă, unde dormiseră în pături umede şi dădură cu ochii de o zi minunată, blândă şi caldă. Îşi binecuvântară norocul de a fi călători.

– Hai să ne plimbăm prin lumea nevinovată! strigă Bărbierul şi Rob îl înţelese perfect pentru că, în ciuda nevoii de a-şi găsi sora şi fraţii, era tânăr

şi sănătos şi într-o asemenea zi se simţea mai viu ca niciodată.

Cântară voioşi suflând pe rând în cornul saxon, imnuri şi lălăieli care le semnalau prezenţa mai zgomotos decât de obicei. Mânară încet de-a lungul unei cărări de pădure, pe care soarele şi frunzele îi mângâiau când cu lumină, când cu umbră.

– Ce ne trebuie mai mult? spuse Bărbierul.

– Arme, răspunse o dată băiatul.

Surâsul Bărbierului se stinse:

– Eu n-o să-ţi cumpăr arme, spuse scurt.

– Nu-i nevoie de o sabie. Dar un pumnal ar fi bun, fiindcă dacă suntem atacaţi…

– Orice haiduc s-ar gândi de două ori înainte s-o facă, spuse sec Bărbierul, fiindcă suntem doi oameni solizi.

– Tocmai pentru că sunt mare. Intru într-o cârciumă şi alţii mai mici se uită la mine şi-şi zic: „E mare, dar cu un pumn, îl dai jos.” Şi-şi duc mâinile la brâu.

– Şi pe urmă văd că nu eşti înarmat şi-şi dau seama că eşti un puştan, nu un adversar pe măsura lor. Se simt prost şi te lasă în pace. Cu un cuţit la brâu, ai fi mort în mai puţin de o lună.

Merseră mai departe în tăcere.

Secolele de invazii violente îi făcuseră pe toţi bărbaţii englezi să gândească precum soldaţii. Legea le interzicea sclavilor să poarte arme, iar ucenicii nu-şi permiteau să cumpere; dar orice alt bărbat care purta plete îşi dovedea starea de om liber şi prin armele de care nu se despărţea.

Bărbierul îşi spuse obosit că era adevărat ca un om mic şi înarmat îl putea doborî repede pe unul mare, fără arme.

– Când o să vină timpul să porţi arme, va trebui să ştii să le foloseşti, se hotărî el. Am neglijat asta în învăţătura de până acum. De aceea o să începem să facem lecţii de mânuirea sabiei şi a pumnalului.

– Mulţumesc, domnule Bărbier, spuse Rob, cu

faţa radiind de bucurie.

Într-un luminiş se aşezară faţă în faţă şi Bărbierul îşi trase pumnalul din teacă.

– Nu trebuie să-l ţii ca un copil care înţeapă o furnică. Palma-n sus şi cumpăneşte cuţitul ca şi cum ai vrea să jonglezi cu el. Cu cele patru degete cuprinzi mânerul. Degetul mare se întinde pe el sau acoperă celelalte degete, după cum vrei să-l înfigi. Lovitura cea mai periculoasă e cea venită de jos în sus.

Îndoi genunchii şi te apleci puţin, gata să ţâşneşti înainte şi înapoi. Fii gata să te mlădiezi ca să eviţi împunsătura adversarului. Şi gata să ucizi, fiindcă unealta asta lucrează de aproape, mişeleşte. E făcută dintr-un metal la fel de bun ca bisturiul. Dacă-l iei în mână pe unul sau pe altul, trebuie să tai ca şi cum viaţa ta ar depinde de asta, ceea ce adesea e adevărat.

Îşi puse pumnalul în teacă şi-i întinse băiatului sabia. Rob o ridică în faţa lui.

– *Romanus sum,* spuse el încet.

Bărbierul zâmbi:

– Nu, nu eşti un blestemat de roman. Nu cu sabia asta englezească. Sabia romană era scurtă şi dreaptă, cu amândouă marginile ascuţite. Le plăcea să lupte de aproape şi uneori o foloseau ca pe un pumnal. Asta-i o sabie englezească, Rob J., mai lungă şi mai grea. E arma care ne ţine duşmanii la distanţă. Despică un om în două ca un topor un trunchi de copac.

Îi luă sabia băiatului şi făcu un pas înapoi. Ţinând-o cu amândouă mâinile, o roti în cercuri largi, făcându-i lama să sclipească ameninţător.

Apoi se opri şi se sprijini în ea.

– Hai şi tu, îi spuse lui Rob, întinzându-i-o.

Bărbierul fu cam neliniştit când văzu cu câtă uşurinţă ia ucenicul lui sabia cea grea, numai cu o mână şi se gândi invidios că arma aceea devenea mai puternică atunci când era mânuită cu agilitatea

tinereţii.

Rotind-o ca stăpânul lui, Rob porni în cercuri prin luminiş. Lama cea lată şuiera prin aer şi, fără voia lui, din gâtlej îi ţâşni un strigăt răguşit. Bărbierul îl privea tulburat cum îşi mătura duşmanii nevăzuţi cu lovituri teribile.

Cea de-a doua lecţie avu loc peste câteva săptămâni, într-o tavernă aglomerată din Fulford. Se adunaseră acolo două convoaie de cai, unul de englezi, călătorind spre sud şi altul de danezi, călătorind spre nord. Amândouă grupurile înnoptau în oraş şi se aşezară în colţuri separate, bând vârtos şi aruncându-şi unii altora priviri de câini întărâtaţi.

Rob stătea la masă cu Bărbierul, bând tihnit o cană de cidru. Mai văzură astfel de duşmănii şi ştiau că nu trebuie să se lase atraşi de ceilalţi muşterii.

Un danez ieşi afară să se uşureze. Reveni cu un godac gălăgios şi cu o bucată de funie. Legă purcelul de gât cu un capăt al funiei, iar celălalt îl înnodă în jurul unui stâlp din mijlocul tavernei. Apoi lovi masa cu o halbă.

– Cine-i destul de bărbat ca să se întreacă la înjunghierea porcului? le strigă el căruţaşilor englezi.

Englezii ascultară posomorâţi bubuitul ritmic şi strigătele care-l însoţeau, apoi unul dintre ei se ridică şi se apropie de stâlp.

Vreo şase clienţi mai prudenţi îşi dădură pe gât băuturile şi se strecurară afară.

Rob încercă să se ridice, aşa cum el şi Bărbierul făceau întotdeauna când lucrurile se încingeau într-o cârciumă, dar, spre surprinderea lui, stăpânul îi puse o mână pe braţ.

– Fac prinsoare două pence pe Dustin! strigă un căruţaş englez.

În curând, amândouă grupurile făceau pariuri înflăcărate.

Cei doi bărbaţi nu erau nepotriviţi ca adversari. Păreau amândoi de douăzeci de ani şi ceva; danezul era mai voinic şi puţin mai scund, dar englezul avea braţe mai lungi.

Fură legaţi la ochi şi glezna fiecăruia fu prinsă de câte o frânghie lungă cam de trei metri, la distanţă egală de stâlpul din mijlocul sălii.

– Staţi un pic, strigă omul numit Dustin. Încă un rachiu.

Prietenii le turnară fiecăruia câte o ceaşcă de meteglin şi combatanţii o goliră repede.

Apoi îşi traseră pumnalele.

Porcul, până atunci ţinut la distanţă de ei fu lăsat jos. Încercă să fugă, dar, fiind şi el legat, nu putea decât să alerge în cerc.

– Vine ticălosul, Dustin! ţipă cineva.

Englezul rămase în aşteptare, dar guiţatul speriat al animalului fu acoperit de strigătele oamenilor şi porcul trecu de el.

– *Acum,* Vitus! strigă un danez.

Înfricoşat, godacul alergă drept către căruţaşul danez. Bărbatul încercă să-l înjunghie de trei ori, fără să-l nimerească şi porcul fugi guiţând.

Dustin se orientă după sunet şi se îndreptă către el, în timp ce Vitus se apropia din direcţia opusă.

Danezul încercă din nou şi Dustin suspină căci lama ascuţită a pumnalului îi tăiase braţul.

– Nordic împuţit!

Lovi sălbatic, dar nu nimeri nici porcul, nici pe celălalt bărbat.

Porcul ţâşni pe lângă picioarele lui Vitus. Acesta prinse frânghia şi-l trase spre el. Prima lovitură nimeri animalul în copita dreaptă din faţă şi acesta guiţă.

– L-ai prins, Vitus!

– Dă-l gata, mâine îl mâncăm!

Porcul care zbiera devenise o ţintă uşoară şi Dustin plonjă către zgomot. Atinse coasta moale a animalului şi lovi cu sete, iar cuţitul se împlântă adânc în burta lui Vitus.

Danezul nu scoase decât un mormăit uşor, dar sări înapoi cu rana deschisă.

Singurul sunet care se mai auzea acum era guiţatul porcului.

– Lasă jos cuţitul, Dustin, s-a terminat, porunci unul din englezi.

Îşi înconjurară tovarăşul şi-l eliberară de frânghie şi de cârpa de pe ochi.

Danezii îşi luară tăcuţi prietenul şi-l scoaseră afară, înainte de a se mai întâmpla ceva sau de a fi înştiinţat preotul locului.

Bărbierul oftă:

– Hai la el, am putea să-l ajutăm, suntem doar bărbieri-felceri.

Dar era limpede că nu puteau face prea mult pentru el. Vitus zăcea dărâmat pe spate, cu ochii mari şi faţa pământie. În rana căscată în stomac se putea vedea că maţele îi fuseseră spintecate.

Bărbierul îl luă pe Rob de braţ şi-l trase aproape:

– Uită-te, spuse el ferm.

În tăietură se vedeau straturi: piele, carne albă şi o linie mai deschisă la culoare, subţire. Intestinul era ca un ou de Paşti vopsit; sângele era foarte roşu.

– De ce oare un om deschis pute mult mai rău decât un animal? spuse Bărbierul.

Sângele şiroia din peretele abdominal şi intestinul traumatizat se goli de materie fecală cu un plescăit. Bărbatul vorbea cu voce slabă în daneză, poate se ruga.

Rob vomită, dar Bărbierul îl ţinu aproape de omul căzut, aşa cum freci un câine cu botul de propria lui murdărie.

Rob luă mâna căruţaşului. Omul părea un sac de nisip găurit; simţea cum se scurge viaţa din el. Îi ţinu strâns mâna până când tot nisipul se goli şi sufletul lui Vitus se evaporă pur şi simplu, cu un foşnet uşor ca al unei frunze în cădere.

Continuară să facă exerciţii de mânuire a armelor, dar Rob nu mai era la fel de impetuos şi nerăbdător.

Se gândea adesea la darul cu care fusese hărăzit şi era mereu atent la Bărbier, învăţând de la acesta tot ce putea. Pe măsură ce bolile şi simptomele îi deveneau familiare, încercă să-şi dea seama după înfăţişarea pacienţilor care le era suferinţa.

În satul Richmond din Northumbria văzură aşteptând la rând un om cu ochi apoşi şi o tuse chinuită.

– Ce beteşug are ăsta? întrebă Bărbierul.

– Cel mai probabil oftică.

Bărbierul zâmbi aprobator.

Când veni rândul pacientului care tuşea, Rob îi luă mâinile să-l conducă după paravan. Dar atingerea lui nu era cea a unui muribund; simţurile lui Rob îi spuseră că omul acela era prea puternic pentru a avea tuberculoză. Simţi că omul răcise, dar îi va trece în curând.

Nu-l contrazicea niciodată pe Bărbier; dar, treptat, deveni conştient că darul îi folosea nu numai să prezică moartea, dar putea fi şi pentru a-l ajuta să-şi dea seama de gravitatea bolii şi de cel mai bun mijloc de a o lecui.

Incitatus trase căruţa cea roşie prin nordul Angliei, lăsând în urmă sat după sat, unele prea mici pentru a avea nume. De câte ori treceau pe lângă o mănăstire sau o biserică, Bărbierul aştepta răbdător ca Rob să întrebe de părintele Ranald Lovell şi de băiatul numit William Cole, dar nimeni nu auzise de ei.

Undeva între Carlisle şi Newcastle-pe-Tyne, Rob se căţără pe un zid de piatră ridicat cu nouă sute de ani înainte de cohortele lui Hadrian, pentru a apăra Anglia de scoţienii cei prădalnici.

La marginea dintre Anglia şi Scoţia, îşi spuse că cea mai bună şansă de a întâlni pe cineva de acelaşi sânge cu el era oraşul Salisbury, unde brutarii Haverhill o duseseră pe Anne Mary.

Când ajunseră la Salisbury, i se spuse imediat unde se afla breasla brutarilor.

Brutarul şef era un om pe nume Cummings. Era lat şi semăna cu o broască; deşi nu atât de gras ca Bărbierul, era destul de rotund pentru a face reclamă profesiunii lui.

– Îi cunosc pe Haverhilli.

– Nu-i căutaţi în registre?

– Ştii ce? E vreme de târg. Cei mai mulţi membri ai breslei au treabă acolo şi cu toţii suntem grăbiţi. Caută-mă după târg.

În tot timpul cât dură târgul, numai o parte din el jonglă, desenă şi ajută la tratarea pacienţilor, în timp ce cealaltă căuta mereu printre spectatori o figură familiară, faţa aşa cum îşi imagina că devenise.

Dar n-o văzu.

La o zi după terminarea târgului, se întoarse la clădirea breslei brutarilor din Salisbury. Era curată şi frumoasă şi, cu toate că era agitat, se întrebă de ce întotdeauna sediile altor bresle erau mai bine clădite decât cele ale tâmplarilor.

– A, tânărul bărbier-felcer.

Cummings îl primi de data aceasta mai amabil şi mai liniştit.

Căută pe îndelete în două registre groase, apoi clătină din cap:

– N-am avut niciun brutar numit Haverhill.

– Un om cu nevasta lui, spuse Rob. Şi-au vândut brutăria din Londra şi au spus că vin aici. Au cu ei o fetiţă, sora mea. O cheamă Anne Mary.

– E clar ce s-a întâmplat, tinere felcer. După ce au vândut magazinul şi au pornit încoace, au găsit în altă parte o ocazie mai bună, un loc unde era mai multă nevoie de brutari.

– Se poate.

Îi mulţumi omului şi se întoarse la căruţă.

Bărbierul fu încurcat auzind ce aflase, dar îl sfătui să aibă curaj.

– Nu trebuie să disperi. Într-o zi ai să-i regăseşti, ai să vezi.

Dar viii fuseseră şi ei parcă înghiţiţi de pământ. Speranţele de până atunci i se părură prea naive. Simţea că nu mai avea familie şi îşi dădu seama înfiorat că, mai mult ca sigur, avea să înfrunte singur viaţa care îl aştepta.

15
Călătorul

La câteva luni după terminarea uceniciei lui Rob, stăteau amândoi într-o cârciumă din Exeter cu câte o bere în faţă şi discutau bătăioşi condiţiile de angajare.

Bărbierul sorbi încet din bere, părând dus pe gânduri, şi în cele din urmă îi oferi o simbrie mică:

– Pe deasupra, un rând de haine noi, adăugă el, copleşit parcă de un acces de generozitate.

Dar Rob nu fusese degeaba şase ani pe lângă el. Ridică şovăielnic din umeri:

– Inima mă îndeamnă să mă întorc la Londra, spuse el, umplând din nou cănile.

Bărbierul îl examină dând din cap:

– Un rând de haine noi o dată la doi ani, spuse el peste puţin timp.

Comandară o plăcintă cu carne de iepure, din care Rob mâncă fără grijă.

– Carnea ăstora e prea tare şi n-are mirodeniile trebuincioase, mormăi Bărbierul. Am putea ridica simbria. *Puţin*, mai spuse el.

– Chiar că n-are mirodeniile trebuincioase, răspunse Rob. Dumneata nu faci niciodată aşa. Întotdeauna ai ştiut să pregăteşti vânatul.

– Ce simbrie crezi că ţi se cuvine ca unui puşti de şaişpe ani?

– N-aş vrea simbrie.

– Nu? îl măsură bănuitor Bărbierul.

– Nu. Noi câştigăm vânzând Specificul şi cercetând bolnavii. Aş vrea câştigul de la fiecare a douăsprezecea sticlă vândută şi de la fiecare al douăsprezecelea bolnav.

– De la a *douăzecea* sticlă vândută şi al

douăzecilea bolnav.

Băiatul ezită un moment, apoi dădu din cap:

– Înţelegerea asta ţine timp de un an, apoi mai stăm de vorbă.

Îşi ridicară amândoi cănile, zâmbindu-şi larg:

– Ha! spuse Bărbierul.

– Ha! îi ţinu Rob isonul.

Bărbierul îşi trată noul asociat cu seriozitate. Când erau la Northampton, angajă un meşter să facă un al doilea paravan şi în Huntington, localitatea următoare, îl aşeză lângă al lui:

– E timpul să stai pe picioarele tale, spuse el.

După reprezentaţie şi portrete, Rob se duse în spatele paravanului şi aşteptă.

Oare or să râdă de el? Sau vor pleca şi se vor aşeza cu toţii la rândul Bărbierului?

Primul lui pacient tresări când Rob îi luă mâinile, pentru că îl călcase vaca pe încheietură.

– A lovit găleata, ticăloasa. Şi când voiam s-o îndrept, blestemata m-a călcat.

Rob privi atent încheietura şi îndată uită de orice altceva. Era o vânătaie dureroasă. Şi mai avea şi un os rupt, cel care pornea de la degetul mare. Dură destul de mult până legă mâna cum trebuia şi-i puse şi o atelă.

Următorul pacient părea personificarea temerilor lui: o femeie slabă şi ascuţită, cu ochi severi.

– Mi-am pierdut auzul, îi declară.

O examină şi văzu că nu avea dopuri de ceară în urechi. Nu ştia ce ar fi putut face pentru ea.

– Nu vă pot ajuta, spuse cu regret.

Ea clătină din cap.

– Nu vă pot ajuta! zbieră el.

– Întreabă-l pe felcerul celălalt!

– Nici el nu poate să v-ajute!

Expresia femeii deveni colerică:

– Fii blestemat! O să-l întreb chiar eu!

Se îndepărtă şi băiatul auzi hohotele Bărbierului

şi râsetele celorlalţi pacienţi.

Aştepta îmbujorat după paravan, când intră un tânăr poate cu un an sau doi mai mare decât el. Privindu-i arătătorul stâng, într-un stadiu avansat de infectare, Rob îşi stăpâni un oftat.

– Nu arată prea bine.

Tânărul avea spume la colţurile gurii, dar reuşi să zâmbească:

– L-am strivit când tăiam lemne, acu vreo două săptămâni. M-a durut, dar parcă se vindeca. Şi pe urmă…

Prima falangă era neagră, continuată de o carne decolorată, cu băşici. Băşicile sângerau şi emanau un gaz cu miros îngrozitor.

– Cum l-ai oblojit?

– Un vecin mi-a spus să pun cenuşă amestecată cu găinaţ de gâscă, să-mi tragă durerea.

Rob dădu din cap, era un leac de care auzise de multe ori.

– Acum e o boală nesătulă şi dacă e lăsată, o să-ţi mănânce mâna şi pe urmă braţul. Vei muri înainte de a intra în corp. Trebuie să tăiem degetul.

Tânărul dădu din cap curajos.

Rob îşi slobozi oftatul. Trebuia să fie foarte sigur; tăierea unui deget era un lucru important şi băiatul avea să-i simtă lipsa toată viaţa.

Se duse până la paravanul Bărbierului.

– E ceva? îi sclipiră acestuia ochii.

– Ceva ce trebuie să-ţi arăt, spuse Rob, pornind înapoi spre pacient, cu Bărbierul venind mai încet după el.

– I-am spus că trebuie tăiat.

– Da, spuse Bărbierul, fără să mai zâmbească. Ai avut dreptate. Vrei să rămân aici, puştiule?

Rob clătină din cap. Îi dădu băiatului să bea trei sticluţe de Specific şi se apucă să-şi adune lucrurile de care avea nevoie, ca să găsească totul repede şi să nu fie nevoit să strige după ajutorul Bărbierului.

Luă două cuţite ascuţite, un ac şi un fir ceruit, o

scândură scurtă, cârpe pentru legat şi un fierăstrău cu dinţii mici.

Puse mâna tânărului pe scândură, cu palma în sus.

– Strânge-o pumn fără degetul bolnav, spuse Rob şi legă partea sănătoasă de scândură, înfăşurând-o bine în cârpe.

Chemă trei bărbaţi solizi de afară, doi să-l ţină pe băiat şi unul scândura.

Îl văzuse pe Bărbier făcând operaţiunea de o duzină de ori şi o făcuse şi el de două ori, dar niciodată singur. Totul era să tai destul ca să opreşti putrezirea, dar să salvezi cât se putea de mult din ciot.

Luă un cuţit şi tăie în carnea sănătoasă. Pacientul strigă şi încercă să se ridice de pe scaun.

– Ţineţi-l.

Trasă un cerc în jurul degetului, tamponă sângele şi apoi desprinse pielea în două fâşii. Bărbatul care ţinea scândura îi dădu drumul şi începu să vomite.

– Ţine scândura, îi spuse Rob celui care-l ţinuse pe băiat de umeri.

Nu mai era nevoie s-o facă pentru că pacientul leşinase.

Osul se tăia uşor şi sunetul aspru cu care ferăstrăul desprindea degetul avea ceva liniştitor.

Adună bucăţile de piele şi făcu un ciot aşa cum fusese învăţat, nici prea strâns ca să doară, nici prea larg, ca să incomodeze. Apoi luă acul şi cusu cu împunsături dese şi îndemânatice. Spălă sângele turnând pe deget o sticluţă cu Universal Specific. Apoi îi ajută pe oameni să-l ducă pe tânărul care gemea la umbra unor copaci, ca să-şi revină.

După aceea bandajă o gleznă scrântită, curăţă tăietura din braţul unui copil, vându trei sticluţe cu doctorie unei văduve cu dureri de cap şi alte şase unui om cu gută. Începuse să se ţină ţanţoş când în spatele paravanului se strecură o femeie cu o scurgere.

Nu se putea înşela; era slabă şi cu pielea ca de ceară, acoperită pe obraji de o rouă de transpiraţie.

Trebui să se forţeze s-o privească după ce-i simţise soarta în mâini.

– … n-am poftă de mâncare, spunea ea, nici nu pot păstra nimic, tot ce înghit iese afară cu sânge.

El îşi puse mâna pe pântecul ei şi simţi umflătura tare, apoi îi luă palma şi i-o puse acolo.

– E bubo.

– Ce e bubo, domnule?

– O umflătură care creşte hrănindu-se cu carne sănătoasă. Simţi mai multe bubo cu palmele.

– Doare îngrozitor. Nu e niciun leac? întrebă ea calmă.

El îi admiră curajul şi nu fu ispitit să mintă din milă. Clătină din cap, căci Bărbierul îi spusese că toate persoanele care sufereau de bubo la stomac mureau.

După ce femeia plecă, îi păru rău că nu era tâmplar. Deodată, văzu pe jos degetul tăiat. Îl luă şi, înfăşurându-l într-o cârpă, i-l duse băiatului rezemat de un copac şi i-l puse în mâna sănătoasă. Acesta îl privi uimit:

– Ce să fac acum cu el?

– Preoţii spun că trebuie să îngropi părţile din tine în curtea unei biserici, ca să te trezeşti întreg în Ziua Judecăţii de Apoi.

Tânărul se gândi, apoi dădu din cap:

– Mulţumesc, domnule bărbier-felcer, spuse.

Ajungând la Rockingham, primul lucru care le sări în ochi fu părul alb al vânzătorului de alifii pe nume Wat. Bărbierul mormăi dezamăgit, presupunând că acela le-o luase înainte cu reprezentaţia şi profiturile. Dar după ce se salutară, Wat îi linişti:

– Nu dau niciun spectacol aici. În schimb, vă invit la o momeală.

Îi duse să-i vadă ursul, un animal mare, cu cicatrici şi un inel de fier petrecut prin botul negru.

– E bolnav şi ar muri curând, aşa că o să mai scot în seara asta un ultim profit de pe urma lui.

– Acesta e Bartram, cu care m-am luptat eu? întrebă Rob cu o voce care şi lui îi sună străină în urechi.

– Nu, Bartram a fost momeală demult, acum vreo patru ani. Asta e o ursoaică, Godiva, spuse Wat, punând la loc pânza de pe cuşcă.

În după-masa aceea. Wat asistă la reprezentaţia şi vânzarea lor; apoi se urcă pe banca lor, cu permisiunea Bărbierului şi anunţă că se organiza în seara aceea o momeală în puţul din spatele tăbăcăriei şi că cine voia să asiste trebuia să pregătească o jumătate de penny.

Când ajunseră el şi Bărbierul, soarele asfinţise şi poiana din jurul puţului era luminată de o duzină de torţe. Câmpul era plin de bărbaţi, care înjurau şi râdeau. Se aduseseră trei câini cu botniţe, un câine roşu care părea vărul mai mic al buldogului şi un ogar danez mare.

Împreună cu câţiva oameni, Wat o aduse pe Godiva. Deşi nu vedea bine în amurg, ursoaica simţi mirosul câinilor şi se întoarse instinctiv să-i înfrunte.

Oamenii o duseră la un stâlp din centrul puţului şi o legară de el de laba dreaptă din spate.

Imediat, izbucniră proteste:

– Leagă-l de gât. De gât!

– Prinde-o de inelul din nas, prostule!

Stăpânul animalului rămase neclintit:

– Ursul n-are gheare, aşa că, dacă l-am lega de cap, spectacolul n-ar mai avea niciun haz. Să-i dăm voie să-şi folosească măcar colţii.

Rămasă singură, ursoaica îşi ridică ochii mici şi uimiţi către oamenii şi câinii adunaţi în lumina tremurătoare.

Era clar că era o fiară bătrână şi pariurile se fixară în cele din urmă la trei la unu pentru câini, care erau cruzi şi neîndurători şi păreau că abia

aşteaptă să fie sloboziţi pe marginea puţului. Stăpânii lor le mângâiară gâturile, apoi le scoaseră botniţele şi lesele şi se dădură înapoi.

Buldogul şi câinele roşu se lăsară imediat pe burtă cu ochii fixaţi asupra Godivei, mârâind. Îşi căscară fălcile şi apoi le închiseră la loc, căci se temeau de ghearele fiarei şi nu ştiau că ea nu le mai are.

Ogarul alerga în cercuri pe marginea puţului şi ursoaica îl privea cu nervozitate.

– Urmăreşte câinele roşu, mai mic, strigă Wat în urechea lui Rob.

– Pare cel mai puţin înfricoşător.

– E dintr-o rasă grozavă de buldogi crescuţi să omoare tauri.

Clipind, ursoaica stătea ridicată pe labele din spate şi se sprijinea de stâlp. Părea confuză; vedea ameninţarea în făptura câinilor, dar, fiind un animal dresat, nu era conştientă că mulţimea de oameni veseli şi gălăgioşi se adunase la un altfel de spectacol decât de obicei. Un om luă o lance şi o împunse în piept.

Ursoaica urlă de durere.

Încurajat, buldogul sări în puţ. Ar fi vrut să sfâşie pântecul moale, dar ursoaica se întoarse şi colţii câinelui i se înfipseră în spate. Godiva mormăi şi lovi. Dacă ar fi avut gheare, ar fi scos afară maţele câinelui, dar aşa, nu izbuti decât să-i dea o labă. Dându-şi seama că primejdia era mai mică decât crezuse, buldogul scuipă carnea şi-şi vârî colţii şi mai adânc, întărâtat de gustul sângelui.

Câinele roşu plonjă prin aer către gâtul Godivei. Avea colţii la fel de ascuţiţi ca cei ai buldogului; fălcile i se încleştaseră una de alta şi rămase atârnând sub botul fiarei, ca un fruct copt şi prea mare.

Găsind momentul prielnic, ogarul se repezi la Godiva dintr-o parte, căţărându-se pe buldog în nerăbdarea lui de a o muşca. Urechea şi ochiul

stâng al ursoaicei fură smulse dintr-o dată şi aceasta începu să-şi clatine capul schilodit, din care curgeau şiroaie purpurii de sânge.

Câinele roşu îşi mută colţii mai aproape de trahee şi ursoaica începu să gâfâie după aer. Buldogul îi găsi pântecul şi începu să i-l sfâşie.

– Slabă făptură, strigă Wat, dezamăgit. Deja au răpus-o.

Godiva îşi lăsă pe spatele buldogului o labă masivă. Şira spinării câinelui se frânse cu un zgomot puternic. Animalul muribund se rostogoli pe pământ şi Godiva îşi întoarse colţii către ogar.

Bărbaţii aclamară încântaţi.

Ogarul fu aproape proiectat prin aer, cu gâtul sfâşiat. Godiva dădu cu laba în ultimul câine, mai roşu ca oricând din pricina sângelui amestecat care-l mânjise. Stătea încleştat cu încăpăţânare de gâtul ursoaicei. Aceasta îşi ridică labele, strângându-l cu disperare şi legănându-se.

Câinele roşu nu-şi descleştă fălcile decât mort. Ursoaica îl luă şi-l izbi de stâlp, până căzu jos ca o zdreanţă. Apoi căzu în patru labe lângă câinii omorâţi, dar nu-i mai băgă în seamă. Tremurând în agonie, începu să-şi lângă carnea însângerată.

Spectatorii începură să-şi încaseze pariurile murmurând.

– Prea repede, mormăi un om lângă Rob.

– Afurisita de bestie tot mai trăieşte şi mai puteam să facem ceva, spuse altul.

Un tânăr beat luase lancea şi începuse s-o îmboldească pe Godiva din spate, băgându-i-o în anus. Oamenii se veseleau şi ursoaica se răsucea gemând, dar era împiedicată de frânghie.

– Ochiul ălălalt, strigă cineva din mulţime. Orbeşte-l!

Ursoaica se ridică din nou în două labe, tremurând. Ochiul rămas îi sfida calm pe oameni, părând să ştie ce-o aştepta şi Rob îşi aminti de femeia din Northampton cu boala de scurgere. Beţivul îndreptă lancea spre ochiul fiarei, când

Rob se duse şi i-o smulse din mâini.

– Stai aici, prostule! strigă ascuţit Bărbierul şi porni după el.

– Bună Godiva, spuse Rob.

Aplecă lancea şi o vârî în pieptul sfâşiat şi un fir de sânge ţâşni aproape imediat din colţul botului ursoaicei.

Din mulţime se înălţă un zgomot asemănător cu mârâitul câinilor când fuseseră lăsaţi să se apropie de pradă.

– E un zăpăcit şi o să avem noi grijă de el, strigă repede Bărbierul.

Rob îi lăsă pe Bărbier şi pe Wat să-l tragă afară din cercul de lumină.

– Ce paştele mă-sii l-a apucat pe amărâtul ăsta de felcer al tău? întrebă Wat furios.

– Mărturisesc că nu ştiu, spuse Bărbierul, gâfâind.

Rob observă că respiraţia i se îngreunase mult în ultimul timp.

Organizatorul pariurilor anunţă că mai aveau un bursuc mare bun de momeală şi huiduiturile se transformară în urale.

Rob se îndepărtă, lăsându-l pe Bărbier să-i ceară scuze lui Wat.

Când veni Bărbierul, era aşezat la foc, lângă căruţă. Bărbierul desfăcu o sticlă de meteglin şi bău jumătate din ea. Apoi se lăsă greu în culcuşul lui de pe partea cealaltă a focului, holbându-se la băiat.

– Eşti un puţoi, îi zise.

Rob zâmbi.

– Dacă nu s-ar fi încasat deja pariurile, te-ar fi tăiat şi nu i-aş fi învinuit.

Rob îşi puse mâinile pe blana de urs pe care dormea. O mângâie, gândindu-se că se jigărise şi ar fi trebuit înlocuită.

– Noapte bună, domnule Bărbier, spuse el.

16
Arme

Bărbierului nu-i trecuse niciodată prin cap că el şi Rob J. vor ajunge la neînţelegeri. La vârsta de şaptesprezece ani, fostul ucenic îi semăna întocmai, harnic şi plin de amabilitate.

Numai că se tocmea mai rău ca o văduvă precupeaţă.

La încheierea primului an, Rob ceru a douăsprezecea parte din câştig, în loc de a douăzecea. Bărbierul bombăni, dar până la urmă fu de acord, pentru că era limpede că Rob merita o răsplată mai mare.

Observă că tânărul nu cheltuia mai nimic, ci îşi păstra banii ca să-şi cumpere arme. Într-o seară de iarnă, în cârciuma din Exmouth, un grădinar încercă să-i vândă lui Rob un pumnal.

– Ce crezi? întrebă Rob, întinzându-i-l Bărbierului.

Era armă de grădinar.

– Lama e de bronz şi o să se frângă. Teaca poate să fie bună, dar mânerul ăsta înzorzonat poate ascunde crăpături.

Rob nu mai cumpără cuţitul.

Primăvara, când porniră pe coastă, Rob începu să caute spanioli prin porturi, pentru că se ştia că în Spania se găseşte cel mai bun oţel. Totuşi nu cumpără nimic de pe coastă.

Luna iulie îi găsi în Northumberland. În orăşelul Blyth aveau să primească o lovitură grea: trezindu-se dimineaţă, îl găsiră pe Incitatus zăcând fără suflare lângă căruţă.

Rob privi calul cu amărăciune, în timp ce Bărbierul se uşura blestemând.

– Crezi că l-a răpus o boală?

Bărbierul ridică din umeri:

– Ieri n-avea nimic, dar era bătrân. Când l-am luat eu, acum multă vreme, nu era tânăr.

Rob pierdu o jumătate de zi săpând o groapă, fiindcă nu voiau ca Incitatus să fie mâncat de corbi şi de câini. În timp ce el săpa, Bărbierul se duse să caute un înlocuitor. Îl costă scump, pentru că aveau absolută nevoie de un cal bun. În cele din urmă cumpărară o iapă spână, în vârstă de trei ani şi încă în creştere.

– Să-i spunem tot Incitatus? întrebă el, dar Rob clătină din cap, şi nu-i spuseră niciodată iepei altfel decât Calu.

Avea pasul lin, dar îşi pierdu aproape imediat o potcoavă şi trebui să se întoarcă la Blyth să-i pună alta.

Fierarul era un om pe nume Durman Moulton şi-l găsiră terminând o sabie care le făcu ochii să strălucească.

– Cât costă? întrebă Rob, prea nerăbdător pentru tactica de târguială a Bărbierului.

– E vândută, spuse meşterul.

Dar le dădu voie să o ia în mână şi s-o cumpănească. Era o sabie englezească lată, fără niciun ornament, ascuţită, bună şi frumos forjată. Dacă ar fi fost mai tânăr şi mai puţin înţelept, Bărbierul ar fi fost tentat să liciteze pentru ea.

– Cât costă o sabie la fel ca asta şi un pumnal pe deasupra?

Suma era mai mare decât câştigul lui Rob pe un an.

– Şi trebuie să plătiţi jumătate înainte, dacă faceţi comandă, spuse Moulton.

Rob se duse la căruţă şi veni cu o pungă, punând banii jos cu promptitudine.

– Ne întoarcem peste un an să luăm armele şi să plătim restul, spuse el, iar fierarul dădu din cap şi le spuse că vor fi gata.

Cu toate că nu-l mai aveau pe Incitatus, câştigară bine anul acela, dar la terminarea lui, Rob ceru o şesime din venit.

– O şesime din câştig unui hering de nici opt’şpe ani? se minună Bărbierul, deşi Rob îi înfruntă calm înverşunarea şi nu mai spuse nimic.

La data când îşi înnoiau anual înţelegerea, Bărbierul începu să se agite, pentru că era conştient că tovărăşia tânărului îi asigura prosperitatea.

În satul Sempringham auzise o pacientă şuierându-i unei prietene:

– Du-te la rând la ăla tânăr, Eadburga, fiindcă se zice că te tămăduieşte doar când te atinge. Are mâini tămăduitoare.

Nu-i părea rău că la paravanul lui Rob se înghesuiau mai mulţi oameni decât la el. Un asemenea asociat priceput însemna aur pentru el.

– O optime, oferi el, oftând.

Ar fi urcat chiar până la o şesime, deşi gândul îl făcea să sufere, dar, spre uşurarea lui, Rob J. încuviinţă:

– O optime e cinstit, spuse el.

Bătrânul fu o născocire a Bărbierului. Ca să-şi îmbunătăţească reprezentaţia, inventă un moşneag care bea Universal Specific şi apoi alerga după toate femeile.

– Tu o să-i joci rolul, îi spuse el lui Rob.

– Sunt prea mare şi prea tânăr.

– Nu, o să-l joci, spuse cu încăpăţânare Bărbierul. Eu sunt prea gras şi o să fiu dat în vileag, dacă-l joc eu.

Începură amândoi să-i urmărească pe bătrâni, să se uite la felul cum mergeau, vorbeau şi se îmbrăcau aceştia.

– Închipuieşte-ţi cum trebuie să te simţi când viaţa ţi se stinge, spuse Bărbierul. Crezi că întotdeauna o să te aprinzi când vezi o femeie. Gândeşte-te că vei îmbătrâni şi n-o să mai poţi.

Cusură o perucă cenuşie şi o mustaţă falsă. Bărbierul nu-i putea desena riduri, dar îi dădu pe faţă cu alifii care făceau pielea să pară bătrână şi tăbăcită. Rob se încovoie şi începu să meargă încet, târşâindu-şi piciorul drept. Când vorbea, folosea un timbru înalt şi un ton şovăitor.

Bătrânul apăru prima oară în Tadcaster, când Bărbierul lăuda puterea de revigorare dată de Universal Specific. Cu o haină ponosită, abia târându-se, şchiopătă până la bancă şi cumpără o sticlă.

– Cred că sunt un prost că-mi risipesc banii, spuse el gâjâit.

Deschise sticla cu greutate şi bău doctoria, apoi se apropie încet de o fată de prăvălie, plătită şi instruită de ei.

– O, eşti drăguţă, spuse el, iar fata se uită repede în altă parte, părând ruşinată. Mi-ai face un bine, draga mea?

– Dacă sunt în stare.

– Pune-ţi mâna pe faţa mea. O palmă caldă şi moale pe obrazul unui bătrân. Aaaah, suflă el, când fata se supuse timidă.

Când închise ochii şi-i sărută degetele, mulţimea chicoti.

Bătrânul deschise ochii mari şi murmură:

– Pe sfântul Antoniu, e demn de luat în seamă.

Şi şchiopătă spre bancă, fără să mai şovăie:

– Mai vreau o sticlă, îi spuse Bărbierului şi o bău imediat.

Când se întoarse la fată, aceasta se retrase din calea lui.

– Sunt la picioarele tale, spuse el nerăbdător. Stăpână…

Şi aplecându-se, îi şopti ceva la ureche.

– Vai, domnule, nu vorbiţi aşa! strigă fata îndepărtându-se.

Mulţimea fu străbătută de un val de râsete când bătrânul se luă din nou după ea.

Peste câteva minute, bătrânul şchiopăta cu fata

la braţ; lumea aplaudă şi, râzând, toţi se înghesuiră să cumpere leacul Bărbierului.

După un timp, nu mai fu nevoie să plătească pe cineva, pentru că Rob învăţă să manipuleze femeile din mulţime. Simţea dinainte dacă o nevastă cumsecade era ofensată de avansurile lui sau dacă, în sinea ei, se simţea flatată de un compliment picant şi n-o deranja nici măcar o ciupitură pe ascuns.

La Lichfield, într-o seară, jucă în cârciumă rolul Bătrânului şi chefliii aclamară şi în curând începură să lăcrimeze, amintindu-şi aventurile amoroase din tinereţea lor.

– Ce armăsar eram! Mi-aduc aminte cum am încolţit o frumoasă durdulie… cu părul negru ca lâna de Astrahan, cu nişte ţâţe bune de muls… şi ailaltă, taică-su, un om fioros, mai tânăr cu douăzeci de ani decât mine, dormea liniştit şi habar n-avea.

– Da’ câţi ani aveai atunci, moşule?

Rob îşi îndreptă cu grijă spinarea încovoiată:

– Cu trei zile mai puţin ca acum, spuse el cu vocea uscată şi hârâită.

Toată seara muşterii se certară care să-i dea mai întâi de băut.

Şi în noaptea aceea, Bărbierul îl ajută pentru prima oară pe asistentul lui să ajungă la tabără.

Bărbierul se refugie în plăcerile pântecului. Frigea claponi şi raţe, mistuia singur tot neamul păsăresc. La Worcester, prinzând momentul când se tăia o pereche de boi, le cumpără limbile.

Asta da, mâncare!

Fierse limbile înainte de a le desface de pieliţă şi de a le tăia, apoi le fripse cu ceapă, usturoi sălbatic şi napi, adăugând miere de cimbru şi grăsime, până când carnea căpătă o crustă crocantă, iar înăuntru deveni atât de moale şi de fragedă, încât se topea în gură.

Rob abia gustă din delicatesă, fiind grăbit să mai găsească o tavernă unde să-l joace pe Bătrân. Peste tot, chefliii îi dădeau de băut din belşug. Bărbierul ştia că tânărul se împăca mai bine cu berea, dar în curând fu silit să recunoască îngrijorat că Rob ar fi acceptat orice, de la mied, până la pigment sau morat; orice i se dădea.

Bărbierul îl urmărea, atent să vadă primele semne că băutura îi va distruge sursa de venituri. Dar oricât de împleticit sau beat turtă ar fi fost seara, a doua zi, Rob îşi făcea treaba la fel de bine ca înainte, cu o singură excepţie.

– Bag de seamă că nu le mai iei mâinile când intră după paravan, spuse Bărbierul.

– Nici dumneata.

– Nu eu am fost dăruit.

– Dăruit! Ai susţinut întotdeauna că n-am niciun dar.

– Acum cred că ai, spuse Bărbierul. Şi cred că e alungat de băutură şi de-aia îţi înceţoşezi capul cât poţi.

– N-a fost decât o închipuire, aşa cum ai spus.

– Ascultă-mă bine. Ori că ai darul, ori că nu-l ai, o să iei mâinile fiecărui om care intră după paravan, fiindcă e limpede că asta le place. Ai înţeles?

Rob J. încuviinţă posomorât.

A doua zi dimineaţă, întâlniră în pădure un vânător de păsări. Avea un băţ lung şi despicat, în care aşeza momeala, bucăţi de aluat tăvălite prin seminţe. Când păsările veneau amăgite, trăgea de o sfoară şi le prindea picioarele în despicătură cu atâta dibăcie, încât avea o mulţime de trofee cu pene atârnate la brâu. Bărbierul îi cumpără toată captura de fluierari. Aceste păsări, fiind socotite o delicatesă, erau adesea fripte întregi, dar Bărbierul era prea cusurgiu. El curăţă şi împănă fiecare bucată, compunând un mic dejun memorabil, care lumină până şi chipul întunecat al lui Rob.

În Great Berkhamstead avură un public bun şi

vândură multe flacoane de doctorie. În seara aceea, merseră amândoi la cârciumă, să facă pace. O vreme totul merse bine, dar băură morat tare, cu un gust slab de mure şi Bărbierul, văzând cum se aprindeau ochii lui Rob, se întrebă dacă şi el era la fel de schimbat de băutură.

Curând, Rob căută ceartă, insultând un tăietor de lemne voinic.

Peste puţin timp, încercau să se schilodească unul pe altul. Aveau staturi pe potrivă şi se luptau cu îndârjire şi sălbăticie. Ameţiţi de morat, loveau cu toată puterea cu pumnii şi genunchii, făcând un zgomot de parcă ar fi doborât copaci.

În cele din urmă obosiră şi fură despărţiţi de muşteriii mai paşnici. Bărbierul îl trase pe Rob J. la o parte.

– Beţivan tâmpit!

– Uite cine vorbea, spuse Rob.

Tremurând de furie, Bărbierul îşi privi fostul ucenic.

– E adevărat că s-ar putea să fiu şi eu un beţivan tâmpit, spuse el, dar am ştiut întotdeauna cum să mă feresc de bucluc. N-am vândut niciodată otrăvuri. N-am nimic de-a face cu vrăjitoriile care trezesc spiritele rele. Eu cumpăr lichior şi-l amestec cu ierburi, apoi dau mici reprezentaţii ca să-l pot vinde cu profit. E o viaţă care se poate duce dacă nu atragi atenţia asupra ta. Aşa că încetează cu prostiile şi descleştează-ţi pumnii.

Se priviră cu ochii scăpărând, dar Rob încuviinţă din cap.

Din ziua aceea, Rob păru să se supună poruncii Bărbierului, fără voia lui, în vreme ce călătoreau spre sud, odată cu păsările care fugeau de toamnă. Bărbierul ocoli târgul de la Salisbury, ca să nu-i redeschidă rănile lui Rob. Efortul lui fu însă zadarnic; în seara când poposiră la Winchester, în loc de Salisbury, Rob reveni în tabără împleticindu-se. Avea faţa umflată şi vânătă, semn că se bătuse.

– Azi dimineaţă am trecut pe lângă o abaţie şi nu te-ai oprit să întrebi de părintele Ranald Lovell şi de fratele tău.

– La ce bun să întreb? Nimeni nu ştie nimic.

Şi Rob nu mai pomeni deloc nici de sora lui, Anne Mary, nici de Jonathan sau de Roger, fratele cel mai mic.

Se lupta să-i uite, renunţase la ei, se chinuia Bărbierul să-l înţeleagă. Rob părea că se preschimbase într-un urs care se oferea pe sine însuşi ca momeală în fiecare cârciumă. Meschinăria creştea în el ca o buruiană; ca să gonească durerea pierderii sorei şi fraţilor lui, primea cu bucurie durerea fizică a bătăilor şi a beţiei.

Şi Bărbierul nu se hotăra dacă să creadă că împăcarea lui Rob cu pierderea familiei lui era un lucru cuminte sau nu.

Iarna aceea fu cea mai urâtă petrecută în căsuţa din Exmouth. La început, el şi Rob merseră la cârciumă împreună. De obicei beau şi intrau în vorbă cu oamenii, apoi îşi găseau femei şi veneau cu ele acasă. Dar Bărbierul nu-şi mai putea ajunge discipolul şi, spre mirarea lui, nici nu mai vroia s-o facă. Acum îi venise şi lui rândul să stea cu ochii la umbrele de pe pereţi, rugându-se ca Rob să se potolească odată, să termine cu ea şi să se culce.

Nu ninse deloc în iarna aceea, dar plouă fără întrerupere şi în curând, plângerea şiroaielor de apă începu să-i calce pe nervi. În cea de-a treia zi din săptămâna Crăciunului, Rob se întoarse acasă furios:

– Afurisitul de cârciumar, m-a izgonit din han!

– Fără niciun motiv, nu-i aşa?

– Fiindcă m-am bătut, bombăni Rob.

Tânărul rămase mai mult în casă, dar era mai cu toane ca oricând şi la fel era şi Bărbierul. Nu mai aveau discuţii lungi şi plăcute. Bărbierul bea mai toată ziua, aşa cum obişnuia s-o facă în anotimpul

mohorât. Când putea, imita animalele în hibernare. Treaz, zăcea ca o piatră în patul desfundat, simţind cum îl trage în jos propria lui carne şi ascultându-şi respiraţia grea şi şuierătoare. Nu le dăduse şanse multor pacienţi care respirau mai uşor ca el.

Îngrijorat de gândurile care-i veneau, se scula o dată pe zi ca să prepare o masă copioasă, căutând în untură apărarea împotriva răcelii şi slăbiciunii. Ţinea lângă pat o sticlă cu dopul desfăcut şi o bucată de miel fript. Când avea chef, Rob mai făcea câteodată curăţenie, dar chiar şi aşa, în februarie locul mirosea ca o vizuină de vulpe.

Abia aşteptau primăvara şi în martie porniră pe câmpia Salisbury, trecând pe lângă sclavii mohorâţi care săpau în pereţii de calcar ai dealurilor după fier şi aramă. Nu se opriră în taberele sclavilor, pentru că n-ar fi putut câştiga niciun bănuţ de la ei. Bărbierul chibzuise să meargă pe graniţa cu Ţara Galilor până la Shrewsbury, apoi să urmeze firul râului Trent către nord-est. Se opriră în toate satele, de acum familiare lor, şi în orăşele. Calu nu avea nimic din prestanţa pasului de paradă a lui Incitatus, dar arăta bine şi îi împodobiseră coama cu zeci de panglici. În mare, afacerile le mergeau din plin.

La Hope-Under-Dinmore găsiră un meşter curelar şi Rob cumpără două teci de piele moale pentru armele pe care le comandase.

Ajungând la Blyth, fură întâmpinaţi cu bucurie de fierarul Durman Moulton. Meşterul scoase din fundul atelierului două pachete din piei de animale.

Rob le desfăcu nerăbdător, cu sufletul la gură.

Sabia părea chiar mai bună decât cea pe care o admiraseră înainte cu un an. Pumnalul îi era pe măsură. În vreme ce Rob era încântat de sabie, Bărbierul cumpănea cuţitul, preţuindu-l.

– O treabă cinstită, îi spuse el lui Moulton, care înţelese că vorbea cu un cunoscător.

Rob îşi vârî armele în teacă, simţindu-le

greutatea, îşi lăsa mâinile pe mânerele lor şi Bărbierul nu se putu abţine să nu-l măsoare de sus până jos.

Avea aplomb. La optsprezece ani, îşi desăvârşise creşterea şi-l întrecea pe Bărbier cu două capete. Avea umeri laţi şi era zvelt, cu o coamă castanie şi ondulată, ochii albaştri depărtaţi, a căror dispoziţie se schimba mai iute decât culoarea mării, o faţă osoasă şi fălci pătrate, pe care şi le purta rase proaspăt. Trase din teacă pe jumătate sabia care-i dădea statutul de om liber, apoi o vârî la loc. Urmărindu-l, Bărbierul simţi un fior de mândrie şi umbra copleşitoare a unei nelinişti căreia nu-i găsea nume.

Poate că n-ar fi fost greşit să-i spună frică.

17
O înțelegere nouă

Prima oară când intră într-o cârciumă purtând arme – asta se întâmplă la Beverley – Rob simţi diferenţa. Nu că oamenii i-ar fi arătat mai mult respect, dar erau mai grijulii şi mai atenţi cu el. Bărbierul îi tot spunea să fie şi el mai grijuliu, fiindcă mânia era un păcat de moarte al sfintei noastre maici, Biserica.

Rob se sătură să-l tot audă descriindu-i chinurile pe care le-ar îndura dacă l-ar judeca un tribunal preoţesc, punându-l să-şi dovedească nevinovăţia strângând în mână un fier înroşit sau bând apă fiartă.

– Pedeapsa pentru omor e spânzurătoarea sau tăierea capului, spunea Bărbierul cu severitate. Uneori ucigaşul e prins de călcâie cu cleşti legaţi de cozile unor tauri sălbatici. Pe urmă aceştia sunt alungaţi cu ogarii, până ce condamnatul e făcut fărâme.

Doamne milostive, se gândea Rob, *Bărbierul a devenit o cucoană bătrână care se tânguie toată ziua. Doar nu crede că voi da iama să măcelăresc oamenii!*

În oraşul Fulford, descoperi că pierduse moneda romană scoasă de tatăl lui din apele Tamisei. Înnegurat, bău până când deveni o pradă uşoară pentru un scoţian însemnat de vărsat şi cu chef de bătaie. Acesta-l înghionti şi, fără să-şi ceară iertare, mormăi pe limba lui o remarcă răutăcioasă.

– Vorbeşte engleza, pitic blestemat, mârâi Rob, fiindcă scoţianul, deşi puternic, era mult mai mic decât el.

Temerile Bărbierului fură înlăturate, fiindcă avu

atâta minte să-şi descingă armele. Scoţianul făcu la fel şi se încleştară unul de celălalt. Dibăcia cu care omul lovea cu mâinile şi picioarele fu o surpriză pentru tânăr. Pumnul aceluia îi rupse o coastă, apoi îi strivi nasul, provocându-i o durere şi mai mare.

– Fecior de curvă, gemu Rob, întărit de furie şi durere.

Cu toate acestea, abia reuşi să-i facă faţă scoţianului până când obosi şi acesta şi se retraseră amândoi.

Şchiopătă până la tabără, simţindu-se ciomăgit de o ceată de uriaşi.

Bărbierul nu fu prea blând când îi repară nasul zdrobit. Tamponă sângele cu alcool, dar cuvintele lui erau şi mai usturătoare decât spirtul:

– Eşti într-o răscruce, spuse el. Ai învăţat meseria. Eşti iute la minte şi numai de tine depinde ca să-ţi meargă bine. Dacă o ţii tot aşa, în curând o să ajungi doar un beţiv nenorocit.

– Asta mi-o spune unul pe care tot băutura o să-l omoare, spuse Rob dispreţuitor, mormăind printre buzele umflate şi însângerate.

– Mă-ndoiesc foarte mult că tu o să trăieşti destul ca să ajungi să te omoare băutura, spuse Bărbierul.

Oricât o căută Rob, moneda romană parcă intrase în pământ. Singurul lucru care-i amintea de copilărie era vârful de săgeată dăruit de tatăl lui. Puse să i se dea o gaură în capătul plat şi şi-l atârnă la gât, trecut printr-un şiret din piele de cerb.

Oamenii ajunseseră să se ferească din calea lui, căci, pe lângă statură şi arme, nasul rupt îi dădea o înfăţişare fioroasă. Poate că Bărbierul fusese prea supărat ca să facă o treabă bună; nasul i se vindecă, dar rămase strâmb.

Coasta frântă îl duru săptămâni în şir, la fiecare respiraţie. Cât călătoriră din zona Northumbriei către Westmoreland şi apoi din nou în Northumbria, Rob fu rezervat. Nu se mai ducea în

cârciumi şi hanuri şi rămânea lângă căruţă, la foc. De câte ori se opreau departe de oraşe, bea doctoria lor şi prinse gust pentru meteglin. Dar într-o noapte, după ce băuse serios din rezerva lor, se trezi că era gata să desfacă o sticlă pe al cărui gât era zgâriată litera B. Era una din sticlele cu pişat pregătite pentru duşmanii Bărbierului. Tremurând, Rob o aruncă; de atunci, cumpăra singur băutură din oraşe şi şi-o punea grijuliu într-un colţ al căruţei.

În oraşul Newcastle, jucă rolul Bătrânului, ascunzându-şi sub o barbă falsă vânătăile. Publicul fu bun şi vândură bine doctoria. După reprezentaţie, Rob trecu în spatele căruţei să-şi şteargă deghizarea, ca să se poată apuca să primească bolnavii. Bărbierul era deja acolo, certându-se cu un bărbat înalt şi osos.

– V-am urmărit din Durham, spuse omul. Atrageţi mulţimea pe oriunde ajungeţi. Asta-mi e de trebuinţă şi vă propun să călătorim împreună şi să împărţim câştigurile.

– Tu nu câştigi nimic, spuse Bărbierul.

Omul zâmbi:

– Ba da, fiindcă muncesc din greu.

– Eşti un manglitor şi un pungaş şi într-o zi, vei fi prins cu mâna într-un buzunar străin şi o să-ţi vezi sfârşitul. Eu nu lucrez cu hoţi.

– Poate că nu ai de ales.

– Ba da, spuse Rob.

Omul abia dacă-i aruncă o privire.

– Va trebui să taci din gură, bătrânule, fiindcă altfel ai să atragi atenţia celor care-ţi vor răul.

Rob făcu un pas spre el. Ochii pungaşului se măriră şi acesta trase de undeva un cuţit lung şi îngust, pe care-l îndreptă spre ei.

Pumnalul lui Rob părăsi singur teaca şi alunecă în braţul hoţului. Nu făcuse niciun efort, dar simţi că lama se oprise în grătarul oaselor. Fu uimit de cât sânge putu să ţâşnească dintr-un om care părea atât de slab.

Pungaşul se dădu înapoi, ţinându-se de braţul rănit.

– Întoarce-te, spuse Bărbierul. Lasă-ne să te pansăm. Hai, că nu-ţi mai facem nimic.

Dar omul dăduse deja colţul căruţei, luând-o la goană.

– Sângerează tare şi o să se observe, spuse Bărbierul. Dacă-l văd oamenii preoţilor, or să-l oprească şi el i-ar putea conduce la noi. Trebuie să plecăm repede de aici.

Fugiră aşa cum făcuseră şi când le era teamă de moartea unui pacient, gonind până fură siguri că nu mai puteau fi urmăriţi.

Rob făcu focul, prea obosit ca să se mai schimbe din hainele Bătrânului şi începu să mănânce din napul rece rămas din ziua precedentă.

– Eram doi, spuse dezgustat Bărbierul. Puteam să ne descotorosim uşor de el.

– Avea nevoie de o lecţie.

Bărbierul îl înfruntă:

– Ia ascultă, spuse el, ai devenit o sursă de primejdii.

Rob se încordă, simţindu-se nedreptăţit, pentru că acţionase pentru a-l apăra pe Bărbier. Simţi cum o mânie nouă fierbea în el, odată cu resentimentele mai vechi:

– N-ai îndurat niciodată vreo primejdie pentru mine. Acum eu câştig cei mai mulţi bani. Câştig pentru dumneata mai mult decât ar fi putut şterpeli hoţul cu degetele lui agere.

– Eşti primejdios şi de neînlocuit, spuse obosit Bărbierul, întorcându-se cu spatele.

Ajunseră în punctul cel mai nordic al traseului lor, oprindu-se în aşezări de graniţă, ai căror locuitori nici nu ştiau bine dacă erau englezi sau scoţieni. În faţa spectatorilor, el şi Bărbierul se armonizau perfect, dar, rămaşi singuri, se ghemuiau fiecare în tăcerea lui. Dacă ar fi încercat

să-şi vorbească, ar fi ajuns curând la ceartă.

Bărbierul nu mai îndrăznea de mult să ridice mâna asupra lui, dar când era beat, avea şi acum o limbă veninoasă şi imprudentă.

Într-o seară, la Lancaster, pe malul unui lac pictat de lună cu umbre fumurii şi roze, fură atacaţi de un roi de musculiţe de apă şi-şi căutară alinarea în băutură.

– Mereu ai fost un împiedicat mare. Seniorul Băleguţă.

Rob oftă.

– Iau un mucos orfan… îl modelez… fără mine nu s-ar fi ales nimic de el.

Rob se hotărî să se apuce singur de practicarea meseriei de felcer-bărbier; înţelesese mai demult că drumurile lui şi ale Bărbierului trebuiau să se despartă.

Găsise nişte vin acru la un negustor şi cumpărase mult; încerca să bea ca să nu mai audă vocea sâcâitoare. Dar vocea continua:

– … cu mâinile moi şi fără vlagă. Cât am muncit ca să-l învăţ să jongleze!

Rob se târî în căruţă să-şi umple cana, dar vocea îl urmări:

– Adu-mi şi mie o nenorocită de butelcă.

Fu gata să răspundă: ia-ţi-o singur, amărâtule.

Cu toate acestea, mânat de un impuls irezistibil, porni spre colţul cu provizia specială pentru duşmani. Luă o sticlă şi-o ţinu aproape de ochi până când văzu zgârieturile care o însemnau. Apoi se dădu jos, desfăcu dopul şi-i dădu sticla grasului.

Privi fascinat cum acesta ridica sticla, pregătindu-se s-o dea pe gât. Avea încă timp să-l oprească. Aproape că-şi auzea vocea prevenindu-l pe Bărbier. I-ar fi spus că avea gâtul ciobit şi i-ar fi dat altă sticlă, cu meteglin curat.

Dar tăcu.

Gâtul sticlei intră în gura Bărbierului.

Înghite-l, îşi spuse Rob cu cruzime.

Gâlgâiturile se vedeau alunecând pe gâtul

cărnos. Aruncând sticla goală, Bărbierul se prăbuşi în culcuş.

De ce nu simţea nicio bucurie? se întrebă, treaz, în noaptea cea lungă care urmă.

Când nu bea, Bărbierul era un om şi jumătate, blând şi cu inima deschisă, dar în acelaşi timp practic şi cu simţul umorului, dacă te gândeai la băutura specială. Dar când bea, nu mai era decât un animal.

Cu o claritate ciudată, Rob văzu, de parcă ar fi fost desenat pe cer, cum se transforma şi el într-un animal aidoma Bărbierului beat. Se cutremură, târându-se mai aproape de foc.

A doua zi, se trezi în zori şi aruncă departe în pădure sticla goală şi însemnată. Apoi puse pe foc şi, când Bărbierul se sculă, îl aştepta un mic dejun copios.

– N-am fost un om aşa cum se cuvenea, spuse Rob după ce mâncară.

Apoi se forţă să continue:

– Îţi cer iertarea şi binecuvântarea.

Bărbierul dădu din cap tăcut, uluit.

O înhămă pe Calu şi merseră în linişte o bucată de drum. Rob era conştient de ochii gânditori ai Bărbierului, aţintindu-se în răstimpuri asupra lui.

– Mă gândesc de mult la asta, spuse el în cele din urmă. La anul, trebuie să începi să călătoreşti fără mine.

Simţindu-se vinovat pentru că abia ieri se gândise la acelaşi lucru, Rob protestă:

– Băutura asta blestemată e de vină. Ne schimbă îngrozitor. Să ne lăsăm de ea şi o să ne înţelegem la fel ca înainte.

Bărbierul păru mişcat, dar clătină din cap:

– E şi băutura, dar şi faptul că tu eşti un căprior tânăr care vrea să-şi încerce coarnele, iar eu un ţap bătrân. Pe deasupra, sunt şi prea gras şi fără suflu, adăugă el sec. Îmi adun toate puterile să mă caţăr pe bancă şi mi-e tot mai greu să duc până la capăt

reprezentaţia. Aş rămâne bucuros la Exmouth, să mă bucur de vară şi să îngrijesc o grădină de salată, ca să nu mai spun de plăcerile pe care mi le-ar dărui bucătăria de acolo. Cât eşti plecat, aş putea face o provizie de doctorie. O să plătesc şi pentru întreţinerea calului şi a căruţei, ca şi înainte. Tu o să câştigi ceea ce-ţi dă fiecare bolnav pe care-l îngrijeşti şi în plus, câştigul pentru fiecare a cincea sticlă de doctorie în primul an şi fiecare a patra în următorii ani.

– O sticlă din trei, în primul an, spuse Rob din obişnuinţă. Şi una din două în anii următori.

– E prea mult pentru un tânăr de nouăşpe ani, spuse cu severitate Bărbierul.

Apoi ochii îi luciră:

– Hai să mai chibzuim împreună, amândoi suntem oameni cuminţi.

Până la urmă, se înţeleseră ca Rob să ia câştigul de la fiecare a patra sticlă vândută în primul an şi de la fiecare a treia în anii următori. Înţelegerea urma să fie reînnoită după cinci ani.

Bărbierul jubila, iar lui Rob nu-i venea să creadă că avea să câştige atât de bine la vârsta lui. Călătoriră către sud într-o dispoziţie mult mai bună şi relaţia lor deveni iarăşi prietenească. La Leeds, după reprezentaţie, vizitară mai multe prăvălii şi Bărbierul cumpără cele necesare pentru o masă sărbătorească.

Plecară din Leeds pe un drum mărginit într-o parte de râul Aire şi în cealaltă de copaci bătrâni, tufişuri strâmbe şi mlaştini dese. Se opriră seara devreme, în preajma arinilor sau sălciilor, unde malul râului se lăţea şi Rob îl ajută pe bărbier să pregătească o plăcintă cu carne. Bărbierul o umplu cu carne tocată şi amestecată de căprioară, viţel, clapon şi porumbei, legată cu şase ouă şi o jumătate de pfund de untură.

O mâncară pe îndelete şi era în firea Bărbierului să-şi stingă setea cu meteglin. Amintindu-şi de

proaspătul legământ, Rob bău numai apă şi urmări cum faţa Bărbierului se înroşeşte şi ochii i se întunecă.

În curând, Bărbierul îi ceru două duzini de sticle din căruţă, ca să le aibă la îndemână. Rob i le aduse şi-l privi îmbătându-se. După ce goli mai multe sticle, Bărbierul începu să bombăne despre termenii înţelegerii lor, dar adormi înainte de a-i veni chef de ceartă.

A doua zi dimineaţa, aerul era cald, luminos şi plin de ciripitul păsărilor, dar Bărbierul era palid şi arţăgos. Nu părea să-şi aducă aminte nimic din comportarea lui din seara precedentă.

– Hai la păstrăvi, spuse el. Aire-ul pare o apă numai bună să ne dăruiască un mic dejun cu peşte prăjit.

Dar, când se sculă din culcuş, se plânse de o durere în umăr.

– O să-ncarc eu căruţa, se hotărî el, munca ajută uneori la o încheietură înţepenită.

Începu să ducă lucrurile la căruţă; duse o parte, apoi se întoarse să mai ia. Făcuse o jumătate de drum, când scăpă jos cu zgomot o cutie de sticle. Pe faţă îi apăru o expresie nedumerită.

Ducându-şi mâinile la piept, se strâmbă şi Rob văzu că umerii i se încovoiau de durere.

– Robert, chemă el.

Era prima oară când Rob îl auzea pronunţându-i numele întreg.

Făcu un pas către tânăr, întinzându-şi braţele către el.

Dar înainte ca Rob să-i atingă mâinile, nu mai respira. Bărbierul se prăbuşi ca un munte, ca o avalanşă, ca un mare copac rechemat de pământ.

18
Requiescat [1]

– Nu-l cunoşteam.

– A fost prietenul meu.

– Nici pe dumneata nu te-am văzut până acum, spuse preotul arţăgos.

– Mă vedeţi acum.

Rob ascunse o parte din lucrurile din căruţă într-un desiş de sălcii, ca să facă loc pentru trupul Bărbierului. Merse şase ore pentru a ajunge la biserica din sătucul Aire's Cross. Acum preotul cel meschin punea întrebări bănuitoare, de parcă Bărbierul s-ar fi prefăcut că moare numai ca să-i creeze lui neplăceri.

Când află care fusese meşteşugul Bărbierului, preotul pufni cu dezaprobare vădită:

– Doctorii, felcerii, bărbierii şi cei de teapa lor nesocotesc adevărul că numai Sfânta Treime şi sfinţii au puterea de a vindeca pe cineva.

Copleşit de emoţie, Rob nu era dispus să asculte asemenea predici. Ajunge, mârâi el în gând. Ştia că purta arme la brâu, dar îl simţea parcă pe Bărbier oprindu-l să le folosească. Vorbi încet şi prietenos cu preotul şi făcu o danie considerabilă pentru biserică.

– Arhiepiscopul Wulfstan le-a interzis preoţilor să slujească pentru enoriaşii altor preoţi, pufni în cele din urmă clericul.

– Nu era enoriaşul altui preot, spuse Rob.

Până la urmă, obţinu înmormântarea în pământ sfinţit.

Punga lui plină îi fu de mare ajutor. Înhumarea nu mai putea întârzia, deja se simţea mirosul morţii. Meşterul din sat fu şocat când văzu ce

sicriu mare trebuia să întocmească. Şi groapa trebuia făcută pe măsură şi Rob o săpă singur, într-un colţ al cimitirului din curtea bisericii.

Rob se gândise că Aire's Cross[2] era numit astfel pentru că era aşezat în dreptul unui vad de pe râul Aire, dar preotul îi spuse că satul îşi luase denumirea de la crucea mare din lemn lustruit din interiorul bisericii. Sicriul Bărbierului fu aşezat la picioarele acestei cruci şi presărat cu rozmarin. În ziua aceea se sărbătorea Sf. Callistus şi oamenii veniră în număr mare la slujbă. Când se cântă Kyrie Eleison, micul lăcaş era aproape plin.

– Doamne, miluieşte, miluieşte, Hristoase, cântau ei.

Aerul venit prin cele două ferestre mici împrospăta puţin atmosfera, iar prin crăpăturile acoperişului de stuf, adierea vântului flutura flăcările lumânărilor. În jurul coşciugului erau aşezate şase sfeşnice înalte, care-l împrejmuiau cu un cerc de lumină. Linţoliul alb lăsa descoperită numai faţa Bărbierului. Rob stătea cu ochii închişi, părând adormit sau beat.

– Era tatăl tău? întrebă în şoaptă o bătrână.

Rob şovăi, dar cel mai uşor era să încuviinţeze şi dădu din cap. Femeia oftă şi-i atinse braţul.

Plătise pentru o mesă de odihnire cântată în cor şi văzu mulţumit că slujba era de o solemnitate înduioşătoare. Bărbierul n-ar fi fost mai respectat nici dacă ar fi aparţinut unei bresle, nici dacă linţoliul lui alb ar fi purtat semnele de purpură ale regalităţii.

După ce mesa se termină şi oamenii plecară, Rob se apropie de altar. Îngenunche şi se înclină de patru ori. Atingând crucea, aşa cum îl învăţase Mama. Pentru Fiu, Maica Domnului, Apostoli şi toţi sfinţii.

Preotul stinse cu dibăcie toate luminile din biserică şi-l lăsă să jelească lângă sicriu.

Rob rămase îngenunchiat acolo, părând apăsat de greutatea întunericului.

Uită de trecerea timpului.

Când începură să sune clopotele, tresări şi se ridică înţepenit să se aşeze într-o strană.

– Închină-te, spuse rece preotul şi tânărul îl ascultă.

Ieşi din biserică şi o luă în jos pe drum. Se uşură lângă un copac, apoi se întoarse şi se spălă pe mâini şi pe faţă cu apă din găleata de lângă uşa bisericii. Înăuntru, preotul oficia slujba de la miezul nopţii.

După ce preotul plecă, lumânările din sfeşnice se stinseră pentru a doua oară, lăsându-l pe Rob în întuneric, singur cu Bărbierul.

Se gândi că omul acesta îl salvase pe când era doar un băieţaş londonez. Îşi aminti de Bărbier, când era blând şi când nu era; de plăcerea aproape tandră cu care pregătea mâncăruri gustoase şi de egoismul lui; de răbdarea lui de educator şi de cruzimea lui; de felul cum purta ranchiună când era beat şi de sfaturile lui înţelepte când era treaz; de râsul şi de furiile lui; de spiritul lui cald şi de viciile lui.

Rob ştia că sentimentul dintre ei nu fusese dragoste. Totuşi, fusese ceva asemănător cu dragostea şi de aceea, când lumina cenuşie a zorilor dezvelea chipul de ceară din sicriu, Rob plângea cu amărăciune şi lacrimile lui nu erau toate pentru Henry Croft.

După lauda de dimineaţă, Bărbierul fu înmormântat. Preotul nu pierdu prea mult timp pentru cuvintele de lângă groapă.

– Poţi s-o astupi, îi spuse lui Rob.

Când pământul pietros începu să scrâşnească pe capacul sicriului, Rob îl auzi pe preot bombănind ceva în latină despre speranţa învierii.

Rob făcu tot ce ar fi făcut pentru un membru, al familiei lui. Amintindu-şi de mormintele pierdute ale alor lui, îi plăti preotului să comande o piatră funerară, pe care urma să se scrie:

Henri Croft
Bărbier-felcer
Mort pe 11 iulie, 1030 AD

– Adăugăm şi *Requiescat in Pace* (Odihnească-se în pace) sau aşa ceva? întrebă preotul.

Singurul epitaf potrivit cu Bărbierul care îi veni în minte fu *Carpe Diem* (Bucură-te de clipă). Dar, totuşi…

Deodată, Rob zâmbi.

Auzind citatul, preotul se supără, dar extraordinarul străin plătea bine şi insista, aşa că nu-i mai rămase decât să-şi noteze cu grijă inscripţia:

Fumum vendidi – „Am vândut fum."

Urmărind clipirea de satisfacţie cu care glacialul preot punea banii deoparte. Rob îşi dădu seama că n-ar fi fost de mirare ca Bărbierului să nu i se pună nicio piatră funerară. Cui din Aire's Cross i-ar fi păsat de mormântul unui necunoscut?

– Mă voi întoarce curând ca să văd dacă totul e aşa cum am dorit.

Ochii preotului se umbriră:

– Du-te cu Dumnezeu, spuse el scurt, apoi intră în biserică.

Obosit frânt şi înfometat, Rob o mână pe Calu până la crângul de sălcii unde ascunsese lucrurile.

Totul era aşa cum lăsase. După ce încărcă la loc căruţa, se aşeză şi mâncă. Restul din plăcinta de carne se stricase, dar mestecă o bucată de pâine tare, gătită de Bărbier în urmă cu patru zile.

Îşi dădu brusc seama că era moştenitor. Avea calul şi căruţa lui. Acum, uneltele şi instrumentele, blănurile jigărite, mingile de jonglat şi trucurile magice, uimirea şi fumul, hotărârile în legătură cu locul unde vor merge mâine şi poimâine, toate îi rămăseseră lui.

Primul lucru pe care-l făcu fu să ia sticlele cu

amestecul special pentru duşmani şi să le facă ţăndări, zdrobindu-le una câte una de o stâncă.

Avea să vândă armele Bărbierului; ale lui erau mai bune. Dar îşi atârnă cornul saxon de gât.

Se urcă pe capră şi se îndreptă solemn, de parcă s-ar fi aflat pe un tron.

Şi se gândi că poate ar fi fost bine să caute şi să ia pe lângă el un băiat.

19
Femeia de pe drum

Călători aşa cum făcuseră amândoi, „plimbându-se prin lumea nevinovată”, cum ar fi spus Bărbierul. Câteva zile, nu se putu forţa să dea vreo reprezentaţie în Lincoln. Îşi cumpără o mâncare caldă de la han. Nu găti deloc, înghiţea doar pâine cu brânză. Nici de băut nu bău. Serile stătea lângă foc, asaltat de o singurătate teribilă.

Aştepta să se întâmple ceva. Dar nu veni nimic şi înţelese că trebuia să-şi ducă viaţa mai departe.

La Stafford, se hotărî să revină la meserie. Calu îşi ciuli urechile şi porni făloasă auzind bătăile tobei şi vocea lui anunţându-şi prezenţa în piaţa oraşului.

Parcă ar fi muncit singur dintotdeauna. Mulţimea adunată acolo nu ştia că mai fusese un om care dădea semnalul de începere şi spunea cele mai bune istorioare. Oamenii se strânseră, îl ascultară şi râseră, priviră minunându-se cum le desena chipurile, îi cumpărară doctoria şi apoi se aşezară la rând în faţa paravanului. Când le luă mâinile bolnavilor, Rob înţelese că darul îi revenise. Un fierar voinic, arătând de parcă ar fi putut ridica lumea pe umeri, avea în el ceva care-l consuma şi n-avea să o mai ducă mult. O fată slabă şi părând bolnavă avea în ea un rezervor de putere şi vitalitate care-l umplu pe Rob de bucurie. Poate că, aşa cum spusese Bărbierul, darul era înăbuşit de băutură şi revenea când se abţinea. Oricum ar fi fost, era stârnit de un entuziasm lăuntric să se lege cât mai repede de următoarea pereche de mâini.

Plecă din Stafford. Se opri la o fermă să cumpere şuncă şi văzu nişte pisoi aruncaţi în

hambar.

– Alege-ţi unul, îl îndemnă plin de speranţă fermierul. Va trebui să-i înec. Mănâncă prea mult.

Rob se jucă, fluturându-le o bucată de sfoară pe la nasuri şi toţi pisoii se repeziră la ea, în afară de o pisicuţă mică şi dispreţuitoare, care rămase arogantă într-un colţ.

– Zi, nu vrei să vii cu mine, nu?

Pisicuţa părea cea mai sănătoasă, dar când încercă să o ia în braţe, îl zgârie pe mână.

În mod ciudat, asta îl hotărî şi mai tare s-o ia. Îi şopti alintări şi obţinu victoria de a fi lăsat să-i mângâie blana.

– Asta-mi convine, spuse el, mulţumindu-i fermierului.

A doua zi dimineaţa, îşi pregăti micul dejun şi hrăni pisicuţa cu pâine muiată în lapte. Uitându-se în ochii ei verzui, recunoscu în ei meschinăria felină şi zâmbi.

– O să te botez Doamna Buffington, îi spuse.

Poate că hrana era vraja necesară. Peste câteva ore, pisica torcea şi i se cuibărea în poală, pe capra căruţei.

Peste puţin timp, lăsă pisica deoparte, căci, trecând prin Tettenhall, văzu pe drum un om aplecat peste o femeie.

– Ce beteşug are? strigă el, oprind-o pe Calu. Văzu că femeia sufla din greu, era aprinsă la faţă şi avea un pântec enorm.

– I-a venit sorocul, spuse omul.

În livada din spate, cei doi umpluseră o jumătate de duzină de coşuri de mere. Bărbatul era zdrenţuros şi nu părea a fi proprietarul pământului. Rob ghici că era un ţăran care lucra pentru moşier, în schimbul unor rămăşiţe care abia-i ajungeau să-şi hrănească familia.

– Culegeam fructele timpurii, când au apucat-o durerile. A pornit spre casă, dar au prins-o pe drum Aici n-avem moaşă, a murit astă primăvară. Am repezit un băiat s-aducă vraciul, când am văzut că-

i e rău.

– Atunci, spuse Rob, apucând hăţurile, cu bine.

Era exact o situaţie din acelea pe care Bărbierul îl învăţase să le evite. Dacă ar fi putut-o ajuta pe femeie, plata ar fi fost neînsemnată, iar dacă nu, ar fi putut fi învinuit pentru cele întâmplate.

– A trecut destul timp, spuse omul cu amărăciune, şi nu mai vine. E un doctor evreu.

Nici nu terminase omul de vorbit şi Rob îi şi văzu nevasta dându-şi ochii peste cap, zguduită de convulsii.

Din câte ştia de la Bărbier, nu era prea probabil ca un doctor evreu să vină la chemarea unui nevoiaş. Fu asaltat de nefericirea din ochii ţăranului şi de amintiri pe care le-ar fi vrut uitate.

Oftând, se dădu jos din căruţă.

Îngenunche lângă femeia murdară şi obosită şi-i luă mâinile:

– Când a simţit ultima oară copilul mişcând?

– Acum vreo câteva săptămâni. Zece zile s-a simţit rău, de parcă ar fi fost otrăvită.

Omul îi mai spuse că femeia mai avusese patru sarcini. Aveau doi băieţi dar ultimii doi li se născuseră fără suflare.

Rob simţi că şi copilul acesta era mort. Îşi puse uşor mâinile pe stomacul umflat şi-i păru rău că nu plecase, dar în minte îi veni faţa albă a Mamei pe podeaua murdară a grajdului din Londra şi ştiu că, dacă nu acţiona, femeia aceasta ar fi murit repede.

Găsi în trusa Bărbierului ovalul de metal lustruit şi-l folosi ca să-i dilate colul uterin, aşa cum îi descrisese Bărbierul. Corpul din ea aluneca uşor afară, mai mult o masă putredă decât un copil. Aproape că nici nu-l observă pe soţul femeii respirând adânc şi îndepărtându-se.

Mâinile lui îi spuneau capului ce să facă, altfel decât ar fi fost firesc.

Scoase placenta afară, curăţă şi spălă după ea. Ridicând privirea, observă surprins că doctorul evreu venise.

– Poate doriţi să continuaţi, spuse uşurat, pentru că sângerarea era continuă.

– Nu e nicio grabă, spuse doctorul.

Dar ascultă interminabil respiraţia femeii şi o examina atât de atent şi încet, încât deveni limpede că nu avea încredere în Rob.

În cele din urmă, evreul păru satisfăcut.

– Pune-ţi palma pe pântecul ei şi freacă aşa, cu putere.

Rob masă burta golită, mirat. Dar simţi măruntaiele umflate şi buretoase strângându-se la loc într-o minge tare şi văzu că sângerarea se oprise.

– Asta-i o vrăjitorie demnă de Merlin, pe care o voi ţine minte, spuse el.

– Noi nu facem vrăjitorii, spuse calm doctorul evreu. Îmi cunoşti numele.

– Ne-am întâlnit acum câţiva ani la Leicester.

Benjamin Merlin privi căruţa cea roşie, apoi zâmbi:

– A, tu erai băiatul, ucenicul. Bărbierul era un om gras care scotea pe gură panglici colorate.

– Da.

Rob nu-i spuse că Bărbierul era mort şi nici Merlin nu-l întrebă de el. Se examinară unul pe celălalt. Faţa de şoim a evreului era încadrată de aceeaşi coamă şi barbă, amândouă albe, dar nu mai era atât de slab.

– Funcţionarul acela din Leicester. I-aţi vindecat ochii?

– Funcţionar? păru Merlin mirat, dar apoi ochii i se limpeziră: Da! E Edgar Thorpe din satul Lucteburne, din ţinutul Leicestershire.

Rob uitase numele omului; îşi dădu seama că el nu ţinea minte numele bolnavilor pe care-i consulta.

– L-am operat şi i-am înlăturat cataracta.

– Şi acum e bine, sănătos?

Merlin zâmbi cu milă:

– Domnul Thorpe îmbătrâneşte şi are a se

plânge de multe. Dar vede cu amândoi ochii.

Rob ascunsese fetusul distrus într-o zdreanţă. Merlin o desfăcu şi-l studie, apoi îl stropi cu apă dintr-un flacon:

– Te botez în numele Tatălui, Fiului şi Sfântului Duh, spuse el cu vioiciune, apoi îl înveli la loc şi-l duse la ţăran:

– Copilul a fost botezat cum se cuvine, spuse el. Şi fără îndoială va intra în împărăţia cerurilor. Să-i spui asta părintelui Stigand şi oricui alt preot de la biserică.

Omul scoase o pungă sărăcăcioasă din haine şi pe faţa lui se dădu o luptă între durere şi nelinişte:

– Cât să vă plătesc, domnule doctor?

– Cât poţi, spuse Merlin.

Omul scoase un penny din pungă şi îl dădu.

– Era băiat?

– Nu putem şti, spuse blând doctorul.

Lăsă banul să cadă în buzunarul lui larg şi scotoci acolo după o monedă de jumătate de penny, pe care i-o întinse lui Rob. Apoi o ajutară pe femeie să ajungă acasă, cei doi muncind din greu pentru jumătatea de penny dobândită.

După ce terminară, se spălară de sânge în apa unui pârâu din apropiere.

– Ai mai văzut naşteri ca asta?

– Mi s-a spus cum e, dădu Rob din umeri.

– Se spune că unii sunt vindecători înnăscuţi. Aleşi, îi zâmbi evreul. Bineînţeles, unii sunt doar norocoşi, adăugă el.

Privirea lui îl deranja.

– Dacă mama ar fi fost moartă şi copilul viu… se forţă Rob să întrebe.

– Operaţia lui Caesar.

Rob îl privi nedumerit.

– Nu ştii despre ce vorbesc?

– Nu.

– Trebuie să tai burta şi peretele uterin şi să scoţi copilul.

– Să deschid mama?

– Da.

– Aţi făcut asta?

– De mai multe ori. Când eram învăţăcel, l-am văzut pe unul din profesorii mei deschizând o femeie vie ca să scoată copilul.

Mincinosule! gândi el, ruşinat că asculta atât de avid. Îşi aminti ce-i spusese Bărbierul despre omul acesta şi cei de teapa lui.

– Ce s-a întâmplat?

– A murit, dar ar fi murit oricum. Nu sunt de acord cu deschiderea unei femei vii, dar am auzit despre operaţii din care şi mama şi copilul au supravieţuit.

Rob se îndepărtă. Înainte ca omul cu accent franţuzesc să râdă de prostia lui. Dar abia făcuse doi paşi şi fu îndemnat să se întoarcă:

– Unde se taie?

Evreul desenă în praf un tors de femeie şi pe el, două linii, una pe partea stângă şi cealaltă chiar pe mijlocul pântecului.

– Oricare e bună, spuse el şi aruncă băţul cu care desenase.

Rob dădu din cap şi plecă, fără să-i poată mulţumi.

20
Tichii de masă

Plecă imediat din Tettenhall. Dar ceva începuse să se întâmple cu el.

I se terminau proviziile de Universal Specific şi se opri să cumpere de la un fermier un butoiaş de lichior, pe care îl amestecă în aceeaşi după-amiază cu ierburi, după care mână spre Ludlow. Vându foarte bine doctoria, dar se simţea preocupat şi puţin înfricoşat.

Să ţii tu în palmă un suflet de om, ca pe o pietricică. Să simţi cum cineva alunecă, dar, cu puterile tale, să-l aduci *înapoi!* Nici măcar un rege nu are asemenea putere.

Aleşi.

Putea învăţa mai mult? Cât de mult se putea învăţa? Oare cum ar fi, se întrebă el. Să înveţe tot ce se ştia?

Recunoscu pentru prima dată în el dorinţa de a deveni doctor.

Să fii în stare cu adevărat să te lupţi cu moartea! Era asaltat de gânduri noi şi tulburătoare, uneori răpindu-l de pe pământ, alteori umplându-l de durere.

Porni către Worcester, următorul oraş de pe firul râului Severn. Nu-şi aminti nimic de pe drum, nici măcar cum mânase căruţa. La Worcester, orăşenii căscară gura la el, dar în piaţă, după ce-i dădu un ocol, se întoarse şi părăsi oraşul pe drumul pe care venise.

Satul Lucteburne din Leicestershire nu era destul de mare pentru a avea o cârciumă, dar strânsul fânului era în toi şi unul dintre ţăranii

care-şi băteau coasele se opri din treabă pentru a-i arăta cum să ajungă la casa lui Edgar Thorpe.

Rob îl găsi pe bătrân în grădină, culegând praz. Îşi dădu seama imediat, cuprins de o însufleţire ciudată că omul putea să vadă. Dar era chinuit de reumatism şi după ce-l ajută să se ridice, mai gemu câteva momente înainte de a reuşi să stea de vorbă cu tânărul.

Rob aduse din căruţă câteva sticle de Specific şi deschise una, lucru care-i făcu mare plăcere gazdei sale.

– Am venit să vă întreb despre operaţia care v-a redat vederea, domnule Thorpe.

– Într-adevăr? Şi ce vă interesează?

Rob şovăi.

– Am o rudă care are nevoie de acelaşi tratament, întreb pentru el.

Thorpe trase o înghiţitură din sticlă, apoi oftă.

– Sper că e un om tare şi plin de curaj, spuse el. M-au legat de un scaun, de mâini şi de picioare. Şi capul mi l-au legat strâns, să stea pe spate. Mi se dăduse ceva să beau şi căzusem aproape în nesimţire, dar mi-au prins pleoapele cu nişte cârlige mici şi nu mai puteam să clipesc.

Închise ochii şi se cutremură. Era evident că spusese povestea de multe ori, pentru că detaliile i se fixaseră în memorie şi le amintea fără şovăire, dar acesta nu era un motiv pentru care Rob să fie mai puţin fascinat.

– Beteşugul meu era că nu vedeam nimic, decât aşa, ca prin ceaţă, ce era chiar în faţa mea.

Mi-a apărut acolo mâna domnului Merlin. Ţinea o lamă, care s-a tot mărit până mi-a tăiat în ochi. Vai, durerea m-a trezit imediat! Eram sigur că mi-a tăiat şi ochiul, nu numai vălul de pe el şi am ţipat să mă lase aşa şi să nu-mi mai facă nimic. N-a ascultat şi l-am blestemat, i-am zis că ajungeam să-nţeleg cum îl omorâse neamul lui dispreţuit pe Domnul. Când mi-a tăiat şi ochiul al doilea, m-a durut aşa tare, că mi-am pierdut

cunoştinţa. M-am trezit în întuneric, cu ochii bandajaţi şi timp de două săptămâni am suferit amarnic. Dar, până la urmă, am putut să văd aşa cum nu mai văzusem de mult. Aşa de bine, încât am mai lucrat doi ani ca funcţionar, până când reumatismul m-a silit să mă retrag.

Deci era adevărat, gândi Rob aiurit. Poate că, atunci, şi celelalte lucruri pe care i le spusese Benjamin Merlin erau adevărate.

– Domnul Merlin e cel mai bun doctor pe care l-am văzut vreodată, spuse Edgar Thorpe. Numai că, bombăni el, pentru unul aşa de bun ca el, nu înţeleg de ce-i e greu să-mi scoată durerea asta din oase şi din încheieturi.

Se întoarse la Tettenhall şi-şi făcu tabăra într-o vâlcea, rămânând acolo trei zile, ca un îndrăgostit care nu se duce la femeie, dar nici singură nu vrea s-o lase. Primul fermier de la care-şi cumpără de-ale gurii îi spuse unde locuia Benjamin Merlin şi trecu de câteva ori cu Calu pe lângă proprietatea lui, o căsuţă joasă cu hambar, înconjurată de un ogor, o livadă şi o vie, toate bine întreţinute. Din afară, nu se deosebea cu nimic de alte ferme.

În după-amiaza celei de-a treia zile, la câţiva kilometri de casa lui, se întâlni cu doctorul pe drum.

– Cum te mai găseşti, tinere bărbier?

Rob îi spuse că bine şi-l întrebă şi el de sănătate. Schimbară câteva vorbe despre vreme, apoi doctorul făcu un gest de plecare:

– Nu mai pot zăbovi, pentru că trebuie să mai trec azi pe la trei bolnavi.

– Pot să vă însoţesc şi eu? se forţă Rob să spună.

Doctorul şovăi. Nu păru deloc încântat de cerere.

Dar încuviinţă din cap, rezervat:

– Ai grijă să nu-mi stai în mână, spuse el.

Primul pacient locuia în apropiere, într-un

bordei de lângă un iaz populat cu gâşte. Îl chema Edwin Griffith, era bătrân şi tuşea găunos şi Rob văzu imediat că era bolnav grav de piept şi în curând avea să fie în groapă.

– Cum te găseşti azi, domnule Griffith? întrebă Merlin.

Bătrânul îşi stăvili o criză de tuse, apoi gâfâi şi oftă:

– La fel, numai că azi nu mi-am putut ospăta gâştele.

Merlin zâmbi:

– Poate, le-ar putea ajuta tânărul meu prieten, spuse el şi Rob nu avu încotro şi se duse.

Bătrânul Griffith îi arătă unde ţinea boabele şi tânărul se duse cu sacul la iaz. Era supărat, fiindcă vizita aceea nu-l ajuta cu nimic, probabil că Merlin n-avea de gând să piardă timpul cu un muribund. Se apropie cu grijă de gâşte, fiindcă le ştia nişte păsări cu toane; dar erau înfometate şi se repeziră gâgâind la hrană, lăsându-l să le părăsească.

Spre surpriza lui, când reveni în bordei, Merlin tot mai stătea de vorbă cu Edwin Griffith. Rob nu văzuse niciodată un doctor procedând cu atâta metodă. Merlin îi punea întrebări interminabile despre regimul lui de viaţă, despre copilărie, despre părinţi şi bunici şi bolile de care aceştia muriseră. Asculta pulsul la încheietura mâinii şi la gât şi apoi îi ascultă şi pieptul bătrânului. Rob se dădu înapoi urmărindu-l concentrat.

Când plecară, bătrânul îi mulţumi pentru că-i hrănise păsările.

Ziua părea destinată celor pierduţi, căci Merlin îl purtă doi kilometri până la o casă de lângă piaţă, unde soţia preotului se mistuia în dureri mari.

– Cum te simţi, Mary Sweyn?

Ea nu-i răspunse, doar îl privi fix. Era şi acesta un răspuns, şi Merlin dădu din cap. Se aşeză, îi luă mâna şi vorbi cu ea; ca şi în cazul bătrânului zăbovi foarte mult timp.

– Mă poţi ajuta s-o întorc pe doamna Sweyn, îi

spuse el lui Rob. Uşor, uşurel acum.

Când Merlin îi ridică veşmântul ca să-i spele trupul scheletic, observară, pe şoldul stâng, o coptură urâtă. Doctorul o înţepă imediat şi Rob observă cu satisfacţie că procedase exact cum ar fi făcut şi el. Merlin îi lăsă un flacon cu o infuzie de alinare a durerii.

– Mai avem unul, spuse Merlin, închizând uşa lui Mary Sweyn. Îl cheamă Tancred Osbern. Fiul lui mi-a adus vorbă azi-dimineaţă că a avut un accident.

Merlin îşi legă calul de căruţă şi se aşeză pe capră lângă Rob.

– Cum e cu ochii rudei tale, mutule? îl întrebă doctorul moale.

Ar fi putut să-şi închipuie ca Edgar Thorpe avea să-i pomenească de întrebările lui, îşi spuse Rob, îmbujorându-se.

– N-am avut intenţia să-l înşel. Am vrut să văd cu ochii mei rezultatele operaţiei, spuse el. Şi mi s-a părut că aşa era cel mai simplu să-i explic de ce mă interesau.

Merlin zâmbi şi dădu din cap. Pe drum, explică metodele chirurgicale folosite pentru a remedia cataracta lui Thorpe.

– E o operaţie pe care n-aş sfătui pe nimeni s-o facă singur, spuse el apăsat şi Rob dădu din cap, neavând nicio intenţie să opereze pe cineva de ochi.

Când ajungeau la răscruci, Merlin îi arăta drumul, până ajunseră la o fermă prosperă. Pe dinafară, atrăgea atenţia asupra bunăstării proprietarilor, dar înăuntru găsiră un fermier voinic gemând pe salteaua lui de paie.

– Vai, Tancred, ce ţi-ai mai făcut de data asta? întrebă Merlin.

– Mi-am sucit afurisitul de picior.

Merlin dădu la o parte pătura şi se încruntă pentru că piciorul drept era sucit din coapsă şi umflat.

– Trebuie să fii în nişte dureri înfricoşătoare. Dar i-ai spus băiatului că „pot să vin oricând”. Data viitoare, nu mai face pe prostul curajos şi cheamă-mă imediat, spuse el tăios.

Omul închise ochii şi dădu din cap.

– Cum ai păţit-o şi când?

– Ieri la amiază. Am căzut de pe afurisitul de acoperiş când potriveam blestematul de stuf.

– N-ai să mai potriveşti stuful o vreme, spuse Merlin. Am nevoie de ajutor, se uită el la Rob. Găseşte o scândurică, puţin mai lungă decât piciorul.

– Să nu iei din acareturi sau din grajd, mormăi Osbern.

Rob se duse să caute. În hambar, erau câteva bucăţi de mesteacăn şi stejar şi una de pin, subţiată ca o scândură. Era prea lată, dar, cu uneltele fermierului, despică repede lemnul moale până-l aduse la dimensiunile dorite.

Osbern se posomorî când văzu atela, dar nu spuse nimic.

Merlin privi în jos, oftând:

– Are nişte coapse de taur. Avem ceva de tras, tinere Cole.

Apucând piciorul de gleznă şi de gambă, doctorul încercă să exercite asupra lui o presiune continuă şi în acelaşi timp, să îndrepte piciorul, răsucindu-l. Se auzi un pârâit uşor, ca acela făcut de strivirea unor frunze uscate şi Osbern mugi cu putere.

– N-are rost, spuse Merlin după câteva clipe. Are muşchi uriaşi, care s-au înţepenit ca să protejeze piciorul şi nu am destulă forţă ca să-i birui şi să reduc fractura.

– Lăsaţi-mă să încerc eu, spuse Rob.

Merlin dădu din cap, dar înainte îi dădu fermierului o cană de rachiu, ca să-i mai aline agonia care-l făcea să tremure şi să suspine.

– Mai dă-mi una, suflă Osbern.

După ce o înghiţi şi pe a doua, Rob îi apucă

piciorul aşa cum făcuse Merlin. Grijuliu să nu-şi schimbe poziţia, apăsă constant şi vocea adâncă a lui Osbern deveni un ţipăt prelung, ascuţit.

Merlin îl luase de subsuori şi-l trăgea în direcţie opusă, cu ochii holbaţi de efort.

– Cred că merge, ţipă Rob, ca să acopere zbieratul omului. Merge!

Chiar când vorbea, capetele osului alunecară unul peste celălalt şi reveniră în poziţia lor normală.

Omul din pat tăcu imediat.

Rob se uită să vadă dacă leşinase, dar Osbern zăcea slăbit, cu faţa brăzdată de lacrimi.

– Menţine presiunea pe picior, spuse repede Merlin.

Întocmi o eşarfă din zdrenţe şi o ţintui în jurul labei piciorului şi al gleznei lui Osbern. Legă un capăt al unei funii de eşarfă şi celălalt strâns de clanţa uşii, apoi puse atela pe piciorul întins.

– Poţi să-i dai drumul, îi spuse lui Rob.

Ca măsură suplimentară, legară piciorul sănătos de cel fracturat.

În câteva minute, îl alinară pe pacientul epuizat, îi dădură instrucţiuni unei soţii palide şi-şi luară rămas bun de la un frate, venit să aibă grijă de fermă.

În curte, se opriră şi se uitară unul la celălalt. Cămăşile amândurora erau leoarcă de sudoare şi aveau feţele la fel de umede ca obrajii uzi de lacrimi ai lui Osbern.

Doctorul zâmbi şi-l prinse de umăr.

– Să vii cu mine acasă, să ne împărtăşeşti cina, spuse el.

– Deborah a mea, spuse Benjamin Merlin.

Femeia durdulie, cu o faţă de porumbel, un năsuc ascuţit şi obrajii foarte roşii, era nevasta doctorului. Când îl văzu, se albi şi îl salută înţepată. Merlin aduse în curte un lighean cu apă, pentru ca Rob să se poată spăla. Pe când o făcea, o

auzi pe femeie în casă, sâcâindu-şi soţul într-o limbă pe care n-o mai auzise.

Când ieşi să se spele, doctorul se strâmbă:

– S-o ierţi, e temătoare. Legea spune că nu trebuie să adăpostim creştini în timpul zilelor de sărbătoare. Dar asta n-o să fie o masă de sărbătoare. Doar o cină.

Ştergându-se de apă, îl privi pe Rob în ochi:

– Oricum, dacă doreşti să nu stai la masă, îţi pot aduce mâncarea afară.

– Sunt recunoscător că mi se permite să stau cu dumneavoastră, domnule doctor.

Merlin dădu din cap.

Fu o cină ciudată.

Cei doi aveau patru copii, trei băieţi şi o fată. Fetiţa se numea Leah, iar fraţii ei, Jonathan, Ruel şi Zechariah. Băieţii şi tatăl purtau tichii la masă! Când soţia aduse o pâine caldă, Merlin îi făcu semn lui Zechariah, care rupse o bucată şi începu să vorbească în limba guturală pe care Rob o auzise mai devreme.

Tatăl îl opri:

– În seara asta, *brochot*-ul va fi în engleză, în semn de cinstire pentru oaspetele nostru.

– Fii binecuvântat, Doamne Dumnezeule nostru, împărat al Lumii, spuse dulce băiatul, care ne scoate pâinea din pământ.

Îi trecu pâinea lui Rob, care-şi rupse o bucată şi le-o dădu celorlalţi.

Merlin turnă vin dintr-o cană mare. Rob îşi turnă şi el şi ridică paharul, când tatăl îi făcu semn lui Ruel.

– Fii binecuvântat, Doamne Dumnezeul nostru, împărat al Lumii, care faci fructul vinului.

Cina fu compusă dintr-o supă de peşte cu lapte, nu cum ar fi gătit-o Bărbierul, dar fierbinte şi deasă. Ca desert mâncară mere din livada evreului. Băiatul cel mai mic, Jonathan, îi spuse indignat tatălui că iepurii le prăpădeau varza.

– Atunci tu trebuie să-i prăpădeşti pe iepuri,

spuse Rob. Să-i vânezi şi să-i dai mamei tale să facă o friptură gustoasă.

Se lăsă o tăcere ciudată, apoi Merlin zâmbi:

– Noi nu mâncăm iepuri, de casă sau de câmp, pentru că nu sunt *kasher.*

Rob văzu că doamna Merlin îl privea neliniştită, de parcă s-ar fi temut că el nu-i înţelegea sau nu-i aproba.

– Astea sunt nişte reguli de regim, foarte vechi, spuse Merlin.

El îi explică apoi că evreii nu aveau voie să mănânce animale care nu-şi rumegau hrana şi aveau copita despicată. Nu puteau mânca laolaltă carne şi lapte, pentru că Biblia interzicea acest lucru. Şi nu aveau voie să bea sânge sau să mănânce carne nespălată şi nesărată temeinic.

Rob se înfioră şi-şi spuse că doamna Merlin avusese dreptate: nu-i putea înţelege pe evrei. Evreii chiar că erau nişte păgâni.

Când doctorul îi mulţumi lui Dumnezeu pentru mâncarea lor fără carne şi sânge, lui Rob i se întoarse stomacul pe dos.

Cu toate acestea întrebă dacă putea rămâne în noaptea aceea în livada lor. Benjamin Merlin insistă să doarmă ia adăpost, în hambar şi în curând Rob stătea întins în fânul înmiresmat şi asculta prin peretele subţire vocea ascuţită a nevestei. Zâmbi amar ştiind ce spunea, cu toate că nu înţelegea limba.

Nu cunoşti bruta asta tânără şi-l aduci aici. Nu-i vezi nasul strâmb şi faţa brăzdată de răni şi armele scumpe, de ucigaş? O să ne omoare în paturile noastre!

Merlin veni curând în hambar cu o sticlă şi două cupe de lemn. Îi dădu una lui Rob şi oftă:

– Altfel, e o femeie extraordinară, spuse el, turnând. Îi e greu aici, se simte despărţită de cei apropiaţi.

Rob bău din rachiul tare şi bun.

– Din ce parte a Franţei sunteţi?

– Eu şi soţia mea ne-am născut, ca şi vinul din care am băut, în satul Falaise şi am trăit sub protecţia binevoitoare a lui Robert de Normandia. Tatăl meu şi doi fraţi fac negoţ cu vin şi aduc şi în Anglia.

Cu şapte ani în urmă, îi spuse Merlin, se întorsese la Falaise, după ce studiase în Persia, la o academie pentru doctori.

– Persia!

Rob n-avea idee de locul unde se afla Persia, dar ştia că e departe.

– În ce parte se află Persia?

– Către răsărit, zâmbi Merlin. Departe către răsărit.

– Cum aţi ajuns în Anglia?

Când se întorsese în Normandia, spuse Merlin, văzuse că erau acolo doctori în număr prea mare. În afara Normandiei ţinuturile erau primejdioase din cauza politicii şi a războiului continuu între duci, conţi, nobili şi rege.

– În tinereţea mea, am fost de două ori la Londra, cu tatăl meu. Ţineam minte frumuseţea locurilor din Anglia şi auzisem de pacea regelui Canute. Aşa că m-am hotărât să vin în locul acesta verde şi paşnic.

– Şi Tettenhallul s-a dovedit o alegere bună?

Merlin dădu din cap:

– Dar sunt greutăţi. Din cauză că nu suntem printre cei de credinţa noastră, nu ne putem ruga la Dumnezeu aşa cum se cuvine şi e greu de păstrat legile mâncărurilor. Le vorbim copiilor în limba lor, dar ei gândesc în limba Angliei şi, în ciuda eforturilor noastre, nu ştiu multe dintre obiceiurile poporului nostru. Caut să mai atrag aici şi alţi evrei din Franţa.

Vru să mai toarne de băut. Dar Rob îşi acoperi cupa:

– Prea multă băutură mă descumpăneşte şi am nevoie să am capul treaz.

– De ce m-ai căutat, tinere Bărbier?

– Povestiţi-mi despre şcoala din Persia.

– Se află în oraşul Ispahan, în partea apuseană a ţării.

– De ce v-aţi dus aşa departe?

– Unde în altă parte mă puteam duce? Familia mea nu dorea să mă bage ucenic la un doctor, pentru că, oricât de dureros ar fi s-o recunosc, cei mai mulţi doctori europeni nu sunt decât nişte lipitori şi ticăloşi. În Paris este un spital mare, Hôtel Dieu, un fel de casă pentru ciumaţii săraci, unde bieţii oameni sunt târâţi ca să moară. Mai e o şcoală medicală la Salerno, foarte prăpădită. Vorbind cu alţi negustori evrei, tatăl meu a aflat că în ţările orientale, arabii au făcut din medicină o artă adevărată. Musulmanii persani au la Ispahan un spital care este cu adevărat un loc de vindecare. În acest spital şi într-o mică academie de acolo îşi face Avicenna doctorii.

– Cine?

– Cel mai mare doctor din lume, Avicenna, al cărui nume arab e Abu Ali at-Husain ibn Abdullah ibn Sina.

Rob îl puse pe Merlin să repete muzica străină a acelui nume, până când îl memoră.

– E greu de ajuns în Persia?

– Mai mulţi ani de călătorie primejdioasă. Drumuri pe mare, apoi un drum pe uscat, peste munţi groaznici şi un deşert mare.

Merlin îl privi cu simpatie pe oaspetele lui:

– Scoate-ţi din minte academiile persane. Ce ştii despre credinţa ta, tinere bărbier? Îţi sunt familiare problemele celui uns ca papă?

Tânărul ridică din umeri:

– Ioan al XIX-lea?

De fapt, în afară de numele pontifului şi de faptul că era în fruntea bisericii, Rob nu ştia mai nimic.

– Ioan al XIX-lea. E un om care se întinde peste două mari biserici, de parcă ar încerca să

călărească deodată doi cai uriaşi. Biserica apuseană îi e fidelă, dar în cea răsăriteană sunt murmure de nemulţumire. Acum două sute de ani, Photius a devenit un patriarh rebel al catolicilor din Constantinopol şi de atunci, mişcarea pentru separarea bisericilor a prins putere. Poate ai observat că preoţii nu au încredere şi nu-i plac pe doctori, felceri şi bărbieri, spunând că doar ei, prin rugăciune, apără de boală trupul omului, ca şi sufletul lui.

Rob mormăi că ştia.

– Lipsa de simpatie a acestor preoţi faţă de lecuitori e nimic pe lângă ura celor din răsărit faţă de medicii arabi şi şcolile lor. Cot la cot cu musulmanii, biserica răsăriteană luptă să atragă cât mai mulţi oameni la dreapta credinţă. Ea vede în şcolile arabe nişte centre păgâne foarte periculoase. Acum cincisprezece ani, Sergius al II-lea, patriarhul bisericii răsăritene, a declarat că orice creştin care învaţă la o şcoală musulmană e comiţător de sacrilegiu, eretic şi vinovat de practici păgâne. L-a forţat pe papa de la Roma să dea şi el o declaraţie asemănătoare. Benedict al VIII-lea abia fusese uns şi, ameninţat cu destrămarea bisericii, a ascultat repede cererea lui Sergius. Pedeapsa pentru păgânism e excomunicarea.

– E o pedeapsă gravă, îşi strânse Rob buzele.

Doctorul dădu din cap:

– Şi mai grav este că are consecinţe şi în legile laice. Regele Aethelred şi regele Canute au adoptat coduri de legi în care păgânismul e cea mai mare vină. Cei condamnaţi pentru asta suferă pedepse groaznice. Unii au fost legaţi cu lanţuri grele şi trimişi în pelerinaje până când lanţurile vor rugini şi vor cădea de pe ei. Mulţi au fost arşi pe rug. Unii au fost spânzuraţi, iar alţii aruncaţi pe viaţă în temniţe. Cât despre musulmani, n-au de gând să primească la învăţătură pe adepţii unei religii duşmane şi de ani de zile, şcolile din califatele orientale nu mai primesc niciun creştin.

– Înţeleg, spuse Rob dezamăgit.

– Ai putea merge în Spania. E în Europa, în partea cea mai apuseană a ei. Amândouă religiile sunt acceptate acolo. Sunt şi câţiva elevi creştini din Franţa. Musulmanii au înălţat mari universităţi la Cordoba, Toledo şi Sevilla. Dacă termini una din aceste şcoli, vei fi recunoscut ca învăţat. Şi deşi e greu de ajuns în Spania, e mult mai uşor decât drumul spre Persia.

– De ce nu v-aţi dus şi dumneavoastră în Spania?

– Pentru că evreii pot studia în Persia, zâmbi larg Merlin. Şi am vrut să ating poala veşmântului lui Ibn Sina.

– Nu vreau să umblu prin toată lumea ca să devin învăţat, se răţoi Rob. Nu vreau decât să ajung un doctor bun.

Merlin îşi mai turnă în cupă:

– Pe mine mă uimeşte că eşti atât de tânăr şi porţi haine bune şi arme mai scumpe decât mi-aş putea permite eu să cumpăr. Viaţa de bărbier are foloasele ei. De ce să vrei să devii doctor, când asta înseamnă muncă multă şi plată nu prea îndestulătoare.

– Am fost învăţat să fac nişte leacuri. Pot să tai un deget strivit şi să las un ciot curat. Dar vin la mine oameni care mă plătesc şi eu nu-i pot ajuta. Sunt neştiutor. Şi-mi spun că dacă aş şti mai mult, pe unii i-aş putea salva.

– Chiar dacă ai studia zece vieţi medicina, tot vor veni la tine oameni bolnavi fără scăpare căci misterul şi durerea aceasta fac parte din meseria de vindecător şi trebuie să trăieşti cu ele. Totuşi, e adevărat că, dacă ştii mai multe, eşti un doctor mai bun. Îmi dai cel mai bun motiv pentru ambiţia ta.

Merlin îşi goli cupa gânditor, apoi urmă:

– Dacă şcolile arabe nu sunt pentru tine, trebuie să cauţi prin Anglia, până-l vei găsi pe cel mai bun doctor dintre neştiutori şi să-l convingi să te ia ucenic.

– Cunoaşteţi un asemenea doctor?

Aluzia trecu parcă neobservată pe lângă Merlin. El clătină din cap şi se ridică în picioare:

– Amândoi ne-am câştigat dreptul la odihnă şi mâine vom înfrunta cu alţi ochi întrebarea. Îţi doresc noapte bună, tinere bărbier.

– Noapte bună, domnule doctor.

Dimineaţa, la bucătărie, se servi ciulama fierbinte de mazăre, stropită cu binecuvântări evreieşti. Discutară în familie problema conversaţiei lor din seara trecută şi toţi îl examinau pe furiş, aşa cum îi măsura şi el pe ei. Doamna Merlin părea mereu prost dispusă şi în lumina crudă a dimineţii, deasupra buzei ei de sus se desena o linie de puf negricios. Văzu franjuri iţindu-se de sub poalele caftanelor lui Benjamin Merlin şi al băiatului numit Ruel. Ciulamaua era bună.

Merlin îl întrebă politicos dacă dormise bine.

– M-am gândit la discuţia noastră. Din nefericire, nu mi-a venit în minte niciun doctor pe care l-aş putea recomanda ca stăpân şi exemplu.

Soţia lui aduse la masă un coş cu mure mari şi faţa lui Merlin se lumină:

– Ia neapărat din astea, sunt desfătătoare cu ciulamaua.

– Aş dori să mă luaţi dumneavoastră ucenic, spuse Rob.

Spre marea lui dezamăgire, Merlin clătină din cap.

Rob spuse repede că Bărbierul îl învăţase multe.

– Ieri v-am fost de ajutor. În curând, aş putea merge singur la pacienţi pe vreme proastă şi v-ar fi mai uşor.

– Nu.

– Aţi observat că am un simţ de vindecător, spuse tânărul încăpăţânat. Sunt puternic şi aş putea face munci grele, tot ce ar fi nevoie. O ucenicie e

şapte ani. Sau mai lungă, dacă doriţi.

– Este imposibil, spuse Merlin.

Se simţi nedreptăţit; era sigur că Merlin îl plăcea.

– Nu am calităţile trebuincioase?

– Ai calităţi excelente. Din câte am văzut, ai fi un doctor excelent.

– Atunci ce este?

– În această ţară mai creştină decât oricare nu aş putea să-ţi fiu stăpân.

– Cui i-ar păsa?

– Preoţilor de aici. Deja mă bănuiesc, fiind format de evreii din Franţa şi de şcolile mahomedane, că sunt reprezentantul unei conspiraţii păgâne. Sunt cu ochii pe mine. Trăiesc cu groaza că într-o zi voi fi acuzat de vrăjitorie sau voi uita să botez un nou născut.

– Dacă nu mă luaţi, spuse Rob, cel puţin gândiţi-vă la un doctor pe care aş putea să-l rog.

– Ţi-am spus, nu-ţi recomand pe nimeni. Dar Anglia e mare şi pot fi mulţi doctori de care n-am auzit.

Buzele lui Rob se strânseră şi mâna i se lăsă pe garda sabiei.

– Aseară mi-aţi spus să-l caut pe cel mai bun dintre neştiutori. Care e cel mai bun doctor de aici pe care-l cunoaşteţi?

Merlin oftă, văzând ameninţarea:

– Arthur Giles din St. Ives, spuse el rece, continuând să mănânce.

Rob n-avusese nicio intenţie să tragă sabia, dar ochii femeii erau aţintiţi asupra lui şi ea nu-şi putu stăpâni un oftat tremurător, văzând cum profeţiile îi erau pe cale de a se îndeplini. Ruel şi Jonathan îl priveau sumbri, dar Zechariah începu să plângă.

I se făcu rău de ruşine că le răsplătise astfel ospitalitatea. Încercă să găsească o scuză, dar nu putu şi, întorcându-i spatele evreului francez care mânca ciulama, părăsi casa.

21
Bătrânul cavaler

Cu câteva săptămâni mai devreme, ar fi căutat în fundul unei cupe alinarea de ruşine şi supărare, dar învăţase să se păzească de băutură. Era clar că, dacă se abţinea de la băutură, emanaţiile care i se transmiteau prin mâinile oamenilor erau mai puternice şi îşi preţuia tot mai mult darul de la natură. Aşa că, în loc de rachiu, îşi petrecu o zi cu o femeie, într-un crâng de pe malurile Severnului, la câţiva kilometri depărtare de Worcester. Soarele făcuse iarba aproape la fel de caldă ca sângele lor. Era o ajutoare de croitoreasă, cu degetele înţepate de ace şi cu un trup mic şi tare, care deveni alunecos după ce înotară în râu.

– Myra, parcă eşti un ţipar! strigă el şi se simţi mai bine.

Ea era iute, iar el era greoi ca un monstru marin când se scufundară împreună în apele verzi. Mâinile ei îi depărtară picioarele şi, când înotă printre ele, el îi mângâie şoldurile tari şi palide. Apa era rece, dar făcură dragoste de două ori în iarba caldă şi el îşi lăsă mânia în ea, în timp ce Calu păştea liniştită mai încolo şi Doamna Buffington îi privea calmă. Myra avea sâni mici şi ascuţiţi şi un smoc de păr mătăsos şi castaniu. Mai mult o plantă decât un tufiş, gândi el amar; era mai mult fată decât femeie, deşi era sigur că mai fuseseră bărbaţi şi înainte.

– Câţi ani ai, păpuşico? o întrebă leneş.

– Mi s-a spus că cincisprezece.

Era exact vârsta surorii lui, Anne Mary, îşi dădu seama şi se întristă gândindu-se că şi aceea crescuse pe undeva, complet străină de el.

Deodată fu izbit de un gând atât de monstruos, încât simţi că îl vlăguieşte şi astupă lumina soarelui.

– Te-a chemat întotdeauna Myra?

Întrebarea fu primită de fată cu un zâmbet uluit:

– Păi, bineînţeles, ăsta mi-e numele, Myra Felker. Care altul?

– Şi te-ai născut aici, păpuşico?

– În Worcester, dar am trăit aici, spuse ea veselă.

El dădu din cap şi o bătu pe mână.

Dar se gândi cu o repulsie adâncă la faptul că, în situaţia lui, n-ar fi fost imposibil ca într-o zi să se culce cu sora lui, fără s-o ştie. Se hotărî ca în viitor să nu mai aibă de-a face cu femei tinere de vârsta lui Anne Mary.

Gândul îi risipi dispoziţia de vacanţă şi se apucă să-şi adune hainele.

– A, trebuie să plecăm? spuse ea cu regret.

– Da, spuse el, pentru că am de făcut un drum lung până la St. Ives.

Arthur Giles din St. Ives se dovedi o mare dezamăgire, cu toate că Rob nu avea mari aşteptări, pentru că era limpede că Benjamin Merlin fusese constrâns să i-l recomande. Doctorul era un bătrân gras şi murdar, părând cam ţicnit. Avea capre şi probabil că le ţinea şi în casă când era frig, pentru că locul puţea înfiorător.

– Sângerarea vindecă, tinere străin. Ţine minte asta. Când totul dă greş, fă o curăţire bună a sângelui, apoi alta şi alta. Asta-i vindecă pe ticăloşi, strigă Giles.

Îi răspunsese binevoitor la întrebări, dar, când veni vorba de alt tratament în afară de sângerare, devenea evident că Rob i-ar fi putut da lecţii bătrânului. Giles nu avea niciun fel de cunoştinţe medicale, nimic care să poată fi împărtăşit unui discipol. Doctorul îi oferi să-l ia ucenic şi păru furios când fu refuzat politicos. Rob fu fericit să mâne cât mai departe de St. Ives, pentru că era de

o mie de ori mai bine să rămână bărbier decât o astfel de arătare de doctor.

Timp de mai multe săptămâni, crezu că renunţase la visul nepractic de a deveni doctor. Munci mult la reprezentaţii, vându bine Universal Specific şi fu răsplătit de greutatea pungii. Doamna Buffington înflori aşa cum înflorise şi el din prosperitatea Bărbierului; pisica mânca lucruri bune şi crescu mare, o felină albă cu ochi verzi şi insolenţi. Se credea leoaică şi se bătea de multe ori. În oraşul Rochester, dispăru în timpul reprezentaţiei şi se întoarse la tabără în amurg, muşcată rău de laba dreaptă din faţă, cu urechea stângă aproape smulsă şi cu blana ei albă pătată de sânge.

El îi spălă rănile şi o îngriji ca un îndrăgostit.

– Vai, doamnă, trebuie să înveţi, ca şi mine, să te fereşti de harţă, fiindcă nu e bună de nimic.

Îi dădu lapte şi o ţinu în poală lângă foc. Pisica îi linse mâna. Poate că îi mai rămăsese pe ea un strop de lapte sau mirosea a mâncare, dar Rob hotărî s-o ia ca pe o mângâiere şi-i mângâie şi el blana moale, recunoscător că o are.

– Dacă mi-ar fi drumul deschis să fiu primit la şcoala aia musulmană, spuse el, te-aş pune în căruţă şi aş mâna-o pe Calu drept în Persia şi nimic nu ne-ar putea împiedica să ajungem, în locul acela păgân.

Abu Ali at-Husain ibn Abdullah ibn Sina, gândi el trist.

– La dracu' să te duci, Arabule, spuse tare şi se duse să se culce.

Silabele îi alergau prin minte, ca o litanie obsedantă şi batjocoritoare. *Abu Ali at-Husain ibn Abdullah ibn Sina, Abu Ali at-Husain ibn Abdullah ibn Sina…* până când repetiţia misterioasă îi învinse neliniştea şi se scufundă în somn.

În noaptea aceea visă că era încleştat în luptă cu un bătrân cavaler respingător şi încercau să se înjunghie cu pumnalele.

Bătrânul cavaler îl fenta şi râdea de el. Vedea pe armura lui neagră rugina şi mucegaiul. Aveau capetele atât de aproape, încât îi vedea nasul osos plin de puroi, se uita în ochii lui teribili şi era lovit de duhoarea respiraţiei lui. Se luptau cu disperare. Cu toată tinereţea şi puterea lui, Rob ştia că armura spectrului întunecat era infailibilă şi cuţitul lui, nemilos. Dincolo de el, vedea victimele cavalerului: mama lui, tata, dragul de Samuel, Bărbierul, chiar şi Incitatus şi ursul Bartram, şi furia îi dădea lui Rob puteri, deşi simţea deja lama inexorabilă intrându-i în trup.

Trezindu-se, îşi găsi hainele umede de rouă şi sufletul înfrigurat de spaima visului. În lumina dimineţii, cu o prigorie cântându-şi bucuria la nici doi metri de el, ştiu că, deşi visul se sfârşise, el nu putea abandona lupta.

Cei duşi erau duşi, aşa era în firea lucrurilor. Dar cum şi-ar fi putut petrece viaţa mai bine decât luptându-se cu cavalerul Negru? În felul lui, studiul medicinei era o idee pe care o putea iubi în locul familiei pierdute. Şi se hotărî, când pisica se freca de el cu urechea sănătoasă, să i se dedice atât cât putea.

Problema era descurajantă. Dădu reprezentaţii pe rând la Northampton, Bedford şi Hertford şi peste tot căută doctori şi stătu de vorbă cu ei şi-şi dădu seama că ştiinţa lor adunată era mai prejos de a Bărbierului. În oraşul Maldon, reputaţia de măcelar a doctorului era atât de îngrozitoare, încât, când întrebă de el, oamenii păliră şi-şi făcură cruce.

Nu mergea să intre ucenic la niciunul dintre aceştia.

Îi trecu prin minte că poate un alt doctor evreu va fi mai binevoitor faţă de el decât Merlin. Se opri în piaţa din Maldon lângă nişte oameni care înălţau un zid de cărămidă.

– Cunoaşteţi dacă sunt evrei pe aici? îl întrebă

el pe maistrul zidar.

Omul se holbă la el, scuipă şi-i întoarse spatele.

Îi mai întrebă şi pe alţii, fără rezultate mai bune. În cele din urmă, unul îl privi curios:

– De ce cauţi evrei?

– Caut un doctor evreu.

Omul dădu din cap înţelegător:

– Cristos să aibă milă de tine. În oraşul Malmesbury sunt evrei şi un doctor numit Adolescentoli.

Călătoria de la Maldon la Malmesbury dură cinci zile, socotind şi opririle făcute la Oxford şi Alveston pentru a da reprezentaţii şi a vinde doctorii. Rob parcă-şi amintea că-l auzise pe Bărbier pomenind de Adolescentoli şi-şi croi încrezător drum spre Malmesbury, pe când sătucul era învăluit în umbrele serii. Mâncă la han o cină simplă, dar înviorătoare. Bărbierul ar fi găsit friptura de oaie prost asezonată, dar avu carne din belşug şi la sfârşit plăti să i se aştearnă o mână de paie curate într-un colţ al camerei de dormit.

A doua zi, la micul dejun, îl întrebă pe hangiu despre evreii din Malmesbury.

Omul dădu din umeri.

– Sunt curios, pentru că, până de curând, n-am întâlnit niciun evreu.

– Asta pentru că la noi nu prea sunt, spuse hangiul. Soţul surorii mele, care e căpitan pe un vas şi a călătorit mult, spune că în Franţa sunt o mulţime. Spune că-i găseşti peste tot şi cu cât mergi către răsărit, cu atât numărul lor creşte.

– Isaac Adolescentoli, doctorul, trăieşte printre cei de aici?

Hangiul râse:

– Nu, ei locuiesc în jurul lui Isaac Adolescentoli, luminându-se de înţelepciunea lui.

– E cinstit aici?

– E un mare doctor. Vin oameni de departe să-i consulte şi poposesc aici, la mine, spuse hangiul cu

mândrie. Preoţii sunt împotriva lui, fireşte, dar – se aplecă, punându-şi un deget în dreptul nasului – ştiu eu două împrejurări când a fost dus în puterea nopţii la Canterbury să aibă grijă de arhiepiscopul Aethelnoth, despre care se credea că o să moară anul trecut.

Îi arătă unde erau casele evreieşti şi Rob părăsi hanul, trecând pe lângă zidurile de piatră cenuşie ale abaţiei din Malmesbury, printre păduri şi câmpii şi pe lângă o vie în pantă, unde călugării culegeau struguri. Pământul abaţiei era separat de casele evreilor printr-o dumbravă. Erau poate douăsprezece case strânse unele lângă altele. Iar aceştia trebuiau să fie evreii: oameni ca nişte ciori, în caftane largi şi negre şi cu pălării de piele în formă de clopot, care înălţau un pătul. Rob mână către cea mai mare clădire, a cărei curte largă era plină de căruţe şi cai.

– Isaac Adolescentoli? întrebă el pe un băiat care vedea de animale.

– E în dispensar, spuse băiatul, prinzând cu dibăcie moneda aruncată de Rob ca să se asigure de buna îngrijire a calului.

Uşa de la intrare dădea într-o sală de aşteptare mare, unde o mulţime de oameni suferinzi se înghesuiau pe nişte bănci de lemn. Semănau cu oamenii care se aşezau la coadă în spatele paravanului lui, dar erau mult mai mulţi. Nu erau locuri libere, dar reuşi să se rezeme de un perete.

Din când în când, pe uşiţa care ducea către restul casei ieşea un om şi-l lua pe pacientul de la capătul primei bănci. Atunci, toată lumea se muta cu un loc mai în faţă. Părea că sunt cinci doctori. Patru erau tineri şi al cincilea era un bărbat micuţ şi iute în mişcări, de vârstă mijlocie, despre care Rob presupuse că era Adolescentoli.

Urmă o aşteptare foarte lungă. Camera nu se goli, căci de fiecare dată când un pacient era luat înăuntru, alţii se înghesuiau pe uşa de la intrare. Rob îşi trecu vremea încercând să diagnosticheze

pacienţii.

Când ajunse şi el la capătul primei bănci, trecuse de mult de amiază. Unul dintre tineri ieşi:

– Puteţi veni cu mine, spuse el cu un accent franţuzesc.

– Vreau să-l văd pe Isaac Adolescentoli.

– Eu sunt Moise ben Abraham, un ucenic al domnului Adolescentoli. Pot avea grijă de dumneata.

– Sunt sigur că m-aţi trata bine dacă aş fi bolnav. Vreau să-l văd pe stăpânul dumneavoastră pentru altă treabă.

Ucenicul dădu din cap şi se întoarse către persoana următoare de pe bancă.

Peste un timp veni şi Adolescentoli şi-l conduse pe Rob, după ce trecură de uşă, pe un coridor scurt; prin deschizătura unei uşiţe la stânga, tânărul reuşi să zărească o sală de operaţie cu un pat, găleţi şi instrumente. Se opriră într-o cămăruţă goală, mobilată cu o masă şi două scaune.

– Ce te nelinişteşte? întrebă Adolescentoli.

Ascultă destul de surprins cum Rob, în loc să-i spună că e bolnav, începu să-i vorbească nervos despre dorinţa lui de a studia medicina.

Faţa frumoasă, măslinie, a doctorului părea lipsită de zâmbet. Poate că întrevederea s-ar fi sfârşit altfel, dacă Rob, pripit, nu i-ar fi pus o întrebare care-i stătea pe limbă:

– Trăiţi de mult în Anglia, domnule doctor?

– De ce întrebi?

– Vorbiţi limba noastră foarte bine.

– M-am născut în casa asta, spuse liniştit Adolescentoli. În A.D. 70, cinci tineri evrei, prizonieri de război, au fost duşi de Titus de la Ierusalim la Roma, după distrugerea Marelui Templu. Li s-a spus *adolescentoli,* cuvânt latin pentru „tineri”. Eu mă trag din unul dintre ei, Joseph Adolescentoli. Şi-a câştigat libertatea înrolându-se în a doua legiune romană, cu care a venit pe insula aceasta, pe vremea când locuitorii

ei erau nişte corăbieri cu vase mici, negre, Silurii negri, primul neam care şi-a spus Briton. Familia ta trăieşte în Anglia tot de atâta timp?

– Nu ştiu.

– Şi tu vorbeşti bine limba, spuse Adolescentoli măgulitor.

Rob îi povesti că se întâlnise cu Merlin, pomenindu-i numai că discutase cu el despre educaţia medicală.

– Şi dumneavoastră aţi studiat cu marele doctor persan din Ispahan?

Adolescentoli clătină din cap:

– Eu am învăţat la Universitatea din Bagdad, o şcoală medicală mai mare, cu o bibliotecă mai bogată. Doar că acolo nu-l aveau pe Avicenna, căruia ei îi spuneau Ibn Sina.

Apoi vorbiră despre ucenici. Trei erau evrei din Franţa şi celălalt, evreu din Salerno.

– Ucenicii mei m-au ales pe mine înaintea lui Avicenna sau a altui arab, spuse cu mândrie Adolescentoli. Aici n-au o bibliotecă mare ca a studenţilor din Bagdad, bineînţeles, dar eu am Cartea Doftorului din Bald, unde leacurile sunt înşiruite după metoda lui Alexandru din Tralles şi se spune cum să faci pudre, prişniţe şi pansamente. Elevii mei trebuie s-o studieze cu atenţie, împreună cu alte scrieri latineşti ale lui Paul din Aegina şi câteva opere de-ale lui Plinius. Când îşi vor termina ucenicia, vor şti cum să opereze flebotomia. Cauterizarea. Incizia arterelor şi îndepărtarea cataractelor.

Rob simţi o tânjeală copleşitoare, nu cu mult diferită de aceea a unui bărbat care oprindu-şi privirea asupra unei femei, simte că o doreşte arzător.

– Am venit să vă rog să mă luaţi ucenic.

Adolescentoli îşi plecă fruntea:

– Am ghicit că din cauza asta te afli aici. Dar nu te voi lua.

– Nu vă pot convinge?

– Nu. Trebuie să-ţi găseşti un doctor creştin sau să rămâi bărbier, spuse Adolescentoli fără cruzime, dar ferm.

Poate că îl refuza din aceleaşi motive ca Merlin, dar Rob n-avea s-o ştie sigur, pentru că doctorul nu mai vorbi. Se ridică şi-i deschise uşa, dând din cap fără interes când Rob părăsi dispensarul.

În oraşul Devizes dădu o reprezentaţie şi prima oară după mult timp, scăpă una din mingile de jonglat. Lumea râse şi-i cumpără doctoria, dar, după aceea, dincolo de paravanul lui pătrunse un tânăr pescar din Bristol, cam de vârsta lui, care urina sânge şi slăbise foarte mult. El îi spuse lui Rob că ştia că moare.

– Nu poţi face nimic pentru mine?

– Cum te cheamă? îl întrebă Rob liniştit.

– Hamer.

– Cred că probabil ai bubo în măruntaiele tale, Hamer. Dar nu sunt foarte sigur. Nu ştiu cum să te vindec sau să-ţi uşurez durerea.

Bărbierul i-ar fi vândut câteva sticle bune.

– Leacul ăsta e făcut mai mult din rachiu, cumpărat ieftin în altă parte, adăugă, fără să ştie nici el de ce.

Niciodată nu-i spusese asta unui pacient.

Pescarul îi mulţumi şi plecă.

Adolescentoli sau Merlin ar fi ştiut să facă mai mult pentru el, îşi spuse Rob cu amărăciune. Ticăloşi fricoşi, refuzau să-l înveţe, când Cavalerul Negru rânjea deasupra lor.

În seara aceea fu prins de o furtună neaşteptată, cu vânt sălbatic şi ploaie torenţială. Era a doua zi a lui septembrie, prea devreme pentru o ploaie de toamnă, dar asta nu schimbă cu nimic răceala stropilor. Îşi croi drum către singurul adăpost de acolo, hanul din Devizes, legând-o pe Calu de trunchiul gros al unui stejar din curte. Intrând, văzu că prea mulţi i-o luaseră înainte. Fiecare centimetru de podea era ocupat.

Într-un colţ întunecat, un om sleit se încovoia peste pachetul din braţe, asemănător cu cel al negustorilor ambulanţi. Dacă n-ar fi fost la Malmesbury, Rob nu i-ar fi dat omului nicio atenţie, dar acum ştiu, după caftanul negru şi pălăria de piele, că era evreu.

– Într-o asemenea noapte a fost omorât Domnul nostru, spuse Rob tare.

Continuă să povestească Patimile şi conversaţiile din han se răriră, fiindcă oamenilor le plăcea să asculte o poveste şi să ia parte la o diversiune. Cineva îi aduse un scaun. Când povesti cum negaseră iudeii că Iisus era regele lor, omul din colţ păru să se facă mai mic.

Când Rob ajunsese la soldaţi, evreul îşi luase pachetul şi alunecase afară-n noapte şi în furtună. Rob îşi întrerupse povestea şi-i ocupă locul din colţul cald.

Dar alungarea negustorului nu-i făcu mai multă plăcere decât îi făcuse să-i dea Bărbierului să bea din Amestecul Special. Sala hanului era plină de oameni şi mirosul lânii ude şi al trupurilor nespălate îl îngreţoşa. Încă dinainte de oprirea ploii, plecă din han şi se duse la căruţa lui.

O mână pe Calu până la un luminiş apropiat şi o deshămă. Avea nişte vreascuri uscate în căruţă şi reuşi să aprindă focul. Doamna Buffington era prea tânără pentru a făta, dar probabil că blana ei udă emana un miros de femelă, pentru că, dincolo de cercul de lumină al flăcărilor, un motan mieună. Rob aruncă un băţ în direcţia lui şi pisica cea albă se frecă de el.

– Ce mai pereche de singuratici suntem, spuse el.

Chiar dacă avea să dureze toată viaţa, nu va înceta să caute un doctor vrednic de a-i fi stăpân, se hotărî el. Cât despre evrei, nu vorbise decât cu doi doctori de-ai lor. Sigur mai erau şi alţii.

– Poate că unul m-ar lua ucenic, dacă m-aş preface faţă de el că sunt evreu, îi spuse pisicii.

Aşa începu, ca o umbră de vis – o fantezie apărută în singurătate; ştia că n-ar putea înşela privirea cercetătoare a unui stăpân evreu.

Dar stând în faţa flăcărilor, ideile începură să se contureze.

Pisica se întoarse cu burta în sus.

– N-aş putea fi destul de evreu ca să-i mulţumesc pe mahomedani? o întrebă Rob, întrebându-se în acelaşi timp şi pe el şi pe Dumnezeu.

Să-i mulţumesc destul ca să mă lase să învăţ de la *cel mai mare doctor din lume?*

Năucit de enormitatea gândului, scăpă pisica şi aceasta fugi în căruţă. Peste o clipă se întoarse, părând că trage după ea un animal cu blană. Aceasta se dovedi a fi barba falsă pe care o purtase pe când îl juca pe absurdul Bătrân. Rob o luă. Dacă putuse fi un bătrân pentru public, se întrebă, de ce n-ar putea fi şi iudeu? Negustorul de la hanul din Devizes şi alţii ca el puteau fi imitaţi…

– *Voi deveni un evreu prefăcut!* strigă el.

Avu norocul de a nu fi auzit de nimeni vorbindu-i pisicii, căci s-ar fi crezut că e un vrăjitor adresându-se demonului său.

Nu-i era frică de biserică.

– Mă piş pe preoţii hoţi de copii, îi spuse el pisicii.

Îşi putea lăsa barba să crească, avea deja tuleiele. Le va spune oamenilor că, întocmai ca fiii lui Merlin, fusese crescut izolat de poporul lui, neştiutor de limbă şi obiceiuri.

Îşi va croi drum spre Persia!

Şi el va atinge poala veşmântului lui Ibn Sina!

Era entuziasmat şi îngrozit, ruşinat că, fiind om în toată firea, tremura aşa. Parcă era din nou în clipa când aflase că avea să ajungă dincolo de cartierul Southwark.

Se spunea că ei erau peste tot, arză-i-ar focul iadului! Pe drum, o să se apropie şi o să-i cunoască. Când va ajunge la Ispahan, va fi gata să

joace rolul de evreu şi Ibn Sina va trebui să-l ia şi să-i arate preţioasele secrete ale şcolii arabe.

Partea a doua

Marea călătorie

22
Prima bucată

Din Londra plecau cele mai multe corăbii spre Franţa, aşa că Rob se îndreptă către oraşul lui natal. Pe drum, se opri să dea reprezentaţii pe oriunde putu, vrând să plece în aventură cu cât mai mult aur la el. Când ajunse la Londra, trecuse anotimpul plecării corăbiilor. Pe Tamisa se înălţa pădurea de catarge ale vaselor ancorate. Respectându-şi strămoşii, regele Canute îşi făurise o flotă de corăbii vikinge, care se aliniau pe fluviu ca nişte monştri. Alături de impunătoarele ambarcaţiuni, se mai vedeau bărci pântecoase de pescuit, triremele cu sclavi ale bogaţilor; corăbiile de grâne, încete şi scunde; corăbiile negustorilor cu două catarge şi pânze în triunghi, întărite pe margini; caravelele cu două catarge ale italienilor şi corăbiile lungi, cu câte un singur catarg, ale neguţătorilor nordici. Pe niciuna dintre corăbii nu existau pasageri sau încărcătură, pentru că începuseră deja vânturile viforoase ale iernii. De-a lungul următoarelor şase luni, pulberea sărată avea să îngheţe de multe ori pe Canalul Mânecii şi marinarii ştiau că, dacă s-ar fi aventurat către locul unde apele Mării Nordului se întâlneau cu Oceanul Atlantic, ar fi mers la moarte sigură în valurile răscolite.

La Herring, o speluncă marinărească de pe ţărm, Rob se ridică în picioare şi izbi în masă cu cana de cidru.

– Caut un loc curat şi bun de stat până la primăvară, spuse el. Ştie cineva un asemenea loc?

Un om scund şi gras, clădit ca un buldog, îl studie câteva clipe, bându-şi rachiul, apoi dădu din

cap:

– Da, spuse el. Fratele meu, Tom, a murit în călătoria trecută. Văduva lui, Binnie Ross, are doi micuţi de hrănit. Dacă vrei să plăteşti cinstit, te primeşte bucuroasă.

Rob îi cumpără de băut, apoi îl urmă până la o bojdeucă de lângă piaţa din East Chepe. Binnie Ross se dovedi a fi o fetişcană ca un şoricel, cu ochi mari, albaştri şi îngrijoraţi pe faţa mică şi palidă. Casa era destul de curată, dar foarte mică.

– Am o pisică şi un cal, spuse Rob.

– A, îmi pare bine că ai pisică, spuse ea neliniştită.

Era evident că avea nevoie disperată de bani.

– Poţi adăposti calul pentru iarnă, spuse cumnatul ei. Pe strada Tamisei sunt grajdurile Egglestan.

– Le ştiu, dădu Rob din cap.

– Are pui, spuse Binnie Ross, mângâind pisica.

Rob nu vedea nicio rotunjire în pântecul suplu.

– De unde ştii? o întrebă, crezând că se înşela. Şi ea e încă un pui, abia s-a născut în vară.

Fata dădu din umeri.

Avusese dreptate, căci, peste câteva săptămâni, doamna Buffington se mări. O hrănea cu bunătăţi şi cumpăra mâncare bună şi pentru Binnie şi fiul ei. Fetiţa era doar un bebeluş şi încă mai sugea. Lui Rob îi făcea plăcere să le cumpere mâncare de la piaţă, amintindu-şi ce miraculos se simţise el însuşi când mâncase bine după o perioadă de stat cu burta goală.

Fetiţa se numea Aldyth, iar băieţelul, mai mic de doi ani, era Edwin. Rob o auzea pe Binnie plângând în fiecare noapte. Nu stătuse nici două săptămâni în casă, când ea veni pe întuneric în patul lui. Nu spuse nimic, se întinse şi-l înconjură cu braţele ei subţiri, tăcând în tot timpul actului. Curios, îi gustă laptele şi-l găsi bun.

Când terminară, ea se strecură înapoi în patul ei

şi nu făcu nicio referire la cele întâmplate când se revăzură a doua zi.

– Cum a murit soţul tău? o întrebă el, pe când ea amesteca terciul.

– Într-o furtună. Wulf – fratele lui, care te-a adus aici – a spus că Paul a fost smuls de un val. Nu ştia să înoate, spuse ea.

Îl mai vizită într-o noapte, băgându-se în el cu disperare. Apoi fratele soţului ei, care se vedea că până atunci îşi adunase curajul, veni să-i vorbească într-o după amiază. După aceea, Wulf veni în fiecare după-amiază, cu mici daruri; se juca şi cu nepoţeii lui, dar era clar că-i făcea curte mamei lor şi într-o zi, Binnie îi spuse lui Rob că ea şi Wulf se vor căsători. Lucrul acesta îi făcu aşteptarea lui în casa aceea mai uşoară.

În timpul unui viscol, o ajută pe doamna Buffington să fete patru pisoi frumoşi: o copie albă în miniatură a ei, un motănaş alb şi o pereche tărcaţi, alb cu negru, care probabil că semănau cu tatăl. Binnie se oferi să-i înece, dar Rob îi puse într-un coş pe cârpe şi cutreieră mai multe cârciumi, cumpărându-le de băut oamenilor, până dădu toţi pisoii.

În martie, sclavii se întoarseră pe docuri şi corăbiile începură din nou să fie încărcate.

Rob le puse nenumărate întrebări călătorilor şi hotărî că cel mai bun loc de unde să-şi înceapă drumul era Calais.

– Acolo merge corabia mea, îi spuse Wulf şi-l luă cu el s-o vadă pe *Queen Emma*.

„Regina” nu era atât de măreaţă ca numele ei, ci doar o copaie mai mare şi veche, cu un singur catarg. Docherii o încărcau cu aramă din Cornwall. Wulf îl duse pe Rob la căpitan, un galez încruntat care dădu din cap auzind că va avea un pasager şi spuse un preţ cinstit.

– Am un cal şi o căruţă, spuse Rob.

Căpitanul se încruntă:

– Te va costa scump să le iei pe mare. Unii

călători îşi vând animalele şi căruţele pe malul ăsta al Tamisei şi-şi cumpără unele noi pe malul celălalt.

Rob cântări chestiunea, dar până la urmă se hotărî să plătească preţul, oricât de mare. Îşi făcuse planul să lucreze ca bărbier-felcer în timpul călătoriei. Calul şi căruţa erau tovarăşi buni şi nu era sigur că va găsi alţii la fel de buni.

În aprilie, vremea se îmblânzi şi începură să plece primele corăbii. *Queen Emma* ridică ancora din mâlul Tamisei în cea de-a unsprezecea zi a lunii, petrecută de Binnie cu multe lacrimi. Vântul era răcoros, dar blând. Rob îl privi pe Wulf şi pe alţi şapte marinari trăgând de parâme pentru a ridica o pânză mare, pătrată, care fu umflată imediat de vânt, împingând înainte corabia. Cu puntea jos, datorită încărcăturii grele, vasul ieşi de pe Tamisa, alunecând cu greutate prin strâmtorile dintre Insula Thanet şi ţărm, se târî de-a lungul coastei Kentului şi porni la traversarea Canalului Mânecii.

Coasta înverzită îşi pierdu culoarea din cauza distanţei până când Anglia nu se mai văzu decât ca o pâclă albastră şi apoi purpurie, înghiţită iute de mare. Rob nu avu timp să nutrească gânduri nobile despre patrie, fiindcă-i era rău.

Wulf, trecând pe lângă el pe punte, se opri şi scuipă cu dispreţ într-o parte:

– Paştele măsii! Suntem prea scufundaţi în apă ca să săltăm, vremea e grozavă şi marea liniştită. Ce te-a apucat?

Rob nu-i răspunse, tocmai se apleca să vomite şi nu voia să murdărească puntea. În parte, starea lui se datora spaimei; era muncit de toate poveştile cu înecaţi pe care le auzise din copilărie, de cele auzite despre soţul şi fiii Edithei Lipton şi despre nenorocitul Paul Ross, care o lăsase pe Binnie văduvă. Apa unsuroasă în care vomita îi părea ciudată şi fără fund, nu s-ar fi mirat să adăpostească în ea tot felul de monştri şi urî

înverşunarea cu care se avântase în acest mediu necunoscut. Ca să înrăutăţească lucrurile, vântul se înteţi şi apa începu să se vălurească. În curând, fu convins că va muri şi aştepta sfârşitul ca pe o izbăvire. Wulf veni la el, oferindu-i o cină compusă din pâine şi carne de porc sărată. Tânărul fu convins că Binnie Ross îi mărturisise viitorului ei soţ vizitele ei nocturne în patul lui şi că acum acesta voia să se răzbune, dându-i mâncare; dar nu avea destulă putere pentru a riposta.

Călătoria dura de şapte ore nesfârşite, când în zare se arătă o altă pâclă şi se tot înălţă pe cer până ce deveni portul Calais.

Wulf îi spuse grăbit adio, fiind ocupat cu strânsul pânzei. Rob scoase calul şi căruţa de pe corabie, păşind pe pământul care părea că urcă şi coboară întocmai ca valurile mării. Se gândi că ar fi auzit de la alţi călători dacă pământul Franţei ar fi urcat şi ar fi coborât în modul acela ciudat; totuşi, după un timp, nu i se mai păru că se mişcă. Dar unde să se ducă? Nu avea habar de direcţia în care ar fi trebuit s-o apuce sau despre ce ar fi trebuit să facă în continuare. Limba oamenilor din jur îi era de neînţeles. În cele din urmă se opri, se urcă în căruţă şi bătu din palme:

– Angajez un om care ştie limba mea! strigă.

Un bătrân cu faţa ciupită de vărsat înaintă spre el.

Era scheletic şi asta nu avea să-i fie de ajutor dacă voia să care greutăţi. Dar ochii îi sclipiră când văzu paloarea lui Rob:

– Putem merge la un păhărel? Rachiul de mere face minuni la un stomac deranjat, spuse el şi sunetele familiare ale englezei fură mângâietoare pentru urechile lui Rob.

Se opriră la prima cârciumă şi se aşezară afară, la o masă grosolană din lemn de pin.

– Mă cheamă Charbonneau, spuse francezul, acoperind cu glasul susurul izvorului din apropiere. Louis Charbonneau.

– Rob J. Cole.

Primiră rachiul de mere şi băură unul în sănătatea celuilalt. Charbonneau avusese dreptate; băutura îi încălzi lui Rob stomacul şi-l readuse printre cei vii.

– Cred că mi-e şi foame, se minună el.

Încântat, Charbonneau comandă o pâine rumenă, o farfurioară cu măsline verzi şi nişte brânză de capră care ar fi satisfăcut chiar şi gustul Bărbierului.

– Vezi de ce am nevoie de ajutorul cuiva, spuse Rob. Singur nu pot nici măcar să cer de mâncare.

Charbonneau zâmbi:

– Toată viaţa mea, am fost marinar. Când am ancorat prima dată pe cheiul Londrei, eram un băietan şi-mi aduc aminte ce dor mi-era de limba ţării mele.

Îi mai spuse că-şi petrecuse foarte mult timp pe celălalt mal al Canalului Mânecii, unde, limba vorbită era engleza.

– Eu sunt bărbier-felcer şi călătoresc către Persia, ca să cumpăr ierburi rare şi leacuri şi să le vând apoi în Anglia.

Aşa se hotărâse să le spună oamenilor, pentru a nu fi nevoit să recunoască că adevăratul motiv pentru care se ducea la Ispahan era considerat o crimă de către biserică.

– E un drum lung, ridică Charbonneau din sprâncene.

Rob încuviinţă:

– Am nevoie de o călăuză, care să-mi tălmăcească, să-mi prezinte reprezentaţia şi să-mi vândă doctoriile. Plătesc bine.

Charbonneau luă din farfurie o măslină şi o puse pe masa încălzită de soare.

– Franţa, spuse el.

Apoi luă alta:

– Cele cinci ducate ale Germaniei, stăpânite de saxoni.

Apoi altele, pe care le aşeză la rând:

– Boemia, arătă el a treia măslină, unde trăiesc slavii şi cehii. Apoi pământul Ungariei, creştinat, dar locuit de călăreţi barbari. Apoi, Balcanii, un loc muntos cu munţi mari şi abrupţi şi oameni crunţi. Apoi Tracia, despre care nu ştiu multe, decât că e la marginea Europei şi acolo e oraşul Constantinopol. Şi asta, Persia, unde vrei să mergi.

Privindu-l gânditor pe Rob, continuă:

– Oraşul meu e la graniţa Franţei cu pământul german şi vorbesc din copilărie limbile teutone de acolo. Prin urmare, dacă mă iei pe mine, te voi însoţi până… – luă primele două măsline şi le înghiţi – şi ne vom despărţi la toamnă, pentru că iarna viitoare trebuie să fiu la Metz.

– S-a făcut, spuse Rob uşurat.

După care, în timp ce Charbonneau mai comanda zâmbitor un rachiu, Rob înghiţi solemn celelalte măsline de pe masă, mâncându-şi astfel drumul prin celelalte cinci ţări rămase.

23
Străin în țară străină

Franţa nu era atât de verde ca Anglia, dar era mai însorită. Cerul părea mai înalt şi îmbrăca ţara într-un albastru adânc. Pământul era acoperit de păduri în cea mai mare parte, ca şi acasă. Fermele erau bine îngrijite şi, din loc în loc, se înălţau castele de piatră ca acelea cu care era obişnuit. Unii nobili francezi locuiau însă în conace mari de lemn, aşa cum nu mai văzuse. Vitele păşteau pe pajişti şi pe câmpuri, ţăranii arau.

Rob văzu şi câteva minunăţii.

– Multe din coteţe n-au acoperiş, observă el.

– Aici plouă mai puţin decât în Anglia, spuse Charbonneau. Unii fermieri păstrează grânele în hambare descoperite.

Charbonneau călărea pe un cal mare şi placid, de un cenuşiu deschis, apropiat de alb. Armele lui păreau îndelung folosite şi erau bine păstrate. În fiecare seară îşi îngrijea atent calul şi-şi lustruia sabia şi pumnalul. La foc şi pe drum, se dovedi un tovarăş bun.

La fiecare fermă înfloreau livezi bogate. Rob se opri la câteva, pentru a cumpăra băutură. Nu găsi nicăieri meteglin şi cumpără un rachiu de mere apropiat la gust cu cel pe care-l băuse la Calais. Descoperi că putea face din el un Universal Specific mai bun.

Ca peste tot, cele mai bune drumuri erau cele construite de romani pentru marşurile legiunilor lor, largi şi drepte. Charbonneau le privea cu drag:

– Sunt peste tot, în toată lumea. Dacă voiai, puteai călători numai pe drumuri ca astea până la

Roma.

Totuşi, la o tăbliţă care indica apropierea satului Caudry, Rob o îndemnă pe Calu să iasă de pe drumul roman. Charbonneau îl privi dezaprobator:

– Potecile astea prin pădure sunt periculoase.

– Trebuie să-mi încep negoţul. Astea sunt singurele drumuri către satele mai mici. Voi sufla din corn. Aşa am făcut mereu.

Charbonneau dădu din umeri.

Casele din Caudry aveau acoperişuri conice, de paie. Femeile găteau afară şi cei mai mulţi săteni aveau câte o masă şi scaune lângă foc, apărate de soare printr-un umbrar grosolan aşezat pe patru stâlpi cioplţi din trunchiuri de copaci tineri. Nu putea fi confundat cu un sat englezesc, dar Rob îşi văzu de treabă ca şi cum ar fi fost acasă.

Îi dădu lui Charbonneau toba şi-i spuse s-o bată. Francezul păru amuzat, dar pasul de paradă adoptat de Calu la auzul ritmului îi trezi interesul.

– Azi avem distracţie! Distracţie! strigă Rob.

Charbonneau înţelese şi începu să traducă pe loc tot ce spunea Rob.

Reprezentaţia în Franţa i se păru lui Rob o experienţă caraghioasă. Spectatorii râdeau de aceleaşi glume, dar în momente diferite, poate pentru că trebuiau să aştepte traducerea. Cât dură jonglatul, Charbonneau privi încremenit şi apoi, comentariile lui zgomotoase entuziasmară auditoriul, care aplaudă cu putere.

Vândură foarte bine Universal Specificul.

În seara aceea, Charbonneau încercă să-l convingă să mai jongleze, dar tânărul refuză:

– O să te saturi tot văzându-mă, n-avea teamă.

– E uimitor. Spui că faci asta de când erai copil?

– Da.

Şi-i povesti cum mersese cu Bărbierul după moartea părinţilor lui.

Charbonneau dădu din cap:

– Ai fost norocos. Când aveam doisprezece ani,

tata a murit, iar eu şi fratele meu, Etienne, am fost daţi unui echipaj de piraţi. Ce greu ne-a fost, prietene, oftă el.

– Parcă spuneai că ai fost la Londra în prima călătorie pe mare.

– Prima călătorie pe un vas de negoţ, când aveam şaptesprezece ani. Cinci ani am navigat cu piraţii.

– Tatăl meu a apărat Anglia în trei invazii, de două ori când danezii au atacat Londra şi odată când piraţii au năvălit în Rochester, spuse rar Rob.

– Piraţii mei n-au atacat Londra. O singură dată am acostat la Romney, am ars două case şi am luat o vacă, pe care am mâncat-o.

Se priviră în ochi.

– Erau oameni răi. Făceam tot ce-mi spuneau ca să rămân în viaţă.

Rob dădu din cap:

– Şi Etienne? Ce s-a întâmplat cu Etienne?

– Când a crescut destul de mare, a fugit de la ei şi s-a întors în oraşul nostru. A intrat ucenic la un brutar. Astăzi e şi el bătrân şi face o pâine extraordinară.

Rob zâmbi şi-i ură noapte bună.

La fiecare câteva zile, se opreau în piaţa unui sat şi-şi făceau treaba: istorioare, portrete măgulitoare şi vânzarea doctoriei. La început, Charbonneau traducea tot ce spunea Rob, dar apoi se obişnui atât de mult cu reprezentaţia, încât punea cuvinte de la ei. Rob muncea mult, preocupat să-şi umple bine punga, căci ştia că, în locuri străine, banii constituie o protecţie.

Luna iunie fu caldă şi uscată. Acopereau mici bucăţele din măslina numită Franţa, traversându-i partea nordică şi înainte de mijlocul verii ajunseseră aproape de graniţa germană.

– Ne apropiem de Strasbourg, îi spuse Charbonneau într-o dimineaţă.

– Hai acolo să-ţi vezi rudele.

– Dacă o facem pierdem două zile, spuse Charbonneau scrupulos, dar Rob zâmbi şi ridică din umeri. Ajunsese să-l placă pe bătrânelul francez.

Oraşul se dovedi a fi unul frumos. Meşterii roiau peste tot, construind o mare catedrală, care deja promitea să întreacă aerul graţios al străzilor aerisite şi al caselor arătoase din Strasbourg. Mânară direct la brutărie, unde un Etienne Charbonneau volubil îşi îmbrăţişă fratele, umplându-l de făină.

Zvonul sosirii lor îi adună în seara aceea la masă pe cei doi fii frumoşi ai lui Etienne şi pe cele trei fete ale lui, cu ochii negri, care veniră cu soţii şi copiii să-i sărbătorească pe musafiri. A patra fată, Charlotte, era nemăritată şi locuia încă în casa tatălui ei. Charlotte pregăti o cină îmbelşugată: trei gâşte prăjite cu morcovi şi prune. Avură două feluri de pâine proaspătă. Primul era un fel de pâine rotundă, căreia Etienne îi spunea Câinească; în ciuda numelui, era delicioasă, compusă din făină de grâu amestecat cu secară.

– Nu e scumpă, e pâinea săracilor, spuse Etienne, îndemnându-l pe Rob să încerce şi celălalt fel.

Era un fel de pâine lungă, făcută din faină măcinată foarte fin. Lui Rob îi plăcu mai mult Câineasca.

Fu o seară veselă. Louis şi Etienne traduceau amândoi pentru Rob, spre hazul general. Copiii dansară, femeile cântară, Rob jonglă şi Etienne cântă la fluier la fel de bine cum făcea pâine. Când familia plecă, toţi îi sărutară pe amândoi călătorii. Charlotte îşi supse burta, scoţându-şi în afară pieptul înmugurit, iar ochii ei mari şi calzi îl invitau pe Rob cu neruşinare. În seara aceea, lungit în pat, tânărul se întrebă cum ar fi dacă s-ar stabili în mijlocul unei asemenea familii, într-un loc atât de plăcut.

La miezul nopţii, se ridică.

– E ceva? întrebă încet Etienne.

Brutarul se afla nu departe de locul unde dormea fiica lui.

– Trebuie să ies.

– Vin şi eu, spuse Etienne şi ieşiră amândoi să se uşureze în hambar.

Când Rob se întoarse în culcuşul lui de paie, Etienne se aşeză pe un scaun, s-o păzească pe Charlotte.

Dimineaţa, brutarul îi arătă lui Rob cuptorul lui mare şi le dădu un sac de Câinească, pusă la foc de două ori, astfel încât să se întărească şi să ţină la fel de mult ca pesmeţii marinăreşti.

În ziua aceea, locuitorii Strasbourgului aveau să-şi aştepte mai mult franzelele; Etienne închise brutăria şi merse cu ei o bucată de drum. Calea romană ajungea până la fluviul Rin, apropiat de casa lui Etienne, apoi se prelungea pe malul fluviului câţiva kilometri, până la un vad.

– Mergi cu Dumnezeu, îi spuse Etienne lui Rob, după ce-şi îmbrăţişase şi sărutase fratele.

Apoi îşi întoarse calul spre casă, în vreme ce drumeţii intrau în apă. Era rece şi tulburată de lutul desprins din maluri de viiturile de primăvară. Poteca de pe malul opus era abruptă şi Calu trebui să tragă din greu pentru a-i urca pe pământul teutonilor.

Ajunseră foarte repede în munţi, călătorind prin păduri de brad şi molid. Charbonneau era tot mai tăcut şi Rob puse faptul pe seama tristeţii de a se despărţi de familie, până când francezul scuipă, spunând:

– Nu-mi plac germanii şi nu-mi place nici ţara lor.

– Totuşi, te-ai născut foarte aproape de ei.

– Un om poate locui pe ţărmul mării şi totuşi să nu-i placă rechinii, îl repezi Charbonneau.

Lui Rob i se părea un ţinut plăcut. Aerul era rece şi bun. Coborâră o vale lungă, pe fundul

căreia întâlniră oameni întorcând fânul şi strângându-l în căpiţe, aşa cum făceau şi fermierii englezi. Urcară apoi un munte, cu mici poieni pe înălţimi, unde copiii păşteau vaci şi capre. Poteca se lărgea şi în curând se aflară în faţa unui castel din piatră de un gri întunecat. În curte, nişte călăreţi se luptau cu lănci boante. Charbonneau scuipă din nou:

– E domeniul unui stăpân îngrozitor, contele Sigdorff – Mâini Egale.

– Mâini Egale? Nu sună ca numele unui om îngrozitor.

– Acum e bătrân, spuse Charbonneau. Şi-a câştigat numele când era tânăr, în lupta împotriva lui Bamberg, în care a luat două sute de prizonieri. A poruncit ca primilor o sută să li se taie mâna dreaptă, iar următorilor, stânga.

Îşi îndemnară caii până când zidurile castelului dispărură din vedere. Curând întâlniră o tăbliţă care arăta drumul spre satul Entburg şi se hotărâră să se abată într-acolo şi să dea o reprezentaţie. Nu făcuseră decât câteva minute pe drum, când văzură un om blocând cărarea, călare pe un cal costeliv, cu ochii holbaţi. Era chel, cu gâtul acoperit de cute de grăsime. Era îmbrăcat cu haine de postav aspru, ţesut în casă şi avea un trup în acelaşi timp corpolent şi pietros, aşa cum era al Bărbierului când îl cunoscuse Rob. Nu aveau loc să-l ocolească, dar armele îi erau în teacă, aşa că Rob trase de hăţuri şi cei doi se măsurară de sus până jos.

Chelul spuse ceva.

– Vrea să ştie dacă ai rachiu, spuse Charbonneau.

– Spune-i că n-am.

– Fiul de curvă nu e singur, rosti Charbonneau printre dinţi, văzând cum din spatele copacilor apăreau alţi doi călăreţi.

Unul era un tânăr călare pe un catâr. Când se apropie de bărbatul cel corpolent, Rob observă o

asemănare în trăsăturile lor şi ghici că sunt tată şi fiu.

Cel de-al treilea om călărea un animal mare şi greoi, părând un cal de povară. El luă poziţie în spatele căruţei, pentru a-i tăia retragerea. Avea în jur de treizeci de ani. Era scund, părea meschin şi-i lipsea o ureche, întocmai ca doamnei Buffington. Ultimii veniţi îşi ţineau săbiile în mână. Chelul îi vorbi răstit lui Charbonneau.

– Spune să te dai jos din căruţă şi să te dezbraci. Să ştii că dacă o faci, te omoară, spuse Charbonneau. Hainele sunt scumpe şi nu vor să le păteze de sânge.

Nici nu observă de unde scoase Charbonneau cuţitul. Bătrânul îl azvârli icnind de efort, cu o mişcare exersată a încheieturii şi pumnalul se înfipse în tânărul cu sabia.

Şocul se reflecta în ochii chelului, dar zâmbetul nu-i dispăruse cu totul când Rob coborî din căruţă. Făcu un singur pas pe spatele lat al lui Calu şi se azvârli spre el, trăgându-l jos din şa. Se rostogoliră pe pământ, încleştaţi. Până la urmă, Rob reuşi să-l pocnească în bărbie. Un pumn cărnos încercă să-l lovească sub centură, dar se răsuci şi-l primi în coapsă. Forţa loviturii îi amorţi piciorul.

Întotdeauna se luptase beat şi orb de mânie. Acum era treaz şi se concentra asupra unui singur gând rece:

Omoară-l.

Îi apucă pumnul stâng cu mâna liberă şi cu cealaltă încercă să-l strângă de gât. Apoi încercă să-i împingă fruntea şi să-i facă să-i pocnească vertebrele gâtului.

Rupe-te! se rugă.

Dar era un gât scurt şi gros, întărit de muşchi şi de falduri de grăsime.

Pe faţă îi alunecă o mână cu unghii lungi şi negre, îşi feri capul, dar obrazul îi fu zgâriat până la sânge.

Se încordară mormăind, încercând să se apuce

cu mişcări de amanţi obsceni.

Mâna omului se întoarse la faţa lui, urcându-i spre ochi. Unghiile tăioase strânseră, făcându-l pe Rob să ţipe.

Apoi, deasupra lor apăru Charbonneau. Îşi potrivi cu grijă vârful sabiei, găsind un loc printre coaste, înfipse adânc.

Chelul oftă, parcă de satisfacţie. Nu mai mormăi şi nu se mai mişcă, lăsându-se greu. Rob îl mirosi pentru prima oară.

După o clipă, reuşi să se ridice în capul oaselor, pipăindu-şi faţa devastată.

Tânărul atârna pe crupa catârului, ţinut de picioarele goale şi murdare. Charbonneau îşi trase afară cuţitul şi-l şterse. Eliberă picioarele mortului din scări, coborându-l pe pământ.

– Al treilea ticălos? suflă Rob.

Nu-şi putea stăpâni tremurul vocii.

Charbonneau scuipă:

– A fugit imediat când a văzut că nu suntem atât de drăguţi să murim.

– Poate la Mâini Egale, pentru întăriri?

Charbonneau clătină din cap:

– Ăştia-s nişte ucigaşi de duzină, nu sunt oamenii unui nobil.

Scotoci hainele morţilor de parcă ar mai fi făcut şi altădată astfel de lucruri. Chelul purta în jurul gâtului un săculeţ cu monede. Tânărul nu avea bani, dar purta asupra lui un crucifix încrustat. Nu aveau arme prea bune, dar Charbonneau le aruncă în căruţă.

Îi lăsară pe tâlhari să zacă în praf, chelul, cu faţa în propriul lui sânge.

Charbonneau legă catârul în spatele căruţei şi, ducând de frâu calul cel costeliv, reveniră la drumul roman.

24
Limbi ciudate

Când Rob îl întrebă pe Charbonneau de unde ştia să arunce cuţitul, bătrânul francez îi spuse că fusese învăţat de piraţi, în tinereţea lui.

– Era o îndemânare folositoare când atacam corăbiile blestemaţilor de danezi. Şi ale blestemaţilor de englezi, adăugă el şiret, după o scurtă ezitare.

Depăşiră momentul când rivalitatea naţională i-ar fi tulburat şi Rob ajunsese să aibă încredere deplină în bătrân. Îşi zâmbiră larg.

– Îmi arăţi şi mie?

– Dacă mă înveţi să jonglez, spuse Charbonneau şi Rob se învoi imediat.

Era un târg din care câştiga numai el, pentru că Charbonneau era prea bătrân pentru a deprinde o asemenea dexteritate. Totuşi îl învăţă să salte două mingi şi francezului îi făcea mare plăcere să le arunce şi să le prindă.

Rob avea avantajul tinereţii şi anii în care jonglase îi făuriseră încheieturi puternice şi oţelite, înzestrându-l şi cu simţul echilibrului.

– Trebuie un cuţit special. Pumnalul tău are o lamă fină, care s-ar frânge dacă l-ai arunca sau s-ar strica mânerul. Un cuţit care se aruncă are centrul de greutate în lamă, aşa că o mică smucitură îl trimite cu vârful înainte.

Rob învăţă repede să arunce cuţitul lui Charbonneau. Îi fu mai greu să-l azvârle la ţintă, dar era obişnuit cu disciplina exersării repetate şi de câte ori avea prilejul, arunca la ţinte marcate pe trunchiurile copacilor mai groşi.

Merseră mai departe pe şoseaua romană, pe

care mai călătoreau tot felul de oameni cu limbi amestecate. Odată, echipajul unui cardinal francez îi obligă să iasă de pe şosea. Prelatul trecu înconjurat de două sute de soldaţi călare şi de o sută cincizeci de servitori. Purta pantofi purpurii, pălărie şi o hlamidă gri peste odăjdiile albe, acum înnegrite de praful drumului. Pelerinii mergeau în direcţia Ierusalimului, singuri sau în grupuri. Uneori erau conduşi de către călugări, care purtau cu ei două frunze de palmier încrucişate, semn că fuseseră în Ţara Sfântă. Bandele de cavaleri înzăuaţi galopau pe lângă ei cu strigăte de luptă, adesea beţi şi întotdeauna bătăioşi şi însetaţi de glorie şi jaf. Unii dintre credincioşii înfocaţi purtau cămăşi aspre de păr şi se târau spre Ierusalim în genunchi şi palmele însângerate, pentru a îndeplini vreun jurământ făcut lui Dumnezeu sau sfinţilor. Epuizaţi şi lipsiţi de apărare, aceştia erau o pradă uşoară. Drumurile mari erau pline de tâlhari şi legile stăpânirii îi pedepseau cel mult de mântuială; când un hoţ sau un ucigaş era prins, era executat pe loc, chiar de călători, fără nicio judecată.

Rob îşi ţinea armele la îndemână, căci se cam aştepta să-l vadă pe omul cu urechea smulsă venind să se răzbune, însoţit de o bandă de călăreţi. Statura lui, nasul rupt şi cicatricile de pe faţă îi dădeau tânărului o înfăţişare care ţinea la respect, dar el îşi dădea seama amuzat că cea mai bună apărare a lui era fragilul – în aparenţă – bătrân, pe care-l angajase fiindcă vorbea franceza.

Îşi cumpărară provizii de la Augsburg, un târg înfloritor ridicat de împăratul roman Augustus în anul 12 după Cristos. Augsburgul forfotea de negustori italieni şi germani, care făceau comerţ între ei. Charbonneau i-i arătă pe italieni, purtând pantofi scumpi, cu vârfuri încârligate. Rob observase până atunci că numărul evreilor întâlniţi de ei era în creştere, dar la Augsburg văzu mai mulţi ca oriunde. Erau uşor de deosebit cu pălăriile

lor de piele, cu margini subţiri, în formă de clopote, şi îmbrăcaţi în caftane negre.

Rob dădu o reprezentaţie la Augsburg, dar nu vându atât de mult Specific ca de obicei, poate şi pentru că Charbonneau traducea mai puţin inspirat cuvintele lui în guturala limbă a francilor.

Dar nu conta pentru că punga îi era plină; oricum, zece zile mai târziu, când sosiră la Salzburg, Charbonneau îi spuse că acolo avea să-l ajute să-şi ţină reprezentaţia pentru ultima oară.

– În trei zile ajungem la fluviul Dunărea şi acolo te părăsesc şi mă întorc în Franţa.

Rob încuviinţă din cap.

– De aici, nu-ţi mai pot fi de folos. Dincolo de Dunăre e Boemia, unde oamenii vorbesc o limbă care îmi e străină.

– Eşti binevenit să mă însoţeşti în continuare, chiar dacă nu traduci.

Dar Charbonneau zâmbi şi clătină din cap:

– E timpul să mă întorc acasă şi să rămân acolo.

În seara aceea, îşi sărbătoriră despărţirea cu un ospăţ cu mâncăruri locale: carne afumată prăjită în untură, varză murată şi pâine. Nu le plăcură bucatele şi se ameţiră cu vin roşu, gros. Rob îi plăti bine bătrânului.

Charbonneau îi mai dădu un ultim sfat:

– În faţa ta se întinde o ţară periculoasă. Se spune că, în Boemia, nu-i poţi deosebi pe slujitorii unui nobil de cei mai sălbatici bandiţi. Ca să treci teafăr prin ţinutul ăsta, trebuie să călătoreşti cu alţii.

Rob îi promise că va căuta să se alăture unui grup puternic.

Dunărea era un fluviu mult mai mare decât se aşteptase tânărul şi suprafaţa apei avea acea aparenţă unsuroasă care indica adâncime mare şi curenţi primejdioşi. Charbonneau rămase o zi mai mult faţă de cât promisese, insistând să-l ducă în josul fluviului, până la un sat numit Linz, unde pasagerii erau trecuţi pe malul celălalt pe o plută

largă din buşteni.

– Bun, spuse francezul.

– Poate că într-o zi ne vom revedea.

– Nu cred, spuse Charbonneau.

Se îmbrăţişară.

– Să trăieşti o sută de ani, Rob J. Cole.

– Să trăieşti o sută de ani, Louis Charbonneau.

Coborî din căruţă şi se duse să-şi aranjeze trecerea, în timp ce bătrânul se îndepărta pe calul cel cafeniu şi costeliv. Conducătorul plutei era foarte răcit şi-şi tot umezea cu limba buzele crăpate. Fu dificil să se înţeleagă cu el, pentru că Rob nu cunoştea limba boemiană şi simţi că fusese pus să plătească mai mult. După ce se târgui destul de aprig în limba aceea neînţeleasă, se întoarse la căruţă. Charbonneau deja nu se mai vedea.

În cea de-a treia zi de când se afla în Boemia, se întâlni cu cinci germani graşi şi necioplіţi şi încercă să-i facă să înţeleagă că ar vrea să călătorească în tovărăşia lor. Fu politicos; le arătă că era dornic să le gătească şi să facă şi alte corvezi de-ale taberei, dar nu reuşi să le trezească pe feţe niciun zâmbet; doar mâinile li se lăsară pe gărzile celor cinci săbii.

– Duceţi-vă… spuse el în cele din urmă, renunţând să-i mai convingă.

Dar nu-i învinuia, pentru că ei erau un grup destul de puternic, iar el, un necunoscut, reprezenta o primejdie.

Calu îl scoase din munţi pe un platou mare, în formă de farfurie, înconjurat de dealuri verzi. Văzu ogoare unde oamenii munceau pământul cenuşiu, cultivând grâu, orz, secară şi sfeclă, dar cea mai mare parte a ţinutului era împădurită. Noaptea auzea urlete de lupi, nu departe de el. Ţinea mereu un foc aprins, deşi nu era frig şi doamna Buffington mieuna auzind glasurile sălbăticiunilor şi dormea zburlită, rezemată de spatele lui.

Se bizuise mult pe Charbonneau şi nu în ultimul

rând pe prietenia lui. Acum mâna căruţa pe şoseaua romană şi înţelegea ce înseamnă să fii singur, căci nu putea vorbi cu niciunul dintre oamenii pe care-i întâlnea.

La o săptămână după ce se despărţise de Charbonneau, zări într-o dimineaţă, la marginea drumului, un om gol şi mutilat, spânzurat de un copac. Era slab, cu o faţă de dihor şi-i lipsea urechea stângă.

Lui Rob îi păru rău că nu putea să-i dea de ştire lui Charbonneau că alţii îi scăpaseră şi de cel de-al treilea tâlhar.

25
În caravană

Rob traversă platoul cel lat şi intră din nou în munţi. Nu erau atât de înalţi ca cei dinainte, dar erau destul de abrupţi pentru a-i încetini înaintarea. Se mai apropie de două ori de grupuri de călători de pe şosea, cerând permisiunea să li se alăture, dar fu refuzat. Într-o dimineaţă, un grup de călăreţi în zdrenţe se apropie de el şi oamenii îi strigară ceva într-o limbă ciudată dar se uită în altă parte, fiindcă văzu că erau sălbăticiţi şi disperaţi. Simţea că, dacă ar fi călătorit cu ei, ar fi fost mort foarte curând.

Ajungând într-un oraş mare, se duse la o cârciumă şi fu copleşit de bucurii auzindu-l pe proprietar vorbind câteva cuvinte englezeşti. De la el află că oraşul se numea Brünn. Oamenii pe pământul cărora călătorea aparţineau în majoritate tribului cehilor. Nu putu afla mai multe, nici măcar de unde ştia cârciumarul cuvintele englezeşti, pentru că acesta nu-i mai înţelese întrebările. Când ieşi din cârciumă, găsi un om scotocindu-i prin lucrurile din căruţă.

– Dă-te jos, spuse moale.

Îşi trase sabia, dar individul sări jos şi o luă la goană înainte de a-l putea opri. Punga lui Rob era în siguranţă, bătută în cuie sub căruţă şi nu-i lipsea decât o boccea cu ustensile necesare în numerele lui de iluzionism. Fu consolat gândindu-se la mutra hoţului când avea să deschidă bocceaua.

După acest incident, îşi lustruia armele în fiecare zi şi le ungea cu grăsime, astfel că săreau din teacă la cea mai uşoară atingere. Ştia că dacă ar fi fost atacat de o bandă ca cea a călăreţilor în

zdrenţe, n-ar fi avut prea multe şanse. Rămase singur şi vulnerabil încă nouă zile lungi, până când, într-o dimineaţă, ieşi din pădure şi zări cu speranţă un orăşel chiar în faţa lui, şi în jurul acestuia, o caravană numeroasă.

Cele şaisprezece case ale aşezării erau înconjurate de câteva sute de animale. Rob văzu cai şi catâri de toate felurile şi mărimile, înşeuaţi sau înhămaţi la căruţe şi care dintre Cele mai diverse. O legă pe Calu de un copac şi porni printre oameni, cu urechile asaltate de o amestecătură de bolboroseli în limbi necunoscute.

– Vă rog, îl rugă pe un om preocupat să schimbe o roată, unde-l pot găsi pe conducătorul caravanei?

Îl ajută să ridice roata la butuc, dar nu căpătă decât un zâmbet recunoscător şi o clătinare din cap.

– Conducătorul caravanei? îl întrebă el pe altul, care hrănea o pereche de boi având bile de lemn fixate în vârful coarnelor lungi.

– A, *der Meister?* Kerl Fritta, spuse omul şi-i arătă o direcţie cu mâna.

După aceea îi fu uşor, pentru că numele Kerl Fritta le era cunoscut tuturor. De câte ori îl rostea, Rob fu răsplătit cu o înclinare din cap şi un deget aţintit spre locul unde, în cele din urmă, ajunse. Acolo era o masă aşezată lângă o căruţă largă, trasă de cei mai mari cai de povară cafenii pe care-i văzuse vreodată. Pe masă era o sabie fără teacă şi la ea stătea un personaj cu părul lung, castaniu, împletit în două cozi groase, adâncit într-o discuţie cu primul dintr-un lung şir de călători care aşteptau să-i vorbească.

Rob se aşeză la coadă.

– Acela e Kerl Fritta? întrebă el.

– Da, acela este, îi răspunse un om.

Se priviră încântaţi.

– Eşti englez!

– Scoţian, spuse omul, un pic dezamăgit. Îmi pare bine, murmură el, strângându-i amândouă mâinile lui Rob.

Era înalt şi uscăţiv, cu plete cărunte şi ras proaspăt ca briţii. Purta un costum de călătorie din stofă neagră şi aspră, dar bună şi bine croită.

– Sunt James Geikie Cullen, spuse el. Crescător de oi şi meşter de stofe de lână. Călătoresc spre Anatolia cu fiica mea, în căutare de soiuri mai bune de mioare.

– Rob J. Cole, bărbier-felcer. Merg în Persia, să cumpăr leacuri preţioase.

Cullen îl privi aproape cu ataşament. Coada se mişcă, dar avuseseră timp să facă schimb de informaţii şi engleza nu li se păruse niciodată atât de melodioasă.

Cullen era însoţit de un om îmbrăcat în nişte pantaloni cafenii pătaţi şi cu o tunică cenuşie, zdrenţuită; îi spuse că acela era Seredy, omul pe care-l angajase ca servitor şi tălmaci.

Spre surprinderea lui Rob, află că nu mai era în Boemia, ci traversase de două zile graniţa Ungariei. Mica aşezare unde se aflau se numea Vac. Puteau cumpăra pâine şi brânză de la locuitori, dar toate proviziile erau scumpe.

Caravana se formase în oraşul Ulm, în ducatul Şvabiei.

– Fritta e german, îi spuse Cullen. Nu pare un om prea plăcut, dar e de dorit să ne împăcăm bine cu el pentru că se aude că bandiţii maghiari îi pradă pe călătorii singuratici şi nu există nicio altă caravană mare prin apropiere.

Toţi călătorii păreau conştienţi de pericolul bandiţilor şi coada sporea mereu. Chiar în spatele lui Rob se aşezară trei evrei, stârnindu-i imediat interesul.

– Într-o astfel de caravană, călătoreşti şi cu nobili şi cu viermi, spuse tare Cullen.

Rob îi urmărea pe cei trei oameni în caftane negre şi cu pălării de piele. Vorbeau între ei într-o

limbă ciudată, dar i se păru că ochii celui mai apropiat de el scânteiară când Cullen vorbi, de parcă l-ar fi înţeles. Rob se uită în altă parte.

La masa lui Fritta, Cullen îşi aranjă treburile, apoi fu dispus să i-l dea pe Seredy lui Rob, pentru a-i traduce.

Conducătorul caravanei, experimentat şi rapid, află imediat numele, meseria şi destinaţia tânărului.

– Vrea să înţelegi că această caravană nu ajunge în Persia, spuse Seredy. După Constantinopol, trebuie să-ţi găseşti altceva.

Rob dădu din cap. Germanul începu din nou să vorbească.

– Plata pentru stăpânul Fritta este egală cu douăzeci şi doi de penny de argint, dar nu mai vrea moneda asta, pentru că şi stăpânul meu, Cullen, plăteşte în penny englezeşti şi stăpânul Fritta spune că nu-i e uşor să le găsească întrebuinţare. Te întreabă dacă poţi plăti în dinari.

– Pot.

– Face douăzeci şi şapte de dinari, spuse Seredy, prea repede.

Rob şovăi. Avea dinari din vânzările făcute în Franţa şi Germania, dar nu cunoştea rata corectă de schimb.

– Douăzeci şi trei, spuse o voce în spatele lui, atât de încet, încât crezu că i se păruse.

– Douăzeci şi trei de dinari, spuse el cu fermitate.

Conducătorul caravanei îi acceptă glacial oferta, privindu-l drept în ochi.

– Trebuie să-ţi asiguri hrana şi nutreţul. Dacă întârzii sau eşti obligat să poposeşti, vei fi lăsat în urmă, spuse tălmaciul. Spune că această caravană e compusă din nouăzeci de echipaje şi cuprinde peste o sută douăzeci de oameni. Are nevoie de o santinelă la zece echipaje, aşa că vei sta de strajă toată noaptea, o dată la douăsprezece zile.

– De acord.

– Nou-veniţii iau loc la coada caravanei, unde e mai mult praf şi sunt mai expuşi la atacuri. Îl vei urma pe stăpânul Cullen. De câte ori cade cineva din faţă, poţi înainta cu un loc. Fiecare echipaj care se alătură caravanei de acum încolo va călători după tine.

– De acord.

– Iar dacă îţi faci meseria de bărbier-felcer printre membrii caravanei, trebuie să-ţi împărţi egal câştigurile cu stăpânul Fritta.

– Nu, spuse el pe loc, pentru că era nedrept să-i dea germanului jumătate din cât câştiga.

Cullen îşi drese vocea. Aruncându-i scoţianului o privire, Rob îl văzu neliniştit şi-şi aminti ce-i spusese despre bandiţii maghiari.

– Oferă zece, dă treizeci, se auzi din nou şoapta.

– Sunt de acord să-i dau zece la sută din câştigurile mele, spuse Rob.

Fritta articulă un singur cuvânt laconic, pe care Rob îl interpretă ca fiind echivalentul teutonic al lui „rahat”; apoi mai spuse un cuvânt.

– Spune: „Patruzeci”.

– Spune-i că dai douăzeci.

Se înţeleseră să-i dea treizeci la sută. După ce-i mulţumi lui Cullen pentru tălmaci şi se îndepărtă, Rob le aruncă o privire celor trei evrei. Erau nişte bărbaţi de înălţime mijlocie, cu pielea smeadă, aproape măslinie. Cel care stătuse chiar în spatele lui avea nasul cărnos şi buze groase, înconjurate de o barbă stufoasă castanie înspicată cu alb. Nu se uită la Rob, dar păşi către masă cu concentrarea cuiva care şi-a testat deja adversarul.

Nou-veniţii trebuiau să se încadreze în caravană în cursul după-amiezii şi să înnopteze la locurile lor stabilite, pentru că plecarea avea să fie a doua zi foarte devreme. Rob îşi găsi locul între familia Cullen şi evrei, o deshămă pe Calu şi o lăsă să pască mai încolo. Locuitorii din Vac profitau de ultima ocazie de a vinde provizii şi un fermier se apropie de el cu ouă de găină şi brânză de burduf,

pentru care cerea un preţ şocant, patru dinari. În loc să plătească, Rob scoase din căruţă trei sticle de Universal Specific şi-şi câştigă astfel cina.

În timp ce mânca, îşi studie vecinii, care-l studiau la rândul lor. În tabăra din faţă, Seredy aduse apă, dar fata lui Cullen găti mâncarea. Era foarte înaltă şi avea părul roşu. În tabăra din spatele lui erau cinci bărbaţi. După ce strânse masa, se duse spre evrei, care-şi ţesălau animalele. Aveau cai buni şi doi catâri de povară; probabil că pe unul dintre ei îşi încărcau cortul pe care tocmai îl instalaseră.

Priviră în tăcere cum Rob se îndreptă spre omul care stătuse în spatele lui în timpul discuţiei cu Kerl Fritta.

– Sunt Rob J. Cole. Vreau să-ţi mulţumesc.

– Pentru puţin, pentru puţin, ridică omul ţesala de pe spinarea calului. Sunt Meir ben Asher.

Apoi i-i prezentă pe tovarăşii lui. Doi fuseseră cu el la coadă: Gershom ben Shemuel, care avea un neg pe nas, era scund şi arăta ca un butuc şi Judah ha-Cohen, cu nas ascuţit şi gură mică, un păr negru şi strălucitor şi o barbă la fel. Ceilalţi doi erau mai tineri. Simon ben ha-Levi era slab şi serios, aproape bărbat, cu barba mijindu-i, iar Tuveh ben Meir era un băiat de doisprezece ani, mare pentru vârsta lui, aşa cum fusese şi Rob.

– Fiul meu, spuse Meir.

Ceilalţi nu-i vorbeau, îl urmăreau doar din ochi, precauţi.

– Sunteţi negustori?

Meir încuviinţă:

– Odată, familia noastră locuia în oraşul Hameln, din Germania. Acum zece ani ne-am mutat cu toţii la Angora, în Imperiul Bizantin, de unde călătorim şi spre răsărit şi spre apus, vânzând şi cumpărând.

– Ce negoţ faceţi?

– Un pic din asta, niţeluş din ailaltă… ridică Meir din umeri.

Rob fu încântat de răspuns. Ore întregi se gândise ce detalii să dezvăluie despre el însuşi, dar acum îşi dădea seama că nu ar fi trebuit să-şi bată capul; oamenii de afaceri nu spun prea multe.

– Dumneata unde mergi? îl întrebă tânărul pe nume Simon, făcându-l să tresară, căci crezuse că numai Meir ştia engleză.

– În Persia.

– Persia. Grozav! Ai familia acolo?

– Nu, mă duc să cumpăr. O iarbă, două, poate şi câteva leacuri.

– Ah, spuse Meir.

Evreii se uitară unii la alţii, acceptând pe loc răspunsul.

Era momentul să plece şi le ură noapte bună.

Cullen se uitase ţintă la el tot timpul cât stătuse de vorbă cu evreii şi când Rob se apropie de tabăra lui, scoţianul părea să-şi fi pierdut atitudinea prietenoasă de la început.

I-o prezentă fără entuziasm pe Margaret, fiica lui, dar fata îl salută pe Rob destul de politicos.

De aproape, părul ei roşu părea plăcut la atingere. Avea ochi reci şi trişti. Pometţii înalţi şi rotunzi păreau mari cât pumnii unui bărbat şi nasul şi bărbia erau frumoase, dar nu delicate. Avea pistrui pe faţă şi pe braţe şi nu era obişnuit să vadă o femeie atât de înaltă.

În timp ce încerca să se hotărască dacă e frumoasă sau nu, apăru Fritta şi-i adresă câteva cuvinte lui Seredy.

– Doreşte ca domnul Cole să stea de strajă în noaptea asta, spuse tălmaciul.

Aşa că, de la asfinţit, Rob începu să patruleze pe poziţia lui, care se întindea de la tabăra Cullenilor înapoi, de-a lungul a zece echipaje.

Mergând, văzu ce adunătură ciudată de oameni alcătuiseră caravana. Lângă o căruţă cu coviltir, o femeie cu pielea măslinie şi părul galben legăna un bebeluş, în timp ce soţul ei ungea hamurile, stând pe vine lângă foc. Doi bărbaţi îşi curăţau armele.

Un băiat arunca grăunţe unor găini grase, închise într-o cuşcă de nuiele. Un bărbat cadaveric şi soţia lui voinică se certau într-o limbă care lui Rob i se păru franceza.

Când patrulă a treia oară pe acelaşi drum, îi văzu pe evrei legănându-se şi cântând şi-şi dădu seama că-şi făceau rugăciunea de seară.

Din pădurea din spatele orăşelului începu să se ridice o stranie lună albă şi se simţi încrezător şi neobosit, pentru că făcea de acum parte dintr-o armată de o sută douăzeci de oameni şi asta era cu totul altceva decât să călătoreşti singur printr-un ţinut necunoscut şi ostil.

De patru ori somă pe cineva în decursul nopţii, dar nu erau decât membrii caravanei, care ieşiseră să răspundă unei nevoi fireşti.

Spre dimineaţă, când i se făcuse insuportabil de somn, fata lui Cullen ieşi din cortul tatălui ei. Trecu pe lângă el, fără să-l vadă. Rochia îi părea foarte neagră, iar picioarele, umede de rouă, îi sclipeau albe.

Făcu dinadins zgomot, îndepărtându-se în direcţia opusă, dar o privi de departe până se asigură că se întorsese teafără în cort. Apoi reîncepu să patruleze.

La primii zori, ieşi din post şi mâncă în grabă nişte pâine cu brânză. În timp ce mânca, evreii ieşiseră să se închine răsăritului. Poate că avea să fie supărător, pentru că păreau nişte oameni foarte religioşi. Îşi puseră pe frunte nişte cutiuţe negre şi-şi încrucişară pe braţe nişte şireturi de piele, apoi se pierdură în reverie, acoperindu-şi capetele cu şaluri de rugăciune. Când terminară, fu uşurat.

O înhămase prea devreme pe Calu şi trebui să aştepte. Deşii primii din caravană porniseră chiar în zori, soarele se ridicase cu totul când se mişcară şi ei din loc. Cullen mergea călare pe un cal alb, cu oase mari. Era urmat de Seredy pe o iapă cenuşie, ducând de frâu trei cai de povară. De ce aveau

nevoie doi oameni de trei animale de povară? Fiica încălecase un armăsar negru. Rob se gândi că şi crupa calului şi cea a femeii erau demne de admirat şi le urmă bucuros.

26
Farsi

Intrară repede în rutina călătoriei. În primele trei zile, atât scoţienii cât şi evreii îl tratară politicos şi îl evitară, stânjeniţi poate de faţa lui brăzdată sau de ciudăţenia căruţei. Intimitatea nu-i displăcuse niciodată şi fu mulţumit să fie lăsat cu gândurile lui.

Fata călătorea tot timpul în faţa lui şi o privea şi după ce făceau popas. Părea să aibă două rochii negre şi-şi spăla una dintre ele ori de câte ori avea ocazia. Era evident că era obişnuită cu greutăţile călătoriilor, dar şi ea şi Cullen aveau pe chipuri un aer melancolic, uşor de observat; după hainele lor, tânărul presupuse că erau în doliu.

Uneori, ea cânta încetişor.

În cea de-a patra dimineaţă, când caravana se mişca mai încet, descălecă şi-şi luă calul de frâu, dezmorţindu-şi picioarele. El o privi cum mergea pe lângă căruţa lui şi-i zâmbi. Ea avea nişte ochi foarte mari, de un albastru ca al stânjeneilor. Faţa ei cu pometi ridicaţi părea sensibilă şi nobilă. Avea gura mare, cu buze pline, extrem de mobile şi expresive.

– În ce limbă cânţi?

– Galeză. Noi îi spunem ersă.

– Aşa am crezut şi eu.

– Oh. Dar cum o să recunoască un Sassenach ersa?

– Ce e un Sassenach?

– Aşa le spunem noi celor care trăiesc la sud de Scoţia.

– Mi se pare că nu e un compliment.

– A, nu e, recunoscu fata, zâmbind şi ea.

– Mary Margaret! strigă tăios tatăl ei.

Ea porni imediat spre el, ca o fiică ascultătoare.

Mary Margaret?

El îşi dădu seama cu un sentiment neplăcut că putea să fie de vârsta Annei Mary. Când era fetiţă, sora lui avea părul castaniu, dar avea şi nuanţe roşcate…

Fata *nu* era Anne Mary, îşi spuse el hotărât. Ştia că trebuie să înceteze de a o vedea pe sora lui în orice femeie mai tânără, pentru că îndeletnicirea asta l-ar fi putut duce la nebunie.

Dar nu avea rost să se necăjească, pentru că, de fapt, fiica lui James Cullen nu-l interesa cu adevărat. Erau destule cu obrazul moale pe lume şi se decise să se ţină departe de asta de aici.

Tatăl ei părea că-i acordase o a doua şansă de a sta de vorbă, poate pentru că nu-l mai văzuse apropiindu-se de evrei. În cea de-a cincea zi de drum, James Cullen veni în vizită la el, cu o cană de rachiu de orz şi Rob îl întâmpină bucuros şi trase o duşcă din băutura lui.

– Te pricepi la oi, domnule Cole?

Când îi spuse că nu, Cullen se lumină, gata să-l înveţe tot ce ştia el.

– Sunt oi şi oi. În Kilmarnock, din ţinutul nostru, sunt mioare în greutate de numai o sută de ocale. Mi s-a spus că în răsărit sunt de două ori mai mari, cu lână lungă şi mai deasă decât a celor din Scoţia şi atât de plină, încât ploaia nu pătrunde prin veşmintele ţesute din ea.

Cullen îi mai spuse că avea de gând să cumpere de prăsilă oi dintre cele mai bune şi să le ia cu el în Kilmarnock. Asta îi cerea un capital solid şi bunuri pe care să le poată vinde şi acum Rob înţelese rostul atâtor cai de povară. Şi chibzui că pentru scoţieni ar fi fost bine să aibă şi nişte gărzi de corp.

– E o călătorie lungă. Vei fi multă vreme departe de stânele dumitale.

– Le-am lăsat în grija unor rude de încredere. A

fost o hotărâre grea, dar… Cu şase luni înainte de a părăsi Scoţia, mi-am îngropat nevasta.

Cullen făcu o grimasă şi trase o înghiţitură lungă din cană.

Asta le explica tristeţea, se gândi Rob. Bărbierul-felcer din el îl făcu să întrebe care fusese cauza morţii femeii.

– Avea umflături tari în amândoi sânii, îşi drese Cullen vocea. S-a făcut palidă, a slăbit, nu mai avea poftă de nimic. La sfârşit a avut dureri groaznice. A mai durat până a murit, dar tot nu-mi venea să cred că se întâmplase. O chema Jura… Ei… Şase luni am umblat numai beat, dar nu mă ajuta cu nimic. De ani de zile vorbeam că mă voi duce în Anatolia să cumpăr prăsilă bună, dar nu mă gândeam că am să ajung s-o fac. Aşa, m-am hotărât să plec.

Îi oferi tânărului cana şi nu păru ofensat când el clătină din cap.

– E timpul să mă uşurez, spuse el cu un zâmbet blând.

Terminase aproape singur băutura şi, când încercă să se ridice, Rob trebui să-l ajute.

– Noapte bună, domnule Cullen. Vă rog să mai veniţi.

– Noapte bună, domnule Cole.

Privindu-l cum se îndepărta clătinându-se, Rob se gândi că nu pomenise nici măcar un cuvânt de fiica lui.

În după-amiaza următoare, un samsar francez pe nume Felix Roux, al treizeci şi optulea în caravană, fu azvârlit de pe calul care se speriase de un bursuc. Se izbi de pământ cu putere, rupându-şi braţul stâng. Kerl Fritta trimise după bărbier, care veni şi-i aşeză osul, imobilizând braţul. Rob se strădui să-l facă pe Roux să înţeleagă că, deşi braţul îl va durea cumplit la călărit, putea totuşi să continue să călătorească în caravană. Până la urmă, fu nevoit să trimită după Seredy, ca să-i explice

pacientului ce dorea de la el.

Pe drumul înapoi până la căruţă păşi gânditor. Fusese de acord să-i consulte pe călătorii bolnavi de câteva ori pe săptămână. Deşi îl plătea şi el pe Seredy, ştia că nu-l poate folosi ca tălmaci pe servitorul lui James Cullen.

Ajungând la căruţă, îl văzu pe Simon ben ha-Levi stând pe pământ şi reparând chinga unei şei şi se apropie de tânărul evreu:

– Ştii franceza şi germana?

Tânărul dădu din cap, tăind cu dinţii un fir cerat cu care cususe chinga.

Rob îi vorbi şi ha-Levi ascultă. La sfârşit fu de acord să tălmăcească pentru bărbier, deoarece termenii de lucru erau generoşi şi nu i se cerea prea mult timp. Rob fu mulţumit.

– Cum de vorbeşti atâtea limbi?

– Suntem negustori între ţări. Călătorim mereu şi avem rude în toate pieţele mari ale lumii. Limbile străine fac parte din meseria noastră. De exemplu, micul Tuveh studiază limba mandarinilor, pentru că va călători peste trei ani pe Drumul de Mătase până la prăvălia unchiului meu, unde va lucra.

Îi spuse că unchiul lui, Issachar ben Nachum, conducea o ramură importantă de-a familiei lor în Kai Feng Fu. De acolo trimitea, o dată la trei ani, caravane cu mătăsuri, piper şi alte mirodenii orientale la Meshed, în Persia. Şi de când Simon era mic, el şi alţi bărbaţi din familia lui călătoriseră de la casa lor din Angora până la Meshed, de unde însoţiseră caravana de mărfuri scumpe înapoi în regatul franc de la răsărit.

Rob J. simţi că-i sporesc bătăile inimii:

– Ştii limba persană?

– Desigur. Farsi.

Rob îl privi tâmp.

– Limba se numeşte Farsi.

– Mă înveţi şi pe mine?

Simon ha-Levi ezită, pentru că această

îndeletnicire i-ar fi luat destul de mult timp.

– Plătesc bine.

– De ce vrei să ştii Farsi?

– Voi avea nevoie de limbă când ajung în Persia.

– Vrei să faci afaceri permanente? Să revii mereu în Persia ca să cumperi ierburi şi doctorii, aşa cum facem noi cu mătăsurile şi mirodeniile?

– Poate, ridică Rob J. din umeri, cu o nepăsare demnă de viclenia lui Meir ben Asher. Un pic din asta, niţeluş din ailaltă.

Simon rânji, apoi începu să zgârie, cu un băţ în ţărână, prima lecţie. Nu ieşi cine ştie ce şi Rob îşi luă din căruţă uneltele de desen şi un disc de mesteacăn curat. Simon începu să-l înveţe limba Farsi exact cum îl învăţase Mama să citească în engleză: de la alfabet. Literele persane erau compuse din puncte şi linii îmbârligate! Doamne fereşte! Limba scrisă semăna cu găinaţul, urmele păsărilor, crengi uscate şi viermi care se încolăceau unul peste altul.

– N-o s-o-nvăţ niciodată, spuse descurajat.

– Ba da, răspunse flegmatic Simon.

Rob J. luă tăbliţa de lemn înapoi în căruţă. Mâncă încet, străduindu-se să-şi înfrâneze surescitarea, apoi se aşeză şi începu să se instruiască.

27
Santinela tăcută

Ieşiră din munţi pe un loc drept, pe care şoseaua romană îl tăia exact în două până unde vedeai cu ochii. De-o parte şi de alta a căii erau ogoare negre. Oamenii începuseră să strângă grânele şi legumele târzii; vara se terminase. Sosiră la un lac uriaş şi îi ocoliră ţărmul timp de trei zile, oprindu-se seara să cumpere provizii dintr-un oraş numit Siofok. Nu era un oraş prea mare. Avea clădiri scunde şi locuitorii erau nişte meşteşugari şmecheri, dar lacul – numit Balaton – era de vis, cu apa întunecată şi încremenită ca o piatră preţioasă, emanând dimineaţa un fum alburiu, când Rob se sculă şi evreii îşi făcură rugăciunea.

Era amuzant să-i urmărească pe evrei. Aceste creaturi ciudate făceau mătănii şi parcă Dumnezeu jongla cu capetele lor, aplecându-le pe fiecare în momente diferite, dar păstrând un ritm misterios în legănarea lor. Când terminară şi el le propuse să înoate împreună, făcură feţe-feţe din cauza frigului, dar deodată începură să sporovăiască în limba lor. Meir spuse ceva şi Simon dădu din cap şi se îndepărtă; era santinelă. Ceilalţi şi Rob fugiră spre ţărm şi-şi aruncară hainele, stropindu-se în apa de la mal ca nişte copii. Tuveh era înotător bun şi se avântă în larg. Judah ha-Cohen abia dădea din mâini şi Gershom ben Shemuel, care avea o burtă rotundă izbitor de albă în contrast cu faţa arsă de soare, plutea pe spate şi lălăia un cântec numai pentru el. Meir fu o surpriză.

– Mai bun ca *mikva!* strigă el.

– Ce e mikva? întrebă Rob, dar omul cel bondoc plonjă şi începu să se depărteze de mal cu

mişcări puternice şi egale.

Rob înotă după el, gândindu-se că i-ar fi plăcut mai mult să fie cu o femeie. Încercă să-şi amintească femeile cu care înotase. Erau vreo şase şi făcuse dragoste cu fiecare, înainte sau după ce înotaseră. De câteva ori fusese în apă, cu umezeala intrându-le peste tot…

Nu atinsese de cinci luni nicio femeie. Era cea mai lungă perioadă de abstinenţă a lui, de când Editha Lipton îl iniţiase în lumea senzualităţii. Se zbătu în apa foarte rece, încercând să scape de nevoie.

Când îl depăşi pe Meir, îl împroşcă tare cu apă.

Meir se scutură şi tuşi:

– Creştinule! îi strigă ameninţător.

Rob îl stropi din nou şi Meir se apropie de el. Rob era mai înalt, dar Meir era puternic! Îl împinse pe Rob la fund, dar tânărul îşi încleştă degetele în barba lui şi-l trase cu el, tot mai jos, în adânc. Scufundându-se, simţea cum de el se agaţă stropi de apă, tot mai reci, până când îl îmbrăcară într-o piele de argint îngheţat.

Tot mai jos.

Până când, în acelaşi timp, amândoi intrară în panică la gândul că se puteau îneca din joacă. Se despărţiră şi se ridicară, ieşind la suprafaţă cu gurile deschise după aer. Înotară spre ţărm împreună, niciunul victorios sau învins. Ieşiră din apă tremurând în aerul rece al toamnei şi se grăbiră să se îmbrace. Meir îi observă penisul circumcis şi se uită la el.

– Un cal mi-a muşcat vârful, spuse Rob.

– O iapă, fără îndoială, spuse Meir pe un ton solemn.

Le murmură celorlalţi ceva pe limba lor, făcându-i să rânjească la Rob. Chiar pe piele, evreii purtau nişte veşminte cu franjuri caraghioase. Goi, erau ca oricare alţi bărbaţi; îmbrăcaţi, deveniră din nou exotici şi străini.

Văzură că Rob îi studia, dar el nu le ceru să-i explice rostul veşmintelor de dedesubt şi niciunul nu se oferi voluntar.

După ce lăsară în urmă lacul, peisajul se schimbă. Milă după milă pe drumul roman, parcursă printre câmpii care se repetau insuportabil de monoton, Rob J. îşi căută refugiul în imaginaţie, vizualizând şoseaua aşa cum fusese după construcţie, o *via* într-o reţea vastă care le permisese romanilor să cucerească lumea. Întâi veneau călăreţii, apoi generalul în carul lui condus de un sclav, înconjurat de trompetişti care sunau gloria sau pericolul. Apoi, călări, tribunii şi *legati*, ofiţerii, urmaţi de o legiune, o pădure de suliţe – zece cohorte de luptători ucigaşi dintre cei mai nemiloşi din istorie. Şase sute de oameni la o cohortă, fiecare sută condusă de un centurion. Iar după ei, mii de sclavi pentru a face toate muncile grele, târând *tormenta,* uriaşa maşinărie de război, adevărata cauză a construirii şoselelor: berbeci de asediu enormi, catapulta care umplea cerul de săgeţi, uriaşa balistă, praştiile zeilor, care trimiteau bolovani pe capetele duşmanilor. Iar la urmă, carele încărcate cu *impedimenta,* bagajele, cu care călătoreau soţiile şi copiii, târfele, negustorii şi funcţionarii oficiali, furnicile istoriei, care trăiau din rămăşiţele ospăţului roman.

Acum, armata aceea era doar o legendă, cei care o urmau se făcuseră ţărână, conducătorii la fel ca şi sclavii. Dar şoselele rămăseseră, căi indestructibile, uneori atât de drepte că îţi năuceau mintea.

Fata Cullen mergea din nou pe lângă căruţa lui, cu calul legat de unul din animalele de povară.

– Nu vii cu mine, doamnă? Căruţa ar fi o schimbare pentru dumneata.

Fata şovăi, dar, când îi întinse mâna, i-o dădu pe a ei şi-l lăsă s-o tragă pe capră.

– Ţi s-a vindecat frumos obrazul, observă ea, îmbujorându-se, dar neputând să se abţină. A rămas numai o liniuţă de la ultima zgârietură. Cu puţin noroc, n-o să mai rămână niciun semn.

Simţi că i se aprind obrajii şi-şi dori ca ea să nu se mai uite la faţa lui.

– Cum te-ai rănit?

– O întâlnire cu tâlharii.

Mary Cullen inspiră adânc:

– Mă rog lui Dumnezeu să ne păzească de aşa ceva.

Apoi îl privi gânditoare:

– Unii spun că cel care a stârnit zvonurile cu bandiţii maghiari e chiar Kerl Fritta, ca să-i înspăimânte pe călători şi să-i facă să se alăture caravanei.

– Nu e imposibil ca stăpânul Fritta să fi făcut asta, ridică Rob din umeri. Maghiarii nu par ameninţători.

Pe lângă drum, oamenii culegeau varză.

Cei doi tineri tăcură. Hurducăturile neîntrerupte ale căruţei îl făceau foarte conştient de şoldul şi coapsa ei tare şi aroma cărnii ei semăna cu cea a tufelor de zmeură încălzite de soare.

Deşi se culcase cu femei în toată Anglia, simţi că vocea i se îneacă:

– Întotdeauna ai avut cel de-al doilea nume Margaret?

Ea îl privi uluită:

– Întotdeauna.

– Nu-ţi aduci aminte să fi avut şi alt nume?

– Când eram copil, tata îmi spunea ţestoasa, fiindcă uneori făceam aşa.

Îşi închise ochii foarte încet, apoi clipi alene.

Dorea atât de mult să-i atingă părul, încât abia îşi ţinea firea. Pe obrazul stâng, ea avea o cicatrice mică, vizibilă numai foarte de aproape. El se uită repede în altă parte.

Tatăl ei se răsuci în şa şi-şi văzu fiica în căruţă. Cullen îl văzuse de mai multe ori pe Rob în

companía evreilor şi neplăcerea din vocea lui fu evidentă când o strigă pe Mary Margaret.

Ea se pregăti să plece:

– Care e cel de-al doilea nume al dumitale, domnule Cole?

– Jeremy.

Ea dădu din cap cu seriozitate, dar ochii ei îl ironizau.

– Şi a fost întotdeauna Jeremy? Nu-ţi aduci aminte să fi avut şi alt nume?

Îşi adună fustele şi sări pe pământ, uşoară ca o sălbăticiune. Îi zări o clipă picioarele albe şi o plezni pe Calu cu hăţurile, furios că pentru ea, el era doar un prilej de amuzament.

În seara aceea, după cină, îl căută pe Simon pentru cea de-a doua lecţie şi descoperi că evreii aveau cărţi. La şcoala de la sf. Botolf, unde mersese când era mic, erau trei cărţi, o Biblie şi un Nou Testament, amândouă în latină şi un calendar religios în engleză, care cuprindea lista sărbătorilor recomandate pentru a fi respectate. Fiecare pagină era făcută din piele de viţel sau de miel, prelucrată. Fiecare literă era scrisă de mână, presupunând o muncă uriaşă, ceea ce făcea cărţile să fie nişte obiecte rare şi scumpe.

Evreii păreau să aibă multe cărţi – află mai târziu că aveau şapte – într-un mic scrin îmbrăcat în piele.

Simon alese una scrisă în Farsi şi începură s-o studieze: Rob căuta în text literele pe care i le spunea Simon. Învăţase alfabetul Farsi repede şi bine. Simon îl lăudă şi-i citi un pasaj din carte, pentru ca Rob să audă melodia limbii. După fiecare cuvânt se oprea şi-l punea pe Rob să-l repete.

– Cum se numeşte cartea asta?

– Este Coranul, Biblia lor, spuse Simon şi traduse:

Glorie Celui Preaînalt şi Preamilostiv;
El a creat Totul şi l-a creat pe Om.
Omului, i-a dat un loc deosebit în Creaţie.
L-a onorat, numindu-l Trimisul Lui,
Şi pentru aceasta, i-a dăruit balsamul înţelegerii,
I-a curăţit simţurile şi i-a ascuţit spiritul.

– Îţi voi da în fiecare zi câte o listă cu zece cuvinte şi expresii persane, spuse Simon. Trebuie să le reţii pentru lecţia următoare.

– Dă-mi douăzeci şi cinci de cuvinte în fiecare zi, spuse Rob, care ştia că la Constantinopol va trebui să se despartă de profesorul lui.

– Bine, douăzeci şi cinci, zâmbi Simon.

A doua zi, Rob învăţă uşor cuvintele, pentru că şoseaua era încă dreaptă şi lină şi Calu trăgea fără să fie nevoie să-i ţină strâns hăţurile. Rob îşi dădu seama că pierdea timp şi la lecţia de a doua zi, îi ceru lui Meir ben Asher permisiunea de a lua cartea persană în căruţa lui, pentru a putea studia toată ziua, când drumul era uşor.

Meir îl refuză ferm:

– Cartea nu trebuie să ne scape din ochi. O poţi citi numai când suntem şi noi lângă ea.

– N-ar putea Simon să meargă în căruţa mea?

Fu sigur că Meir era gata să spună din nou „nu”, dar Simon vorbi:

– Aş putea folosi timpul ca să verific registrele de socoteli.

Meir chibzuia.

– Omul ăsta va fi un învăţat, spuse liniştit Simon. Văd deja în el o mare râvnă pentru studiu.

Evreii îl priviră cu alţi ochi pe Rob, iar Meir dădu în cele din urmă din cap:

– Poţi lua cartea cu tine în căruţă.

În seara aceea adormi dorindu-şi ca dimineaţa să vină mai repede şi se trezi devreme şi nerăbdător, o nerăbdare aproape dureroasă.

Aşteptarea fu şi mai dificilă pentru că trebui să-i urmărească pe evrei pregătindu-se alene pentru o nouă zi: Simon se duse în pădure să se uşureze, Meir şi Tuveh plecară căscând să se spele la pârâu, apoi toţi se legănară şi bolborosiră la slujba de dimineaţă şi Gershom şi Judah serviră micul dejun, compus din pâine şi terci.

Niciun îndrăgostit nu-şi aşteptase vreodată iubita cu atâta ardoare.

– Haide odată, evreu împiedicat, mormăi el, repetându-şi a zecea oară lecţia de vocabular persan.

În cele din urmă, Simon veni cu cartea, cu un registru mare de socoteli şi cu un cadru de lemn ciudat, pe care se înşirau rânduri dese cu bile de lemn pe ele.

– Ce e asta?

– Un abac. O unealtă de numărat, bună pentru sume, spuse Simon.

După ce caravana se puse în mişcare, eficacitatea noului lor aranjament fu dovedită. Cu toate că şoseaua părea netedă, roţile căruţei se mai hurducau pe pietre, făcând scrisul cu neputinţă. Dar putea citi şi amândoi se puseră pe treabă, în timp ce străbăteau ţinutul de câmpie.

Nu înţelegea nicio iotă din cartea persană, dar Simon îi spusese să citească literele şi cuvintele Farsi până când le pronunţa cu uşurinţă. O dată, dădu peste o expresie de pe lista de la Simon, *koc-homedy,* „Vii cu un gând bun” şi se simţi triumfător recunoscând-o.

Uneori îşi ridica ochii spre spatele lui Mary Margaret Cullen. Acum călărea aproape de tatăl ei, la insistenţele lui, fără îndoială, căci Rob îl văzuse posomorându-se când îl văzuse pe Simon urcând în căruţa lui. Călărea cu spatele foarte drept şi cu capul ridicat, de parcă toată viaţa se legănase într-o şa.

Până la prânz, îşi învăţă lista de cuvinte şi expresii.

– Nu ajung douăzeci şi cinci. Trebuie să-mi dai mai multe.

Simon zâmbi şi-i mai dădu cincisprezece cuvinte. Evreul vorbea puţin şi Rob se obişnui cu clinchetul bilelor de abac mişcate mereu de degetele lui agere.

Pe la mijlocul după-amiezii, Simon bombăni şi Rob ştiu că descoperise o greşeală în socoteli. Registrul conţinea, în mod evident, rezultatele multor tranzacţii; brusc, Rob se gândi că evreii duceau acasă profiturile obţinute de la caravana pe care o însoţiseră din Persia în Germania şi de aceea nu-şi lăsau niciodată lucrurile nepăzite. În faţa lui era Cullen, care se ducea în Anatolia cu bani mulţi, ca să cumpere oi. În spatele lui erau evreii, care purtau sigur asupra lor o sumă mare. Dacă bandiţii ar afla de asemenea pradă, se gândi nelalocul lui, ar aduna o armată de tâlhari şi nici chiar o caravană atât de numeroasă nu ar fi în siguranţă. Dar nu era tentat să părăsească poziţia, pentru că, dacă ar fi călătorit singur, ar fi fost un om mort. Aşa că-şi alungă din minte toate temerile şi zi după zi, pe capra căruţei şi ţinând slab hăţurile, îşi aţintea ochii asupra cărţii sfinte a Islamului.

Urmă un timp frumos, cu un cer de toamnă atât de albastru, încât îi veneau în minte ochii lui Mary Cullen, pe care nu-i prea vedea, pentru că ea se ţinea la distanţă de el. Fără îndoială, aşa îi ordonase tatăl ei.

Simon termină de verificat socotelile şi nu mai avu nicio scuză pentru a sta în căruţă, dar deja Meir se împăcase cu ideea de a-i lăsa lui Rob cartea persană.

Simon îl antrena cu asiduitate pentru meseria de negustor.

– Care e unitatea de bază a greutăţii la persani?

– Este *man*-ul, Simon, cam o treime din baniţa noastră.

– Spune-mi celelalte greutăţi.

– *Ratel*-ul, a şasea parte dintr-un man. *Dirham*-ul, a cincizecea parte a ratelului. Un *mescal* este o jumătate de dirham. Un *dung,* a şasea parte dintr-un mescal. Şi *bobul de orz,* o pătrime într-un dung.

– Foarte bine, aşa e!

Când nu era testat, Rob punea el tot felul de întrebări:

– Te rog, Simon, cum se spune la „bani"?

– *Ras.*

– Simon, dacă eşti bun… ce înseamnă asta din carte, *Sonab a caret?*

– Meritul pentru viaţa viitoare, din Paradis.

– Simon…

Simon gemea şi Rob ştia că devenise sâcâitor, aşa că se abţinea până când capul i se umplea din nou de întrebări şi trebuia să le rostească tare.

De două ori pe săptămână, Simon îi traducea cuvintele pacienţilor, urmărindu-l şi ascultându-l. De data aceasta, Rob era expertul şi Simon, cel care punea întrebări.

Un docher francez cu o expresie stupidă şi surâzătoare veni la bărbier să i se plângă de dureri în genunchi, în încheieturile cărora avea umflături tari. Rob îi dădu o alifie din ierburi şi seu şi-i spuse să mai vină peste două săptămâni, dar omul se întoarse peste una. De data asta, arătă că avea aceleaşi umflături şi la subsuori. Rob îi dădu două sticle de Universal Specific şi-l expedie.

Când toţi pacienţii plecară, Simon se întoarse către el:

– Ce se întâmplă cu francezul?

– Poate că umflăturile îi vor trece. Dar eu cred că o să-i apară şi mai multe, pentru că are bubo. Dacă este aşa, va muri curând.

– Nu poţi face nimic? clipi Simon.

– Sunt un bărbier-felcer ignorant. Poate că se află undeva un doctor mare care l-ar putea ajuta.

– N-aş face meseria asta, spuse încet Simon, decât după ce aş învăţa tot ce se poate şti despre

ea.

Rob îl privi, dar nu spuse nimic. Îl şoca faptul că evreul văzuse dintr-o dată şi cu atâta claritate ceea ce lui îi scăpase atâta vreme.

În noaptea aceea, fu zgâlţâit de Cullen:

– Grăbeşte-te, omule, pentru Dumnezeu, spuse scoţianul.

Se auzeau ţipetele unei femei.

– Mary?

– Nu, nu. Vino cu mine.

Era o noapte neagră, fără lună. În spatele corturilor evreilor, cineva aprinsese torţe şi în lumina lor tremurătoare, Rob văzu un om care trăgea să moară.

Era Raybeau, francezul cadaveric, acela care ocupa loc în caravană la trei poziţii după Rob. Avea gâtlejul spintecat şi din el cursese o baltă lucioasă şi întunecată, viaţa lui.

– Era santinelă în noaptea asta, spuse Simon.

Mary Cullen era cu femeia isterizată, soţia corpolentă cu care Raybeau se certa tot timpul. Sub degetele lui Rob, gâtlejul omului era alunecos. Se auzi un bolborosit şi Raybeau se mai încordă un moment către glasul sfâşietor al femeii, înainte de a se chirci şi a muri.

Deodată tresăriră, auzind tropote.

– Sunt numai călăreţi trimişi de Fritta, spuse Meir din umbră, cu o voce liniştită.

Toată caravana era trează şi înarmată, dar curând, călăreţii dădură de veste că nu fuseseră mulţi tâlhari. Poate că ucigaşul fusese singur, sau un cercetaş; în orice caz, se făcuse nevăzut.

În noaptea aceea nu mai dormiră prea mult. Dimineaţa, Gaspar Raybeau fu îngropat lângă şoseaua romană. Kerl Fritta intonă slujba de îngropăciune în grabă şi apoi oamenii plecară şi se pregătiră cu nervozitate de drum. Evreii îşi împovărară catârii şi legară pachetele strâns, ca să nu atârne dacă aveau să fie nevoiţi s-o ia la galop.

Rob văzu printre lucrurile lor o geantă îngustă de piele, care părea grea; credea că îi poate ghici conţinutul. Simon nu veni la căruţă, rămânând lângă Meir, gata să lupte sau să fugă, după caz.

În ziua următoare ajunseră la Novi Sad, un oraş înfloritor de pe Dunăre, unde aflară că şapte călugări franci, în călătorie către Ţara Sfântă, fuseseră atacaţi de bandiţi cu trei zile înainte, jefuiţi, chinuiţi şi ucişi.

Următoarele trei zile călătoriră pregătiţi de atac, dar nu li se întâmplă nimic până la Belgrad. Acolo cumpărară de la ţărani, printre alte provizii, prune mici, roşii şi acrişoare, foarte aromate şi măsline verzi, pe care Rob le mâncă imediat. Luă masa la o cârciumă, dar nu-i plăcu amestecul de cărnuri grase, tocate şi amestecate pe farfurie şi cu un gust rânced.

La Novi Sad şi la Belgrad plecaseră mai mulţi călători din caravană şi veniseră alţii, aşa că Rob şi tovarăşii lui nu mai făceau parte din ariergarda vulnerabilă.

După Belgrad, intrară în nişte dealuri care se prefăcură curând în munţii cei mai prăpăstioşi, cu râpe semănate cu bolovani ascuţiţi, ca nişte dinţi rânjiţi. Pe înălţimi, aerul tăios le aduse aminte de iarnă. Munţii aceştia trebuiau să fie groaznici când cădea zăpada.

Nu mai putea lăsa hăţurile slabe. La coborâre trăgea de ele, iar la urcare împingea căruţa din spate. Când îl dureau braţele şi sufletul i se înnegura, îşi aducea aminte cum îşi trecuseră romanii *tormenta* peste aceleaşi piscuri. Dar ei aveau mii de sclavi, iar Rob J. nu avea decât o iapă obosită, care trebuia condusă cu cea mai mare grijă. Serile, ţeapăn şi epuizat, se târa la tabăra evreilor şi uneori făceau un fel de lecţie. Dar Simon nu se mai urcă în căruţă şi, în unele zile, Rob nu reuşea să înveţe nici zece cuvinte persane.

28
Balcanii

Kerl Fritta era acum în elementul lui şi Rob îl privi cu admiraţie pentru prima dată, căci conducătorul caravanei era pretutindeni, ajutând la reparaţia căruţelor, îndemnându-i pe oameni la drum aşa cum mână un căruţaş bun vitele. Drumul era pietros. Pe întâi octombrie, pierdură jumătate de zi să dea la o parte pietrele care blocaseră calea. Se întâmplau mereu accidente şi Rob legă într-o săptămână două braţe fracturate. Calul unui negustor normand se împiedică şi răsturnă căruţa peste el, zdrobindu-i piciorul. Trebuiră să-l ducă pe o targă trasă de doi cai, până ajunseră la o casă ai cărei gospodari fură de acord să-l îngrijească. Îl lăsară acolo pe accidentat, sperând ca fermierul să nu-l ucidă imediat ce caravana dispărea din vedere.

– Am trecut de ţinutul maghiarilor şi suntem acum în Bulgaria, îi spuse Meir într-o dimineaţă.

Nu prea-i păsa, pentru că pietrele şi vântul erau la fel de duşmănoase. Cu cât vremea se înrăutăţea, cu atât călătorii începură să pună pe ei tot mai multe veşminte groase, care mai de care mai ciudate, până când caravana deveni o adunătură de creaturi înfofolite în cârpe colorate.

Într-o dimineaţă înnourată, catârul de povară pe care Gershom ben Shemuel îl trăgea după el se împiedică şi căzu în genunchi, iar piciorul stâng din faţă i se rupse cu un zgomot sec sub greutatea poverii. Bietul catâr începu să zbiere sfâşietor.

– Ajută-l! strigă Rob şi Meir ben Asher îl ajută aşa cum putea, tăindu-i o venă din gâtlejul asudat.

Imediat, se apucară să-l descarce de bagaje. Gershom şi Judah trebuiră să ridice amândoi

geanta de piele şi se certară pe limba lor. Catârul rămas ducea deja una din genţile grele şi Rob îşi dădu seama că Gershom susţinea, pe bună dreptate, că povara l-ar fi doborât repede dacă-l mai încărcau.

Călătorii din spatele lor strigau la ei să pornească, pentru că cei din faţă se îndepărtau.

Rob fugi până la evrei:

– Puneţi geanta în căruţa mea.

Meir şovăi, apoi clătină din cap:

– Nu.

– Atunci, duceţi-vă dracu, spuse Rob grosolan, mâniat de lipsa de încredere care i se dovedea.

Meir spuse ceva şi Simon fugi după el:

– O să agaţe pachetul de calul meu. Pot să merg eu în căruţă? Numai până cumpărăm alt catâr.

Rob îi făcu semn să urce pe capră. Multă vreme, mână în tăcere, neavând poftă de lecţii de persană.

– Nu înţelegi, spuse Simon. Meir trebuie să ţină geanta cu el. Nu sunt banii lui. Unii aparţin familiei, iar cei mai mulţi sunt ai investitorilor. Banii sunt daţi în grija lui, răspunde pentru ei.

Cuvintele îl făcură să se simtă mai bine. Dar ziua fu proastă în continuare. Drumul era greu şi Calu obosise vizibil la căderea serii, din cauza prezenţei celei de-a doua persoane în căruţă.

Înainte de a cina, el şi Simon trebuiră să meargă la pacienţi. Vântul puternic îi împinse până în spatele căruţei lui Kerl Fritta. Acolo îi aşteptau o mână de oameni şi, spre mirarea lor, printre ei era şi Gershom ben Shemuel. Evreul butucănos şi solid îşi ridică veşmântul şi-şi dădu jos pantalonii şi Rob văzu un furuncul urât pe fesa lui dreaptă.

– Spune-i să se aplece.

Gershom scrâşni din dinţi când fu muşcat de bisturiul lui Rob şi puroiul fu lăsat să iasă. Apoi gemu şi blestemă pe limba lui tot timpul cât Rob curăţă infecţia până când nu mai rămase decât

sânge curat.

– N-o să poată sta în şa câteva zile.

– Trebuie, spuse Simon. Nu-l putem părăsi pe Gershom.

Rob oftă. Evreii erau o pacoste în ziua aceea.

– Poţi lua calul lui, iar el să meargă în căruţa mea.

Simon dădu din cap.

Urmă docherul zâmbitor. De data asta, mici umflături îi apăruseră între coapse şi bubele de la genunchi şi subsuori crescuseră şi erau mai dureroase. Luă mâinile omului într-ale lui.

– Spune-i că va muri.

– Fii blestemat, se răsti Simon la el.

– Spune-i că eu zic că va muri.

Simon înghiţi şi începu să vorbească blând. Rob văzu cum zâmbetul dispărea de pe faţa mare şi stupidă, apoi francezul îşi trase mâinile şi ridică un pumn asupra bărbierului, mormăind ceva.

– Spune că eşti un mincinos nebun, spuse Simon.

Rob aşteptă cu ochii în ochii bolnavului, până când acesta scuipă pe jos şi se împletici de acolo.

Rob le vându rachiu unor bolnavi care tuşeau, apoi îl trată pe un maghiar care-şi dislocase degetul mare prinzându-şi-l în şa.

Apoi plecă, lăsându-l pe Simon, vrând să scape de locul şi de oamenii aceia. Caravana se răspândise: fiecare îşi căutase un bolovan mare, care să-l apere de vânt. Trecând pe lângă ultima căruţă, o văzu pe Mary Cullen stând pe o piatră, deasupra drumului.

Era nepământeană. Îşi ţinea deschis cojocul greu, cu amândouă mâinile, cu capul dat pe spate şi ochii închişi. Părea că se purifică în vântul care se năpustea împotriva ei cu forţa unui şuvoi de apă. Haina i se umfla şi flutura. Rochia neagră i se lipise de trup, subliniindu-i sânii grei, cu sfârcuri pline, rotunjimea stomacului şi buricul, coapsele puternice. Simţi o tandreţe caldă şi ciudată, care

făcea sigur parte dintr-un farmec, pentru că ea arăta ca o vrăjitoare. Părul lung i se învolbura în jurul capului ca un foc jucăuş.

Nu putu îndura gândul ca ea să deschidă ochii şi să-l vadă privind-o; se întoarse şi se îndepărtă.

La căruţă, îşi dădu seama cu tristeţe că avea prea mult bagaj pentru a-l mai urca înăuntru şi pe Gershom, care trebuia să stea pe burtă. Singurul mod în care ar fi putut face loc era să renunţe la bancă. Scoase afară cele trei bucăţi, amintindu-şi de câte ori le întinseseră el şi Bărbierul, improvizând o scenă. Apoi, ridicând din umeri, luă o piatră şi le sfărâmă în lemne de foc. Avea deja cărbuni într-un ceaun şi făcu focul în dosul căruţei. Afară se întuneca şi el punea resturile băncii să ardă.

Nu prea era probabil ca numele Anne Mary să fi fost schimbat în Mary Margaret. Şi părul unui copil care s-a născut cu el castaniu, chiar cu nuanţe roşcate, nu poate căpăta o strălucire arămie de o asemenea splendoare, îşi spuse el, pe când doamna Buffington veni miorlăind să se tolănească lângă el, la foc.

Pe douăzeci şi doi octombrie, aerul se umplu de ace de gheaţă care le erau trimise în faţă de vântul aspru, înţepându-le pielea descoperită.

– Cam devreme pentru rahatul ăsta, îi spuse Rob lui Simon, morocănos.

Simon stătea din nou în căruţă, pentru că Gershom se făcuse bine.

– Pentru Balcani, nu-i devreme, spuse Simon.

Mergeau din nou pe pante abrupte, cu păduri de fagi, stejari şi pini în jur, dar şi cu râpe golaşe şi pietroase, care arătau de parcă o zeitate furioasă ar fi smuls în locul acela bucăţi întregi din munte. Treceau şi pe lângă mici lacuri formate de cascade lungi, care se revărsau în defileuri adânci.

În faţa lui, cei doi Cullen erau aproape de nedeosebit în cojoacele şi căciulile lor de oaie,

identice, dar el ştia că creatura încotoşmănată de pe calul negru era Mary.

Zăpada nu se aşternu pe drum şi călătorii reuşeau să înainteze, dar nu destul de repede pe cât voia Kerl Fritta, care se năpustea de la un capăt la celălalt al caravanei, îndemnându-i să se grăbească.

– Ceva l-a speriat de moarte pe Fritta, spuse Rob.

– Trebuie să ne ducă la Gabrovo înainte de a cădea multă zăpadă, spuse Simon. Trecătoarea Poarta Balcanilor, pe unde trebuia s-o luăm, e deja închisă. Caravana va ierna la Gabrovo, aproape de intrarea în trecătoare. În oraşul acela sunt hanuri şi case care-i aşteaptă pe călători. Nu mai e niciun alt oraş apropiat de trecătoare care să poată adăposti o caravană aşa de mare ca a noastră.

Rob dădu din cap, înţelegând că avea un avantaj:

– Voi putea studia persana toată iarna.

– Nu vei avea cartea, spuse Simon. Nu vom sta la Gabrovo, cu caravana. Noi mergem în oraşul Tryavna, apropiat de acela, unde sunt evrei.

– Dar trebuie să am cartea. Şi am nevoie de lecţiile tale!

Simon ridică din umeri.

În seara aceea, după ce văzuse de iapă, Rob se duse la evrei şi-i găsi examinând nişte potcoave de cai cu despicături speciale. Meir îi dădu una lui Rob:

– Să-ţi faci un rând pentru iapa ta. Le ajută pe animale să nu alunece pe gheaţă şi pe zăpadă.

– Nu pot veni şi eu la Tryavna?

Meir şi Simon schimbară o privire; era clar că discutaseră despre el:

– Nu stă în puterea mea să-ţi asigur ospitalitatea acolo.

– Dar în a cui putere?

– Evreii de acolo sunt conduşi de un mare înţelept, rabinul Shlomo ben Eliahu.

– Ce e un rabin?

– Un învăţat. În limba noastră, rabin înseamnă „învăţătorul nostru” şi e un titlu de mare cinste.

– Acest Shlomo, înţeleptul, e un om cu nasul pe sus, rece cu străinii şi înţepat?

Meir zâmbi şi clătină din cap.

– Atunci, n-aş putea să mă duc la el şi să-i cer voie să stau lângă carte şi lângă lecţiile lui Simon?

Meir îl privi pe Rob fără să pretindă că întrebarea îl bucura. Tăcu multă vreme, dar, când fu clar, că Rob aştepta cu încăpăţânare un răspuns, oftă şi clătină din cap:

– Te vom duce la rabin.

29
Tryavna

Gabrovo era un oraş sumbru, cu locuinţe din nuiele împletite. Rob tânjea de luni de zile după o mâncare făcută de altcineva, o mâncare caldă la o masă de han. Evreii făcură un popas în Gabrovo, la un negustor, destul timp pentru ca Rob să poată vizita unul dintre cele trei hanuri. Mâncarea fu o dezamăgire cruntă: carnea era prea sărată, ca să nu se simtă că era stricată şi pâinea era tare şi cu găuri. Găzduirea prea nesatisfăcătoare şi preţul la fel. Dacă şi celelalte două hanuri erau la fel de proaste, călătorii aveau în faţă o iarnă grea, pentru că fiecare cameră gemea de saltele puse una lângă alta şi aveau să-şi sufle unul altuia în ceafă.

Grupul lui Meir ajunse la Tryavna în mai puţin de o oră. Oraşul se dovedi mult mai mic decât Gabrovo. Cartierul evreiesc – un grup de case cu acoperiş de paie şi pereţii argintaţi de vreme, înghesuite unele lângă altele – era separat de restul oraşului prin vii înzăpezite şi prin ogoare de unde vacile păşteau vârfurile ierbii degerate. Intrară într-o curte înnoroită, unde nişte băieţi le luară caii.

– Cel mai bine e să aştepţi aici, îi spuse Meir lui Rob.

Nu aşteptă mult. Simon veni curând şi-l conduse într-una din case, pe un coridor întunecat, cu miros de mere şi într-o cameră mobilată numai cu un scaun şi o masă plină de cărţi şi manuscrise. Pe scaun stătea un bătrân cu părul şi barba albe ca zăpada. Avea umeri rotunzi şi era butucănos şi ochii lui căprui erau apoşi de vârstă, dar reuşiră să-l pătrundă până în suflet pe Rob. Nu se făcură prezentări; era ca şi cum ar fi fost înfăţişat unui

lord.

– Rabinului i s-a spus că te îndrepţi către Persia şi ai nevoie de limba acelei ţări pentru afaceri, spuse Simon. Te întreabă dacă bucuria învăţăturii nu e un motiv suficient pentru a studia.

– Uneori, este bucurie în studiu, îi spuse Rob bătrânului. Pentru mine, adesea este mai mult o muncă grea. Învăţ limba persanilor pentru că sper că-mi va aduce ceea ce doresc.

Simon şi rabinul vorbiră între ei.

– Întreabă dacă în general eşti aşa de sincer. I-am spus că eşti destul de direct pentru a-i spune unui om că e pe moarte şi mi-a răspuns: „E îndeajuns de sincer."

– Spune-i că am bani şi voi plăti mâncarea şi adăpostul.

Înţeleptul clătină din cap:

– Aici nu e han. Cei care trăiesc aici trebuie să muncească. Dacă Cel Neştiut e milostiv, nu vom avea nevoie de un bărbier-felcer în această iarnă.

– Nu trebuie să fiu tratat ca un bărbier. Sunt dornic să fac orice muncă.

Degetele lungi ale rabinului îi pieptănară barba, în timp ce bătrânul reflecta. În cele din urmă îşi anunţă hotărârea.

– De câte ori vitele tăiate nu sunt *kasher,* îi spuse Simon, vei lua carnea şi i-o vei vinde măcelarului creştin din Gabrovo. Şi în timpul sâmbetelor, când evreii nu muncesc, vei pune pe foc în case.

Rob şovăi. Bătrânul evreu îi observă sclipirea din ochi şi-l privi cu interes.

– E ceva? şopti Simon.

– Dacă evreii nu muncesc sâmbăta, nu e sufletul meu condamnat dacă am grijă de foc?

Când i se traduse, rabinul zâmbi.

– Spune că: doar nu vrei să devii evreu, domnule Cole, nu-i aşa?

Rob clătină din cap.

– Atunci e sigur că poţi lucra fără teamă de

Sabat şi-ţi doreşte bun venit la Tryavna.

Rabinul îi arătă lui Rob locul unde avea să doarmă. Era un culcuş aflat la capătul unui grajd mare.

– În casa de studiu sunt lumânări. Aici nu se pot aprinde lumânări, din cauza fânului uscat, spuse sever rabinul prin Simon şi-l puse de îndată la lucru, să cureţe ieslele.

În noaptea aceea dormi pe paie, cu pisica la picioare. Doamna Buffington îl mai părăsi din când în când pentru a teroriza vreun şoarece, dar se întoarse de fiecare dată. Grajdul era întunecat şi umed, încălzit de trupurile vitelor şi după ce se obişnui cu rumegatul continuu şi cu duhoarea dulceagă de balegă, dormi confortabil.

La trei zile după sosirea lui Rob, intră şi iarna în Tryavna. Începu să ningă noaptea şi în următoarele două zile, zloata împroşcată de vânt alternă cu ninsoarea cu fulgi atât de mari, încât pluteau lenevoşi ca nişte ghemotoace de vată de zahăr. Când ninsoarea se opri, i se dădu o lopată şi ajută la curăţatul zăpezii din faţa uşilor, punându-şi o veche pălărie evreiască pe care o găsise în grajd. Vedea munţii albi strălucind în soare şi mişcarea în aer liber îl făcu optimist. După ce termină, nu-i mai rămase nimic de făcut, aşa că se duse la casa de studiu, o clădire friguroasă, încălzită de un foc atât de anemic, încât oamenii dinăuntru uitau uneori să-l mai alimenteze. Evreii stăteau la mese rotunde, meşterite grosolan şi studiau ore în şir, certându-se tare şi uneori aprig.

Limbii lor îi spuneau Vorbirea. Simon îi spuse că era un amestec de ebraică şi latină, plus câteva expresii din ţările unde trăiseră sau călătoriseră. Era o limbă anume pentru dispute; când studiau, adesea urlau unul la altul.

– Pentru ce se ceartă? îl întreba uluit pe Meir.

– Probleme juridice.

– Unde le sunt cărţile?

– Nu folosesc cărţi. Cei care ştiu legile, le-au ţinut minte auzindu-le de la dascălii lor. Cei care n-au învăţat încă legile, le învaţă ascultând. Întotdeauna a fost aşa. Sunt şi legi scrise, bineînţeles, dar numai pentru a fi uneori consultate. Oricine cunoaşte dreptul oral este dascăl în legi, aşa cum le-a auzit de la profesorul lui şi sunt multe interpretări, pentru că sunt mulţi profesori diferiţi. De aceea se ceartă. De câte ori dezbat, mai învaţă câte ceva despre legi.

În Tryavna îl numiră de la început Mar Reuven, evreiescul pentru Master Robert. Mar Reuven, bărbierul. Apelativul *Mar* îl deosebea de ei, care se chemau unul pe altul *Reb,* un titlu de cinstire indicând învăţătura primită, dar situându-i mai jos decât rabinul. În Tryavna nu era decât un singur rabin.

Erau un popor ciudat, se deosebeau de el şi la înfăţişare şi la obiceiuri.

– Ce s-a întâmplat cu părul lui? îl întrebă pe Meir un om numit Reb Joel Levski Ciurdarul.

Rob era singurul din casa de studii fără *peoth,* cârlionţii ceremoniali purtaţi în faţa urechilor.

– Nu ştie să-l poarte altfel. E un *goy,* un Altul, îi explică Meir.

– Dar Simon mi-a spus că acest Altul e circumcis. Cum se poate? întrebă Reb Pinhas ben Simeon Lăptarul.

– Un accident, ridică Meir din umeri. Am discutat despre asta cu el. N-are nimic de-a face cu legământul lui Avram.

Oamenii se uitară după Mar Reuven câteva zile. Şi el îi urmărea, pentru că i se păreau mai mult decât ciudaţi, cu bărbile lor stufoase şi cârlionţii pe lângă urechi, cu hainele lor lungi şi întunecate şi urmându-şi căile păgâne. Era fascinat de obiceiurile lor de rugăciune. Erau atât de personale! Meir îşi punea şalul de rugăciune cu modestie. Reb Pinhas îşi desfăşura *tallit*-ul şi-l flutura aproape arogant, îl ţinea de două colţuri în

faţa lui şi-l zvârlea pe cap cu o smucitură a mâinilor, lăsându-l să se învolbureze în aer şi să-i cadă uşor pe umeri.

Reb Pinhas se ruga legănându-se uşor înainte şi înapoi, dorind parcă să grăbească primirea rugii de către Dumnezeu. Meir se clătina uşor când îşi recita rugăciunile. Simon se mişca parcă într-un ritm intermediar, încheindu-şi fiecare aplecare înainte cu un mic frison şi o uşoară clătinare a capului.

Rob citi şi-şi studie cartea şi pe evrei, purtându-se prea asemănător cu ei pentru a rămâne multă vreme o noutate. În fiecare zi, timp de şase ore – trei ore după slujba de dimineaţă, numită *shaharit* şi trei ore după cea de seară, *ma'ariv* – casa de studiu era aglomerată, pentru că cei mai mulţi bărbaţi studiau înainte şi după ce făceau munca lor de fiecare zi. Dar între aceste două perioade, locul era destul de liniştit, numai una sau două mese erau ocupate de elevi permanenţi. În curând se simţea în largul lui printre ei şi trecea neobservat, reuşind, în sfârşit, să progreseze în studiul Coranului.

În ziua Sabatului, avea grijă de focuri. Era ziua cea mai grea de lucru, dar tot îi rămânea o parte din după-amiază ca să studieze. La două zile după Sabat, îl ajută pe Reb Elia Tâmplarul să pună funduri noi la nişte scaune de lemn. Trecură două săptămâni de când era în Tryavna şi nu mai avu alte treburi, până când nepoata rabinului, Rohel, îl învăţă să mulgă vacile. Avea pielea albă şi-şi purta părul lung, negru, împletit în cunună în jurul feţei în formă de inimă cu o gură mică, un mic semn din naştere pe gât şi ochi mari, căprui, care păreau că-l privesc tot timpul.

Când erau în lăptărie, una dintre vaci, un animal prost care se credea taur, încălecă o altă vacă şi începu să se mişte de parcă ar fi avut un penis şi ar fi pătruns-o.

Obrajii lui Rohel se înroşiră, dar ea zâmbi. Se

aplecă pe scăunelul ei şi-şi puse capul pe coasta unei vaci de lapte, închizând ochii. Cu fusta suflecată, căută ugerul umflat şi începu să-l apese repede. Când laptele curgea în găleată, Rohel răsuflă adânc şi oftă. Limba zmeurie îi umezi buzele şi, deschizând ochii, se uită la Rob.

Rob stătea singur în umbra grajdului, cu o pătură pe el. Pătura avea mirosul lui Calu şi depăşea numai cu puţin mărimea unui şal de rugăciune. Cu o mişcare iute, îşi aruncă pătura peste cap, ca să i se aşeze peste umeri la fel de lin ca tallitul lui Reb Pinhas. Tot repetând, mişcările îi deveniseră încrezătoare. Vacile se culcau, dar el rămânea treaz şi exersa aplecările rituale. Prefera să-l imite pe Meir în rugăciune, decât pe alţi credincioşi mai înfocaţi, ca Reb Pinhas.

Asta era partea uşoară. Avea să dureze mult timp până să stăpânească limba lor ciudată şi complicată, mai ales când depunea atâta efort ca să înveţe persana.

Erau un popor al amuletelor. La o treime de partea dreaptă a tocului uşilor de la toate camerele aveau agăţat un mic tub de lemn, numit *mezuzah.* Simon îi spuse că fiecare tub conţinea un pergament strâns înfăşurat; pe faţă erau scrise cu litere asiriene pătrate douăzeci şi două de versete din *Deuteronom,* 6: 4-9 şi 11: 13-21, iar pe dos, cuvântul *Shaddai,* „Atotputernicul”.

Aşa cum observase Rob şi în timpul călătoriei, fiecare bărbat adult îşi lega în fiecare zi, cu excepţia sâmbetei, două cutiuţe de piele de mână şi de cap. Aceste cutiuţe se numeau *tefillin* şi conţineau fragmente din cartea lor sfântă, Tora. Cutia legată mai aproape de frunte era pentru minte, iar cea legată de braţ, pentru inimă.

– O facem pentru a asculta porunca Deuteronomului, spuse Simon. *„Aceste cuvinte, pe care ţi le poruncesc astăzi, vor sta asupra inimii tale… Şi ţi le vei lega de mână ca semn şi vor fi*

înscrise între ochii tăi.”

Necazul era că Rob nu-şi dădea seama, doar privind, cum îşi puneau evreii aceste tefillin. Nici nu-l putea pune pe Simon să-i arate, pentru că ar fi fost ciudat ca un creştin să vrea să ştie un obicei evreiesc de rugăciune. Putea număra că-şi înfăşurau de zece ori şiretul de piele pe braţ, dar şi-l împleteau pe degete într-un fel complicat, pe care nu-l putea imita.

În grajdul rece, îşi împletea şi el o bucată de sfoară, dar încercarea nu-i ieşea niciodată de două ori la fel.

Totuşi evreii erau educatori înnăscuţi şi în fiecare zi, învăţa ceva nou. În şcoala de la biserica Sf. Botolph, copiii erau învăţaţi că Dumnezeul Bibliei vechi era Iehova. Dar când pomeni de Iehova, Meir clătină din cap:

– Află că, pentru noi, Domnul Dumnezeu, fie El binecuvântat, are şapte nume. Acesta e cel mai sfânt. Desenă pe podeaua de lemn cu un cărbune, cu litere persane şi ebraice: *Yahweh.*

– Nu se rosteşte niciodată, pentru că identitatea Celui Preaînalt este inexprimabilă. Este pronunţat greşit de creştini. Dar nu e Iehova, înţelegi?

Rob dădu din cap.

Noaptea, în culcuşul lui de paie, repeta cuvinte şi obiceiuri noi şi înainte de a-l copleşi somnul, îşi amintea o expresie, un fragment de binecuvântare, un gest, o pronunţare, expresia de extaz a unei fete în rugăciune şi depozita toate acestea în minte, pentru ziua când avea să le folosească.

– Să stai departe de nepoata rabinului, îi spuse Meir încruntat.

– Nu mă interesează.

Trecuseră mai multe zile de când fuseseră în lăptărie şi de atunci, nu se mai apropiase de ea.

De fapt, cu o noapte înainte o visase pe Mary Cullen şi se trezise în zori, cu ochii arzând, încercând să-şi amintească amănuntele visului.

Meir dădu din cap, înseninându-se:

– Bine. O femeie observase că ea te priveşte cu mult interes şi i-a spus rabinului. El m-a rugat să stau de vorbă cu tine.

Şi Meir adăugă, ridicând un deget:

– Un cuvânt liniştit către un om înţelept e mai bun decât un an de ceartă cu un neghiob.

Rob fu neliniştit, pentru că trebuia să rămână la Tryavna, ca să-i studieze şi să înveţe persana.

– Nu vreau necazuri pentru o femeie.

– Bineînţeles, oftă Meir. Problema e fata, care ar trebui măritată. Din copilărie, i-a fost promisă lui Reb Meshullum ben Moses, nepotul lui Reb Baruch ben David. Îl ştii pe Reb Baruch? Un om înalt şi uscăţiv, cu faţa lungă şi nasul subţire? Cel care stă chiar lângă foc în casa de studiu?

– A, acela. Un bătrân cu ochi aprigi.

– Aprigi pentru că e un învăţat aprig. Dacă rabinul n-ar fi rabin, Reb Baruch ar fi rabin. Au fost totdeauna învăţaţi rivali şi prieteni foarte buni. Când nepoţii lor erau bebeluşi, au angajat o căsătorie, foarte bucuroşi să-şi unească familiile. Apoi s-au certat groaznic şi n-au mai fost prieteni.

– Au tăiat un tăuraş în tovărăşie. Trebuie să înţelegi că legile noastre pentru *kashruth* sunt vechi şi complicate, cu reguli şi interpretări despre cum ar trebui să fie lucrurile şi cum ar trebui să nu fie. Pe plămânul animalului s-a descoperit o pată mică. Rabinul a citat precedente care dovedeau că pata e nesemnificativă şi nu strică deloc carnea. Reb Baruch a citat alte precedente, care indicau faptul că pata strica definitiv carnea şi aceasta nu putea fi mâncată. A insistat că are dreptate şi s-a supărat pe rabin că-i pune la îndoială competenţa. S-au certat până când rabinul şi-a pierdut răbdarea: „Taie animalul în două", a spus el, „eu îmi iau partea mea, iar Baruch poate să facă ce pofteşte cu a lui."

Şi-a adus jumătatea de bou acasă, ca s-o mănânce. Dar, după ce a reflectat, s-a plâns: „Cum

pot eu să gust carnea acestui animal? O jumătate zace în gunoiul lui Baruch, iar eu să mănânc cealaltă jumătate?” Aşa că şi-a aruncat şi partea lui.

După asta, aveau mereu păreri diferite. Dacă Reb Baruch spunea alb, rabinul spunea negru, dacă rabinul spunea carne, Reb Baruch spunea lapte. Când Rohel avea doisprezece ani şi jumătate, vârsta la care familiile încep să vorbească serios despre nuntă, ei nu au făcut nimic, pentru că ştiau că orice întâlnire se va sfârşi cu o ceartă. Apoi tânărul Reb Meshullum, care trebuia să fie mire, a plecat în prima lui călătorie de afaceri cu tatăl lui şi alţi membri ai familiei. Au dus la Marsilia o încărcătură de ceainice de aramă şi au rămas acolo aproape un an, făcând negoţ cu profit bun. Dacă socotim şi timpul necesar călătoriei, au fost plecaţi doi ani. S-au întors vara trecută, cu o încărcătură de veşminte franţuzeşti, frumoase. Şi cele două familii tot nu fac pregătiri de nuntă, din cauza bunicilor învrăjbiţi!

Povestea lui Meir continuă:

– De acum, spuse el, toată lumea o consideră deja pe biata Rohel o *agunah,* o nevastă părăsită. Are sâni care nu alăptează niciun copil, e o femeie, dar nu are bărbat şi ăsta e un adevărat scandal!

Se înţeleseră ca Rob să evite lăptăria în timpul orelor de muls.

Meir făcuse bine că-i vorbise, căci cine ştie ce s-ar fi întâmplat dacă Rob n-ar fi înţeles din vreme că ospitalitatea nu cuprindea şi favorurile femeilor lor! Nopţile, visa cu ochii deschişi coapse lungi şi pline, plete roşcate şi sâni tineri, albi, cu sfârcurile ca fragii. Era sigur că evreii aveau şi o rugăciune de iertare pentru sământa risipită – aveau câte o rugăciune pentru orice – dar el nu avea niciuna şi ascunzând dovada viselor lui voluptoase în paie, încerca să se scufunde în muncă.

Era greu. În jurul lui, sexualitatea fremăta,

încurajată de religia lor – de exemplu, considerau că împreunarea în seara sabatului era binecuvântată, poate de aceea ţineau atât de mult la sfârşitul săptămânii. Tinerii discutau liber toate chestiunile, bombănind dacă vreo nevastă era mai greu de atins, cuplurilor le era interzis să se împerecheze douăsprezece zile după începutul ciclului femeilor sau şapte zile după ce înceta. Abstinenţa nu înceta decât după ce femeia se purifica prin scufundare în bazinul ritual, numit *mikva.*

Acesta era un hârdău mai mare, cu margini de cărămidă, ridicat peste un izvor, în clădirea băii publice. Simon îi spuse lui Rob că pentru a se respecta ritualul, apa din mikva trebuia să provină dintr-un izvor natural sau dintr-un râu. Mikva nu era pentru curăţenie, ci pentru purificarea simbolică. Evreii făceau baie acasă dar în fiecare săptămână, vinerea, Rob li se alătură bărbaţilor la baia publică. Acolo se afla un bazin şi o vatră rotundă, cu focul mereu încins, deasupra căruia se atârnau cazane cu apă. Dezbrăcaţi până la piele în aburul cald, bărbaţii pândeau privilegiul de a turna apă în spinarea rabinului, pentru a-i putea pune întrebări.

– *Shi-ailah, Rabbenu, shi-ailah!*

O întrebare, o întrebare!

Răspunsul lui Shlomo ben Eliahu la fiecare problemă era bine chibzuit, plin de citate şi precedente transmise de învăţaţi şi traduse de multe ori cu prea multe detalii pentru Rob, de către Simon sau Meir.

– Rabi, chiar e scris în Cartea Îndrumării că orice om trebuie să-şi dea fiul cel mai mare la studii avansate, pentru şapte ani?

Rabinul gol îşi explora gânditor buricul, se trăgea de o ureche şi se scărpina în barba albă şi stufoasă cu degetele lui lungi:

– Nu este scris aşa, copiii mei. Pe de o parte – şi ridica în aer arătătorul drept – Reb Hananel ben

Ashi din Leipzig era de această părere. Pe de altă parte – şi ridica şi arătătorul stâng – după opinia rabinului Joseph ben Eliakim din Jaffa, asta se aplică numai la întâii născuţi ai preoţilor şi leviţilor. Dar – împingea el aerul cu amândouă palmele – amândoi aceşti înţelepţi au trăit acum câteva sute de ani. Astăzi noi suntem oameni moderni. Înţelegem că învăţătura nu este numai pentru primul născut şi nu-i tratăm pe ceilalţi fii de parcă ar fi doar femei. Astăzi, se obişnuieşte ca fiecare tânăr să-şi petreacă al patrusprezecelea, al cincisprezecelea şi al şaisprezecelea an din viaţă studiind Talmudul, de la douăsprezece la cincisprezece ore pe zi. După asta, cei care sunt chemaţi îşi pot dedica viaţa învăţăturii, iar ceilalţi pot intra în afaceri şi nu mai e nevoie să studieze decât şase ore pe zi.

Cele mai multe dintre întrebările care i se traduceau nu-l interesau pe vizitatorul creştin, uneori nici măcar nu-i reţineau atenţia o clipă. Cu toate acestea, lui Rob îi plăceau după-amiezile de vineri, de la baie; niciodată nu se simţise atât de degajat alături de nişte bărbaţi dezbrăcaţi. Poate asta se lega şi de prepuţul lui tăiat. Dacă ar fi fost printre ai lui, organul i-ar fi fost până acum obiect de speculaţii, glume proaste şi priviri neobrăzate. Una e să vezi o floare exotică singură pe o pajişte şi alta să fie înconjurată de zeci de flori de acelaşi fel.

În clădirea băii, evreii nu se zgârceau cu lemnele de foc şi-i plăcea combinaţia de fum şi abur, usturimea provocată de săpunul cel galben, fabricat sub îngrijirea fiicei rabinului, amestecul plăcut de apă fiartă şi de apă rece de izvor.

Nu intră niciodată în mikva, înţelegând că era interzis. Era mulţumit să se legene în aburul băii, privind cum evreii se căleau, intrând în bazin. Murmurând rugăciunea cuvenită, sau intonând-o tare, după felul fiecăruia, păşeau pe cele şase trepte de cărămidă în apa adâncă. Când le acoperea

feţele, suflau cu putere sau îşi ţineau răsuflarea, pentru că purificarea nu se săvârşea decât dacă se scufundau cu tot corpul, până îşi udau şi ultimul fir de păr.

Chiar dacă l-ar fi rugat, Rob n-ar fi putut fi convins să intre în apa rece şi întunecată, misterioasă ca şi religia lor.

Dacă Dumnezeul numit Yahweh chiar exista, poate că ştia că Rob Cole plănuia să se dea drept unul dintre copii Lui.

Simţea că dacă ar fi intrat în apa aceea inscrutabilă, ceva l-ar fi tras în lumea de dincolo, unde planul lui păcătos era cunoscut şi viermii ebraici i-ar fi mâncat carnea; ba poate că ar fi fost pedepsit de însuşi Iisus.

30
Iarna în casa de studiu

Crăciunul fu cel mai ciudat din toate cele douăzeci şi unu trăite de el. Bărbierul nu-l crescuse ca pe un dreptcredincios, dar se obişnuise cu gâscă şi cu plăcinta, cu brânza şi toasturile, cântecele şi palma pe spate pe care i-o dădea în glumă şi anul acesta simţi o mare singurătate. Evreii nu-l ignorară din răutate; Iisus pur şi simplu nu exista în lumea lor. Fără îndoială, Rob ar fi putut găsi o biserică, dar n-o căută. În mod ciudat, faptul că nimeni nu-i ură „Crăciun fericit!” îl făcu să se simtă în inima lui mai creştin ca oricând.

La o săptămână după aceea, în zorii primei zile a anului Domnului 1032, rămase mai mult pe patul lui de paie şi se minună gândindu-se ce devenise şi ce avea să ajungă. Când hoinărise prin Anglia, se crezuse un mare călător, dar acum traversase o distanţă mult mai mare decât lungimea insulei lui natale şi o lume necunoscută încă i se aşternea în faţă.

Evreii sărbătoriră ziua, dar nu pentru că era Anul Nou, ci pentru că era lună plină! Aiurit, află că ei se aflau la jumătatea anului 4792, socotit după calendarul lor păgân.

Zăpada era ceva obişnuit în ţara unde se afla. Se bucura de fiecare ninsoare şi în curând, oamenii se obişnuiră ca lopata creştinului uriaş să cureţe drumurile de trei ori mai repede decât ale lor. Era singura lui activitate fizică; în rest, învăţa Farsi.

Ajunsese destul de avansat pentru a fi în stare să gândească încet în persană. Câţiva evrei din Tryavna fuseseră în Persia şi vorbea Farsi cu toţi pe care-i prindea.

– Accentul, Simon. Cum e accentul meu? întreba el, iritându-şi instructorul.

– Orice persan poate râde de tine, dacă vrea, îl repezea Simon, pentru că tu eşti un *străin* pentru persani. Te aşteptai la minuni?

Evreii din casa de studiu îşi zâmbeau, amuzaţi de nătărăul uriaş creştin.

Lasă-i să râdă, se gândea el; îi găsea mult mai interesanţi decât îl găseau ei pe el. De exemplu, află repede că Meir şi grupul lui nu erau singurii străini din Tryavna. Mulţi din bărbaţii din casa de studiu erau călători, aşteptând trecerea iernii aspre din Balcani. Spre mirarea lui, Meir îi spuse că niciunul nu plătise nici măcar un bănuţ pentru cele trei luni de ospitalitate.

Meir îi explică:

– Acesta e sistemul care-i înlesneşte poporului nostru negoţul între ţări. Ai văzut cât de greu şi periculos se călătoreşte în străinătate; totuşi fiecare comunitate evreiască trimite negustori dincolo de hotare. Şi în orice sat evreiesc de pe pământ, creştin sau musulman, un călător evreu e primit de evrei, i se dă pâine, vin, un loc la sinagogă şi un grajd pentru cal. Fiecare comunitate are oameni găzduiţi în altă parte. Şi la anul, gazda poate fi oaspete.

Străinii se încadraseră repede în viaţa comunităţii. Astfel, stând de vorbă în persană cu un evreu anatolian numit Ezra Potcovarul, Rob află că a doua zi urma să aibă loc o confruntare locală dramatică. Rabinul era şi *shohet*, măcelarul comunităţii. A doua zi dimineaţa, avea să taie două junci de-ale lui. Un mic grup de înţelepţi aveau funcţie de *mashgiahi*, inspectori rituali care vegheau ca măcelărirea să se facă în acord cu toate nuanţele legii. Conducătorul grupului de mashgiahi în timpul execuţiei avea să fie nimeni altul decât prietenul de pe vremuri şi rivalul de astăzi al rabinului, Reb Baruch ben David.

În seara aceea, Meir îi spuse lui Rob o lecţie din cartea Leviticul. Iată animalele de pe pământ pe care evreii aveau voie să le mănânce: orice creatură care-şi mestecă hrana şi are copita despicată, adică oi, vite, capre şi căprioare. Animalele *treif* – adică nu *kasher* – includeau caii, măgarii, cămilele şi porcii.

Dintre păsări, puteau mânca porumbei, pui, raţe şi gâşte domestice. Creaturile cu pene care le erau interzise cuprindeau vulturii, struţii, gaia, cucii, lebedele, berzele, bufniţele, pelicanii şi nagâţii.

– În viaţa mea n-am gustat o carne mai bună decât cea de lebăduşcă împănată şi învelită în carne de porc sărată şi pe urmă friptă la foc molcom.

Meir păru uşor îngreţoşat:

– Aici n-ai să capeţi aşa ceva, spuse el.

Dimineaţa următoare fu senină şi rece. Casa de studiu era aproape goală după *shaharit*, slujba de dimineaţă, pentru că mulţi porniseră spre curtea rabinului să asiste la *shehitah*, măcelărirea rituală. Răsuflările oamenilor formau norişori de aburi în aerul îngheţat.

Rob se duse la Simon. Când Reb Baruch ben David sosi împreună cu celălalt mashgiah, un bătrân încovoiat, cu faţa ridată şi severă, numit Reb Samson ben Zanvil, se auziră murmure.

– E mai bătrân decât rabinul şi decât Reb Baruch, dar nu e la fel de învăţat, şopti Simon. Şi acum îi e teamă să nu fie prins la mijloc în cearta lor.

Cei patru fii ai rabinului scoaseră din grajd primul animal, un tăuraş negru cu spatele arcuit şi crupa grea. Scuturând din cap, boul tropăia pe loc şi trebui să ceară ajutorul privitorilor pentru a-l imobiliza cu frânghii. Inspectorii îi examinară fiecare părticică din trup.

– Cea mai mică rosătură sau tăietură în piele face animalul să nu mai fie bun de carne, spuse Simon.

– De ce?

Simon îl privi supărat:

– Aşa e legea, îi spuse.

Satisfăcuţi, inspectorii lăsară animalul să fie condus la o grămadă de fân. Rabinul luă un cuţit lung.

– Priveşte vârful pătrat şi tocit al cuţitului, spuse Simon, e făcut astfel ca să nu zgârie pielea, dar lama e ascuţită ca briciul.

– Ce aşteaptă? şopti Rob.

– Momentul exact şi potrivit, spuse Simon. Animalul trebuie să stea neclintit când i se dă lovitura de graţie, altfel nu e *kasher.*

Chiar când vorbea, cuţitul fulgeră. O unică lovitură tăie esofagul, traheea şi carotida. Din gâtlej ţâşni un şuvoi roşu şi animalului i se întrerupse circulaţia sângelui către creier. Ochii bovini se înceţoşară, boul căzu în genunchi şi muri într-o clipă.

Oamenii adunaţi murmurară cu mulţumire, dar tăcură din nou când văzură că Reb Baruch luase cuţitul şi-l examina.

Privindu-l, Rob văzu cum trăsăturile frumoase şi îmbătrânite se încordează. Baruch se întoarse către rivalul său mai vârstnic.

– E ceva? întrebă rece rabinul.

– Mi-e teamă că da, spuse Reb Baruch.

Şi-i arătă la jumătatea lamei cuţitului o imperfecţiune, o ştirbitură aproape invizibilă a oţelului.

Posomorât, Reb Samson ben Zanvil se dădu înapoi, sigur că, în calitate de la doilea *mashgiah,* va fi chemat să facă o judecată pe care n-o dorea.

Reb Daniel, tatăl lui Rohel şi cel mai mare fiu al rabinului, începu o ceartă:

– Ce-i aiureala asta? Toată lumea cunoaşte grija cu care sunt ascuţite cuţitele rituale ale rabinului, spuse el, dar tatăl lui ridică mâna, cerând tăcere.

Rabinul ridică în lumină cuţitul şi-şi trecu degetul exersat pe deasupra lamei. Oftă, pentru că

ştirbitură era acolo, o eroare omenească, dar care făcea ca ritualul cărnii să fie stricat.

– Ce binecuvântare că ochii-ţi mai ascuţiţi decât lama asta continuă să mă ocrotească, prietene, spuse el liniştit şi toată lumea se relaxă, privitorii răsuflând parcă toţi odată.

Reb Baruch zâmbi. Apoi îl bătu pe mână pe rabin şi cei doi bătrâni se priviră lung.

Apoi rabinul rugă să fie chemat Mar Reuven, bărbierul.

Rob şi Simon înaintară respectuoşi.

– Rabinul îţi cere să duci leşul boului *treif* la măcelarul creştin din Gabrovo, spuse Simon.

O luă pe Calu, care avea nevoie de mişcare şi o înhămă la sania lor joasă, pe care fu suit animalul tăiat. Pentru cel de-al doilea animal, rabinul folosise un alt cuţit şi ritualul fusese acceptat. Când Rob părăsi Tryavna, evreii erau ocupaţi cu tranşarea cărnii.

Mână agale spre Gabrovo, foarte bucuros că se duce. Măcelăria era exact acolo unde i se spusese, la trei case după cea mai impunătoare clădire a oraşului, care era un han. Măcelarul era mare şi voinic, părând că-şi face reclamă prin înfăţişare. Limba nu-i împiedică să comunice.

– Tryavna, arătă Rob către boul de pe sanie.

Faţa roşie şi grasă se încreţi de zâmbet:

– A, rabinul, spuse măcelarul, dând din cap cu putere.

Descărcatul se dovedi anevoios, dar măcelarul intră într-o cârciumă şi se întoarse cu două ajutoare şi, folosind şi frânghia, reuşiră să dea jos leşul din sanie.

Simon îi spusese că preţul era fixat şi când i se puseră în palmă câteva monede, Rob înţelese de ce măcelarul era tot numai zâmbete: lua pe nimic o carne excelentă, numai pentru că pe lama cuţitului ritual fusese o ştirbitură! Rob nu avea să-i înţeleagă niciodată pe oamenii care, pentru niciun motiv raţional, tratau carnea de vacă de parcă ar fi

fost gunoi. Stupiditatea faptei îl supără şi îl şi ruşina; ar fi vrut să-i explice măcelarului că el era creştin şi nu unul dintre cei care se purtau atât de prosteşte. Dar nu putu decât să accepte monedele pentru evrei şi să şi le bage în buzunar.

Cu treaba făcută, se duse direct la hanul alăturat. Cârciuma era lungă şi îngustă ca un tunel, cu tavanul înnegrit de fumul focului în jurul căruia vreo zece oameni se adunaseră la băutură. La o măsuţă de alături, trei femei aşteptau pânditoare. Rob le observă în timp ce bea un rachiu închis la culoare, care nu-i plăcea deloc. Era clar că erau târfele cârciumii. Două erau trecute de mult de prima tinereţe, dar cea de-a treia era o blondă fragedă cu o faţă inocent-răutăcioasă. Văzu că o privea şi-i zâmbi.

Rob îşi termină băutura şi se duse la masa lor.

– Nu cred că ştiţi engleza, murmură şi bineînţeles avea dreptate.

Una dintre cele mai în vârstă spuse ceva, iar celelalte două râseră. Dar el scoase o monedă şi i-o dădu celei mai tinere. Nu aveau nevoie de altă comunicare. Ea-şi vârî moneda în buzunar, plecă de la masă fără să le mai adreseze nicio vorbă însoţitoarelor ei şi se duse să-şi ia haina atârnată într-un cuier.

El o urmă afară şi pe strada înzăpezită se întâlni cu Mary Cullen.

– Bună! Ce mai faceţi? Cum o duceţi cu iarna?

– Îngrozitor, spuse ea şi el observă că se vedea.

Fata avea nasul roşu şi pe buza de sus avea o umflătură de frig.

– Hanul e îngheţat şi mâncarea foarte proastă. Chiar trăieşti cu evreii?

– Da.

– Cum poţi? întrebă ea fără vlagă.

Îi uitase culoarea ochilor şi îl dezarmă pur şi simplu; parcă dăduse peste nişte păsări albastre în zăpadă.

– Dorm într-un grajd cald. Mâncarea e

excelentă, îi spuse el încântat.

– Tata mi-a spus că evreii au un miros special, numit *foetor judaicus.* Din cauză că au frecat cu usturoi trupul lui Christos, după ce a murit.

– Uneori, toţi avem un miros. Dar e un obicei de-al lor să se scufunde în apă în fiecare vineri. Sunt sigur că se îmbăiază mai des decât cei mai mulţi oameni.

Ea se îmbujoră şi el ştiu că era greu să obţină apă de baie într-un han de felul celor din Gabrovo.

Ea se uită la femeia care-l aştepta răbdătoare mai încolo.

– Tatăl meu spune că un om care consimte să trăiască printre evrei nu va fi niciodată o persoană cumsecade.

– Tatăl tău e un om de treabă. Dar poate, spuse el gânditor, e un nătâng.

Se depărtară unul de altul în aceeaşi clipă. El se luă după femeia cea blondă până în camera ei. Peste tot erau împrăştiate veşminte femeieşti murdare şi bănui că împărţea locuinţa cu celelalte două femei. O privi dezbrăcându-se.

– E o cruzime să mă uit la tine după ce-am văzut-o pe ailaltă, spuse el, ştiind că ea nu pricepea cuvintele lui. Poate că uneori are limba prea ascuţită, dar… nu e chiar frumuseţe, dar puţine femei se pot compara cu Mary Cullen.

Femeia îi zâmbi.

– Eşti curvă tânără, dar deja arăţi bătrână, îi spuse el.

Era frig şi ea se băgă repede în blănurile murdare de pe pat, dar nu înainte ca el să vadă mai mult decât i-ar fi plăcut. Era un bărbat care aprecia mirosul de mosc al feminităţii, dar al acesteia era o duhoare acră şi carnea avea un aspect flasc şi lucios, de parcă secreţiile ar fi curs şi s-ar fi uscat pe ea, fără să fie spălate de multă vreme. Abstinenţa îl înfometase atât de tare, încât s-ar fi năpustit asupra ei, dar corpul acela vânăt şi prea mult folosit îi tăia orice elan.

– Bat-o Dumnezeu pe vrăjitoarea cu părul roşu, spuse morocănos.

Femeia îl privi uimită.

– Nu e vina ta, păpuşico, îi spuse el, căutând în pungă.

Îi dădu mai mult decât ar fi meritat, chiar dacă s-ar fi dovedit deosebită şi ea îşi înghesui banii sub blănuri. El nu se dezbrăcase şi, potrivindu-şi veşmintele, dădu din cap pentru a o saluta şi ieşi afară, la aer curat.

Spre sfârşitul lui februarie, petrecu tot mai mult timp studiind Coranul. Era tot mai uimit de ostilitatea neîmpăcată a Coranului faţă de creştini şi de dispreţul faţă de evrei.

– Primii învăţători ai lui Mahomed erau evrei şi călugări sirieni creştini, îi explică Simon. Când a povestit prima oară că i-a apărut îngerul Gabriel şi că Dumnezeu l-a numit profet şi l-a învăţat să caute o religie perfectă, se aştepta ca vechii lui îndrumători să-l urmeze cu strigăte de bucurie. Dar creştinii au preferat religia lor, iar evreii, contrariaţi şi ameninţaţi, li s-au alăturat celor care luau în derâdere predicile lui Mahomed. Acesta nu i-a iertat tot restul vieţii, a vorbit şi a scris cu duşmănie despre ei.

Explicaţiile lui Simon îi luminau lui Rob conţinutul Coranului. Parcursese deja mai mult de jumătate din carte şi lucra serios, conştient că în curând vor pleca din nou la drum. La Constantinopol, avea să se despartă de grupul lui Meir şi să fie lipsit nu numai de profesorul lui, Simon, dar şi de carte, ceea ce era cel mai important pentru el. Prin Coran întrezărise o cultură separată de a lui, iar evreii din Tryavna îi arătaseră un al treilea mod de viaţă, înainte, crezuse că Anglia era lumea, dar acum vedea că există şi alte popoare; aveau unele trăsături în comun, dar se şi deosebeau în multe privinţe.

Întâlnirea de la măcelărie îi împăcase pe rabin

şi pe Reb Baruch ben David şi familiile lor începură de îndată să plănuiască nunta lui Rohel cu Reb Meshullum ben Nathan. Toate spiritele erau agitate şi cei doi bătrâni apăreau adesea împreună radiind de bună dispoziţie.

Rabinul îi dărui lui Rob vechea pălărie de piele şi-i împrumută, pentru studiu, un mic fragment din Talmud. Vechea carte a legilor evreieşti era tradusă în Farsi. Deşi lui Rob îi păru bine să mai citească încă un text persan, înţelesul acestuia îl depăşea. Fragmentul era despre o lege numită *shaatnez:* deşi evreii aveau voie să poarte lenjerie de bumbac şi din lână, nu aveau voie să poarte amestecuri de bumbac şi lână şi Rob nu putea înţelege de ce.

Pe oricine întreba, spunea că nu ştie sau ridica din umeri şi spunea că aşa era legea.

Vinerea aceea, gol în camera aburită a băii publice, Rob îşi adună curajul să se apropie de înţelept.

– *Shi-ailah, rabi, shi-ailah!* strigă el. O întrebare, o întrebare!

Rabinul încetă să-şi mai săpunească pântecul revărsat şi-i zâmbi, apoi vorbi.

– Spune: „întreabă, fiule”, îi traduse Simon.

– Vi se interzice să mâncaţi carne şi lapte. Vi se interzice să purtaţi bumbac şi lână. Vi se interzice să vă atingeţi nevestele jumătate de lună. De ce sunt atât de multe interzise?

– Pentru a face necesară credinţa, spuse rabinul.

– De ce le cere Dumnezeu evreilor lucruri atât de ciudate?

– Pentru a ne separa de voi, spuse rabinul fără maliţie, deşi ochii îi sclipiră.

Rob deschise gura după aer, căci Simon îi turnase apă în cap.

Toată lumea participă la căsătoria dintre Rohel, nepoata rabinului şi Meshullum, nepotul lui Reb Baruch, oficiată în cea de-a doua zi de vineri a lunii Adar.

Dimineaţa devreme, lumea se adună în faţa casei lui Daniel ben Shlomo, tatăl miresei. Înăuntru, Meshullum plăti pentru mireasă cincisprezece monede frumoase de aur. Se semnă contractul de nuntă, numit *ketubah* şi tatăl miresei dublă preţul plătit de mire, adăugând la zestrea fetei, pe lângă această sumă, încă cincisprezece monede de aur, o căruţă şi o pereche de cai. Nathan, tatăl mirelui, le dărui fericiţilor tineri două vaci de lapte. Când ieşiră din casă, Rohel trecu radioasă pe lângă Rob, de parcă el nici n-ar fi existat.

Toată comunitatea însoţi perechea la sinagogă, unde slujba se rosti în cor. Meshullum călcă pe o bucată de sticlă, pentru a demonstra că fericirea e trecătoare şi evreii nu trebuie să uite distrugerea Templului. Şi apoi fură cununaţi şi urmă petrecerea, care ţinu toată ziua. Muzica fu asigurată de un flautist, un toboşar şi un cântăreţ din fluier şi evreii cântară transportaţi.

Iubitul meu e în grădina lui, pe patul de miresme, pentru a le gusta şi a culege crini. Simon îi spuse lui Rob că toate cuvintele erau din Scriptură. Cei doi bunici îşi desfăcură braţele, pocniră din degete, îşi dădură capetele pe spate şi dansară de bucurie. Petrecerea dură până dimineaţa şi Rob mâncă prea multă carne şi budinci dulci şi bău prea mult.

Când ajunse din nou în culcuşul lui cald de paie, cu pisica la picioare, rămase pe gânduri. Acum nu-l mai dezgusta atât de tare femeia blondă din Gabrovo şi ar fi vrut să nu-i alunece gândurile spre Mary Cullen. Se gândi cu invidie la Meshullum, tânăr şi nevolnic, împărţind patul cu Rohel şi spera că toată învăţătura lui îl va ajuta pe evreu să-şi aprecieze norocul.

Când se trezi, mai mult simţi decât auzi schimbarea care se petrecuse cu lumea. Adormi din nou şi când se sculă de-a binelea, auzi clar o picurare, un susur, un torent care se transforma în

muget pe măsură ce zăpada se prăbuşea de pe acoperişuri şi de pe munţi şi primăvara rupea zăgazurile iernii.

31
Lanul

Când îi murise mama, tatăl ei îi spunea lui Mary Cullen că o va jeli toată viaţa pe Jura Cullen. Ea purtase doliu cu el şi evitase toate petrecerile, dar, când se împlini un an de la moartea mamei, pe optsprezece martie, îi spuse tatălui ei că trebuia să revină la îndeletnicirile obişnuite ale vieţii.

– Eu voi purta doar haine negre, spuse James Cullen.

– Eu nu, spuse ea, iar el încuviinţă.

Ea adusese de acasă un balot de stofă subţire de lână şi întrebă până când găsi în Gabrovo o croitoreasă bună. Femeia îi spuse că-i poate face veşmintele, dar era mai bine ca stofa, de o culoare naturală nedefinită, să fie vopsită înainte de a fi croită. Rădăcinile plantei numită roibă îi puteau da o tentă roşiatică, dar, cu părul ei roşu, ar fi ieşit prea tare în evidenţă. Măduva de stejar colora în gri, dar, după ce purtase atâta timp negru, griul era prea şters. Arţarul sau coaja de sumac dădeau galben sau portocaliu, culori prea frivole. Era nevoită s-o facă maronie.

– Toată viaţa am purtat maro, bombăni ea.

A doua zi, el îi aduse un borcan cu pastă gălbuie, puţin mai întunecată decât untul.

– E o vopsea îngrozitor de scumpă.

– Nu-i o culoare prea frumoasă, spuse ea cu îndoială.

– Se numeşte albastru de India, zâmbi James Cullen. Se dizolvă în apă şi trebuie să fii atentă să nu te pătezi pe mâini. Moi stofa în vopsea şi, în aer, îşi schimbă culoarea.

Ţesătura deveni de un albastru puternic, aşa

cum nu mai văzuse şi croitoreasa îi cusu din ea o rochie şi o pelerină. Hainele îi plăcură, dar le împături şi le puse deoparte pentru ziua de zece aprilie, când vânătorii vestiră în Gabrovo că drumul spre munţi se deschisese.

La începutul după-amiezii, oamenii care aşteptaseră dezgheţul răspândiţi prin sate, începură să se adune la Gabrovo, oraşul de unde se pornea spre trecătoarea numită Poarta Balcanilor. Magazinele se deschiseră şi oamenii se grăbiră să-şi cumpere provizii.

Mary trebui să-i dea bani nevestei hangiului, pentru a o convinge să-i încălzească apă în toată agitaţia aceea şi să i-o ducă în dormitoare. Acolo, se aplecă deasupra hârdăului şi se spălă pe cap, apoi intră şi se frecă bine peste tot.

Se îmbrăcă în hainele cele noi şi se duse afară. Trecându-şi prin părul lung un pieptene de lemn, ca să se usuce la soare, privi cum pe strada principală se înghesuiau tot mai multe căruţe cu cai. Deodată, un grup mare de călăreţi, beţi turtă, se năpustiră prin oraş, stârnind un nor de praf gros. Caii ceilalţi se speriară şi o căruţă fu răsturnată. Oamenii înjurau şi se căzneau să ţină frâul cailor agitaţi, iar Mary fugi în han cu părul încă ud.

Când apăru tatăl ei împreună cu Seredy, servitorul, ea împachetase toate lucrurile.

– Cine erau oamenii care au galopat prin oraş? întrebă ea.

– Îşi spun cavaleri creştini, spuse rece tatăl ei. Sunt aproape optzeci, francezi din Normandia, în pelerinaj spre Palestina.

– Sunt foarte periculoşi, domniţă, spuse Seredy. Poartă numai veste de zale, dar au căruţe cu armuri întregi. Stau beţi şi…

Îşi feri ochii.

– Se poartă urât cu toate femeile. Trebuie să staţi aproape de noi, domniţă.

Ea îi mulţumi solemn, dar gândul că depindea de tatăl ei şi de Seredy pentru a o proteja de

optzeci de cavaleri brutali şi beţi ar fi amuzat-o dacă nu ar fi fost trist.

Se grăbiră să intre în cercul de protecţie al caravanei, mânându-şi caii către locul unde aceasta se forma din nou, în partea estică a oraşului. Trecând pe lângă carul lui Kerl Fritta, Mary văzu că el întinsese masa şi recruta de zor oameni noi.

Revederea fu puţin ca o întoarcere acasă, căci fură salutaţi de mulţi cunoscuţi. Acum se aflau aproape de jumătatea caravanei, deoarece în urma lor se înscriseseră mulţi călători.

Fu foarte atentă, dar aproape se întunecase când văzu echipajul pe care-l aştepta. Aceiaşi cinci evrei cu care plecase veneau călări. În spatele lor văzu mica iapă cafenie. Rob J. Cole îşi mâna căruţa năstruşnică spre ea şi deodată îşi simţi inima bătând mai tare.

Era la fel de arătos şi părea bucuros că-i revede şi-i salută prietenos, de parcă nu s-ar fi despărţit supărat pe ea, ultima oară când se întâlniseră.

După ce-şi deshămă calul, ea îi spuse, ca între vecini, că negustorii locali nu mai aveau marfă aproape deloc, aşa că trebuia să se grăbească dacă nu avea provizii.

El îi mulţumi frumos, spunându-i însă că-şi luase toate cele necesare din Tryavna.

– Voi aveţi destul?

– Da, pentru că tata a cumpărat din vreme.

Ea se simţi vexată că el nu-i spusese nimic de noile ei haine, deşi le observase îndelung.

– Au exact culoarea ochilor tăi, constată el până la urmă.

Deşi nu era sigură, o luă ca pe un compliment.

– Mulţumesc, îi spuse cu gravitate şi, cum tatăl ei se apropia, se strădui să se întoarcă şi să-l privească pe Seredy ridicând cortul.

Trecu o zi şi caravana nu plecă, lucru care stârni murmure de-a lungul convoiului. Tatăl ei se duse la Fritta şi se întoarse cu vestea că germanul

aştepta să plece întâi cavalerii normanzi:

– Au făcut stricăciuni mari şi Fritta are înţelepciunea de a dori să călătorească în spatele lor, spuse el.

Dar cavalerii nu plecaseră nici în dimineaţa următoare şi Fritta hotărî că aşteptase destul. Dădu semnalul care punea în mişcare caravana pentru ultima etapă lungă, până la Constantinopol şi, în sfârşit, veni şi rândul lor să o ia din loc. În toamna trecută, Cullenii urmau după un franc însoţit de nevastă şi cei doi copii mici. Familia francului iernase departe de Gabrovo; îşi exprimaseră intenţia de a reveni la caravană, dar nu mai apăruseră. Mary ştia că trebuia să se fi întâmplat ceva rău cu ei şi se rugă pentru sănătatea lor. Acum călărea după doi fraţi francezi graşi, care-i destăinuiseră tatălui ei că sperau să facă avere cu covoare turceşti şi alte lucruri scumpe. Mestecau usturoi ca să-i apere de boli şi se răsuceau adesea în şa, ca să se holbeze la corpul ei. Îi trecu prin minte că poate şi bărbierul, mergând în spate, o privea din când în când şi avea viclenia de a-şi undui şoldurile mai mult decât i-o cerea mişcarea calului.

Uriaşul convoi şerpui curând prin trecătoarea din munţii înalţi. Coasta muntoasă cobora spre trecătoare, spre râul sclipitor, umflat de zăpada topită.

De cealaltă parte erau dealuri, care se transformară treptat în coline. Noaptea dormiră pe o câmpie largă, cu tufişuri buruienoase. A doua zi, porniră către sud şi deveni limpede că Poarta Balcanilor separa două feluri de clime, pentru că aerul se îmblânzea cu fiecare oră şi devenea tot mai cald.

Seara se opriră în afara oraşului Gornya. Poposiră într-o livadă de pruni cu voia proprietarilor, care le vândură călătorilor şi o ţuică tare, ceapă verde şi un lapte prins atât de gros,

încât se putea mânca numai cu lingura. A doua zi, dimineaţa devreme, Mary auzi un rostogolit, ca de tunet îndepărtat. Dar zgomotul crescu, amestecat curând cu ţipete şi strigăte.

Ieşind din cort, văzu că pisica albă părăsise căruţa bărbierului şi stătea încremenită pe şosea. Cavalerii francezi trecură într-un galop îndrăcit şi pisica dispăru într-un nor de praf, nu înainte ca Mary să vadă ce făcuseră copitele cailor. Nici nu mai auzi ţipetele; o luă la fugă spre şosea, înainte ca praful să se aşeze.

Doamna Buffington nu mai era albă. Pisica fusese amestecată cu ţărâna şi Mary îi ridică bietul trup zdrobit, dându-şi seama abia atunci că el coborâse din căruţă şi era în spatele ei.

– O să-ţi strici rochia cea nouă, spuse el aspru, dar era palid la faţă şi marcat.

Luă pisica şi o sapă şi se îndepărtă de tabără. Când se întoarse, ea nu se apropie de el, dar observă că avea ochii roşii. Să îngropi un animal mort nu era acelaşi lucru ca înmormântarea unui om, dar ea nu se miră că el plânsese pentru o pisică. Cu toate că era mare şi puternic, blândeţea lui vulnerabilă era calitatea care o atrăgea cel mai mult.

În zilele următoare, îl lăsă în pace. Caravana coti către răsărit, iar soarele ardea tot mai puternic. Mary înţelese că rochia cea nouă făcută în Gabrovo fusese o risipă, pentru că vremea era prea caldă pentru lână. Găsi în bagajul ei nişte haine de vară, dar erau prea bune şi aveau să fie curând ponosite. Până la urmă, îşi puse o rochie-sac, de toată ziua, şi îşi înnodă un şiret pe talie. Îşi puse pe cap o pălărie cu boruri mari, deşi pe nas şi pe obraji îi apăruseră deja pistruii.

În dimineaţa aceea, când descălecă şi porni pe jos, ca de obicei, ca să se dezmorţească, el îi zâmbi:

– Hai în căruţa mea.

Ea veni fără multe mofturi. De data asta nu mai

era stânjenită, simţea doar o bucurie adâncă pentru că putea sta alături de el.

El căută sub capră şi scoase de acolo pălăria evreiască, pentru a se apăra de soare.

– De unde ai căpătat-o?

– Mi-a dat-o preotul lor din Tryavna.

Curând îl văzură pe tatăl ei privindu-l atât de acru, încât începură amândoi să râdă.

– Mă miră că te lasă să stai cu mine, spuse el.

– L-am convins că eşti inofensiv.

Se priviră senini. El avea o faţă frumoasă, în ciuda nasului strâmbat. Ea îşi dădu seama că, oricât de impasibile îi erau trăsăturile, cheia sentimentelor lui erau ochii, profunzi şi cumva mai bătrâni decât anii lui. Simţea în ei o singurătate la fel de mare ca a ei. Oare câţi ani avea? Douăzeci şi unu? Douăzeci şi doi?

Tresări, căci el îi vorbea despre câmpul pe care-l străbăteau.

– … mai mult pomi şi grâu. Cred că iernile sunt scurte pe aici, fiindcă lanurile sunt crescute, spuse el, dar ea nu avea de gând să se lase furată de intimitatea lor din clipele acelea.

– Te-am urât în ziua aceea la Gabrovo.

Un alt bărbat ar fi protestat sau ar fi zâmbit, dar el nu spuse nimic.

– Din cauza femeii slave. Cum de te-ai putut duce cu ea? Am urât-o şi pe ea.

– Nu-ţi mai irosi ura pe noi. Ea era demnă de milă şi nu m-am culcat cu ea. Faptul că te-am văzut mi-a stricat cheful, spuse el simplu.

Ea nu se îndoi nicio clipă de spusele lui şi simţi cum ceva cald şi triumfător i se deschide în suflet ca o floare.

Acum putură vorbi despre fleacuri: drumul, cum trebuiau îngrijite animalele ca să răzbească, problema tot mai dificilă a lemnelor de foc. Stătură împreună toată după-amiaza şi vorbiră liniştiţi despre toate cele, în afară de pisica albă şi de ei doi, dar ochii lui îi spuneau altceva decât vorbele.

Ştia. Era înspăimântată din multe pricini, dar, cu toate acestea, nu exista pe pământ niciun loc unde s-ar fi simţit mai bine decât locul de lângă el, din căruţă, care se hurduca în bătaia soarelui şi când tatăl ei o strigă, îl ascultă, dar îi fu greu.

Din când în când, treceau pe lângă o turmă de oi, cele mai multe modeste, dar tatăl ei se ducea cu Seredy să discute cu ciobanii. Întotdeauna, aceştia îi spuneau că, dacă vrea nişte oi minunate, trebuie să se ducă în Anatolia.

La începutul lunii mai, nu mai aveau decât o săptămână de mers până în Turcia şi James Cullen nu făcea nicio încercare de a-şi ascunde însufleţirea. Fiica lui era şi ea însufleţită, dar din alte motive, pe care făcea toate eforturile să le ţină pentru ea. Deşi avea aproape mereu ocazia să-i arunce o privire sau să-i zâmbească bărbierului, uneori nu se întorcea spre el două zile la rând, pentru că îi era teamă ca tatăl ei să nu-i observe sentimentele şi să nu-i poruncească să nu se mai apropie de Rob Cole.

Într-o seară, când strângeau cina, Rob, îşi făcu apariţia în tabăra lor. O salută cu o înclinare a capului politicoasă şi se duse la tatăl ei, cu o sticlă de rachiu şi gânduri de pace.

– Stai acolo, îi spuse tatăl ei cu jumătate de gură.

Dar după ce băură, deveni mai prietenos, pe de o parte pentru că era plăcut să stai cu cineva de vorbă în limba ta şi pe de alta, pentru că era imposibil să nu te îmblânzeşti în faţa lui Rob Cole. Nu trecu mult şi James Cullen îi povestea lui Rob planurile lor.

– Mi s-a spus de un soi de oi slabe şi cu spatele îngust, dar cu cozile şi picioarele din spate aşa de grase, că pot trăi din propriile lor rezerve când nu au ce mânca. Mieii lor au lâna mătăsoasă, cu un luciu neobişnuit. Stai un pic, omule, să-ţi arăt!

Dispăru în cort şi veni cu o căciulă de miel, cu

lână cenuşie şi încreţită strâns.

– Cea mai bună calitate, spuse el entuziasmat. Lâna stă aşa de încreţită numai până mielul face cinci zile, dar rămâne ondulată până la două luni.

Rob examină căciuliţa şi-l asigură pe tatăl ei că era o piele frumoasă.

– *Este*, spuse Cullen şi-şi puse căciula pe cap.

Amândoi râseră, pentru că era o noapte caldă, iar căciula ar fi arătat mai potrivită printre nămeţi. O duse înapoi în cort, apoi stătură toţi trei la foc şi tatăl ei îi dădu şi fetei o înghiţitură din cana lui. Rachiul o arse pe gât, dar o făcu să se simtă în siguranţă.

Pe cerul purpuriu, norii se deplasau şi din când în când se auzeau tunete şi licăreau fulgere şi atunci putea vedea faţa osoasă a lui Rob, dar ochii care-l făceau frumos pentru ea rămâneau ascunşi.

– Ce ţinut ciudat, mereu tună şi fulgeră, dar nu cade niciun strop de ploaie, spuse tatăl ei. Mi-aduc bine aminte dimineaţa când te-ai născut, Mary Margaret. Şi atunci erau tunete şi fulgere, dar era şi o ploaie scoţiană sănătoasă, de credeai că s-au rupt zăgazurile cerului.

Rob se aplecă spre el:

– Asta s-a întâmplat în Kilmarnock, unde aveţi pământ?

– Nu, în Saltcoats. Mama ei era din Saltcoats. O dusesem pe Jura acasă, pentru că era însărcinată şi i se făcuse foarte dor de mama ei. Acolo însă, am fost bine primiţi şi ospătaţi şi am rămas prea mult timp. Au apucat-o durerile şi astfel, ca o adevărată Cullen, Mary Margaret s-a ivit pe lume în casa bunicului ei de lângă gura râului Clyde.

– Tată, spuse ea cu blândeţe, pe domnul Cole nu-l poate interesa ziua naşterii mele.

– Dimpotrivă, spuse Rob şi începu să pună o mulţime de întrebări, la care primi de la tatăl ei răspunsuri amănunţite.

Ea se ruga să nu mai fulgere, pentru că nu dorea ca tatăl ei să vadă că mâna bărbierului se odihnea

pe braţul ei gol. Atingerea lui era foarte uşoară, dar carnea ei se umpluse de senzaţii şi de tremur, de parcă ar fi simţit chemarea viitorului.

***

Pe unsprezece mai, caravana atinse malul vestic al râului Arda şi Kerl Fritta hotărî să facă un popas de o zi acolo, pentru ca oamenii să-şi poată repara atelajele şi cumpăra provizii. Tatăl ei îl luă pe Seredy şi plăti un ghid să traverseze cu ei în Turcia, nerăbdător ca un băieţandru să-şi vadă mai repede oile visate.

Peste o oră, ea şi Rob încălecară amândoi pe calul ei negru şi se depărtară de zgomotul caravanei. Când trecură pe lângă tabăra evreilor, îl văzu pe cel tânăr aruncându-le o ocheadă. Era Simon, cel care-l învăţa pe Rob; zâmbi şi-l înghionti şi pe altul să se uite la ei cum călăreau.

Nu-i prea păsa. Se simţea ameţită, poate din cauza căldurii căci era o dimineaţă cu un soare ca o minge de foc. Îl înconjură cu braţele ca să nu cadă şi, închizând ochii, îşi rezemă capul de spatele lui lat.

La o depărtare destul de mare de caravană, întâlniră doi ţărani mohorâţi, cu un măgar încărcat cu vreascuri. Se holbară la ei, dar nu le întoarseră salutul. Poate veneau de departe, pentru că în jur nu se găseau lemne, erau doar lanuri pustii, cu recolta încă necoaptă.

Ajungând la un pârâu, Rob legă calul de un tufiş şi se descălţară amândoi şi se băgară cu picioarele în apă. Pe ambele maluri creştea grâu şi el îi arătă ce umbră făceau tulpinile înalte.

– Hai, îi spuse el, parcă e o peşteră şi se târî în lan ca un copil mare.

Ea îl urmă mai încet. Din grâul înalt, dat în spic, ţâşni un fel de vietate, făcând-o să tresară.

– Nu-i decât un şoricel speriat, spuse el.

Ajutând-o să ajungă lângă el, îi întâlni ochii şi se priviră lung.

– Nu vreau, Rob.

– Păi, atunci n-o să fie, Mary, spuse el, deşi ea văzu în ochii lui cât de respins se simţea.

– N-ai putea doar să mă săruţi? îl rugă umilită.

Aşa că prima lor intimitate fu un sărut stângaci, peste care plutea supărarea dinainte.

– Lucrul celălalt nu-mi place. L-am făcut şi… spuse ea foarte repede, trecând peste momentul de care-i fusese groază.

– A, deci ştii cum e?

– Numai o dată, cu vărul meu din Kilmarnock. M-a rănit îngrozitor.

El îi sărută ochii, nasul şi gura, moale, în timp ce ea se lupta cu îndoiala. La urma urmei, ăsta cine era? Stephen Tedder era vărul ei, îi era prieten şi se cunoşteau de-o viaţă şi tot îi provocase o adevărată agonie. Şi pe urmă hohotise de râs, de parcă ea fusese o proastă caraghioasă fiindcă îl lăsase să-i facă aşa ceva, de parcă l-ar fi lăsat să-i dea brânci într-o mocirlă.

Şi în timp ce se gândea la aceste lucruri neplăcute, englezul o săruta altfel, mângâindu-i cu limba interiorul buzelor. Nu era chiar groaznic şi când încercă să facă şi ea la fel, îi supse limba! Dar când îi desfăcu rochia, începu să tremure din nou.

– Nu vreau decât să-i sărut, spuse el aprins şi ea încercă experienţa ciudată de a-i privi faţa coborând spre sânii ei, care, se gândi cu satisfacţie, erau grei, dar ridicaţi şi tari, deja trandafirii.

Limba lui netezi încet vârfurile zmeurii, făcându-i inima să-i salte nebuneşte. Îi înconjura sfârcurile ca un bebeluş, mângâindu-i tot timpul coapsele. Dar când mâna lui urcă spre pubis, deveni rigidă. Simţi cum i se înnoadă muşchii stomacului şi era atât de încordată şi speriată, încât el îşi retrase mâna.

El îşi dădu la o parte veşmintele, apoi îi conduse mâna. Mai văzuse înainte bărbaţi, din întâmplare, nişte muncitori urinând după un tufiş. Şi atunci văzuse mai mult decât atunci când fusese cu Stephen Tedder. Acum, nu se putu împiedica să

nu-l studieze. Nu se aştepta să fie aşa de… gros, se gândi cu imputare, de parcă ar fi fost vina lui. Prinzând curaj, îi mângâie testiculele şi râse încet când îl simţi zbătându-se. Nu era nimic înspăimântător!

Aşa că-şi continuă explorarea, până când începu şi ea să încerce să-i mângâie gura în felul ei. Aveau trupurile ca nişte fructe calde şi nu mai fu atât de teribil când mâna lui îi despărţi fesele tari. Nu ştia ce să facă cu mâinile. Îşi vârî un deget între buzele lui, simţindu-i saliva, dinţii şi limba, dar el se trase înapoi, ca să-i sărute din nou sânii, apoi pântecul şi coapsele, îşi făcu drum în ea întâi cu un deget, apoi cu două, înconjurând-o cu cercuri din ce în ce mai grăbite.

– Ah, spuse ea slab, ridicându-şi genunchii.

Dar în loc de martiriul pe care-l aştepta mintea ei, îi simţi uluită căldura respiraţiei. Şi limba lui se strecură ca un peşte în umiditatea ei, în locul pe care ei îi era ruşine să-l şi atingă! Oare cum am să mai dau ochii cu el? se întrebă, dar întrebarea dispăru repede, în mod ciudat şi minunat, fiindcă deja era străbătută de tremur şi zbateri, cu ochii închişi şi gura întredeschisă.

Înainte de a-şi veni în fire, el pătrunsese. Erau legaţi cu adevărat, el era o prelungire caldă şi mătăsoasă înăuntru ei. Nu simţea nicio durere, doar o apăsare care se uşură când el se mişcă. Deodată se opri:

– E bine?

– Da, spuse ea şi el continuă.

Ea se trezi mişcându-se ca să-l întâmpine. În curând lui îi fu imposibil să se mai reţină şi începu să se mişte mai repede şi de la o distanţă mai mare. Ea ar fi vrut să-i spună din nou că totul era bine, dar, privindu-l printre gene, îl văzu cu capul dat pe spate, arcuindu-se în ea.

Ce unic fu să-i simtă spasmul, să-i audă mârâitul acela de uşurare extraordinară când se goli în ea!

Multă vreme după aceea, rămaseră nemişcaţi în grâul înalt cât un stat de om. Tăceau amândoi, ea îşi ţinea unul din picioarele lungi peste el.

– S-ar putea să ajungă să-ţi placă, spuse el în cele din urmă. Ca berea de malţ.

Ea îl ciupi de braţ cât de tare putu. Dar era gânditoare.

– *De ce* ne place? întrebă. M-am uitat la cai. De ce le place animalelor asta?

El păru să tresară. Mulţi ani mai târziu, avea să înţeleagă că întrebarea aceea o făcuse deosebită de toate femeile întâlnite de el, dar acum nu vedea decât că el o observă.

Nu se îndura s-o spună, dar în mintea ei, el era deja deosebit de toţi ceilalţi bărbaţi. Simţea că fusese foarte bun cu ea, într-un fel pe care încă nu-l înţelegea, mai ales că nu avea drept comparaţie decât o purtare grosolană.

– Te-ai gândit mai mult la mine decât la tine, spuse.

– Eu n-am suferit.

Ea-l mângâie pe faţă, lăsându-l să-i sărute palma.

– Cei mai mulţi bărbaţi… cei mai mulţi oameni nu sunt aşa. Ştiu eu.

– Trebuie să-l uiţi pe blestematul ăla de văr din Kilmarnock, îi spuse el.

32
Oferta

Câţiva dintre nou-veniţi deveniră pacienţii lui Rob şi fu amuzat când află cum se lăudase Kerl Fritta că oamenii din caravana lui erau trataţi de un bărbier-felcer maestru.

Era foarte mulţumit când îi vedea pe pacienţii din prima etapă a călătoriei, pentru că nu se mai ocupase niciodată atâta timp de sănătatea unor bolnavi.

Oamenii îi spuseră că uriaşul docher francez, pe care-l tratase de buba, murise iarna, la Gabrovo. Ştiuse că aşa se va întâmpla şi i-o spusese chiar şi omului, dar ştirea îl posomorî la fel de tare.

– E bine că ştiu să repar câte ceva, îi spuse el lui Mary. Un os rupt, o rană căscată, de astea sunt sigur şi ştiu ce trebuie făcut. Dar urăsc tainele. Bolile despre care nu ştiu nimic, poate chiar bolnavul ştie mai mult ca mine. Beteşugurile care pică pe neaşteptate şi nu au nicio cauză cunoscută. Ah, Mary, ştiu atât de puţin, nu ştiu nimic, dar numai pe mine mă au.

Fără să înţeleagă tot ce-i spunea, ea îl mângâia. Şi ea primea de la el alinare; într-o noapte, veni la el cu crampe şi sângerând şi-i vorbi de mama ei, Jura Cullen, că avusese un ciclu normal, dar cu timpul, hemoragia se dovedise tot mai puternică. Mary fusese prea răscolită de durere ca să plângă la moartea ei, dar acum, aştepta în fiecare lună ca ciclul s-o omoare.

– Taci! N-a fost un ciclu obişnuit, trebuie să fi fost altceva. Ştii şi tu, îi spuse el, punându-i palma caldă pe pântec şi liniştind-o cu sărutări.

Peste câteva zile, când ea se urcă din nou în

căruţa lui, se pomeni vorbindu-i despre lucruri pe care nu le mai povestise nimănui: moartea părinţilor lui, despărţirea de fraţi, pierderea lor. Ea plânse cu disperare, întorcând capul, pentru ca tatăl ei să n-o poată vedea.

– Cât te iubesc! şopti ea.

– Te iubesc, spuse el rar, spre sincera lui uluire.

Nu mai spusese aceste cuvinte niciodată.

– Vreau să rămân cu tine pentru totdeauna, spuse ea.

După asta, se întorcea de multe ori în şaua armăsarului ei negru, ca să-l privească. Aveau şi un semn, îşi atingeau buzele cu degetele mâinii drepte, de parcă ar fi vrut să gonească o insectă sau un fir de praf.

James Cullen mai căuta încă uitarea cu ajutorul băuturii şi uneori, după ce adormea tun, ea venea la Rob. El încercă s-o convingă să n-o mai facă, pentru că santinelele erau nervoase şi era periculos să te mişti noaptea prin tabere. Dar ea era o femeie încăpăţânată şi continuă să vină şi el se bucura întotdeauna.

Ea învăţa repede. În curând, se cunoşteau foarte bine unul pe altul. Faptul că amândoi erau atât de înalţi făcea parte din vrajă şi el se gândea adesea la împreunarea unor animale uriaşe din vechime, în bubuit de tunete. Într-un fel, şi pentru el era ceva nou, ca şi pentru ea; avusese multe femei, dar nu mai făcuse niciodată dragoste. Acum dorea doar să-i dăruiască ei plăcere.

Era neliniştit şi aiurit, incapabil să înţeleagă patima care se năpustise asupra lui în timp aşa de scurt.

Intrau tot mai adânc în partea europeană a Turciei, numită Tracia. Lanurile de grâu se transformară în câmpuri cu iarbă grasă şi începură să întâlnească turme de oi.

– Tata se trezeşte la viaţă, îi spuse Mary.

De câte ori venea vorba de oi, Rob îi vedea pe

James Cullen şi pe nelipsitul Seredy galopând pentru a sta de vorbă cu păstorii. Oamenii cu pielea arămie aveau toiege lungi şi cămăşi cu mâneci lungi şi pantaloni largi, strânşi sub genunchi.

Într-o seară, Cullen veni singur pe la Rob. Se aşeză lângă foc şi-şi drese vocea stânjenit:

– N-aş îndura să mă socoteşti orb.

– Nu te-am socotit aşa, spuse Rob cu respect.

– Să-ţi povestesc despre fata mea. Are ceva şcoală. Ştie latineşte.

– Şi mama mea ştia. M-a învăţat puţin şi pe mine.

– Mary ştie bine latina. E un lucru de preţ în ţări străine, pentru că poţi vorbi cu oamenii bisericii. Am trimis-o să înveţe la călugăriţele din Walkirk. Ele au luat-o, crezând c-o s-o ademenească să intre în ordin, dar eu ştiam ce ştiam. Nu prea se îndemna la limbi străine, dar, după ce i-am spus că trebuie să înveţe latina, a fost sârguincioasă. Şi pe atunci visam să călătoresc în Orient pentru oi bune.

– Poţi să duci oile înapoi acasă, vii? se îndoi Rob.

– Pot, mă pricep la oi, spuse Cullen cu mândrie. A fost întotdeauna ca un vis, dar, când mi-a murit nevasta, am hotărât să plecăm. Rudele mele au spus că fug fiindcă sunt nebun de durere, dar nu era numai asta.

Rămase o vreme în tăcere, o tăcere apăsătoare.

– Ai fost în Scoţia, băiatule? reluă Cullen firul vorbei.

El clătină din cap:

– N-am ajuns decât până în nordul Angliei, la dealurile Cheviot.

Cullen pufni:

– Ai ajuns poate aproape de hotar, dar nu aproape de adevărata Scoţie. Scotland e mai sus, să ştii, munţii au pâraie pline de peşte şi iarba e bogată. Pământul nostru e în dealurile zimţate, o

moşie foarte mare. Turme mari.

Făcu o pauză, de parcă ar fi vrut să-şi aleagă cuvintele unul câte unul:

– Bărbatul care se însoară cu Mary va primi tot, dacă este vrednic, spuse el în cele din urmă.

Se aplecă spre Rob:

– Peste patru zile, intrăm în oraşul Babaeski. Acolo eu şi fiica mea vom părăsi caravana, o vom coti spre sud, către oraşul Malkara, unde e o piaţă mare de animale. Acolo pot să cumpăr câteva oi, iar apoi să mă îndrept către podişul Anatoliei, unde am speranţe să găsesc cele mai bune soiuri. Aş fi mulţumit dacă ne-ai însoţi.

Oftă şi-l privi pe Rob drept în ochi:

– Eşti puternic şi sănătos. Ai curaj, altfel nu te-ai încumeta să călătoreşti atât de departe în lume. Nu eşti omul pe care l-aş fi ales eu pentru ea, dar ea te vrea. O iubesc şi-i doresc să fie fericită. Ea e tot ce am.

– Domnule Cullen, spuse el, dar scoţianul îl opri.

– Nu este un lucru care să fie judecat cu uşurinţă. Poate vrei să-l cântăreşti, aşa cum am făcut şi eu.

Rob îi mulţumi politicos, de parcă i s-ar fi oferit un fruct sau un dulce şi Cullen se întoarse la tabăra lui.

Rămase treaz toată noaptea, cu ochii la bolta cerească. Nu era aşa de prost încât să nu-şi dea seama că ea era o raritate. Şi – ce minune! – îl iubea pe el. Nu avea să întâlnească a doua oară o asemenea femeie.

Şi *pământ.* Doamne sfinte, pământ.

I se oferea o viaţă la care nici tatăl, nici înaintaşii lui n-ar fi îndrăznit să viseze. I se asigura munca şi câştigul, s-ar fi bucurat de respect şi responsabilitate. O avere pe care s-o dea mai departe copiilor. O existenţă deosebită de tot ce cunoscuse el. I se dăruia pur şi simplu – o femeie

iubitoare, de care se simţea legat şi un viitor asigurat, printre puţinii stăpâni de pământuri.

Se zvârcolea fără somn, de pe o parte pe alta.

A doua zi, ea veni cu briciul tatălui ei şi se apucă să-i potrivească părul.

– Lângă urechi nu.

– Dar aici creşte cel mai sălbatic. Şi de ce nu te bărbiereşti?

– O să-l tai când se mai lungeşte, îşi smulse el şervetul din jurul gâtului. Ştii că tatăl tău a vorbit cu mine?

– Întâi a vorbit cu mine, bineînţeles.

– Nu merg la Malkara cu tine, Mary.

Numai gura şi mâinile ei îi arătară sentimentele. Mâinile păreau că i se odihnesc pe rochie, dar strângea briciul atât de tare, că i se albiseră încheieturile sub pielea translucidă.

– Ne întâlnim în altă parte?

– Nu, spuse el.

Era greu. Nu era obişnuit să fie cinstit cu femeile.

– Mă duc în Persia, Mary.

– Nu mă vrei.

Mohoreala uluită din vocea ei îl făcu să-şi dea seama cât de nepregătită fusese pentru o asemenea eventualitate.

– Te vreau, dar m-am tot sucit şi am socotit că nu e posibil.

– De ce nu e? Ai deja o nevastă?

– Nu, nu. Dar mă duc la Ispahan, în Persia. Nu ca să caut să fac negoţ, aşa cum ţi-am spus, ci ca să studiez medicina.

Pe faţa ei apăru neînţelegerea. Simţi o ruşine ciudată, de parcă şi-ar fi recunoscut un păcat sau o slăbiciune. Nu făcu nicio încercare de a explica, pentru că era complicat şi nici el nu înţelegea prea bine.

– Munca ta te face nefericit. Ştii că aşa stau lucrurile. Tu ai venit şi mi-ai spus aşa, te-ai plâns că te chinuie.

– Ceea ce mă chinuie e propria mea neştiinţă şi neputinţă. La Ispahan, pot învăţa să-i ajut pe cei pentru care acum nu fac nimic.

– Nu pot veni cu tine? Tata ar putea veni cu noi, să cumpere oi de acolo.

Implorarea din vocea ei şi speranţa din ochi îl obligară să se înfrâneze. Îi explică pedeapsa bisericii pentru cei care urmau şcoli islamice şi-i spuse care erau intenţiile lui. Pe măsură ce înţelegea, ea pălea:

– Dar poţi fi veşnic blestemat pentru asta!

– Nu pot să cred că sufletului meu i se va închide poarta.

– Evreu!

Ea şterse briciul de şervet cu mişcări scurte şi preocupate, apoi îl puse la loc în teaca de piele.

– Da. Aşa că, vezi, e ceva ce trebuie să fac singur.

– Ce văd, e un om nebun. Mi-am închis ochii la faptul că nu ştiam nimic despre tine. Cred că ţi-ai luat adio de la multe femei. E adevărat, nu-i aşa?

– Nu e acelaşi lucru şi acum.

Ar fi vrut să-i explice diferenţa, dar ea nu i-o îngădui. Ascultase destul şi acum vedea cât de tare o rănise.

– Nu ţi-e teamă că i-aş putea spune tatii că m-ai luat şi el ar cumpăra pe cineva ca să te ucidă? Sau că aş putea alerga la primul preot ca să-i şoptesc încotro merge un creştin care-şi bate joc de sfânta Biserică?

– Ţi-am spus adevărul. Nu ţi-aş face niciodată vreun rău şi sunt sigur că şi tu trebuie să te porţi la fel cu mine.

– Eu n-o să stau să aştept un doctor, spuse ea.

El dădu din cap, urându-se pentru valul de amărăciune din ochii ei, când se îndepărtă.

Toată ziua o privi călărind foarte dreaptă. Nu se întoarse să-l privească. Seara, îi văzu pe Mary şi pe domnul Cullen stând de vorbă serios şi îndelung. Era clar că-i spusese tatălui ei că se

hotărâse să nu se mai mărite, pentru că, puţin mai târziu, Cullen îi adresă lui Rob un surâs uşurat şi triumfător. Cullen discută apoi cu Seredy şi chiar înainte de lăsarea întunericului, servitorul veni în tabără cu doi bărbaţi arătând a turci.

Mai târziu, Rob ghici că erau ghizi, pentru că a doua zi, când se trezi, Cullenii plecaseră.

Aşa cum era obiceiul când un echipaj părăsea caravana, toţi cei din spate avansară cu un loc. În ziua aceea, în loc să urmeze armăsarul ei negru, mână în spatele celor doi grăsani francezi.

Se simţea vinovat şi îndurerat, dar avea şi o senzaţie de uşurare, pentru că nu se gândise niciodată la căsătorie şi nu era pregătit pentru ea. Se întrebă dacă-şi luase hotărârea din devotament pentru medicină sau dacă pur şi simplu fugise de pirostii, cum ar fi făcut Bărbierul.

Poate că erau amândouă. Biet visător prostănac, îşi spuse dezgustat. Într-o zi ai să îmbătrâneşti şi ai să ai mai multă nevoie de iubire şi atunci o să te aşezi la casa ta cu vreo scorpie cu limba afurisită.

Singur de tot, tânjea după doamna Buffington, ar fi vrut ca pisica să mai trăiască. Încercă să nu se gândească la ce distrusese, aplecându-se peste hăţuri şi holbându-se dezgustat la fundurile obscene ale fraţilor francezi.

Timp de o săptămână, se simţi de parcă-i murise cineva. Când caravana ajunse la Babaeski, sentimentul de durere vinovată i se accentuă, pentru că aici ar fi trebuit să înceapă o viaţă nouă, cu ea. Dar când se gândi la James Cullen, începu să-i placă mai mult să fie singur, fiindcă ştia că scoţianul ar fi fost un socru cicălitor.

Totuşi, nu încetă să se gândească la Mary.

Dispoziţia începu să i se îndrepte peste două zile. Călătorind printre nişte dealuri verzi, auzi un zgomot distinct apropiindu-se de caravană. Era un sunet îngeresc şi când în sfârşit fu aproape, văzu pentru prima oară în viaţa lui un convoi de cămile.

Fiecare cămilă purta clopoţei, care sunau la fiecare pas ciudat, clătinat, pe care-l făceau animalele.

Cămilele erau mai mari decât se aşteptase, mai înalte decât un om şi mai lungi decât un cal. Feţele lor caraghioase arătau în acelaşi timp senine şi sinistre, cu nări largi şi deschise, buze răsfrânte şi ochi apoşi, ascunşi pe jumătate de pleoape grele şi gene lungi, care le dădeau o înfăţişare ciudat de femeiască. Erau legate unele de altele şi încărcate cu baloţi enormi de paie de orz, stivuite între cocoaşele lor gemene.

Deasupra baloţilor fiecăreia a şaptea sau a opta cămile era cocoţat câte un om cu piele întunecată, îmbrăcat numai cu o pereche de izmene zdrenţuite şi purtând turban. Din când în când, unul dintre ei îndemna cămilele cu câte un „Hut! Hut! Hut!”, pe care animalele păreau că-l ignoră.

Cămilele puseră stăpânire pe peisajul ondulat. Rob numără aproape trei sute, până când se transformară doar în umbre în zare şi minunatul sunet al clopoţeilor se estompă.

Semnalele Orientului erau pretutindeni, grăbindu-i pe călători. Începură să meargă de-a lungul unui istm strâmt. Deşi Rob nu vedea apa, Simon îi spuse că la sud se afla Marea Marmara şi la nord Marea Neagră. Aerul purta cu el o bură sărată şi înviorătoare, care-i aducea aminte de casă şi-l umplu de o nouă hotărâre.

În după-amiaza următoare, caravana ajunse pe vârful unei coline. La poalele ei se aşternea Constantinopolul, semănând cu oraşele din visurile lui.

33
Ultimul oraș creștin

Şanţul era adânc şi când trecură pe podul mobil, Rob văzu în apă crapi mari cât porcii. Dincolo, se vedea un parapet de lut şi la opt metri în spatele lui, un zid masiv din piatră întunecată, înalt poate de treizeci de metri. Pe coama lui, santinelele patrulau continuu.

După cincisprezece metri era încă un zid, identic cu primul! Acest Constantinopol era o fortăreaţă cu patru linii de apărare.

Trecură prin două rânduri de porţi enorme. Cea din zidul interior era boltită cu un arc triplu şi împodobită cu statuia nobilă a unui bărbat, fără îndoială un conducător străvechi şi cu nişte animale ciudate turnate în bronz. Erau masive şi bondoace, cu urechi mari şi răsfrânte, ridicate cu furie, cozi scurte în spate şi nişte cozi mai lungi crescându-le din faţă.

Rob trase hăţurile ca să le poată observa mai bine şi, în spatele lui, Gershom huidui şi Tuveh mormăi:

– Mută-ţi fundul, inghiliz, strigă Meir.

– Ce sunt astea?

– Elefanţi. N-ai mai văzut elefanţi, sărmane străin?

El clătină din cap şi se întoarse pe capră, ca să poată privi mai bine creaturile. Primii elefanţi pe care-i văzu nu erau mai mari decât nişte câini şi erau încremeniţi în metal de cinci veacuri.

Kerl Fritta îi conduse la caravanserai, o curte enormă prin care călătorii şi mărfurile intrau şi ieşeau din oraş. Spaţiul conţinea diferite depozite pentru bunuri, ţarcuri pentru animale şi case de

odihnă pentru oameni. Fritta cunoştea bine locurile şi, trecând pe lângă gloata zgomotoasă din caravanserai, îi duse pe ai săi la nişte hanuri săpate ca nişte peşteri în pereţii dealurilor, pentru a fi răcoroase. Cei mai mulţi călători aveau să petreacă numai o zi sau două în caravanserai, odihnindu-se, reparându-şi căruţele sau schimbând caii pe cămile, iar după aceea aveau să urmeze un drum roman, până la Ierusalim.

– Noi plecăm în câteva ore, îi spuse Meir lui Rob, pentru că nu mai aveam decât zece zile de mers până acasă, în Angora, şi suntem nerăbdători să ajungem.

– Eu cred că voi mai sta o vreme.

– Când te hotărăşti să pleci, du-te să-l vezi pe *kervanbashi*, şeful caravanelor de aici. Îl cheamă Zevi. În tinereţe, a fost căruţaş şi apoi conducător de convoaie de cămile, pe toate drumurile. Îi ştie pe călători şi – adăugă Simon mândru – e evreu şi e un om bun. Va avea grijă să călătoreşti în siguranţă.

Rob le strânse fiecăruia încheietura mâinii.

Adio, scundule Gershom, al cărui fund tare l-am înţepat.

Adio, nas-ascuţit cu barbă neagră, Judah.

La revedere, prietenosule Tuveh.

Mulţumesc, Meir.

Mulţumesc, mulţumesc, Simon.

Îşi luă la revedere de la ei cu regret, pentru că-i arătaseră bunătate. Despărţirea fu şi mai grea pentru că-l luă de la cartea persană, după care învăţase până atunci.

În curând, era singur şi-şi mâna căruţa prin Constantinopol, un oraş enorm, poate mai mare decât Londra. Văzut de departe, părea că pluteşte în aerul curat şi cald, încadrat de albastrul întunecat al zidurilor de piatră, azuriul cerului deasupra şi Marea Marmara la sud. Dinăuntru, Constantinopolul era plin de biserici de piatră, dominând străduţele înguste, călăreţi pe măgari,

cai şi cămile, de lectici, care şi căruţe de toate felurile. Hamali voinici, îmbrăcaţi în tunici largi, dintr-o pânză cafenie grosolană, cărau poveri incredibile în spate sau pe nişte rotunduri aşezate pe cap ca nişte pălării.

Într-o piaţă, Rob se opri să admire o statuie înălţată pe un piedestal înalt de porfir şi dominând oraşul. Din inscripţia latină, înţelese că statuia îl reprezenta pe Constantin cel Mare. Fraţii de la sf. Botolph îi dăduseră multe lecţii despre el; preoţii erau foarte ataşaţi de Constantin, pentru că fusese primul împărat roman care se creştinase. Convertirea lui însemnase fondarea Bisericii, iar oraşul Bizanţ, capturat de la greci, devenise oraşul lui, Constantinopol, o bijuterie a creştinătăţii orientale, un buchet de catedrale.

Rob ieşi din zona bisericilor şi a pieţelor şi intră pe străzile cartierelor cu case înghesuite şi cu cel de-al doilea etaj proeminent, clădiri similare cu cele din oricare oraş englezesc. Era un oraş cu populaţie amestecată, aşa cum se cuvenea la întâlnirea dintre două continente. Mână prin cartierul grecesc, printr-o piaţă armenească, prin zona evreiască şi deodată, în loc să audă bolboroseala de până atunci, desluşi cuvinte în Farsi.

Întrebă şi găsi un grajd al unui om numit Ghiz. Era un grajd bun şi Rob avu grijă s-o instaleze bine pe Calu, pentru că-l slujise cu credinţă şi merita să se odihnească şi să se sature de grăunţe. Ghiz îi arătă lui Rob drumul către casa lui, la capătul celor Trei Sute Douăzeci şi Nouă de Trepte, unde era o cameră de închiriat.

Camera merita să urce atât pentru ea: era luminoasă şi curată şi prin fereastră se simţea briza sărată.

De acolo putea privi Bosforul de culoarea zambilei, pe care corăbiile păreau flori plutitoare. Pe malul îndepărtat, putea zări domuri impunătoare şi minarete ascuţite ca nişte lănci şi

înţelese de ce existau în jurul Constantinopolului două ziduri, un parapet şi un şanţ de apărare. Puterea crucii înceta nu departe de fereastra lui şi creştinismul avea nevoie de ziduri împotriva Islamului. Pe partea dinspre el a trecătorii, biserica se simţea mai stăpână.

Stătea la geam şi contempla Asia, unde avea să se afunde curând şi adânc.

În noaptea aceea, Rob o visă pe Mary. Se trezi melancolic şi fugi din cameră. Lângă o piaţă numită Forumul lui August, găsi băi publice şi se spălă cu apă rece, apoi lâncezi în apa fierbinte a *tepidarium*-ului întocmai ca Caesar, săpunindu-se şi suflând aburi.

Când ieşi, uscat şi curat, îi era îngrozitor de foame şi era mult mai optimist. Cumpără de la piaţa evreiască peştişori prăjiţi şi un ciorchine de struguri negri, din care mâncă în timp ce căuta.

Văzu în multe gherete lenjeria pe care o purtau evreii din Tryavna. Toată avea ornamentaţiile împletite numite *tsitsith,* despre care Simon îi explicase că-i ajutau pe evrei să îndeplinească pedeapsa biblică de a purta franjuri zdrenţuite în colţurile veşmintelor.

Găsi un negustor evreu care vorbea persana. Tremura şi avea colţurile gurii lăsate şi pete de mâncare pe caftan, dar în ochii lui Rob el era o ameninţare de a fi dat în vileag.

– E un cadou pentru un prieten, are măsurile mele, bâigui el.

Bătrânul nu-i dădu atenţie prea mare, bucuros să vândă. Până la urmă, veni cu veşmântul franjurat potrivit.

Rob nu îndrăzni să cumpere totul deodată. Se duse însă la grajduri, să vadă cum stătea Calu.

– Ai o căruţă bună, spuse Ghiz.

– Da.

– Aş fi doritor s-o cumpăr.

– Nu-i de vânzare.

Ghiz ridică din umeri:
– O căruţă bunicică, deşi ar trebui s-o vopsesc. Dar animalul e vai de capul lui. N-are vlagă. N-are privirea mândră. Dacă ai scăpa de iapă, te-ai putea socoti norocos.
Văzu imediat că interesul lui Ghiz pentru căruţă nu era decât un paravan pentru a ascunde faptul că-i plăcuse de Calu.
– Nici ea nu-i de vânzare.
Totuşi, abia-şi putu reţine zâmbetul, gândindu-se că o manevră atât de stângace fusese încercată pe unul a cărui meserie includea diversiunea în arsenalul de bază. Căruţa era aproape şi se amuză, pe când grăjdarul era aplecat într-o iesle, să-şi pregătească nişte trucuri.
Curând, scoase o monedă de argint din ochiul stâng al lui Ghiz.
– O, Allah!
Făcu să dispară o minge de lemn sub o batistă, apoi schimbă culoarea batistei, din verde în albastru şi din albastru în verde.
– În numele Profetului…
Rob îşi trase din gură o panglică roşie şi i-o prezentă cu o reverenţă atât de galantă, de parcă grăjdarul ar fi fost o fată îmbujorată. Prins între încântare şi frică în faţa acestui *djini* necredincios, Ghiz cedă în cele din urmă încântării. Aşa că-şi petrecură o parte din zi cu magie şi jonglerii şi, la sfârşit, Ghiz ar fi cumpărat orice de la el.

La masa de seară i se servi o băutură cafenie, prea tare şi săţioasă. La masa de alături stătea un preot şi Rob îi oferi şi lui băutură.
Preoţii de aici purtau robe lungi, negre şi fluturânde şi pălării de pânză, înalte şi cilindrice, cu margini subţiri şi tari. Roba acestuia era destul de curată, dar pe pălărie avea urme de grăsime. Era un bărbat între două vârste, roşu la faţă şi cu ochii rotunzi, nerăbdător să converseze cu un european şi să-şi îmbunătăţească stăpânirea unei limbi

apusene. Nu cunoştea engleza şi încercă să-i vorbească lui Rob în normandă şi francă, dar până la urmă acceptă, puţin mohorât, că se puteau înţelege numai în persană.

Îl chema părintele Tamas şi era preot grec.

Sorbind cu înghiţituri lungi din rachiu, dispoziţia i se mai schimbă.

– Te vei stabili în Constantinopol, domnule Cole?

– Nu, în câteva zile voi pleca spre Orient, unde sper să dobândesc ierburi medicinale cu care să mă întorc în Anglia.

Preotul dădu din cap. Era cel mai bine să se îndrepte fără întârziere spre Orient, pentru că Domnul spune că într-o bună zi va avea loc un război sfânt între singura Biserică dreaptă şi sălbaticii musulmani.

– Aţi vizitat catedrala Sfânta Sofia? întrebă el şi rămase uluit când Rob clătină din cap.

– Dar, noul meu prieten, trebuie s-o vedeţi înainte de a pleca, trebuie! Este minunea bisericilor din toată lumea. A fost înălţată la porunca lui Constantin şi când acest împărat preacinstit a păşit prima oară în catedrală, a căzut în genunchi şi a exclamat: „Am construit mai măreţ decât Solomon!” Tocmai de aceea se află aici capul Bisericii, spuse părintele Tamas.

Rob îl privi surprins:

– S-a mutat papa Ioan de la Roma la Constantinopol?

Părintele Tamas îl privi lung. Când se convinse că Rob nu râdea de el, zâmbi îngheţat:

– Ioan al XIX-lea rămâne patriarhul bisericii creştine din Roma. Dar Alexius al IV-lea este patriarhul bisericii creştine din Constantinopol şi el ne este singurul păstor, spuse el.

Rachiul şi aerul marin avură parte egală de contribuţie la somnul lui adânc şi fără vise. A doua zi dimineaţă îşi permise din nou luxul băilor

Augustine şi, cumpărându-şi pâine şi prune, porni mâncând spre bazarul evreiesc. La piaţă alese cu grijă, pentru că avusese timp de gândire. Văzuse la Tryavna câteva şaluri de rugăciune din in, dar evreii care se respectau le aveau din lână; îşi cumpără şi el un şal de lână, ornat la colţuri cu franjuri din acelea care se purtau şi la lenjerie.

Cumpără apoi şi un set de filacterii, şireturile de piele pe care şi le puneau pe frunte şi le înnodau în jurul unul braţ în timpul rugăciunilor de dimineaţă.

Cumpărase fiecare articol de la un negustor diferit. Unul din ei, un tânăr supt la faţă, cu gura înfundată din cauza dinţilor lipsă, avea foarte multe caftane. Omul nu cunoştea Farsi, dar se descurcară cu gesturi. Niciunul dintre caftane nu era suficient de mare, dar negustorul îi făcu semn lui Rob să aştepte, apoi se grăbi către ghereta bătrânului care-i vânduse lui Rob lenjeria. Aici erau caftane mai mari şi-şi putu cumpăra două.

Plecând de la bazar cu agoniseala într-o traistă, o luă pe o stradă pe care nu mai umblase şi ajunse în curând în faţa unei biserici atât de magnifice, încât nu putea fi decât Sfânta Sofia. Intră printr-un portal aurit şi se pomeni într-un spaţiu uriaş şi minunat de armonios, unde coloanele se prelungeau în arcuri, arcurile în bolţi şi bolţile într-un dom atât de înalt, încât se simţea mic şi neînsemnat. Nava era luminată de candele ferecate în aur, pereţi de marmură sculptată, mult mai multă strălucire decât cea cu care era obişnuit el într-o biserică. Nu se vedea nici urmă de patriarh, dar, privind către altar, văzu înăuntru preoţi purtând odăjdii bogate din brocart. Unul din ei cădelniţa şi cântau cu toţii, dar Rob era prea departe pentru a auzi rugăciunile în latină sau pentru a simţi mirosul de tămâie.

Cea mai mare parte a navei era pustie şi stătu în spate, înconjurat de strane sculptate, goale şi vegheat de un Cristos atârnat pe o cruce slab luminată de lumânări. Simţea că ochii icoanei îi

pătrundeau în suflet şi cunoştea conţinutul traistei din mâna lui. Nu fusese crescut prea credincios, dar acum, plănuindu-şi răzvrătirea, se simţea deosebit de mişcat de considerente religioase. Ştiu că de aceea intrase în catedrală, se sculă în picioare şi înfruntă ochii aceia tăcuţi.

Într-un târziu, vorbi cu glas tare:

– Trebuie s-o fac. Dar nu te părăsesc.

Mai târziu, după ce urcase treptele de piatră şi se închisese în camera lui, fu mai puţin sigur.

Puse pe masă micul pătrat de tablă în care se oglindea când se bărbierea, îşi luă cuţitul şi-şi reteză părul lung de deasupra urechilor până când rămase numai cu cei doi cârlionţi ceremoniali numiţi *peoth.*

Se dezbrăcă şi-şi puse temător lenjeria tsitsith, aproape aşteptându-se să fie trăsnit din senin. I se păru că franjurile îi zgâriau carnea.

Caftanul negru şi lung îl intimidă mai puţin. Era numai un veşmânt exterior, fără legătură cu Dumnezeul lor.

Barba îi era încă prea mică, îşi aranjă cârlionţii astfel încât să-i atârne de sub pălăria evreiască. Pălăria de piele era un adevărat noroc, pentru că era veche şi uzată.

Totuşi, când coborî din nou în stradă, ştiu că era o nebunie şi că n-avea să meargă; se aştepta să fie arătat cu degetul cu hohote de toţi oamenii pe care-i întâlnea.

Voi avea nevoie de un nume, se gândi el.

Nu făcea să se numească la fel ca în Tryavna, Reuven bărbierul; avea nevoie de mai mult decât o prăpădită de transformare evreiască a numelui creştin.

Jesse…

Un nume pe care şi-l amintea de când îi citea mama Biblia. Un nume cu care să trăiască, numele tatălui regelui David.

Ca nume patronimic îşi alese Benjamin, după

Benjamin Merlin, care îi arătase, chiar dacă fără voie, ce însemna un doctor.

Se hotărî să spună că vine din Leeds, pentru că-şi amintea cum arată casele evreieşti de acolo şi putea descrie detaliat locul, dacă se dovedea necesar.

Abia se abţinu să n-o ia la fugă, pentru că văzu nişte preoţi venind către el şi printre ei îl recunoscu aproape în panică pe părintele Tamas, tovarăşul lui din seara precedentă.

Preoţii trecură pe lângă el păşind netulburaţi, ca un cârd de ciori, adânciţi în conversaţie.

Se forţă să înainteze către ei:

– Pace vouă, le spuse.

Preoţii îşi lăsară dispreţuitori privirea să alunece pe veşmintele lui evreieşti şi nu-i răspunseră.

După ce-l depăşiră, Jesse ben Benjamin din Leeds îşi permise să zâmbească. Calmat şi mai încrezător, îşi continuă drumul, mergând cu paşi mari şi cu palma dreaptă lipită de obraz, aşa cum făcea rabinul din Tryavna când era adâncit în gânduri.

Partea a treia

Ispahan

34
Ultima etapă

Cu toată înfăţişarea schimbată, nu se simţea diferit de vechiul Rob J. Cole când se duse la caravanserai. Tocmai se organiza un convoi spre Ierusalim şi peste tot se încurcau căruţaşi, conducători de cămile încercând să le încarce, călăreţi învârtindu-se periculos de aproape şi amestecându-şi blestemele cu zbieretele înfricoşate ale animalelor. Un grup de cavaleri normanzi stăteau lungiţi în singura porţiune umbrită, din spatele depozitelor, şi urlau la trecători înjurături de beţivi. Rob J. nu ştia dacă ei erau aceia care-o uciseseră pe doamna Buffington, dar ar fi putut să fie şi-i ocoli cu scârbă.

Se aşează pe un maldăr de carpete de rugăciune, uitându-se după şeful caravanelor. *Kervanbashi* era un evreu turc voinic, purtând un turban negru peste părul încărunţit prin care mai răsăreau şuviţe roşcate. Simon îi spusese că omul acesta, pe nume Zevi, putea fi nepreţuit pentru a-i asigura o călătorie sigură.

– Bată-te să te bată! răcni Zevi la un căruţaş nefericit. Ia-ţi tălpăşiţa de aici, mormolocule. Du-ţi animalele de aici, nu trebuiau să meargă cu vitele negustorilor de la Marea Neagră? Nu ţi-am spus asta de două ori? Nu-ţi aduci aminte deloc unde ţi-era locul în convoi, prost-zămislitule?

Lui Rob i se părea că Zevi se afla pretutindeni; potolind certurile între negustori şi căruţaşi, discutând traseele cu ceilalţi conducători de caravane, verificându-şi chitanţele.

Pe când Rob se uita, lângă el se strecură un persan scund şi scobit în obraji de slab ce era. În

barbă i se opriseră dumicaţi din ciulamaua pe care probabil o mâncase de dimineaţă şi purta un turban portocaliu, prea mic pentru capul lui.

– Unde mergi, evreule?

– Sper să plec curând la Ispahan.

– A, Persia! Doreşti o călăuză, *effendi?* Eu am copilărit la Qum, la o azvârlitură de băţ de Ispahan şi cunosc fiecare piatră şi fiecare tufă a drumului.

Rob şovăi.

– Oricine altcineva te-ar duce pe drumul cel lung, de-a lungul ţărmului, apoi prin munţii Persiei. Asta pentru că se tem de calea cea mai scurtă, prin Marele Deşert de Sare. Dar eu te pot scoate la locurile cu apă şi te pot feri de tâlhari.

Era foarte tentat să accepte şi să plece imediat, aducându-şi aminte cât de bine îl slujise Charbonneau. Dar omul avea o privire piezişă şi acest lucru îl făcu să nege din cap.

Persanul ridică din umeri:

– Dacă te răzgândeşti, stăpâne, sunt un chilipir de călăuză, lucrez ieftin.

Peste câteva clipe, unul dintre pelerinii francezi de viţă nobilă se împiedică de maldărul de carpete şi căzu peste Rob.

– Gunoiule, scuipă el într-o parte. Evreule.

Rob se ridică, simţind cum îi urcă sângele în obraji. Văzu că normandul îşi căuta deja spada.

Dar deodată, lângă ei apăru Zevi.

– Mii de scuze, domnia-ta, zeci de mii de scuze! Am eu grijă de omul acesta, spuse el şi-l împinse pe Rob în faţa lui.

Când se îndepărtară, Zevi revărsă asupra lui un potop de cuvinte, dar Rob dădu din cap.

– Nu vorbesc bine limba. Şi nu trebuia să mă ajuţi cu francezul, îşi căută el cuvintele în persană.

– Zău? Te-ar fi ucis, juncanule.

– Era treaba mea.

– Nu, nu! Într-un loc plin de musulmani şi de creştini beţi, omorârea unui evreu ar fi doar un aperitiv. Ar fi omorât mulţi până să se sature, de

aceea era şi treaba mea, îl repezi Zevi furios. Ce fel de fiu al lui Israel e acela care vorbeşte persana ca o cămilă, nu-şi cunoaşte limba lui şi caută harţă? Cum te cheamă şi de unde eşti?

– Sunt Jesse, fiul lui Benjamin, evreu din Leeds.

– Unde dracu' e Leeds?

– În Anglia.

– Un *inghiliz!* exclamă Zevi. N-am întâlnit până acum un evreu inghiliz.

– Suntem puţini şi împrăştiaţi. N-avem o comunitate, rabin, *shohet* sau *mashgiah.* Nici casă de studiu sau sinagogă, aşa că rareori ascultăm Limba. De aceea ştiu atât de puţin.

– Rău, să-ţi creşti copiii într-un loc unde nu-şi pot auzi Dumnezeul şi limba lor, oftă Zevi. Adesea e greu să fii evreu.

Când Rob îl întrebă dacă pleca vreo caravană mare către Ispahan, clătină din cap.

– A venit la mine o călăuză, spuse Rob.

– Un sturz persan, cu turban mic şi barbă murdară? fornăi Zevi. Acela te-ar da imediat pe mâna tâlharilor. Ai rămâne în deşert, cu beregata tăiată şi bunurile furate. Nu, spuse el, ar fi bine să mergi cu de-ai noştri. Reb Lonzano, adăugă el, după ce se gândi o bucată de vreme.

– Reb Lonzano?

Zevi încuviinţă:

– Da, se poate ca Reb Lonzano să fie tocmai ce căutăm.

În apropiere se iscase o altercaţie între căruţaşi şi cineva îl chemă. El făcu o grimasă:

– Fiii ăştia de cămilă, şacali ofticoşi! Acum n-am timp, întoarce-te după ce pleacă şi caravana asta. Vino la mine după-amiaza târziu, stau în coliba din spatele hanului principal. Atunci putem hotărî totul.

Se întoarse peste câteva ore şi-l găsi pe Zevi în coliba lui din caravanserai. Mai erau acolo trei

evrei.

– Acesta e Lonzano ben Ezra, îi spuse el lui Rob.

Reb Lonzano, un bărbat de vârstă mijlocie, era în mod evident conducătorul. Avea părul şi barba castanii, încă neîncărunţite, dar orice impresie de tinereţe era ştearsă de faţa lui brăzdată de griji şi de privirea serioasă.

Loeb ben Kohen şi Aryeh Askari puteau să aibă amândoi cu zece ani mai puţin decât Lonzano. Loeb era înalt şi uscăţiv, iar Aryeh, îndesat şi cu umerii pătraţi. Amândoi aveau chipurile întunecate şi arse de soare ale negustorilor călători, dar îşi păstrau expresiile neutre, aşteptând verdictul lui Lonzano.

– Sunt negustori şi merg la Masqat, de partea cealaltă a Golfului Persic, unde îşi au casa, spuse Zevi, apoi se întoarse către Lonzano: Uite, spuse el sever, acest om demn de milă a fost crescut ca un goy, neştiutor, într-un ţinut creştin îndepărtat şi e bine să i se arate că evreii pot fi buni unii cu alţii.

– Ce daravelă ai la Ispahan, Jesse ben Benjamin? întrebă Reb Lonzano.

– Merg acolo să studiez, să devin doctor.

– *Madrassa* din Ispahan, dădu Lonzano din cap. Acolo e şi un văr de-al lui Reb Aryeh, Reb Mirdin Askari, student la medicină.

Rob îşi ascuţi auzul, gata să pună întrebări, dar Reb Lonzano nu-i îngădui:

– Eşti în stare să-ţi plăteşti cinstit cheltuielile de călătorie?

– Da.

– Gata să-ţi îndeplineşti treburile şi responsabilităţile care-ţi vor reveni pe parcurs?

– Gata. Ce fel de negoţ faci, Reb Lonzano?

Lonzano îl privi arţăgos. Se vedea că nu considera că el era cel care ar fi trebuit să răspundă la întrebări.

– Perle, spuse el cu jumătate de gură.

– Cât de mare e caravana cu care călătoriţi?

Lonzano îşi îngădui un mic zâmbet din colţul buzelor:

– *Noi* suntem caravana cu care călătorim.

Rob nu înţelegea. Se întoarse spre Zevi:

– Cum pot trei oameni să-mi ofere protecţie împotriva bandiţilor şi a altor pericole?

– Ia ascultă, spuse Zevi, aceştia sunt evrei călători. Ştiu când să pornească şi când să stea pe loc. Când să se ascundă. Unde să caute ajutor şi apărare, oriunde s-ar afla.

Se întoarse către Lonzano:

– Ce spui, prietene? Îl luaţi cu voi sau nu?

Reb Lonzano îşi privi cei doi tovarăşi. Aceştia tăceau, cu expresiile la fel de liniştite, dar probabil că-i comunicară ceva, pentru că dădu din cap când îşi întoarse din nou privirea spre Rob.

– Foarte bine, eşti primit să vii cu noi. Plecăm mâine în zori de la malul Bosforului.

– Voi fi acolo cu calul şi căruţa mea.

Aryeh pufni şi Loeb oftă.

– Fără cal şi căruţă, spuse Lonzano. Mergem pe Marea Neagră cu bărci mici, ca să înlăturăm pericolele unei călătorii mai lungi pe uscat.

Zevi îşi puse mâna mare pe genunchiul lui Rob:

– Vor să te ia cu ei, e o ocazie excelentă. Vinde calul şi căruţa.

Rob se hotărî şi dădu din cap.

– *Mazel!* spuse Zevi cu o mulţumire liniştită în glas şi turnă vin roşu, turcesc, pentru a pecetlui înţelegerea.

Merse de la caravanserai direct la grajduri şi Ghiz căscă gura când îl văzu:

– Eşti *yahud?*

– Sunt yahud.

Ghiz dădu din cap temător, convins că acest vrăjitor era un djin care-şi putea schimba înfăţişarea după voie.

– M-am răzgândit, îţi vând căruţa.

Persanul îi făcu o ofertă slabă, reprezentând

doar o fracţiune din valoarea obiectului.

– Nu, ai să plăteşti cinstit.

– Poţi să-ţi ţii căruţa şubredă. Dacă vrei să vinzi calul.

– Calul ţi-l fac cadou.

Ghiz îşi îngustă ochii, încercând să zărească primejdia.

– Pentru căruţă trebuie să plăteşti cinstit, dar calul ţi-l dăruiesc.

Se duse la Calu şi-i frecă botul pentru ultima oară, mulţumindu-i în tăcere pentru credinţa cu care-l slujise.

– Ţine minte că animalul acesta te ascultă dacă e hrănit bine şi regulat şi ţinut curat ca să nu i se roadă pielea. Dacă e sănătoasă când mă întorc, ne vom înţelege bine. Dar dacă văd că ai chinuit-o…

Îl privi fix pe Ghiz şi grăjdarul se albi şi-şi feri privirea:

– O voi îngriji bine, evreule. Foarte bine!

Căruţa fusese casa lui în toţi anii aceştia şi s-o părăsească era ca şi cum şi-ar fi luat adio de la ce mai rămăsese din Bărbier.

Cele mai multe lucruri nu le putea lua şi pentru Ghiz, acestea fură un chilipir. Îşi luă instrumentele chirurgicale şi câteva ierburi medicinale. Cutia de lăcuste cu capacul găurit. Armele şi încă unele lucruri mărunte.

Se credea deprins cu greutăţile, dar nu mai fu atât de sigur de asta a doua zi în zori, când porni cu bocceaua mare în spate pe străzile tăcute şi negre. Ajunse la Bosfor când cerul se albea şi Reb Lonzano se uită acru la povara care-i încovoia spinarea.

Trecură strâmtoarea Bosfor într-un *teimil* – o barcă lungă şi joasă, puţin mai adâncă decât un trunchi de copac scobit, vopsită şi condusă cu o singură pereche de vâsle, la care trăgea un băietan somnoros. Pe ţărmul celălalt era oraşul Uskudar, cu o îngrămădire de cocioabe în faţa cărora erau

legate ambarcaţiuni de toate felurile şi mărimile. Spre dezamăgirea lui, Rob află că aveau o oră de mers pe jos până la micul golf de unde aveau să navigheze prin Bosfor şi de-a lungul Mării Negre. Îşi ridică bocceaua grea pe umeri şi porni după cei trei oameni.

În curând, mergea alături de Lonzano.

– Am aflat de la Zevi ce s-a petrecut cu normandul de la caravanserai. Trebuie să-ţi pui frâu pornirilor, ca să nu ne primejduieşti pe toţi.

– Da, Reb Lonzano.

Cumpănindu-şi din nou povara, din piept i se ridică un suspin.

– E ceva, inghiliz?

Rob clătină din cap. Ţinând bocceaua pe umărul dureros, cu sudoarea sărată intrându-i în ochi, se gândi la Zevi şi rânji:

– E greu să fii evreu.

Până la urmă, ajunseră la un golfuleţ pustiu, unde se afla doar un vas de marfă, larg şi scund, cu un singur catarg şi trei pânze, una mare şi două mici.

– Ce fel de corabie e asta? îl întrebă pe Reb Aryeh.

– Una bună.

– Haideţi! strigă căpitanul.

Îl chema Ilias şi era un grec plăcut, blond şi cu faţa arsă de soare, zâmbind larg cu dinţii rari şi albi. Rob îl consideră un om de afaceri prea hrăpăreţ, pentru că pe vas se aflau deja nouă sperietori chele, fără sprâncene sau gene.

– Dervişi, călugări cerşetori musulmani, mormăi Lonzano.

Aveau rase zdrenţuite şi murdare. De frânghia cu care se încingeau, atârnau o cană şi o praştie. În mijlocul frunţii aveau câte un cerc întunecat; Reb Lonzano îi spuse mai târziu lui Rob că acesta era *zabiba*, semn obişnuit la musulmanii credincioşi, care-şi lipeau capul de pământ de cinci ori pe zi, la

orele de rugăciune.

Unul din ei, poate conducătorul, îşi duse mâinile la piept şi le făcu o plecăciune evreilor:

– *Salaam.*

– *Salaam aleikhem,* le întoarse Lonzano plecăciunea.

– Haideţi! le strigă grecul şi se urcară pe scara de frânghie pe puntea răcoroasă, unde se aflau doi marinari tineri, cu nişte cârpe înnodate pe şolduri.

De fapt nu exista o punte propriu-zisă, ci stăteau tot ca într-o barcă, în spaţiul deschis al vasului, cu aromă de lemn şi sare. Cum Ilias insistase să lase la mijloc drum liber pentru marinari, pasagerii nu mai aveau prea mult loc. După ce-şi înghesuiră boccelele, evreii şi musulmanii se îngrămădiră unii lângă alţii, ca nişte heringi puşi la sărat.

Când se ridicară cele două ancore, dervişii începură să lălăie. Conducătorul lor, numit Dedeh – avea faţa îmbătrânită şi pe lângă zabiba, mai avea pe frunte trei semne întunecate, parcă de arsuri – îşi azvârli capul pe spate şi strigă la cer: *„Allah Ek-beeeer”*. Sunetul păru să se încolăcească peste mare.

„La ilah illallah”, urmă corul discipolilor.

„Allah Ek-beeeer.”

Corabia alunecă pe mare, vântul îi umflă pânzele şi porniră întins către răsărit.

Stătea înghesuit între Reb Lonzano şi un tânăr derviş costeliv, cu o singură pată întunecată pe frunte. Tânărul îi zâmbi şi scoase din rasă patru bucăţi de pâine uscată, pe care le întinse evreilor.

– Mulţumeşte-i din partea mea, spuse Rob, dar spune-i că nu mănânc.

– Trebuie să mâncăm, îi spuse Lonzano. Altfel se vor simţi grav ofensaţi.

– E făcută din făină nobilă, spuse dervişul într-o persană curgătoare. O pâine cu adevărat excelentă.

Lonzano îl fulgeră pe Rob cu privirea, mâniat

probabil pentru că nu vorbise în limba evreilor. Tânărul derviş îi privi mâncând pâinea cu gust de transpiraţie solidificată.

– Sunt Melek abu Ishak, spuse dervişul.

– Sunt Jesse ben Benjamin.

Dervişul dădu din cap şi închise ochii. În curând sforăia, lucru care i se păru lui Rob un semn de înţelepciune, căci era foarte greu să dormi într-o asemenea barcă, iar călătoria era nespus de monotonă. Nici marea, nici ţărmul apropiat nu ofereau ochiului o cât de mică variaţie.

Totuşi, avea la ce să se gândească. Când îl întrebă pe Ilias de ce urmau linia ţărmului, grecul zâmbi:

– Nu pot pune mâna pe noi în ape puţin adânci, explică el.

Rob privi în direcţia mâinii lui întinse şi văzu în depărtare nişte norişori albi, care erau pânzele umflate ale unei corăbii.

– Piraţi, spuse grecul. Speră că vom fi nevoiţi să ieşim în larg. Ca să ne ucidă şi să ia vasul meu şi banii voştri.

Cu cât soarele ardea mai tare, cu atât duhoarea de trupuri nespălate devenea mai puternică. E drept că briza marină o atenua destul de mult, dar totuşi se simţea şi era foarte neplăcută. I se părea că vine de la dervişi şi încercă să se depărteze de Melek abu Ishak, dar nu avea unde să se ducă. Totuşi, era avantajos să călătorească împreună cu musulmanii, pentru că trebuiau să se prosterneze de cinci ori pe zi spre răsărit şi atunci Ilias trăgea vasul la ţărm. În aceste intervale, evreii luau repede câte o gustare şi se uşurau după tufişuri.

Pielea lui englezească era demult înnegrită de soare, dar acum simţea cum căldura şi sudoarea sărată i-o tăbăcesc. Noaptea, simţea absenţa soarelui ca pe o binecuvântare, dar somnul îi moleşea tovarăşii şi Melek pe de o parte şi Lonzano de cealaltă se lăsau pe el grei ca nişte saci. Când nu mai putea suporta, îşi făcea loc dând

din coate şi se alegea cu sudălmi din amândouă părţile.

Evreii se rugau în ambarcaţiune. Rob îşi punea în fiecare dimineaţă tefillinul odată cu ceilalţi încolăcindu-şi şiretul de piele pe braţul stâng, aşa cum exersase în hambarul din Tryavna. Înfăşură şiretul în jurul fiecărui deget, îndoindu-le şi sperând că ceilalţi nu-şi dădeau seama că habar nu are ce face.

Între două acostări, Dedeh îşi punea dervişii să se roage şi pe apă:

„Dumnezeu e cel mai mare! Dumnezeu e cel mai mare! Dumnezeu e cel mai mare!

Mărturisim că nu este Altul în afară de El! Mărturisim că nu este Altul în afară de El!

Mărturisim că Mahomed este profetul Lui! Mărturisim că Mahomed este profetul Lui!"

Melek îi spuse lui Rob că ei erau dervişi din ordinul lui Selman, bărbierul Profetului, care juraseră să-şi petreacă viaţa în sărăcie şi pietate. Zdrenţele lor simbolizau renunţarea la luxul pământesc. Spălarea lor ar fi însemnat să-şi nege credinţa, ceea ce le explica putoarea. Raderea părului de pe corp semnifica îndepărtarea vălului dintre Dumnezeu şi slujitorii lui. Cănile purtate la brâu erau semn al adâncii fântâni a meditaţiei, iar praştiile erau pentru a îndepărta diavolul. Arsurile de pe frunte întăreau pocăinţa şi le dădeau bucăţi de pâine străinilor pentru că Gabriel îi adusese pâine lui Adam în Paradis.

Se aflau în *ziaret*, adică în pelerinaj la mormintele sfinte de la Mecca.

– De ce vă încolăciţi curele pe braţe dimineaţa? îl întrebă Melek.

– E porunca Domnului, spuse el şi-i povesti lui Melek despre porunca dată în Deuteronom.

– De ce uneori vă acoperiţi umerii cu şaluri când vă rugaţi, iar alteori nu?

Nu ştia ce să răspundă; nu dobândise decât cunoştinţe superficiale trăind printre evreii din

Tryavna. Se strădui să-şi ascundă ignoranţa:

– Pentru că Cel Neaflat, fie El binecuvântat, ne-a arătat că trebuie să facem aceste lucruri, spuse el grav, iar Melek dădu din cap zâmbind.

Întorcând capul, văzu că Reb Lonzano îl studia cu pleoapele grele pe jumătate lăsate peste ochi.

35
Sare

Primele două zile fură calme, dar în cea de-a treia, vântul se înteţi şi marea deveni dificilă. Ilias îşi ţinea cu dibăcie barcazul la distanţă de corabia piraţilor şi de pericolele ţărmului. În apus, forme suple şi întunecate se ridicau din apa sângerie, sărind pe lângă şi sub carena vasului. Rob se înfioră, cuprins de cea mai autentică frică, dar Ilias râse şi-i spuse că erau marsuini, nişte făpturi jucăuşe şi inofensive.

Spre răsărit, valurile crescură cât nişte coline şi Rob fu din nou cuprins de rău de mare. Voma lui se dovedi contagioasă chiar şi pentru marinarii încercaţi şi în curând vasul era plin de oameni galbeni la faţă şi aplecaţi, rugându-se lui Dumnezeu într-o diversitate de graiuri să pună un capăt suferinţei lor.

Când îi fu cel mai rău, Rob îl imploră să-l părăsească pe ţărm, dar Reb Lonzano clătină din cap.

– Ilias nu se va mai opri să-i lase pe musulmani să se roage, spuse el, pentru că pe aici sălăşluiesc triburi turcomane. Străinii care nu sunt ucişi sunt luaţi ca sclavi şi în fiecare cort de-al lor au unul sau doi nefericiţi, pe care-i ţin în lanţuri toată viaţa.

Lonzano îi povesti cum vărul lui, împreună cu doi fii, încercaseră să ducă în Persia o caravană cu grâu.

– Au fost prinşi şi îngropaţi în grâu până la gât. Apoi i-au lăsat să moară de foame, o moarte grea. Până la urmă, turcomanii au vândut trupurile lor familiei noastre, pentru a fi îngropate cumsecade.

Aşa că Rob rămase pe mare şi încă patru zile trecură, interminabile, ca patru ani.

La şapte zile după ce plecară din Constantinopol, Ilias duse barcazul într-un port minuscul, în jurul căruia erau adunate vreo patruzeci de case, unele cu nişte structuri rahitice din lemn, dar cele mai multe clădite din cărămizi de lut uscate la soare. Portul nu arăta ospitalier, dar lui Rob i se păru minunat şi avea să-şi amintească mereu cu recunoştinţă de oraşul Rize.

– *Imshallah! Imshallah!* exclamară dervişii când vasul ancoră.

Reb Lonzano rosti o mulţumire. Cu pielea mai neagră şi stomacul supt, Rob sări pe ţărmul care se legăna şi se depărtă grijuliu de marea detestată.

Dedeh se înclină în faţa lui Lonzano, Melek clipi şi-i zâmbi lui Rob, apoi dervişii se duseră.

– Hai, spuse Lonzano.

Evreii păreau că ştiu încotro să se îndrepte. Rize era un loc sordid. Câini galbeni fugeau şi lătrau la ei.

Trecură pe lângă copii cu ochi urduroşi, care chicoteau, pe lângă o femeie care gătea ceva afară, la foc şi pe lângă doi bărbaţi adormiţi pe pământ, apropiaţi ca nişte îndrăgostiţi. Un bătrân scuipă când trecură pe lângă el.

– În general, oamenii de aici vând vite celor care vin în corăbii şi pleacă apoi spre munţi, spuse Lonzano. Loeb se pricepe foarte bine la vite şi o să cumpere pentru toţi.

Rob dădu şi el bani lui Loeb şi se opriră la o colibă alături de care se afla un ţarc plin cu măgari şi catâri. Negustorul era un om cu albeaţă. Degetul mijlociu şi inelarul de la mâna stângă îi lipseau şi cel care i le tăiase făcuse o treabă primitivă, dar cioturile rămase îl ajutau să tragă de hăţuri, pentru a-i prezenta lui Loeb animalele.

Loeb nu se târguia şi nu făcea caz. Adesea, părea că nici nu se uită la câte un animal. Uneori

se oprea şi le controla ochii, dinţii, picioarele şi coada.

Vru să cumpere un catâr şi vânzătorul se strâmbă auzindu-i oferta:

– Nu e destul! spuse el mânios, dar când Loeb ridică din umeri şi dădu să plece, omul îl opri şi-i primi banii.

La alt negustor cumpărară încă trei animale. Cel de-al treilea la care se opriră se uită lung la ce cumpăraseră până atunci şi dădu alene din cap. Apoi le separă dintre animalele lui câteva.

– Îşi cunosc marfa unii altora şi a văzut că Loeb va lua numai ce-i mai bun, spuse Aryeh.

În curând, fiecare membru al grupului avea un măgăruş rezistent şi voinic pentru călărie şi un catâr puternic pentru bagaje.

Lonzano spuse că nu mai aveau decât o lună de călătorit până la Ispahan, dacă totul mergea bine şi ştirea îi dădu noi puteri lui Rob. Traversară într-o zi câmpia şi în alte trei dealurile mai joase. Apoi pătrunseră în dealurile submontane. Lui Rob îi plăceau munţii, dar aceştia apăreau ca nişte piscuri stâncoase şi pleşuve.

– Din cauză că în cea mai mare parte a anului e secetă, spuse Lonzano. Primăvara sunt torente sălbatice şi periculoase, dar după aceea pământul se usucă. Dacă vezi un lac, e aproape sigur cu apă sărată. Dar noi ştim unde să găsim apă dulce.

Dimineaţa se rugară; după aceea, Aryeh scuipă dispreţuitor în direcţia lui Rob:

– Nu ştii nimic. Eşti un goy prost.

– *Tu* eşti cel prost şi vorbeşti ca un porc, îi spuse Lonzano lui Aryeh.

– Nu ştie nici măcar cum se aşază un tefillin! spuse Aryeh posomorât.

– A fost crescut printre străini şi dacă nu ştie, avem ocazia să-l învăţăm. Eu, Reb Lonzano ben Ezra ha-Levi sin Masqat, o să-i arăt câteva dintre căile poporului lui.

Lonzano îi arătă lui Rob cum să-şi pună corect

filacteriile. Cureluşele erau răsucite de trei ori în jurul antebraţului, formând litera ebraică *shin*, apoi erau înfăşurate de încă şapte ori peste braţ, de-a curmezişul palmei şi în jurul degetelor, astfel încât să închipuie încă două litere, *dalet* şi *yud*, alcătuind cuvântul *Shaddai*, unul dintre cele şapte nume ale Neştiutului.

În timpul înfăşurărilor se rosteau rugăciuni, iar printre ele un pasaj din Biblie, din cartea lui Osea: *„Te voi lega de Mine pentru totdeauna… cu dreptate şi bună judecată, întru bunătate iubitoare şi milă. Şi te voi lega de Mine întru credinţă şi tu îl vei cunoaşte pe Domnul.”*

Repetând cuvintele, Rob începu să tremure, căci îi promisese lui Iisus că va rămâne credincios, în pofida înfăţişării de evreu. Apoi îşi aminti că şi Cristos fusese evreu şi că desigur, în viaţa lui, îşi pusese de mii de ori filacteriile, recitând aceleaşi cuvinte. Greutatea de pe inimă i se ridică şi dispărându-i teama, rosti rugăciunile după Lonzano observând cum cureluşele de piele îi împurpurau braţul într-un mod foarte interesant, care arăta că sângele fusese oprit de legăturile strânse. Se pomeni întrebându-se de unde venea sângele în corp şi încotro avea să plece din mână, după ce va desface legăturile.

– Încă ceva, spuse Lonzano când îşi scoteau filacteriile. Nu trebuie să neglijezi să cauţi călăuzirea de sus numai pentru că nu cunoşti limba. S-a scris că dacă o persoană nu poate rosti rugăciunea necesară, e suficient să se gândească la Atotputernicul. Şi aceasta e un fel de rugăciune.

Nu constituiau o privelişte grozavă pentru că, în afară de cazul când e foarte scund, un om va crea întotdeauna o disproporţie călărind pe un măgar. Picioarele lui Rob atingeau pământul, dar măgăruşul îl purta cu uşurinţă şi era un dobitoc gentil şi obişnuit cu pantele munţilor.

Nu-i plăcea că Lonzano smulsese din tufişuri o

nuia şi-şi biciuia mereu animalul, îndemnându-l să meargă mai iute.

– De ce aşa de repede? mormăi el, dar Lonzano nu se obosi să-i răspundă.

În schimb, o făcu Loeb:

– Pe aici locuiesc oameni răi. Omoară toţi călătorii, iar pe evrei îi urăsc în mod deosebit.

Numai ei cunoşteau drumurile; era îndoielnic faptul că Rob s-ar fi descurcat în ţinutul sumbru şi vrăjmaş dacă celorlalţi trei li s-ar fi întâmplat ceva. Poteca urca şi cobora abrupt, răsucindu-se printre munţii întunecaţi ai Turciei estice. În cea de-a cincea zi, după-amiaza târziu, ajunseră la un mic pârâu capricios, cu ţărmurile pietroase.

– Râul Coruh, anunţă Aryeh.

Apa din plosca lui Rob era pe sfârşite, dar Aryeh nu-l lăsă să se apropie de râu.

– E sărat, spuse el muşcător, de parcă Rob ar fi trebuit să ştie.

Şi porniră mai departe. În amurg, ocoliră o coastă şi dădură peste un băiat care păzea nişte capre. Când îi văzu, acesta o rupse la fugă.

– Să mergem după el? întrebă Rob. Poate aleargă să le spună despre noi bandiţilor.

Lonzano îl privi cu zâmbet şi Rob văzu că încordarea de pe chipul lui pierise:

– Era un băiat evreu. Ajungem la Bayburt.

Satul avea mai puţin de o sută de locuitori, dintre care aproape o treime evrei. Trăiau în spatele unui zid înalt şi gros, care continua muntele. Când ajunseră acolo, poarta din zid era deschisă. După ce intrară, fu închisă şi încuiată imediat şi se găsiră în siguranţă în comunitatea evreiască.

– *Shalom*, le spuse fără mirare rabinul din Bayburt.

Era un om scund, care ar fi arătat foarte degajat călare pe un măgar. Avea o barbă deasă şi o expresie serioasă.

– *Shalom aleikhem*, spuse Lonzano.

Rob aflase în Tryavna despre sistemul de a călători al evreilor, dar acum îl vedea ca participant. Nişte băieţi le luară animalele să le îngrijească iar alţii le luară ploştile să le umple cu apă dulce de la fântâna satului. Femeile le aduseră cârpe umede ca să se spele şi fură ospătaţi cu supă, vin şi pâine proaspătă înainte de a se duce la sinagogă pentru ma'ariv. După slujbă, se aşezară la taifas cu rabinul şi câţiva dintre fruntaşi.

– Te-am mai văzut, nu-i aşa? îl întrebă rabinul pe Lonzano.

– M-am mai bucurat de ospitalitatea dumneavoastră. Acum şase ani, împreună cu fratele meu Abraham şi cu tatăl nostru, fie-i neştearsă amintirea, Jeremiah ben Label. Tatăl nostru a pierit acum patru ani, din cauza unei zgârieturi pe braţ care s-a otrăvit şi l-a ucis. Voia Celui Preaînalt.

– Odihnească-se în pace, dădu rabinul din cap, oftând.

Un evreu cărunt îşi scărpină bărbia şi interveni nerăbdător:

– Poate-ţi aminteşti de mine, Yosel ben Samuel din Bayburt. Am stat la familia ta din Masqat, în primăvară s-au împlinit zece ani de atunci. Am adus bucăţi de aramă cu o caravană de patruzeci şi trei de cămile şi unchiul tău, – Issachar, nu? – m-a ajutat să le vând unui topitor şi să iau o încărcătură de bureţi de mare, pe care i-am adus şi i-am vândut cu profit bun.

– Unchiul meu, Jehiel, zâmbi Lonzano. Jehiel ben Issachar.

– Jehiel, aşa e! E sănătos?

– Când am plecat din Masqat, era, spuse Lonzano.

– Bun, spuse rabinul. Aflaţi că drumul către Erzurum e bântuit de o adunătură de bandiţi turci, lua-i-ar ciuma să-i ia şi toate nenorocirile să le calce pe urme. Ucid sau cer răscumpărări, după cum le e voia. Trebuie să-i ocoliţi pe o potecuţă

din munţi. N-o să vă rătăciţi, vă va călăuzi un tânăr din sat.

Aşa că, a doua zi devreme, ieşiră din Bayburt şi părăsiră drumul bătut, cotind pe o potecă îngustă, pe marginile căreia se căscau, din loc în loc, prăpăstii. Călăuza rămase cu ei până când reveniră în siguranţă la drumul principal.

În noaptea următoare poposiră la Karakose, unde erau numai vreo douăsprezece familii evreieşti de negustori bogaţi, aflaţi sub protecţia unui războinic puternic, Ali ul Hamid. Castelul lui Hamid, în formă de heptagon, se înălţa pe o culme dominând oraşul. Părea un galion de război fără catarge. Apa era adusă la fortăreaţă în burdufuri cărate de asini şi cisternele erau ţinute pline, pentru cazuri de asediu. În schimbul protecţiei lui Hamid, evreii din Karakose aveau obligaţia să umple magaziile castelului cu mei şi orez. Rob şi însoţitorii lui nu-l zăriră pe Hamid, dar plecară bucuroşi din locul acela unde pacea şi bunăstarea depindeau de capriciile unui singur om.

Străbăteau un teritoriu periculos şi accidentat, dar reţeaua lor funcţiona. În fiecare seară găseau un loc unde să-şi împrospăteze rezerva de apă dulce, mâncau bine şi erau adăpostiţi, ba li se mai ofereau şi sfaturi în legătură cu drumul care-i aştepta. Cutele de îngrijorare de pe chipul lui Lonzano dispăreau una câte una.

Într-o seară de vineri ajunseră la sătucul de munte Igdir şi rămaseră o zi în plus în casele de piatră ale evreilor de acolo, ca să nu călătorească în ziua Sabatului. În Igdir se copseseră fructele şi gustară recunoscători cireşe amare şi gutui păstrate bine. Chiar şi Aryeh se relaxă, iar Loeb îi arătă lui Rob un limbaj secret de gesturi, prin care negustorii evrei din Orient se târguiau fără să vorbească.

– Cu mâinile, spuse Loeb. Degetul drept înseamnă zece, îndoit, cinci. Vârful degetului înseamnă unu, mâna toată arată o sută, pumnul, o

mie.

El şi Loeb călăreau alături când plecară din Igdir, târguindu-se tăcuţi, cu mâinile, aranjând soarta unor încărcături inexistente, cumpărând şi vânzând mirodenii, aur şi regate pentru a face timpul să treacă mai uşor. Drumul era bolovănos.

– Nu suntem departe de Muntele Ararat, spuse Aryeh.

Rob privi piscurile duşmănoase şi pământul sterp.

– Ce i-o fi venit lui Noe să coboare din arcă aici? se miră el, iar Aryeh înălţă din umeri.

La Nazik, oraşul următor, fură siliţi să întârzie.

Comunitatea era aşezată într-un defileu pietros şi cuprindea optzeci şi patru de evrei şi de treizeci de ori mai mulţi anatolieni.

– O să fie în oraş o nuntă turcească, le spuse rabinul, un bătrân scheletic, cu umerii încovoiaţi şi privire neînduplecată. Au început deja să petreacă şi sunt înflăcăraţi peste măsură. Nu îndrăznim să ieşim din cartierul nostru.

Gazdele îi tăinuiră patru zile încheiate în casele lor. Aveau mâncare din belşug şi o fântână bună. Evreii din Nazik erau politicoşi şi plăcuţi la fire şi călătorii dormiră într-un hambar răcoros din piatră, pe paie curate. Rob auzi dinspre oraş zgomot de încăierări şi certuri de beţivi şi o dată, peste zidul evreiesc, se abătu o ploaie de pietre, dar nimeni nu fu rănit.

La încheierea celor patru zile, unul din fiii rabinului se aventură în oraş şi-i găsi pe turci potoliţi şi epuizaţi de sărbătoarea sălbatică, aşa că, în ziua următoare, Rob plecă bucuros din Nazik, împreună cu tovarăşii lui.

Urmă o porţiune unde nu existau comunităţi evreieşti. Plecară de trei zile din Nazik când ajunseră la un podiş în centrul căruia se afla un lac mare, înconjurat de un brâu noroios. Descălecară de pe măgari.

– Acesta e Urmiya, îi spuse Lonzano lui Rob,

un lac sărat şi puţin adânc. Primăvara, torentele îngrămădesc minereuri pe malurile lui. Soarele de vară seacă apa şi lasă sarea pe maluri. Ia şi gustă.

Rob puse un pic de sare pe limbă şi se strâmbă.

– Ăsta-i gustul Persiei, zâmbi larg Lonzano.

Îi trebui un moment până să înţeleagă:

– Suntem în Persia?

– Da. Aici e hotarul.

Era dezamăgit. Prea era lung drumul pe care-l făcuse pentru… asta. Lonzano îi prinse gândul:

– Lasă, îţi făgăduiesc că te vei îndrăgosti de Ispahan. Mai bine am încăleca, mai avem zile bune de mers.

Dar n-o făcu înainte ca Rob să se uşureze în lacul Urmiya, adăugând sarea lui englezească la gustul Persiei.

36
Vânătorul

Aryeh îşi dădu ura pe faţă. Avea grijă să-şi aleagă cuvintele de faţă cu Lonzano şi Loeb, dar când cei doi se îndepărtau, remarcile lui către Rob erau foarte muşcătoare. Chiar şi când vorbea cu ceilalţi doi evrei, folosea adesea cuvinte tăioase.

Rob era mai înalt şi mai solid. Uneori îi trebuia multă voinţă ca să nu se repeadă asupra lui Aryeh. Lonzano îl înţelegea:

– Trebuie să-l ignori, îi spuse el lui Rob.

– Aryeh e un…

Nu cunoştea cuvântul persan pentru „ticălos”.

– Nici acasă Aryeh nu era omul cel mai plăcut şi nu are suflet de călător. Când am plecat din Masqat, era căsătorit de mai puţin de un an şi avea un fiu nou-născut pe care nu dorea să-l părăsească. De atunci, a fost mereu posomorât, oftă Lonzano. Ei, toţi avem familii şi adesea e greu să călătoreşti departe de casă, mai ales sâmbăta sau de sărbători.

– De când aţi plecat din Masqat? întrebă Rob.

– De douăzeci şi şapte de luni.

– Dacă viaţa asta de negustor e atât de grea şi singuratică, de ce nu renunţaţi la ea?

– Aşa supravieţuiesc evreii, îl privi drept Lonzano.

Ocoliră colţul nord-estic al lacului Urmiya şi în curând intrară din nou în munţii pleşuvi. Se opriră noaptea la evreii din Tabriz şi Takestan. Rob nu văzu mari deosebiri în aceste localităţi faţă de cele din Turcia. Erau oraşe posomorâte de munte, cu locuinţe din piatră, oameni dormind la umbră şi capre rătăcite pe lângă fântâna publică. Şi Kashan

era aşa, dar pe poarta din Kashan se afla un leu.

Un leu adevărat, imens.

– E un dobitoc foarte cunoscut, spuse Lonzano, mândru de parcă ar fi fost leul lui. A fost ucis în urmă cu douăzeci de ani de către Abdallah Şah, tatăl conducătorului de azi. Dădea iama de şapte ani prin vitele lui şi până la urmă, Abdallah i-a luat urma şi l-a ucis. În Kashan se serbează în fiecare an ziua vânătorii.

Acum leul avea caise uscate în loc de ochi şi o bucată de fetru roşu ca limbă, şi Aryeh spuse dispreţuitor că era plin de zdrenţe şi buruieni uscate. Generaţiile de molii îi roseseră blana până la piele pe alocuri, dar avea picioarele ca nişte coloane şi dinţii ascuţiţi şi lungi ca vârful de lance, care-l făcură pe Rob să se înfioare când îl atinse.

– Nu mi-ar plăcea să-l întâlnesc.

Aryeh îşi arătă zâmbetul superior:

– Cei mai mulţi oameni trec prin viaţă fără să vadă un leu.

Rabinul din Kashan era un bărbat durduliu, cu păr şi barbă nisipii. Îl chema David ben Sauli Învăţătorul şi Lonzano auzise deja de reputaţia lui de învăţat, cu toate că era un om tânăr. Era primul rabin pe care Rob îl vedea purtând turban în loc de pălărie evreiască de piele. Când le vorbi, cutele de îngrijorare reapărură pe faţa lui Lonzano.

– Nu e sigur să urmaţi drumul către miazăzi, prin munţi, le spuse rabinul. În faţa voastră se află un grup puternic de seliuci.

– Cine sunt seliucii? întrebă Rob.

– Sunt un popor de crescători de vite, care trăiesc în corturi, nu în oraşe, spuse Lonzano. Ucigaşi şi luptători aprigi. Cutreieră ţinuturile de hotar dintre Persia şi Turcia.

– N-o puteţi lua prin munţi, spuse rabinul amărât. Soldaţii seliuci sunt mai răi decât bandiţii.

Lonzano îi privi pe Rob, Loeb şi Aryeh:

– Nu ne rămân atunci decât două alegeri. Putem rămâne aici la Kashan, să aşteptăm să treacă

pericolul cu seliucii, ceea ce poate însemna să zăbovim câteva luni, poate chiar un an. Sau putem să sărim munţii, apropiindu-ne de Ispahan prin deşert şi păduri. N-am călătorit prin deşertul acesta, Dasht-i-Kavir, dar am fost în altele şi sunt groaznice.

Se întoarse spre rabin:

– Poate fi traversat?

– N-ar trebui să traversaţi tot Dasht-i-Kavir-ul, Doamne păzeşte, spuse rar rabinul. Nu este nevoie decât să treceţi un colţ din el, mergând timp de trei zile, întâi spre răsărit şi apoi spre sud. Da, uneori se face. Vă putem spune cum să mergeţi.

Cei patru se priviră. În cele din urmă Loeb, cel mai tăcut, rupse liniştea:

– Nu vreau să stau aici un an, spuse el, vorbind astfel pentru toţi.

Fiecare îşi cumpără un burduf mare din piele de capră şi-l umplu cu apă înainte de a pleca din Kashan. Pline, erau grele.

– Avem nevoie de atâta apă pentru trei zile? întrebă Rob.

– Se mai întâmplă accidente. Am putea rămâne mai mult timp în deşert, spuse Lonzano. Şi trebuie să-ţi împărţi apa cu animalele, fiindcă nu luăm cămile, ci măgari şi catâri.

O călăuză din Kashan, călare pe un cal alb, îi însoţi până la locul unde o potecă aproape invizibilă se desfăcea din drum. Deşertul Dasht-i-Kavir începea cu o culme de lut, pe care se mergea mai uşor decât prin munţi. La început, înaintară repede şi dispoziţia li se îmbunătăţi. Pământul se schimbă încetul cu încetul, aşa că nici nu-şi dădură seama când se pomeniră sub soarele arzător, luptându-se cu nisipul gros şi atât de fin, încât copitele animalelor se împotmoleau. Descălecară cu toţii şi oameni şi animale se împleticiră înainte, la fel de nefericiţi.

Lui Rob i se părea un vis oceanul acela de nisip,

întinzându-se în toate direcţiile. Uneori se strângea în valuri ca ale mării de care se temea, alteori în mici încreţituri, ca ale apelor unui lac, înfiorate de vântul de vest.

Nu întrezărea nicio urmă de viaţă, nicio pasăre în aer, niciun gândac sau vierme pe sol, dar după-amiaza trecură pe lângă oase albite strânse ca o grămadă de surcele în faţa unei colibe englezeşti şi Lonzano îi spuse lui Rob că triburile nomade construiau astfel de grămezi de oase de oameni şi animale, pe care le foloseau ca puncte de reper. Semnul care le dovedea că existau oameni care se simţeau acasă într-un asemenea loc îi nelinişti şi se străduiau să ţină în frâu animalele, ştiind cât de departe ar răzbate răgetul unui măgar în aerul încremenit.

Era un deşert sărat. În răstimpuri, nisipul se încolăcea pe lângă cruste de noroi sărat, ca malurile lacului Urmiya. Şase ore de marş îi istoviră pe de-a-ntregul şi când ajunseră la un mic deal care ţinea umbră, oamenii şi animalele se înghesuiră să încapă în locul răcoros comparativ cu soarele ucigător de până atunci. După o oră de odihnă, îşi reluară drumul în amurg.

– Poate ar fi mai bine să călătorim noaptea şi să dormim pe arşiţă, sugeră Rob.

– Nu, spuse repede Lonzano. Când eram tânăr, am trecut prin Dasht-i-Lut cu tata, doi unchi şi patru veri. Fie ca morţii să-şi găsească liniştea. Dasht-i-Lut e un deşert sărat, ca şi acesta. Ne-am hotărât să călătorim noaptea şi în curând am avut necazuri. În sezonul cald, lacurile sărate şi mlaştinile se usucă şi-şi formează o crustă la suprafaţă. Oamenii şi animalele rupeau crusta. Uneori, sub ea e mâl şi nisipuri mişcătoare. E prea periculos să mergem noaptea.

Nu voia să răspundă la întrebările legate de experienţa lui din Dasht-i-Lut şi Rob nu-l presă, simţind că era un subiect pe care era bine să-l ocolească.

La căderea întunericului, se aşezară sau se lungiră pe nisipul sărat. Deşertul care-i copsese ziua devenea rece noaptea. Nu aveau lemne, dar nici n-ar fi aprins focul, ca să nu fie văzuţi de ochi neprietenoşi. Rob era atât de obosit încât uită de toate şi căzu într-un somn adânc, trezindu-se abia în zori.

Era uluit de faptul că ţinutul care păruse atât de bogat în apă la Kashan se transformase în această sălbăticie uscată.

Se mulţumi cu câteva sorbituri de apă, îşi mâncă pâinea şi adăpă animalele, ţinându-le pălăria ca să bea din ea şi bucurându-se apoi de senzaţia de răcoare dată de pălăria udă aşezată pe cap.

Urmă o zi de înaintare câinoasă. Când soarele urcă în înaltul cerului, arătându-şi toată puterea, Lonzano începu să recite din Scripturi:

Înalţă-te, străluceşte, căci lumina a venit şi slava Domnului este asupra ta.

Unul câte unul, ceilalţi preluară refrenul şi un timp se rugară Domnului cu gâtlejuri uscate.

Curând, Loeb îi întrerupse cu un strigăt:

– Vin călăreţi!

Departe, spre sud, văzură un nor ca cel ridicat de o oaste mare şi lui Rob îi fu teamă că erau oamenii deşertului, aceia care făcuseră grămada de oase. Dar cu cât se apropia mai mult îşi dădeau seama că nu era decât un nor.

Când începu să bată vântul fierbinte al deşertului, măgarii şi catârii se întoarseră cu spatele, cu înţelepciunea instinctului. Rob se ghemui cât putu după animale şi vântul trecu peste ei. Primele semne lăsate fură cele ale febrei. Vântul purta nisip şi sare, care-i arseră pielea ca cenuşa fierbinte. Aerul deveni şi mai greu şi mai apăsător şi oamenii şi animalele aşteptară până când furtuna îi transformă în grămezi de durere, acoperite cu un strat de nisip şi sare gros de două degete.

În noaptea aceea o visă pe Mary Cullen. Era cu ea şi era împăcat. Pe chipul ei se citea fericirea şi el ştia că era datorită lui şi îi părea bine. Ea începu să brodeze şi deodată nu mai era ea, ci mama şi fu copleşit de o căldură şi de o siguranţă pe care nu le mai simţise de când avea nouă ani.

Apoi se trezi, tuşind din gât şi scuipând sec. Avea nisip şi sare în gură şi în urechi şi când se sculă, simţi frecătura abrazivă şi între fese.

Era cea de-a treia dimineaţă. Rabinul David ben Sauli îi indicase lui Lonzano să meargă către est două zile şi către sud o zi. Merseră în direcţia care i se păruse lui Lonzano a fi răsăritul şi acum se întorseseră către ceea ce Lonzano credea a fi sudul.

Rob nu fusese niciodată în stare să deosebească nordul de sud sau estul de vest. Se întrebă ce se va alege de ei dacă Lonzano nu ştia nici el care e sudul sau estul sau dacă instrucţiunile rabinului din Kashan nu fuseseră bune.

Bucata din Dasht-i-Kavir pe care trebuia s-o traverseze era ca o baltă faţă de ocean. Deşertul principal era mare şi de netrecut pentru ei.

Şi dacă, în loc să traverseze balta, se îndreptau de fapt către inima Dasht-i-Kavir-ului?

Dacă era aşa, erau pierduţi.

Îi trecu prin minte că poate Dumnezeul evreilor îl pedepsea pentru mascarada lui. Dar Aryeh, deşi nu era prea simpatic, nu era rău, iar Loeb şi Lonzano erau oamenii cei mai vrednici; nu era logic ca Dumnezeul lor să-i distrugă numai pentru a pedepsi un goy păcătos.

Nu era singurul care se lupta cu disperarea. Simţindu-le starea, Lonzano încerca să-i îndemne din nou să cânte. Dar vocea lui fu singura care urmări melodia şi până la urmă tăcu şi el.

Rob le turnă ultima porţie de apă animalelor, ţinându-le pălăria ca să bea. Nu-i mai rămăseseră în burduf decât vreo şase înghiţituri de apă. Se

gândi că dacă se apropiau de capătul deşertului, nu mai conta, iar dacă se rătăciseră, o cantitate aşa de mică de apă nu avea să-l salveze.

Aşa că o bău. Se forţă să ia înghiţituri mici, dar tot se termină foarte repede.

După ce burduful se goli, începu să sufere de sete mai rău ca înainte. Apa înghiţită părea să-l opărească pe dinăuntru şi fu cuprins şi de o groaznică durere de cap.

Se forţă să meargă, dar se clătina. *Nu pot*, îşi dădu seama înspăimântat.

Lonzano începu să bată din palme cât de tare putea:

– Ai, di-di-di-di-di-di, ai, di-di-di-di-di-di! cânta el şi începu să danseze scuturând din cap, răsucindu-se, ridicându-şi braţele şi genunchii în ritmul cântecului.

În ochii lui Loeb luciră lacrimi de mânie:

– Opreşte-te, prostule! îi strigă.

Dar peste o clipă se strâmbă şi începu şi el să danseze şi să bată din palme, laolaltă cu Lonzano.

Apoi Rob. Şi chiar şi acrul Aryeh.

„Ai, di-di-di-di-di-di, ai di-di-di-di-di-di!”

Cântau cu buzele crăpate şi dansau cu picioarele pe care nu şi le mai simţeau. Până la urmă tăcură şi reîncepură să se târască, punându-şi pe nisip un picior amorţit după altul, neîndrăznind să se gândească la posibilitatea că erau pierduţi.

La începutul după-amiezii, auziră tunete. Se rostogoleau îndepărtate, vestind câţiva stropi de ploaie şi curând după aceea văzură o gazelă şi apoi o pereche de asini sălbatici.

Animalele lor iuţiră deodată pasul. Apoi o, luară la trap de bunăvoie, mirosind aerul schimbat şi oamenii încălecară din nou, apropiindu-se de marginea nisipului cu care se luptaseră timp de trei zile.

Deşertul se transformă într-o câmpie, la început săracă, apoi mai verde. Înainte de apusul soarelui,

sosiră la un heleşteu cu trestii pe maluri, deasupra căruia zburau rândunelele. Aryeh gustă apa şi dădu din cap:

– E bună.

– Nu trebuie să lăsăm dobitoacele să bea prea mult, ca să nu se înmoaie, îi avertiză Loeb.

Adăpară cu grijă animalele şi le legară de copaci, apoi băură şi ei, îşi aruncară hainele şi zăcură în apă, printre trestii.

– Aţi pierdut oameni în Dasht-i-Lut? întrebă Rob.

– L-am pierdut pe vărul meu, Calman, spuse Lonzano. Un bărbat de douăzeci şi doi de ani.

– A căzut sub crusta de sare?

– Nu. A refuzat disciplina şi şi-a băut toată apa. Apoi a murit de sete.

– Odihnească-se în pace, spuse Loeb.

– Care sunt semnele care însoţesc moartea de sete?

– Nu vreau să mă gândesc la asta, spuse Lonzano, evident ofensat.

– Te întreb pentru că voi fi doctor, nu din curiozitate, spuse Rob şi văzu că Aryeh îl privea cu antipatie.

Lonzano rămase pe gânduri, apoi dădu din cap:

– Vărul meu, Calman, a fost ameţit de arşiţă şi a băut toată apa pe care o avea. Ne rătăcisem şi fiecare om avea grijă de apa lui. Nu aveam voie să împărţim cu alţii. După un timp, a început să vomite, dar nu avea ce lichid să dea afară. Limba i s-a înnegrit şi cerul gurii i s-a făcut alb cenuşiu. I se rătăcise mintea, credea că e în casa mamei lui. Buzele i se ridicaseră, i se vedeau dinţii şi ţinea gura deschisă ca un bot de lup. Gâfâia şi sforăia, rând pe rând. În noaptea aceea, n-am ascultat ordinul şi am înmuiat o cârpă în apă şi i-am stors-o în gură, dar era prea târziu. După a doua zi fără apă a murit.

Rămaseră tăcuţi în heleşteul umbrit.

– Ai, di-di-di-di-di-di, ai, di-di-di-di-di-di! cânta

deodată Rob.

Îl privi pe Lonzano în ochi şi-şi surâseră.

Pe obrazul tăbăcit al lui Loeb se aşeză un ţânţar şi el îşi dădu o palmă:

– Cred că dobitoacele pot să mai bea nişte apă, spuse el şi toţi se ridicară şi se duseră să vadă de animale.

A doua zi în zori porniră călare pe măgăruşi şi, spre marea plăcere a lui Rob, trecură pe lângă nenumărate lacuri mici, înconjurate de ghirlande de pajişti. Lacurile îl umpleau de încântare. Iarba ajungea până ia genunchii unui om înalt şi avea o mireasmă minunată. Era plină de lăcuste şi greieri şi ţânţari mici care pişcau imediat cum se aşezau pe piele, iar la locul muşcăturii se forma o umflătură dătătoare de mâncărime. În urmă cu câteva zile, i-ar fi crescut inima la vederea unei insecte, dar acum nici nu-i mai păsa de fluturii mari şi viu coloraţi de pe pajişti şi încerca să plesnească insectele care muşcau, blestemând musculiţele şi ţânţarii.

– O, Doamne, ce e aia? strigă Aryeh.

Rob privi în direcţia arătată de degetul lui şi văzu, în plin soare, un nor imens care se ridica dinspre est. Pe măsură ce se apropia, devenea tot mai alarmant, căci semăna cu norul ridicat înainte de a fi loviţi de vântul fierbinte din deşert.

Dar din norul acesta se auzea un tropot inconfundabil de copite.

– Seliucii? şopti el, dar nimeni nu-i răspunse.

Palizi, aşteptară ca norul să se apropie cu un zgomot asurzitor.

La distanţă de vreo cincizeci de paşi, se auzi un zgomot de parcă o mie de călăreţi încercaţi ar fi tras frâie la auzul unei comenzi.

La început, nu putu vedea nimic. Apoi praful se mai aşeză şi văzu asini sălbatici, nenumăraţi şi splendizi, dispuşi într-un şir bine format. Asinii se uitau foarte curioşi la oamenii care-i priveau, la

rândul lor.

– Hai! strigă Lonzano şi herghelia se răsuci ca un singur animal si-şi reluă goana, ducându-se spre nord şi spunându-le un mesaj despre bogăţia vieţii din locurile acelea.

Trecură pe lângă turme mai mici de asini şi de gazele, care păşteau adesea împreună şi probabil nu prea erau vânaţi, căci nu le dădură nicio atenţie oamenilor. Porcii mistreţi, prezenţi peste tot, păreau mai ameninţători. Rob vedea din când în când vreo scroafă păroasă sau un mascul sălbatic şi fioros şi auzea cum animalele se furişează şi foşnesc prin iarba deasă şi înaltă.

Când le spunea Lonzano, cântau cu toţii pentru ca porcii să-i simtă şi să se dea la o parte, fără să se simtă provocaţi. Lui Rob i se răcea pielea şi-şi simţea picioarele lungi foarte ameninţate, dar mistreţii ocoleau tăria bărbătească a cântecului lor şi nu le făcură niciun rău.

Ajunseră la un râu repede, care semăna cu un şanţ mare, cu malurile aproape verticale şi abrupte năpădite de mălură. Deşi merseră în susul şi în josul lui, nu găsiră un loc uşor de traversare; până la urmă, îşi îndemnară animalele să intre în apă. Fu foarte greu să ajute măgarii şi catârii să se caţere pe malul opus, de pe care alunecau mereu. Aerul se umpluse de blesteme şi de mirosul mălurii strivite şi dură destul timp până când reuşiră să urce. După ce trecură de râu, intrară într-o pădure, mergând pe o potecă la fel ca cele de care-şi amintea Rob. Ţara aceasta avea păduri mai sălbatice decât cele englezeşti; coroane înalte ale copacilor ţeseau un umbrar care oprea lumina, dar dedesubtul lor, verdeaţa clocotea de viaţă.

Recunoscu iepuri, cerbi şi un porc-ţepos, iar în copaci erau porumbei şi nişte păsări care semănau cu potârnichile.

Se gândi că un asemenea drum ar fi fost pe placul Bărbierului şi se întrebă cum ar fi reacţionat evreii dacă ar fi suflat din cornul saxon.

Cotiseră şi Rob preluase locul din frunte, când măgarul lui se cambră. Deasupra lui, pe o creangă groasă, se ghemuise o panteră.

Măgarul se dădu înapoi şi catârul din spate simţi mirosul fiarei şi scoase un răget. Poate că pantera ştia că erau cuprinşi de spaimă şi sări, înainte ca Rob să ia în mână arma.

O săgeată, azvârlită cu forţă, străpunse ochiul drept al fiarei.

Ghearele lungi zgâriară bietul măgar când pantera se prăbuşi peste Rob şi-l smulse din şa. Se trezi întins pe pământ, sufocat de corpul animalului. Pantera zăcea cu spatele peste el şi-i observă blana neagră lucioasă şi laba dreaptă din spate, oprită la câţiva centimetri de faţa lui, cu perniţe indecent de mari şi umflate. Gheara unui deget fusese smulsă de curând, căci era însângerată şi lucrul acesta-i spunea că la celălalt capăt nu se aflau ochi de caise uscate şi limbă de fetru roşu.

Din pădure ieşiră nişte oameni, oprindu-se lângă stăpânul lor, cel care trăsese cu un arc lung.

Omul era îmbrăcat cu o haină simplă de stambă roşie tivită cu bumbac, pantofi de şagrin şi un turban răsucit neglijent. Avea poate patruzeci de ani şi era puternic, se ţinea drept şi pe faţa cu barbă scurtă şi neagră şi nasul acvilin ca un cioc ochii aruncau o sclipire de oţel ucigaş când îşi privi hăitaşii ridicând pantera de pe tânărul uriaş.

Rob se împletici în picioare, tremurând şi încercând să-şi controleze intestinele.

– Prindeţi nenorocitul de măgar, spuse el fără să se adreseze nimănui.

Nici evreii, nici persanii nu-l înţeleseră, căci vorbise în engleză. Oricum, măgarul fu speriat de ciudăţeniile pădurii din care-l pândeau alte primejdii, căci se întoarse, tremurând ca şi proprietarul lui.

Lonzano mormăi un cuvânt de recunoştinţă. Apoi toţi îngenunchează, prosternându-se cu faţa la pământ, într-un ritual despre care Rob află mai

târziu că se numea *ravi zemin.* Lonzano îl trase şi pe el în jos fără blândeţe şi-i puse mâna pe gât, ca să fie sigur că-şi plecase capul cum se cuvenea.

Atenţia vânătorului fu atrasă de aceste mişcări şi Rob auzi paşi şi apoi zări pantofii de şagrin la câţiva centimetri de capul lui.

– Iată o panteră mare şi un *dhimmi* mare şi neînvăţat, rosti o voce amuzată, apoi pantofii se îndepărtară.

Vânătorul şi slujitorii care-i duceau prada plecară fără alte cuvinte şi după un timp, oamenii îngenunchiaţi se ridicară.

– Te simţi bine? întrebă Lonzano.

– Da, da.

Avea caftanul rupt, dar nu păţise nimic.

– Cine e?

– Alā-al-Dawla, *Şahanşah.* Regele regilor.

Rob se uită la drumul pe care se îndepărtase vânătorul.

– Ce e un dhimmi?

– Înseamnă „Omul Cărţii”. Aşa li se spune evreilor pe aici, îi răspunse Lonzano.

37
Orașul lui Reb Jesse

Se despărţi de cei trei evrei după două zile, la Kupayeh, un sat de răscruce, alcătuit din vreo câteva căsuţe de cărămidă. Ocolul prin Dasht-i-Kavir îi dusese mai spre est, dar el nu mai avea decât o zi de mers spre vest, până la Ispahan, în timp ce pe ei îi mai aşteptau încă trei săptămâni de călătorie grea spre sud şi traversarea strâmtorii Hormuz, înainte de a ajunge acasă.

Ştia că fără oamenii aceştia şi fără gazdele din satele evreieşti n-ar fi ajuns niciodată în Persia.

Rob şi Loeb se îmbrăţişară:

– Du-te cu Dumnezeu, Jesse ben Benjamin.

– Du-te cu Dumnezeu, prietene.

Chiar şi acrul Aryeh îi oferi un zâmbet strâmb când îşi urară drum bun în continuare, la fel de bucuros probabil să se despartă de el aşa cum era şi Rob.

– Când mergi la şcoala de doctori, transmite-i dragostea noastră lui Mirdin Askari, ruda lui Aryeh, spuse Lonzano.

– Da, luă el mâinile lui Lonzano. Mulţumesc, Reb Lonzano ben Ezra.

Lonzano zâmbi:

– Pentru unul care e aproape necredincios, ai fost un tovarăş bun şi un bărbat vrednic. Mergi în pace, inghiliz.

– Mergeţi în pace.

După ce-şi urară toate cele bune, porniră în direcţii diferite.

Rob călărea pe un catâr, căci după atacul panterei îşi mutase bagajele pe măgăruşul speriat. Astfel, mergea mai încet, dar, cuprins de

entuziasm, voia să savureze ultima parte a drumului.

Era bine că nu se grăbea, fiindcă drumul era aglomerat. S-auzi melodia care-i plăcea atât şi în curând depăşi un convoi de cămile cu clopoţei, încărcate cu coşuri de orez. Călători un timp în spatele ultimei cămile, legănat de sunetul dulce al clopoţeilor.

Pădurea era întreruptă de un platou deschis; peste tot pe unde era apă destulă, se întindeau lanuri de orez şi de maci pentru opiu, separate de zone pietroase. Urmară nişte dealuri albe de calcar, pe care soarele şi umbra le poleiau în mii de nuanţe. În mai multe locuri, calcarul era săpat adânc. După-amiaza târziu catârul ajunse pe creasta unui deal şi Rob privi în jos, în mica vale străbătută de un râu şi văzu – la douăzeci de luni după plecarea din Londra – Ispahanul.

Prima lui impresie fu aceea a unei albeţi orbitoare, cu nuanţe de albastru adânc. Era un loc al voluptăţii, plin de emisfere şi curbe, cu mari clădiri boltite sclipind în soare, moschei cu minarete ca nişte lănci, parcuri verzi şi chiparoşi şi platani bătrâni. Partea de sud a oraşului era de un rozaliu cald, căci acolo razele soarelui se răsfrângeau din dealuri nisipoase, în loc de calcar.

Acum nu mai putea zăbovi.

– Hai! strigă şi împunse coastele catârului.

Cu măgarul zornăind de bagaje, se avântă înainte.

Cu un kilometru înainte de intrarea în oraş, drumul devenea un bulevard pietruit, singura şosea pavată pe care o întâlnea de când plecase din Constantinopol. Era foarte largă şi despărţită în patru benzi prin şiruri de platani de înălţimi apropiate. Şoseaua se continua peste râu printr-un pod, care era în realitate un stăvilar arcuit, formând un bazin de irigaţii. Lângă o tăbliţă care spunea că râul se numeşte Zayandeh, Râul Vieţii, copilaşi goi, cu pielea cafenie, înotau şi se stropeau.

Drumul îl duse la zidul mare de piatră, cu o singură poartă boltită.

Dincolo de zid se aflau casele bogătaşilor, cu terase, livezi şi vii. Arcurile ascuţite erau peste tot: deasupra uşilor, a ferestrelor, a porţilor de la grădini. După cartierul bogat erau moschei şi grădini mari, cu turnuri albe, rotunde şi cu vârf ascuţit, de parcă arhitecţii lor ar fi fost îndrăgostiţi nebuneşte de sânii femeilor. Era uşor de observat unde se dusese calcarul extras; peste tot erau lespezi albe mărginite de mozaic albastru-închis, alcătuind forme geometrice sau citate din Coran:

Nu e alt Dumnezeu în afară de El, preamilostivul.
Luptaţi pentru credinţa lui Dumnezeu.
Ruşine celor care nu au grijă să-şi rostească rugăciunile.

Străzile erau pline de bărbaţi cu turbane, dar nu văzu nicio femeie. Trecu de o piaţă largă; apoi, peste vreo jumătate de kilometru, de alta. Degusta sunetele şi mirosurile. Se afla fără îndoială într-un municipium, un centru plin de oameni, la fel ca Londra lui natală şi se simţea bine şi la locul lui călărind încet prin oraşul acesta, pe malul stâng al Râului Vieţii.

Din minarete, voci bărbăteşti îndepărtate sau apropiate, subţiri sau groase, începură să-i cheme pe credincioşi la rugăciune. Circulaţia se opri şi cu toţii se întoarseră cu faţa spre Mecca. Toţi bărbaţii îngenuncheaseră, mângâind pământul cu palmele şi apăsându-şi fruntea de el.

Rob opri catârul şi se dădu la o parte, din respect. După ce terminară rugăciunile, se apropie de un bărbat de vârstă mijlocie care rula vioi un covor de rugăciune pe care şi-l luase din carul tras de boi. Rob îl întrebă cum putea găsi cartierul evreiesc.

– A, Yehuddiyyeh, aşa i se spune. Mergi mai

departe în jos pe Bulevardul Yazdegerd, până ajungi la piaţa evreilor. La capătul cel mai îndepărtat al pieţei e o poartă boltită. Dincolo de ea, e cartierul tău. Îl vei găsi sigur, dhimmi.

***

Era un loc cu multe tarabe, unde se vindea mobilă, lămpi şi gaz, pâine, prăjituri aromate cu miere, haine, unelte de toate felurile, legume şi fructe, carne, peşte, pui umpluţi sau vii şi gălăgioşi – tot ce intra în sfera vieţii materiale. Văzu multe şaluri de rugăciune, articole de lenjerie cu franjuri, filacterii. În ghereta unui scriitor de scrisori, un bătrân stătea aplecat peste pana şi călimara lui, în timp ce alături, o femeie ghicea viitorul într-un cort deschis. Rob ştiu că ajunsese în cartierul evreiesc, pentru că văzu femei vânzând la tarabe sau târguind cu coşuri pe braţ. Purtau rochii largi, negre şi aveau basmale pe cap. Câteva aveau văluri pe faţă, ca femeile musulmane, dar cele mai multe nu aveau. Bărbaţii erau îmbrăcaţi ca şi Rob şi aveau bărbi stufoase.

Se plimbă prin piaţă, bucurându-se de privelişte şi de zgomote. Trecu pe lângă doi oameni care se certau duşmănos pentru o pereche de pantofi. Alţii glumeau, strigând unii la alţii. Ca să fii auzit acolo trebuia să vorbeşti tare.

Trecu prin poarta boltită de la celălalt capăt al pieţei şi hoinări pe străduţele apropiate şi strâmte, apoi coborî o pantă şerpuitoare şi ajunse la o zonă cu case prăpădite, construite la întâmplare şi despărţite de străduţe fără nicio pretenţie de uniformitate. Cele mai multe case erau lipite unele de altele, dar ici şi colo se mai vedea câte una împrejmuită de o mică grădină; şi deşi acestea erau umile faţă de cele din Anglia, pe lângă celelalte păreau nişte palate.

Ispahanul era vechi, dar Yehuddiyyeh părea mult mai vechi. Din străzile întortocheate se desprindeau alei. Casele şi sinagogile erau din piatră sau din cărămizi vechi, a căror culoare se

estompase până la roz palid. Câţiva copii trecură pe lângă el, mânând o capră. Oamenii vorbeau şi râdeau, adunaţi în grupuri. În curând avea să fie vremea cinei şi mirosurile de mâncare din aer îi lăsau gura apă.

Hoinări prin cartier până ajunse la un grajd, unde aranjă pentru animale. Înainte de a le lăsa acolo, curăţă zgârieturile care începuseră deja să se vindece, de pe coasta măgăruşului,.

Nu departe de grajd găsi un han cu un hangiu bătrân, înalt şi adus de spate, cu un zâmbet frumos, care se numea Salman Cel Mai Mic.

– De ce „Cel Mai Mic”? nu se putu abţine Rob.

– În Razan, satul meu natal, unchiul meu era Salman Cel Măreţ. Un învăţat renumit, explică bătrânul.

Rob închirie un aşternut de paie într-un colţ al largii camere de dormit.

– Doreşti şi de mâncare?

Se simţi ademenit de frigăruile cu orez gros, căruia Salman îi spunea pilaf, dar avu isteţimea de a întreba:

– E kasher?

– Sigur că da, n-avea nicio teamă!

După carne, Salman îl servi cu prăjituri cu miere şi cu o băutură plăcută, numită şerbet.

– Vii de departe, spuse el.

– Din Europa.

– A, Europa!

– Cum ai ghicit?

– După felul cum vorbeşti, surâse bătrânul.

Apoi văzu expresia lui Rob:

– Vei învăţa să vorbeşti mai bine, sunt sigur. Cum e să fii evreu în Europa?

Rob nu ştia ce să răspundă, dar îşi aminti cuvintele lui Zevi.

– E greu să fii evreu.

Salman aprobă serios.

– Cum e să fii evreu la Ispahan?

– A, aici nu e rău. Coranul îi învaţă pe oameni

să ne respingă şi ne strigă insulte. Dar sunt obişnuiţi cu noi şi noi cu ei. Întotdeauna au fost evrei la Ispahan, spuse Salman. Oraşul a fost întemeiat de Nabucodonosor, care, potrivit legendei, i-a aşezat aici pe prizonierii evrei luaţi când a cucerit Iudeea şi a distrus Ierusalimul. Apoi, după nouă sute de ani, un şah pe nume Yazdegerd s-a îndrăgostit de o evreică de aici, Sushan-Dukht, şi şi-a făcut-o regina lui. Ea a înlesnit traiul neamului ei şi mulţi evrei au venit să se stabilească aici.

Rob îşi spuse că n-ar fi putut alege o deghizare mai bună; se putea pierde printre ei ca o furnică în furnicar, odată ce le-ar fi învăţat obiceiurile.

După cină, îl însoţi pe hangiu la Casa Păcii, una din cele douăsprezece sinagogi. Era o clădire pătrată din piatră arhaică, ale cărei crăpături erau pline de muşchi moale, cafeniu, deşi pereţii nu erau umezi. Avea doar nişte spărturi mici în loc de ferestre şi o uşă atât de scundă, încât Rob trebui să se aplece ca să intre. Un coridor întunecat lega intrarea de interiorul unde lămpile dezvăluiau stâlpi care susţineau un acoperiş prea înalt pentru a-l putea vedea bine. Bărbaţii stăteau în secţiunea principală, în timp ce femeile se rugau retrase dincolo de un perete dintr-o latură a clădirii. Lui Rob i se păru mai uşor să îndeplinească ritualul ma'ariv în sinagogă decât în compania celor trei evrei de pe drum. Aici era un *hazzan* care conducea rugăciunea şi o întreagă congregaţie care murmura sau cânta, aşa că se alătură legănării oamenilor fără să-i mai pese că ebraica lui săracă nu-l ajuta să ţină pasul cu rugăciunea.

Pe drumul de întoarcere la han, Salman îi zâmbi şiret:

– Poate ţi-ar plăcea puţină distracţie, tânăr cum eşti, eh? Aici, noaptea, maidanele publice din zona musulmană se trezesc la viaţă. Sunt femei, vin, muzică şi distracţie cum nici nu-ţi imaginezi, Reb Jesse.

Dar Rob clătină din cap:

– Mi-ar plăcea, dar altă dată. În noaptea asta îmi păstrez capul limpede, pentru că mâine am de rezolvat o chestiune de cea mai mare importanţă.

În noaptea aceea nu dormi, ci se suci şi se răsuci, întrebându-se dacă Ibn Sina era un om cu care se putea sta de vorbă uşor.

Dimineaţa, găsi o baie publică, o construcţie din cărămidă ridicată deasupra unui izvor cald. Se frecă bine până înlătură de pe el praful călătoriei şi apoi îşi potrivi barba cu cuţitul, privindu-se în bucata de metal lustruit. Barba se îndesise şi se gândi că arăta cu adevărat a evreu.

Îşi puse cel mai bun dintre cele două caftane. Aşezându-şi bine pălăria pe cap, ieşi în stradă şi întrebă un om cu picioare slăbănoage unde era şcoala de doctori.

– Vrei să spui *madrassa*, locul de învăţătură? E lângă spital, îi spuse cerşetorul. Pe şoseaua lui Ali, lângă moscheea Vineri, din centrul oraşului.

Pentru o monedă, ologul îi binecuvântă copiii până la a zecea generaţie.

Fu o plimbare lungă. Avu astfel ocazia să observe că la Ispahan se muncea cu sârg, pentru că-i zări pe meşteri la lucru, pantofari şi fierari, olari şi rotari, sticlari şi croitori. Trecu pe lângă mai multe bazare, unde se vindeau tot soiul de mărfuri. În cele din urmă ajunse şi la moscheea Vineri, o clădire cu un minaret superb, pe vârful căruia se zburătăceau păsările. Dincolo de ea era o piaţă cu multe tarabe cu cărţi şi mici dughene unde se mânca, şi apoi văzu şi madrassa.

În afara şcolii, lângă vânzătorii de cărţi pentru studenţi, erau clădiri lungi şi joase. În jurul lor erau copii, alergând şi jucându-se. Peste tot umblau bărbaţi tineri, cei mai mulţi cu turbane verzi. Clădirile din madrassa erau construite din blocuri de calcar alb, la fel ca majoritatea moscheilor. Aveau între ele grădini mari. În spatele

unui castan greu de fructe ţepoase, şase tineri stăteau cu picioarele încrucişate şi-l priveau atenţi pe un bătrân cu barbă albă şi turban azuriu.

Rob se apropie de ei.

– Silogismele lui Socrate, spunea vorbitorul. O propoziţie logic adevărată care decurge din două propoziţii adevărate. De exemplu, din faptul că unu, toţi oamenii sunt muritori şi doi, Socrate e om, se deduce logic că trei, Socrate e muritor.

Rob se strâmbă şi se îndepărtă, atins de îndoială; erau multe pe care nu le ştia, prea multe pe care nu le înţelegea.

Se opri în faţa unei clădiri foarte vechi, cu o moschee şi un minaret încântător lipite de ea şi-l întrebă pe un student cu turban verde în ce clădire se învăţa medicina.

– În aceea de jos. Aici se învaţă religia. La uşa următoare, dreptul islamic. Acolo se învaţă medicina, îi arătă el o clădire cu un dom de piatră albă.

Semăna atât de bine cu forma predominantă în arhitectura oraşului, încât Rob nu se putu gândi la ea decât ca la Ţâţa cea Mare. Alături era o clădire mare cu un singur nivel, pe care scria că se numeşte *maristan,* „locul pentru oameni bolnavi”. Intrigat, în loc să intre în madrassa, urcă cele trei trepte de marmură ale maristanului şi intră pe poarta cu ornamentaţii metalice.

În mijloc avea o curte cu un bazin unde înotau peşti coloraţi şi o mulţime de bănci erau aşezate sub pomi fructiferi. Din curte se răspândeau coridoare ca nişte raze, pe care se aflau uşile unor camere mari. Cele mai multe camere erau pline. Nu văzuse niciodată atât de mulţi oameni bolnavi adunaţi într-un singur loc şi-i privea uluit.

Pacienţii erau grupaţi după boli: într-o cameră lungă erau oameni cu oase fracturate; în alta, victime ale febrei; aici – îşi încreţi nasul – era clar că erau pacienţi cu diaree sau alte boli de excreţii. Totuşi, nici în camera aceasta nu era aerul atât de

greu pe cât ar fi putut să fie, pentru că avea ferestre mari şi larg deschise, pe care erau fixate nişte pânze subţiri, ca să împiedice pătrunderea insectelor. Rob observă că tocurile aveau locaşuri în care puteau fi puse obloane în sezonul rece.

Pereţii erau văruiţi şi podelele de piatră erau uşor de spălat şi creau în clădire o atmosferă răcoroasă faţă de arşiţa de afară.

În fiecare cameră susura un mic havuz!

Rob se opri în faţa unei uşi închise, pe care era scris: *dar-ul-maraftan,* „menit celor care trebuie să stea în lanţuri". Deschizând uşa, văzu trei bărbaţi goi, cu capetele rase şi braţele legate şi prinşi cu lanţuri de o fereastră înaltă şi de coliere de fier puse la gât. Doi moţăiau, adormiţi sau inconştienţi, dar al treilea se holba la el şi începu să urle ca o fiară, cu lacrimi brăzdându-i obrajii supţi.

– Îmi pare rău, spuse Rob blând şi închise uşa maniacilor.

Ajunse la o sală cu operaţii şi trebui să reziste tentaţiei de a se opri la fiecare saltea şi de a ridica bandajele ca să examineze amputările şi rănile.

Să ţi se arate în fiecare zi pacienţii aceştia interesanţi şi să fii învăţat de oameni ştiutori! se gândi că era ca şi cum ai fi trăit toată viaţa în Dasht-i-Kavir şi pe urmă ai fi descoperit că există o oază.

Pe uşa următoare era o inscripţie care depăşea cunoştinţele lui de persană, dar intrând, văzu că era încăperea destinată celor cu afecţiuni ale ochilor.

În apropiere, un infirmier băţos se lamenta:

– A fost o greşeală, stăpâne Karim Harun. Am crezut că mi-ai spus să scot bandajele lui Eswed Omar.

– Fund de maimuţă, spuse celălalt dezgustat.

Era un bărbat tânăr, zvelt şi atletic şi Rob văzu cu surprindere că purta turbanul verde al studenţilor, cu toate că ţinuta şi manierele lui se potriveau mai bine cu cele ale unui stăpân al locului. Nu avea nimic feminin în înfăţişare, dar

avea o frumuseţe aristocratică, era cel mai frumos bărbat pe care-l văzuse Rob până atunci, cu părul lui negru şi lucios şi ochii căprui fulgerând de mânie.

– A fost greşeala ta, Rūmi. Ţi-am spus să schimbi bandajele lui Kuru Yezidi, nu pe cele ale lui Eswed Omar. *Ustad* Juzjani a operat el însuşi ochii lui Eswed Omar şi mi-a poruncit să am grijă ca bandajele să nu fie mişcate cinci zile. Eu ţi-am transmis porunca şi tu n-ai ascultat-o, câine. Prin urmare, dacă Eswed Omar nu va vedea cu cea mai mare claritate şi mânia lui al Juzjani va cădea asupra mea, o să-ţi fac felii-felii fundul ăla gras.

Îl observă pe Rob, care stătea încremenit şi se răsti:

– Tu ce mai vrei?

– Să vorbesc cu Ibn Sina ca să intru la şcoala de doctori.

– Sigur că aşa ai vrea. Dar eşti aşteptat de Prinţul Doctorilor?

– Nu.

– Atunci du-te la catul al doilea al clădirii de alături la Hadji Davout Hosein, guvernatorul secund al şcolii. Guvernatorul e Rotun bin Nasr, un văr îndepărtat al şahului şi general în armată, care a acceptat onoarea, dar nu vine la şcoală niciodată. Hadji Davout se îngrijeşte de toate, la el trebuie să te duci.

Apoi studentul Karim Harun se răsti din nou la infirmier:

– Acum du-te şi schimbă bandajele lui Kuru Yezidi, balegă de cămilă ce eşti!

O parte dintre studenţi locuiau fără îndoială în Ţâţa cea Mare, pentru că umbrosul coridor de la primul cat despărţea şiruri de chilii. Lângă casa scărilor, Rob văzu prin uşa deschisă cum doi bărbaţi păreau că taie un câine galben care zăcea pe o masă, probabil mort.

La catul al doilea îl rugă pe un turban verde să-l

îndrepte către Hadji şi intră în sfârşit în biroul lui Davout Hosein.

Vice-guvernatorul era un omuleţ slab, nu bătrân, cu un aer important, care purta o tunică din material bun de culoare gri şi turbanul alb al celor care fuseseră la Mecca. Avea ochi mici şi întunecaţi şi pe fruntea lui, o *zabiba* foarte pronunţată dădea mărturie pentru pioşenia lui.

După ce schimbară saluturile, ascultă cererea lui Rob şi-l examină cu atenţie:

– Spui că vii din Anglia? Din Europa?… ăăă… în ce parte a Europei e asta?

– În nord.

– În nordul Europei. Cât ţi-a luat să ajungi aici?

– Aproape doi ani, Hadji.

– Doi ani! Extraordinar. Tatăl tău e doctor, ieşit de la şcoala noastră?

– Tatăl meu? Nu, Hadji.

– Hmmm. Atunci poate un unchi?

– Voi fi primul doctor din neamul meu.

Hosein se încruntă:

– Aici avem învăţaţi care coboară din multe generaţii de doctori. Ai scrisori de recomandare, dhimmi?

– Nu, stăpâne Hosein.

Simţea cum îl cuprinde panica:

– Sunt bărbier-felcer, am deja cunoştinţe practice…

– Nu ai referinţe de la distinşii noştri absolvenţi? întrebă Hosein, nevenindu-i să creadă.

– Nu.

– Noi nu acceptăm orice persoană.

– Asta nu e o închipuire trecătoare. Am călătorit de la o distanţă aşa de mare pentru că sunt hotărât să învăţ medicina. Am învăţat limba voastră.

– Destul de prost, aş putea zice, pufni hagiul. Noi nu învăţăm pur şi simplu medicina. Studenţii noştri învaţă religie, filosofie, matematică, fizică, astrologie şi jurisprudenţă şi desigur medicină şi după ce devin oameni de ştiinţă şi de litere

desăvârşiţi îşi pot alege cariera de profesor, doctor sau judecător.

Rob aştepta, simţind că-i fuge pământul de sub picioare.

– Înţelegi, nu-i aşa? E imposibil.

Doi ani de zile.

Îi întorsese spatele lui Mary Cullen.

Asudase şi îngheţase, înfruntase furtuni şi ploi, deşertul de sare şi pădurea. Îşi croise drum ca o blestemată de furnică şi trecuse munte după munte.

– Nu voi pleca înainte de a vorbi cu Ibn Sina, spuse el ferm.

Hadji Davout Hosein deschise gura, dar văzu în ochii lui Rob ceva care îl făcu s-o închidă la loc. Păli şi dădu repede din cap.

– Aşteaptă aici, te rog, îi spuse şi părăsi camera.

Rob rămase singur.

După un timp, intrară patru soldaţi. Niciunul nu era mai mare decât el, dar erau musculoşi. Aveau bastoane de lemn, scurte şi grele. Unul din ei avea faţa ciupită de vărsat şi-şi izbea mereu palma cărnoasă cu bastonul.

– Cum te cheamă, evreule? îl întrebă el, destul de politicos.

– Jesse ben Benjamin.

– Străin, european?

– Da, din Anglia. Un loc foarte îndepărtat de acesta.

Soldatul dădu din cap:

– E adevărat că ai refuzat să pleci când te-a rugat Hadji?

– Ba da, dar…

– E timpul să ieşi de aici, evreule. Cu noi.

– Nu voi ieşi fără să vorbesc cu Ibn Sina.

Vorbitorul îşi agită bastonul.

Nu în nas, se gândi cu spaimă.

Dar sângele ţâşni imediat şi toţi patru ştiau cum şi unde să lovească, economic şi eficient. Îl ţinură de braţe, ca să nu poată riposta.

– La dracu! spuse în engleză.

Nu-l înţeleseră, dar tonul era grăitor şi-l loviră mai tare. Una din lovituri îl plesni deasupra tâmplei şi ameţi şi i se făcu greaţă.

Îşi cunoşteau foarte bine meseria. Când nu mai era o ameninţare pentru ei, îşi lăsară bastoanele şi-l bătură cu pumnii.

Îl obligară să iasă din şcoală, târându-l de braţe. Aveau afară patru cai înşeuaţi şi călăriră, în timp ce el se legăna între doi dintre ei. De câte ori cădea, ceea ce se întâmplă de trei ori, unul dintre ei descăleca şi-l lovea tare în coaste, până când se scula în picioare. Păru un drum lung, dar nu merseră decât până dincolo de madrassa, la o clădire mică din cărămidă, despre care avea să afle că reprezenta treapta cea mai de jos a sistemului juridic islamic. Înăuntru era doar o masă de lemn, la care stătea un om supărat, cu părul vâlvoi, barba deasă şi un caftan preoţesc, destul de asemănător cu cel al lui Rob. Tocmai era ocupat să taie un pepene.

Cei patru soldaţi îl duseră pe Rob în faţa mesei, apoi aşteptară respectuoşi ca reprezentantul justiţiei să cureţe cu un deget murdar seminţele de pepene. Când termină, îl tăie în felii şi mâncă tacticos. Apoi îşi şterse mâinile, apoi cuţitul pe caftan şi întorcându-se către Mecca, îi mulţumi lui Allah pentru mâncare.

După ce termină rugăciunea, oftă şi se uită la soldaţi.

– Un evreu european nebun care a tulburat liniştea publică, mufti, spuse soldatul cu faţa ciupită de vărsat. S-a plâns de el Hadji Davout Hosein, împotriva căruia a rostit ameninţări.

Muftiul dădu din cap şi se scobi în dinţi cu unghia. Apoi se uită la Rob:

– Nu eşti musulman şi eşti acuzat de un musulman. Cuvântul unui necredincios nu poate fi acceptat în faţa unui dreptcredincios. Ai vreun musulman care să vorbească pentru apărarea ta?

Rob încercă din greu să vorbească, dar nu putu scoate niciun sunet, deşi îi tremurau picioarele de efort. Soldaţii îl îmbrânciră să stea drept.

– De ce te porţi ca un câine? Bun. La urma urmei, eşti un necredincios străin de obiceiurile noastre. Aşa că ne milostivim. O să-l daţi să fie ţinut în carcan, la dispoziţia kelonterului, spuse muftiul.

La vocabularul persan al lui Rob se adăugară două cuvinte, pe care le cântări în timp ce soldaţii îl scoteau afară şi îl târau din nou între caii lor. Presupuse – corect – că *kelonter* însemna un fel de temnicer al oraşului.

Când ajunse la temniţa mare şi sumbră, Rob fu aproape sigur că celălalt cuvânt, carcan, însemna „închisoare". Înăuntru, soldatul ciupit de vărsat îl dădu pe mâna a doi gardieni, care-l împinseră pe coridoarele mucede şi insalubre până când ieşiră în aerul strălucitor al unei curţi interioare, unde nişte oameni nenorociţi zăceau inconştienţi sau gemând în două şiruri de butuci. Gardienii îl duseră de-a lungul lor până găsiră un loc gol şi unul dintre ei îl desfăcu.

– Vâră-ţi capul şi mâna dreaptă în carcan, porunci el.

Rob se trase înapoi din instinct, dar ei interpretară gestul lui ca pe un act de rezistenţă.

Îl loviră până căzu, apoi începură să-l lovească nemilos cu picioarele. Rob nu putu decât să se ghemuiască şi să-şi acopere capul cu braţele.

După ce-l stâlciră, îl puseră ca pe un obiect cu capul şi mâna dreaptă pe butuc, trântiră jumătatea de sus peste el şi o închiseră, lăsându-l să zacă pe jumătate inconştient, lipsit de speranţă şi de apărare, în bătaia soarelui arzător.

38
Calaat

Erau nişte butuci făcuţi dintr-un dreptunghi şi două pătrate de lemn închegate într-un triunghi în centrul căruia se afla capul lui Rob, astfel încât trupul frânt îi era pe jumătate suspendat în aer. Mâna dreaptă, cu care mânca, fusese pusă pe capătul bucăţii celei mai lungi şi peste încheietură i se petrecuse o cătuşă de lemn, pentru că în carcan prizonierii nu erau hrăniţi. Mâna stângă îi era liberă.

Din când în când îşi recăpăta cunoştinţa şi privea cele două şiruri lungi de butuci, înţesate de trupuri chinuite. La celălalt capăt al curţii putea vedea un bloc mare de lemn.

O dată, visă oameni şi demoni în caftane negre. Un om îngenunche şi-şi puse mâna dreaptă pe bloc: unul din demoni flutură sabia mai mare şi mai grea decât un paloş englezesc şi mâna fu tăiată de la încheietură, în timp ce caftanele negre se rugau.

Acelaşi vis, mereu şi mereu, în soarele fierbinte. Şi apoi o diferenţă. Un om îngenunche cu ceafa pe bloc şi cu ochii la cer. Lui Rob îi fu frică să nu-i taie capul, dar i se luă limba.

Când deschise ochii, nu văzu nici oameni, nici demoni, dar pe pământ şi pe bloc erau pete din acelea care nu pot fi doar un vis.

Îl durea să respire. Primise cea mai teribilă bătaie din viaţa lui şi nu-şi dădea seama dacă oasele îi rămăseseră întregi.

Atârna în carcan şi plângea tăcut, sperând că nu-l privea nimeni.

Până la urmă, încercă să-şi uşureze chinul

vorbind cu vecinii, pe care îi putea vedea numai dacă întorcea capul. Era un efort pe care învăţă să nu-l facă prea mult, pentru că lemnul îi freca pielea gâtului. La stânga era un om bătut şi inconştient, care nu se mişca deloc; tânărul de la dreapta lui îl observa curios, dar era ori un surdo-mut imbecil, ori nu reuşea să înţeleagă persana lui stricată. După mai multe ore, un gardian observă că omul din stânga lui era mort. Fu dus de acolo şi un altul adus în locul lui.

Pe la prânz, limba lui Rob se umflă aspră, umplându-i gura. Nu simţea nevoia să urineze, pentru că toată umezeala din el fusese absorbită de soare. În răstimpuri, i se părea că e din nou în deşert şi în momente de luciditate îşi amintea prea bine descrierea lui Lonzano: felul cum un om murea de sete, limba umflată, gingiile înnegrite, impresia că se găseşte în altă parte.

Întoarse capul şi întâlni ochii noului prizonier. Se studiară unul pe altul şi-i văzu fata tumefiată şi buzele sparte.

– Nu e nimeni căruia să-i putem cere milă? şopti el.

Celălalt aşteptă, uimit poate de accentul lui Rob.

– E Allah, spuse el până la urmă.

Nu putea vorbi prea uşor, din cauza buzelor distruse.

– Dar nu e nimeni de aici?

– Eşti străin, dhimmi?

– Da.

Omul îşi îndreptă mânia asupra lui Rob.

– Ai văzut un *mullah,* străinule. Te-a condamnat un om sfânt.

Păru să-şi piardă interesul şi-şi întoarse faţa.

Coborârea soarelui pe cer fu o binecuvântare. Seara aduse o răcoare care-l făcu aproape bucuros. Era înţepenit şi nu mai simţea dureri; poate murea.

Noaptea, omul de lângă el vorbi din nou:

– E şahul, evreu străin, spuse el.

Rob ascultă.

– Ieri a fost miercuri, *Chahan Sanbah.* Azi e *Panj Sanbah.* Şi în fiecare săptămână, de *Panj Sanbah,* pentru a-şi desăvârşi sufletul înainte de *Jom'a,* sâmbăta, Alā-al-Dawla Şah dă audienţe şi oricine se poate apropia de tronul lui din Sala Coloanelor pentru a se plânge de nedreptate.

Rob nu-şi putu înăbuşi agitaţia:

– Oricine?

– Oricine. Chiar şi un prizonier poate fi adus în faţa şahului.

– Nu, să nu faci asta! bolborosi o voce din întuneric.

Rob nu-şi dădea seama din ce carcan venea.

– Scoate-ţi asta din minte, zise vocea necunoscută. Şahul nu schimbă aproape niciodată sentinţa sau judecata unui muftiu. Şi mullahii aşteaptă nerăbdători să pună din nou mâna pe cei care risipesc timpul Şahului cu limba lor clevetitoare. Atunci sunt tăiate limbile şi stomacurile sunt străpunse, aşa cum desigur ştie diavolul acesta, ticălosul şi fiul de căţea care te sfătuieşte viclean. Pune-ţi credinţa în Allah, nu în Alā Şah.

Omul din stânga lui râdea cu şiretenie, de parcă gluma lui fusese descoperită.

– Nu există speranţă, se auzi vocea din întuneric.

Distracţia vecinului lui se transformă într-un acces de tuse. Când îşi recăpătă vocea, omul spuse răutăcios:

– Da, în Paradis putem căuta speranţă, aici nu.

Apoi nu mai vorbi nimeni.

După douăzeci şi patru de ore de la punerea lui în carcan, Rob fu eliberat. Încercă să stea în picioare, dar căzu şi zăcu până când sângele începu să-i circule din nou.

– Du-te, îl lovi un gardian cu piciorul.

Se luptă să se ridice şi se grăbi să părăsească

temniţa. Merse până la o piaţă mare cu platani şi o fântână ţâşnitoare din care bău fără să se mai sature. Apoi îşi afundă capul în apă până când îi ţiuiră urechile şi simţi că se curăţă de o parte din duhoarea închisorii.

Oamenii de pe străzile aglomerate ale Ispahanului îi aruncau priviri când trecea.

Un vânzător mic şi gras alunga muştele deasupra unei oale unde se cocea ceva. Aroma mâncării îi stârni lui Rob o convulsie de slăbiciune. Dar când îşi deschise punga, în loc de bani care să-i ajungă luni de zile nu găsi decât o mică monedă de bronz.

Fusese jefuit când era inconştient. Blestemă crunt, neştiind dacă hoţul fusese soldatul cu faţa ciupită de vărsat sau vreunul din gardieni. Moneda de bronz era o batjocură, o glumă smintită din partea hoţului sau poate îi fusese lăsată conform vreunui cod bizar al milei. I-o dădu vânzătorului, care-i înmână în schimbul ei o porţie mică de pilaf gras. Era aromat şi conţinea şi boabe de fasole şi-l înghiţi prea repede sau poate trupul îi era prea sleit de soare şi carcan. Vomită aproape imediat tot ce avea în stomac, pe strada prăfuită. Gâtul îi sângera şi fruntea îi pulsa. Se duse la umbra unui platan şi rămase acolo, gândindu-se la vesela Anglie, la calul şi căruţa lui. Cu banii sub capră şi la doamna Buffington, care-i fusese tovarăşă.

Acum mulţimea era mai numeroasă, iar puhoiul de oameni se revărsa în aceeaşi direcţie.

– Unde se duc? îl întrebă pe vânzător.

– La Şah, în audienţă, spuse omul, privindu-l cu mâinile în şolduri până când Rob se îndepărtă.

De ce nu? îşi spuse el. Avea de ales?

Se alătură celor care străbăteau Bulevardul lui Ali şi Fatima, traversau Bulevardul Celor O Mie de Grădini şi apoi coteau pe imaculatul Poarta Paradisului. Oamenii erau de toate vârstele, hagii cu turbane albe, studenţi cu turbane verzi, mullahi, cerşetori întregi sau schilodiţi, în zdrenţe şi cu

turbane de toate culorile, tineri taţi cu copii în braţe, hamali cu lectici, călăreţi. Rob se trezi în spatele unui pâlc de evrei cu caftane întunecate şi se strecură după ei, o vedenie îndurerată.

Trecură de răcoarea unui crâng plantat, căci copacii erau rari la Ispahan şi apoi, deşi nu ieşiseră încă din oraş, străbătură câteva câmpii cu vite şi oi păscând. Se apropiau de o pajişte mare şi verde, străjuită de stâlpi de piatră, alcătuind un portal. Când văzu prima casă, Rob crezu că e palatul, pentru că era mai mare decât casa regelui din Londra. Dar apoi urmară, una după alta, case de aceeaşi mărime, cele mai multe din piatră şi cărămidă, cu turnuri şi terase şi grădini întinse. Trecură de vii, grajduri şi două piste de curse, livezi şi pavilioane înconjurate de o asemenea frumuseţe, încât îi venea să părăsească gloata şi să păşească printre florile parfumate, dar nu se îndoia că acest lucru era interzis.

Şi deodată, o apariţie formidabilă şi răpitor de graţioasă, numai turnuleţe în formă de sâni şi metereze pe care umblau străjeri cu scuturi şi coifuri lucitoare, iar în spatele lor fluturau steaguri lungi, colorate.

– Ce e asta?

– Păi, e Casa Paradisului, locuinţa şahului. Eşti însângerat, prietene, îl privi omul îngrijorat.

– Nu-i nimic, o întâmplare.

Apropiindu-se, văzură că un şanţ lat proteja clădirea principală. Podul era ridicat, dar alături, lângă portalul palatului, era o sală pe ale cărei uşi pătrundea mulţimea.

Spaţiul dinăuntru avea cam jumătate din lărgimea catedralei Sf. Sofia din Constantinopol. Podeaua era de marmură; pereţii şi tavanele înalte erau din piatră, unite astfel încât lumina să scalde interiorul. Era Sala Stâlpilor sau a Coloanelor, căci coloane de piatră cu înflorituri elegante se înşirau de-a lungul pereţilor. La capătul dinspre podea, fiecare coloană fusese cioplită în forma picioarelor

şi labelor a diverse animale.

Când ajunse Rob, sala era pe jumătate plină şi fu imediat împins în mijlocul grupului de evrei. Câteva frânghii delimitau spaţii de înaintare în lungimea sălii. Rob observa totul cu acuitate sporită, pentru că timpul petrecut în carcan îl învăţase cât de străin era; lucrurile pe care le considera naturale ar fi putut fi luate de persani drept bizare şi ameninţătoare şi era conştient că viaţa lui depindea de felul cum avea să se adapteze la modul lor de gândire.

Observă că cei de rang înalt, purtând şalvari şi ilice brodate, turbane de mătase şi pantofi de brocart, soseau în sală călări, pe o intrare separată. La aproximativ o sută cincizeci de paşi depărtare de tron, servitorii îi opreau şi le luau caii în schimbul unei monede, după care se amestecau şi ei cu săracii.

Funcţionari importanţi cu veşminte gri se plimbau printre oameni adunând numele petiţionarilor şi Rob îşi făcu drum către unul din ei şi-i spuse grijuliu numele lui, literă cu literă, iar aprodul îl însemnă pe un pergament ciudat de subţire şi imaterial.

Pe piedestalul tronului apăru un bărbat înalt. Rob era prea departe, dar omul nu era şahul, căci se aşeză pe un tron mai mic, aflat la dreapta locului regal.

– Cine e acela? îl întrebă Rob pe evreul cu care vorbise.

– Este marele vizir, imamul Mirza-aboul Qandrasseh.

Evreul îl privea stânjenit pe Rob, căci observase că era petiţionar.

Alā-al-Dawla Şah păşi pe piedestal, îşi descinse sabia şi o puse jos, apoi se aşeză pe tron. Toată lumea din Sala Coloanelor se rugă, în timp ce imamul Qandrasseh chemă mila lui Allah asupra celor care-şi căutau dreptate la Leul Persiei.

Imediat după aceea, divanul începu. Rob nu

putea auzi clar cuvintele, cu toată liniştea care se aşternu în sală. Dar vorbele erau repetate de câţiva servitori aşezaţi în poziţii strategice, astfel încât toată lumea putea afla ce se petrece.

Primul caz aduse în faţa şahului doi păstori bătuţi de vreme din satul Ardistan, care făcuseră două zile de drum ca să ajungă la Ispahan. Se certaseră pentru un ied. Capra unuia fusese multă vreme stearpă, iar celălalt spunea că ţapul lui săvârşise minunea de a o lăsa grea şi pretindea să aibă drept pe jumătate asupra iedului.

– Ai folosit vrăji? întrebă imamul.

– Înălţimea ta, eu am atins-o doar cu o pană şi am înfierbântat-o, spuse omul, iar gloata mugi şi bătu din picioare.

Peste o clipă, imamul anunţă că şahul se declara în favoarea celui cu pana.

Pentru majoritatea celor aflaţi acolo, divanul era o distracţie. Şahul nu vorbea deloc. Poate că-şi exprima dorinţele prin gesturi, dar toate deciziile păreau să-i aparţină lui Qandrasseh, care nu-i putea suferi pe proşti.

Un profesor sever, cu părul uns cu pomadă şi bărbuţa ascuţită ca un ac, îmbrăcat într-un caftan ornamentat, de om cu stare, prezentă o petiţie pentru stabilirea unei şcoli noi în oraşul Nain.

– Nu sunt deja două şcoli în oraşul Nain? întrebă tăios Qandrasseh.

– Sunt şcoli sărace, cu profesori nevrednici, înălţimea ta, spuse lin profesorul.

Din mulţime se ridică un murmur dezaprobator.

Învăţatul continuă să citească petiţia, în care se cerea numirea unui guvernator al şcolii, care să îndeplinească nişte condiţii atât de detaliate şi irelevante, încât era limpede că descrierea i s-ar fi potrivit numai cititorului.

– Destul, spuse Qandrasseh. Cererea e vicleană şi părtinitoare, e o insultă pentru şah. Daţi-i douăzeci de beţe la tălpi şi lăudat fie Allah.

Soldaţii apărură cu bastoane, făcând carnea lui

Rob să zvâcnească şi-l luară de acolo pe omul care protesta volubil.

Cazul următor nu fu prea distractiv: doi nobili bătrâiori cu opinii diferite asupra drepturilor de păşunat. Urmă o discuţie liniştită despre înţelegerile încheiate de oameni morţi de multă vreme, la care spectatorii căscară, plângându-se de aerisirea sălii şi de dureri de picioare. Auzind verdictul nu fură deloc impresionaţi.

– Să vină Jesse ben Benjamin, evreu din Anglia, strigă aprodul.

Numele lui păru să plutească în aer, apoi se rostogoli ca o minge pe buzele tuturor. Şchiopătă pe covorul lung, conştient de caftanul rupt, pălăria ponosită şi faţa lui tumefiată.

Ajunse lângă tron şi făcu cele trei închinăciuni pe care le observase şi la ceilalţi.

Îndreptându-se, îl văzu pe imam în haină preoţească neagră, cu nasul ca o secure înfiptă pe faţa voluntară, încadrată de o barbă de culoarea fierului.

Şahul purta turbanul alb al călătorilor care au ajuns la Mecca, dar în faldurile lui era împletită o coroană subţire de aur. Avea un caftan lung şi alb, uşor şi brodat cu albastru şi fir de aur. Gambele îi erau înfăşurate în stofă bleumarin şi pantofii cu vârfuri ascuţite erau bleumarin cu broderii roşii. Părea absent şi plictisit la culme.

– Un inghiliz, observă imamul. În prezent, eşti singurul nostru inghiliz şi european. De ce ai venit la noi în Persia?

– Ca să caut adevărul.

– Doreşti să îmbrăţişezi religia adevărată? întrebă Qandrasseh, destul de amabil.

– Nu, pentru că ştiu că nu e alt Allah în afară de El, Preamilostivul, spuse Rob, binecuvântând orele petrecute în compania lui Simon ben ha-Levi, negustorul învăţat. Este scris în Coran: „Eu nu voi slăvi ceea ce slăveşti tu şi nici tu nu vei slăvi ceea ce slăvesc eu… Aveţi o religie şi eu o am pe a

mea."

Îşi aminti că trebuie să fie scurt.

Limpede şi adunându-şi cuvintele puţine, începu să spună cum o fiară sărise asupra lui în jungla Persiei apusene.

Şahul păru că începe să asculte.

– În locul naşterii mele nu există pantere. Nu aveam arme şi nu ştiam cum să lupt cu o astfel de făptură.

Povesti cum viaţa îi fusese salvată de Alā-al-Dawla Şah, vânătorul mare ca şi tatăl său, Abdallah Şah, care omorâse leul din Kashan. Cei mai apropiaţi de tron începură să bată din palme, cu strigăte ascuţite de admiraţie. Murmurele se răzleţeau în gloată, pe măsură ce povestea era repetată.

Qandrasseh stătea nemişcat, dar Rob crezu că vede în ochii lui că nu era încântat nici de poveste, nici de reacţia pe care o stârnea în mulţime.

– Grăbeşte-te, inghiliz, spuse el rece, şi spune ce ai venit să ceri la picioarele şahului.

Rob respiră adânc:

– Pentru că este scris că cel care salvează o viaţă răspunde de ea, îl rog pe şah să mă ajute să fac viaţa mea cât mai bună.

Povesti încercarea lui zadarnică de a fi primit la şcoala de doctori a lui Ibn Sina.

Isprava cu pantera se răspândise între timp peste tot şi sala se cutremura de tropotul ritmic al picioarelor.

Alā Şah era fără îndoială obişnuit cu frica şi ascultarea, dar probabil că nu mai fusese ovaţionat spontan de multă vreme. După privirea lui, se vedea că e încântat.

– Ha! se aplecă şahul cu ochii strălucitori şi Rob ştiu că-şi adusese aminte incidentul cu omorârea panterei.

Ochii lui îi susţinură o clipă pe ai lui Rob, apoi se întoarse către imam şi vorbi pentru prima oară de la începutul divanului:

– Dă-i evreului un *calaat,* spuse el.

Oamenii râseră, dintr-un motiv nelămurit.

– Vino cu mine, îi spuse un ofiţer cărunt.

Avea să fie bătrân cândva, dar acum era încă puternic. Purta un coif scurt de metal, o tunică militară cafenie cu vestă de piele şi sandale cu şireturi de piele. Rănile lui vorbeau pentru el: braţele îi erau brăzdate de urmele albe ale tăieturilor de sabie, urechea stângă îi era strivită şi gura strâmbă din cauza unei răni de pe obrazul drept.

– Sunt Khuff, spuse el, căpitanul Porţilor. Am amintiri ca şi ale tale.

Ochii îi căzură asupra gâtului scrijelit al lui Rob şi zâmbi:

– Carcanul?

– Da.

– Carcanul e o ticăloşie, spuse Khuff cu admiraţie.

Părăsiră Sala Coloanelor şi păşiră spre grajduri. Pe câmpia verde, călăreţii se îndreptau unul spre altul cu lănci lungi, dar niciunul nu era doborât.

– Încearcă să se lovească?

– Încearcă să lovească o minge. E băţ şi minge, un joc de călăreţi. Sunt multe pe care nu le ştii, îl observă Khuff. Înţelegi ce e un calaat?

Rob clătină din cap.

– Pe timpuri, când cineva afla o favoare în ochii unui rege persan, şahul îi dădea un calaat, un rând din îmbrăcămintea lui şi îi dovedea astfel preţuirea lui. Obiceiul a rămas de-a lungul veacurilor. Acum, „veşminte regale” înseamnă o slujbă, un rând de haine, o casă şi un cal.

Rob înlemni:

– Atunci, sunt bogat?

Khuff rânji de parcă ar fi vorbit cu un prost:

– Un calaat e o mare onoare, dar dărnicia e variată. Unui ambasador al ţării aliate cu Persia în ultimul război i s-a dat îmbrăcămintea cea mai scumpă, un palat comparabil cu cel al şahului şi un

armăsar de rasă cu harnaşamentul încrustat cu pietre preţioase. Dar tu nu eşti un ambasador.

În spatele grajdurilor era un ţarc larg, unde se învolburau caii. Bărbierul spusese întotdeauna că dacă trebuie să-ţi alegi un cal, să iei unul cu un cap de prinţesă şi cu o crupă de curvă grasă. Rob văzu o iapă cenuşie care corespundea perfect descrierii şi avea şi nobleţe regală în ochi.

– Pot lua iapa aia? o arătă el.

Khuff nu se obosi să răspundă că acela era un cal pentru un prinţ, dar zâmbetul trist îi strâmbă şi mai curios gura. Căpitanul Porţilor dezlegă un cal înşeuat şi-l încălecă. Înaintă în masa de cai şi desprinse de acolo un cârlan cafeniu, bine îngrijit, dar fără nerv, cu picioare scurte şi solide şi umeri puternici. Îi arătă lui Rob o lalea însemnată pe coapsa cea mai apropiată a calului:

– Alā Şah e singurul proprietar de crescătorie de cai din Persia şi ăsta e semnul lui. Calul poate fi schimbat pentru altul însemnat cu laleaua, dar nu poate fi vândut. Dacă moare, tai pielea cu semnul şi-ţi voi da în schimb alt cal.

Khuff îi dădu o pungă cu mai puţine monede decât ar fi câştigat Rob la o singură reprezentaţie. Într-un depozit, Căpitanul Porţilor căută o şa în stare bună, din dotarea armatei. Îmbrăcămintea pe care i-o dădu era bine croită, dar simplă, constând în pantaloni largi care se legau la mijloc cu un şiret; înfăşurători de in care ţineau piciorul ca un bandaj pe deasupra pantalonilor, de la genunchi la glezne; o cămaşă largă peste pantaloni, lungă până la genunchi; o tunică numită *durra;* două haine pentru cele două sezoane, una scurtă şi uşoară şi cealaltă lungă şi tivită cu piele de oaie; un suport de turban în formă de con, numit *qalansuwa* şi un turban cafeniu.

– Aveţi unul verde?

– Ăsta e mai bun. Turbanul verde e sărăcăcios şi greu, îl poartă studenţii şi oamenii cei mai sărmani.

– Totuşi, îl vreau, insistă Rob şi Khuff îi dădu turbanul cel verde şi ieftin, aruncându-i o privire dispreţuitoare.

Când strigă să i se aducă armăsarul, căpitanul gărzilor fu servit de pitici cu ochi prevenitori, care-i aduseră un pursânge arab asemănător cu iapa pe care o ceruse Rob. Călărind cârlanul cafeniu şi ducându-şi bocceaua cu haine noi, îl urmă pe Khuff ca un nobil, pe tot drumul către Yehuddiyyeh. După ce cutreierară îndelung pe străzile strâmte ale cartierului evreiesc, Khuff trase de hăţuri în faţa unei case mici, din cărămidă veche de un roşu întunecat. Avea un grajd mic, mai mult un acoperiş pe patru stâlpi şi o grădiniţă din care o şopârlă îi clipi lui Rob, apoi se scurse printr-o crăpătură a zidului. Patru caişi bătrâni îşi aruncau umbra asupra unor tufişuri spinoase. Casa avea trei camere, una cu pământ pe jos şi celelalte două pardosite tot cu cărămidă subţiată de generaţiile de locuitori.

Într-un colţ al camerei cu pământ pe jos zăcea leşul uscat al unui şoarece, răspândind un miros slab de putreziciune.

– E a ta, spuse Khuff.

Dădu o dată din cap, apoi plecă.

Încă dinainte de a se stinge zgomotul de copite, genunchii lui Rob cedară. Se prăbuşi pe podeaua de lut, apoi se lăsă pe spate şi nu ştiu ce se mai întâmplă, la fel de inert ca şoarecele mort.

Dormi optsprezece ore. Se trezi cu crampe şi dureri de articulaţii ca un bătrân. Se ridică în capul oaselor în casa tăcută şi privi cum soarele, intrând prin horn, aduna raze de fire de praf. Casa nu era în stare prea bună – cărămizile nu erau prea bine lipite şi unul din pervazuri se prăbuşea – dar era primul adăpost cu adevărat al lui de când îi muriseră părinţii.

Spre groaza lui, îşi văzu calul cel nou în grajd, înşeuat, neadăpat şi nehrănit. După ce-i scoase

şaua şi-i aduse apă în pălăria lui de la fântâna publică, se grăbi spre grajdul unde erau adăpostiţi catârul şi măgarul lui. Cumpără găleţi de lemn şi fân şi un coş de grăunţe şi le aduse acasă pe măgar.

După ce îngriji animalele, îşi puse hainele cele noi şi se duse spre baia publică, oprindu-se înainte la hanul lui Salman Cel Mai Mic.

– Am venit pentru lucrurile mele, îi spuse el bătrânului hangiu.

– Ţi le-am pus bine, deşi te-am jelit după ce au trecut două zile şi n-ai mai apărut, îi spuse temător Salman. S-a auzit o poveste despre un dhimmi străin, un evreu european care s-a dus la divan şi a câştigat un calaat de la şahul Persiei.

Rob dădu din cap.

– Ai fost chiar tu? şopti Salman.

Rob se lăsă pe un scaun:

– N-am mai mâncat de când m-ai hrănit aici.

Salman se grăbi să-i aducă mâncare. Gustă nişte pâine cu lapte de capră apoi, văzând că nu simte decât foame, trecu la patru ouă fierte cu mai multă pâine, brânză tare şi un castron de pilaf. Simţi cum picioarele îşi recapătă forţa.

La baie se înmuie îndelung, îngrijindu-şi vânătăile. Când îşi puse hainele noi se simţi ca un străin, cam la fel ca atunci când îmbrăcase un caftan pentru prima oară. Reuşi uşor să-şi pună legăturile pe gambe, dar nu putu să-şi înfăşoare turbanul şi se mulţumi cu pălăria evreiască.

Din nou acasă, aruncă şoarecele mort şi evaluă situaţia. Se bucura de o prosperitate modestă, dar nu acest lucru i-l ceruse şahului şi se simţea vag supărat, dar meditaţia îi fu întreruptă de sosirea lui Khuff, care desfăşură un pergament subţire şi începu să-l citească tare.

ALLAH

Poruncă a Regelui Lumii, Preaînaltul şi Nobilul Stăpân, Sublim şi Preacinstit peste toţi;

Magnificul, Temeiul de nezdruncinat al împărăţiei, Minunatul, Măreţul şi Darnicul; Leul Persiei şi Domnitorul cel mai Puternic din Lume. Către guvernator, intendent şi alţi slujbaşi regali ai oraşului Ispahan, ai cetăţii de scaun şi lăcaşelor de ştiinţă şi medicină. Toţi să ştie că Jesse, fiul lui Benjamin, evreu şi bărbier-felcer din oraşul Leeds din Europa a venit la împărăţia noastră, cea mai bine condusă de pe pământ şi binecunoscută ocrotitoare a asupriţilor şi a avut putinţa şi gloria de a apărea în fata ochilor celui Preaînalt şi de a cere umil ajutorul Majestăţii Sale, ostaşul dreptcredincios al Profetului. Toţi să ştie că Jesse, fiul lui Benjamin din Leeds, se bucură de favoarea şi bunăvoinţa regală şi i s-au acordat veşminte Regale cu onoruri şi beneficii şi toţi trebuie să-l trateze ca atare. De asemenea, să se ştie că această poruncă este necruţătoare şi oricine o va încălca, va fi osândit la moarte.

Dată în al treilea Panj Shanbah al lunii Rejale, în numele Preaînaltei Majestăţi, de către Pelerinul la locurile sfinte şi Şeful şi Intendentul Palatului Femeilor celui Preaînalt, Imam Mirza-aboul Qandrasseh, vizir.

Se cuvine să căutăm ajutorul Domnului Celui Preaslăvit în toate treburile pământeşti.

– Dar şcoala? întrebă Rob răguşit.

– Eu nu ştiu nimic de şcoală, spuse căpitanul Porţilor şi plecă la fel de repede cum venise.

Peste puţin timp, doi hamali voinici îl aduseră într-o lectică pe hadji Davout Hosein, care-i călca pragul lui Rob cu smochine dulci, ca dar de casă nouă.

Se aşezară pe iarbă, printre furnici şi gâze şi mâncară smochine.

– Sunt copaci excelenţi, se exprimă hadji cu privire la caişi.

Îi explică în amănunt cum puteau fi făcuţi copacii să rodească din plin, udaţi, tăiaţi şi ajutaţi

cu îngrăşăminte naturale.

Apoi Hosein tăcu.

– Mai e ceva? murmură Rob.

– Am onoarea să-ţi transmit salutări şi felicitări de la onorabilul Abu Ali at-Husain ibn Abdullah ibn Sina.

Hagiul era palid şi asuda, iar zabiba de pe frunte îi era deosebit de reliefată. Lui Rob îi era milă de el, dar savură momentul de satisfacţie şi bogăţie când, acolo, sub caişi, Hosein îl invită pe Jesse, fiul lui Benjamin, să se înscrie la madrassa şi să studieze medicina la maristan, pentru a putea câştiga titlul de doctor.

Partea a patra

Maristanul

39
Ibn Sina

Prima dimineaţă de student a lui Rob J. începu cu un soare fierbinte şi moleşitor. Se îmbrăcă în hainele noi, dar hotărî că era prea cald pentru apărătoare de gambă. Se străduise fără succes să înveţe secretul înfăşurării turbanului verde, iar în final îi dăduse o monedă unui băiat de pe stradă, care i-l strânsese în jurul *qalansuwa*-ei. Dar Khuff avusese dreptate când vorbise de greutatea pânzei ieftine; până la urmă, îşi luă de pe cap povara străină şi-şi puse cu uşurare pălăria evreiască.

Aceasta îi împrumută imediat o identitate când se apropie de Ţâţa cea Mare, unde un grup de tineri cu turbane verzi stăteau de vorbă.

– Uite-ţi evreul, Karim, strigă unul dintre ei.

Un bărbat se ridică de pe scări şi se apropie de el şi-l recunoscu imediat pe studentul cel frumos pe care-l întâlnise în spital, muştruluind un infirmier.

– Sunt Karim Harun. Şi tu eşti Jesse ben Benjamin.

– Da.

– Hagiul m-a desemnat să-ţi arăt şcoala şi spitalul şi să-ţi răspund la întrebări.

– O să-ţi doreşti să fii mai bine în carcan, evreule, decât cu el! strigă cineva şi toţi studenţii râseră.

– Nu cred, zâmbi Rob.

Era limpede că toată şcoala aflase despre evreul european care fusese la închisoare şi apoi câştigase un loc în şcoală datorită intervenţiei şahului.

Începură cu maristanul, dar Karim mergea mult prea repede; era un ghid năzuros şi absent, evident

grăbit să-şi îndeplinească o datorie neplăcută şi apoi să se întoarcă la treburile lui. Dar Rob J. reuşi să vadă că spitalul era împărţit în secţii de bărbaţi şi secţii de femei. Bărbaţii aveau infirmieri, iar femeile aveau infirmiere şi brancardiere. Singurii bărbaţi care aveau voie să se apropie de femei erau soţii lor sau doctorii.

Existau două săli de chirurgie şi o cameră lungă, cu tavanul jos, plină cu rafturi cu borcane şi sticluţe grijuliu etichetate.

– Aici e visteria medicamentelor, *khazanat-ul-sharaf*, spuse Karim. Lunea şi joia, doctorii ţin un curs la şcoală. După ce pacienţii sunt examinaţi şi trataţi, unii prepară doctoriile prescrise de medici. Spiţerii din maristan respectă reţetele până la fărâmă şi sunt foarte cinstiţi. Cei mai mulţi spiţeri din oraş sunt feciori de curve care-ţi vând o sticlă cu pişat şi se jură că-i apă de trandafiri.

Alături, în clădirea şcolii, Karim îi arătă camerele de consult, săli de lectură şi laboratoare, o bucătărie şi o cantină şi o baie mare pentru uzul studenţilor.

– Sunt patruzeci şi opt de doctori şi chirurgi, dar nu sunt toţi profesori. Cu tine cu tot, sunt douăzeci şi şapte de studenţi la medicină. Fiecare este ucenic la altă serie de doctori. Ucenicia depinde de indivizi, ca şi durata facultăţii. Devii candidat la examenul oral ori de câte ori ticăloşii din facultate hotărăsc că eşti gata. Dacă treci, ţi se spune *hakim*. Dacă pici, rămâi student şi trebuie să munceşti şi să aştepţi o altă şansă.

– De când eşti aici?

Karim se întunecă şi Rob ştiu că-i pusese o întrebare greşită.

– De şapte ani. Am dat de două ori examen. Anul trecut am picat la filosofie. A doua încercare a fost acum trei săptămâni, când am răspuns slab la jurisprudenţă. De ce ar trebui să îmi pese de istoria logicii sau de precedente juridice? Sunt deja un doctor bun.

Oftă amar, apoi urmă:

– Pe lângă orele de medicină, trebuie să asişti la cursuri de drept, religie şi filosofie. Poţi să-ţi alegi singur materiile. Cel mai bine e să revii la aceiaşi lectori, pentru că unii sunt binevoitori la examinarea orală dacă figura ta le e familiară. Toată lumea din madrassa trebuie să asiste la cursuri de dimineaţă la toate obiectele. După-amiaza, studenţii de la drept pregătesc cazuri sau asistă la judecăţi, viitorii preoţi se duc la moschei, filosofii citesc sau scriu, iar studenţii la medicină muncesc la spital. Doctorii vizitează spitalul după-amiaza şi studenţii îi urmează şi li se permite să consulte pacienţii şi să propună un tratament. Doctorii pun tot felul de întrebări interesante. E o ocazie excelentă să înveţi sau – zâmbi el acru – să te faci de pomină cu vreo gogomănie.

Rob îi studie chipul frumos şi nefericit. Şapte ani, gândi el năucit, şi nimic în afară de perspective nesigure. Şi fără îndoială că omul acesta venise la medicină mult mai bine pregătit decât era el!

Dar temerile dispărură când intră în biblioteca numită Casa Înţelepciunii. Rob nu-şi imaginase niciodată atâtea cărţi la un loc. Unele manuscrise erau trecute pe bucăţi de piei de animale, dar cele mai multe erau pe materialul acela subţire pe care era scris şi calaatul lui.

– Ce pergamente proaste sunt în Persia, observă el.

Karim pufni:

– Astea nu sunt pergamente. Se numesc hârtie, o născocire a ochilor-mici din răsărit, care sunt nişte necredincioşi foarte deştepţi. În Europa nu aveţi hârtie?

– Acolo n-am văzut aşa ceva.

– Hârtia se face din zdrenţe pisate şi amestecate cu clei de oase, apoi presate. Nu e scumpă, orice student şi-o poate permite.

Casa Înţelepciunii îl fascină pe Rob mai mult

decât toate celelalte noutăţi. Se plimbă uşor prin cameră şi atinse cărţile, observându-le autorii, cu nume prea puţin cunoscute de el.

Hipocrate, Dioscorides, Ardigenes, Rufas din Efes, nemuritorul Galen… Oribasius, Philagrios, Alexandru din Tralles, Paul din Aegina…

– Câte cărţi sunt aici?

– Madrassa are aproape o sută de mii de cărţi, spuse mândru Karim, zâmbind la vederea expresiei neîncrezătoare a lui Rob. Cele mai multe au fost traduse în persană la Bagdad. La universitatea din Bagdad e o şcoală de traducători, unde cărţile sunt transcrise în toate limbile Califatelor Orientale. Bagdadul are o universitate uriaşă, cu o bibliotecă de şase sute de mii de cărţi şi peste şase mii de studenţi şi profesori faimoşi. Dar mica noastră madrassa are un lucru care lor le lipseşte.

– Care e acela? întrebă Rob, iar studentul mai mare îl duse spre un perete al Casei Înţelepciunii rezervat operelor unui singur autor.

– El, spuse Karim.

În după-amiaza aceea, la maristan, Rob îl văzu pe omul căruia persanii îi spuneau Prinţul Prinţilor. La prima vedere, Ibn Sina fu o dezamăgire. Turbanul lui roşu de doctor era decolorat şi înfăşurat neglijent şi durra lui, ponosită şi simplă. Scund şi cu un început de chelie, avea un nas borcănat şi injectat şi sub barba albă începuse să-i atârne o guşă. Arăta ca toţi ceilalţi arabi bătrâiori, până când Rob îi văzu ochii, de un căprui intens, trişti şi cercetători, severi şi curioşi şi atât de vii, încât simţi imediat că Ibn Sina vedea lucruri inaccesibile altor oameni.

Rob fu unul din cei şapte studenţi care, împreună cu patru doctori, merseră după Ibn Sina la vizita lui prin spital. În ziua aceea, doctorul-şef se opri lângă salteaua unui om firav, cu membre costelive.

– Cine e studentul ucenic al acestei secţii?

– Eu, stăpâne. Mirdin Askari.

Deci acesta era vărul lui Aryeh, îşi spuse Rob. Se uită cu interes la tânărul evreu măsliniu, căruia falca lungă şi dinţii albi şi regulaţi îi împrumutau expresia plăcută a unui cal inteligent.

Ibn Sina arătă cu capul spre pacient:

– Spune-ne despre el, Askari.

– Este Amahl Rahin, un conducător de cămile care a venit la spital acum trei săptămâni, cu o durere intensă în partea de jos a spatelui. La început am bănuit că s-a lovit fiind beat, dar durerea s-a întins curând la testiculul şi coapsa dreaptă.

– Cum e urina? întrebă Ibn Sina.

– Până în ziua a treia, urina a fost limpede şi de culoare galben deschis. În dimineaţa celei de-a treia zile, în urină s-a văzut sânge şi în după-amiaza aceea a eliminat două pietre de mărimea unor boabe de mazăre mici. De atunci n-a mai avut nicio durere şi urina e limpede, dar nu vrea să mănânce nimic.

– Ce i-aţi oferit? se încruntă Ibn Sina.

Studentul păru nedumerit:

– Ca de obicei. Pilaf de mai multe feluri. Ouă de găină, carne de oaie, cepe, pâine… Nu vrea să se atingă de nimic. Intestinele nu mai lucrează, pulsul e mai slab şi-şi pierde puterile.

Ibn Sina dădu din cap şi-i privi pe toţi:

– Ei, ia spuneţi ce-l supără?

Alt student îşi adună curajul:

– Cred, stăpâne, că intestinele lui s-au răsucit, oprind trecerea mâncării prin corp. Simţind asta, nu mai permite să i se dea hrană.

– Mulţumesc, Fadil ibn Parviz, spuse curtenitor Ibn Sina. Dar în astfel de vătămătură pacientul ar mânca, apoi ar vărsa mâncarea.

Aşteptă. Cum nu mai urmară alte observaţii, se apropie de omul de pe saltea.

– Amahl, spuse el, eu sunt Husayn doctorul, fiul lui Abd-Ullah, care a fost fiul lui al-Hasan, care a

fost fiul lui Ali, care a fost fiul lui Sina. Aceştia sunt prietenii mei şi vor fi şi ai tăi. De unde eşti?

– Din satul Shaini, stăpâne, şopti omul.

– A, un om din Fars! Curmalele din oaza Shaini sunt mari şi dulci, nu-i aşa?

În ochii lui Amahl se formaseră lacrimi şi el dădu din cap.

– Askari, du-te acum şi adu curmalele omului nostru şi un castron de lapte cald.

Mâncarea fu adusă curând şi doctorii şi studenţii priviră cum omul începea să muşte înfometat din fructe.

– Încet, Amahl, prietene, îl preveni Ibn Sina. Askari, ai grijă ca regimul prietenului nostru să fie schimbat.

– Da, stăpâne, spuse evreul.

– Trebuie să ţinem minte asta cu privire la bolnavii aflaţi în grija noastră. Ei vin la noi, dar nu sunt ca noi şi de multe ori nu mănâncă lucrurile care ne plac nouă. Leul nu se apucă să mănânce fân dacă e pus lângă vite. Locuitorii deşertului supravieţuiesc aproape numai cu iaurt şi alte feluri din lapte. Locuitorii din Dar-ul-Maraz mănâncă orez şi legume uscate. Khorasanienii vor numai supă îngroşată cu făină. Indienii mănâncă mazăre, boabe, ulei şi mirodenii fierbinţi. Oamenii din Transoxiania cer vin şi carne, mai ales carne de cal. Oamenii din Fars şi Arabistan mănâncă mai ales curmale. Beduinii sunt obişnuiţi cu lapte de cămilă, carne şi lăcuste. Oamenii din Gurgan, georgienii, armenii şi europenii sunt obişnuiţi să bea rachiu la masă şi să mănânce carne de vacă şi de porc.

Ibn Sina îi privi scrutător pe cei adunaţi în jurul lui:

– Îi înspăimântăm, domnilor. Adesea nu-i putem salva şi, uneori, tratamentul nostru îi ucide. Haideţi să nu-i mai şi înfometăm.

Apoi Prinţul Prinţilor se îndepărtă, cu mâinile la spate.

În dimineaţa următoare, într-un mic amfiteatru cu rânduri de bănci de piatră, Rob asistă la primul lui curs din madrassa. Veni primul şi stătu singur pe rândul al patrulea, până mai apărură şase studenţi.

La început nu-i dădură nicio atenţie. Din discuţia lor, era evident că unul dintre ei, Fadil ibn Parviz, fusese anunţat că va da în curând examenul de doctor şi colegii lui învăţăcei îşi exprimau invidia.

– Nu mai ai decât o săptămână până la examen, Fadil! se minună unul scund şi durduliu. O să faci pe tine verde de frică!

– Ia mai taci, grăsanule Abbas Sefi, fund de creştin ce eşti! ţie nu trebuie să-ţi fie frică de examen, fiindcă tu o să stai aici mai mult decât Karim Harun, spuse Fadil şi toţi râseră.

– Salaam, ce avem noi aici? spuse Fadil, observându-l abia atunci pe Rob. Cum te cheamă, dhimmi?

– Jesse ben Benjamin.

– A, gloria puşcăriei! Evreul bărbier-felcer, dăruit cu un calaat de şah. O să vezi că e nevoie de mai mult decât de o poruncă împărătească pentru a deveni doctor.

Sala se umplea. Mirdin Askari căuta un loc liber şi Fadil îl strigă.

– Askari! Uite alt evreu care vrea să fie vraci. În curând o să fiţi mai mulţi decât noi.

Askari privi rece în direcţia lor, păsându-i de Fadil cam tot cât de o insectă supărătoare.

Apariţia profesorului întrerupse comentariile. Era Sayyid Sa'di, profesorul de filosofie, un om cu un aer îngrijorat.

Rob începu să simtă cât va avea de luptat ca să devină medic atunci când profesorul, rotindu-şi privirile prin amfiteatru, observă o figură nouă.

– Dhimmi, tu de acolo, cum te cheamă?

– Sunt Jesse ben Benjamin, stăpâne.

– Jesse ben Benjamin, spune-ne cum a descris Aristotel legătura dintre corp şi spirit.

Rob clătină din cap.

– E în lucrarea lui, *Despre suflet,* spuse nerăbdător conferenţiarul.

– Nu cunosc *Despre suflet.* Nu l-am citit niciodată pe Aristotel.

Sayyid Sa’di se holbă îngrijorat la el:

– Trebuie să începi s-o faci imediat, spuse el.

Rob înţelese prea puţin din cursul lui Sayyid Sa’di.

Când ora se terminase şi amfiteatrul se golea, îşi făcu loc până la Mirdin Askari.

– Îţi transmit cele mai bune urări de la trei oameni din Masqat, Reb Lonzano ben Ezra, Reb Loeb ben Kohen şi vărul tău, Reb Aryeh Askari.

– Aha. Călătoria lor s-a desfăşurat cu bine?

– Cred că da.

– Bun, dădu din cap Mirdin. Aud că eşti evreu din Europa. Ispahanul o să ţi se pară ciudat, dar cei mai mulţi suntem din alte locuri.

Îi spuse că ceilalţi studenţi la medicină erau paisprezece musulmani din ţări ale Califatelor apusene şi cinci evrei orientali.

– Deci eu sunt doar al şaselea învăţăcel evreu? După câte spunea Fadil ibn Parviz, aş fi crezut că suntem mai mulţi.

– A, Fadil! Pentru el ar fi prea mulţi evrei şi dacă ar fi un singur student. El e din Ispahan. Ispahanezii consideră că Persia e singura naţiune civilizată şi islamismul, singura religie. Când se insultă, musulmanii îşi strigă unul altuia „evreule” sau „creştinule”. Când sunt bine dispuşi, li se pare spiritual să-i zică unui mahomedan „dhimmi”.

Rob dădu din cap, amintindu-şi cum râsese mulţimea când şahul îi spusese lui „evreule”.

– Asta te supără?

– Mă face să trag din greu. Ca să pot zâmbi când îi las pe musulmani în urmă în madrassa. E adevărat că eşti bărbier-felcer, cum am auzit?

întrebă el curios.

– Da.

– Eu n-aş vorbi despre asta, spuse Mirdin precaut. Doctorii persani cred că bărbierii-felceri sunt…

– Nu prea admirabili?

– Nu-i favorizează.

– Nu-mi pasă. N-o să-mi cer scuze pentru ceea ce sunt.

Crezu că vede în ochii lui Mirdin un licăr aprobator, dar care dispăru repede.

– Nici nu trebuie, spuse Mirdin.

Apoi dădu rece din cap şi ieşi din amfiteatru.

Lecţia de religie islamică predată de un mullah gras, numit Abul Baker, fu doar cu puţin mai inteligibilă decât cea de filosofie. Coranul era împărţit în o sută paisprezece capitole numite sure. Lungimea unei sura varia între câteva şi câteva sute de versuri şi spre disperarea lui, Rob află că nu va absolvi madrassa înainte de a memora surele cele mai importante.

La lecţia următoare, ţinută de un chirurg pe nume Abu Ubayd al-Juzjani, i se dădu să citească *Zece tratate despre ochi,* a lui Hunayn. Al-Juzjani era mic, măsliniu şi fioros, cu privirea neclintită şi dispoziţia unui urs tulburat din bârlog. Acumularea de teme pentru acasă îl înfiora pe Rob, dar fu interesat de cursul lui al-Juzjani despre opacitatea care acoperă ochii multor oameni şi le răpeşte vederea.

– Se crede că o astfel de orbire e produsă de curgerea unei umori infectate în ochi, spuse al-Juzjani. De aceea, primii doctori persani au numit boala *nazul-i-ah,* sau, „coborârea apei”, iar numele a devenit apoi boala cascadei sau cataracta.

Chirurgul spuse că cele mai multe cataracte începeau cu un mic punct în ochi, care împiedica vederea, dar punctul se întindea apoi şi devenea alb lăptos, provocând orbirea.

Rob urmări cum al-Juzjani opera ochii unei

pisici moarte. Curând după aceea, asistenţii lui trecură printre învăţăcei şi le împărţiră leşuri de animale, ca să încerce şi ei operaţia pe câini, pisici sau chiar pe găini. Lui Rob i se dădu o corcitură de câine cu colţii dezveliţi şi fără labele din faţă. Avea mâinile nesigure şi nu ştia exact ce trebuia să facă. Dar îşi adună curajul, amintindu-şi cum Merlin îl vindecase pe Edgar Thorpe de orbire pentru că învăţase operaţia, poate chiar în aceeaşi sală.

Deodată, al-Juzjani apăru lângă el şi se uită la ochii câinelui mort.

– Pune acul pe punctul de la care vrei să tai şi fă un semn acolo, spuse el tăios. Pe urmă mută vârful acului spre unghiul din afară al ochiului, la acelaşi nivel cu pupila şi puţin deasupra ei. Asta o să-ţi scufunde cataracta. Dacă operezi ochiul drept, ţii acul în mâna stângă şi invers.

Rob ascultă instrucţiunile, gândindu-se la toţi oamenii cu ochi opaci care pătrunseseră dincolo de paravanul lui şi pentru care nu putuse face nimic.

La dracu' şi cu Aristotel şi cu Coranul! De-asta venise el în Persia, îşi spuse entuziast.

În după-amiaza aceea, se afla într-un grup de acoliţi de-ai lui al-Juzjani, care-l urmau ca pe un episcop. Al-Juzjani vizita pacienţii şi preda şi făcea comentarii, punând întrebări studenţilor în timp ce schimba bandaje şi scotea copci. Rob văzu că era un chirurg îndemânatic şi divers; pacienţii lui din perioada aceea îşi reveneau după operaţii de cataractă, un braţ strivit şi amputat, extirparea unor buboaie, circumciziuni şi un obraz rănit de un băţ ascuţit.

Când al-Juzjani termină, Rob porni din nou prin spital, de data aceasta în spatele lui Jalal-ul-Din, cel care aşeza oase. Pacienţii acestui doctor erau imobilizaţi cu tot felul de sisteme de frânghii şi greutăţi, pe care Rob le privi cu veneraţie.

Aşteptase cu nervozitate să fie şi el chestionat, dar niciun doctor nu-l băgă în seamă. Când

termină şi Jalal, Rob îi ajută pe infirmieri la adusul mâncării şi la curăţenie.

Plecând de la spital, se duse să caute cărţi. În biblioteca madrassei se aflau numeroase cópii ale Coranului şi găsi şi *Despre suflet.* Dar tratatul lui Hunayn despre ochi fusese luat de altcineva şi înaintea lui îl mai ceruseră încă şase studenţi.

Bibliotecarul Casei Înţelepciunii era un om blând pe nume Yussuf-ul-Gamal, un caligraf care în timpul liber făcea copii după cărţile primite sau cumpărate de la Bagdad.

– Ai stat prea mult. Vor trece săptămâni până să apuci să citeşti *Zece tratate despre ochi,* spuse el. Când vi se recomandă o carte, să te grăbeşti să vii aici înaintea altora.

Rob dădu din cap istovit. Cără cele două cărţi acasă, oprindu-se pe drum la piaţa evreiască pentru a-şi cumpăra o lampă şi gaz de la o femeie măruntă, cu falca proeminentă şi ochi cenuşii.

– Tu eşti europeanul?

– Da.

– Suntem vecini, se lumină ea. Eu sunt Hinda, nevasta lui Tall Isak, stau la trei case mai sus de tine. Să ne faci o vizită.

El îi mulţumi, simţindu-se mai bine.

– Pentru tine, cel mai mic preţ. Cel mai bun preţ pentru un evreu care a smuls un calaat de la rege!

Se opri să mănânce la hanul lui Salman Cel Mai Mic, dar fu dezamăgit când Salman mai aduse doi vecini ca să-l cunoască pe evreul dăruit cu un calaat. Erau oameni tineri şi voinici, pietrari de meserie – Chofni şi Shemuel b'nai Chivi, fiii moaşei văduve Nitka, din casa de la capătul străzii lui. Fraţii îl bătură pe spate, îi urară bun-venit, încercară să-i facă cinste.

– Povesteşte-ne despre calaat şi despre Europa! strigă Chofni.

Tovărăşia lor era ispititoare, dar reuşi să scape şi se duse în singurătatea casei. Începu să-l citească pe Aristotel în grădină, după ce hrăni

animalele, dar i se păru greu. Înţelesul îi scăpa şi era paralizat de propria lui ignoranţă.

După lăsarea întunericului, se mută în casă şi, aprinzând lampa, trecu la Coran. Surele păreau aranjate după lungime, cu capitolele cele mai lungi la început. Dar care erau cele importante, care trebuiau memorate? Habar n-avea. Şi toate pasajele introductive, erau oare importante?

Era disperat şi simţea că trebuie să înceapă de undeva.

Slavă Domnului Preaînalt, plin de milă şi bunătate; El le-a creat pe toate şi pe om…

Reciti de multe ori pasajele, dar, înainte de a memora prea multe versuri, pleoapele grele i se închiseră. Îmbrăcat complet, se scufundă în somn acolo, pe podeaua luminată de lampă.

40
O invitație

În fiecare dimineaţă, Rob era trezit din somn de razele soarelui, care alunecau prin fereastra lui strâmtă, aurind acoperişurile de ţiglă ale caselor împrăştiate din Yehuddiyyeh. Străzile se animau odată cu zorii şi puteau fi văzuţi bărbaţi îndreptându-se spre sinagogă şi femei grăbindu-se să-şi ocupe tarabele sau să-şi facă târguielile dis-de-dimineaţă.

Vecinii dinspre miazănoapte erau un pantofar, pe nume Yaakob ben Rashi, soţia lui, Naoma, şi fiica lor, Lea. Casa dinspre miazăzi îi adăpostea pe brutarul Micah Halevi, pe soţia lui, Yudit şi pe cele trei fetiţe mici ale lor. Rob se mutase abia de câteva zile în Yehuddiyyeh când Micah o trimise pe Yudit la el acasă, să-i aducă o lipie crocantă şi abia scoasă din cuptor. Peste tot pe unde se ducea în Yehuddiyyeh, oamenii aveau un cuvânt bun pentru evreul străin care câştigase un calaat.

La madrassa nu era atât de popular, căci studenţii musulmani găseau o plăcere făţişă în a i se adresa cu „dhimmi" şi chiar studenţii evrei îi spuneau „europeanule".

Cu toate că experienţa lui de bărbier-felcer nu era în general admirată, îi era totuşi de folos în maristan, unde dovedi că putea bandaja, lua sânge şi readuce fracturile simple cu îndemânarea unui absolvent al şcolii. I se luă de pe umeri corvoada de a căra oliţe şi i se dădură îndatoriri care îl puneau mai mult în contact cu bolnavii, făcându-i viaţa mai suportabilă.

Când îl întrebă pe Abdul Bakr care dintre cele o

sută paisprezece sure ale Coranului erau cele mai importante, nu i se răspunse limpede.

– Toate sunt importante, spuse grasul mullah. Unele sunt mai importante în ochii unui învăţat, dar altui învăţat i se pot părea altele mai importante.

– Dar nu pot termina şcoala dacă nu învăţ cele mai importante sure! Dacă nu-mi spui care sunt, de unde să ştiu?

– Ah, spuse profesorul de religie, trebuie să studiezi Coranul şi Allah (slăvit fie El!) ţi le va dezvălui.

Îl simţea mereu pe Mohammed în spate şi pe Allah în coastă. Peste tot, în şcoală, islamismul era o povară de care nu puteai scăpa. În fiecare oră, un mullah asista la curs pentru a se asigura că Allah – Cel măreţ şi atotputernic! – nu e profanat.

Prima oră a lui Rob cu Ibn Sina fu o lecţie de anatomie la care disecară un porc mare, interzis musulmanilor ca aliment, dar îngăduit ca obiect de studiu.

– Porcul e foarte bun pentru anatomie, pentru că organele lui interne sunt identice cu ale omului, spuse Ibn Sina, îndepărtând cu dibăcie pielea animalului.

Acesta era plin de tumori.

– Aceste umflături moi nu provoacă probabil niciun rău. Dar unele au crescut aşa de repede… uitaţi, acestea – le arătă Ibn Sina – încât carnea s-a îngrămădit ca mănunchiurile dintr-o conopidă. Tumorile în formă de conopidă sunt mortale.

– Apar şi la oameni? întrebă Rob.

– Nu ştim.

– Nu le am putea căuta?

În cameră se lăsă tăcerea; studenţii îl priveau dezgustaţi pe diavolul străin, iar instructorii erau atenţi. Mullahul care tăiase porcul îşi ridicase capul din cartea de rugăciune.

– Este scris, spuse cu prudenţă Ibn Sina, că morţii vor învia şi profetul (fie el binecuvântat!) îi

va întâmpina. Pentru ziua aceea, corpurile lor trebuie să rămână nemutilate.

După o clipă, Rob dădu din cap. Mullahul se întoarse la rugăciunile lui, iar Ibn Sina îşi reluă lecţia de anatomie.

În aceeaşi după-amiază, hakim Fadil ibn Parviz îşi puse pe cap turbanul roşu de doctor şi primi felicitările colegilor lui din maristan. Rob nu avea niciun motiv să-l placă pe Fadil dar era, cu toate acestea, bucuros, pentru că succesul oricărui student putea fi într-o bună zi şi al lui.

În ziua aceea, Fadil şi Al-Juzjani efectuară consultul bolnavilor şi Rob îi urmă, împreună cu alţi patru studenţi: Abbas Şefi, Omar Nivahend, Suleiman al-Gamal şi Sabit bin Qurra. În ultimul moment, Ibn Sina se alătură şi el celor doi doctori şi în grup se simţiră agitaţia şi entuziasmul pe care prezenţa conducătorului le stârnea pretutindeni.

Ajunseră la salonul pacienţilor cu tumori. Pe salteaua de lângă uşă zăcea nemişcat un om cu ochii adânciţi în orbite şi se opriră la o distanţă destul de mare de el.

– Jesse ben Benjamin, spuse al-Juzjani, spune-ne despre omul acesta.

– E Ismail Ghazali. Nu-şi cunoaşte vârsta, dar spune că s-a născut la Khur, în timpul marelui potop de primăvară de acolo. Mi s-a spus că asta s-a întâmplat acum treizeci şi patru de ani.

Al-Juzjani încuviinţă.

– Are tumori în gât, sub braţe şi în vintre, care-i dau dureri mari. Tatăl lui a murit de o boală asemănătoare, când Ismail Ghazali era un băieţel. Urinarea e chinuitoare pentru el. Când o face, e un lichid de culoare galben închis, cu firişoare roşii. Nu poate mânca decât câteva linguri de terci fără să vomite, aşa că a fost hrănit uşor şi ori de câte ori putea primi hrană.

– I-ai luat sânge astăzi?

– Nu, hakim.

– De ce nu?

– Nu este necesar să-i mai provocăm şi alte dureri.

Poate că Rob ar fi fost mai prevăzător dacă în clipa aceea nu s-ar fi întrebat în minte dacă nu cumva trupul lui Ismail Ghazali nu era consumat, ca şi cel al porcului, de tumoarea ca o conopidă:

– La căderea nopţii va fi mort.

Al-Juzjani îl ţintui cu privirea.

– De ce crezi asta? întrebă Ibn Sina.

Toţi ochii erau pe Rob, dar el nu avea de gând să dea vreo explicaţie.

– O ştiu, spuse în cele din urmă şi Fadil îşi uită noua demnitate şi pufni în râs.

Chipul lui al-Juzjani se înroşi de mânie, dar Ibn Sina ridică o mână şi consultul continuă.

Incidentul stinse entuziasmul optimist al lui Rob. În seara aceea îi fu imposibil să mai studieze. Îşi spuse că şcoala era o greşeală. Nimic nu-l putea face să ajungă ceea ce nu era şi poate era timpul să recunoască singur că nu-i era dat să fie doctor.

Totuşi în dimineaţa următoare se duse la şcoală şi asistă la trei cursuri, iar după amiaza se forţă să-l urmeze pe al-Juzjani prin saloanele pacienţilor. Când porniră, Ibn Sina se alătură din nou, spre angoasa lui Rob.

Sosind la secţia de tumori, văzură un adolescent pe salteaua cea mai apropiată de uşă.

– Unde e Ismail Ghazali? îl întrebă al-Juzjani pe infirmier.

– A fost luat azi noapte, hakim.

Al-Juzjani nu comentă. În continuarea consultului, îl trată pe Rob cu dispreţul rece cuvenit unui dhimmi străin care ghicise bine din întâmplare.

Dar după ce-şi terminară vizita şi fură trimişi acasă, Rob simţi o mână pe umăr şi întorcându-se, întâlni ochii tulburători ai bătrânului:

– Vino la mine la masa de seară, spuse Ibn Sina.

În seara aceea, Rob urmă nervos indicaţiile

marelui doctor, mânându-şi căluţul maro de-a lungul Bulevardului celor O Mie de Grădini, către aleea care ducea până la casa lui Ibn Sina. Aceasta se dovedi a fi o clădire enormă, cu două turnuri gemene, aşezată în mijlocul livezilor şi viilor terasate. Şi lui Ibn Sina i se dăruise un „veşmânt regal”, dar calaatul lui venise când era faimos şi venerat şi fusese princiar.

La poarta gardului de piatră, Rob fu primit de un servitor, care-i luă calul. Aleea pe care păşi era din praf de piatră atât de fin, încât paşii nu i se auziră decât ca nişte şoapte. Când se apropie de casă, se deschise o uşă lăturalnică şi pe ea ieşi o femeie. Tânără şi graţioasă, purta o haină de catifea roşie şi largă, cu paiete la poale, peste o rochie de bumbac cu flori galbene şi, deşi micuţă, mergea ca o regină. Pe gleznele strânse cu şalvari purpurii străluceau brăţări şi din ciucurii de lână ai marginilor lor răsăreau nişte călcâie goale, încântătoare. Fiica lui Ibn Sina – dacă era chiar ea aceea – îl măsură cu ochi mari şi negri, la fel de curioşi ca şi ai lui, înainte de a-şi feri de el faţa acoperită cu voal, aşa cum cerea legea Islamului.

În spatele ei veni o matahală cu turban, un eunuc fără îndoială, care se holbă fix la Rob, cu mâna pe mânerul încrustat al pumnalului, până când femeia dispăru pe o poartă a grădinii.

Rob se uita încă după ei când uşa din faţă, alcătuită dintr-o singură lespede mare de piatră, se deschise fără zgomot şi un servitor îl pofti în interiorul răcoros.

– Fii binevenit în casa mea, tinere prieten.

Ibn Sina îl conduse printr-un şir de încăperi spaţioase, pe ale căror pereţi atârnau împletituri scumpe, în culorile cerului şi ale pământului. Covoarele de pe podelele de piatră erau groase ca muşchiul din păduri. Într-o grădină închisă în centrul casei fusese aşezată masa, lângă un havuz.

Rob se simţi stânjenit, fiindcă înainte nu mai fusese niciodată ajutat de un servitor să se aşeze.

Un altul aduse o tavă de pământ cu bucăţi de lipie şi Ibn Sina cântă rugăciunea islamică fără muzicalitate, dar cu uşurinţă.

– Doreşti să rosteşti o binecuvântare? întrebă el gentil.

Rob rupse o bucată de pâine, aşa cum văzuse de atâtea ori la evrei:

– Fii binecuvântat, Doamne Dumnezeul nostru, împăratul lumii, care scoţi pâinea din pământ.

– Amin, spuse Ibn Sina.

Masa fu simplă şi copioasă, castraveţi felii, cu mentă şi lapte acru, un pilaf uşor cu bucăţi slabe de carne de miel şi de pui, compot de cireşe şi de caise şi un şerbet răcoros de fructe.

După ce mâncară, un om purtând în nas inelul de sclav le aduse pânze umede ca să-şi spele mâinile şi faţa, iar alţi sclavi curăţară masa şi aprinseră torţe aromate, ca să gonească insectele.

Li se aduse un castron cu fistic şi ronţăiră amândoi boabele pline. Ibn Sina se aplecă spre el şi ochii lui care puteau comunica atâtea stări străluceau atenţi în lumina torţelor:

– Acum, să vorbim despre motivul pentru care ai ştiut că Ismail Ghazali va muri.

Rob îi povesti cum luase mâinile mamei lui, pe când avea doar nouă ani, şi ştiuse că va muri. Şi cum, la fel, ştiuse că tatălui i se apropia moartea. Apoi îi descrise pe ceilalţi, a căror atingere stârnise în el fiorul rece şi revelaţia cumplită a morţii.

Ibn Sina punea răbdător întrebări despre fiecare caz, storcându-i memoria şi asigurându-se ca tânărul să nu lase la o parte niciun detaliu. Încetul cu încetul, rezerva de pe chipul bătrânului dispăru.

– Arată-mi ce faci.

Rob luă mâinile lui Ibn Sina şi-l privi în ochi, iar peste puţin timp surâse:

– Deocamdată, nu trebuie să vă temeţi de moarte.

– Nici tu, spuse liniştit doctorul.

Urmă o tăcere, apoi Rob gândi: Hristoase!

– E adevărat că şi dumneata poţi simţi, mare doctor?

Ibn Sina clătină din cap:

– Nu aşa cum simţi tu. În mine, se manifestă cu o siguranţă lăuntrică – un instinct puternic, care mă înştiinţează dacă un pacient va muri sau nu. De-a lungul anilor, am vorbit cu alţi doctori care împărtăşeau aceeaşi intuiţie şi suntem mai mulţi decât ţi-ai închipui. Dar n-am întâlnit niciodată unul cu un har ca al tău. Asta înseamnă că eşti răspunzător şi că trebuie să faci din tine un doctor excelent.

Readus la realitate, Rob oftă din greu:

– S-ar putea să nu ajung doctor, pentru că nu sunt un învăţat. Studenţii musulmani îi cunosc pe clasicii vechi de o viaţă şi… ceilalţi evrei au fost îndopaţi cu studiu în comunităţile lor. Aici, ei clădesc pe aceste temelii, în timp ce eu am doar doi ani de şcoală pe sponci şi în rest, nimic.

– Atunci trebuie să clădeşti mai repede şi mai bine decât ceilalţi, spuse Ibn Sina fără compasiune.

Disperarea îi dădu curaj lui Rob:

– La şcoală se cere prea mult. Şi unele lucruri nu-mi trebuie. Filosofie, Coranul…

Bătrânul îl întrerupse răstit:

– Faci o greşeală comună. Dacă n-ai studiat filosofia, cum o poţi respinge? Ştiinţa şi medicina ne învaţă despre trup, în timp ce filosofia vorbeşte de minte şi de suflet, iar un doctor are nevoie de toate acestea, ca de mâncare şi de aer. Cât despre religie, eu am învăţat Coranul la zece ani. E credinţa mea, nu a ta, dar nu-ţi strică, şi să înveţi zece Corane ar fi un preţ mic dacă asta ţi s-ar cere pentru a căpăta cunoştinţe medicale. Minte ai, pentru că ai învăţat o limbă străină şi promiţi în multe direcţii. Dar nu trebuie să te temi să laşi învăţătura să facă parte din tine, să fie naturală ca şi respiraţia. Întinde-ţi mintea, ca să încapă în ea tot ceea ce noi îţi dăm.

Rob asculta tăcut şi atent.

– Şi eu am un har la fel de tare ca şi al tău, Jesse ben Benjamin. Pot ghici un om în care zace un doctor şi în tine văd o dorinţă de a lecui arzătoare. Dar nu e destul să simţi nevoia de a-i vindeca pe oameni. Un doctor nu se face cu un calaat, din fericire, pentru că şi aşa sunt destui doctori nepricepuţi. De aceea avem şcoala, ca să alegem grâul de neghină. Şi când avem un învăţăcel vrednic, îl punem la cele mai grele încercări. Dacă probele noastre înseamnă prea mult pentru tine, atunci uită-ne şi întoarce-te la felcerie, să-ţi vinzi unsorile prăpădite…

– Doctorii, scăpărară ochii lui Rob.

– Doctoriile prăpădite, atunci. Ca să fii hakim trebuie să-ţi câştigi numele. Dacă-l vrei, trebuie să te canoneşti de dragul învăţăturii, să cauţi fiecare ocazie de a fi în pas cu ceilalţi învăţăcei şi de a-i depăşi. Trebuie să studiezi cu fervoarea unui binecuvântat sau a unui blestemat.

Rob trase aer în piept, cu privirea încleştată de cea aprinsă a lui Ibn Sina şi-şi spuse că nu venise până la capătul pământului ca să cadă.

Se ridică să plece şi brusc, îi veni o idee:

– Nu cumva aveţi *Zece tratate despre ochi* a lui Hunayn, mare doctor?

De data aceasta, Ibn Sina zâmbi:

– Ba da, spuse el şi se grăbi să-i aducă volumul studentului lui.

41
Maidanul

Într-o dimineaţă, trei soldaţi grăbiţi se opriră la poarta lui. Se încordă, gata pentru orice, dar ei fură politicoşi şi prevenitori şi nu se atinseră de bastoane. Conducătorul, a cărui respiraţie dezvăluia că mâncase ceapă verde la micul dejun, îi făcu o plecăciune adâncă.

– Suntem trimişi să-ţi spunem că eşti aşteptat la palat mâine, după cea de-a doua rugăciune. Vor veni toţi posesorii de calaat.

Şi astfel, în dimineaţa următoare, Rob se afla din nou sub bolţile arcuite şi aurite ale Sălii Coloanelor.

De data aceasta, gloata lipsea şi Rob gândi că era păcat, căci şahul era strălucitor. Alā purta turban, mantie şi pantofi ascuţiţi de purpură, şalvari roşii ca focul şi o coroană grea din aur lucrat. Vizirul Mirza-aboul Qandrasseh stătea alături pe un tron mai mic, îmbrăcat ca întotdeauna, în caftanul negru de mullah.

Beneficiarii calaatului stăteau la distanţă de tron. Rob nu-l văzu pe Ibn Sina şi nu-l recunoscu decât pe Khuff, căpitanul Porţilor.

Podeaua era smălţată cu mătasea şi firul de aur al covoarelor. De-o parte şi de alta a tronului, aşezaţi pe două şiruri de perne, stăteau câţiva bogătaşi.

Rob atinse braţul lui Khuff:

– Cine sunt? şopti el.

Khuff se uită de sus la evreul străin, dar îi răspunse răbdător, aşa cum îi cerea slujba:

– Imperiul e împărţit în paisprezece provincii, în care sunt cinci sute patruzeci şi patru de Locuri

Considerabile – oraşe, cetăţi şi castele. Aceştia sunt mârzacii, şaunii, sultanii şi beglerbegii care domnesc peste aşezările stăpânite de Alā-al-Dawla Şah.

Probabil că urma să înceapă ceremonia, căci Khuff se grăbi să se ducă lângă uşă.

Primul trimis care intră în sală fu ambasadorul Armeniei. Era un om încă tânăr, cu părul şi barba negre, dar era în acelaşi timp şi o adevărată eminenţă cenuşie, călare pe iapa lui cenuşie şi cu tunica gri, garnisită cu cozi de vulpi argintii. La o sută cincizeci de paşi distanţă de tron, Khuff îl opri şi-l ajută să descalece, apoi îl conduse la picioarele lui Alā.

După ce-i sărută papucul şahului, ambasadorul îi prezentă daruri bogate, incluzând un mare felinar de cristal, în rame de aur, o sută douăzeci de coţi de purpură, douăzeci de flacoane de parfum şi cincizeci de blănuri de samur.

Alā îi ură bun venit armeanului, fără prea mare interes şi-l rugă să-i mulţumească stăpânului său pentru daruri.

Urmă ambasadorul din Khazar, Khuff îl întâmpină şi spectacolul se repetă, cu excepţia faptului că darul regelui din Khazar era alcătuit din trei cai pursânge arabi şi un pui de leu sălbatic, în lanţuri, care, de frică, murdări covorul de mătase şi aur.

Sala încremeni, aşteptând reacţia şahului. Alā nu se încruntă, nici nu zâmbi, aşteptă doar ca sclavii să şteargă materia ofensatoare şi ca servitorii să-l ia de acolo pe khazar, cu darurile lui cu tot. Curtenii stăteau ca nişte statui, cu ochii pe chipul stăpânului. Erau umbre, gata să-i urmeze cel mai mic gest. În cele din urmă, se auzi un semnal şi cu toţii se relaxară când fu anunţat un alt ambasador, de la emirul Qarmaţiei.

Rob privea respectuos, dar în sinea lui începuse să-şi repete lecţiile. Cele patru elemente: pământ, apă, foc şi aer; calităţile care se recunosc la

atingere: rece, cald, uscat, umed; temperamentele: sanguin, flegmatic, coleric şi saturnin; facultăţile: natural, animal şi vital.

Îşi imagină părţile ochiului, după Hunayn, înşiră în minte liste de ierburi şi doctorii recomandate pentru dureri şi febră, recită de câteva ori primele nouă versete ale celei de-a treia sure a Coranului, intitulată „Familia lui «Imran»”.

Începuse să se simtă bine, când observă că un bătrân cu aer nobil, călare pe un armăsar castaniu şi nervos, discuta aprins cu Khuff:

– Sunt introdus ultimul pentru că sunt seliuc, poporul meu e desconsiderat!

– Hadad Han, cineva trebuie să fie ultimul şi astăzi sunteţi excelenţa voastră, spuse calm căpitanul Porţilor.

Înfuriat la culme, seliucul încercă să-şi mâne calul spre tron. Căpitanul se hotărî să pretindă că vina fusese a calului, nu a stăpânului.

– Ho! strigă el.

Apucă frâul şi lovi calul peste bot cu bastonul, făcându-l să necheze şi să se dea înapoi. Câţiva soldaţi ţinură animalul, iar Khuff îl ajută, nu prea gentil, pe ambasadorul Hadad să descalece şi-l conduse spre tron.

Seliucul îndeplini ceremonialul în grabă, transmise salutările lui Toghrul-beg, stăpânul lui, şi nu oferi niciun dar.

Alā Şah nu-i spuse nicio vorbă şi primirile se încheiară.

În afară de ambasadorul seliuc şi de leul căcăcios, gândi Rob, curtea împărătească era extrem de monotonă.

I-ar fi plăcut să aducă îmbunătăţiri căsuţei lui din Yehuddiyyeh, dăruite de Alā Şah. Nu i-ar fi luat decât cel mult câteva zile, dar orele ajunseseră la mare preţ pentru el, prin urmare, pervazul rămase nereparat, pereţii nelipiţi, caişii nealtoiţi şi grădina se umplu de buruieni.

Cumpără de la Hinda, negustoreasa din piaţa evreiască, trei mezuzot, tuburile de lemn cu mici fragmente de Scriptură rulate în pergamente. Făceau parte din deghizarea lui; le prinse în dreapta uşilor, la o palmă de pragul de sus, aşa cum îşi amintea că văzuse la casele din Tryavna.

Vorbi cu un dulgher indian şi-i desenă schiţe pe pământ, făcându-l să înţeleagă că voia o masă şi un scaun în stil european. Obţinu o masă grosolană din lemn de măslin şi un scaun de pin. Cumpără de la un costorar câteva unelte şi vase de bucătărie. În rest, nu-i păsa deloc de casă, ar fi putut locui la fel de bine şi într-o peşteră.

Venea iarna. După-amiezele rămâneau fierbinţi, dar noaptea, vântul aspru anunţa schimbarea de anotimp. Găsi mai multe piei de oaie ieftine la piaţa armenească şi se cuibări recunoscător în ele.

Într-o seară de vineri, vecinul lui, Yaakob ben Rashi pantofarul, veni la Rob şi-l convinse să mănânce la ei de Sabat. Locuiau într-o casă modestă, dar confortabilă, a cărei ospitalitate îl făcu la început să se simtă bine. Naoma, soţia lui Yaakob, îşi acoperi faţa şi rosti rugăciunile. Fiica lor îmbujorată, Lea, servi felurile gustoase, peşte de râu, friptură de pasăre, pilaf şi vin. Lea îşi ţinu ochii în pământ, dar îi zâmbi lui Rob de câteva ori. Era la vârsta măritişului şi tatăl ei făcu în timpul cinei două aluzii grijulii la zestrea ei bunicică. Toţi părură dezamăgiţi când Rob se ridică devreme, mulţumi pentru masă şi se întoarse la cărţile lui.

Viaţa lui intra într-un tipar. Asistenţa la slujbe era obligatorie pentru studenţii din madrassa, dar evreilor li se îngăduia să-şi respecte cultul lor, aşa că în fiecare dimineaţă se ducea la sinagoga Casa Păcii. Ebraica rugăciunilor îi devenise familiară, dar multe cuvinte rămaseră doar o înşiruire de silabe fără sens; cu toate acestea, legănatul şi cântatul erau un mijloc de alinare şi un mod bun de a-şi începe ziua.

Urmau apoi cursurile de filosofie şi de religie,

la care asista cu o obstinaţie mohorâtă. În continuare, se ţineau cursuri medicale.

Cunoştea mai bine limba persană, dar uneori era obligat sa întrebe ce însemna un cuvânt sau o expresie. Studenţii îi explicau câteodată, dar cel mai adesea se prefăceau că nu aud.

Într-o dimineaţă, Sayyid Sa'di, profesorul de filosofie, pomeni de *gashtagh-daftaran.*

Rob se aplecă spre Abbas Sefi:

– Ce înseamnă gashtagh-daftaran?

Dar studentul durduliu clătină din cap, aruncându-i o privire iritată.

Rob simţi un deget în spate. Când se întoarse, îl văzu pe Karim Harun pe banca de piatră din spatele lui. Karim rânji:

– Un ordin al scribilor vechi, şopti el. Au înregistrat istoria astrologiei şi a primelor ştiinţe persane.

Locul de lângă el era gol şi i-l arătă.

Rob se mută. De atunci, când venea la un curs, se uita în jur şi dacă era şi Karim acolo, se aşezau alături.

Cea mai bună parte a zilei era după-amiaza, când lucrau în maristan. În cea de-a treia lună de şcoală, îi veni rândul să examineze pacienţii nou sosiţi. Procesul de internare îl ului prin complexitatea lui. Al-Juzjani îi arătă cum se făcea.

– Ascultă bine, e o sarcină importantă.

– Da, hakim.

Învăţase să ia întotdeauna aminte la ce spunea al-Juzjani, pentru că, după Ibn Sina, acesta era cel mai bun doctor din maristan. Câţiva oameni îi spuseseră că al-Juzjani era de mult asistentul şi ajutorul lui Ibn Sina, dar avea în acelaşi timp propria lui autoritate.

– Trebuie să-ţi notezi istoria pacientului şi, la prima ocazie, s-o discuţi în amănunt cu un doctor.

Fiecare persoană bolnavă era întrebată de meşteşug, obiceiuri, contact cu boli molipsitoare,

dureri de piept, stomac şi greutăţi la urinare. Era dezbrăcată şi i se făcea examenul fizic, incluzând observarea sputei, vomei, urinei şi materiilor fecale, evaluarea pulsului şi încercarea de a depista febra după căldura pielii. Al-Juzjani îl învăţă cum să-şi treacă mâinile simultan peste amândouă braţele pacientului, apoi peste picioare şi toate părţile corpului, astfel ca orice defect, umflătură sau neregularitate să apară evidentă prin comparaţie cu membrul normal. Şi cum să ciocănească pacientul cu vârful degetelor, pentru ca un sunet anormal să-i dezvăluie o boală. Multe dintre acele lucruri erau noi şi ciudate pentru Rob, dar el se familiariză repede cu rutina şi i se păru uşoară, pentru că lucrase ani de zile cu bolnavi.

Greutăţile începeau la căderea serii, după ce se întorcea la casa din Yehuddiyyeh, căci atunci se dădea bătălia între nevoia de a studia şi nevoia de a dormi. Aristotel se dovedi a fi fost un grec înţelept şi Rob învăţă că, dacă un subiect era captivant, studiul se transforma dintr-o corvoadă într-o plăcere. Fu o descoperire care îl ajută să înveţe cu încăpăţânare, când Sayyid Sa'di îi dădu să citească şi din Platon şi Heraclit; iar al-Juzjani îi ceru, pe un ton normal şi degajat, să citească douăsprezece cărţi de medicină din *Istoria naturală* a lui Plinius – „ca pregătire pentru operele lui Galen, anul viitor!”.

Memorarea Coranului era o chestiune constantă. Cu cât îşi forţa memoria, cu atât devenea mai refractar. Coranul era o compilaţie oficială a predicilor profetului, iar mesajul lui Mahomed rămăsese în esenţă acelaşi, ani de-a rândul. Cartea era plină de repetiţii şi de calomnii la adresa evreilor şi a creştinilor.

Dar perseveră. Vându catârul şi măgarul, ca să nu mai piardă timp cu îngrijirea lor. Mânca repede şi fără poftă şi nu-şi îngăduia niciun moment de frivolitate. Citea în fiecare noapte până când nu mai putea şi învăţă să-şi pună cantităţi mici de gaz

în lampă, pentru ca aceasta să ardă singură după ce adormea cu capul pe masă. Acum ştia de ce Dumnezeu îi dăduse un trup mare şi puternic şi ochi buni, căci se forţa până la limita rezistenţei fizice în strădania de a deveni un învăţat.

***

Într-o seară când simţi că nu mai poate şi trebuie să scape, părăsi căsuţa din Yehuddiyyeh şi se afundă în viaţa de noapte a maidanelor.

Se obişnuise cu aspectul pieţelor ziua: spaţii largi bătute de soare, cu câte un om ghemuit în umbră şi trecători puţini. Dar descoperi că noaptea pieţele se trezeau la viaţă şi cete de persani le umpleau până la refuz, zurbagii şi dornici de distracţii.

Toţi păreau că vorbesc şi râd deodată, producând un zgomot asurzitor. Cinci jongleri cântăreţi lucrau cu cinci mingi şi erau abili şi amuzanţi, făcându-l să dorească să li se alăture. Luptători cu trupurile unse cu grăsime, ca să nu poată fi apucaţi, făceau demonstraţii, în timp ce privitorii le strigau sfaturi şi puneau pariuri. Erau şi păpuşari cu piese lumeşti, acrobaţi care se roteau în aer şi vânzători ambulanţi de mâncare, făcându-şi reclamă.

Rob se opri la o gheretă luminată de torţe şi privi o carte cu poze. Fiecare desen arăta acelaşi bărbat şi aceeaşi femeie făcând dragoste în nişte poziţii pe care nici nu şi le imaginase vreodată.

– Toate şaizeci şi patru în desene, stăpâne, spuse vânzătorul.

Rob habar nu avea ce însemna „toate şaizeci şi patru”. Ştia că legea Islamului interzicea vânzarea sau posesia de imagini reprezentând corpul uman, pentru că în Coran scria că Allah (slavă Lui!) era singurul creator de viaţă. Dar cartea îl captivase şi o cumpără.

Apoi se duse la altă tarabă şi ceru vin.

– Nu e vin. Aici e o *chai-khana*, casă de ceai, spuse ospătarul efeminat. Poţi lua ceai sau şerbet

sau apă de trandafiri.

– Ce e ceaiul?

– O băutură excelentă. Cred că vine din India. Sau poate a fost adusă la noi pe drumul de mătase.

Rob ceru ceai şi câteva dulciuri.

– Avem şi un locşor. Doriţi un băiat?

– Nu.

Băutura era fierbinte, de culoarea ambrei şi avea un gust fad, care strângea gura; Rob nu se putea hotărî dacă-i place sau nu, dar dulciurile erau foarte bune. Din galeriile înălţate lângă maidan se auzea un cântec plângăreţ şi Rob văzu că muzica provenea de la nişte trompete de aramă lustruită, lungi de trei metri. Se aşeză în ceaihanaua slab luminată, privind mulţimea şi bând ceai după ceai, până când un povestitor începu să depene istoria lui Jamshid, cel de-al patrulea rege erou. Mitologia era pentru Rob la fel de atrăgătoare ca pederastia şi, plătind, îşi croi drum prin mulţime până la marginea maidanului. Privi o vreme trăsurile trase de catâri care făceau ocolul pieţei şi despre care auzise de la ceilalţi studenţi.

În cele din urmă, opri un echipaj îngrijit, cu un crin pictat pe uşă.

Înăuntru era întuneric. Femeia aşteptă să pornească trăsura înainte de a se mişca.

În curând, putu s-o vadă suficient de bine ca să-şi dea seama că trupul durduliu ar fi putut fi al mamei lui. În timpul actului, o plăcu, pentru că era o curvă cinstită; nu simula pasiunea şi nu pretindea că se amuză, dar avea grijă de el cu îndemânare şi blândeţe.

După aceea, femeia trase de un şnur şi vizitiul opri catârii.

– Du-mă în Yehuddiyyeh, strigă Rob. Plătesc.

Zăcură alături în legănarea trăsurii.

– Cum te cheamă? întrebă el.

– Lorna.

Experimentată, nu-l întrebă de numele lui.

– Eu sunt Jesse ben Benjamin.

– Îmi pare bine, dhimmi, spuse ea sfioasă, atingându-i muşchii tari ai umărului. De ce sunt ca nişte noduri de frânghie? De ce se îngrozeşte un bărbat mare ca tine?

– De faptul că sunt un bou şi ar trebui să fiu o vulpe, spuse el, zâmbind în întuneric.

– Nu eşti bou, mi-am dat seama, spuse ea uscat. Care ţi-e negoţul?

– Învăţ la maristan, să fiu doctor.

– A, ca Prinţul Doctorilor. Vărul meu a fost bucătarul primei lui neveste din ziua când Ibn Sina a venit la Ispahan.

– Ştii cum o cheamă pe fiica lui? întrebă el după un timp.

– Nu e fiică, Ibn Sina nu are copii. Are două neveste, pioasa Reza, care e bătrână, bolnavă şi urâtă şi Despina, care e tânără şi frumoasă, dar Allah (slăvit fie El!) nu le-a binecuvântat pe niciuna dintre ele.

– Înţeleg, spuse Rob.

O mai folosi o dată pe când echipajul se îndrepta agale spre Yehuddiyyeh. Apoi plăti vizitiul şi fu generos, căci datorită lui putea acum să-şi înfrunte din nou cei mai mari duşmani şi în acelaşi timp singurii lui prieteni, cărţile.

42
Reprezentația șahului

Deşi era într-un oraş plin de oameni, trăia singur. În fiecare dimineaţă se întâlnea cu alţi învăţăcei, iar seara se despărţea de ei şi pleca acasă. Ştia că Abbas, Karim şi alţi câţiva locuiau în chiliile din madrassa şi presupunea că Mirdin şi evreii locuiau în Yehuddiyyeh, dar nu ştia nimic despre vieţile lor din afara şcolii şi a spitalului. Presupunea că, la fel ca el, petreceau mult timp cu cititul şi învăţatul. Era prea ocupat pentru a se simţi singur.

După douăsprezece săptămâni de primire a pacienţilor noi, i se dădu o sarcină pe care o ura, căci ucenicii doctori trebuiau să asiste pe rând la executarea sentinţelor date de tribunalul islamic.

Când păşi în închisoare şi trecu pe lângă carcan, i se întoarse stomacul pe dos.

Un gardian îl duse într-un colţ, unde zăcea un om, zvârcolindu-se şi gemând. În loc de mâna dreaptă, avea un bandaj de zdrenţe, iar braţul ciuntit era umflat îngrozitor.

– Mă auzi? Sunt Jesse.

– Da, stăpâne, bolborosi omul.

– Cum te cheamă?

– Djahel.

– Djahel, de când ţi-au luat mâna?

Omul clătina din cap buimac.

– De două săptămâni, spuse gardianul.

Dând la o parte zdrenţele, Rob văzu o compresă cu balegă de cal. Folosise acest remediu de multe ori pe când era bărbier-felcer şi ştia că rareori avea efect, ba poate chiar era vătămător. Înlătură gunoiul.

Deasupra amputaţiei, braţul era legat strâns cu o altă zdreanţă. Din cauza umflăturii, faşa se îngropase în carne şi braţul începea să se înnegrească. Rob tăie faşa şi spălă ciotul cu multă grijă. Apoi îl unse cu un amestec de lemn de santal şi apă de trandafiri şi-l înfăşură în camfor, lăsându-l pe Djahel gemând uşurat.

Aceea fu partea cea mai bună, căci urmă executarea pedepselor în curtea închisorii şi el trebui să asiste.

Erau acelea pe care le văzuse şi când era în carcan, doar că atunci se putuse refugia în inconştienţă. Acum stătu încremenit alături de mullahii care intonau rugăciuni, în timp ce un călău musculos îşi ridica spada uriaşă şi încovoiată. Prizonierul, un om pământiu la faţă, acuzat de trădare şi răzvrătire, fu obligat să îngenuncheze cu obrazul pe butuc.

– Îl iubesc pe şah! Îi sărut picioarele sfinte! zbieră condamnatul, încercând zadarnic să-şi întârzie pedeapsa, dar nimeni nu-i răspunse.

Sabia şuieră şi capul se rostogoli lângă un carcan, cu ochii holbaţi, reflectând încă groaza.

Leşul fu îndepărtat şi apoi se deschise pântecul unui bărbat prins cu nevasta altuia. De data asta, acelaşi călău mânui un pumnal lung şi subţire, tăind de la stânga la dreapta dintr-o singură mişcare; suficient pentru a împrăştia maţele vinovatului.

Din fericire, nu era niciun criminal, căci aceştia erau spintecaţi în patru şi daţi la câini şi la corbi.

Asistenţa lui Rob se dovedi necesară după pedepsele mai mici.

Un hoţ mititel făcu pe el de frică şi durere, când i se tăie mâna. Exista un vas cu cărbuni încinşi, dar Rob nu avu nevoie de el, căci forţa loviturii cauterizase vasele şi ciotul nu mai trebuia decât spălat şi bandajat.

Îi fu mai greu cu o femeie grasă, care fusese condamnată să i se taie limba, pentru că fusese

auzită bătându-şi joc de Coran de două ori. Sângele îi ţâşnea din gura mută care încerca să strige şi nu se opri decât atunci când reuşi să smulgă vasul de sânge rămas în gât.

Simţea că urăşte de moarte justiţia musulmană şi curtea lui Qandrasseh.

– Acesta e unul din cele mai importante instrumente, le spuse Ibn Sina solemn studenţilor. Ţinea flaconul cu urină, despre care le spuse că se numea *matula*. Era în formă de clopot şi cu o buză largă şi răsfrântă, făcută astfel pentru a capta urina. Ibn Sina îi explicase unui suflător cum să facă *matulae* din sticlă pentru doctorii şi studenţii lui.

Rob ştiuse că, dacă urina conţinea sânge sau puroi, ceva era prost în organism. Dar de două săptămâni, Ibn Sina le ţinea lecţii numai despre urină!

Era subţire sau vâscoasă? Nuanţele mirosului erau cântărite şi discutate. Avea urme de zahăr? Mirosul cretos care sugera prezenţa pietrelor? Acreala unei boli devorante? Sau doar verzeala care dovedea că omul mâncase asparagus?

Curgea cu putere, însemnând că trupul elimină boala, sau era sărac, din cauză că o febră lăuntrică seca fluidele organismului?

Cât despre culoare, Ibn Sina îi învăţă s-o privească aşa cum un artist îşi priveşte nuanţele, douăzeci şi una la număr, de la galben curat, ocru închis, roşu şi castaniu până la negru, arătând diverse combinaţii de contenta, componentele nedizolvate.

De ce atâta bătaie de cap pentru pipi? se întreba Rob istovit.

– De ce e urina aşa de importantă? întrebă cu glas tare.

Ibn Sina zâmbi:

– Vine dinăuntru, unde se întâmplă lucruri importante.

Apoi marele doctor le citi un pasaj din Galen,

unde se spunea că rinichii erau organele unde se formează urina:

„Orice măcelar ştie asta din faptul că vede zilnic poziţia rinichilor şi calea (numită ureter), care merge din fiecare rinichi în băşică şi examinând această anatomie, el înţelege scopul lor şi natura funcţiilor lor"

Cursul îl înfurie pe Rob. Doctorii n-ar trebui să aibă nevoie să se consulte cu măcelarii, sau să înveţe de la porci şi oi moarte cum sunt făcuţi oamenii. Dacă era aşa de important să ştie ce se întâmplă în bărbaţi şi în femei, de ce nu căutau în trupuri de bărbaţi şi de femei? Dacă mullahii lui Qandrasseh puteau fi păcăliţi de desfrânaţi şi beţivi, de ce nu îndrăzneau doctorii să-i înfrunte pe preoţi, ca să-şi sporească ştiinţa? Nimeni nu mai vorbea de învierea morţilor nemutilaţi când un tribunal religios tăia capul, mâna, limba sau despica stomacul unui prizonier.

A doua zi dis de dimineaţă, doi dintre soldaţii lui Khuff, pe capra unui car încărcat cu de-ale gurii, se opriră în Yehuddiyyeh să-l ia pe Rob.

– Majestatea sa face azi o recunoaştere, stăpâne, şi porunceşte să-l însoţeşti, spuse unul dintre soldaţi.

Ce-o mai fi? se întrebă Rob.

– Căpitanul Porţilor te îndeamnă să te grăbeşti, îşi drese soldatul vocea. Şi poate ar fi mai bine să-ţi pui hainele cele mai bune.

– Astea sunt hainele cele mai bune, pe care le port, spuse Rob şi-l urcară în car peste nişte saci cu orez, pornind repede pe stradă.

Ieşiră din oraş într-un convoi de curteni călări sau în lectici, amestecaţi cu tot felul de căruţe cu provizii şi lucruri. Cu toate că era cocoţat, Rob se simţea împărăteşte, pentru că nu mai mersese niciodată pe drumuri proaspăt greblate şi stropite. O parte a şoselei, pe unde urma să călătorească şahul, era presărată cu flori.

Călătoria se sfârşi la casa lui Rotun bin Nasr, un general şi văr îndepărtat cu Alā Şah, în prezent guvernator onorific al madrassei.

– Acesta e, spuse unul din soldaţi, arătându-i lui Rob un grăsan zâmbitor, vioi şi important.

Domeniul era întins. Petrecerea avea să înceapă în grădină, lângă havuzul cu pereţi de marmură. Împrejurul lui fuseseră aşternute covoare de mătase, ţesute cu fir de aur, peste care erau aruncate perne cu broderii bogate. Servitorii alergau în toate părţile cu tăvi cu dulciuri, vinuri parfumate şi ape înmiresmate. Dincolo de o poartă a grădinii, un eunuc ţinea în mână o sabie goală, păzind haremul. După legea musulmană stăpânul casei avea voie să păşească în apartamentul femeilor, orice alt intrus fiind spintecat, aşa că Rob se ţinu cât mai departe de poarta cu pricina. Soldaţii îi spuseră că nu trebuia să descarce carul sau să facă vreo altă muncă, aşa că hoinări prin grădină, până la un loc deschis, unde animale, nobili, sclavi, servitori şi o armată de saltimbanci se foiau cu aceeaşi nervozitate.

Fusese întocmită o adevărată aristocraţie patrupedă. Ţinuţi deoparte erau doisprezece armăsari arabi, cei mai frumoşi văzuţi de el până atunci, nervoşi şi mândri, cu ochi negri şi bravi. Harnaşamentele lor erau şi ele vrednice de atenţie, cu frâie bătute în smaralde, rubine, diamante sau în pietre preţioase colorate aprins, brodate cu perle şi mătase, care se adunau în fire peste piroanele de aur bătute în pământ.

La treizeci de paşi de cai erau sălbăticiunile: doi lei, un tigru şi un leopard, toţi specimene magnifice, stând pe covoare purpurii, legaţi şi cu vase de aur pline cu apă lângă ei.

Urma un ţarc unde şase antilope albe, cu coarne lungi şi drepte – nu ca rudele lor din Anglia! – se strânseseră una lângă alta cu ochii la felinele care clipeau leneş.

Dar Rob nu pierdu mult timp cu acestea şi nici

ca să caşte gura la gladiatori şi contorsionişti, ci îşi făcu loc pe lângă ei către un corp imens care îi captase atenţia. În curând, se afla în faţa primului elefant pe care-l vedea în carne şi oase.

Era mai masiv decât se aşteptase, mult mai mare decât statuile arămii ale elefanţilor din Constantinopol. Era cât un om şi jumătate la înălţime şi fiecare din cele patru picioare era o coloană solidă, terminată cu o labă perfect rotundă. Crupa părea prea mare pentru trup, încreţită şi cenuşie, cu petece roz, ca lichenii şi muşchiul pe o stâncă. Spatele curbat era mai sus decât umerii şi pe el atârna o coadă groasă, cu un pămătuf la capăt. Capul enorm făcea ca ochii roşii să pară minusculi, deşi nu erau mai mici decât ochii unui cal. Pe fruntea oblică avea două cocoaşe mici de parcă nişte coarne s-ar fi străduit fără succes să-i iasă pe acolo. Fiecare din urechile fluturate alene era cât scutul unui războinic, dar cea mai extraordinară trăsătură a acestei făpturi extraordinare era nasul ei, mult mai lung şi mai gros decât coada.

Elefantul era îngrijit de un indian cu oase mici, purtând o tunică gri şi un turban alb. Acesta îi spuse lui Rob că era Harsha, *mahout,* adică îngrijitor de elefanţi. Elefantul acela era Zi, elefantul personal de luptă al lui Alā Şah. Zi venea de la Zi-ul-Quarnayn, adică „Cel cu Două Coarne”, în onoarea celor doi colţi uriaşi, încovoiaţi şi mari cât Rob, care ieşeau din falca superioară a monstrului.

– Când mergem în bătălie, spuse indianul cu mândrie, Zi poartă armura lui şi pe laturi i se fixează săbii lungi şi ascuţite. E dresat să calce în picioare, aşa că mugetul lui îngheaţă în vine sângele duşmanilor înălţimii sale.

Mahoutul îi grăbea pe servitori, care aduceau găleţi cu apă şi le goleau într-un vas mare de aur, din care animalul sugea apă cu nasul şi apoi şi-o împroşca în gură!

Rob rămase lângă elefant până când un ritm de tobe şi talgere anunţă sosirea şahului. Atunci se întoarse în grădină, cu alţi oaspeţi.

Alā Şah era îmbrăcat simplu în comparaţie cu nobilii, care erau muiaţi în fireturi. Acceptă cu o aplecare a capului salutul lor, apoi luă loc pe un jilţ bogat, aşezat printre pernele de lângă havuz.

Reprezentaţia începu printr-o demonstraţie de luptă cu suliţele, făcută cu atâta forţă şi graţie, încât asistenţa amuţi, cu ochii la fulgerele de oţel, încrucişându-se ca într-un ritual. Rob observă lupta cu atenţie, făcând comparaţie cu ce văzuse în Franţa şi în Anglia. Îi păru rău când se termină.

Magicienii acrobaţi plantară cu multă zarvă o sămânţă în pământ, o udară şi o acoperiră cu o pânză. Apoi, în momentul culminant al reprezentaţiei, unul dintre acrobaţi smulse pânza, înfipse în pământ o creangă înfrunzită şi o acoperi la loc. Diversiunea şi trucul fură limpezi ca bună ziua pentru Rob, care se aşteptase la aşa ceva, şi se amuză când la sfîrşit mulţimea aplaudă cu entuziasm „copacul magic” crescut din sămânţă.

Când începură luptele, Alā Şah deveni nerăbdător.

– Arcul meu, ceru el.

Când i se aduse, şi-l înstrună de mai multe ori, arătându-le curtenilor cât de uşor îl îndoia. Cei apropiaţi murmurară admirativ, iar cei mai îndepărtaţi profitară de relaxare ca să discute şi Rob află motivul pentru care fusese invitat: ca european, era şi el o ciudăţenie, la fel ca fiarele şi saltimbancii şi persanii îl copleşiră cu întrebări.

– Aveţi Şahi pe acolo, în ţara ta?

– Anglia. Da, un rege. Îl cheamă Canute.

– Oamenii din ţara ta sunt războinici şi călăreţi? îl întrebă curios un bătrân cu ochii înţelepţi.

– Da, da, războinici mari şi călăreţi buni.

– Dar vremea cum e?

– Mai rece şi mai umedă, le spuse el.

– Dar mâncarea?

– E diferită de a voastră, nu are atâtea mirodenii. Noi nu avem pilaf.

Fură şocaţi.

– Fără pilaf, spuse bătrânul cu dispreţ.

Îl înconjuraseră mai mult din curiozitate decât din prietenie şi se simţea izolat în mijlocul lor.

Alā Şah se ridică.

– Haideţi la cai! exclamă el nerăbdător şi gloata o luă după el către câmpul alăturat, lăsându-i pe luptători să icnească şi să se încleşteze.

– Loveşte mingea, loveşte mingea! strigă cineva şi imediat se auziră aplauze.

– Să jucăm, fu de acord şahul şi alese trei oameni pentru echipa lui şi patru adversari.

Grăjdarii aduseră ponei mici şi solizi, jucătorii încălecară şi primiră fiecare câte un băţ lung terminat cu un cârlig.

La capetele câmpului erau câte două coloane de piatră, la distanţă de vreo opt paşi una de alta. Fiecare îşi mână calul către porţi şi se întoarseră unii spre alţii, aliniaţi ca două armate gata de luptă. Un ofiţer care avea să arbitreze, rostogoli o minge de lemn, de mărimea unui măr domnesc, până în mijlocul terenului.

Oamenii începură să aclame. Poneii se loveau unii de alţii galopând, iar călăreţii strigau şi-şi agitau beţele.

Doamne, se sperie Rob J. Fiţi atenţi, aoleu! Trei cai se ciocniră cu un zgomot de oase rupte şi unul se rostogoli, azvârlindu-şi călăreţul. Şahul lovi cu putere mingea şi caii porniră tropotind după ea.

Poneiul căzut necheza asurzitor, străduindu-se să se ridice. Câţiva grăjdari veniră, îi tăiară gâtul şi-l cărară de acolo în câteva clipe. Călăreţul se ridică şi el, ţinându-şi braţul stâng cu mâna şi zâmbind cu dinţii încleştaţi.

Rob ştia că mâna putea fi ruptă şi se apropie:

– Să te ajut?

– Eşti doctor?

– Bărbier-felcer şi student la maristan.

Nobilul se strâmbă, uluit şi dezgustat:

– Nu, nu, spuse el. Să-l chemăm pe al-Juzjani.

Locul îi fu luat imediat de alt călăreţ. Cei opt jucători păreau că uitaseră ce fac şi participau parcă la un război adevărat. Îşi îndreptau caii spre adversari şi, încercând să găsească mingea cu beţele, loveau periculos de aproape de picioarele animalelor. Nici caii lor nu şi-i cruţau; şahul împingea adeseori printre copitele sau în stomacul animalului care-l purta.

Şahul nu era cruţat. Oameni care ar fi fost executaţi dacă şi-ar fi privit chiorâş suveranul păreau acum porniţi să-l schilodească şi, după strigătele mulţimii, lui Rob J. i se părea că oamenilor le-ar fi plăcut să-l vadă pe Alā Şah lovit sau aruncat din şa.

Dar lucrul nu se întâmplă. Ca şi ceilalţi, şahul călărea periculos, dar cu o îndemânare năucitoare, mânând poneiul fără mâini, doar strângând uşor picioarele. Stătea în şa drept şi încrezător, ca o prelungire a trupului calului. Rob nu mai văzuse un asemenea mod de a călări şi i se făcu ruşine când se gândi că-l asigurase pe bătrânul acela de virtuozitatea călăreţilor englezi.

Caii erau minunat de bine struniţi, putând schimba direcţia şi pasul în orice clipă şi ascultând comenzile orbeşte, astfel încât ar fi intrat fără şovăire în coloanele de piatră, dacă nu ar fi fost opriţi.

Aerul se îmbâcsise şi spectatorii erau răguşiţi. Când vreun jucător introducea mingea în poartă, tobele şi talgerele răsunau cu putere. Când echipa şahului înscrisese cinci goluri, iar echipa adversă doar trei, jocul fu oprit. Când descălecară, ochii lui Alā sclipeau satisfăcuţi, căci el însuşi înscrisese de două ori. Pentru a sărbători victoria, în arenă fură aduşi doi tăuraşi şi doi lei fură sloboziţi asupra lor. Nici nu apucară să-i ajungă, căci doi servitori uciseră boii cu topoare şi leii fură lăsaţi doar să sfâşie carnea caldă.

Rob înţelese că jertfa se făcea astfel pentru că Alā Şah era leul Persiei. Ar fi fost de rău augur ca vreun reprezentant al bovinelor să câştige din întâmplare victoria împotriva simbolului regelui regilor.

În grădină, patru femei cu voaluri se legănară şi dansară pe muzică de fluier, în timp ce un poet recita despre hurii, fecioarele proaspete şi senzuale din Paradis.

Imamul Qandrasseh n-ar fi putut aduce nicio obiecţie; chiar dacă din faldurile veşmintelor largi mai răsărea curba unui sân sau a unei coapse, dansatoarele nu aveau descoperite decât braţele cu care gesticulau şi degetele de la picioare, cu unghii vopsite cu *henna*, pe care nobilii le priveau lacomi.

Alā Şah se ridică şi se îndepărtă spre poarta păzită de eunuc, intrând în harem.

Numai Rob se uită după şah, observând cum căpitanul Porţilor i se alătură eunucului, păzindu-şi stăpânul. Conversaţiile se înteţiră; în apropiere, generalul Rotun ben Nasr, stăpânul casei şi gazda reprezentaţiei, râse prea tare de propriile lui glume, de parcă Alā nu ar fi intrat tocmai atunci la nevestele lui, în văzul tuturor.

Deci asta are voie să facă împăratul cel mai puternic de pe pământ? se întrebă Rob.

După o oră, şahul se întoarse senin, Khuff alunecă din poartă şi, la un semn făcut imperceptibil cu mâna, începu ospăţul.

Pe brocartul de Qum fu aşezată cea mai fină veselă. Se aduse pâine de patru feluri şi unsprezece specialităţi de pilaf în castroane de argint atât de mari, încât unul singur ar fi fost de ajuns pentru toată adunarea. În fiecare, orezul avea o culoare şi o aromă deosebită, fiind pregătit cu şofran, zahăr, piper, scorţişoară, cuişoare, rubarbă, suc de mandarine sau de lămâie. Pe platouri uriaşe erau puse păsări fripte, pulpe de antilopă, miei întregi

bine rumeniţi şi bucăţi de carne de oaie.

Bărbierule, ce păcat că nu eşti şi tu aici!

Pentru un om deprins de dascălul lui cu atâtea mâncăruri delicioase, Rob se săturase de mâncare spartană în ultimele luni. Acum gustă oftând din toate, amintindu-şi vremurile de altădată.

Odată cu umbrele apusului, sclavii fixară torţe mari pe carapacea unor broaşte ţestoase vii şi le aprinseră. Apoi se aduseră patru vase enorme: unul plin cu o budincă, altul cu o supă limpede de ierburi, al treilea cu bucăţi de carne condimentată şi ultimul cu bucăţi de peşte de un soi necunoscut lui Rob, semănând cu plătica, dar având savoarea păstrăvului.

Umbrele se transformară în întuneric. Nu se auzea decât ţipătul păsărilor de noapte. Oamenii abia dacă murmurau, preocupaţi să mestece şi să înghită. Din când în când, o ţestoasă se deplasa şi lumina de pe carapacea ei arunca licăriri tremurătoare.

Masa tot nu se terminase.

Se aduse un platou cu salată de iarnă, cu rădăcini în saramură şi unul cu salată de vară, cu lăptucă romană şi nişte ardei mici şi iuţi, din care nu mai gustase până atunci.

În faţa fiecărei persoane fu aşezat un bol adânc, plin cu şerbet dulce-acrişor. Servitorii aduceau burdufuri cu vin, căni, aluaturi şi nuci pralinate şi seminţe sărate.

Rob stătea într-o parte, sorbind din vinul bun, fără să fie băgat în seamă, urmărind şi privind totul cu aceeaşi curiozitate cu care gustase mâncarea.

După ce burdufurile se goliră, fură aduse altele, din rezerva inepuizabilă a şahului. Mesenii se sculau şi se duceau să se uşureze şi să vomite. Unii erau beţi turtă şi inerţi.

Probabil din cauza spaimei, ţestoasele se adunaseră într-un colţ, lăsând restul grădinii în întuneric. Un băiat eunuc începu să cânte cu o voce subţire şi dulce un cântec despre război şi

iubire, acompaniindu-se din liră şi ignorând faptul că, lângă el, doi bărbaţi se luaseră la bătaie.

– Ciozvârtă de scroafă, mârâi omul beat.

– Mutră de evreu! scuipă celălalt.

Se rostogoliră îndârjiţi, până când fură despărţiţi şi duşi fiecare în altă parte.

În cele din urmă, şahului i se făcu greaţă, apoi leşină şi fu dus la trăsura lui.

După acest incident, Rob se strecură afară. Era o noapte fără lună şi găsi destul de greu drumul spre ieşire. Împins de nevoie, se uşură îndelung pe partea drumului destinată şahului, stropind florile împrăştiate pe jos.

Pe lângă el treceau călăreţi şi echipaje, dar nimeni nu se oferi să-l ia, aşa că trecură câteva ore până ajunse înapoi la Ispahan. Santinelele se obişnuiseră cu îmbuibaţii care veneau de la petrecerea şahului şi îl lăsară nepăsători să intre.

În centrul oraşului, Rob se opri şi stătu pe un gard de piatră, contemplând locul ciudat unde Coranul interzicea totul, iar oamenii făceau tot ceea ce le era interzis. Unui bărbat i se dădea voie să aibă patru neveste, dar toţi păreau dispuşi să înfrunte moartea pentru femeia altuia, iar şahul se culca fără jenă cu oricine-i plăcea. Profetul considera băutura un păcat; totuşi, oamenii se dădeau în vânt după vin, majoritatea beau peste măsură şi însuşi şahul avea o pivniţă de excepţie.

Se îndreptă spre casă clătinându-se, sub cerul perlat cu stele şi gândindu-se ce aiureală era şi Persia aceea, în timp ce în depărtare se auzea chemarea dulce a muezinului de la Moscheea Vineri.

43
Expediția medicală

Ibn Sina se obişnuise cu profeţiile sumbre ale imamului Qandrasseh, care nu-l puteau reţine pe şah, dar îi preveneau pe supuşii săi că beţia şi desfrânarea vor atrage mânia lui Allah asupra poporului. Pentru a-şi dovedi dreptatea, vizirul aduna dovezi de la informatorii săi, care îi adevereau că Domnul se mânia pe păcătoşii de pretutindeni.

Călătorii pe Drumul de Mătase îi povestiseră de cutremurul şi aburii otrăvitori care se abătuseră în partea Chinei scăldată de râurile Kiang şi Hoai. În India, un an de secetă fusese urmat de o primăvară ploioasă, dar recolta înfloritoare fusese devorată de un nor de lăcuste. Pe ţărmurile Mării Arabiei, valurile înfricoşătoare înecaseră mulţi oameni, în timp ce în Egipt era foamete pentru că Nilul nu se ridicase la nivelul lui obişnuit. În Maluchistan, un munte fumegos se deschisese şi aruncase pietre fierbinţi. Doi mullahi din Nain văzuseră demoni în vis. Exact cu o lună înainte de ospăţul Ramadanului, o parte din soare se întunecase, apoi cerurile păruseră că iau foc şi se observaseră şi alte ciudăţenii.

Semnele cele mai mari ale mâniei lui Allah erau prevestite de astrologi, care aşteptau în două luni o conjuncţie între planetele Saturn, Jupiter şi Marte. Învăţaţii nu erau de acord asupra datei precise a fenomenului, dar toţi erau siguri de gravitatea acestuia. Chiar şi Ibn Sina primise vestea cu gravitate, căci ştia că Aristotel scrisese despre ameninţarea inerentă în cazul conjuncţiei lui Marte cu Jupiter.

Aşa că faptul fu privit ca o consecinţă a tuturor semnelor. Qandrasseh i-l spuse lui Ibn Sina într-o dimineaţă însorită: ciuma izbucnise în Shīrāz, cel mai mare oraş al provinciei Anşan.

– Ce molimă?

– Moartea, spuse imamul.

Ibn Sina păli şi speră că imamul se înşela, căci Moartea nu mai apăruse în Persia de trei sute de ani. Dar nu-şi pierdu capul:

– Să fie trimişi imediat soldaţi pe drumul Mirodeniilor, să întoarcă toţi călătorii şi caravanele care vin din miazăzi. Şi trebuie să trimitem o expediţie medicală în Anşan.

– Nu câştigăm prea mult din birurile din Anşan, spuse imamul, dar Ibn Sina clătină din cap:

– E în interesul nostru să stăvilim boala, căci Moartea se întinde repede dintr-un loc în altul.

Când ajunse acasă, Ibn Sina se hotărâse deja să nu trimită un grup de doctori, căci avea să fie nevoie de ei dacă ciuma ajungea la Ispahan. Avea să aleagă un doctor şi câţiva ucenici.

Starea de urgenţă ajuta la temperarea caracterelor celor mai puternice. După ce chibzui, Ibn Sina luă pana, cerneala şi o hârtie şi scrise:

Hakim *Fadil ibn Parviz, conducător*
Suleiman-al-Gamal, anul trei
Jesse ben Benjamin, anul întâi
Mirdin Askari, anul doi.

Expediţia trebuia de asemenea să-i cuprindă şi pe câţiva dintre cei mai slabi, care aveau astfel o unică ocazie, dăruită de Allah, să-şi îmbunătăţească reputaţia şi să-şi câştige cinstea de medici. În acest scop, adăugă pe listă alte câteva nume:

Omar Nivahend, anul trei
Abbas Sefi, anul trei
Ali Rashid, anul întâi

Karim Harun, anul al şaptelea.

Când cei opt tineri fură chemaţi şi li se spuse că vor pleca în Anşan să lupte cu moartea, nu se putură privi unul pe altul şi nici Ibn Sina nu-i putu privi.

– Să fiţi înarmaţi, le spuse el, pentru că oamenii se poartă foarte ciudat când bântuie ciuma.

Ali Rashid suspină adânc şi tremurat. Era un băietan de şaisprezece ani, cu obrajii rotunzi şi ochi blânzi, căruia îi era atât de dor de familia lui din Hamadhān, încât plângea tot timpul şi nu se putea apuca de învăţat.

Rob se strădui să fie atent la ce spunea Ibn Sina.

– … nu vă putem spune cum s-o înfruntaţi, pentru că nu a apărut în timpul vieţii noastre. Dar avem o carte scrisă acum trei sute de ani de mai mulţi doctori care au scăpat de molimă. Vă vom da această carte. Fără îndoială, conţine multe teorii şi leacuri fără valoare, dar puteţi găsi printre ele şi câteva lucruri bune.

Mângâindu-şi barba, doctorul continuă:

– În caz că Moartea e provocată de emanaţiile de putreziciune din aer, să ţineţi aprinse focuri de ierburi aromate lângă bolnavi şi lângă cei sănătoşi. Sănătoşii să se spele cu vin sau cu oţet şi să stropească prin casă cu oţet. De asemenea, să miroasă camfor şi săruri. Şi voi să faceţi aceste lucruri. Când vă apropiaţi de molipsiţi, să ţineţi un burete cu oţet la nas şi să fierbeţi apa, ca să nu aibă murdării în ea. Şi să vă curăţaţi unghiile în fiecare zi, căci în Coran se spune că diavolul se ascunde după unghiile degetelor. Cei care scapă de ciumă nu trebuie să revină imediat la Ispahan, ca să nu aducă boala şi aici. Să mergeţi la o casă de lângă stânca lui Ibrahim, aflată la depărtare de o zi de oraşul Nain şi la trei zile de călătorie de aici. Acolo să vă odihniţi o lună şi abia după aceea să vă întoarceţi. Aţi înţeles?

– Da, stăpâne, spuse tremurător hakim Fadil ibn

Parviz, în numele tuturor.

Tânărul Ali suspina liniştit. Faţa frumoasă a lui Karim Harun se întunecase.

– Soţia şi copiii mei… spuse Mirdin Askari. Trebuie să aranjez pentru ei, dacă eu…

Ibn Sina încuviinţă.

– Cei care au responsabilităţi, au câteva ore să-şi aranjeze treburile.

Rob nu ştiuse că Mirdin avea soţie şi copii. Evreul era rezervat şi sigur pe el, atât la cursuri, cât şi în maristan. Dar acum buzele-i albe se mişcau într-o rugăciune mută.

Rob J. era la fel de speriat ca oricare altul care ar fi fost trimis într-o călătorie atât de primejdioasă, dar se luptă să fie curajos. Cel puţin, îşi spuse el, avea să scape de asistenţa la execuţiile din închisoare.

– Încă ceva, mai spuse Ibn Sina, privindu-i cu ochi părinteşti. Să vă scrieţi cu grijă observaţiile, pentru cei care vor lupta cu altă ciumă. Şi să le lăsaţi astfel încât să poată fi găsite uşor.

A doua zi în zori, treceau podul peste Râul Vieţii, călări pe cai buni şi ducând fiecare un cal sau un catâr cu bagaje.

După un timp, Rob îi sugeră lui Fadil să trimită un om în faţă, ca cercetaş şi să lase altul în spate, pentru pază. Tânărul hakim se prefăcu un moment că reflectează, apoi dădu poruncile necesare.

Seara, Fadil fu de acord imediat cu sistemul de strajă propus de Rob, acelaşi care era folosit în caravana lui Kerl Fritta.

Strânşi în jurul focului, erau pe rând glumeţi şi posomorâţi.

– Cred că Galen n-a fost nicicând mai înţelept ca atunci când a descris cea mai bună măsură pe care trebuie s-o ia un doctor în timp de ciumă, spuse întunecat Suleiman-al-Gamal. Galen spunea că un doctor trebuie să fugă, ca să-i mai poată vindeca pe alţii şi el a aplicat primul măsura asta.

– Cred că marele doctor Rhazes a spus mai bine, zise Karim:

Ca să nu fii al ciumei muşteriu,
învaţă trei vorbe: iute, departe, târziu.
Fugi iute din locul cu moarte,
Revino târziu şi pleacă departe.

Râseră cu toţii, prea tare.

Prima strajă o făcu Suleiman. N-ar fi trebuit să se mire când a doua zi nu-l mai găsiră, căci fugise în timpul nopţii, luându-şi caii cu el.

Fură zguduiţi şi demoralizaţi. În cea de-a doua seară, Fadil îl puse pe Mirdin Askari santinelă şi se dovedi că făcuse o alegere bună.

Dar straja următoare, Omar Nivahend, făcu întocmai ca Suleiman, fugind cu cai cu tot.

După ce descoperiră şi a doua dezertare, Fadil făcu o adunare.

– Nu e păcat să ne fie teamă de Moarte, spuse el. Şi, dacă ne luăm după Galen şi Rhazes, nici să fugi de ea nu e păcat, deşi eu înclin să cred, ca Ibn Sina, că un doctor trebuie să lupte cu molima, nu să-i arate spatele. Dar este păcat să-ţi laşi tovarăşii fără pază. Şi e şi mai rău să o ştergi cu pachetele destinate bolnavilor.

Îi privi în ochi:

– Aşa că, eu spun să plecaţi acum, dacă mai sunt printre voi oameni care vor să plece. Vă promit pe onoarea mea că îi dau voie să plece, fără niciun gând rău.

Se puteau auzi respirând. Niciunul din ei nu se mişcă. Rob vorbi:

– Da, oricine poate să plece. Dar dacă ne lasă nepăziţi sau ia cu el lucruri necesare bolnavilor, eu cred că trebuie să urmărim dezertorul şi să-l ucidem.

Urmă o tăcere. Mirdin îşi umezi buzele.

– De acord, spuse el.

– Da, spuse Fadil.

– Şi eu sunt de acord, spuse Abbas Sefi.
– Şi eu, şopti Ali.
– Şi eu! spuse Karim.
Ştiau cu toţii că nu fuseseră vorbe goale, ci un jurământ solemn.

Peste două seri, fu rândul lui Rob J. să facă de pază. Îşi aşezaseră tabăra într-un defileu stâncos, unde umbrele pietrelor se prelungeau monstruos în lumina lunii. Fu o noapte lungă, în care se gândi la toate lucrurile triste pe care altădată şi le alungase din minte, la fraţii, surorile şi morţii lui. Se gândi mult şi la femeia pe care o lăsase să-i scape printre degete.

Spre dimineaţă, stătea la umbra unei stânci, nu departe de tinerii adormiţi, când văzu că unul dintre ei părea să facă pregătiri de plecare.

Karim Harun se strecură din tabără, grijuliu să nu-i trezească pe ceilalţi. Când se îndepărtă, începu să fugă pe drum şi curând dispăru din raza vederii.

Harun nu luase cu el provizii şi nici nu-i lăsase fără pază, aşa că nu încercă să-l oprească. Dar se simţi dezamăgit, căci începuse să-i placă de tânărul frumos şi sardonic, student la medicină de atâţia ani.

După câtva timp, o oră poate, îşi trase spada, alarmat de un zgomot ritmic de paşi, venind către el în lumina cenuşie. Se ridică şi-l văzu pe Karim, care rămase cu gura căscată în faţa lamei goale, cu pieptul ridicându-se de efort şi chipul asudat.

– Te-am văzut plecând. Am crezut că ai fugit.

– Aşa am făcut, gâfâi Karim. Am fugit… înainte şi înapoi. Sunt alergător, spuse el şi zâmbi când Rob vârî spada în teacă.

***

Karim alerga în fiecare dimineaţă şi se întorcea scăldat de sudoare. Abbas Sefi spunea istorioare comice, cânta cântece deochiate şi era un mim

talentat. Hakim Fadil era luptător şi-i azvârlea pe toţi la pământ în întrecerile lor de seara, întâmpinând greutăţi numai cu Rob şi Karim. Mirdin era cel mai priceput bucătar şi acceptă cu bucurie să le prepare toate cinele. Tânărul Ali, care avea sânge de beduin, era un călăreţ extraordinar şi nimic nu-i plăcea mai mult decât să fie cercetaş, galopând înaintea grupului; în curând, în ochii lui nu mai străluciră lacrimile, ci entuziasmul şi dovedea o energie tinerească nemărginită, care li-l făcu drag tuturor.

Tovărăşia lor devenise plăcută şi poate chiar amuzantă, dar, în timpul popasurilor, hakim Fadil le citea din Cartea Ciumei pe care i-o încredinţase Ibn Sina. Cartea dădea sute de sugestii, oferite toate de persoane care se pretindeau autorităţi în materie de combătut ciuma. Un om, numit Lamna din Cairo, insista că metoda infailibilă este să-i dai pacientului să bea propria lui urină, intonând în acelaşi timp blesteme la adresa lui Allah (slăvit fie El!).

Al-Hajar din Bagdad sugera să se sugă un fruct astringent în timpul epidemiei, iar Ibn Mutillah din Ierusalim recomanda să se mănânce linte, mazăre, seminţe de dovleac şi răşină. Erau atâtea sugestii, încât expediţia nu mai putea lua în considerare niciuna. Ibn Sina scrisese o addenda la carte, în care înşiruia remediile pe care le găsise rezonabile: aprinderea unor focuri, văruirea pereţilor, stropitul cu oţet şi înghiţirea unor sucuri de fructe. În cele din urmă, se hotărâră să urmeze regimul sugerat de profesorul lor şi să neglijeze orice alt sfat.

În timpul unui popas din cea de-a opta zi de călătorie, Fadil le citi că, din cinci doctori care trataseră bolnavii în timpul ciumei din Cairo, patru căzuseră pradă molimei. Îşi reluară drumul cuprinşi de tristeţe, de parcă tocmai şi-ar fi aflat soarta.

A doua zi ajunseră într-un sat despre care aflară că se numea Nardiz şi făcea parte din provincia

Anshan.

Sătenii îi tratară cu respect când hakim Fadil anunţă că erau doctori din Ispahan, trimişi de Alā Şah să-i ajute pe cei atinşi de molimă.

– Aici nu avem molima, hakim, spuse cu mulţumire capul satului. Dar am auzit zvonuri despre suferinţă şi moarte la Shīrāz.

Îşi continuară călătoria atenţi, dar în sate toţi oamenii erau sănătoşi. În valea Naksh-i-Rustam, întâlniră mormintele de piatră ale regilor persani. Aici, în valea bătută de vânt, Marele Darius, Xerxes şi Ataxerxes zăceau nepăsători de o mie cinci sute de ani, ani în care războaiele, molimele şi cuceritorii trecuseră şi dispăruseră în pulbere. Cei patru musulmani se opriră pentru rugăciune, iar Rob şi Mirdin se opriră în faţa unui mormânt, pe a cărui piatră citiră cu mirare:

EU SUNT XERXES, MARELE REGE, REGELE REGILOR.
REGELE ŢĂRILOR CU MULTE NEAMURI,
REGELE LUMII MARI, FIUL REGELUI DARIUS,
ANAEMENIANUL.

Trecură călări pe lângă o ruină cu mari coloane frânte şi pietre risipite. Karim îi spuse lui Rob că era Persepolis, distrus cu nouă sute de ani înainte de Alexandru cel Mare.

Puţin mai departe, întâlniră o fermă. Nu se auzea decât rumegatul liniştit al oilor în aerul însorit. Un păstor părea că-i priveşte din umbra unui copac, dar, când se apropiară de el, văzură că era mort.

Hakimul îşi opri calul ca toţi ceilalţi, holbându-se la cadavru. Văzându-l că stă, Rob descălecă şi examină corpul: se învineţise şi era deja greu şi ţeapăn. Murise de prea multă vreme pentru ca ochii să-i fie închişi şi un animal îl muşcase de picioare şi-i mâncase mâna dreaptă. Pieptul tunicii

îi era negru de sânge. Rob o tăie cu cuţitul şi nu găsi niciun semn de ciumă, ci doar o rană mare în dreptul inimii, care ar fi putut fi făcută de o sabie.

– Căutaţi, spuse Rob.

Casa se dovedi a fi părăsită. Pe câmp, găsiseră oasele câtorva sute de oi măcelărite, multe dintre ele sfâşiate probabil de lupi. După toate semnele, o armată poposise acolo şi luase carnea, ucigându-l pe păstor.

Fadil, cu ochii sticloşi, nu ştia ce să spună sau să poruncească.

Rob culcă trupul şi-l acoperiră cu bucăţi mari de piatră, ca să nu mai fie atacat de sălbăticiuni, apoi fură bucuroşi să poată pleca din locul acela.

În curând, ajunseră la un domeniu frumos, cu o casă somptuoasă înconjurată de terenuri cultivate. Şi aceasta părea pustie, dar descălecară.

După ce Karim ciocăni mult şi tare, un ochi din centrul uşii se deschise şi prin el îi privi un ochi.

– Duceţi-vă.

– Suntem o expediţie medicală din Ispahan, mergem la Shīrāz, spuse Karim.

– Eu sunt negustorul Ishmael. Vă pot spune că puţini oameni au mai rămas în viaţă la Shīrāz. Acum şapte săptămâni, în Anşan a venit o oaste de seliuci turcomani. Cei mai mulţi şi-au luat nevestele, copiii şi averea şi s-au adăpostit între zidurile Shīrāzului. Seliucii ne-au urmărit. Moartea se arătase deja printre ei şi după câteva zile, au plecat. Dar înainte, au trimis cu catapulta două leşuri de-ale soldaţilor morţi în cetatea plină de oameni. De îndată ce-au plecat, ne-am grăbit să le scoatem în afara zidurilor şi să le ardem, dar era prea târziu, Moartea se încuibase şi printre noi.

Hakim Fadil îşi regăsi vocea:

– E o molimă atât de înfricoşătoare?

– Nu poate fi nimic mai rău, spuse persoana din spatele uşii. Unii par că nu se pot molipsi, aşa ca mine, mulţumesc lui Allah cel preamilostiv! Dar cei mai mulţi care au fost în cetate sunt morţi sau

pe moarte.

– Dar doctorii din Shīrāz? întrebă Rob.

– În oraş erau patru bărbieri-felceri şi doi doctori, toţi vracii ceilalţi au fugit înainte de năvala seliucilor. Când am plecat eu din oraş, acum două zile, bărbierii muriseră, un doctor era bolnav şi unul singur mai rămăsese să aibă grijă de oameni.

– În cazul acesta, e mare nevoie de noi la Shīrāz, spuse Karim.

– Eu am o casă mare şi curată, spuse omul, plină cu bucate, vin, oţet şi var şi destulă cânepă. V-aş da drumul, căci e spre binele meu să adăpostesc vindecători. Peste puţin timp, când se mai potoleşte molima, putem merge împreună la Shīrāz. Vreţi să veniţi la mine?

Urmă o tăcere.

– Eu vin, spuse Fadil răguşit.

– Nu face asta, hakim, zise Rob. Eşti conducător şi singurul doctor dintre noi, spuse Karim.

Fadil nu părea să-i audă:

– Eu intru la tine, negustorule.

– Şi eu intru, spuse Abbas Sefi.

Amândoi îşi lăsară caii. Se auzi zgomotul unui zăvor tras. Zăriră un chip bărbos şi palid prin uşa care se deschisese numai cât să-i lase pe cei doi să se strecoare înăuntru, apoi se închise şi se zăvori la loc.

Cei de afară stăteau ca nişte naufragiaţi în largul mării. Karim se uită la Rob:

– Poate că au dreptate, bombăni el.

Mirdin nu spuse nimic, dar pe faţa lui se citeau nesiguranţa şi neliniştea. Tânărul Ali era pe punctul de a izbucni în plâns.

– Cartea Ciumei, spuse Rob, amintindu-şi că Fadil o purta într-o tolbă atârnată de gât. Se duse la uşă şi bătu cu pumnii în ea:

– Plecaţi, spuse Fadil.

Părea îngrozit; fără îndoială, se temea că vor

sări asupra lui dacă le deschidea uşa.

– Ascultă-mă, găinarule, îi spuse Rob, mânat de furie. Dacă nu ne dai Cartea Ciumei a lui Ibn Sina, aducem lemne şi dăm foc la casă. Şi o să mă încânte să-ţi prăjesc fundul, doctor fals ce eşti!

Peste o clipă, se auzi din nou zăvorul trăgându-se. Uşa se deschise şi cartea fu aruncată în praful de la picioarele lor.

Rob o luă şi încălecă. Furia lui nu ţinu mult, căci o parte din el tânjea să fie în siguranţă în casa negustorului, cu Fadil şi Abbas Sefî.

Merse mult înainte de a găsi puterea de a se răsuci în şa. Mirdin Askari şi Karim Harun erau mult în urmă, dar veneau după el. Tânărul Ali Rashid era ultimul, trăgând caii de povară ai lui Fadil şi Abbas Sefi.

44
Moartea

Drumul traversa aproape în linie dreaptă o câmpie mlăştinoasă, apoi urca în nişte munţi pietroşi, pe care se chinuiră timp de două zile ca să-i depăşească. Coborând spre Shīrāz în cea de-a treia zi, văzură de departe fumul. Apropiindu-se, întâlniră în afara zidurilor oameni care ardeau cadavre. Dincolo de Shīrāz văzură pantele unei trecători faimoase, a lui Dumnezeu preamăritul, Teng-i-Allahu Akbar. Rob văzu cum din trecătoare se ridicau stoluri de păsări negre şi ştiu că ajunseseră la locul molimei.

La intrarea în oraş nu stătea nicio strajă.

– Or fi intrat seliucii în oraş? întrebă Karim, căci Shīrāzul arăta devastat.

Era un oraş încântător, din piatră roz, cu multe grădini, dar în locul copacilor majestuoşi rămăseseră doar cioturi şi chiar şi tufele de trandafiri fuseseră tăiate pentru a alimenta rugurile funerare.

Călăreau ca într-un vis, pe străzile pustii.

Văzură în sfârşit un om cu un mers împleticit, dar când îl strigară, acesta dispăru printre case.

Pe trecătorul următor îl înghesuiră între cai şi Rob J. trase spada:

– Răspunde-ne şi nu-ţi vom face niciun rău. Unde sunt doctorii?

Omul era îngrozit, ţinea la nas un mănunchi de ierburi.

– La kelonter, suflă el, arătându-le o direcţie.

Trecură pe lângă un car cu morţi. Vizitiii voinici, cu feţele acoperite complet de voaluri, se opriseră să adune un copilaş lăsat pe o parte a

străzii. În car mai erau trei cadavre, doi bărbaţi şi o femeie.

La oficialităţile oraşului, se prezentară şi fură priviţi cu uluire de un ins dur, cu aspect militar şi de un bătrân slăbit; amândoi aveau feţele trase şi privirea fixă a celor nedormiţi.

– Sunt Dehbid Hafiz, kelonterul din Shīrāz, le spuse cel mai tânăr. Şi acesta e hakim Isfari Sanjar, ultimul nostru doctor.

– De ce sunt străzile pustii? întrebă Karim.

– Am avut paisprezece mii de suflete, spuse Hafiz. La venirea seliucilor, încă patru mii s-au adăpostit între zidurile noastre. După izbucnirea Morţii, o treime din cei din Shīrāz au fugit din oraş, inclusiv – spuse el amar – toţi bogătaşii şi guvernatorul, care s-au mulţumit să-l lase pe kelonter şi pe soldaţi să le păzească averile. Au murit aproape şase mii de suflete. Cei încă neloviţi se ascund în case, rugându-l pe Allah preamilostivul să-i cruţe şi de acum înainte.

– Cum îi trataţi, hakim? întrebă Karim.

– Nimic nu stăvileşte Moartea, spuse bătrânul. Un doctor nu poate decât să aducă puţină alinare muribunzilor.

– Noi nu suntem încă doctori, spuse Rob, ci ucenicii trimişi de stăpânul nostru, Ibn Sina şi suntem la dispoziţia domniei-tale.

– Nu vă dau nicio dispoziţie, faceţi ce puteţi, spuse aspru Isfari Sanjar, fluturând din mână. Vă dau doar sfaturi. Dacă vreţi să rămâneţi vii, ca mine, mâncaţi în fiecare dimineaţă o bucată de pâine înmuiată în oţet sau în vin şi înainte de a vorbi cu cineva, luaţi o înghiţitură de vin.

Ascultându-l, Rob J. îşi dădu seama că ceea ce luase ca slăbiciunea bătrâneţii la obositul doctor era de fapt o stare de ebrietate avansată.

***

Notele expediţiei medicale din Ispahan:

Dacă aceste foi vor fi găsite după moartea noastră, găsitorul va fi răsplătit cu dărnicie

dacă i le va înmâna lui Abu Ali at-Husain ibn Abdullah Ibn Sina, mare doctor la maristan, în Ispahan. Scrise în cea de-a nouăsprezecea zi a lunii Rabia I, în anul al 413-lea după Hegira.

Suntem în Shīrāz de patru zile, în care au murit 243. Molima începe cu o febră uşoară, urmată de dureri de cap, uneori puternice. Febra devine extrem de mare chiar înaintea apariţiei unei leziuni pe vintre, în scobitura braţului, sau după o ureche, numită în mod obişnuit bubo. Se menţionează astfel de bubo *şi în Cartea Ciumei;* hakim *Ibn al-Khatīb din Andaluzia spune că sunt create de diavol şi au întotdeauna forma unui şarpe. Cele observate aici nu au formă de şarpe, ci sunt rotunde şi pline, ca nişte tumori. Pot fi mari cât o prună, dar cele mai multe sunt cât un bob de linte. Adesea, bolnavul varsă sânge, ceea ce înseamnă că moartea e apropiată. Cele mai multe victime mor în decurs de două zile de la apariţia bubei. Puţini au noroc ca aceasta să se spargă. Când se întâmplă aşa, o umoare rea pare că iese din pacienţi şi ei se pot însănătoşi.*

Semnat
Jesse ben Benjamin
Învăţăcel.

Găsiră un local de carantină la închisoare, de unde prizonierii fuseseră eliberaţi. Spaţiul gemea de morţi, muribunzi şi proaspeţi molipsiţi, fiind aproape imposibil să li se aducă oamenilor vreo alinare. Aerul era plin de gemete şi strigăte şi greu de duhoarea vomei cu sânge, a excreţiilor şi a trupurilor nespălate.

După ce se sfătui cu cei trei colegi, Rob se duse la kelonter şi-i ceru localul Citadelei, cazarma oraşului. Spaţiul li se dădu şi el porni printre pacienţii din închisoare, ţinându-le mâinile.

Mesajul pe care-l primea ţinându-le mâinile era

de cele mai multe ori îngrozitor.

Muribunzii fură mutaţi în Citadelă. Astfel, ceilalţi puteau fi îngrijiţi într-un spaţiu mai larg şi mai curat.

Era iarnă persană, cu nopţi reci şi după-amiezi calde. Piscurile munţilor erau înzăpezite şi, dimineaţa, studenţii aveau nevoie de cojoace de oaie. Deasupra trecătorii, vulturii se înmulţeau.

– Oamenii voştri aruncă leşurile în trecătoare în loc să le ardă, îi spuse Rob kelonterului.

Hafiz dădu din cap.

– E interzis, dar cred că ai dreptate. Nu mai e lemn.

– Toţi trebuie arşi, fără excepţie, spuse Rob cu fermitate, căci era o chestiune asupra căreia Ibn Sina fusese neînduplecat. Trebuie să luaţi toate măsurile necesare.

În după-amiaza aceea, trei oameni fură decapitaţi pentru că aruncaseră leşurile în trecătoare, executarea lor adăugându-se la moartea din jur. Rob nu intenţionase aşa ceva, dar Hafiz bombănea:

– De unde să ia oamenii mei lemn? Nu mai avem copaci.

– Trimite soldaţii în munţi, să taie copaci, spuse Rob.

– Nu se vor mai întoarce.

Atunci Rob îl desemnă pe Ali să intre cu soldaţii în casele părăsite. Cele mai multe erau din piatră, dar aveau uşi din lemn, obloane şi acoperişuri susţinute de bârne groase. Ali merse cu oamenii să taie şi să dărâme şi rugurile se înălţară din nou în afara zidurilor.

Încercară să urmeze sfatul lui Ibn Sina şi să respire prin bureţi muiaţi în oţet, dar aceştia îi împiedicau din treabă şi fură curând abandonaţi. Urmând exemplul lui Isfari Sanjar, mestecau în flecare zi pâine muiată în oţet şi beau o mare cantitate de vin. Uneori, erau la fel de beţi ca bătrânul hakim, când se lăsa seara.

Printre pahare, Mirdin le povesti despre soţia lui, Fara, şi despre micii lui fii, David şi Issachar, care-l aşteptau să se întoarcă teafăr la Ispahan. Le vorbi nostalgic despre casa tatălui lui de pe ţărmul Mării Arabiei, unde familia lui făcea negoţ cu perle.

– Îmi placi, îi spuse el lui Rob. Cum poţi fi prieten cu nesuferitul de văr al meu, Aryeh?

Rob înţelegea acum răceala de la început a lui Mirdin.

– Prieten cu Aryeh? Nu sunt prieten cu Aryeh. Aryeh e un rahat!

– Este, e exact un rahat! strigă Mirdin şi hohotiră amândoi.

Frumosul Karim le depăna istorii despre cuceririle lui sexuale şi-i promitea tânărului Ali că-i va găsi cea mai frumoasă pereche de ţâţe din Califatul de răsărit când aveau să se întoarcă la Ispahan. Karim alerga în fiecare zi prin oraşul morţii. Uneori trăgea de ei până fugeau cu el pe lângă casele pustiite, pe lângă casele locuite de oameni palizi şi înspăimântaţi, pe lângă trupurile aşezate în faţa porţilor, fugeau din faţa realităţilor îngrozitoare. Nu erau numai ameţiţi de vin. Înconjuraţi de moarte, erau tineri şi vii şi încercau să-şi învingă teroarea prefăcându-se că sunt nemuritori.

***

Notele expediţiei medicale din Ispahan:

Scrise în cea de-a 28-a zi a lunii Rabia I, în anul al 413-lea după Hegira.

Luarea de sânge, voma şi purgaţia par să aibă un efect mic. Este interesantă relaţia dintre buboaie şi moartea de ciumă, pentru că se dovedeşte în continuare adevărat că, dacă buba se sparge sau îşi scurge lichidul verde, urât mirositor, este probabil ca pacientul să supravieţuiască.

Se poate ca mulţi să fie omorâţi de febra

foarte mare care le topeşte grăsimea din trup. Dar când buboaiele supurează, febra scade rapid şi începe însănătoşirea.

Observând asta, am început să acţionăm ca să deschidem buboaiele, punând prişniţe cu muştar şi bulbi de crin; prişniţe cu smochine şi cu ceapă fiartă, amestecate cu unt; şi tot felul de plasturi de tras coptura. Uneori am deschis buboaiele tăindu-le, dar fără mare succes.

Adesea, umflăturile, poate pentru că sunt sparte prea violent, devin atât de tari, încât nu le poate tăia niciun instrument. Am încercat să le ardem cu acizi, cu rezultate slabe. Mulţi au murit înnebuniţi de durere şi se poate spune că pe aceşti pacienţi i-am chinuit până la moarte.

Totuşi, câţiva s-au salvat. Poate că ar fi trăit şi fără ajutorul nostru, dar este o mângâiere pentru noi să credem că prezenţa noastră le-a fost de folos.

Semnat,
Jesse ben Benjamin
Învăţăcel.

– Culegători de oase! zbieră omul.

Cei doi servitori îl abandonară fără ceremonie pe podeaua spitalului şi fugiră, fără îndoială ca să-i fure lucrurile, o hoţie obişnuită în vremea acelei ciume, care părea să corupă sufletele mai repede decât trupurile. Copiii cu ganglionii inflamaţi erau abandonaţi fără ezitare de părinţii lor îngroziţi. În acea dimineaţă, trei bărbaţi şi o femeie fură decapitaţi pentru jaf şi un soldat jupuit pentru că violase o femeie. Karim, care-i însoţise pe soldaţii cu căldări de var, ca să spoiască pereţii caselor atinse de molimă, le spuse că toate viciile erau de vânzare şi că nu mai văzuse niciodată atâta desfrâu, poate pentru că oamenii încercau să uite de moarte prin destrăbălarea cărnii.

Spre dimineaţă, kelonterul, care nu pătrunsese

niciodată în casa ciumei, trimise un soldat să-i cheme pe Rob şi pe Mirdin în stradă, unde îl găsiră pe Hafiz mirosind un măr, ca să gonească boala.

– Să ştiţi că numărul celor morţi ieri a scăzut la treizeci şi şapte, le spuse el triumfător.

Era o îmbunătăţire mişcătoare, ţinând cont că în ziua de vârf a molimei se număraseră 268 de morţi.

Hafiz le spuse că, după socotelile lui, Shīrāzul pierduse 801 bărbaţi, 502 femei, 3193 copii, 566 sclavi masculi, 1417 sclave femele, 2 creştini sirieni şi 32 evrei.

Rob şi Mirdin schimbară o privire cu înţeles, căci nu le scăpase înşiruirea victimelor în ordinea importanţei.

Tânărul Ali veni către ei. Se întâmpla ceva cu el, căci ar fi trecut fără să-i vadă, dacă Rob nu l-ar fi strigat.

Rob se duse la el şi-i văzu privirea ciudată. Când îi atinse capul, teribila febră, de acum familiară, îi îngheţă inima.

O, Doamne!

– Ali, spuse el blând, hai cu mine înăuntru.

Văzuseră atâţia oameni murind, dar să privească iuţeala cu care boala punea stăpânire pe Ali Rashid era ca şi cum ar fi suferit şi ei odată cu tânărul.

Din când în când, Ali se chircea într-un spasm, de parcă ceva l-ar fi muşcat de stomac. Agonia îi dădea convulsii şi-i îndoia trupul în cele mai contorsionate poziţii. Îi făcură baie în oţet şi după-amiază căpătară speranţe, fiindcă avea pielea mai rece. Dar parcă febra şi-ar fi adunat puterile, căci reveni mai aprigă decât înainte, crăpându-i buzele şi rostogolindu-i ochii în cap.

Printre atâtea gemete, ale lui aproape că se pierdeau, dar ceilalţi trei studenţi le auzeau şi le ştiau rău prevestitoare.

Noaptea, făcură de veghe cu rândul la patul tânărului. Spre dimineaţă, când Rob îl schimbă pe

Mirdin, băiatul zăcea pe salteaua boţită. Avea ochii goi şi febra îl mistuise şi transformase rotunjimea obrajilor de adolescent într-o mască osoasă cu un nas ca un cioc, anticipându-l pe beduinul în care ar fi putut evolua.

Rob luă mâinile lui Ali şi simţi scurgerea. Din când în când, ca să-şi mai uite neajutorarea, îşi punea degetele pe încheieturile lui Ali şi-i pipăia pulsul slab ca fluturarea de aripi a unei păsări în capcană.

Când veni Karim, Ali nu mai era. Nu se mai puteau preface că sunt nemuritori. Era evident că avea să urmeze unul dintre ei şi începură să cunoască adevăratul înţeles al spaimei.

***

Însoţiră la rug trupul lui Ali şi fiecare se rugă în felul lui.

În dimineaţa aceea începură să observe o schimbare; era evident că tot mai puţini molipsiţi erau aduşi la casa ciumei. Peste trei zile, kelonterul le comunică plin de speranţă că se înregistraseră numai unsprezece morţi.

Plimbându-se pe lângă casa ciumei, Rob observă mulţi şobolani morţi şi se convinse că rozătoarele aveau molima, căci toate prezentau câte o umflătură. Luând unul care murise de curând şi în a cărui blană caldă încă mai şiroiau purecii, Rob îl puse pe o piatră şi îl deschise cu cuţitul la fel de curat cum ar fi făcut-o şi dacă al-Juzjani sau unul dintre profesorii de anatomie i s-ar fi uitat peste umăr.

Notele expediţiei medicale din Ispahan.

Scrise în cea de-a cincea zi a lunii Rabia II, anul al 413-lea după Hegira.

Au murit şi multe animale odată cu oamenii; am aflat că vaci, cai, cămile, câini, pisici şi păsări au căzut pradă molimei din Anşan.

Disecţia pe şase şobolani morţi a fost interesantă. Semnele exterioare semănau cu cele de la oameni, ochii holbaţi, muşchii tari, gura căscată, limba umflată, de culoare neagră, buboaie în vintre sau după ureche.

După disecarea şobolanilor, am văzut limpede de ce îndepărtarea buboiului e adesea imposibilă.

Umflătura are rădăcini adânci, ca morcovii, care, după ce buboiul a fost îndepărtat, rămân în continuare în carne.

Deschizând pântecul şobolanilor, am găsit toate găurile stomacului şi maţele înverzite de fiere. Maţul gros avea puncte închise la culoare. La toţi cei şase şobolani, ficatul era încreţit şi la patru, inimile erau micşorate.

La unul dintre şobolani, stomacul parcă era decojit pe dinăuntru.

Oare aceste efecte există şi la victimele omeneşti ale molimei?

Învăţăcelul Karim Harun spune că Galen scria că alcătuirea internă a omului e asemănătoare cu a porcului şi a maimuţei, dar nu şi cu a şobolanului.

Astfel, pentru că nu ştim efectele pe care ciuma le provoacă în oameni, nu putem afla mai mult, în afară de faptul că lucrurile se petrec înăuntru, interzise ochilor noştri.

Semnat,
Jesse ben Benjamin
Învăţăcel

La două zile după aceea, Rob simţi o greutate şi o slăbiciune în genunchi, o jenă la respiraţie şi o arsură de parcă ar fi mâncat condimente iuţi.

Senzaţiile sporiră în intensitate până după-amiază. Se luptă să le ignore, până când, privind faţa unei victime – inflamată şi strâmbată, cu ochii lucioşi ieşiţi din cap – Rob simţi că se vede chiar

pe el.

Se duse la Mirdin şi Karim.

Le citi răspunsul în ochi.

Înainte de a cădea pe saltea, stărui să le aducă notele lui şi Cartea Ciumei, pe care i le dădu lui Mirdin.

– Dacă nu scăpaţi, ultimul dintre voi să le lase într-un loc unde pot fi găsite şi trimise lui Ibn Sina.

– Da, Jesse, spuse Karim.

Rob se simţea calm. I se ridicase un munte de pe umeri; se întâmplase lucrul cei mai rău şi fusese eliberat din teribila închisoare a fricii.

– Unul dintre noi va sta cu tine, îi spuse bunul Mirdin îndurerat.

– Nu, sunt mulţi care au nevoie de voi.

Dar îi simţea mereu la căpătâiul lui.

Se hotărî să ţină minte fiecare etapă a bolii, dar nu reuşi decât până în clipa când începu febra ridicată, însoţită de o durere de cap care-i sensibiliza fiecare milimetru de piele. Păturile erau prea grele şi-l iritau şi le aruncă de pe el. Apoi îl copleşi somnul.

Visă că stătea de vorbă cu Dick Bukerel, tâmplarul-şef, mort de mult, al breslei tatălui lui. Când se trezi, simţi dogoarea din el sporind.

Noaptea, fu tulburat de vise violente, în care se lupta cu un urs, care creştea şi se subţia şi devenea deodată Cavalerul Negru, iar toţi cei care muriseră de ciumă stăteau şi priveau lupta cu şanse egale de victorie.

Dimineaţa fu trezit de soldaţii care mânau căruţa cu leşuri pe lângă casa ciumei. Ca medic, se obişnuise cu priveliştea, dar acum o vedea cu ochii unui bolnav. Inima i se zbătea în piept şi urechile îi vuiau. Greutatea din membre era şi mai mare şi în el dogorea un foc uriaş.

Apă.

Mirdin se grăbi să-i aducă, dar Rob, încercând s-o bea, nu mai putu să respire. Şovăi înainte de a privi locul unde-l durea. Până la urmă îl descoperi

şi schimbă cu Mirdin o privire îngrozită. Sub braţul stâng avea un buboi hidos, purpuriu-vânăt.

Apucă încheietura lui Mirdin:

– Să nu-l tai şi să nu-l arzi! Promiţi?

Mirdin îşi eliberă mâna şi-l împinse pe Rob J. înapoi pe saltea.

– Îţi promit, Jesse, spuse el cu blândeţe şi se grăbi să-l cheme pe Karim.

Mirdin şi Karim îi ridicară braţul şi i-l legară de pat, lăsând umflătura expusă. Încălziră apă de trandafir şi-i puseră comprese, schimbându-le de câte ori se răceau.

Devenea tot mai fierbinte şi durerea i se adunase toată în buboi, până când nu mai putu îndura agonia şi mintea i-o luă razna.

Căută răcoarea din lanul de grâu şi o sărută pe gură şi pe faţă, iar pletele ei roşii îi cădeau pe chip ca o ceaţă întunecată.

Îl auzi pe Karim rugându-se în persană şi pe Mirdin în ebraică. Auzind *Shema*, Rob i se alătură lui Mirdin. *Auzi-ne, Israele, Doamne Dumnezeul nostru, singurule. Şi-l vei iubi pe Domnul Dumnezeul tău din toată inima…*

Îi era teamă să moară cu o rugăciune evreiască pe buze şi se strădui să-şi amintească una creştină. Îi veni în minte o cântare învăţată de la preoţii de la şcoală.

Jesus Christus natus est.
Jesus Christus crucifixus est.
Jesus Christus sepultus est.
Amen.

Fratele lui, Samuel, stătea pe jos lângă saltea, venit fără îndoială ca să-l ia cu el. Samuel părea acelaşi, chiar şi expresia îi era la fel de poznaşă. Nu prea ştia ce să-i spună lui Samuel; Rob era în anii bărbăţiei, dar Samuel era tot băiat, ca atunci când murise.

Durerea crescu, devenind teribilă.

– Vino, Samuel, strigă el. Hai să ne ducem!

Dar Samuel stătea tăcut şi se uita la el.

În curând, simţi o uşurare atât de bruscă în braţ, de parcă l-ar fi izbit un val răcoros. Nu vru să spere în van şi aşteptă răbdător să vină cineva.

După un timp nesfârşit de lung, fu conştient că deasupra lui era aplecat Karim.

– Mirdin! Mirdin! Slavă lui Allah, buboiul s-a spart!

Deasupra lui apărură două chipuri surâzătoare, unul de o frumuseţe smeadă şi altul plăcut şi bun ca al unui sfânt.

– Să-i pun o trestie să se cureţe, spuse Mirdin şi un timp fură prea preocupaţi pentru recunoştinţă.

***

Era ca şi când ar fi înfruntat un uragan şi acum naviga paşnic pe marea cea mai liniştită.

Însănătoşirea îi fu la fel de lină şi rapidă ca şi a celorlalţi supravieţuitori. Era slăbit şi tremura, ceea ce era normal după o febră mare; dar mintea îi reveni limpede şi nu mai aiura.

Se agita, încercând să fie şi el de folos, dar îngrijitorii lui nici nu vrură să audă şi-l siliră să stea în pat.

– Pentru tine, medicina e totul, îi spuse Karim cu ataşament. Ştiam, şi de aceea nu am avut nimic de zis când ai preluat conducerea micului nostru grup.

Rob deschise gura să protesteze, dar se abţinu, fiindcă era adevărat.

– Când Fadil ibn Parviz a fost pus conducător, m-am înfuriat, spuse Karim. Răspunde bine la examene şi e apreciat la facultate, dar, în munca practică, e o catastrofă. În plus, şi-a început ucenicia la doi ani după mine şi acum e hakim, iar eu sunt tot învăţăcel.

– Atunci cum de m-ai acceptat pe mine, care n-am niciun an de ucenicie, drept conducător?

– Tu eşti diferit, eşti înrobit de meseria de

vindecător.

Rob zâmbi:

– Te-am văzut şi pe tine în săptămânile astea grele. Nu eşti robul aceluiaşi stăpân?

– Nu, spuse calm Karim. Să nu mă-nţelegi greşit, aş dori să ajung cel mai bun doctor. Dar la fel de mult aş dori să ajung bogat. Bogăţia nu e cea mai mare ambiţie a ta, nu-i aşa, Jesse?

Rob recunoscu.

– Când eram copil, trăiam în satul Carsh, din provincia Hamadhān. Abdallah Şah, tatăl lui Alā Şah, a condus pe la noi o oaste mare, ca să lupte cu seliucii. Peste tot pe unde s-a oprit oastea lui Abdallah, soldaţii au pustiit totul, lăsând în urmă sărăcia. Luau grânele şi vitele. Când a plecat oastea, am răbdat de foame. Aveam cinci ani. Mama a luat-o pe surioara mea nou-născută de picioare şi i-a zdrobit capul de o piatră. S-a zis că mulţi au mâncat carne de om şi cred că a fost adevărat.

A murit întâi tata, pe urmă mama. Un an, am fost cerşetor şi am trăit pe drum, cu copiii vagabonzi. Până la urmă am fost luat de Zaki-Omar, un om care fusese prieten cu tatăl meu. Era un atlet cunoscut. Mi-a dat învăţătură şi mi-a arătat cum să alerg. Şi nouă ani de zile şi-a bătut joc de mine.

Karim tăcu o clipă şi se auzi la capătul sălii geamătul slab al unui pacient.

– Când a murit, aveam cincisprezece ani. Familia lui m-a alungat, dar el făcuse aranjamente să fiu primit la madrassa şi astfel am ajuns la Ispahan. M-am hotărât să-mi cresc fiii în siguranţă şi o astfel de siguranţă îţi dă numai bogăţia.

Fuseseră nişte copii loviţi de aceeaşi nenorocire în părţi opuse ale lumii, se gândi Rob. Dacă el n-ar fi avut puţin noroc, sau dacă Bărbierul ar fi fost altfel de om…

Convorbirea lor fu întreruptă de sosirea lui Mirdin, care se aşeză în faţa lui Karim:

– Ieri n-a murit nimeni la Shīrāz.

– Allah, spuse Karim.

– N-a murit nimeni!

Rob îi luă pe amândoi de mână. Mirdin şi Karim îşi dădură şi ei mâinile. Erau dincolo de bucurie şi durere, ca bătrânii care au trăit alături o viaţă. Legaţi unul de altul, se priveau, ştiind că scăpaseră.

Abia peste zece zile Rob se înzdrăveni suficient ca să poată călători. Zvonul că ciuma trecuse se răspândise deja. Aveau să treacă ani până când aveau să fie din nou copaci la Shīrāz, dar oamenii începuseră să se întoarcă, unii dintre ei cu scânduri. Trecură pe lângă o casă ale cărei obloane erau refăcute de tâmplari şi pe lângă altele la care se montau din nou uşi.

Era bine să plece. Merseră fără grabă. Sosind la casa negustorului Ishmael, descălecară şi bătură la uşă, dar nu le răspunse nimeni.

Mirdin îşi încreţi nasul:

– Sunt morţi pe aici, spuse el liniştit.

Intrând în casă, găsiră trupurile descompuse: al negustorului şi al lui hakim Fadil. De Abbas Sefi, nici urmă; probabil că fugise din „adăpostul sigur”, când văzuse că ceilalţi doi se molipsiseră.

Nu le rămase decât să se roage şi să ardă cele două trupuri înainte de a părăsi ţinutul ciumei, punând pe foc mobila scumpă a negustorului.

Expediţia medicală de opt oameni, plecată din Ispahan, se întorcea la Shīrāz împuţinată, la numai trei călăreţi.

45
Oasele unui asasinat

Ispahanul i se păru ireal, cu atâţia oameni râzând şi sporovăind. Lui Rob i se păru ciudat că el mergea printre ei.

Ibn Sina se întristă, dar nu fu surprins auzind despre morţi şi dezertori. Luă cu nerăbdare însemnările lui Rob. În luna pe care o lăsaseră să treacă înainte de a se întoarce, ca să fie siguri că nu aduc cu ei molima, Rob făcuse notiţe amănunţite legate de munca lor din Shīrāz. Din acestea rezulta şi faptul că cei doi colegi ai lui, despre care scrisese cu căldură şi mândrie, îi salvaseră viaţa.

– Şi Karim? îl întrebă Ibn Sina fără ocolişuri, când erau între patru ochi.

Rob şovăi, căci i se părea nepotrivit să aprecieze el valoarea unui alt student. Dar îşi luă inima în dinţi şi răspunse:

– S-ar putea să nu fie pregătit pentru examene, dar ca doctor este minunat, calm, hotărât şi blând cu cei care suferă.

Ibn Sina păru satisfăcut:

– Iar acum, du-te la Casa Paradisului şi povesteşte-i lui Alā Şah, căci regele abia aşteaptă să afle ce căuta o oaste seliucă la Shīrāz.

Iarna se apropia de sfârşit, iar palatul era friguros. Rob îl urmă pe Khuff pe coridoare, ascultându-i tropăitul apăsat.

Alā Şah stătea singur la o masă mare.

– Jesse ben Benjamin, Majestate, spuse căpitanul Porţilor, apoi se retrase, lăsându-l pe Rob să execute închinăciunea ravi zemin.

– Aşează-te, dhimmi. Trage-ţi faţa de masă în

poală, îl învăţă împăratul.

Rob îl ascultă şi simţi cu plăcere un val de căldură, care urca printr-un grătar din podea, sub care se afla un cuptor.

Ştia că nu trebuie să-l privească pe monarh prea lung sau prea direct, dar îşi dăduse seama, în ocaziile cu care o făcuse, că bârfele din oraş cu privire la caracterul distrat al şahului erau adevărate. Ochii lui Alā ardeau lupeşte şi faţa lui de şoim era trasă, fără îndoială datorită abuzului constant de vin.

În faţa şahului era o tablă împărţită în pătrate întunecate şi deschise la culoare, pe care erau aşezate nişte figurine sculptate migălos. Lângă tablă era o carafă cu vin. Alā turnă pentru amândoi şi-şi goli repede paharul lui.

– Bea-l, o să te facă un evreu vesel, spuse el, privindu-l poruncitor.

– Vă cer îngăduinţa să-l las. Nu mă face vesel, majestate. Mă face mohorât şi necioplit, aşa că nu mă pot bucura de vin, ca oamenii mai norocoşi.

Şahul deveni mai atent:

– Pe mine mă face să mă scol dimineaţa cu o durere puternică în spatele ochilor şi mâinile îmi tremură. Tu eşti doctor. Care e leacul?

Rob zâmbi:

– Vin mai puţin, Înălţimea Ta, şi mai mult călărit în aerul curat al Persiei.

Ochii tăioşi îi căutară pe chip vreo urmă de insolenţă dar nu găsiră niciuna.

– Atunci trebuie să călăreşti cu mine, dhimmi.

– Sunt la dispoziţia voastră, Majestate.

Alā flutură mâna, semn că lucrul era de la sine înţeles.

– Acum, să vorbim despre seliucii din Shīrāz. Trebuie să-mi spui tot.

Ascultă cu atenţie tot ce-i povesti Rob despre năvălitorii din Anşan. Apoi dădu din cap:

– Duşmanul nostru din miazănoapte ne-a înconjurat şi caută să se aşeze la miazăzi de

împărăţie. Dacă ar fi cucerit Anşanul, Ispahanul ar fi fost doar un bob de fistic între fălcile seliucilor, bătu el în masă. Fie binecuvântat Allah, care le-a dat ciuma. Când vor veni din nou, noi vom fi gata.

Trase tabla de şah între ei:

– Cunoşti această desfătare?

– Nu, Majestate.

– Jocul nostru din bătrâni. Când pierzi, se cheamă şahtreng, „moartea regelui”. Dar i se spune mai ales jocul şahului, pentru că e despre război.

Zâmbi amuzat:

– Te voi învăţa jocul şahului, dhimmi.

Îi dădu lui Rob o figurină în formă de elefant şi-l lăsă să-i pipăie netezimea.

– E cioplit dintr-un colţ de elefant. Uite, avem amândoi oşti egale. Regele stă în mijloc, însoţit de generalul lui credincios. De-o parte şi de alta a tronului, stau elefanţii. Lângă elefanţi sunt două cămile, cu nişte călăreţi iuţi. Apoi doi cai cu călăreţii lor, gata de luptă. Şi la capetele liniei de bătaie, câte un rukh, adică războinic, îşi ridică la buze cupa şi bea sângele duşmanilor săi. În faţă umblă soldaţii care merg pe jos şi-i ajută pe ceilalţi în bătălie. Dacă un soldat simplu ajunge la celălalt capăt al câmpului de luptă, este făcut general şi stă lângă rege, ca un erou.

Viteazul general nu se mişcă mai mult de un pătrat depărtare de regele său. Puternicii elefanţi fug pe trei pătrate şi ţin sub observaţie tot câmpul de luptă. Cămila aleargă pufnind şi stropind pe trei pătrate, aşa şi aşa. Şi caii se mişcă peste trei pătrate, iar dacă sari cu ei, unul dintre pătrate rămâne neatins. Răzbunătorii rukh aleargă de la un capăt la celălalt al câmpului de bătaie.

Fiecare piesă se mişcă numai aşa cum are voie. Dacă cineva se apropie de rege în bătălie, strigă tare: „Retrage-te, Şahule!” şi regele trebuie să se retragă din pătratul său. Dacă regele duşman, cai, rukhi, general, elefanţi şi armată se strâng în jurul

lui, trebuie să se uite în toate părţile cu mare atenţie. Dacă vede că armata i-a fost răpusă, calea închisă, duşmanii sunt la dreapta şi la stânga, în faţă şi în spate, va muri de foame şi de sete, adică va avea soarta unui învins în război.

Îşi mai turnă vin, şi-l privi pe Rob:

– Pricepi?

– Cred că da, Sire, spuse Rob prevenitor.

– Atunci hai să începem.

Rob făcea greşeli şi, de fiecare dată, Alā Şah îl corecta cu un mârâit. Jocul nu dură mult pentru că, foarte repede, armata lui fu copleşită şi regele luat prizonier.

– Altul, spuse Alā satisfăcut.

Cel de-al doilea joc se sfârşi la fel de repede ca şi primul, dar Rob observă că şahul îi anticipase mutările, atrăgându-l în capcane de parcă ar fi dus un război adevărat. Când terminară, Alā făcu un semn plictisit cu mâna.

– Un jucător bun se poate apăra patru zile, spuse el. Cel care câştigă la jocul şahului poate împărăţi lumea. Dar te-ai descurcat bine pentru început. Pentru tine nu e ruşinos să suferi un şahtreng, pentru că, la urma urmei, eşti doar un evreu.

Ce bine e să te poţi întoarce în căsuţa din Yehuddiyyeh şi să intri din nou în rutina maristanului şi a sălilor de lectură!

Spre bucuria lui, Rob nu mai fu trimis la închisoare, ci la secţia de fracturi, unde el şi Mirdin îl urmăreau pe hakim Jalal-ul-Din. Zvelt şi taciturn, Jalal părea un membru tipic al înaltei societăţi medicale din Ispahan, respectat şi prosper. Dar se deosebea de ceilalţi doctori din Ispahan în multe privinţe.

– Deci tu eşti bărbierul-felcer Jesse, despre care am auzit? îl întâmpină el pe Rob.

– Da, domnule doctor.

– Eu nu împărtăşesc dispreţul general pentru

bărbieri-felceri. Este adevărat că mulţi sunt hoţi şi proşti, dar printre ei se află şi oameni cinstiţi şi deştepţi.

Înainte de a fi doctor, am avut şi eu o ocupaţie dispreţuită în Persia, eram un drege-oase ambulant şi, chiar după ce am devenit hakim, am rămas acelaşi om. Dar, deşi nu te învinuiesc pentru că ai fost bărbier, aici trebuie să munceşti din greu. Dacă nu-mi câştigi respectul, te zbor de aici cu un şut în fund, europeanule.

Atât Rob, cât şi Mirdin nu se speriau de muncă. Jalal-ul-Din era un mare specialist în fracturi şi inventase o mulţime de atele căptuşite şi dispozitive de tracţiune. Îi învăţă să-şi folosească vârfurile degetelor ca pe nişte ochi cu care să vadă dincolo de carnea zdrobită şi însângerată şi să hotărască mijlocul cel mai bun de tratament. Jalal mânuia aşchiile de oase cu o îndemânare unică, până când le găsea poziţia firească, în care natura le putea suda la loc.

– Pare foarte interesat de crime, bombăni Mirdin, după ce fuseseră câteva zile asistenţii lui Jalal.

Era adevărat, Rob observase şi el că doctorul vorbise exagerat de mult despre un criminal care-şi mărturisise vina săptămâna aceea, la tribunalul imamului Qandrasseh. Era un păstor, pe nume Fakhr-i-Ayn, care mărturisise că, în urmă cu doi ani, chinuise şi apoi ucisese un alt păstor, numit Qifti al-Ullah şi-l îngropase într-o groapă puţin adâncă din afara zidurilor oraşului. Criminalul fu condamnat de curte şi îmbucăţit în patru.

Peste câteva zile, când Rob şi Mirdin se prezentară la secţia lui Jalal, el le spuse că trupul asasinatului urma să fie luat din groapă şi înmormântat cum se cuvine într-un cimitir musulman, cu rugăciuni pentru primirea sufletului în Paradis.

– Haideţi, spuse Jalal. E o ocazie rară. Azi o să fim gropari.

Nu le spuse pe cine mituise, dar curând, doctorul şi cei doi învăţăcei, cu un catâr încărcat, îi însoţeau pe mullah şi pe soldatul însărcinat să ia trupul de pe deluleţul singuratic arătat de Fakhr-i-Ayn.

– Aveţi grijă, le spuse Jalal când începură să sape.

În curând văzură oasele unei mâini şi apoi tot scheletul. Îl aşezară pe fostul Qifti al-Ullah pe o pătură.

– E timpul să mâncăm, anunţă Jalal şi mână catârul la umbra unui copac.

Desfăcu pachetele cu friptură de pasăre, pilaf, prăjituri cu miere, curmale mari şi o cană cu şerbet.

Soldatul şi mullahul se repeziră lacomi la mâncare, iar Jalal şi ucenicii lui îi lăsară să se sature şi să tragă un pui de somn.

Ei trei se grăbiră să se întoarcă la schelet. Pământul îşi făcuse datoria şi oasele erau curate, cu excepţia unei pete ruginii în locul unde cuţitul lui Fakhr împunsese sternul. Îngenunchează lângă oase, fără să le pese că ele aparţinuseră cândva unui om pe nume Qifti.

– Observaţi femurul, le spuse Jalal, osul cel mai mare şi mai tare din trup. De aceea e atât de greu să aşezi la loc o coapsă ruptă.

Număraţi cele douăsprezece perechi de coaste. Observaţi că formează o cuşcă? Această cuşcă apără inima şi plămânii, nu-i aşa că e minunat?

Rob se gândi că era cu totul altceva decât să studieze oasele unei oi, dar nu era decât începutul.

– Aţi văzut inima şi plămânii de om? îl întrebă el pe Jalal.

– Nu. Dar Galen spune că seamănă bine cu ale porcului.

– Dar dacă nu sunt la fel?

– Sunt la fel, spuse răstit Jalal. Haideţi să nu pierdem ocazia asta de aur. Vedeţi cum cele şapte perechi de coaste de sus sunt legate de osul

pieptului cu nişte fire mlădioase? Celelalte trei perechi sunt unite de un ţesut comun şi ultimele două perechi nu sunt legate de loc cu faţa. Nu e aşa că Allah (cel slăvit şi atotputernic) e cel mai iscusit desenator, dhimmilor? Nu e minunat tiparul cu care el şi-a construit oamenii?

Se încovoiară în soare deasupra ospăţului lor de învăţaţi, făcându-şi lecţia de anatomie pe oasele omului asasinat.

După aceea, Rob şi Mirdin întârziară în băile şcolii, descotorosindu-se de mirosul funerar şi deznodându-şi muşchii neobişnuiţi cu săpatul. Acolo îi găsi Karim şi Rob văzu imediat, după faţa prietenului lor, că se întâmplase ceva.

– Voi fi re-examinat.

– Dar asta şi voiai!

Karim se uită la doi studenţi care stăteau de vorbă puţin mai departe şi-şi coborâră glasul:

– Mi-e frică. Aproape că nu mai speram în alt examen. Acesta e al treilea – dacă pic, s-a terminat. Cel puţin, acum sunt student, spuse el sumbru.

– O să galopezi prin examen ca un alergător, spuse Mirdin.

Karim nu voia să se lase încurajat:

– Nu partea medicală mă îngrijorează. Filosofia şi dreptul îmi dau de furcă.

– Când? întrebă Rob.

– Peste şase săptămâni.

– Atunci avem timp.

– Da, o să înveţi cu mine la filosofie, spuse Mirdin liniştit. Şi cu Jesse vei lucra la drept.

În sinea lui, Rob bombăni, pentru că nu se considera deloc un as al legilor. Dar trăiseră ciuma împreună şi fuseseră amândoi orfani de mici; ştia că trebuia să încerce.

– Începem diseară, spuse el, căutând un prosop.

– N-am auzit despre nimeni care să fie învăţăcel şapte ani şi apoi să fie făcut doctor, spuse Karim, fără să încerce să le ascundă bunilor lui prieteni cât

de îngrozit era.

– O să iei examenul, spuse Mirdin şi Rob dădu din cap.

– Trebuie, spuse Karim.

46
Ghicitoarea

Ibn Sina îl invită pe Rob la cină două săptămâni la rând.

– Ooo, stăpânul are un favorit, susura Mirdin, dar în sufletul lui nu se citea gelozia, ci mândria.

– E bine că i-a stârnit interesul, spuse Karim serios. Al-Juzjani ş-a bucurat de sprijinul lui Ibn Sina de când erau tineri şi a devenit un mare doctor.

Rob minimaliză întâmplarea, pentru că nu dorea să le împărtăşească nici măcar lor experienţa. Nici nu le-ar fi putut descrie cum era să te bucuri singur de mintea lui Ibn Sina, o seară întreagă. Într-una din seri vorbise şi Rob ascultase. Altădată, Ibn Sina se lansase timp de patru ore în teorii despre filosofii greci. Ştia atât de multe şi te învăţa cu atâta uşurinţă!

Înainte de a-l învăţa pe Karim, Rob trebui să înveţe şi el. Se hotărâră ca, timp de şase săptămâni, să asiste numai la cursurile de drept şi împrumută cărţi de legi de la Casa Înţelepciunii. Să-l îndrume pe Karim nu era un simplu gest prietenesc, ci îşi făcea şi lui însuşi un serviciu. Studiind un domeniu până atunci neglijat, se pregătea pentru ziua examenului lui.

În Islam, dreptul avea două ramuri: Fiqh, sau ştiinţa legilor şi *Sharī'a*, adică legea aşa cum era revelată divin de Allah. Când acestora două li se adăugă *Sunna*, adevărul şi dreptatea relevate de viaţa exemplară şi cuvintele lui Mahomed, volumul de materie ar fi făcut orice elev să se dea bătut.

Karim încerca, dar încercarea părea să-i

depăşească puterile.

– E prea mult, spuse el.

Pentru prima dată în şapte ani, cu excepţia perioadei petrecute la Shīrāz, nu mai mergea zilnic la maristan şi-i mărturisi lui Rob că se simţea rupt de legătura lui cu pacienţii de acolo.

În fiecare dimineaţă, înainte de a studia dreptul cu Rob şi filosofia cu Mirdin, Karim alerga. O dată, Rob încercă să alerge cu el, dar rămase curând în urmă; Karim fugea de parcă voia să-şi întreacă spaima. De mai multe ori, Rob călărea la pas pe lângă el. Karim străbătea oraşul, trecea de străjile de la capătul podului peste Râul Vieţii şi ieşea pe câmp. Rob nu-şi dădea seama dacă-i păsa în ce direcţie alerga. Tălpile i se ridicau şi cădeau şi picioarele i se mişcau într-un ritm constant, care părea să-l mângâie ca *buing*-ul, licoarea din seminţe de cânepă care li se dădea pacienţilor cu dureri mari. Consumul lui uriaş de efort neliniştea pe Rob.

– Îi ia puterea lui Karim, i se plânse lui Mirdin. Ar trebui să-şi păstreze energia pentru studiu.

Dar înţeleptul Mirdin se trase de nas, îşi mângâie falca de cal şi clătină din cap:

– Nu, fără alergare nu ştiu dacă ar putea să treacă prin clipele astea grele, spuse el şi Rob nu se îndoi că avea dreptate, pentru că Mirdin nu era numai învăţat, ci şi înţelept şi avea o încredere deplină în judecata lui.

Într-o dimineaţă fu chemat şi străbătu călare bulevardul Celor O Mie de Grădini, până la pajiştea care ducea la casa impunătoare a lui Ibn Sina. Portarul îi luă calul şi când ajunse la uşa de piatră, Ibn Sina îi ieşi înainte:

– Te-am chemat pentru soţia mea. Ţi-aş fi recunoscător dacă ai examina-o.

Rob se înclină zăpăcit; Ibn Sina nu ducea lipsă de colegi renumiţi care să fie onoraţi să examineze femeia. Dar îl urmă pe nişte scări de piatră care

semănau cu o cochilie de melc pe dinăuntru şi duceau în aripa de nord a casei.

Bătrâna zăcea pe o saltea şi-i privea cu ochii stinşi şi goi. Ibn Sina îngenunche lângă ea.

– Reza.

Buzele ei uscate erau crăpate. El muie o batistă în apă de trandafiri şi-i şterse cu tandreţe faţa. Ibn Sina avea o mare experienţă a felului cum camera unui bolnav se putea face confortabilă, dar curăţenia, hainele proaspete şi torţele aromatice nu puteau înăbuşi duhoarea bolii femeii.

Oasele păreau gata să-i rupă pielea străvezie. Avea faţa ca de ceară, părul rar şi alb. Soţul ei era cel mai mare doctor din lume, dar ea era o bătrână cu o boală gravă de oase. Pe braţele ei subţiri şi pe gambe se vedeau umflături mari. Gleznele şi labele picioarelor îi erau inflamate. Şoldul drept era ros şi Rob ştia că, dacă ar fi ridicat cuvertura, ar fi văzut pe trupul ei şi alte semne exterioare ale maladiei care-i mânca probabil intestinele, judecând după miros.

Ibn Sina nu-l chemase să-i confirme inevitabilul şi teribilul diagnostic. Înţelese ce i se cerea şi luă mâinile ei firave în ale lui, vorbindu-i blând. I le ţinu mai mult decât era necesar, privind-o în ochii a căror lipsă de expresie păru la un moment dat să se însufleţească.

– Da’ud? şopti ea şi mâinile ei se strânseră uşor în ale lui.

Rob îl privi întrebător pe Ibn Sina.

– Fratele ei, mort de mult.

Ochii ei se goliră din nou şi degetele îi reveniră inerte. Rob îi lăsă mâinile şi se îndepărtară de saltea.

– Cât mai durează?

– Nu mult, hakim-bashi. Cred că e vorba de câteva zile.

Rob se simţea stângaci; bărbatul din faţa lui nu putea fi consolat cu formalităţi.

– Nu poate fi făcut nimic pentru ea?

Gura lui Ibn Sina se strâmbă:

– Nu mi-a rămas decât să-i arăt iubirea mea, dându-i doze adormitoare tot mai puternice.

Îşi conduse ucenicul la uşă, îi mulţumi şi se întoarse lângă soţia lui.

– Stăpâne, îi spuse cineva lui Rob.

Întorcându-se, îl văzu pe eunucul uriaş al celei de-a doua soţii.

– Vreţi să mă urmaţi?…

Trecură din grădină într-o altă grădină, pe o poartă atât de mică, încât fură nevoiţi să se aplece.

– Ce e? îl întrebă pe sclav.

Eunucul nu-i răspunse. Privirea lui Rob fu atrasă de un chip acoperit de voal, apărut în cadrul unei ferestre mici.

Ochii lor se întâlniră, apoi voalurile se răsuciră şi fereastra rămase goală.

Rob se întoarse către eunuc, iar acesta ridică zâmbind din umeri.

– M-a pus să vă aduc aici. Dorea să vă privească, stăpâne, spuse el.

Rob ar fi visat-o poate în noaptea aceea, dacă ar fi avut timp. Învăţă legea proprietăţii şi a posesiunii şi tocmai când gazul din lampă arsese aproape cu totul, auzi afară tropot de copite şi apoi cineva îi bătu la uşă.

Îşi luă sabia, gândindu-se la hoţi; era mult prea târziu pentru vizite.

– Cine-i acolo?

– Wasif, stăpâne.

Rob nu cunoştea niciun Wasif, dar recunoscu vocea. Ţinând sabia în mână, deschise uşa şi văzu că avusese dreptate. Era eunucul, ţinând de frâu un măgar.

– Te-a trimis hakimul?

– Nu, stăpâne. Ea m-a trimis. Doreşte să vii.

Nu ştiu ce să răspundă. Eunucul nu zâmbea, dar licărul din ochii lui îndepărtă îngrijorarea lui Rob.

– Aşteaptă, spuse el şi închise uşa.

Se spălă în grabă şi încălecă pe deşelate, urmându-l pe eunucul care îşi târa picioarele prin praf, purtat de nefericitul măgar. Străbătură străzile adormite, mergând prin praful care înghiţea zgomotul copitelor până la o pajişte din spatele domeniului lui Ibn Sina.

Intrară printr-o poartă din zid în grădina de lângă turnul de sud. Eunucul deschise uşa turnului şi făcu o plecăciune, lăsându-l pe Rob să se ducă singur.

Fu ca în închipuirile lui din sutele de nopţi când zăcuse singur şi înfierbântat. Coridorul de piatră era geamăn cu cel din aripa de nord şi urcând pe scara în formă de cochilie, se pomeni într-un harem odihnitor.

În lumina lămpii, o văzu aşteptând pe o sofa presărată cu perne, o persană pregătită să facă dragoste, cu unghiile de la mâini şi de la picioare înroşite cu henna şi unse cu balsam. Sânii ei erau o dezamăgire, abia mai mari decât ai unui băieţandru.

Rob îi ridică voalul.

Avea părul negru, uns cu o pomadă şi întins pe spate, pe capul rotund. Îşi imaginase trăsăturile unei regine din Saba sau Cleopatra şi fu uimit să vadă doar o fată nervoasă, care-şi lingea buzele cu o limbă zmeurie. Avea un chip încântător, în formă de inimă, cu bărbia ascuţită şi un nas mic şi drept. Din nara dreaptă îi atârna un inel destul de larg ca să-i încapă în el degetul mic.

Era de prea multă vreme în ţara aceea; chipul ei dezgolit îl atrase mai puternic decât trupul ei epilat.

– De ce ţi se spune Urâta Despina?

– Aşa a poruncit Ibn Sina. Ca să prostească ochiul răului, spuse ea şi el se lăsă pe sofa alături de ea.

A doua zi dimineaţa, el şi Karim studiau din nou din Fiqh, legile căsătoriei şi divorţului.

– Cine aranjează căsătoria?

– Soţul face contractul de căsătorie şi i-l prezintă soţiei şi el scrie *mahr*-ul, adică zestrea.

– De câţi martori e nevoie?

– Nu ştiu. Doi?

– Da, doi. Cine are mai multe drepturi în harem, soţia a doua sau soţia a patra?

– Toate soţiile au drepturi egale.

Trecură la legile divorţului şi la motive: sterilitatea, comportarea răutăcioasă, adulterul.

După Sharī'a, pedeapsa pentru adulter era lapidarea, dar aceasta nu se mai aplica de două secole. O femeie adulteră a unui bogătaş putea fi încă executată prin decapitare, dar femeile adultere ale săracilor primeau doar o bătaie zdravănă cu nuiele, apoi divorţau sau nu, în funcţie de dorinţa soţului.

Karim nu avea probleme cu Sharī'a, pentru că fusese crescut într-o casă de credincioşi şi cunoştea legile divine. Dar Fiqh-ul îl teroriza. Erau atâtea legi despre atâtea lucruri, încât ştia că nu va reuşi să le ţină minte pe toate.

– Dacă nu-ţi aduci aminte cuvintele din Fiqh, gândeşte-te la Sharī'a sau Sunna. Tot dreptul are la bază predicile şi scrierile lui Mahomed. Aşa că, dacă nu-ţi poţi aminti legea, dă-le un răspuns din religie sau din viaţa profetului şi poate se vor mulţumi cu atât, îl sfătui Rob, oftând. Trebuie să încerci. Până atunci, să ne rugăm şi să învăţăm cât de multe legi putem din Fiqh.

A doua zi, la spital, îl însoţi la vizită pe al-Juzjani şi se opriră la salteaua unui băiat costeliv, Bilāl. Alături de el stătea un ţăran cu ochi tâmpi.

– Depresie, spuse al-Juzjani. Un exemplu pentru felul cum boala usucă sufletul. Câţi ani are?

Măgulit că i se adresează, tatăl răspunse umil:

– Are nouă ani, domnia-ta.

– De când e bolnav?

– De două săptămâni. E durerea de şale care

mi-a omorât doi fraţi şi pe tata. Durere mare. Vine şi se duce, vine şi se duce. Dar acum trei zile a venit şi nu i-a mai trecut.

Infirmierul, care dorea fără îndoială să treacă mai repede la alt bolnav, îi spuse lui al-Juzjani că băiatul fusese hrănit numai cu şerbet şi sucuri îndulcite.

– Orice înghite, dă afară.

– Examinează-l, Jesse, spuse al-Juzjani.

Rob ridică pătura. Băiatul avea sub bărbie o cicatrice vindecată, era clar că nu de acolo îi venea boala, îşi puse palma pe bărbia lui, iar Bilāl încercă să se mişte, dar nu avu putere. Rob îl bătu pe umăr.

– Fierbinte.

Îşi trecu încet degetele peste trup. Când ajunse la stomac, băiatul ţipă.

– Burta e moale la stânga şi tare în partea dreaptă.

– Allah a încercat să apere locul vătămat, spuse al-Juzjani.

Rob încercă să delimiteze aria durerii, de la buric peste partea din dreapta a abdomenului, apăsând cu blândeţe şi regretând chinul pe care examenul lui îl provoca. Îl întoarse pe Bilāl şi-i văzură rectul roşu şi dureros.

Punând la loc pătura, luă mâinile mici şi auzi din nou hohotele Cavalerului Negru.

– O să moară, stăpâne? întrebă omul cu naturaleţe.

– Da, spuse Rob şi tatăl dădu din cap.

Nimeni nu mai zâmbi. De când se întorseseră din Shīrāz, Mirdin şi Karim povestiseră nişte lucruri care fuseseră repetate. Rob observase că nimeni nu mai pufnea în râs când el spunea că un bolnav va muri.

– Aelus Cornelius Celsus a descris boala aceasta în opera lui şi trebuie să-l citiţi spuse al-Juzjani, apoi trecură la patul următor.

După ce se termină vizita, Rob se duse la Casa

Înţelepciunii şi-l rugă pe bibliotecarul Yussuf-ul-Gamal să-l ajute să găsească opera romanului. Fu fascinat să afle că Celsus îşi sporise ştiinţa deschizând trupurile morţilor. Totuşi boala aceasta nu era prea cunoscută. Celsus descria o tulburare a intestinului gros, lângă cecum, însoţită de o inflamaţie violentă şi de o durere în partea dreaptă a abdomenului.

După ce termină de citit se duse din nou la Bilāl. Tatăl acestuia plecase. Un mullah sever stătea aplecat ca un corb deasupra băiatului, recitând din Coran. Rob trase salteaua, astfel încât bolnavul să nu mai vadă preotul. Infirmierul lăsase pe o măsuţă trei mandarine rotunde, pentru masa de seară şi el începu să jongleze încet cu ele în faţa băiatului. Nu mai era în formă, dar jonglând numai cu trei obiecte, nu avea de ce să greşească.

Ochii băiatului erau la fel de rotunzi ca mandarinele.

– Avem nevoie de un cântecel.

Nu ştia nicio melodie persană şi avea nevoie de ceva voios. Îi veni în minte cântecul Bărbierului pentru păpuşelele lui.

Cu ochii tu mă mângâiai
Şi în braţe m-ai luat.
De ce, dacă nu mă iubeai,
În van mi-ai mai jurat?

Nu era un cântec potrivit pentru un copil pe moarte, dar îi transmitea băiatului un ultim mesaj de bucurie a vieţii, în timp ce mullahul crea, prin rugăciunile lui, o atmosferă solemnă. Oricum nu-i înţelegeau cuvintele, aşa că nu era o ofensă. Îi cântă refrenul de mai multe ori, până îl văzu pe Bilāl chircindu-se într-o ultimă convulsie şi-i simţi pulsul stingându-se.

Îi închise ochii, îl şterse la nas şi-i îndreptă trupul asudat, îl pieptănă şi-i legă cu o cârpă falca.

Mullahul stătea în continuare turceşte, recitând

din Coran. Ochii lui aruncau fulgere: putea să se roage şi să urască în acelaşi timp. Fără îndoială, se va plânge că dhimmiul a comis un sacrilegiu, dar Rob îşi spuse că raportul nu avea să arate că, înainte de a muri, Bilāl zâmbise.

În săptămâna aceea, Wasif veni după el în patru nopţi şi Rob rămase în turnul de sud al haremului până în zori.

Făceau lecţii de limbă.

– Un cocoşel.

Ea râdea:

– Nu, ăsta e lingam. Şi a mea, yoni.

Îi spunea că se potriveau bine.

– Un bărbat e ori ca un iepure, ori ca un taur, ori ca un cal. Tu eşti ca un taur. O femeie e ca o căprioară, ca o iapă sau ca un elefant şi eu sunt ca o căprioară. Asta e bine. Unui iepure i-ar fi greu să bucure un elefant, constata ea cu seriozitate.

Ea îi era profesoară şi el învăţa, de parcă ar fi fost un băiat care nu mai făcuse dragoste până atunci. Ea făcea lucruri pe care le văzuse şi în pozele cărţii cumpărate de pe maidan şi mai făcea şi altele, care nu erau în carte. Îi arătă kshiraniraka, îmbrăţişarea apei cu laptele. Poziţia soţiei lui Indra. Consfătuirea gurilor, auparishtaka.

La început fu intrigat, apoi încântat când ajunseră la Întoarcere, Bătaia la Uşă şi Împreunarea Fierarului. Când ea încercă să-l înveţe să aleagă între exclamaţiile *sut* şi *plat* în loc să mormăie, se necăji:

– Voi nu vă iubiţi niciodată aşa, pur şi simplu? E mai rău decât să învăţ Fiqh-ul.

– După ce înveţi, e mult mai desfătător, spuse ea, ofensată.

Pe el nu-l deranjă reproşul din vocea ei. Şi de asemenea, se hotărî că-i plăceau femeile care aveau păr acolo.

– Bătrânul nu-ţi ajunge?

– Cândva, era prea mult pentru mine. Bărbăţia

lui era renumită. Iubea vinul şi femeile şi când era bine dispus, făcea şarpele. O şerpoaică, spuse ea şi deşi zâmbea, în ochi îi străluciră două lacrimi. Dar nu s-a mai culcat cu mine de doi ani. Când ea s-a îmbolnăvit rău, n-a mai venit.

Despina îi spuse că îi aparţinuse toată viaţa lui Ibn Sina. Era fiica unor sclavi de-ai lui, o indiancă şi un servitor persan de încredere; Mama ei murise când ea avea şase ani. Bătrânul o luase de soţie când murise şi tatăl ei, peste alţi şase ani şi n-o eliberase din sclavie.

Rob îi atinse inelul din nas, simbolul robiei:

– De ce nu te-a dezlegat?

– Ca proprietate şi ca cea de-a doua soţie, sunt apărată de două ori.

– Şi dacă ar veni acum aici? întrebă el gândindu-se că era un singur drum de coborâre, scările.

– Wasif e jos şi l-ar întârzia. Şi apoi, soţul meu stă lângă salteaua Rezei şi o ţine tot timpul de mână.

Rob dădu din cap şi simţi vinovăţia care-i apăsa cugetul fără voia lui. Îi plăcea micuţa femeie cu pielea măslinie, sâni abia înmuguriţi, pântecul durduliu şi gura fierbinte. Îi părea rău de viaţa ei de prizonieră într-o temniţă confortabilă. Ştia că tradiţia islamică o obliga să stea închisă în casă şi în grădină şi n-o învinuia pentru nimic, dar ajunsese să-l iubească pe bătrânul cu nas mare şi minte magnifică.

Se ridică şi începu să se îmbrace:

– O să-ţi fiu prieten.

Femeia nu era proastă şi-l privi cu interes:

– Ai venit aproape în fiecare noapte şi eşti sătul de mine. Dacă-l trimit pe Wasif peste două săptămâni, vei veni din nou.

El o sărută pe nas, deasupra inelului.

Călărind spre casă în lumina lunii pline, se întrebă dacă nu cumva era un prost.

După unsprezece nopţi, Wasif ciocăni la uşă.

Despina avusese dreptate, era o mare tentaţie şi fu gata să dea din cap. Vechiul Rob J. s-ar fi grăbit să continue o poveste pe care ar fi putut-o povesti după aceea la un pahar, între bărbaţi – cum se dusese mereu la tânăra nevastă, în vreme ce soţul în vârstă se afla în aripa cealaltă a casei. Dar acum clătină din cap:

– Spune-i că nu mai pot să vin la ea.

Ochii lui Wasif sclipiră miraţi sub pleoapele grele şi zâmbindu-i dispreţuitor evreului prea sfios, îşi întoarse măgarul şi plecă.

Pioasa Reza muri după trei zile, la cântarea de dimineaţă a muezinului, alegându-şi parcă momentul potrivit cu natura ei cucernică.

La madrassa şi maristan, se vorbea că Ibn Sina îşi spălase soţia cu mâinile lui şi o înmormântase simplu, nelăsând decât câţiva mullahi să intoneze rugăciuni.

Ibn Sina nu veni la şcoală sau la spital. Nimeni nu ştia unde era.

La o săptămână după aceea, Rob îl zări într-o seară pe al-Juzjani, bând pe maidan.

– Stai aici, dhimmi, îi spuse al-Juzjani şi mai ceru vin.

– Ce mai face marele doctor, hakim?

– Crede că eşti deosebit. Un învăţăcel special, spuse al-Juzjani cu resentiment.

Dacă n-ar fi ştiut că el e doar un ucenic, iar al-Juzjani, marele al-Juzjani, Rob ar fi crezut că doctorul e gelos pe el.

– Dacă nu te dovedeşti la înălţime, dhimmi, mie o să-mi dai socoteală, spuse al-Juzjani, fixându-l cu o privire aprinsă şi Rob îşi dădu seama că băuse prea mult.

Tăcură amândoi când li se aduse vinul.

– Când ne-am întâlnit, în Jurjān, aveam şaptesprezece ani. Ibn Sina era numai cu câţiva ani mai mare, dar, Allah! când mă uitam la el, parcă vedeam soarele. Tata a încheiat târgul. Ibn Sina

avea să mă înveţe medicina, iar eu urma să-i fiu om la toate, bău al-Juzjani gânditor. Stăteam cu el. M-a învăţat matematică pe un text numit *Almagest.* Şi mi-a dictat mai multe dintre cărţile lui, chiar şi prima parte din Canonul Medicinei, cincizeci de pagini în fiecare zi slăvită. Când a plecat din Jurjān l-am urmat în mai multe locuri. Emirul din Hamadhān l-a făcut vizir, dar armata s-a răzvrătit şi Ibn Sina a fost aruncat în închisoare. La început au zis că-l omoară, dar apoi, ca un armăsar norocos ce e, a fost eliberat. Când emirul s-a îmbolnăvit şi Ibn Sina l-a făcut bine, i s-a oferit a doua oară rangul de vizir!

Eu am stat cu el când era doctor, prizonier sau vizir. Devenise în aceeaşi măsură prietenul şi stăpânul meu. Acasă la el se adunau elevi în fiecare seară şi eu sau altcineva le citea din Canon. Reza avea grijă să ne ospăteze întotdeauna. După ce terminam, beam mult şi plecam să căutăm femei. Era tovarăşul cel mai bun la muncă, dar şi la chef. Avea o duzină de femeiuşti frumoase – poate că şi la asta se pricepea mai bine decât cei mai mulţi bărbaţi. Reza ştia despre toate, dar îl iubea oricum.

Acum, privi el într-o parte, e moartă şi îngropată. De aceea, el nu vrea să ştie de vechii lui prieteni şi străbate oraşul singur, împărţind daruri săracilor.

– Hakim, spuse Rob blând.

Al-Juzjani tresări.

– Hakim, să te conduc spre casă?

– Străinule, pleacă acum.

Rob dădu din cap, îi mulţumi pentru vin şi îl lăsă singur.

Rob aşteptă o săptămână, pe urmă făcu drumul pe lumină şi descălecă la poartă.

Ibn Sina era singur. Avea ochii împăcaţi. Stătu de vorbă cu Rob cu plăcere.

– Când te-ai căsătorit, erai deja doctor, stăpâne?

– Am devenit hakim la şaisprezece ani. Am fost cununaţi când aveam zece ani, în anul când am învăţat Coranul şi am început să studiez ierburile de leac.

– La vârsta aceasta, eu învăţam să devin un iluzionist şi un bărbier-felcer, spuse Rob; ruşinat.

Îi povesti lui Ibn Sina cum Bărbierul îl luase ucenic după ce rămăsese orfan.

– Care era meşteşugul tatălui tău?

– Tâmplăria.

– Am auzit despre breslele europene. Am auzit, spuse rar Ibn Sina, că în Europa sunt foarte puţini evrei şi ei nu sunt primiţi în bresle.

Ştie, gândi Rob chinuit.

– Câţiva sunt primiţi, bolborosi el.

Ochii lui Ibn Sina îl scrutară cu bunătate. Rob era sigur că fusese descoperit.

– Tânjeşti cu disperare să înveţi ştiinţa şi arta vindecării.

– Da, stăpâne.

Ibn Sina oftă şi se uită în altă parte. Peste puţin timp, Rob se simţi uşurat, căci începură să vorbească de alte lucruri. Ibn Sina îşi aminti clipa când o văzuse întâia dată pe Reza.

– Ea, era din Bukhara, cu patru ani mai mare decât mine. Taţii noştri erau amândoi perceptori de bir şi căsătoria a fost aranjată prieteneşte, cu toate că bunicul ei a obiectat, zicând că tatăl meu e ismailitean şi foloseşte haşiş în timpul sfintei slujbe. Dar am fost cununaţi curând. Mi-a stat alături toată viaţa.

Bătrânul îşi întoarse ochii spre Rob:

– Ai foc în tine. Ce vrei?

– Să fiu un doctor bun.

Ca cei pe care-i faci dumneata, adăugă în gând. Dar Ibn Sina păru că-i înţelege şi vorbele nerostite.

– Deja eşti un vindecător. Cât despre vrednicie… ridică din umeri Ibn Sina, ca să fii doctor bun, trebuie să fii în stare să răspunzi la o ghicitoare foarte grea.

– Care? întrebă Rob, intrigat.

Dar bătrânul zâmbi cu tristeţe.

– Poate că într-o zi ai s-o afli. Şi asta face parte din ghicitoare.

47
Examenul

În după-amiaza examenului lui Karim, Rob îşi îndeplini cu multă energie activităţile obişnuite, încercând să nu se mai gândească la scena care avea să se petreacă în curând în sala de lângă Casa Înţelepciunii.

El şi Mirdin îl transformaseră în iscoadă pe bibliotecarul cel cumsecade, Yussuf-ul-Gamal. Văzându-şi de treburile lui, Yussuf îi putea vedea pe examinatori. Mirdin îi împărtăşea lui Rob noutăţile aflate:

– La filosofie e Sayyid Sa'di, îi spuse Yussuf lui Mirdin, înainte de a se grăbi să reintre în sală.

Nu era rău; filosoful era capricios, dar nu avea să împingă lucrurile până la a-l respinge pe candidat. Celelalte veşti erau grozav de tulburătoare.

La drept era Nadir Bukh, juristul cu barba pătrată care-l picase pe Karim la primul examen! Mullahul Abul Bakr avea să pună întrebări de religie şi la medicină examina chiar marele doctor în persoană.

Rob sperase să-l vadă pe Jalal la chirurgie, dar îl văzu pe acesta la treburile lui din spital, pe lângă pacienţi; şi Mirdin veni să-i şoptească grăbit că ultimul membru al comisiei era Ibn al-Natheli, pe care nimeni nu-l cunoştea prea bine.

Rob se strădui să se concentreze, ajutându-l pe Jalal să blocheze un umăr dislocat, cu un sistem de tracţiune de concepţie proprie. Pacientul, paznic de-al palatului azvârlit de pe cal la jocul „loveşte mingea", fu priponit cu frânghii ca o sălbăticiune, cu ochii injectaţi de durere.

– Acum o să huzureşti câteva săptămâni, în timp ce alţi soldaţi o să se chinuie cu slujba, îi spuse Jalal vesel.

Apoi îi indică lui Rob că pacientul avea nevoie de un regim acid şi de leacuri astringente, ca să fie siguri că nu avea să se inflameze sau să facă un hematom. Ultima sarcină a lui Rob fu să-i lege umărul, nici prea strâns, nici prea larg, cu fâşii de pânză. După ce termină, se duse la Casa Înţelepciunii şi se aşeză să-l citească pe Celsus, încercând să asculte ce se vorbea în sala de examen şi percepând numai sunete ininteligibile. Până la urmă renunţă şi se duse să aştepte pe treptele şcolii, unde curând i se alătură şi Mirdin.

– Sunt tot înăuntru.

– Sper să nu se lungească, spuse Mirdin. Karim nu e genul care să reziste la o examinare prea lungă.

– Nu sunt sigur că rezistă la niciun fel de examinare. Azi-dimineaţă a bolit o oră.

Stătură alături pe trepte şi vorbiră despre câţiva pacienţi, apoi tăcură, Mirdin oftând, iar Rob mohorât. După un timp nesfârşit de lung, Rob se ridică:

– Uite-l, spuse el.

Karim îşi croia drum spre ei, printre grupurile de studenţi.

– Îţi dai seama după faţă? întrebă Mirdin.

Rob nu-şi dădea seama, dar Karim le strigă de departe:

– De acum, să-mi ziceţi hakim, învăţăceilor!

Săriră de pe scări şi toţi trei se îmbrăţişară, ţopăind şi făcând atâta zarvă, încât hagi Davout Hosein, în trecere, se făcu palid de indignare la vederea spectacolului oferit de nişte studenţi din academia lui.

Restul acelei zile aveau să şi-l amintească toată viaţa.

– Haideţi la mine, să bem ceva, spuse Mirdin.

Era prima oară când îi chema la el acasă. Stătea

în două camere închiriate într-o clădire a sinagogii Sionului, la capătul opus al Yehuddiyyehului faţă de Rob.

Familia lui fu o surpriză plăcută. O soţie timidă, Fara: scundă, smeadă, cu privirea credincioasă şi şolduri pline. Doi fii cu feţe rotunde, Dawwid şi Issachar, care se agăţau de fusta mamei lor. Fara le servi prăjituri şi vin, era evident că se pregătise pentru sărbătorire. După câteva toasturi, prietenii se duseră la un croitor, care luă măsurile hakimului, pentru a-i face caftanul negru de doctor.

– Asta-i o noapte pentru maidane! declară Rob şi, la asfinţitul soarelui, stăteau la o masă din piaţă, ospătându-se şi cerând vin cu aromă de mosc, deşi Karim nu mai avea nevoie de băutură, căci era ameţit de bucurie.

Discutară toate întrebările de la examen şi toate răspunsurile.

– Ibn Sina mă tot întreba din medicină. Ce semne dă la iveală sudoarea, candidatule?… Şi care sunt semnele folosite pentru a numi boala? Vrei să discuţi igiena potrivită pentru o călătorie pe uscat şi pentru o călătorie pe mare? Parcă ar fi ştiut că mă pricep numai la medicină, iar celelalte le ştiu mai puţin.

Sayyid Sa’di m-a pus să discut conceptul lui Platon că toţi oamenii doresc fericirea şi am fost recunoscător, Mirdin, că-l învăţasem atât de bine. L-am răspuns pe larg, cu multe referinţe la spusele profetului, că fericirea e răsplata lui Allah pentru ascultare şi rugăciune. Şi am trecut de primejdie.

– Dar Nadir Bukh? întrebă Rob.

Karim se scutură:

– Avocatul m-a pus să spun pedepsirea criminalilor, după Fiqh. Nu puteam să gândesc. Aşa că am spus că toate pedepsele se bazează pe scrierile lui Mahomed (fie el binecuvântat!), care spune că, dacă în lume depindem şi de cei apropiaţi nouă, prima noastră legătură este cu

Allah, acum şi întotdeauna. Timpul desparte binele de rău. Orice ins care se rătăceşte va fi pedepsit şi oricine ascultă va fi în armonie cu voinţa universală a Domnului, pe care se bazează Fiqh-ul. Ne închinăm sufletele lui Allah, care-i pedepseşte pe toţi păcătoşii.

– Asta ce înseamnă? întrebă Rob, aiurit.

– Acum nu ştiu şi nici atunci nu ştiam. L-am văzut pe Nadir Bukh rumegând răspunsul. Tocmai voia să deschidă gura să mai ceară explicaţii sau să mă mai întrebe şi atunci aş fi fost pierdut, dar Ibn Sina m-a pus să-i răspund despre umoarea sângelui şi i-am răspuns cu cuvintele lui din cele două cărţi scrise despre subiect şi examenul s-a terminat!

Aclamară şi râseră, apoi băură în neştire. Când nu mai putură să bea, se împleticiră până la marginea maidanului şi opriră trăsura cu un crin pe uşă. Rob se aşeză cu femeia pe capră. Mirdin se aşeză cu capul în poala lui Karim şi cântară încetişor, pe drumul către casă.

Când îi cărară soţul până la uşă, ochii Farei se umplură de îngrijorare:

– E bolnav?

– E beat. Ca şi noi, îi explică Rob şi se întoarse la trăsură.

Merseră în căsuţa lui din Yehuddiyyeh şi el şi Karim adormiră imediat pe podea, îmbrăcaţi.

Noaptea, îl trezi un smiorcăit liniştit şi-şi dădu seama că prietenul lui plângea.

În zori se trezi din nou, când vizitatorul lui se sculă. N-ar fi trebuit să beau, se gândi Rob posac.

– Iartă-mă că te deranjez, trebuie să alerg.

– Să alergi? După noaptea asta?

– Să mă pregătesc pentru *chatir.*

– Ce e asta, chatir?

– O întrecere de alergare.

Karim ieşi din casă şi se auzi lipăitul tălpilor lui, din ce în ce mai îndepărtat.

Rob zăcea pe podea, ascultând cum javrele de la porţi ieşiseră să-l latre pe cel mai proaspăt

doctor din lume, care zbura ca un djinn de-a lungul străduţelor din Yehuddiyyeh.

48
O călătorie la țară

– Chatirul e cursa noastră naţională de alergare, un eveniment anual vechi de când e Persia, îi spuse Karim lui Rob. Se ţine la sfârşitul Ramadanului, luna de post. La început – atât de demult încât numele primului rege care a privit cursa se pierde în ceaţa vremurilor – concursul se făcea pentru a alege un chatir pentru şah, adică cea mai bună ştafetă, dar, cu timpul, a devenit un spectacol la care participă cei mai buni alergători din Persia.

Cursa începea de la porţile Casei Paradisului şi cotea pe străzile Ispahanului de-a lungul a zece mile romane şi jumătate, sfârşindu-se în curtea palatului. La punctele fixate erau atârnate tolbe cu douăsprezece săgeţi, toate pentru un anumit alergător. De câte ori un concurent ajungea la punctul lui, lua o săgeată din tolbă şi şi-o punea în spate, apoi îşi relua cursa. În mod tradiţional, concursul începea odată cu prima cântare a muezinului. Era un test de rezistenţă zdrobitor. Dacă ziua era fierbinte, ultimul alergător rămas în cursă era declarat câştigător. Pe vreme răcoroasă, existaseră atleţi care alergaseră toate cele douăsprezece tururi, însumând 126 mile romane şi, de obicei, luau ultima săgeată la vremea rugăciunii de seară. Deşi se zvonea că pe vremuri se alergase mai repede, cei mai mulţi concurenţi reuşeau să parcurgă tot traseul într-o perioadă de paisprezece ore.

– Nimeni nu-şi aminteşte ca vreun alergător să fi terminat în mai puţin de treisprezece ore, spuse Karim. Alā Şah a anunţat că omul care va termina în douăsprezece ore sau mai puţin va fi răsplătit cu

un calaat minunat. În plus, va câştiga cinci sute de galbeni şi o leafă de campion al chatirului, care i-ar rotunji o avere frumoasă.

– De aceea te străduieşti atât de mult şi alergi în fiecare zi? Crezi că poţi câştiga cursa?

Karim surâse şi ridică din umeri:

– Orice alergător visează să câştige chatirul. Bineînţeles că mi-ar plăcea să câştig cursa şi un calaat. Numai un singur lucru e mai bun decât să fii doctor – să fii doctor bogat!

Aerul se îmblânzise, nu era nici cald, nici rece şi parcă-i mângâia pielea când Rob ieşea din casă. Lumea întreagă părea că întinerise şi Râul Vieţii vuia, ducând la vale sloiuri de gheaţă. La Londra era un aprilie ceţos, dar la Ispahan era luna Shaban, mai caldă şi mai plăcută decât mai-ul englezesc. Caişii neglijaţi din curte se acoperiseră cu izbucniri albe de flori şi, într-o dimineaţă, Khuff trecu şi-l luă pe Rob cu el, spunându-i că Alā Şah dorea să-i ţină tovărăşie la călărit.

Lui Rob nu-i plăcea să rămână prea mult timp aproape de monarh şi era surprins că şahul îşi amintise de sfatul lui de a ieşi să călărească.

I se spuse să aştepte lângă grajdurile Casei Paradisului; după un timp destul de îndelungat, Alā veni, însoţit de un asemenea alai, încât lui Rob i se păru că visează.

– Dhimmi.

– Majestate.

Alā Şah îi scurtă nerăbdător plecăciunea şi în curând erau în şa.

Călăriră pe dealuri, şahul pe un armăsar arab alb ca neaua, ce părea că zboară, iar Rob rămânând cu un pas în spatele lui. Curând, şahul îi făcu semn să vină lângă el.

– Eşti un doctor excelent, Jesse, fiindcă m-ai îndemnat să călăresc. Mă înecam în rahatul de la curte. Nu e plăcut să fii departe de ceilalţi oameni?

– Ba da, majestate.

Peste câteva clipe, Rob aruncă o privire înapoi. La mare depărtare, se vedeau „ceilalţi oameni”: Khuff şi soldaţii lui, supraveghindu-şi monarhul, călăreţi cu poveri şi animale de rezervă, căruţe ale căror roţi se hurducau pe pământul bolovănos.

– Doreşti să călăreşti un animal mai bun?

Rob zâmbi:

– Majestatea voastră şi-ar risipi dărnicia. Calul acesta e numai bun pentru priceperea mea.

De fapt, se ataşase de cârlanul maroniu.

Alā pufni:

– E clar că nu eşti persan, fiindcă niciun persan n-ar pierde ocazia de a căpăta un cal mai bun. Călăria e totul în Persia şi copiii coboară din leagăn direct în şa.

Îşi înfipse entuziasmat călcâiele în coastele armăsarului. Acesta ţâşni pe lângă un trunchi uscat şi şahul îşi întoarse arcul spre el, hohotind de râs când săgeata mlădioasă nu-şi atinse ţinta.

– Cunoşti povestea acestui mod de a trage cu arcul?

– Nu, sire. Am văzut călăreţi făcând la fel la serbare.

– Da, unii se pricep foarte bine la asta. Se numeşte lovitura partă. Acum unsprezece veacuri, parţii erau un neam de pe pământul nostru. Trăiau în răsărit, în munţi şi în grozavul deşert Dasht-i-Kavir.

– Cunosc Dasht-i-Kavir-ul. Am trecut prin el ca să ajung la Măria Ta.

– Atunci cunoşti şi soiul de oameni care ar putea trăi acolo, spuse Alā, strunindu-şi tare calul, pentru ca Rob să poată ţine pasul cu el. A fost o luptă pentru Roma. Unul din comandanţi era vârstnicul Crassus, guvernatorul Siriei. Avea nevoie de o cucerire militară ca să-şi ajungă rivalii, Caesar şi Pompei şi s-a hotărât să-i atace pe parţi.

Armata partă, de patru ori mai puţin numeroasă decât legiunile temute ale lui Crassus, era condusă de un general pe nume Suren. Era alcătuită din

călăreţi arcaşi, pe armăsari iuţi şi din câţiva catafracţi, lăncieri înzăuaţi.

Legiunile lui Crassus au pornit către Suren, care s-a retras în Dasht-i-Kavir. Decât să se întoarcă spre Armenia, Crassus s-a avântat în deşert. Şi s-a întâmplat o minune.

Catafracţii i-au atacat pe romani, înainte ca ei să se poată apăra în careu. După primul asalt, lăncierii s-au retras şi au atacat arcaşii. Aveau arcuri persane, ca al meu, lungi şi mai puternice decât ale romanilor. Săgeţile lor au străpuns scuturile romane, platoşele şi piepturile legionarilor şi parţii au continuat să tragă la fel de bine şi peste umăr, din goana calului.

– Lovitura partă, spuse Rob.

– Lovitura partă. La început, romanii nu s-au descurajat, aşteptând ca duşmanii să rămână fără săgeţi. Dar Suren a adus cămile cu tolbe pline şi romanii n-au mai putut să ducă lupta corp la corp, cu care erau obişnuiţi. Crassus şi-a trimis fiul să atragă o parte din duşmani şi capul tânărului i-a fost întors în vârful unei lănci parte. Romanii, cea mai puternică armată din lume, au fugit la adăpostul nopţii! Au scăpat zece mii, conduşi de Cassius, viitorul ucigaş al lui Caesar. Zece mii au căzut prinşi. Şi douăzeci de mii, printre care şi Crassus, au pornit în luptă. Pierderile parţilor au fost neînsemnate şi, de atunci, orice şcolar persan învaţă lovitura partă.

Alā dădu pinteni armăsarului şi încercă din nou, strigând entuziasmat când săgeata se înfipse vibrând în trunchiul unui copac. Apoi îşi înălţă arcul în aer, semnalul cuvenit pentru ca alaiul să se apropie.

Peste un covor gros, soldaţii înălţară cortul şahului. Apoi se aduse mâncarea, în muzică de timpane.

Alā se aşeză şi-i făcu semn lui Rob să stea lângă el. Li se servi piept de vânat condimentat, pilaf picant, pâine, pepeni păstraţi probabil la rece

toată iarna şi trei feluri de vin. Rob mâncă totul cu poftă, în timp ce Alā gustă, puţin, dar bău vârtos, din toate soiurile de vin.

La ordinul lui, se aduse un joc de şah. De data aceasta, Rob nu mai greşi mutările, dar şahului nu-i fu deloc greu să-l bată de trei ori la rând, în ciuda faptului că înghiţea cantităţi mari de vin.

– Qandrasseh va întări legea împotriva vinului, spuse Alā.

Rob nu ştiu ce să răspundă.

– Hai să-ţi spun despre Qandrasseh, dhimmi. Qandrasseh crede – greşit! – că tronul există pe lume pentru a-i pedepsi pe cei care încalcă litera Coranului. Tronul există pentru a spori ţara şi a o face puternică, nu ca să ţină seama de micile păcate ale sătenilor. Dar imamul se crede mâna dreaptă a lui Allah. Nu-i ajunge că s-a ridicat de la un mic preot de moschee de la ţară până la rangul de mare vizir al şahului Persiei. E rudă îndepărtată cu familia Abbasizilor, în sânge îi curge sângele califilor din Bagdad. I-ar plăcea să domnească într-o zi la Ispahan şi să-i trăsnească pe toţi necredincioşii, de pe tronul meu.

Rob n-ar mai fi putut răspunde nici dacă ar fi ştiut ce, pentru că era încremenit de groază. Limba dezlegată de vin a şahului îl punea în primejdie, căci, dacă Alā, când se trezea, avea să-şi regrete cuvintele, martorul lor avea să fie înlăturat fără nicio greutate.

Dar Alā nu părea prea ameţit. Li se aduse o nouă carafă astupată, pe care i-o dădu lui Rob, chemându-l să încalece din nou. Nu făcură nicio încercare de a vâna, ci călăriră pur şi simplu în aerul blând, obosind şi încălzindu-se într-un mod plăcut. Dealurile sclipeau de flori, clopoţei roşii, galbeni şi albi pe tulpini groase. Nu văzuse asemenea plante în Anglia. Alā nu ştia numele lor, dar îi spuse că nu ieşeau din seminţe, ci din nişte bulbi ca cepele.

– Te duc într-un loc pe care nu trebuie să-l mai

arăţi nimănui, spuse Alā şi-l conduse printre tufişuri până la gura unei peşteri.

Înăuntru se simţea miros de ouă clocite, care părea că vine dintr-un mic lac cu apă cafenie, înconjurat de pietre cu muşchi roşiatic crescut pe ele. Alā începuse deja să se dezbrace.

– Hai, nu mai sta. Scoate-ţi hainele, dhimmi prost ce eşti!

Rob se dezbrăcă nervos, întrebându-se dacă nu cumva Şahul era amator de bărbaţi. Dar Alā era deja în apă măsurându-l fără ruşine, dar fără perversitate.

– Adu vinul. Nu-ţi atârnă cine ştie ce, europeanule.

Îşi dădu seama că n-ar fi fost politic să observe că organul lui era mai mare decât al regelui. Dar şahul simţi rezerva lui şi-i zâmbi larg:

– Eu n-am nevoie să fiu făcut ca un cal, pentru că pot avea orice femeie. Nu iau niciodată de două ori aceeaşi femeie, ştiai? De aceea, gazdele nu-mi organizează o serbare decât dacă au neveste noi.

Rob se scufundă cu grijă în apa fierbinte, cu miros mineral şi Alā desfăcu vinul şi bău, apoi se lăsă pe spate şi închise ochii. Obrajii şi fruntea i se umplură de broboane de sudoare şi curând faţa îi era udă de parcă şi-ar fi scos-o din apă. Rob îl studie, întrebându-se cum era să fii în fruntea lumii.

– Când ţi-ai pierdut virginitatea? îl întrebă Alā fără să deschidă ochii.

Rob îi vorbi despre văduva care-l luase în patul ei.

– Şi eu tot la unsprezece ani. Tata i-a poruncit sorei lui să înceapă să vină în patul meu, aşa cum e obiceiul pentru tinerii prinţi. Mătuşa mea mă învăţa cu blândeţe, ca o mamă. Ani de zile, am crezut că după fiecare împreunare urmează o ceaşcă de lapte şi o prăjitură.

Se scăldau în tăcere; apoi Alā vorbi din nou:

– Voi fi regele regilor, europeanule.

– Sunteţi regele regilor.

– Aşa mi se spune.

Deschise ochii şi-l privi pe Rob fără să clipească:

– Xerxes, Alexandru, Cyrus, Darius. Toţi mari, şi, chiar dacă n-au fost toţi persani din naştere, au murit ca regi ai Persiei. Regi măreţi ai unor imperii măreţe.

Acum, nu mai suntem imperiu. Eu sunt regele la Ispahan. În apus, Toghrul-beg stăpâneşte numeroasele triburi nomade de turci seliuci. La răsărit, Mahmud domneşte peste munţii Ghaznei. Dincolo de Ghazna, două duzini de rajahi slabi stăpânesc în India, ameninţători doar unii pentru alţii. Singurii care contează sunt Mahmud, Toghrul-beg şi eu. Când ies în oraş, şaunii şi beglerbegii oraşelor se grăbesc să-mi iasă înainte cu birul şi cu măguliri. Dar aceiaşi şauni şi beglerbegi s-ar purta la fel cu Mahmud şi cu Toghrul-beg, dacă ei ar înainta spre zidurile lor în fruntea unei armate.

Pe vremuri, a mai fost un timp ca acesta, când regi mici se luptau între ei ca să-şi alcătuiască un imperiu. Până la urmă, doi dintre ei îşi împărţiră puterea. Ardashir şi Ardewan se luptară singuri, iar armatele lor îi priveau. Doi cavaleri înzăuaţi, dându-şi târcoale în deşert. Ardewan muşcă nisipul, iar Ardashir fu primul rege cu titlul de Şahinşah. Nu ţi-ar plăcea să fii un astfel de rege al regilor?

Rob clătină din cap:

– Eu nu vreau decât să fiu doctor.

Pe chipul şahului se citi nedumerirea:

– Asta e ceva nou. Toată viaţa cei din jurul meu n-au pierdut nicio ocazie ca să mă linguşească. Totuşi, tu n-ai schimba locul cu mine. Am făcut cercetări. Se spune că eşti un student remarcabil. Că se aşteaptă lucruri mari de la tine, când vei deveni hakim. Voi avea nevoie de oameni care pot face lucruri mari, dar nu mă pupă în fund.

Voi folosi puterea tronului ca să-l dau jos pe Qandrasseh. Şahul a trebuit să lupte întotdeauna ca să păstreze Persia. Îmi voi folosi armatele şi spada împotriva altor regi. Înainte de a-mi trece vremea, Persia va fi din nou un imperiu, iar eu şahinşah.

Mâna lui cuprinse încheietura lui Rob:

– Vei fi prietenul meu, Jesse ben Benjamin?

Rob ştia că fusese ademenit şi încolţit de un vânător iscusit. Alā Şah îşi recruta oameni de încredere pentru scopurile sale. O făcea la rece, cu paşi gândiţi dinainte; fără îndoială, acest monarh reprezenta mai mult decât un domnitor beţiv.

N-ar fi vrut să intre în politică şi-i păru rău că ieşise să călărească în ziua aceea. Dar era prea târziu şi Rob îşi cunoştea datoriile. Luă şi el încheietura şahului.

– Aveţi supunerea mea, majestate.

Alā dădu din cap. Se lăsă din nou pe spate în apa caldă şi se scărpină pe piept:

– Aşa. Şi-ţi place locul meu de aici?

– E sulfuros ca o burtă cu gaze, Sire.

Alā nu era omul care să pufnească în râs. Îşi deschise alene ochii şi zâmbi. După un timp, vorbi din nou:

– Dacă-ţi place, poţi să vii cu o femeie aici dhimmi.

– Nu-mi place, spuse Mirdin, când află că Rob călărise cu Alā. E imprevizibil şi periculos.

– E o mare ocazie pentru tine, spuse Karim.

– Ocazie pe care n-o doresc.

Spre uşurarea lui, zilele trecură şi şahul nu-l mai chemă la curte. Simţea nevoia unor prieteni de seama lui şi-şi petrecea mult din timpul liber cu Mirdin şi Karim.

Karim intrase în viaţa de doctor tânăr, lucrând, ca şi înainte, la maristan, doar că acum al-Juzjani îi dădea o mică sumă de bani pentru îngrijirea pacienţilor. Având timp şi bani mai mulţi, se ducea pe maidane şi la bordeluri.

– Hai cu mine, îl îmbie el pe Rob. Te duc la o curvă cu părul negru ca pana corbului şi moale ca mătasea.

Rob zâmbi şi clătină din cap.

– Ce fel de femeie vrei?

– Una cu părul roşu ca focul.

Karim rânji:

– Astea nu vin prin părţile noastre.

– Aveţi nevoie de neveste, le spunea Mirdin placid, dar ei nu-l ascultau.

Rob îşi cheltuia energia studiind. Karim devenise de pomină în spital cu incursiunile lui amoroase. Cunoscându-i povestea, Rob ştia că dincolo de chipul frumos şi trupul de atlet, prietenul lui era un băieţel singuratic, încercând să-şi uite amintirile teribile în braţele femeilor.

Karim fugea şi mai mult decât înainte, dimineaţa şi seara. Se antrena continuu, nu numai prin alergare. Îi învăţă pe Rob şi pe Mirdin să folosească spada persană arcuită şi o suliţă mai grea decât cele cu care era Rob obişnuit, pentru a cărei stăpânire aveau nevoie de încheieturi suple şi puternice. Karim îi punea să exerseze cu câte o piatră grea în fiecare mână, şi să întoarcă mâna în jos şi în sus, ca să-şi modeleze încheieturile.

Mirdin nu era un sportiv şi nu putea deveni un luptător. Dar îşi accepta cu veselie lipsa de îndemânare şi avea un intelect atât de capabil, încât nu mai conta că era stângaci când ţinea o sabie în mână.

După căderea serii, Karim dispărea – nu mai mergea la bordeluri şi-i mărturisi lui Rob că era îndrăgostit de o femeie măritată. În schimb, Rob era invitat tot mai des la masă în casa lui Mirdin de lângă sinagoga Sionului.

Văzând pe un dulap de-al lui Mirdin o tablă cu pătrate, fu uimit:

– Ăsta e jocul şahului?

– Da. Îl ştii? În familia mea s-a jucat dintotdeauna.

Piesele lui Mirdin erau din lemn, dar jocul era identic cu cel al lui Alā, cu excepţia faptului că Mirdin, în loc să alerge după o victorie rapidă şi uşoară, era dornic să-i dea lecţii. Nu trecu mult timp şi Rob, sub îndrumarea lui, începu să înţeleagă frumuseţea mutărilor.

Casnicul Mirdin îl primea într-o atmosferă paşnică. Într-o seară caldă, după ce mâncaseră din pilaful cu legume gătit de Fara, îl însoţi pe Mirdin să-i ureze noapte bună lui Issachar, băiatul de şase ani.

– Abba, tatăl nostru din ceruri mă vede?

– Da, Issachar. Te vede întotdeauna.

– Eu de ce nu pot să-L văd?

– E nevăzut.

Băiatul avea obrajii dolofani şi ochi căprui, serioşi. Deja avea dinţii şi osul maxilar prea mare şi avea să aibă lipsa de distincţie a tatălui, dar şi bunătatea lui.

– Dacă e invizibil, de unde ştie El cum arată?

Rob surâse. Din gura copiilor şi a sugarilor, gândi el. Răspunde-i la asta, Mirdin, învăţat în ale legilor, maestru al jocului de şah, filosof şi vindecător…

Dar Mirdin era pregătit:

– În Tora stă scris că El l-a făcut pe om după chipul şi asemănarea lui şi de aceea, El îţi aruncă ţie o privire, fiule, şi se vede pe Sine. Noapte bună, Issachar, îşi sărută el copilul.

– Noapte bună, Abba. Noapte bună, Jesse.

– Somn uşor, Issachar, spuse Rob şi, sărutând băiatul, ieşi cu prietenul lui din dormitor.

49
Cinci zile la apus

La Ispahan sosi o caravană din Anatolia şi un tânăr conducător de cămile veni la maristan cu un coş de smochine uscate, pentru evreul Jesse. Îl chema Sadi şi era fiul cel mare al lui Dehbid Hafiz, kelonterul din Shīrāz, iar smochinele erau un semn de dragoste şi recunoştinţă pentru luptătorii împotriva ciumei.

Sadi şi Rob se aşezară la ceai, gustând din smochinele delicioase, cu stropi de zahăr în miezul cărnos. Sadi le cumpărase în Midyat, de la un caravanagiu care le adusese tocmai de la Izmir, traversând toată Turcia. Acum, Sadi se întorcea la Shīrāz şi era mândru de călătoria aventuroasă pe care o făcuse. Vindecătorul dhimmi îl rugă să-i ducă şi el tatălui lui, Dehbid Hafiz, un dar de la Ispahan, nişte vinuri rare. Apoi Rob îl întrebă pe tânăr despre drum, căci caravanele erau printre puţinele surse de ştiri din oraş.

Când caravana plecase din Shīrāz, nu mai existau semne de ciumă. Fuseseră văzute trupe seliuce în munţi, dar nu erau numeroase şi (lăudat fie Allah!) nu atacaseră caravana. Oamenii din Ghazna sufereau de o mâncărime ciudată şi conducătorul caravanei nu-i lăsase să poposească acolo, pentru ca nu cumva să se molipsească de la localnici. La Hamadhān nu era ciumă, dar un străin creştin adusese cu el o febră europeană şi mullahii interziseseră credincioşilor să se apropie de diavolii ghiauri.

– Care sunt semnele bolii?

Sadi ibn Dehbid nu ştiu ce să-i răspundă, pentru că nu era doctor şi nu-şi bătea capul cu astfel de

lucruri. Ştia numai că nimeni în afară de fiica omului creştin nu se apropia de el.

– Creştinul are o fiică?

Sadi nu-i putea descrie pe creştin sau pe fiica lui, dar spuse că Boudi, neguţătorul de cămile care venise cu aceeaşi caravană, îi văzuse pe amândoi.

Îl căutară împreună pe neguţător, un om cu ochi vicleni, care scuipa printre dinţii înnegriţi de betel.

Boudi spunea că nu şi-i mai amintea pe creştini, dar o monedă îi împrospătă memoria într-atât, încât putu să precizeze că-i văzuse la distanţă de o jumătate de zi de oraşul Datur, aflat la cinci zile de mers spre apus. Tatăl era de vârstă mijlocie, cu plete cenuşii şi fără barbă. Purta nişte haine străine, negre ca roba mullahilor. Femeia era tânără, înaltă şi avea un păr ciudat, puţin mai deschis la culoare decât henna.

Rob îl privi aiurit:

– Cât de bolnav părea europeanul?

Boudi zâmbi îndatoritor:

– Nu ştiu, stăpâne. Bolnav.

– Aveau servitori?

– N-am văzut niciunul.

Probabil că slugile tocmite fugiseră, îşi spuse Rob.

– Păreau să aibă de mâncare?

– Le-am dat eu un coş cu grăunţe şi trei pâini, stăpâne.

Rob îl privi înfricoşător:

– De ce le-ai dat mâncare?

Neguţătorul de cămile ridică din umeri. Se aplecă şi trase dintr-un sac un pumnal, ţinându-l de teacă. În orice piaţă din Persia se găseau cuţite mai frumoase decât acela, dar, ultima oară când îl văzuse, pumnalul atârna la cingătoarea lui James Geikie Cullen.

Ştia că dacă li s-ar fi destăinuit lui Mirdin şi Karim, ar fi vrut să meargă cu el, iar el voia să se ducă singur. Le lăsă vorbă la Yussuf-ul-Gamal:

– Spune-le că a trebuit să plec pentru o chestiune personală şi o să le explic la întoarcere, îi spuse el bibliotecarului.

Dintre ceilalţi, îi spuse numai lui Jalal.

– Pleci? Dar de ce?

– E important. E vorba de o femeie…

– Bineînţeles, bombăni Jalal.

Ortopedul fu morocănos până când descoperi că erau destui ucenici care să-l asiste la spital. Atunci încuviinţă cererea lui Rob.

Plecă în dimineaţa următoare. Era o călătorie lungă şi graba nu-i era de folos, totuşi, îşi îndemna mereu calul, căci în faţa ochilor îi stăruia imaginea femeii singure printre străini, cu un tată bolnav.

Venise vara şi torentele secaseră sub razele fierbinţi ale soarelui. Şaua i se impregnase de praful sărat al Persiei. Îl mânca şi-l bea, depus la suprafaţa burdufului cu apă. Vedea pretutindeni florile sălbatice ofilite, dar zări şi oameni lucrând pământul şi încercând să capteze umezeala rămasă pentru viile şi grădinile lor, aşa cum făceau de milenii.

Era mohorât şi nimeni nu se apropie de el. În amurgul celei de-a patra zile, trecu de oraşul Datur. Aşteptă să treacă noaptea şi în zori încălecă din nou. În satul Gusheh, un negustor încercă în dinţi moneda oferită de el, apoi îi spuse că toată lumea ştia de creştini. Erau într-o casă dincolo de wadiul lui Ahmad, la o distanţă mică spre vest.

Wadiul fugi de el, dar dădu peste doi păstori de capre, un bătrân şi un băiat. Când întrebă de creştini bătrânul scuipă.

Rob trase sabia. Aproape că uitase partea urâtă din sufletul lui. Bătrânul o simţi acum şi cu ochii la sabie, arătă o direcţie cu braţul.

Rob porni şi-l auzi pe băiat trăgând cu praştia după el, când se mai depărtase. Piatra se ciocni de stânca din spatele lui.

Ajunse la wadi. Albia râului era aproape secată, dar pe porţiunile încă umede, creşteau plante.

Urmă malul până la o casă din lut şi piatră. Ea fierbea ceva afară şi, când îl văzu, o zbughi în casă ca o sălbăticiune. Când descălecă, ea trăsese deja un zăvor greu în partea cealaltă a uşii.

– Mary?

– Tu eşti?

– Da.

Urmă liniştea, apoi un zgomot de bolovan dat la o parte. Uşa se crăpă, apoi se deschise.

El îşi dădu seama că ea nu-l văzuse niciodată cu barbă şi cu veşminte persane, îi cunoştea doar pălăria evreiască.

Ţinea în mână sabia tatălui ei. Pe faţă i se citea tot chinul, era trasă, cu ochii mari, pomeţii proeminenţi şi nasul subţiat. Avea băşici pe buze şi el îşi aminti că-i apăreau când era epuizată. Obrajii îi erau mânjiţi de funingine, cu două dâre albe, de la lacrimi. Dar clipi şi el o recunoscu, era la fel de vibrantă.

– Te rog, îl ajuţi? spuse ea, dându-i voie să intre în casă.

Când îl văzu pe James Cullen, i se strânse inima. Nu era nevoie să-i ia mâinile ca să ştie că e pe moarte. Probabil că ştia şi ea, dar se uita la el de parcă ar fi putut să-l vindece pe tatăl ei doar cu o atingere. În casă era un miros greu.

– A vomitat?

Ea începu să-i descrie boala cu o voce obosită. Febra începuse de câteva săptămâni, însoţind o durere teribilă în partea dreaptă a abdomenului. Mary îl îngrijise cu devotament. Spre uşurarea ei, febra începuse după un timp să scadă şi bolnavul părea să-şi revină. După câteva săptămâni, era aproape refăcut, când simptomele reapăruseră cu mai multă violenţă.

Cullen era palid şi tras la faţă, cu ochii opaci. Pulsul îi era abia perceptibil. Era sfâşiat alternativ de febră şi frisoane, avea diaree şi vomita.

– Servitorii au crezut că e ciumă şi au fugit.

– Nu, nu e ciumă.

Voma nu era neagră şi nu avea umflături. Slabă consolare. În partea dreaptă, abdomenul îi era tare ca scândura. Când Rob îl atinse, Cullen – deşi părea scufundat în comă – răcni.

Rob ştia ce are. Ultima oară când văzuse acest lucru, jonglase şi cântase pentru ca un băieţel să nu-şi dea seama că moare.

– E o boală de maţe. I se mai spune durerea laterală. De acolo porneşte o otravă care se răspândeşte în corp.

– De ce a făcut-o?

– Poate că s-a răsucit sau s-a blocat ceva, ridică el din umeri.

Amândoi simţiră disperarea din ignoranţa lui. Se strădui din răsputeri, încercând să-l ajute pe James Cullen. Îi dădu lapte cu ceai de muşeţel, doze de rubarbă şi săruri. Îi puse comprese fierbinţi pe abdomen, dar ştia deja că nu avea rost.

Se aşeză lângă patul scoţianului. Ar fi vrut s-o trimită pe Mary în camera cealaltă, să se odihnească, dar ea ştia că sfârşitul era aproape şi-i spuse că se va odihni după aceea.

În puterea nopţii, Cullen tresări uşor.

– E totul bine, tată, şopti Mary, mângâindu-i mâinile şi bolnavul se stinse uşor, atât de neobservat, încât un timp, nici el, nici fata nu-şi dădură seama că tatăl ei nu mai era.

Avea o barbă ţepoasă, care trebuia rasă. Rob îl pieptănă şi-l ţinu în braţe cât îl spălă ea, cu ochii uscaţi.

– Mă bucur să fac asta. La mama, nu mi s-a dat voie să ajut, spuse ea.

Pe coapsa dreaptă, Cullen avea o cicatrice lungă.

– A căpătat-o când vâna un bour. Eu aveam unsprezece ani. A trebuit să stea în casă toată iarna.

După ce-l pregătiră pentru îngropăciune, Rob aduse apă şi-o încălzi. În timp ce ea se spăla, el săpă cu mare greutate în pământul pietros. Folosi

sabia lui Cullen, o creangă ascuţită şi scoase pământul din groapă cu mâinile. Apoi făcu o cruce din două crengi legate cu centura mortului.

Ea-şi puse rochia neagră în care o văzuse prima oară. El îl luă pe Cullen într-un giulgiu făcut dintr-una din păturile lor scoţiene, atât de frumoasă, încât îi părea rău s-o lase în groapă.

El nu avea încredere în latina lui, aşa că nu se încumetă să rostească slujba de îngropăciune. Dar îi veni în minte un psalm cântat de Mama:

„Domnul e păstorul meu; altul nu vreau.
El mă duce pe verzile pajişti, lângă apele line.
El îmi împacă sufletul; El îmi îndreaptă paşii, în numele Lui.
O, deşi umblu prin valea umbrelor morţii,
nu mă tem de rău, căci Tu eşti cu mine;
crucea Ta îmi dă mângâiere.
Tu îmi aşterni masa de faţă cu duşmanii mei;
Tu mi-ai uns capul cu ulei sfânt; cupa mea s-a terminat.
E sigur că bunătatea şi mila mă vor însoţi
în toate zilele vieţii mele; şi voi sta veşnic în Casa Domnului.”

Astupă groapa şi puse crucea. Apoi se îndepărtă, iar ea rămase îngenuncheată, cu ochii închişi şi muşcându-şi buzele într-o rugăciune pe care numai ea o auzea.

El îi lăsă timp pentru a fi singură. Îi spuse că-şi lăsaseră caii să pască liberi şi se duse să-i caute. Văzu că-şi îngrădiseră un ţarc de nuiele. Găsi înăuntru oasele a patru oi, ucise probabil de sălbăticiuni. Aproape sigur că scoţianul mai cumpărase şi alte oi, care fuseseră furate.

Ce nebun! Niciodată n-ar fi putut duce turma până în Scoţia. Şi nici pe el nu se putuse duce, iar fiica îi rămăsese singură pe pământ străin.

În mica vale stâncoasă, Rob descoperi rămăşiţele calului alb al lui Cullen. Probabil îşi

rupsese un picior şi devenise o pradă uşoară; carnea îi era mâncată aproape în întregime, dar se puteau încă vedea urme de şacali şi se întoarse la mormântul proaspăt şi îngrămădi peste el pietre grele, pentru ca fiarele să nu-l dezgroape.

Dădu peste armăsarul ei negru la capătul văii, acolo unde încercase să se ferească de colţii sălbăticiunilor. Nu-i fu greu să-l priponească, animalul părea dornic de ocrotire şi siguranţă.

Când se întoarse la căsuţă, o găsi palidă şi calmă:

– Ce m-aş fi făcut dacă nu veneai?

El îi zâmbi, amintindu-şi uşa baricadată şi sabia din mâna ei:

– Te-ai fi descurcat.

Ea era preocupată să se controleze:

– Aş dori să merg la Ispahan cu tine.

– Şi eu vreau asta.

Bătăile inimii îi fură potolite de cuvintele ei care urmară:

– Acolo este un caravanserai?

– Da. Foarte aglomerat.

– Atunci o să plec spre apus cu o caravană mare. Şi-o să găsesc un port de unde să iau o corabie spre casă.

El îi luă mâinile. Era prima oară când o atingea după ce se regăsiseră. Avea degetele asprite de muncă, nu ca ale unei cadâne, dar nu-i venea să le mai dea drumul:

– Mary, am făcut o greşeală îngrozitoare. Nu pot să te las iar să pleci.

Ochii ei îl priveau cu intensitate.

– Vino cu mine la Ispahan şi rămâi cu mine.

Ar fi fost mai uşor dacă nu ar fi trebuit să-i povestească despre prefăcutul Jesse bin Benjamin. Mâinile lor păreau unite de un curent invizibil, dar în ochii ei, el văzu mânie şi un soi de oroare.

– Câte minciuni, îi spuse domol.

Îşi trase mâinile din ale lui şi ieşi afară.

El ieşi după ea şi o văzu mergând către albia

râului.

Lipsi destul de mult şi el începu să se îngrijoreze, dar ea se întoarse:

– Spune-mi pentru ce e nevoie de atâtea înşelăciuni.

El se strădui să se exprime şi, cu toată stânjeneala, îi spuse tot, căci o voia şi simţea că-i datora adevărul.

– Aşa mi-a fost dat. De parcă Dumnezeu ar fi spus: „Când am creat oamenii, am făcut şi greşeli şi vă însărcinez să le îndreptaţi.” Nu e ceva ce am dorit eu. Am fost ales.

Cuvintele lui o înspăimântară:

– Dar asta e blasfemie, să vrei să îndrepţi greşelile lui Dumnezeu.

– Nu, spuse el cu blândeţe. Un doctor bun e unealta lui.

Ea dădu din cap şi i se păru că vede în ochii ei o licărire de înţelegere, chiar puţină invidie.

– Te voi împărţi întotdeauna cu o iubită.

El se gândi prosteşte că, într-un fel sau altul, ea o simţise pe Despina.

– Nu te vreau decât pe tine, îi spuse.

– Nu, vrei munca ta şi asta va fi întotdeauna pe primul loc, înaintea familiei şi a oricui, dar, Rob, te-am iubit atât… şi vreau să fiu soţia ta.

El o luă în braţe.

– Cullenii se căsătoresc la biserică, spuse ea, de pe umărul lui.

– Chiar dacă am găsi un preot în Persia, n-ar uni o creştină cu un evreu. Trebuie să le spunem oamenilor că ne-am căsătorit la Constantinopol. După ce-mi termin pregătirea de doctor, ne întoarcem în Anglia şi ne căsătorim cum se cuvine.

– Şi până atunci? întrebă ea întunecată.

– Facem un legământ, spuse el luându-i mâinile.

– Spune cuvintele, spuse ea.

– Mary Cullen, te iau de soţie, rosti el cu greutate. Mă leg să te îndrăgesc şi să te apăr şi-ţi

dăruiesc iubirea mea.

Ar fi vrut să găsească vorbe mai frumoase, dar, de emoţie, limba nu-l mai asculta.

– Robert Jeremy Cole, te iau de bărbat, spuse ea limpede. Mă leg să te urmez oriunde te vei duce şi să am grijă de tine. Ţi-am dăruit iubirea mea din clipa când te-am văzut.

Îi strângea mâinile atât de tare, încât îl dureau şi-i simţea zvâcnirea pulsului. Ştia că mormântul proaspăt de afară făcea bucuria indecentă, dar era răvăşit de emoţii sălbatice şi-şi spuse că legământul lor fusese mai puternic decât cel rostit în biserică.

Îi împachetă lucrurile şi le încărcă pe calul lui, iar ea încălecă pe armăsarul negru. În fiecare dimineaţă muta povara de pe un animal pe altul. Când drumul era neted, călăreau amândoi pe unul din cai, dar, cel mai adesea, ea stătea în şa şi el mergea pe jos, ţinând frâiele. Înaintau încet, dar nu se grăbeau.

Ea era mult mai tăcută decât şi-o amintea şi nu făcu nicio încercare de a o atinge, respectându-i durerea. În cea de-a doua noapte a călătoriei, poposiră într-un luminiş dintre tufişuri şi el o auzi în sfârşit plângând.

– Dacă tu eşti ajutorul lui Dumnezeu şi îndrepţi greşelile, de ce n-ai putut să-l salvezi?

– Nu ştiu destul.

Plânsul fusese zăvorât în ea multă vreme şi acum nu se putea opri. El o luă în braţe. Ţinând-o cu capul pe umărul lui, începu să-i sărute obrajii uzi şi apoi gura moale, al cărei gust şi-l amintea. Îi mângâie spatele simţindu-i arcul încântător al taliei şi, când patima din sărut li se înteţi, îi băgă mâna în haine.

Ea plângea din nou, dar se deschise şi-l primi. Mai mult decât pasiunea, simţea nevoia s-o ocrotească şi-i era recunoscător. Se uniră delicat, abia mişcându-se. Sfârşitul fu uluitor pentru el:

încercând să vindece, se vindeca şi căutând să mângâie, afla mângâiere.

După aceea o ţinu în braţe, vorbindu-i încet despre Ispahan şi Yehuddiyyeh, madrassa şi spital şi Ibn Sina. Şi despre prietenii lui musulman şi evreu, Karim şi Mirdin.

– Au neveste?

– Mirdin are. Karim are o mulţime de femei.

Adormiră îmbrăţişaţi.

Fu trezit în zori de scârţâitul de piele al unor şei, duduitul copitelor pe drumul prăfos, tusea sfâşietoare a cuiva şi zgomot de voci bărbăteşti.

Privi peste umărul ei printre tufişuri şi văzu o coloană de soldaţi călărind pe drum. Arătau fioroşi, cu săbii orientale şi arcuri mai scurte decât ale oamenilor lui Alā. Aveau caftane zdrenţuite, turbane cândva albe, pătate acum de praf şi transpiraţie şi mirosul lor ajunse la nările lui Rob, care aştepta încremenit ca unul din caii lui să necheze sau ca un soldat să-i zărească dincolo de tufişuri, pe el şi pe femeia adormită.

În raza privirii îi apăru un chip familiar: Hadad-Han, ambasadorul seliuc iute la mânie de la curtea lui Alā Şah.

Deci erau seliuci. Şi lângă Hadad văzu o altă figură cunoscută, a mullahului Musa Ibn Abbas, mâna dreaptă a imamului Mirza-aboul Qandrasseh, vizirul Persiei.

Rob mai văzu încă şase mullahi şi numără nouăzeci şi şase de soldaţi călări. Nu ştia câţi mai trecuseră pe lângă ei în timp ce dormea.

Nici calul lui, nici al lui Mary nu nechezară cât trecu armata seliucă şi în cele din urmă putu respira uşurat, auzind tot mai departe zgomotele duşmane.

Îşi sărută soţia ca s-o trezească şi nu mai pierdură deloc timpul pe drum, căci aveau un motiv serios de grabă.

50
Chatir

– Însurat? surâse Karim, privindu-l pe Rob.

– O soţie! Nu m-aş fi aşteptat să-mi urmezi sfatul! se lumină Mirdin. Cine a aranjat căsătoria?

– Nimeni. Adică, spuse Rob repede, am avut o înţelegere acum un an, dar abia acum am încheiat-o în fapt.

– Cum o cheamă? întrebă Karim.

– Mary Cullen. E scoţiană. Am întâlnit-o, împreună cu tatăl ei, într-o caravană, când călătoream încoace.

Apoi le spuse câte ceva despre boala şi moartea lui James Cullen.

Mirdin părea că nu-l mai ascultă.

– Scoţiană? Asta înseamnă europeană?

– Da. Vine dintr-un ţinut aflat la miazănoapte de ţara mea.

– E creştină?

Rob dădu din cap.

– Trebuie să văd femeia asta europeană, spuse Karim. E drăguţă?

– E atât de frumoasă! izbucni Rob, iar Karim râse. Dar te voi lăsa să judeci singur.

Rob se întoarse să-l includă şi pe Mirdin în invitaţia de a veni la el acasă, dar prietenul lui plecase.

Lui Rob nu-i făcea plăcere să se ducă să-i raporteze şahului ce văzuse, dar ştia că-i jurase credinţă şi nu avea de ales. Când apăru la palat, Khuff îi zâmbi dur:

– De ce doreşti să fii primit?

Când Rob nu vru să spună, căpitanul Porţilor îi

aruncă o privire grea ca un pietroi. Totuşi, îi spuse să aştepte şi se duse să-l anunţe pe şah. Curând, un soldat bătrân îl conduse în camera regală.

Alā mirosea a vin, dar îl ascultă atent pe Rob, când el îi spuse că vizirul îşi trimisese câţiva oameni de încredere în oastea duşmanilor şahului.

– Nu mi s-a raportat niciun atac în Hamadhān, spuse rar Alā. Dacă n-a fost un raid seliuc, fără îndoială că s-au întâlnit să vorbească despre trădare.

Îl privi pe Rob cu pleoapele lăsate:

– Cu cine ai mai vorbit despre asta?

– Cu nimeni, majestate.

– Aşa să rămână.

În loc să-l mai întrebe, Alā puse pe masă jocul de şah. Când întâlni în Rob un adversar mai experimentat, fu sincer încântat:

– Ah, dhimmi, te-ai făcut şiret şi dibaci ca un persan!

Rob reuşi să-i ţină piept un timp. Până la urmă, Alā îl încolţi şi fu, ca de obicei, şahtreng. Dar amândoi îşi dădură seama că jocul lor căpătase o altă calitate. Semăna mai mult cu o luptă şi Rob ar fi putut să-l înfrunte un timp îndelungat dacă n-ar fi fost nerăbdător să se întoarcă la mireasa lui.

Ispahanul era oraşul cel mai frumos pe care-l văzuse Mary, sau poate numai i se părea, pentru că acolo era cu Rob. Îi plăcu şi căsuţa din Yehuddiyyeh, deşi cartierul era sărăcăcios. Casa era mai mică decât cea în care locuise cu tatăl ei în Hamadhān, dar era mai solid construită.

La insistenţele ei, Rob cumpără câteva materiale şi unelte şi ea se apucă să repare pereţii, în prima zi când rămase singură. Rochia neagră i se făcu leoarcă de transpiraţie în căldura persană. Pe la mijlocul dimineţii, bătu la uşă cel mai frumos bărbat pe care-l văzuse vreodată. Aducea un coş cu prune brumării, pe care-l puse jos ca să-i atingă părul, înspăimântând-o. Chicotea şi părea

impresionat şi dinţii lui albi şi strălucitori pe faţa smeadă o fascinau. Îi vorbi mult; părea ceva elocvent şi sentimental, dar era în persană.

– Îmi pare rău, spuse ea.

El înţelese imediat şi se arătă pe el.

– Karim.

Teama ei dispăru, înlocuită de încântare.

– Deci tu eşti prietenul soţului meu. Mi-a vorbit de tine.

El zâmbi, apoi o aşeză pe un scaun şi-i dădu să mănânce prune, în timp ce el lipi cu humă crăpăturile din pereţi şi fixă un pervaz desprins. Ea îl lăsă să o ajute şi la plivitul grădinii.

Când veni Rob, Karim încă nu plecase şi Mary insistă să-l oprească la cină, pe care trebuiră s-o amâne până la apusul soarelui, căci erau în postul Ramadanului.

– Îmi place de Karim, spuse ea, după ce acesta plecase. Când o să-l văd şi pe Mirdin?

Rob o sărută şi clătină din cap:

– Nu ştiu.

Mary găsi că Ramadanul era foarte ciudat. Era al doilea pe care Rob îl petrecea la Ispahan şi el îi explică şi ei că era o lună de post, rezervată rugăciunilor, dar toată lumea părea să se gândească numai la mâncare, căci musulmanii trebuiau să ajuneze de la răsăritul până la apusul soarelui. Tarabele cu bunătăţi erau goale şi maidanele rămaseră pustii toată luna. Totuşi, prietenii şi familiile se adunau la masă după apusul soarelui, pentru a se fortifica pentru următoarea zi de post.

– Anul trecut de Ramadan eram în Anatolia, spuse Mary cu tristeţe. Tata a cumpărat miei şi a pregătit o masă pentru servitorii noştri musulmani.

– Am putea să dăm şi noi o cină de Ramadan.

– Ar fi plăcut, dar eu sunt în doliu, îi reaminti ea.

Avea stări sufleteşti contradictorii, uneori era sfâşiată de durere şi tristeţe din cauza pierderii

suferite, alteori era foarte conştientă că avusese un mare noroc în căsătorie. În rarele ocazii când se aventura afară din casă, i se părea că oamenii o privesc cu duşmănie. Rochia ei neagră de doliu nu distona faţă de îmbrăcămintea celorlalte femei din Yehuddiyyeh, dar, fără îndoială, capul descoperit şi părul roşu dovedeau că este din altă lume. Încercă să poarte pălăria ei de călătorie, cu boruri largi, dar văzu că era arătată cu degetul şi tratată la fel de rece ca înainte.

În alte condiţii, s-ar fi simţit singură, căci, aflată în furnicarul unui mare oraş, nu putea comunica decât cu o singură persoană; dar în loc de izolare, se simţea înconjurată de o intimitate absolută, de parcă ea şi noul ei soţ ar fi fost singurii locuitori ai universului.

În luna Ramadanului fură vizitaţi numai de Karim Harun şi de mai multe ori îl văzură pe tânărul doctor persan fugind pe străzi, ca o nălucă, şi-şi simţise inima bătând, căci alerga asemenea unui cerb. Rob îi povesti despre cursa numită chatir, care avea să se ţină în prima zi a Bairamului, sărbătoarea de trei zile de la sfârşitul postului.

– I-am promis lui Karim că-l asist la cursă.

– Numai tu?

– Şi cu Mirdin. Dar cred că ar avea nevoie şi de tine.

În vocea lui se simţi o întrebare şi ea ştiu că pe el îl îngrijora faptul că ar fi putut considera participarea la cursă o lipsă de respect faţă de tatăl ei.

– Trebuie să ne ducem, spuse ea cu fermitate.

– Cursa în sine nu e o sărbătoare. Nu poate fi un păcat ca o persoană în doliu să asiste ca spectator.

După ce se gândi la cuvintele soţului ei, Mary se hotărî să asiste şi ea la chatir.

Devreme dimineaţa, în prima zi a lunii Shawwal, aerul înceţoşat îl făcu pe Karim să spere într-o vreme bună pentru alergare. Dormise bine,

dar îşi spuse că probabil şi ceilalţi concurenţi se odihniseră, alungându-şi din minte gândul cursei. Îşi găti un pilaf de orez cu mazăre şi cu seminţe de ţelină, în cantităţi măsurate atent. Mâncă mai mult decât avea nevoie, aprovizionându-se cu combustibil ca un foc, apoi se întinse din nou pe saltea, legănându-şi mintea cu rugăciuni:

Allah, fă-mă azi sigur şi iute de picior.
Umflă-mi pieptul ca pe nişte foale fără greş.
Picioarele, fă-mi-le puternice şi mlădioase,
ţine-mi mintea trează şi simţurile agere
Şi ochii veşnic îndreptaţi spre Tine.

Nu se rugă pentru victorie. Când era copil, Zaki-Omar îi spusese adesea: „Orice coiot alergător se roagă pentru victorie. Ce încurcătură pentru Allah! Mai bine îl rogi să-ţi dea putere şi rezistenţă şi te încumeţi cu ele să speri victoria.”

Se ridică şi-şi făcu nevoile, foindu-se ca să-şi golească bine intestinele. Seminţele de ţelină îşi făcură datoria; era uşurat dar nu golit şi slăbit şi crampele de foame nu aveau să-l cuprindă în timpul cursei.

Încălzi apă şi se spălă repede la lumina lumânărilor, fiindcă aerul nopţii era răcoros. Apoi se unse cu ulei de măsline pe tot corpul, întinzând de două ori pe locurile unde frecarea din timpul fugii se simţea mai tare.

Îmbrăcă haine de in, pantofi de alergător din piele uşoară şi un turban elegant cu o pană. Îşi puse la gât tolba şi o amuletă într-un săculeţ de pânză, apoi îşi aruncă pe umeri o mantie şi ieşi din casă.

Merse încet, apoi mai repede, simţind cum i se dezmorţesc muşchii şi încheieturile. Pe străzi nu erau prea mulţi oameni. Nu-l observă nimeni când intră într-un tufiş, să se mai uşureze o dată. Dar când ajunse la punctul de plecare, de lângă podul mobil al Casei Paradisului, acolo se strânsese deja

o mulţime de câteva sute de oameni. Se strecură printre ei, ajungând la coadă, unde se întâlni cu Mirdin, aşa cum stabiliseră şi peste puţin timp îi găsi şi Jesse.

Prietenii lui se salutară protocolar. Karim văzu că aveau o neînţelegere. Şi-o scoase din minte imediat. Acum era momentul să se gândească numai la cursă.

Jesse îi surâse şi atinse întrebător săculeţul de pânză de la gâtul lui.

– Norocul meu, spuse Karim. De la doamna mea.

Nu vru să mai vorbească înainte de cursă, nu putea. Le zâmbi lui Jesse şi lui Mirdin, ca să-l înţeleagă şi închise ochii, scufundându-se în liniştea interioară. Era mai uşor să ignore râsetele şi strigătele oamenilor decât mirosurile de grăsime şi transpiraţie care-l înconjurau.

Îşi spuse rugăciunea.

Când deschise ochii, ceaţa se albise. Prin ea se putea vedea soarele, ca un disc perfect, roşu. Aerul devenise deja apăsător. Îşi dădu seama, cu o strângere de inimă, că avea să fie o zi de arşiţă.

Nu depindea de el. Imshallah.

Îşi scoase mantia şi i-o dădu lui Jesse.

Mirdin era palid:

– Domnul cu tine.

– Fugi cu Dumnezeu, Karim, îi spuse Jesse.

Nu răspunse. Mulţimea tăcuse. Alergătorii şi spectatorii se uitau la cel mai apropiat minaret, moscheea Vineri, unde Karim văzu o siluetă mică, înveşmântată în negru, care intra în turn.

Peste o clipă, chemarea tânguitoare la rugăciune pluti către urechile lor şi Karim se prosternă către sud-vest, în direcţia Meccăi.

Când rugăciunea se termină, izbucniră cu toţii în urale. Erau puternice şi înspăimântătoare, îl făcură să tremure. Câţiva strigau pentru încurajare, alţii îl chemau pe Allah; cei mai mulţi urlau pur şi simplu, cu glasuri care le-ar fi făcut părul măciucă

duşmanilor, dacă spectatorii chatirului ar fi fost o armată pornită la atac.

Mişcarea primelor rânduri de alergători începu să se simtă şi la el, în spate; ştia din experienţă cum se împingeau unii pentru a ajunge în faţă, dând din coate şi îmbrâncind, nepăsători la accidentele pe care le provocau. Chiar şi cei care se ridicaseră mai lent de la rugăciune erau în pericol, căci alergătorii le puteau lovi feţele cu braţele în mişcare, îi puteau răsturna sau să-i calce pe glezne, scoţându-i din cursă.

De aceea aşteptă, cu răbdare dispreţuitoare, ca valurile de alergători să plece unul după altul, cu strigăte asurzitoare.

După aceea porni şi el. Chatirul începuse şi el era la coada coloanei şerpuitoare.

Alerga foarte încet. Avea să-i ia mult timp să parcurgă primele cinci mile şi un sfert, dar lucrul acesta făcea parte din planul lui. Alternativa ar fi fost să se posteze în fruntea plutonului, apoi, presupunând că nu era rănit în învălmăşeală, să ia distanţă în faţă, imprimându-şi un ritm de siguranţă. Dar ar fi consumat prea multă energie la pornire. Alesese calea cea mai sigură.

Alergară printre Porţile Paradisului, apoi parcurseră peste o milă pe bulevardul Celor O Mie de Grădini, care cobora şi urca, formând un deal lung pe prima jumătate a turei şi un deal mai scurt, dar mai abrupt, la întoarcere. După aceea, cursa cotea la dreapta, pe strada Apostolilor, lungă de numai un sfert de milă; era însă în coborâre, îngreunând alergarea la întoarcere. O lua la stânga pe bulevardul Ali şi Fatima, apoi alergau pe acesta până la madrassa.

Plutonul era alcătuit din tot felul de oameni. Printre tinerii nobili era moda să alerge jumătate de tură şi caftanele brodate se mişcau cot la cot cu zdrenţele săracilor. Karim se ţinea în ariergardă, căci, în momentul acela, alergătorii erau mai mult

o gloată entuziasmată de sfârşitul Ramadanului. Nu era rău pentru el să înceapă astfel, căci pasul măsurat permitea fluidelor să se echilibreze.

Aveau spectatori, dar nu prea mulţi; cursa era lungă şi marginile străzilor aveau să se aglomereze mai târziu. La madrassa, se uită imediat spre acoperişul lung al maristanului, unde femeia care-i dăduse amuleta – o buclă de păr într-un săculeţ de pânză – îi spusese că soţul ei aranjase să aibă un loc de spectatoare. Ea nu era încă acolo, dar doi infirmieri stăteau în faţa spitalului şi-i strigară „Hakim! Hakim!”, când trecu pe lângă ei. Le făcu semn cu mâna, ştiind că aveau să fie dezamăgiţi văzându-l atât de în urmă.

Se răsuciră pe terenurile madrassei către maidanul central, unde fuseseră înălţate două mari corturi deschise. Unul era pentru curteni, aşternut cu covoare şi căptuşit cu brocart, plin de mese cu băuturi şi mâncăruri alese. Celălalt cort era pentru alergătorii de rând şi acolo li se oferea pâine, pilaf şi şerbet. În acest punct, cursa îşi pierduse aproape jumătate din participanţi, care se repeziră la gustări cu strigăte de bucurie.

Karim fu printre cei care alergară pe lângă corturi, înconjurară marcajele, apoi porniră înapoi către Casa Paradisului.

Rămăseseră mai puţini în cursă şi Karim avea mai mult spaţiu să alerge.

Câţiva aleseseră să parcurgă rapid primele ture, pentru a profita de răcoarea dimineţii. Dar pe el, Zaki-Omar îl învăţase să-şi aleagă un pas care să-i epuizeze energia abia în final şi să şi-l păstreze neschimbat. Era capabil să intre în ritm cu obişnuinţa unui cal trăpaş. Mila romană avea o mie cinci sute de paşi, dar Karim făcea paşi mai puţini, cu spatele drept şi capul sus. Lipăitul tălpilor pe pământ în ritmul ales de el îi suna în urechi ca glasul unui prieten vechi.

Începu să depăşească alţi alergători, dintre cei mai nepricepuţi şi când ridică prima săgeată la

porţile palatului, alerga degajat.

Mirdin îi oferi un balsam împotriva soarelui, pe care-l refuză şi apă, pe care o bău recunoscător, cu înghiţituri mici.

– Eşti al patruzeci şi doilea, îi spuse Jesse şi el dădu din cap şi se îndepărtă.

Acum alerga în lumina clară a dimineţii şi soarele nu urcase, însă ardea deja cu putere, vestind arşiţa zilei. Uneori Allah era blând cu alergătorii, dar de cele mai multe ori, chatirul era un chin în canicula Persiei. Punctele de vârf ale carierei atletice a lui Zaki-Omar fuseseră câştigarea locului doi în două chatiruri, când Karim avea doisprezece şi paisprezece ani. Îşi amintea groaza cu care privise faţa congestionată a lui Zaki şi ochii holbaţi de epuizare. Zaki alergase cât de departe şi de repede putuse, dar, în ambele curse, existase un atlet care fugise mai mult şi mai rapid.

Posomorât, Karim îşi alungă gândul din minte.

Dealurile nu-i mai părură atât de înalte ca la prima tură şi le urcă aproape fără să-şi dea seama. Mulţimea se adunase, pentru că era o dimineaţă frumoasă şi era sărbătoare. Cele mai multe dughene erau închise şi oamenii se strânseseră în grupuri la marginea pistei – armenii cu armenii, indienii cu indienii, evreii cu evreii, organizaţiile religioase laolaltă.

Ajungând din nou la spital, Karim n-o văzu nici de data asta pe femeia pe care o aştepta şi simţi o gheară de durere. Poate că, până la urmă, soţul ei îi interzisese să mai vină.

Spectatorii din faţa universităţii îl aclamară când trecu pe lângă ei.

Apropiindu-se de maidan, văzu acolo o animaţie demnă de serile de joi. Muzicanţi, jongleri, acrobaţi, dansatori şi magicieni evoluau în faţa unei audienţe numeroase, în timp ce alergătorii treceau pe lângă piaţă, aproape

neobservaţi.

Karim începu să treacă pe lângă concurenţi epuizaţi, zăcând pe marginea drumului.

Când îşi luă a doua săgeată, Mirdin încercă din nou să-i dea alifia, dar o refuză, deşi în sinea lui recunoştea cu ruşine că n-o voise pentru că uns ar fi arătat urât şi dorea ca ea să-l vadă fără unsoare. Totuşi, dacă avea nevoie, avea să-i dea Jesse, căci se înţeleseseră dinainte ca el să călărească pe marginea pistei, începând cu tura a treia. Karim îşi cunoştea rezistenţa; primul punct critic venea inevitabil după 25 de mile romane.

Fu aşa cum prevăzuse. La jumătatea pantei de pe bulevardul Celor O Mie de Grădini, simţi o rosătură la piciorul drept. Ştia că era imposibil să fugi atât de mult fără să-ţi uzezi gleznele şi că trebuia să ignore senzaţia de jenă, dar în curând începu să-l înţepe splina şi durerea crescu, astfel încât nu mai putea pune jos piciorul drept fără să tragă aer adânc în piept.

Îi făcu semn lui Jesse, care ducea în şa un burduf cu apă, dar lichidul călduţ, cu gust de piele de capră, nu-i fu de mare ajutor.

Dar când se apropie de madrassa zări femeia pe care o aşteptase şi toate necazurile dispărură de parcă nici n-ar fi fost.

Rob, călărind ca un scutier în urma lui Karim, o văzu pe Mary la maristan şi-şi zâmbiră. În rochia ei neagră de doliu, ar fi trecut neobservată dacă, spre deosebire de toate celelalte femei, n-ar fi avut faţa descoperită. Femeile se ţineau la distanţă de soţia lui, de parcă le-ar fi fost frică să nu fie corupte de obiceiurile ei europene. Printre sclavi îl recunoscu pe Wasif, în spatele unei siluete micuţe, ascunse de o rochie informă. Avea faţa acoperită de un voal, dar Rob cunoştea ochii Despinei şi văzu încotro erau îndreptaţi.

Urmărindu-i privirea, Rob simţi că respiraţia i se îngreunează. Despina şi Karim se priveau stăruitor. Alergând pe lângă ea, mâna lui se ridică

şi atinse săculeţul de la gât. Lui Rob i se păru o declaraţie în văzul tuturor, dar aclamaţiile nu se modificară. Rob încercă să-l vadă şi pe Ibn Sina printre spectatorii din jurul madrassei, dar nu reuşi să-l descopere.

Karim fugi până uită de durerea din partea dreaptă şi de rosătura de la picior. Venise timpul abandonurilor şi căruţe trase de măgari încărcau alergătorii care nu mai puteau continua.

Când îşi ridică a treia săgeată, îl lăsă pe Mirdin să-l ungă cu o alifie din ulei de trandafir, cu nucşoară şi scorţişoară. Pielea lui măslinie se îngălbeni, dar acum era apărată de soare. Jesse îi masă picioarele cât îl unse Mirdin, apoi îi ţinu o cană la buzele crăpate, dându-i să bea apă mai multă decât voia.

Karim încercă să protesteze:

– Nu vreau să mă duc la…

– Transpiri prea tare ca să-ţi mai vină.

Ştia că era adevărat şi bău. Apoi alergă şi alergă, până se îndepărtă.

Când trecu pe lângă universitate, ştiu că ea îl văzuse ca o arătare, cu dâre galbene de unsoare pe faţă, amestecate cu transpiraţie şi praf.

Soarele se înălţase fierbinte în slavă şi praful încins al drumului îl ardea prin tălpile pantofilor. De-a lungul pistei erau vase cu apă şi uneori se oprea şi se băga cu capul în ele, ţâşnind apoi mai departe.

După ce-şi luă cea de-a patra săgeată, Jesse dispăru şi reveni după scurt timp, călare pe negrul soţiei sale. Fără îndoială că-şi lăsase calul lui undeva la răcoare, să se odihnească şi să se adape. Mirdin aştepta la începutul turei, observându-i pe ceilalţi alergători, aşa cum plănuiseră.

Karim alerga pe lângă trupuri prăbuşite. Un concurent stătea frânt din mijloc pe pistă, vomitând slab un lichid subţire. Un indian se opri bolborosind şi-şi aruncă pantofii. Mai alergă şase

paşi lăsând în praf urme însângerate, apoi se opri şi aşteptă liniştit o căruţă.

Când Karim trecu pe lângă maristan în cea de-a cincea tură, Despina nu mai era acolo. Poate o înspăimântase înfăţişarea lui. Nu conta, pentru că o văzuse şi din când în când putea atinge săculeţul cu bucla neagră, tăiată din părul ei cu mâna lui.

Pe alocuri, alergătorii şi căruţele ridicaseră un praf gros, care-i astupa nările şi-l făcea să tuşească. Începu să uite de el însuşi, până când fiinţa îi deveni doar o licărire neînsemnată, îndepărtată, lăsându-i trupul să continue mişcările cu care era obişnuit de atâta vreme.

Cântarea muezinului fu un şoc.

Pe tot drumul, alergătorii şi spectatorii se prosternară cu faţa la Mecca. Zăcu tremurând, cu faţa în jos, nevenindu-i să creadă că solicitarea fizică încetase, chiar pentru scurt timp. Ar fi vrut să-şi poată scoate pantofii, dar ştia că nu şi i-ar fi putut pune la loc în picioarele umflate. După terminarea rugăciunii, rămase nemişcat o secundă.

– Câţi?

– Optsprezece. Acum începe cursa, îi spuse Jesse.

Karim se ridică, forţându-se să alerge prin pâcla fierbinte. Ştia că totuşi cursa nu începuse.

Îi fu foarte greu să urce dealurile, dar îşi păstră pasul neschimbat. Acum era cel mai greu, cu soarele în creştetul capului şi partea cea mai chinuitoare a traseului înainte. Se gândi la Zaki şi ştiu că numai moartea l-ar opri să continue până va câştiga măcar locul doi.

Nu mai făcuse experienţa asta niciodată şi peste un an sau doi, trupul avea să-i fie poate prea bătrân pentru o asemenea pedeapsă. Trebuia să fie acum.

Gândul îl ajută să găsească în el putere şi când luă a şasea săgeată, se întoarse spre Mirdin:

– Câţi?

– Au rămas doar şase, se minună Mirdin şi Karim dădu din cap şi porni.

Asta era adevărata cursă.

Văzu în faţă trei alergători; pe doi dintre ei îi cunoştea. Depăşi un indian mic, cu o construcţie armonioasă. Poate la optzeci de paşi în faţă, fugea un tânăr al cărui nume nu-l ştia, dar îl recunoştea după faţă: era soldat în garda palatului. Şi mult înainte era un alergător de clasă din Hamadhān, numit al-Harāt.

Indianul încetinise, dar prinse ritmul lui Karim, când acesta îl ajunse şi alergară o vreme umăr la umăr. Avea pielea foarte întunecată, aproape de culoarea abanosului şi muşchii lungi şi plaţi îi erau bine reliefaţi.

Pielea lui Zaki fusese întunecată, ceea ce era avantajos pe soarele puternic. Pielea lui Karim avea nevoie de unsoarea galbenă; era de un măsliniu deschis şi Zaki spunea întotdeauna că vreo strămoaşă de-a lui fusese încălecată de un grec frumos din oastea lui Alexandru cel Mare. Karim credea şi el că aşa ceva putea fi adevărat. Grecii năvăliseră în ţară de mai multe ori şi cunoştea persani cu pielea deschisă la culoare şi femei de acolo cu sânii ca zăpada.

Un căţeluş pătat răsărise de nu se ştie unde şi alerga pe lângă ei, lătrând.

Când trecură pe lângă domeniile de pe bulevardul Celor O Mie de Grădini, oamenii le întinseră felii de pepene şi şerbet, dar Karim nu luă, temându-se de crampe. Primi apă, pe care şi-o turnă în cap, simţindu-se uşurat în clipele scurte care durară până când soarele topi umezeala.

Indianul apucă o felie de pepene verde şi începu să mănânce în fugă, aruncând sâmburii peste umăr.

Îl depăşiră amândoi pe tânărul soldat. Era ieşit din cursă, fiind cu o tură în urmă; în tolba lui se aflau doar cinci săgeţi. În faţă, pe cămaşă, se vedeau două dâre întunecate de sânge, de la frecarea dintre piept şi pânză. La fiecare pas, genunchii îi alunecau în părţi şi se vedea că nu mai

putea să alerge prea mult.

Indianul îl privi pe Karim şi-i surâse cu dinţii albi. Karim observă amărât că celălalt părea să alerge uşor şi avea chipul concentrat, dar nu îngrijorat. Intuiţia îi spunea că omul acela e mai puternic şi mai puţin obosit decât el. Poate că era şi mai rapid.

Căţelul pătat care fugise patru mile cu ei, îi părăsi brusc, apucând-o pe un drum lăturalnic. Pentru a face asta le tăie calea. Karim sări ca să-l evite şi-i simţi pe picioare blana caldă, dar câinele se izbi în plin de celălalt alergător şi indianul căzu la pământ.

Tresări când Karim se întoarse spre el, apoi se ridică, îşi scrântise rău piciorul drept şi-şi privea glezna neîncrezător, fără să înţeleagă că pentru el, cursa se terminase.

– Du-te! îi strigă Jesse lui Karim. Am eu grijă de el. Tu du-te!

Karim o luă din nou la fugă, de parcă forţa indianului s-ar fi transmis în membrele lui şi simţea că Allah îi vorbise cu vocea dhimmiului şi că poate, într-adevăr, acesta era timpul lui.

Se ţinu în urma lui al-Harāt aproape toată tura. O dată, pe strada Apostolilor, se apropie mult de el şi celălalt alergător se uită peste umăr. Se cunoscuseră în Hamadhān şi văzu în ochii lui al-Harāt un uşor dispreţ, de parcă şi-ar fi spus: „Uite-l şi pe băiatul-praştie al lui Zaki-Omar.”

Al-Harāt mări pasul şi în curând era cu două sute de metri în faţa lui.

Karim luă cea de-a şaptea săgeată şi Mirdin îi spuse despre ceilalţi alergători, în timp ce-i dădea apă şi-l ungea cu alifie:

– Eşti al patrulea, primul e un afgan al cărui nume nu-l ştiu. Al doilea e un om din al-Rayy, Mahdavi. Apoi al-Harāt şi cu tine.

Timp de o tură şi jumătate, alergă după al-Harāt ca un om care şi-a fixat locul, mirându-se că nici

măcar nu-i vedea pe ceilalţi doi din faţă. În Ghazna, un ţinut muntos, afganii fugeau pe trasee cu aer rarefiat, aflate la înălţime şi se spunea că, dacă aleargă la altitudini mai joase, nu obosesc. Şi auzise şi că Mahdavi din al-Rayy era un alergător bun.

Dar, coborând pe o porţiune a bulevardului Celor O Mie de Grădini, văzu un alergător năucit la marginea pistei, ţinându-se de partea dreaptă şi plângând. Trecură pe lângă el şi Jesse îi spuse că era Mahdavi.

Şi pe Karim îl durea într-o parte şi îl mai dureau şi amândouă picioarele. Chemarea a treia a muezinului îl prinse la începutul celei de-a noua ture. Venise ora de care se temea, căci soarele coborâse şi muşchii ar fi putut să i se blocheze. Dar căldura copleşitoare nu-i iertase, apăsându-i ca o pătură grea şi Karim era leoarcă de sudoare când se ridică şi reîncepu să alerge.

De data aceasta, deşi nu-şi schimbă pasul, îl depăşi pe al-Harāt de parcă acesta ar fi mers încet. Când fu lângă el, omul din Hamadhān încercă să sprinteze, dar puterile nu-l ţinură şi în curând gâfâia după aer. Arşiţa îl doborâse. Ca doctor, Karim ştia că omul ar fi putut fi ucis dacă avea acel rău de soare cu faţa congestionată şi pielea uscată, dar chipul lui al-Harāt era palid şi umed.

Cu toate acestea, se opri când celălalt se împletici şi rămase pe loc.

Al-Harāt reuşi să-l fulgere cu o privire dispreţuitoare, dar şi el voia să câştige un persan:

– Fugi, ticălosule.

Karim îl părăsi cu bucurie De pe vârful pantei următoare, zări o siluetă pierzându-se în depărtare.

Privindu-l, văzu cum afganul cade, apoi se ridică şi o ia din nou la fugă, dispărând pe strada Apostolilor. Lui Karim îi fu greu să nu sprinteze, dar îşi menţinu ritmul şi nu-l revăzu pe celălalt alergător decât pe bulevardul Ali şi Fatima.

Erau mult mai aproape. Afganul căzu din nou şi

se ridică, alergând dezordonat; poate era obişnuit cu aerul din munţii răcoroşi ai Ghaznei, iar căldura din Ispahan îl favoriza pe Karim, care se apropia.

Trecând pe lângă maristan nu-i mai văzu pe spectatori, fiindcă se concentră asupra celuilalt alergător.

Karim îl ajunse după ce căzu pentru a patra şi ultima dată. Afganului i se adusese apă şi era tamponat cu şervete umede, în timp ce zăcea ca un peşte pe uscat, un om scund cu umeri laţi şi pielea oacheşă. Ochii lui căprui, puţin oblici, îl priviră calmi pe Karim, când acesta trecu de el.

Victoria îi aduse mai mult tulburare decât bucurie, pentru că acum trebuia să ia o decizie. Câştigase cursa; oare mai avea destulă energie pentru a ţinti la calaat? Mărinimia şahului, veşmintele de preţ, cinci sute de galbeni şi titlul de mare Chatir, toate aveau să fie ale omului care alerga cele 126 de mile în mai puţin de douăsprezece ore.

Înconjurând maidanul, Karim se uită la soare. Alergase toată ziua, parcurgând aproape nouăzeci şi cinci de mile. Îi ajungea şi ar fi vrut să-şi prezinte cele nouă săgeţi şi să-şi ia banii, apoi să li se alăture celorlalţi concurenţi care se bălăceau acum în Râul Vieţii. Avea nevoie să se scalde în invidia, în admiraţia lor şi, în acelaşi timp, în apele verzi ale râului.

Soarele stăruia pe cer. Avea oare timp? Mai avea putere? Bunăvoinţa lui Allah? Probabil că nu avea să fie în stare să străbată 31 mile până la cea de-a patra cântare a muezinului, de la apusul soarelui.

Totuşi, ştia că o victorie deplină l-ar fi izgonit pe Zaki-Omar din mintea lui mai mult decât dacă, pentru aceasta, s-ar fi culcat cu toate femeile din lume.

De aceea, după ce luă o nouă săgeată, în loc să se îndrepte spre cortul oficial, porni pentru a zecea oară. Praful i se ridica în faţă pe drumul pustiu şi

acum alerga doar împotriva nălucii întunecate a omului căruia tânjise să-i fie fiu, dar care, în schimb, îl făcuse o curvă.

Când chatirul rămăsese cu un singur om, spectatorii începuseră să se împrăştie, dar, văzându-l pe Karim alergând singur, se adunară din nou, realizând că se încumeta să încerce imposibilul. Ştiau multe în materie de curse şi înţelegeau chinul unei zile de fugă prin arşiţă şi-şi înălţară glasurile cu atâta iubire, încât îi insuflară forţe noi şi fu aproape o tură de plăcere. La spital, zări câteva chipuri radiind de mândrie, al-Juzjani, infirmierul Rūmī, bibliotecarul Yussuf, Hadji Davout Hosein, chiar şi Ibn Sina. Văzându-l pe bătrân, ridică ochii spre acoperiş şi acolo era din nou ea şi ştiu că, atunci când vor fi singuri, avea să-şi primească adevăratul premiu.

Dar în jumătatea a doua a turei începu să aibă neplăceri. Luase des apă şi şi-o vărsase pe cap şi oboseala îl făcuse neglijent, astfel că nişte picături îi pătrunseseră în pantoful stâng. Udată, încălţămintea începu să-i roadă piciorul. Probabil că ritmul paşilor avu de suferit din cauza asta, pentru că începu să simtă aproape imediat o durere în şold.

Şi mai rău, când se apropie de porţi, soarele era mai jos decât se aşteptase. Era chiar deasupra dealurilor şi porni în penultima tură simţind cum slăbeşte şi scufundându-se în tristeţe la gândul că nu mai avea timp destul.

Totul deveni greu. Îşi păstră pasul, dar tălpile îi erau ca de piatră, tolba plină de săgeţi îl lovea tare în spate la fiecare mişcare, chiar şi săculeţul de pânză de la gât îl apăsa. Îşi turna tot mai des apă pe cap şi simţea cum se pierde.

Dar populaţia oraşului fusese cuprinsă de o febră ciudată. Fiecare ins devenise Karim Harun. Femeile ţipau când trecea pe lângă ele. Bărbaţii făceau mii de jurăminte şi rugăciuni, implorându-i

pe Allah, Profet şi cei doisprezece imami martiri. Întâmpinându-l cu aclamaţii, stropeau drumul, îl presărau cu flori, alergau pe lângă el făcându-i vânt cu evantaie sau presărându-i parfum pe mâini şi pe faţă.

Îi simţi intrându-i în sânge şi în oase şi se aprinse de focul lor. Pasul i se întări şi deveni mai regulat.

Tălpile se ridicau şi cădeau ritmic. Acum nu mai alunga durerea şi încerca să îndepărteze oboseala concentrându-se asupra acelor din tălpi, din şold, din gambe…

Când luă cea de-a unsprezecea săgeată, soarele arăta ca o jumătate de monedă lipită de dealuri.

Alerga prin lumina muribundă, cu ultimele puteri, sus pe prima pantă, în jos spre bulevardul Celor O Mie de Grădini, pe loc drept, apoi urcând, cu inima duduindu-i în piept.

Ajungând pe bulevardul Ali şi Fatima, îşi azvârli pe cap apă, dar n-o mai simţi.

Durerea pulsa în el la fiecare mişcare. La madrassa nu se mai uită după prieteni, preocupat de faptul că nu-şi mai simţea picioarele.

Totuşi, le auzea continuându-i fuga, lipăind ritmic, slap-slap-slap.

De data aceasta, nimeni de pe maidan nu se mai uita la circari, dar Karim nu le auzi uralele. Reintrând pe bulevardul Celor O Mie de Grădini, văzu pe dealuri o geană de lumină sângerie. I se părea că se mişcă încet, atât de încet, pe locul drept şi în sus de deal – ultimul deal!

O luă în jos, conştient de pericol: dacă picioarele amorţite i-ar fi alunecat sau s-ar fi împiedicat, ar fi rămas la pământ.

Când intră pe Porţile Paradisului, soarele apusese. Văzu în obscuritate oameni care păreau că plutesc, îndemnându-l muţi, dar în mintea lui, mullahul intra în minaret, aştepta răbdător ca ultima rază de soare să dispară…

Ştia că nu mai avea decât secunde.

Încercă să-şi forţeze picioarele umflate, să iuţească pasul. În faţa lui, un băieţel plecase de lângă tatăl lui şi ieşise în drum; acum se holba îngrozit la uriaşul care se prăvălea spre el din umbră.

Karim luă copilul şi şi-l puse pe umeri, în uralele care zguduiau pământul. Când ajunse la punctul de plecare, Alā îl aştepta şi când luă cea de-a douăsprezecea săgeată, şahul îşi scoase turbanul şi îl schimbă cu al lui.

Aclamaţiile fură întrerupte de cântarea muezinului. Oamenii se întoarseră spre Mecca şi se rugară. Copilul de pe umerii lui începuse să scâncească şi Karim îl, lăsă jos. Rugăciunea se termină şi când se ridică, regele şi nobilii se adunară în jurul lui ca nişte căţeluşi. Oamenii de rând se îmbulzeau să-l vadă şi ei şi totul era de parcă acum Persia i-ar fi aparţinut întreagă lui Karim Harun.

Partea a cincea

Chirurg de companie

51
Încrederea

– De ce mă urăsc aşa? îl întrebă Mary pe Rob.

– Nu ştiu.

Nu încercă să nege; ea nu era proastă. Când fetiţa familiei Halevi alergase către ei din pragul casei vecine, mama ei, Yudit, care nu-i mai aducea pâine caldă evreului străin, venise şi-şi înşfăcase fiica în tăcere, plecând imediat, de parcă s-ar fi temut să n-o corupă. Rob o luă pe Mary la piaţa evreiască şi descoperi că nimeni nu-i mai zâmbea şi nici nu mai era favoritul precupeţei Hinda. Trecură pe lângă vecinii ceilalţi şi Naoma şi fiica ei, Lea, priviră rece în altă parte, de parcă Yaakob ben Rashi nu l-ar fi îmbiat pe Rob, în timpul unei mese de Sabat, să facă parte din familia lor.

Oriunde ar fi mers în Yehuddiyyeh, Rob îi vedea pe evrei oprindu-se din vorbă şi privindu-l acuzator. Observă clătinările din cap, murmurele duşmănoase, chiar auzi un blestem pe buzele lui Reb Asher Jacobi, îndreptat împotriva unuia dintre ei care gustase fructul oprit.

Îşi spuse că nu-i păsa; ce-i erau lui oamenii din cartierul evreiesc?

Dar cu Mirdin Askari era altceva; faptul că Mirdin îl evita nu fusese doar o închipuire de-a lui. Îi lipsea zâmbetul de cal a lui Mirdin şi îl durea salutul lui scurt şi rigid din fiecare dimineaţă, urmat de o plecare grăbită.

Îl căută pe Mirdin şi-l găsi întins la umbra unui castan din curtea madrassei şi citind cel de-al douăzecilea volum, ultimul, din Al-Hawi de Rhazes.

– Rhazes era bun. Al-Hawi cuprinde toată

medicina, spuse Mirdin stânjenit.

– Eu am citit douăsprezece volume. O să pun curând mâna şi pe celelalte, spuse Rob, apoi îl privi în ochi: E aşa de rău că am găsit o femeie pe care o iubesc?

Mirdin îşi întoarse privirea:

– Cum de te-ai putut însura cu o Alta?

– Mirdin, e o bijuterie de femeie.

– „Pentru că buzele unei femei străine sunt ca fagurii de miere şi gura ei, moale ca mătasea.” Jesse, e o creştină! Prostule, noi suntem un popor lovit şi împrăştiat, luptăm pentru supravieţuire. De fiecare dată când unul dintre noi se căsătoreşte în afara credinţei, asta înseamnă pentru noi sfârşitul unei generaţii viitoare. Dacă nu înţelegi asta, nu eşti omul pe care l-am crezut şi nu mai sunt prietenul tău.

Se amăgise singur – oamenii din cartierul evreiesc contau, pentru că-l acceptaseră fără rezerve şi de la început. Iar omul acesta conta şi mai mult, pentru că-i oferise prietenia lui şi Rob nu avea atât de mulţi prieteni încât să-l poată uita pe Mirdin.

– Nu sunt omul pe care l-ai crezut.

Simţi nevoia să vorbească, fiind convins că nu greşea arătându-şi încrederea:

– Nu m-am căsătorit în afara credinţei mele.

– E creştină.

– Da.

Sângele din obrajii lui Mirdin secă:

– Asta e o glumă stupidă?

Cum Rob nu spunea nimic, apucă febril cartea şi se ridică în picioare:

– Nenorocitule! Dacă ar fi adevărat şi nu eşti nebun, nu-ţi rişti numai pielea ta, mi-o primejduieşti şi pe a mea. Dacă ai citi în Fiqh, ai vedea că, spunându-mi, mă culpabilizezi şi voi fi pedepsit la fel ca tine dacă nu te dau în vileag.

Scuipă:

– Fiu al Celui Rău, mi-ai pus copiii în pericol şi

blestem ziua când ne-am cunoscut.

Şi Mirdin se îndepărtă.

Zilele trecură una după alta şi oamenii kelonterului nu veniră după Rob. Mirdin nu-l trădase.

La spital, căsătoria lui Rob nu era o problemă. Circulase deja zvonul că se însurase cu o creştină, dar personalul maristanului se obişnuise deja cu ideea că evreul străin care trecuse din închisoare la calaat era un excentric şi acceptă faptul ca pe o altă aberaţie de a lui Jesse. În afară de asta, în societatea musulmană, unde unui bărbat i se permitea să aibă patru soţii, apariţia unei femei nu stârnea multă zarvă.

Cu toate acestea, îl durea adânc pierderea lui Mirdin. Nici pe Karim nu-l mai vedea, decât rar; tânărul hakim fusese preluat de nobilii de la curte şi era invitat fără încetare la ospeţe. De la chatir, numele lui Karim era pe buzele tuturor.

Aşa că Rob era la fel de izolat ca şi soţia lui. Şi el şi Mary intrară uşor în rutina vieţii în doi. Casei îi lipsise o femeie; acum devenise un loc mult mai plăcut şi mai primitor. Vrăjit, îşi petrecea cu ea toate clipele libere şi, când erau despărţiţi, se pomenea visând la carnea trandafirie, linia nobilă a nasului ei, inteligenţa din privire.

Călăriră pe dealuri şi făcură dragoste în apele calde şi sulfuroase ale lacului secret al lui Alā. Lăsă volumul indian cu poze într-un loc unde ea putea să-l vadă şi când încercă unele din poziţiile descrise acolo, descoperi că-l studiase. Unele practici sexuale erau plăcute, altele le stârneau ilaritatea. Râdeau de multe ori în pat, jucând jocuri ciudate şi senzuale.

El era întotdeauna atent la detaliile ştiinţifice.

– De ce eşti aşa umedă? Parcă eşti un vârtej care mă soarbe.

Ea îi dădea un ghiont în coaste. Dar propria ei curiozitate nu întârzia să se manifeste:

– Îmi place când eşti mic, slab şi sleit şi ca

satinul la atingere. De ce te schimbi aşa? Odată, o bătrână mi-a spus că se umflă cu aer, când se face mare şi greu. Crezi că aşa e?

El clătină din cap:

– Nu cu aer. Se umple cu sânge din artere. Am văzut un spânzurat cu prepuţul roşu de cât sânge se adunase în el.

– Dar eu nu te-am spânzurat, Robert Jeremy Cole!

– Se leagă de miros şi de văz. Odată, spre sfârşitul unei călătorii obositoare, aveam un cal stors de vlagă, care abia mai putea să se mişte. Dar a mirosit o iapă şi chiar înainte de a o vedea, organul a crescut şi muşchii i s-au umflat şi a pornit-o spre ea atât de vajnic, încât a trebuit să-l ţin.

O iubea atât de mult. Pentru ea, suferea orice pierdere. Totuşi, inima îi bătu mai tare când, într-o seară, o siluetă familiară le călcă pragul, dând din cap în semn de salut.

– Intră, Mirdin.

Prezentată vizitatorului, Mary îl privi curioasă; dar, după ce le aduse vin şi prăjituri, plecă imediat, urmându-şi instinctul pe care Rob îl îndrăgea.

– Chiar eşti creştin?

Rob dădu din cap.

– Te pot duce la vărul meu, care e rabin într-un oraş îndepărtat din Fars. Dacă le ceri convertirea învăţaţilor de acolo, poate vor accepta să te ajute. Şi n-o să mai fie nevoie de minciuni şi amăgiri.

Rob îl privi lung şi clătină din cap.

Mirdin oftă:

– Dacă ai fi un ticălos, ai primi imediat. Dar eşti un om cinstit şi credincios şi un doctor deosebit. Din cauza asta, nu pot să-ţi întorc spatele.

– Mulţumesc.

– Nu te cheamă Jesse ben Benjamin.

– Nu. Numele meu e…

Dar Mirdin ridică o mână şi clătină din cap:

– Să nu vorbeşti de faţă cu mine despre celălalt

nume. Trebuie să rămâi Jesse ben Benjamin. Te-ai amestecat în Yehuddiyyeh. Păreai fals în unele privinţe. Îmi spuneam că e vina tatălui tău, un evreu european apostat, care s-a rătăcit de la căile noastre şi n-a ştiut să-şi îndrume fiul. Trebuie să fii atent tot timpul, să nu faci o greşeală mortală. Dacă eşti descoperit, vei primi o pedeapsă cumplită. Moartea, fără îndoială. Dacă eşti prins, îi pui în pericol pe toţi evreii de aici. Deşi nu sunt ei de vină pentru înşelăciunea ta, în Persia, cei inocenţi pot avea uşor de suferit.

– Eşti sigur că vrei să ai de-a face cu mine? îl întrebă Rob liniştit.

– M-am gândit. Trebuie să-ţi fiu prieten.

– Îmi pare bine.

Mirdin dădu din cap:

– Dar cer un preţ.

Rob aşteptă să-l audă.

– Trebuie să înţelegi în cine te prefaci. Ca să fii evreu, nu e de ajuns să porţi caftan şi barba tunsă într-un anumit fel.

– Şi cum o să capăt această înţelegere?

– Trebuie să înveţi poruncile Domnului.

– Ştiu cele zece porunci.

Agnes Cole îi învăţase poruncile pe toţi copiii ei.

Mirdin cătină din cap:

– Cele zece porunci sunt fragmente din legile care alcătuiesc Tora noastră. Tora conţine 613 porunci. Pe acestea trebuie să le studiezi împreună cu Talmudul – comentariile la fiecare dintre aceste legi. Numai atunci vei înţelege sufletul poporului meu.

– Mirdin, dar e mai rău decât Fiqhul. Sunt sufocat de învăţătură, ripostă el disperat.

Ochii lui Mirdin sclipiră:

– Acesta e preţul meu, spuse el.

Rob văzu că era serios. Oftă:

– La naiba. Fie.

Acum îl văzu pe Mirdin zâmbind. Îşi turnă vin

şi, dispreţuind masa şi scaunele europene, se aşeză pe podea cu picioarele sub el.

– Hai să începem. Prima poruncă este: „Veţi fi roditori şi vă veţi înmulţi.”

Rob se simţi cuprins de bucurie la vederea chipului cald şi plăcut al lui Mirdin acolo, în casa lui.

– Mă străduiesc, Mirdin, îi zâmbi prietenului său. Fac tot posibilul!

52
Modelându-l pe Jesse

– O cheamă Mary, ca pe mama lui Josua, îi spuse Mirdin soţiei sale, în limba lor.

– O cheamă Fara, îi spuse Rob lui Mary, în engleză.

Cele două neveste se examinară una pe alta. Mirdin venise în vizită cu Fara şi cu cei doi băieţei, David şi Issachar. Femeile nu puteau vorbi, pentru că nu împărtăşeau aceeaşi limbă. Cu toate acestea, după un scurt timp începură să comunice prin chicoteli, semne cu mâinile, rotirea ochilor şi exclamaţii de frustrare. Poate că Fara devenise prietena lui Mary la îndemnul soţului ei, dar cele două femei, deosebite una de alta din toate punctele de vedere, se respectară de la început.

Fara îi arătă lui Mary cum să-şi prindă părul roşu şi lung şi să-l acopere cu un voal înainte de a ieşi din casă. Unele evreice îşi acopereau şi faţa, ca musulmanele, dar cele mai multe se mulţumeau cu un voal sau o basma de păr şi, făcând la fel, Mary nu mai sărea în ochii vecinilor. Fara o duse la piaţă la negustorii cu produse proaspete şi bune şi-i arătă tarabele care trebuiau evitate. O învăţă să spele şi să săreze bine carnea, ca să fie kasher. Şi să gătească o mâncare din carne, usturoi, foi de dafin şi sare ţinute într-o oală de pământ înconjurată de cărbuni şi coaptă foarte încet, toată ziua, pentru masa de sâmbătă. Felul acesta, numit *shalent*, era deosebit de aromat şi fraged şi deveni meniul preferat al lui Rob.

– Aş vrea aşa de mult să stau de vorbă cu ea! îi spuse Mary lui Rob.

– O să te învăţ limba lor.

Dar ea nici nu voia să audă de idiş sau de persană.

– Eu nu sunt bună la limbi străine, ca tine. Ani întregi m-am chinuit să învăţ latina şi nici engleza n-am deprins-o uşor. N-o să mergem curând într-un loc unde o să pot auzi scoţiana mea?

– Când va veni timpul, îi spuse el, dar nu-i făcu nicio promisiune exactă.

Mirdin îşi luă asupra lui să medieze re-acceptarea lui Jesse ben Benjamin în Yehuddiyyeh.

– Din timpul regelui Solomon, ba chiar dinainte de el, evreii şi-au luat neveste creştine şi au rămas în comunitatea evreiască. Dar au demonstrat prin toate actele vieţii lor că nu se separaseră de poporul nostru.

La sugestia lui Mirdin, stabiliră să se întâlnească de două ori pe zi la rugăciune în Yehuddiyyeh, pentru şaharitul de dimineaţă, la mica sinagogă numită Casa Păcii, care-i plăcea lui Rob, şi pentru ma'ariv seara, la sinagoga Casa Sionului, de lângă locuinţa lui Mirdin. Pe Rob nu-l deranja. Legănatul, reveria şi intonarea ritmică a rugăciunii îi liniştiseră sufletul întotdeauna. Cu cât se obişnuia mai mult cu Vorbirea, uita că venitul la sinagogă făcea parte din deghizarea lui şi uneori avea impresia că Dumnezeu îi aude gândurile. Nu se ruga ca Jesse, Rob, evreu sau creştin, ci ca un om care-şi caută pacea şi mângâierea. Uneori, le găsea într-o rugăciune evreiască, alteori într-o amintire din copilărie. I se întâmpla, în timp ce bărbaţii din jurul lui bolboroseau versete vechi de când lumea, să se roage lui Iisus, la un sfânt sau chiar la Mama.

Treptat, oamenii din Yehuddiyyeh nu-l mai priviră duşmănos, căci se obişnuiseră cu uriaşul evreu european, ţinând în mână o portocală şi fluturând o ramură de măslin în sinagoga Casa Păcii, în timpul sărbătorii Sukkot a recoltei, postind alături de ceilalţi de Yom Kippur sau

dansând în procesiunile care celebrau ziua când Domnul i-a dat Tora poporului Lui. Yaakob ben Rashi îi spuse lui Mirdin că era limpede că Jesse ben Benjamin încerca să se facă iertat pentru căsătoria cu o femeie creştină.

Mirdin era subtil şi cunoştea diferenţa dintre camuflajul protector şi dăruirea totală.

– Îţi cer un singur lucru, spuse el. Să nu primeşti niciodată să fii cel de-al zecelea om.

Rob J. înţelese. Dacă evreii voiau să aleagă zece bărbaţi de vază, care să-i reprezinte, ar fi fost cumplit să-i înşele numai de dragul măştii lui. Promise că n-o va face şi se ţinu de cuvânt.

Aproape în fiecare zi, el şi Mirdin îşi făceau timp să studieze poruncile. Nu foloseau cărţi. Mirdin cunoştea pe de rost preceptele.

– Se admite, în general, că cele 613 porunci pot fi desprinse din Tora, spuse el. Dar nu există un acord complet asupra formei lor exacte. Un învăţat poate considera un precept ca poruncă separată, iar altul îl poate include în porunca precedentă. Eu îţi ofer versiunea celor 613 porunci predate în familia mea de-a lungul generaţiilor şi auzită de mine de la tata, Reb Mulka Askar din Masqat.

Mirdin îi spuse că 248 mitzvot erau porunci pozitive, cum ar fi aceea că evreul trebuie să aibă grijă de văduve şi orfani, iar 365 erau negative, cum ar fi avertismentul că un evreu nu trebuie să accepte mită.

Lui Rob îi plăcea mai mult să înveţe cu Mirdin decât pentru şcoală, căci ştia că nu avea să urmeze niciun examen. Îi plăcea să asculte la un pahar de vin legile evreilor şi în curând descoperi că şedinţele acestea îi foloseau şi pentru studiul Fiqhului islamic.

Muncea mai îndârjit decât oricând, dar simţea că trăieşte din plin. Ştia că viaţa în Ispahan e mult mai uşoară pentru el decât pentru Mary. Deşi se întorcea nerăbdător la ea în fiecare seară, dimineaţa pornea spre madrassa şi maristan cu un

alt fel de nerăbdare. Era în anul acela la studiul lui Galen şi se adâncise în descrieri anatomice pe care nu le putea intui doar uitându-se la pacienţi – diferenţa dintre artere şi vene, pulsul, lucrul inimii, ca un pumn care strângea pereţii şi împingea sângele în timpul sistolei, apoi se desfăcea şi se reumplea în diastolă.

Termină ucenicia la Jalal şi trecu de la oase, atele şi dispozitive de tracţiune la instrumentarul chirurgical, căci fusese repartizat ca asistent al lui al-Juzjani.

– Aşa începe cu fiecare învăţăcel, îi spuse Karim. Nu te descuraja.

Pentru Karim, era uşor să vorbească despre răbdare. O parte din calaat fusese o masă mare şi elegantă, unde-şi primea acum clientela, compusă aproape numai din nobili de la curte. Era de bon ton ca un bogătaş să amintească întâmplător într-o discuţie că doctorul lui era eroul atlet al Persiei, Karim al chatirului şi atrăsese pacienţii atât de repede, încât s-ar fi îmbogăţit şi fără mărinimia şahului. Se îmbrăca numai cu haine alese şi-i copleşea pe prieteni cu delicatese şi cu daruri, odată îi adusese lui Rob şi un covor scump din Hamadhān, ca dar de nuntă. Îi arunca ocheade lui Mary şi-i spunea în persană obrăznicii pe care ea se bucura că nu le înţelege, dar în curând se ataşă de el şi-l trata ca pe un frate neastâmpărat.

La spital, popularitatea lui Karim era la fel de mare. Învăţăceii se adunau cârd după el la patul pacienţilor şi-l ascultau de parcă ar fi fost înţeleptul înţelepţilor şi Rob nu putea decât să fie de acord când Mirdin rânjea şi spunea că cel mai bun mijloc de a deveni un doctor de succes e să câştigi un chatir.

Ocazional, al-Juzjani îl întreba pe Rob cum se numea şi la ce folosea instrumentul din mâna lui. Erau mult mai multe decât avusese Rob ca bărbier, special alcătuite pentru diverse operaţii, şi curăţa şi

ascuţea bisturie rotunjite, curbate, scalpele, ferăstraie de oase, chiurete, sonde, cuţitaşe pentru desfăcut chisturi, burghie pentru înlăturarea unor corpuri străine din os…

Până la urmă, metoda lui al-Juzjani fusese logică, pentru că, după două săptămâni, când Rob începu să-l asiste în sala de operaţii a maristanului, chirurgul nu trebuia decât să spună o dată şi Rob alegea instrumentul cerut şi i-l înmâna imediat.

Mai erau la chirurgie doi asistenţi, care stăteau de câteva luni pe lângă al-Juzjani. Li se dădea voie să opereze cazurile uşoare şi nu erau scutiţi niciodată de criticile caustice ale maestrului.

Fu nevoie de zece săptămâni pentru ca al-Juzjani să-i permită lui Rob să taie, sub directa lui supraveghere. Ocazia veni când trebui să i se amputeze degetul arătător unui hamal călcat pe mână de o cămilă.

Învăţase privind. Al-Juzjani punea întotdeauna un garou subţire de piele. Rob îl legă cu îndemânare şi execută fără ezitare amputaţia, pentru că făcuse ani de zile acest lucru, pe când era bărbier. Întotdeauna, sângele îl împiedicase şi era încântat de tehnica lui al-Juzjani, care-i permise să tragă pielea şi să facă o cusătură curată, fără să fie nevoit să tamponeze decât o dată.

Al-Juzjani îl privi cu încruntarea lui obişnuită. După ce Rob termină, chirurgul plecă fără nicio vorbă de laudă, dar nici nu-l critică şi nu-i spuse că ar fi existat o modalitate mai bună şi, curăţind masa de operaţie şi instrumentele, tânărul simţi în piept căldura unei victorii.

53
Patru prieteni

Orice măsuri ar fi luat regele regilor pentru a-l supraveghea pe vizirul său în urma dezvăluirilor făcute de Rob, aceste măsuri erau invizibile. Poate că mullahii lui Qandrasseh erau şi mai activi şi mai zeloşi decât înainte în strădania de a transforma Ispahanul într-un oraş drept-credincios.

Trecuseră şapte luni de când fusese chemat ultima oară la curte. Rob era mulţumit cu situaţia, căci, împărţit între soţie şi pregătirea medicală, nu-i mai rămânea deloc timp de pierdut.

Într-o dimineaţă, soldaţii bătură la uşă, alarmând-o pe Mary.

– Şahul doreşte să călăriţi astăzi cu el.

– Nu te speria, îşi linişti el nevasta şi se duse.

Lângă grajdurile din spatele Casei Paradisului se întâlni cu Mirdin Askari, un Mirdin pământiu la faţă. Chibzuiră că în spatele invitaţiei amândurora nu putea să fie decât Karim, care, de la concurs, devenise favoritul lui Alā.

Aşa era. Şahul călări spre ei, urmat la un pas de prietenul lor, a cărui figură era luminată de un zâmbet larg.

Zâmbetul îi păli când văzu că şahul îşi pleca urechea să asculte vorbele lui Mirdin, care, în timp ce se prosterna în ravi zemin, murmura în evreieşte.

– Hai, spune-ne acum în persană ce bâiguiai! îl repezi Alā.

– Este o binecuvântare, Sire, pe care o rostesc evreii când îl văd pe rege, se încumetă Mirdin să răspundă. „Fii binecuvântat, Doamne Dumnezeule, împărat al lumii, care i-ai dat omului slava Ta.”

– Dhimmii îi mulţumesc lui Dumnezeu când îl văd pe şah? se miră Alā, plăcut surprins.

Rob ştia că era o *berakhah* rostită de evrei la vederea oricărui rege, dar nici el, nici Mirdin nu găsiră cu cale să strice impresia şahului, care părea foarte bine dispus când dădu pinteni calului lui alb.

– Mi s-a spus că ţi-ai luat o nevastă europeană, se întoarse el spre Rob.

– E adevărat, Măria Ta.

– Am auzit că părul ei e roşu ca henna.

– Da, majestate.

– Părul unei femei trebuie să fie negru.

Rob nu putea discuta preferinţele şahului şi nici nu voia; era bucuros că avea o femeie pe care Alā nu punea preţ.

Petrecură ziua cam la fel ca atunci când fusese singur cu şahul, doar că acum, împărţind cu cei doi prieteni povara atenţiei lui Alā, se simţi mai bine decât data trecută. Alā fu încântat să descopere în Mirdin un bun cunoscător al istoriei persane şi comentară amândoi cucerirea Persepolisului de către Alexandru, pe care şahul o deplângea ca persan, dar o aplauda ca om de arme. Înainte de amiază, Alā şi Karim practicară lupta cu suliţa într-un umbrar, în timp ce el şi Mirdin stăteau într-o parte şi, uitând de zăngănitul fierului şi fierbinţeala bătăliei, discutau despre cusăturile chirurgicale şi materialele cele mai bune folosite: mătasea, inul (despre care amândoi conveniră că se descompune prea repede), părul de cal şi favoritul lui Ibn Sina, părul uman.

Mâncară şi băură copios în cortul regelui, încercându-şi pe rând îndemânarea la jocul de şah. Mirdin luptă vitejeşte şi era cât pe aci să-l bată pe rege, ceea ce îndulci pentru Alā gustul victoriei.

Se scăldară liniştiţi în apa caldă din peştera secretă, lăsându-se mângâiaţi de unde şi înveseliţi de o cantitate inepuizabilă de vin de soi. Karim îl ţinu pe limbă înainte de a-l gusta, ridicându-şi pleoapele, apoi îi zâmbi lui Alā:

– Eu am fost cerşetor în copilărie. V-am mai spus asta, majestate?

Alā îi întoarse zâmbetul şi clătină din cap.

– Un băiat cerşetor bea acum vinul regelui regilor.

– Da. Mi-am ales drept prieteni un băiat cerşetor şi o pereche de evrei, râse Alā, mai mult şi mai tare decât ei. Am planuri mari pentru marele meu chatir şi mi-a intrat la inimă acest dhimmi, îi dădu el lui Rob un ghiont, uşor ameţit de băutură. Şi acum aflu că şi un alt dhimmi e un bărbat vrednic de luat în seamă. Să rămâi la Ispahan când termini madrassa, Mirdin Askari, să te fac doctor la curte.

Obrajii lui Mirdin se îmbujorară:

– Sire, mă onoraţi. Vă implor să nu vă mâniaţi, dar vă rog să-mi îngăduiţi să mă întorc, după ce devin hakim, acasă, pe pământurile din jurul marelui golf. Tatăl meu e bătrân şi suferind. Eu sunt primul doctor din neamul nostru şi aş vrea să mă vadă stabilit în sânul familiei, înainte de a muri.

Alā dădu din cap cu nepăsare:

– Şi cu ce se ocupă familia asta a ta de lângă marele golf?

– Bărbaţii noştri călătoresc de-a lungul ţărmului, cumpărând perle de la scufundători, majestate.

– Perle! E bine, îmi place să cumpăr perle de valoare. O să-ţi îmbogăţeşti rudele, dhimmi. Spune-le să caute cea mai mare şi cea mai rotundă perlă şi să mi-o aducă şi vor primi o avere în schimb.

La întoarcere, se legănau în şei. Alā se lupta să stea drept şi li se adresa cu o afecţiune care ar fi putut să dispară după ce aburii băuturii s-ar fi împrăştiat. Ajungând la grajdurile regale, slujitorii şi pajii făcură roată în jurul lor şi Alā se hotărî să-i uluiască:

– Suntem patru prieteni! răcni el, în auzul

tuturor. Patru oameni de treabă care sunt prieteni!

Cuvintele lui făcură repede înconjurul oraşului, ca toate bârfele legate de şah.

– E nevoie să fii prevăzător faţă de anumiţi prieteni, îl sfătui Ibn Sina pe Rob, cu o săptămână mai târziu.

Erau la o serbare organizată pentru şah de către Fath Ali, bogătaşul care aproviziona curtea cu vinuri alese. Rob fu fericit să-l întâlnească acolo pe Ibn Sina. De la căsătoria lui, marele doctor, cu sensibilitatea lui caracteristică, nu-i mai solicitase decât rareori tovărăşia la cină. Acum treceau amândoi pe lângă Karim, închis într-un cerc de admiratori, mai mult ca un prizonier decât ca un stăpân.

Prezenţa lor acolo se datora faptului că beneficiaseră de calaat, dar Rob era deja plictisit de serbările regale, condamnate toate să semene unele cu altele. În plus, îi repugna să piardă timpul:

– Aş prefera să fiu acum în maristan, la lucru, acolo unde mi-e locul, spuse el.

Ibn Sina privi cu prudenţă în jur. Se plimbau pe domeniul negustorului, bucurându-se de câteva momente de libertate, datorate faptului că Alā tocmai intrase în haremul lui Fath Ali.

– Nu trebuie să uiţi niciodată că ai de-a face cu un monarh, care nu e un om obişnuit, spuse Ibn Sina. Un rege nu e ca tine sau ca mine. Face un semn nepăsător cu mâna şi un om ca noi e trimis la moarte. Sau îndoaie un deget şi un alt om e lăsat să trăiască. Asta e puterea absolută şi niciun om născut din femeie nu poate să-i reziste. Îi înnebuneşte puţin chiar şi pe cei mai buni domnitori.

Rob ridică din umeri:

– N-am cerut niciodată să mă aflu în compania lui şi nici n-am vrut să mă amestec în politică.

Ibn Sina dădu din cap aprobator.

– Stăpânitorilor din Orient le place să-şi aleagă vizirii dintre doctori, simţind că lecuitorii se bucură, într-un anumit fel, de atenţia lui Allah. Ştiu ce uşor e să fii ademenit de o astfel de putere şi am băut şi eu din vinul ei otrăvitor. Când eram tânăr, am acceptat de două ori să fiu vizir în Hamadhān. A fost o îndeletnicire mult mai primejdioasă decât medicina. Prima dată, viaţa mea a atârnat de un fir de păr. Am fost închis în castelul Fardajān, unde am fost lăsat luni de zile. După ce am fost eliberat, am ştiut că nu mai puteam fi în siguranţă la Hamadhān. Mi-am luat familia şi pe al-Juzjani şi ne-am stabilit la Ispahan, punându-ne sub protecţia şahului.

Se întoarse spre grădinile unde se desfăşura serbarea.

– Ce bine e pentru Persia că Alā le dă voie marilor doctori să-şi facă meseria, spuse Rob.

Ibn Sina zâmbi:

– Face parte din planul lui să fie considerat un mare rege, ocrotitor al artelor şi ştiinţelor, spuse el sec. Încă din tinereţe, era însetat de putere. Acum încearcă să-şi lărgească imperiul, devorându-şi duşmanii înainte ca ei să-l înghită.

– Seliucii.

– Dacă aş fi vizir la Ispahan, mi-ar fi teamă cel mai mult de seliuci, spuse Ibn Sina. Dar Alā stă cu ochii îndreptaţi asupra lui Mahmud al Ghaznei, pentru că ei doi sunt făcuţi din acelaşi aluat. Alā a pătruns de patru ori în India şi a capturat douăzeci şi opt de elefanţi de război. Mahmud e mai aproape de India şi are peste cincizeci de elefanţi. Alā îl invidiază şi se teme de el. Dacă vrea să-şi împlinească visurile, Mahmud trebuie eliminat.

Ibn Sina se opri şi puse o mână pe braţul lui Rob:

– Să ai multă grijă. Oameni cu scaun la cap spun că zilele de vizir ale lui Qandrasseh sunt numărate. Şi că un doctor tânăr îi va lua locul.

Rob nu spuse nimic, dar îşi aminti ca Alā

spusese că avea „planuri mari” pentru Karim.

– Dacă e adevărat, Qandrasseh îl va lovi fără milă pe rivalul său. Nu e destul să nu râvneşti puterea. Când un doctor are de-a face cu stăpâni mari, trebuie să înveţe să se încline şi să se mlădieze, dacă vrea să trăiască.

Rob nu era prea sigur că avea să reuşească să se încline şi să se mlădieze.

– Nu fi prea îngrijorat, îi spuse Ibn Sina. Alā se răzgândeşte uşor şi nu-ţi poţi face planuri sigure de viitor.

Nu mai vorbiră şi se întoarseră în grădini, cu puţin înainte ca personajul conversaţiei lor să revină din haremul lui Fath Ali, odihnit şi bine dispus. În timpul serbării, Rob nu putu să nu se întrebe dacă Ibn Sina nu fusese şi el gazda şahului. Se duse la Khuff şi-l întrebă.

Căruntul căpitan al porţilor îşi îngustă ochii concentrat, apoi dădu din cap:

– Acum câţiva ani, spuse el.

Era limpede că Alā n-ar fi putut fi interesat de Reza, prima soţie, aşa că probabil că-şi ceruse drepturile de rege asupra Despinei. Rob şi-l imagină pe şah urcând scara în spirală din turnul de piatră, în timp ce Khuff stătea de pază.

Încălecând trupul micuţ şi voluptos al femeii.

Aproape fascinat, Rob îi observă pe cei trei bărbaţi, idolatrizaţi fiecare în felul lui. Şahul era înconjurat de haita lui obişnuită de linguşitori. Ibn Sina, grav şi senin, răspundea liniştit la întrebările unor învăţaţi. Karim, ca întotdeauna în ultimul timp, era aproape sufocat de admiratori, care tânjiseră să-l atingă, să-i vorbească şi să se îmbete de gloria lui.

Această Persie încerca să-l facă pe rând pe orice bărbat un încornorat.

Instrumentele de chirurgie i se păreau prelungiri naturale ale mâinilor lui. Al-Juzjani îi acorda tot mai mult timp, învăţându-l fiecare tehnică şi

dovedind o răbdare nesfârşită. Persanii aveau un mod de a adormi simţurile pacienţilor. Cânepa ţinută câteva zile în zeamă de orz alcătuia o infuzie care, înghiţită, îi permitea pacientului să rămână treaz, amorţindu-i durerea. Rob petrecu două săptămâni cu spiţerul-şef al spitalului, învăţând să prepare băuturi adormitoare. Efectele substanţelor erau imprevizibile şi greu de controlat, dar uneori le permiteau doctorilor să opereze fără gemetele şi zbaterile pacientului chinuit de durere.

Reţetele păreau să ţină mai mult de magie decât de medicină.

Luaţi carnea unei oi. Curăţaţi-o de grăsime şi tăiaţi-o în bucăţi, pe care le tăvăliţi bine prin seminţe de agavă, ţineţi-o într-un vas de pământ acoperit cu o grămadă de gunoi de cal, până se umple de viermi. Apoi puneţi viermii într-un vas de sticlă, până se zgârcesc. La folosire, luaţi două părţi din ei şi o parte de praf de opium, care trebuie trase pe nas.

Opiul era extras din polenul macului, o floare orientală. Se cultiva în preajma Ispahanului, dar se aducea şi din Ghazna şi Turcia, căci opiul era folosit atât în medicină, cât şi în ritualul religios musulman. Era la baza tuturor reţetelor de amorţire a durerii.

Luaţi opiu şi scorţişoară. Măcinaţi-le şi coaceţi-le împreună, apoi lăsaţi-le la înmuiat patruzeci de zile, într-o oală cu vin vechi. Ţineţi vasul la soare, până conţinutul se face ca o pastă. Fărâmiţaţi din ea pastile. Acestea se dau pacienţilor câte una, făcându-i să-şi piardă cunoştinţa pe loc.

De cele mai multe ori foloseau o altă prescripţie, favorizată de Ibn Sina.

Luaţi părţi egale de agavă, opiu, laptele-câinelui şi lemn-dulce. Măcinaţi-le separat, apoi amestecaţi-le. Presăraţi în mâncare puţin din acest amestec şi cel care o mănâncă va adormi pe loc.

În ciuda părerii lui că al-Juzjani îl antipatiza pentru relaţia cu Ibn Sina, Rob ajunse în curând să lucreze cu toate instrumentele chirurgicale. Ceilalţi învăţăcei erau invidioşi pe îndemânarea lui şi-şi exprimau sentimentele prin bombăneli şi insulte răutăcioase. Lui Rob nu-i păsa, căci învăţa mai mult decât îndrăznise să viseze că e posibil. Într-o după-amiază, după ce făcuse operaţia care-l neliniştise cel mai mult, îndepărtarea opacităţii de pe ochi, încercă să-i mulţumească lui al-Juzjani, dar chirurgul îi reteză vorbele:

– Ai mână de chirurg. N-o au prea mulţi învăţăcei şi ţi-arăt şi din egoism, fiindcă îmi faci multă treabă.

Era adevărat. În fiecare zi făcea amputări, curăţa orice fel de răni, elibera fluide din abdomen, smulgea vene varicoase…

– Am impresia că a început să-ţi placă prea mult să tai, îi spuse Mirdin într-o seară, când stăteau la o partidă de şah, la casa ultimului.

În cealaltă cameră, Fara asculta cum Mary îi adormea pe copii cu un cântec în scoţiană.

– Mă simt atras de asta, recunoscu Rob.

Se gândise în ultima vreme să se specializeze în chirurgie după ce avea să devină hakim. În Anglia, chirurgii erau consideraţi mai prejos de doctori, dar în Persia erau la fel de respectaţi şi prosperi şi primeau titlul special de *ustad*. Totuşi, avea rezerve:

– Atât cât e, chirurgia e bună. Dar ne limităm la operaţii de suprafaţă. Interiorul corpului e un mister închis în cărţi vechi de mii de ani. Nu ştim aproape nimic despre el.

– Aşa trebuie să fie, spuse Mirdin placid şi luă o rukh cu un pion. Creştinii, evreii şi musulmanii

sunt de acord că e un păcat să strici forma umană.

– Eu nu vorbesc de stricarea formei umane, ci de chirurgie, de disecţie. Anticii nu se împiedicau de teama de păcat şi puţinul pe care-l ştim astăzi, îl ştim de la vechii greci, care erau liberi să studieze corpul uman. Disecau morţii şi observau cum sunt făcuţi pe dinăuntru. Atunci ştiinţa a cunoscut un moment de lumină, iar apoi, sute de ani la rând, s-a scufundat în întuneric.

Rămase pe gânduri şi lui Mirdin nu-i fu greu să-i ia cealaltă tură şi un cal.

– Cred, continuă Rob, pe un ton domol, că şi în secolele acestea întunecate au existat focuri tainice.

Mirdin deveni atent.

– Oameni care au avut tăria să disece morţi, sfidându-i pe preoţi ca să-şi îndeplinească lucrarea lor de doctori, după voia Domnului.

– Doamne sfinte, se minună Mirdin. Asemenea oameni ar fi consideraţi vrăjitori.

– N-ar fi în stare să-şi împărtăşească altora cunoştinţele, dar măcar le-ar folosi pentru ei.

Mirdin era din ce în ce mai alarmat. Rob îi zâmbi:

– Nu, eu n-aş face-o, spuse el blând. Eu am destule griji şi aşa, prefăcându-mă că sunt evreu. Nu am şi un astfel de curaj.

– Trebuie să ne arătăm recunoscători pentru puţinul pe care-l avem, spuse Mirdin sec.

Devenise destul de neatent pentru a juca slab, pierzând repede o tură şi doi cai, dar Rob nu învăţase regulile suficient de bine pentru a forţa victoria. Mirdin îşi regrupă forţele rapid şi lucid şi, după o duzină de mutări, Rob experimentă înciudat, ca totdeauna, temutul şahtreng.

54
Așteptările lui Mary

Mary nu avea nicio altă prietenă în afară de Fara, dar evreica îi ajungea. Cele două femei învăţară să comunice ore în şir, fără întrebările şi răspunsurile de convenienţă, obişnuite în societate. Uneori Mary vorbea şi Fara asculta şuvoiul scoţian pe care nu-l înţelegea, alteori Fara folosea Vorbirea şi Mary auzea cuvintele fără înţeles.

Cuvintele erau ciudat de lipsite de importanţă. Contau mai mult emoţiile reflectate în trăsăturile feţei, gesturile, inflexiunile vocii, tainele dezvăluite prin privire.

Astfel, îşi împărtăşeau sentimentele şi Mary se bucura că Fara n-o înţelege, căci astfel nu i-ar fi vorbit atât de deschis unei cunoştinţe atât de recente. Îi dezvălui tristeţea generată de lipsa tatălui; singurătatea ei, izolarea de biserică; dorul cu care se trezea după ce o visase pe femeia tânără şi frumoasă care fusese cândva Jura Cullen, angoasa care o cuprindea în căsuţa din Yehuddiyyeh, când deschidea ochii şi-şi dădea seama că mama ei murise de mult. Şi-i mai vorbea şi despre alte lucruri, pe care nu i le-ar fi pomenit nici prietenei celei mai bune: despre cât de mult îl iubea, despre dorinţa şi căldura pe care le stârnea în ea, făcând-o să înţeleagă iepele în călduri; despre faptul că nu mai putea vedea o oaie încălecată de berbec fără să vadă picioarele ei încolăcindu-l, să simtă gustul gurii lui şi mirosul cărnii lui tari.

Nu ştia dacă şi Fara îi vorbea despre astfel de lucruri, dar uneori i se părea că soţia lui Mirdin îi dezvăluia intimităţi la fel de importante şi cele

două femei diferite se legară una de alta ca două prietene adevărate.

Într-o dimineaţă, Mirdin râse şi prinse încântat umărul lui Rob:

– Ai ascultat porunca să te înmulţeşti. Aşteaptă un copil, măi, berbec european!

– Nu-i adevărat!

– Ba da, spuse ferm Mirdin. O să vezi. Fara nu se înşală niciodată când e vorba de asta.

După două dimineţi, Mary păli după masă şi vomită mâncarea, iar Rob trebui să cureţe şi să presare nisip pe podeaua de lut. În săptămâna aceea, ea vomită de mai multe ori şi când nu mai avu ciclu, fură siguri. N-ar fi trebuit să se mire, pentru că făcuseră dragoste fără nicio precauţie; dar ea se gândise înainte că poate lui Dumnezeu nu-i era pe plac unirea lor.

De regulă, avea un ciclu dureros şi fu bucuroasă să scape de el, deşi acum avea o stare permanentă de greaţă. Rob îi ţinea capul şi făcea curăţenie, aşteptând copilul cu încântare şi nervozitate şi întrebându-se cum va arăta creatura izvorâtă din sămânţa lui. Acum îşi dezbrăca soţia cu şi mai multă ardoare decât înainte, căci omul de ştiinţă din el se delecta cu observarea modificărilor treptate suferite de trupul ei: înroşirea sfârcurilor, îngreunarea sânilor, arcuirea pântecului, schimbarea expresiei feţei din cauza umflării buzelor şi a nasului. Insista ca ea să stea pe burtă, ca să-i observe îngroşarea şoldurilor şi a coapselor. La început, Mary se bucură de atenţia pe care i-o acorda, dar apoi începu să-şi piardă răbdarea:

– Dar degetele de la picioare? mormăi ea. Ia uită-te şi la ele.

El îi studia cu seriozitate picioarele, apoi îi spunea că degetele rămăseseră neschimbate.

***

Atracţia lui Rob pentru chirurgie se destrămă după o serie de castrări.

Acestea se practicau des şi erau de două feluri.

Bărbaţii frumoşi, aleşi pentru a păzi intrarea haremurilor, sufereau numai pierderea testiculelor, pentru că nu veneau des în contact cu femeile. Serviciile din interiorul haremului erau asigurate de pocitanii, care primeau şi un premiu pentru desfigurare, dacă veneau cu nasul strâmb sau buza spartă sau dacă aveau dinţi negri şi rari. Acestora li se înlăturau, complet, organele genitale şi cărau cu ei, un tub subţire pentru a putea urina.

Băieţii erau castraţi de multe ori la vârste fragede. Uneori erau trimişi la şcolile de eunuci din Bagdad, unde învăţau să cânte şi să danseze sau să administreze bunurile stăpânului lor, devenind nişte servitori foarte apreciaţi, ca Wasif, sclavul lui Ibn Sina.

Tehnica era primitivă. Chirurgul apuca cu mâna stângă obiectul amputaţiei şi-l tăia cu o lamă ascuţită, dintr-o singură mişcare, căci viteza era esenţială. Apoi se aplica cenuşă caldă pe zona sângerândă şi bărbatul nu mai era întreg.

Al-Juzjani îi spuse că uneori, când castrarea era socotită o pedeapsă, nu i se mai punea cenuşă şi condamnatul era lăsat să sângereze până la moarte.

Într-o seară, Rob îşi privi soţia şi încercă să nu se mai gândească la faptul că niciun băiat sau bărbat operat de el nu avea să mai facă vreodată o femeie să palpite de viaţă. Puse mâna pe pântecul ei cald, care nu devenise încă foarte mare.

– În curând, o să fie cât un pepene.

Fusese la Casa Înţelepciunii şi citise despre fetus. Ibn Sina scria că după ce sămânţa se închide în pântec, viaţa se formează în trei etape. După marele doctor, în prima etapă, cheagul se transformă într-o inimă mică; în etapa a doua, mai apare un cheag, care alcătuieşte apoi ficatul; iar în etapa a treia se dezvoltă toate organele.

– Am găsit o biserică, spuse Mary.

– O biserică creştină? întrebă el uimit, iar ea dădu din cap.

Nu ştia că există o biserică la Ispahan.

Cu o săptămână înainte, ea şi Fara fuseseră să cumpere grâu de la piaţa armenească. Se rătăciseră pe o cărare strâmtă şi urât mirositoare şi acolo văzuse biserica Sf. Arhanghel Mihail.

– Catolici orientali?

Ea dădu din nou din cap.

– E o bisericuţă tristă, slujită umil, la care vine o mână de muncitori armeni săraci. Probabil că e tolerată fiindcă-i prea slabă ca să fie o ameninţare.

Ea mai mersese acolo de două ori, singură, invidiindu-i pe armenii zdrenţăroşi.

– Slujba se ţine în limba lor. Noi nici n-am putea să dăm răspunsurile.

– Dar te împărtăşesc. Îl au pe Iisus în altar.

– Ne-am risca viaţa dacă am merge acolo. Du-te la sinagogă cu Fara şi roagă-te în gând. Când merg la sinagogă, mă rog lui Iisus şi sfinţilor.

Ea-şi ridică ochii şi în ei văzu pentru prima oară resentimentul mocnit:

– N-am nevoie să-mi permită evreii să mă rog, îi spuse ea cu glas arzător.

Mirdin fu de acord că nu trebuia să-şi aleagă chirurgia ca profesie:

– Nu numai din cauza castrărilor, deşi sunt cumplite. Dar în locurile unde tribunalele nu au medici, chirurgul e chemat să îngrijească prizonierii după aplicarea pedepselor. Mai bine să ne folosim îndemânarea luptând cu bolile decât să curăţăm cioturile unor organe care ar fi putut să fie sănătoase.

Stăteau în soarele dimineţii, pe treptele de piatră ale madrassei. Mirdin oftă când Rob îi spuse că Mary tânjea după biserică.

– Când sunteţi singuri, rostiţi-vă rugăciunile voastre. Şi trebuie să vă întoarceţi la ai voştri cât mai curând posibil.

Rob dădu din cap, privindu-l gânditor. Mirdin se purtase rece şi dispreţuitor când îl crezuse evreu care şi-a renegat credinţa. Dar de când aflase că

Rob era altfel, se dovedise un prieten desăvârşit.

– Te-ai gândit, întrebă încet Rob, că fiecare credinţă se consideră singura care se bucură de iubirea lui Dumnezeu? Noi, voi şi Islamul – fiecare se crede credinţa cea dreaptă. Se poate să ne înşelăm cu toţii?

– Poate că avem cu toţii dreptate, spuse Mirdin.

Rob se simţi năpădit de afecţiune. Mirdin avea să plece la familia lui din Masqat şi Rob avea să se întoarcă acasă, după dobândirea titlului de hakim. Fără îndoială, nu le era dat să se mai întâlnească. Întâlnind ochii prietenului său, fu sigur că şi el se gândea la acelaşi lucru.

– O să ne revedem în Paradis?

Mirdin îl privi grav:

– Îţi dau întâlnire în Paradis. Jurăm?

– Jurăm, zâmbi Rob.

Îşi strânseră încheieturile.

– Eu mă gândesc la marginea dintre viaţă şi Paradis ca la un râu, spuse Mirdin. Dacă peste râu sunt mai multe poduri, de ce ar conta pentru Dumnezeu pe care îl alegem ca să trecem râul?

– Cred că n-ar conta, spuse Rob.

Cei doi se despărţiră cu sufletul încălzit şi fiecare se duse la munca lui.

Rob se duse la chirurgie împreună cu ceilalţi doi ucenici şi ascultară cu toţii avertismentul de discreţie dat de al-Juzjani înaintea operaţiei din ziua aceea. Nu dezvăluia identitatea pacientei, pentru a-i proteja reputaţia, dar dădea de înţeles că era rudă îndeaproape cu un om cunoscut şi puternic şi că suferea de cancer la sân.

Din cauza gravităţii bolii, interdicţia religioasă numită *aurat* – care interzicea oricărui bărbat în afară de soţ să vadă trupul unei femei de la gât până la genunchi – era înlăturată, permiţându-li-se să opereze.

Femeia fusese anesteziată cu opiu şi vin şi fu adusă la ei în stare de inconştienţă. Era plină şi planturoasă şi sub pânza care-i acoperea capul

scăpau câteva şuviţe cărunte. Era înfăşurată peste tot în văluri, lăsându-i-se descoperiţi doar sânii mari, moi şi flasci, dezvăluindu-i vârsta trecută de tinereţe.

Al-Juzjani îi puse pe toţi învăţăceii să palpeze sânii, ca să înveţe să recunoască tumoarea. Era detectabilă chiar şi fără palpare, o umflătură vizibilă pe o parte laterală a sânului stâng, lungă cât degetul mare al lui Rob şi de două ori mai groasă.

Îl interesa foarte mult operaţia; nu mai văzuse un sân deschis. Când al-Juzjani tăie mult sub umflătură, dorind s-o scoată toată, sângele ţâşni abundent sub carnea moale, femeia gemu şi chirurgul lucră repede, pentru a termina înainte ca pacienta să se trezească.

Rob văzu că înăuntru erau muşchi, o carne cenuşie şi bucăţi de grăsime galbenă, ca cele dintr-un pui. Putea distinge clar mai multe canale trandafirii, care se uneau în sfârc, aşa cum braţele unui râu se varsă într-un golf; din sfârc ţâşnea un lichid înroşit, ca un lapte roz.

Al-Juzjani scosese tumoarea şi cosea rapid. Dacă nu i s-ar fi părut imposibil, Rob ar fi crezut că doctorul era nervos.

E ruda şahului, îşi spuse el. Poate o mătuşă; poate e chiar femeia care-l iniţiase pe Alā în viaţa sexuală, cea despre care îi vorbise în peşteră.

Mormăind, aproape complet trează, fu dusă de acolo imediat după ce operaţia fu cusută. Al-Juzjani oftă:

– Nu are leac. Până la urmă, cancerul o va ucide, dar putem încerca să-i încetinim progresul.

Îl văzu afară pe Ibn Sina şi se duse să-i dea raportul, în timp ce ucenicii curăţiră sala de operaţie.

În curând, Ibn Sina apăru în sală şi-i spuse lui Rob câteva cuvinte, bătându-l pe umăr înainte de a pleca.

Fu năucit de spusele marelui doctor. O porni

spre khazanat-ul-sharaf, spiţeria unde lucra Mirdin. Se întâlniră pe coridor. Rob văzu pe faţa lui Mirdin că era răvăşit de aceleaşi emoţii ca şi el:

– Şi tu?

Mirdin dădu din cap.

– Peste două săptămâni?

– Da.

Simţi că-l cuprinde panica:

– Mirdin, nu sunt gata de examen. Tu eşti de patru ani aici, eu doar de trei, nu sunt gata.

Mirdin îşi uită nervozitatea proprie şi zâmbi:

– Eşti gata. Ai fost bărbier-felcer şi toţi şi-au dat seama aici de valoarea ta. O să învăţăm împreună două săptămâni şi apoi vom da examenul.

55
Un desen anatomic

Ibn Sina se născuse într-o mică aşezare numită Afşanah, de lângă satul Kharmaythan şi când era încă în scutece familia lui se mutase în oraşul apropiat, Bukhara. Tatăl lui, perceptor de impozite, îi luase de mic un profesor de Coran şi altul de literatură, astfel că, pe la vârsta de zece ani, băiatul cunoştea pe de rost cartea sfântă a musulmanilor şi era iniţiat în cultură. Tatăl lui întâlnise un grădinar învăţat, pe nume Mahmud Matematicianul, care-i predase copilului algebra şi sistemul de calcul indian. Înainte de a-i da tuleiele, adolescentul era expert în drept şi în geometria lui Euclid şi profesorii săi îi implorară tatăl să-l lase să urmeze o carieră de savant.

Începu studiul medicinei la unsprezece ani şi, la, şaisprezece, le dădea lecţii doctorilor mai vârstnici şi-şi petrecea o mare parte din timp practicând dreptul. Avea să fie jurist şi filosof toată viaţa, dar observă devreme că, oricât de respectate şi bine privite ar fi fost aceste profesiuni în Persia, nimic nu conta pentru oameni mai mult decât sănătatea şi bunăstarea lor. Soarta îl împinse pe Ibn Sina de la o vârstă fragedă în preajma conducătorilor, a căror sănătate o îngriji. Şi deşi scrise cărţi de drept şi filosofie, care-i atraseră titulatura de Cel de-al Doilea învăţător (primul fiind Mahomed), faima şi adoraţia semenilor şi le câştigă în calitate de Prinţ al Doctorilor.

Sosit la Ispahan cu titlul de hakimbashi, hotărât să renunţe la politică, găsi în oraş o mulţime de doctori şi pe alţii care se declarau singuri lecuitori. Dintre aceştia, numai puţini aveau cultura uriaşă

sau geniul lui intelectual şi-şi dădu seama că era nevoie de o instituţie care să ateste calitatea de medic. De peste un secol, examenele de doctor se dădeau la Bagdad, dar Ibn Sina reuşi să convingă stăpânirea că madrassa din Ispahan putea deveni cea mai bună şcoală de medicină, avându-l pe el ca examinator principal.

Ibn Sina era doctorul cel mai renumit din califate, dar şcoala unde lucra nu avea nici prestigiul, nici mijloacele altora cu tradiţie. Academia din Toledo îşi avea Casa Ştiinţei, Universitatea din Bagdad avea şcoala de traducători, Cairo se lăuda cu tradiţie medicală de sute de ani. Toate acestea aveau câte o bibliotecă magnifică şi celebră. Prin contrast, madrassa din Ispahan era mică şi biblioteca ei depindea de dărnicia celei din Bagdad. Maristanul era o versiune redusă a marelui spital Azudi din Bagdad. Prezenţa lui Ibn Sina trebuia să compenseze dimensiunile şi lipsa de măreţie a localului.

Ibn Sina îşi recunoştea păcatul mândriei. Dorea ca doctorii pe care-i pregătea să contribuie la consolidarea reputaţiei lui extraordinare.

În cea de-a opta zi a lunii Shawwa, o caravană din Bagdad îi aduse o scrisoare de la Ibn Sabur Yāqūt şeful medicilor examinatori din Bagdad. Ibn Sabur venea la Ispahan şi avea să viziteze maristanul în prima jumătate a lunii Zulkadah. Ibn Sina îl cunoştea pe Ibn Sabur şi se oţeli, aşteptându-se la condescendenţă şi comparaţii arogante din partea rivalului din Bagdad.

Cu toate averile care se cheltuiau acolo pentru medicină, ştia că examenul de absolvire de la Bagdad era adesea prea uşor. Avea la maristan doi dintre cei mai bine pregătiţi învăţăcei din promoţiile lui. Şi ştiu cum putea ului Bagdadul cu doctorii pe care-i pregătea el.

Astfel, din cauză că Ibn Sabur Yāqūt venea la maristan, Jesse ben Benjamin şi Mirdin Askari fură anunţaţi că-şi vor da examenul pentru obţinerea

titlului de hakim.

Ibn Sabur Yāqūt nu se schimbase. Succesul adăugase o licărire imperioasă ochilor lui cu pleoape pufoase. Părul îi mai încărunţise în cei doisprezece ani de când nu se mai văzuseră şi deşi purta un costum scump şi pretenţios, care-i demonstra prosperitatea, materialul colorat nu putea ascunde rotunjimile taliei. Făcu înconjurul madrassei şi maristanului cu un zâmbet pe buze, glumind degajat şi observând că-ţi trebuia multă abilitate ca să faci lucrurile la scară atât de mică.

Distinsul vizitator păru încântat de invitaţia de a face parte din comisia de examinare pentru doi candidaţi.

Comunitatea ştiinţifică din Ispahan avea câteva vârfuri strălucite, care erau respectate şi la Toledo sau Cairo şi lui Ibn Sina nu-i fu greu să întrunească o comisie de somităţi. Al-Juzjani pentru chirurgie, imamul Yussef Gamali de la moscheea Vineri pentru religie, Musa Ibn Abbas, un mullah din anturajul vizirului, pentru drept şi Ibn Sina însuşi pentru filosofie. Vizitatorul din Bagdad fu încurajat să aleagă cele mai dificile întrebări pentru partea medicală.

Pe Ibn Sina nu-l deranja faptul că amândoi candidaţii lui erau evrei. Bineînţeles că erau printre ei şi destui mediocri dar, venind la medicină, un dhimmi avea avantajul culturii lui, cunoaşterea religiei şi deprinderea de a da la iveală adevărul prin argumentaţiile aprinse care se desfăşurau la casele lor de învăţătură.

Primul fu chemat Mirdin Askari. Era concentrat, dar calm şi când Musa Ibn Abbas îi puse o întrebare cu privire la legile proprietăţii răspunse complet şi pe larg, citând exemple şi precedente din Fiqh şi Sharī’a. Ceilalţi examinatori se încruntară când întrebările lui Yussef Gamali amestecară dreptul cu religia, dar îndoiala cu privire la capacitatea evreului necredincios le fu

spulberată de răspunsul lui Mirdin. Cu profunzime, el cită din viaţa lui Mahomed pentru a argumenta comparaţiile dintre islamism şi propria sa religie, folosind Tora ca pe o prelungire a Coranului sau Coranul ca pe un fundament al Torei. Ibn Sina se gândea că tânărul îşi folosea mintea ca pe o sabie, parând şi fandând şi, din când în când, marcând puncte cu o răceală ca a lamei de oţel. Erudiţia lui era atât de complexă încât membrii comisiei, deşi erau şi ei nişte învăţaţi, fură încântaţi de dezvăluirea treptată a minţii strălucite a candidatului.

Când prinse prilejul, Ibn Sabur îşi lansă întrebările ca pe nişte săgeţi. I se răspunse fără ezitare, dar nu din perspectiva personală a studentului. Mirdin îi cită din Ibn Sina, Rhazes, Galen sau Hipocrates şi, o dată, chiar din *Despre febra scăzută* de Ibn Sabur Yāqūt, iar doctorul din Bagdad stătu impasibil şi-şi ascultă propriile cuvinte, primite ca răspuns.

Examinarea dură mult mai mult decât una obişnuită, până când studentul tăcu şi-i privi pe rând şi niciun membru al comisiei nu mai puse altă întrebare.

Ibn Sina îi dădu voie lui Mirdin să plece şi trimise după Jesse ben Benjamin.

Când intră noul candidat, înalt şi solid, cu pielea arsă de soarele Orientului şi Occidentului, ochii albaştri depărtaţi, puri şi bătăioşi şi nasul rupt al unui spadasin, Ibn Sina simţi o uşoară schimbare în atmosferă, de parcă bătrânii ascetici s-ar fi simţit provocaţi de înfăţişarea lui Jesse. Mâinile lui mari şi puternice păreau făcute să îndoaie fierul, dar maestrul său le văzuse mângâind cu blândeţe obraji încinşi de febră şi tăind cu precizie în carne vie.

Îl adusese dinadins pe Mirdin mai întâi, pentru a pregăti impresia, căci calităţile lui Rob nu erau dintre cele care să iasă la iveală într-o examinare academică. Studiase fără încetare în cei trei ani de

ucenicie, dar nu era un erudit, ca Mirdin. Era o prezenţă, chiar şi acum, copleşit de emoţie.

Se uita la Musa Ibn Abbas şi avea buzele palide. Imamul – ajutor al lui Qandrasseh – îi observase privirea aproape necioplită şi începu cu o întrebare politică, al cărei pericol nici nu se obosi să-l ascundă:

– Împărăţia e a moscheii sau a palatului?

Rob nu răspunse cu rapiditatea şi siguranţa care-i impresionaseră la Mirdin.

– Este scris în Coran, spuse el într-o persană cu accent străin, în a doua sura: „Aşez pe pământ un vicerege.” Iar în sura 38, datoria şahului este exprimată în cuvintele: „Ia seama, Davide, te-am numit vicerege pe pământ, să-i judeci cu dreptate pe oameni şi să nu te iei după capricii, ca să nu te rătăceşti de căile Domnului.” Prin urmare, împărăţia îi aparţine Domnului.

Dăruindu-i împărăţia Domnului, răspunsul evitase alegerea între Qandrasseh şi Alā, deci era un răspuns înţelept. Mullahul nu avu obiecţii.

Ibn Sabur îl puse pe candidat să facă deosebire între variolă şi pojar.

Rob cită din *Despărţirea bolilor* de Rhazes, subliniind ca trăsături distinctive pentru variolă febra şi durerea în spate, în timp ce pojarul e asociat cu o febră şi mai mare şi cu o stare de depresie accentuată. Îl cită pe Ibn Sina de parcă n-ar fi fost acolo, spunând că părerea lui este că erupţia în pojar izbucneşte toată deodată, în timp ce în variolă apare treptat. Vorbea calm şi competent, fără să aducă vorba despre experienţa lui în combaterea ciumei, aşa cum ar fi făcut un om cu suflet mai mic. Dintre toţi examinatorii, numai Ibn Sina şi al-Juzjani cunoşteau efortul uriaş pe care-l făcuse tânărul pentru a asimila atât.

– Cum tratezi un genunchi fracturat? întrebă al-Juzjani.

– Dacă piciorul e drept, trebuie imobilizat, adică legat între două atele. Dacă e îndoit, hakim

Jalal-ul-Din a închipuit o atelă care poate folosi pentru genunchi, dar şi pentru un cot fracturat sau dislocat.

Lângă vizitatorul din Bagdad erau hârtii, pană şi călimară şi candidatul se apropie de ele.

– Pot să fac un desen, ca să vedeţi poziţia atelei, spuse el.

Ibn Sina se îngrozi. Cu toate că era european, dhimmiul ar fi trebuit să ştie că cel care încearcă să deseneze forma umană, fie chiar parţial, va arde veşnic în focul iadului. Pentru un musulman, era un păcat până şi să-şi arunce ochii pe un astfel de desen. Cu prezenţa imamului şi a mullahului acolo, artistul care-şi bătea joc de Dumnezeu şi-i corupea prin imitarea creaţiei divine avea să fie judecat şi condamnat.

Membrii comisiei păreau cuprinşi de emoţii diferite. Pe chipul lui al-Juzjani se citea un imens regret, Ibn Samur era gata să zâmbească, imamul era contrariat, iar mullahul, de-a dreptul supărat.

Pana alerga din călimară la hârtie. Făcu o schiţă rapidă şi desenul fu gata. Rob i-l dădu lui Ibn Sabur şi omul din Bagdad îl studie neîncrezător, când i-l dădu lui al-Juzjani, chirurgul nu-şi putu reţine un surâs.

Când desenul ajunse la Ibn Sina, acesta văzu că desenul reprezenta o… creangă! Creanga îndoită a unui cais, căci erau desenate şi frunzele. Un nod lemnos închipuia genunchiul vătămat şi atelele erau legate deasupra şi dedesubtul lui.

Nu mai fu nicio întrebare referitoare la atele.

Ibn Sina îl privi pe Jesse, având grijă să-şi ascundă uşurarea şi afecţiunea. Îl amuza copios expresia vizitatorului din Bagdad. Lăsându-se pe spate, îi puse studentului cea mai complicată întrebare filosofică la care se putea gândi, sigur că maristanul din Ispahan îşi mai putea permite o mică demonstraţie de valoare.

Rob fusese zguduit văzându-l pe Musa Ibn Abbas, omul vizirului pe care-l întâlnise călărind

alături de ambasadorul seliuc. Dar apoi realizase că acela nu-l zărise, aşa că prezenţa lui în comisia de examinare nu însemna un pericol.

După examen, se duse direct la aripa de chirurgie din maristan, căci el şi Mirdin se înţeleseră să nu stea împreună şi să aştepte rezultatul, căci n-ar fi putut suporta. Era mai bine să lucreze şi intră în rutina îndatoririlor cu care se obişnuise: consultaţii, bandaje, copci şi alte asemenea.

Trecu timpul şi nu află nimic.

Curând Jalal-ul-Din intră în chirurgie, ceea ce însemna că membrii comisiei terminaseră discuţiile. Rob fu ispitit să-l întrebe dacă ştia rezultatul, dar nu se încumetă. Jalal îl salută ca de obicei, părând să nu-şi dea seama de neliniştea ucenicului.

Cu o zi înainte, îngrijiseră amândoi un văcar împuns de un taur. Braţul drept al omului pleznise ca o creangă de salcie când fiara îl călcase, apoi îl împunsese.

Rob cususe muşchii umărului şi Jalal redusese fractura şi-i pusese atele. Examinându-şi pacientul, Jalal se plânse că bandajul prea gros împiedica vindecarea fracturii.

– Nu putem scoate bandajele?

– E prea devreme, spuse Rob uimit, căci Jalal ştia mai bine decât el acest lucru.

Jalal ridică din umeri, apoi îl privi pe Rob cu căldură şi zâmbi:

– Cum doriţi, hakim, spuse şi ieşi din salon.

Astfel, Rob fu informat. Rămase câteva minute pe loc, ameţit.

În cele din urmă, datoria îl dezmetici. Mai avea de văzut patru bolnavi şi se strădui să-i acorde fiecăruia atenţia unui doctor bun.

Dar după ce termină şi cu ultimul, se lăsă în voia senzaţiei năvalnice de bucurie, cea mai mare pe care o avusese în viaţa lui. Împleticindu-se ca un beţiv, se grăbi spre casă să-i spună lui Mary.

56
Porunca

Rob devenise hakim cu şase zile înainte de a împlini douăzeci şi patru de ani şi fu beat de bucurie mai multe săptămâni. Spre satisfacţia lui, Mirdin nu îi propuse să meargă la maidane să-şi sărbătorească noul statut; simţea şi el că schimbarea din viaţa lor era prea importantă pentru a fi marcată de o seară de beţie. În loc de asta, cele două familii se întâlniră în casa Askari şi luară cina împreună.

Rob şi Mirdin îşi luară împreună măsurile pentru caftanul negru de hakim.

– Te vei întoarce la Masqat? îl întrebă Rob pe prietenul său.

– Mai rămân câteva luni, căci mai am de învăţat leacuri în khazanat-ul-sharaf. Şi tu? Când te întorci în Europa?

– Mary nu poate călători cât e însărcinată. Ar fi mai bine să aşteptăm până când copilaşul mai creşte puţin.

Îi zâmbi lui Mirdin:

– Familia ta din Masqat o să organizeze un ospăţ în cinstea doctorului ei. Le-ai trimis vorbă că şahul vrea să cumpere de la ei o perlă mare?

Mirdin clătină din cap:

– Familia mea cumpără din satele pescuitorilor de perle mici perle de cultură. Pe urmă le vând negustorilor care le cos pe veşminte. Le-ar fi foarte greu să strângă bani pentru a cumpăra o perlă mare. Şi nici nu se grăbesc să facă afaceri cu şahul, căci monarhii rareori plătesc cinstit pentru perlele care le plac atât de mult. Din partea mea, sper că Alā a uitat cum „o să-i facă bogaţi” pe ai mei.

– Ţi s-a simţit lipsa la curte seara trecută, spuse Alā Şah.

– Am îngrijit o femeie grav bolnavă, spuse Karim.

În realitate, fusese la Despina. Se iubiseră cu disperare. Era prima noapte după cinci zile când reuşise să scape de pretenţiile curtenilor şi profitase din plin de fiecare moment al ei.

– Şi la curte sunt oameni bolnavi care au nevoie de înţelepciunea ta, insinuă Alā.

– Da, majestate.

Alā îi oferise favoarea regală şi clienţii nobili se îmbulzeau la uşa lui, plângându-se de suferinţe adesea închipuite, astfel că lui Karim începuse să-i pară rău după truda onestă de la maristan, unde putea fi folositor cu adevărat.

De fiecare dată când intra călare în curtea palatului şi străjerii îl salutau, era emoţionat. Se gândea la cât de emoţionat ar fi fost Zaki-Omar dacă l-ar fi văzut pe băiatul lui călărind cu şahul Persiei.

– … am planuri mari, Karim, spunea şahul.

– Fie ca Allah să te binecuvânteze.

– Trimite după prietenii tăi evrei. Vreau să vă vorbesc.

– Da, majestate.

Peste două zile, Rob şi Mirdin fură chemaţi să călărească alături de şah. Avură ocazia astfel de a-l vedea pe Karim, acaparat de Alā în ultimul timp. Se întâlniră în grajdurile regale şi discutară despre examen, apoi veni şahul şi porniră călare spre dealuri.

Se obişnuiseră deja cu drumul şi cu practicarea loviturii parte, care le ieşea numai lui Alā şi lui Karim. Mâncară bine şi discutară nimicuri până când se instalară în apa caldă, cu vinul la îndemână. Atunci Alā le spuse calm că peste cinci zile avea să plece din Ispahan cu o oaste.

– Încotro, majestate? întrebă Rob.

– Spre îngrăditurile cu elefanţi din sud-vestul Indiei.

– Pot merge cu Măria Ta? întrebă Karim, cu ochii aprinşi.

– Sper să mergeţi toţi trei, spuse Alā.

Le vorbi îndelung şi-i măguli dezvăluindu-le planurile lui tainice. În vest, seliucii se pregăteau de război. În Ghazna, sultanul Mahmud era tot mai îndrăzneţ şi ameninţător. Sosise timpul ca Alā să-şi întărească oastea. Iscoadele lui îi vestiseră că, la Mansura, elefanţii erau păziţi de o garnizoană indiană slabă. Putea să-şi încerce oastea şi să captureze elefanţi, care, înzăuaţi, deveneau coloşi redutabili, putând schimba soarta unei bătălii.

– Şi mai am o ţintă, spuse Alā, trăgând din teaca de pe mal un pumnal cu o lamă neobişnuit de albastră, dintr-un oţel încrustat cu mici spirale.

– Metalul ăsta se găseşte numai în India şi noi nu avem nimic asemănător cu el. Se ascute mai bine decât oţelul nostru şi ţine mai mult. E atât de tare, încât taie o armă obişnuită. Vom căuta să luăm săbii de oţel albastru, pentru că având astfel de arme, o armată poate învinge.

Le dădu pumnalul să-l examineze.

– Vii cu noi? îl întrebă pe Rob.

Amândoi ştiau că era o poruncă, nu o întrebare; venise scadenţa şi lui Rob i se cerea datoria.

– Vin, Sire, spuse el, încercând să pară bucuros.

Simţea că-i vâjâie mintea şi sângele îi pulsa în vene.

– Şi tu, dhimmi? întrebă Alā din nou.

Mirdin era palid.

– Majestatea voastră mi-a acordat permisiunea de a mă întoarce la familia mea din Masqat.

– Permisiune! Bineînţeles că ai permisiunea. Depinde de tine dacă vii cu noi sau nu, spuse Alā înţepat.

Karim luă repede burduful şi umplu pocalele:

– Hai în India, Mirdin.

– Nu sunt soldat, spuse acesta încet, privindu-l

pe Rob.

– Hai cu noi, Mirdin, se auzi Rob îndemnându-l. N-am discutat nici o treime din porunci. Le mai putem studia pe drum.

– O să avem nevoie de chirurgi, spuse Karim. Şi apoi, să fie Jesse singurul evreu curajos pe care-l cunosc?

Era un tachinat prietenesc, dar în ochii lui Mirdin apăru o duritate.

– Nu-i adevărat. Karim, te-a prostit vinul, spuse Rob.

– Merg, spuse Mirdin şi toţi scoaseră strigăte de bucurie.

– Ia gândiţi-vă, spuse Alā satisfăcut. Patru prieteni năvălesc în India!

Rob se duse în aceeaşi după-amiază la moaşa Nitka. Era o femeie severă şi slabă, nu prea bătrână, cu un nas ascuţit pe faţa suptă şi ochii migdalaţi. Ea îi oferi o băutură rece, apoi îl ascultă. El îi spuse doar că trebuia să plece. Pe faţa ei se citi clar: soţul o ia din loc şi nevasta e lăsată acasă, să sufere singură.

– Ţi-am văzut nevasta. Străina cu păr roşu.

– E creştină şi europeană.

Nitka îl fixă gânditoare cu privirea, apoi păru sa se hotărască:

– În regulă. O s-o ajut când îi vine sorocul. Dacă are greutăţi, o să rămân în casa ta în ultimele săptămâni.

– E destul?

– E destul.

În loc să plece acasă, se duse neinvitat la Ibn Sina. Marele doctor îl întâmpină şi-l ascultă cu gravitate.

– Dar dacă pieri în India? Fratele meu, Ali, a pierit într-o asemenea razie. Poate că nu te-ai gândit la o asemenea posibilitate pentru că eşti tânăr şi puternic şi vezi numai viaţa în faţă. Dar dacă te ia moartea?

– Îi las bani nevestei. Cei mai mulţi au fost ai tatălui ei. Dacă mor, vreţi să vă îngrijiţi ca ea şi copilul să plece cu bine în patria mea?

Ibn Sina încuviinţă:

– Ai grijă să nu fiu nevoit să-mi îndeplinesc promisiunile, zâmbi el. Te-ai mai gândit la ghicitoarea pe care ţi-am spus-o?

Rob se minună că o minte ca a omului din faţa lui rămânea legată de jocuri copilăreşti.

– Nu, domnule doctor.

– Nu contează. Cu voia lui Allah, o să ai destul timp ca să ghiceşti.

Tonul i se schimbă când adăugă:

– Şi acum, vino mai aproape, hakim. Cred că ar fi bine să discutăm puţin despre tratamentul rănilor.

Rob îi spuse lui Mary în pat. Îi explică foarte limpede că nu avusese de ales; trebuia să-şi plătească datoria şi i se poruncise să plece cu oastea.

– Nu-i nevoie să-ţi mai spun că nici eu, nici Mirdin nu ne vom aventura nebuneşte, spuse el.

Nu-i mai spuse detaliat toate riscurile, dar o înştiinţă că aranjase cu Nitka s-o asiste la naştere şi că Ibn Sina avea s-o ajute pentru alte probleme.

Poate că era îngrozită, dar n-o arătă. I se păru că ghiceşte o supărare ascunsă în întrebările ei, dar poate asta se datora propriului lui sentiment de vinovăţie, căci în adâncul lui era entuziasmat de ideea de a pleca într-o campanie de cucerire, ca romanii din visurile lui copilăreşti.

În întuneric, îşi puse mâna pe pântecul ei cald, care începuse deja să se ridice.

– S-ar putea să nu-l mai vezi cât un pepene verde, cum voiai, spuse ea.

– Sigur mă-ntorc până atunci.

Înaintea plecării lui, Mary se retrase în ea însăşi, redevenind femeia aprigă pe care o găsise singură, păzindu-şi tatăl muribund.

Când veni vremea să plece, ea îşi ţesăla calul negru. Îl sărută cu ochii uscaţi şi-l privi din poartă, o femeie înaltă cu mijlocul îngroşat, care începea să arate deja obosită.

57
Conducătorul de cămile

Era o oaste mică, dar pentru o razie, erau destul de mulţi şase sute de luptători pe cai şi cămile şi douăzeci şi patru de elefanţi. Khuff îi ceru lui Rob calul imediat după ce acesta ajunse la punctul de plecare.

– Ţi se va înapoia calul când ne întoarcem la Ispahan. Folosim numai animale dresate să nu se sperie de mirosul elefanţilor.

Calul maroniu fu dus la grajduri şi, spre consternarea lui Rob şi amuzamentul lui Mirdin, i se dădu o cămilă cenuşie, care-l privi rece, rumegându-şi frâul cu buze ca de cauciuc.

Lui Mirdin i se dădu o cămilă cafenie; era obişnuit să călărească pe cămile şi-i arătă lui Rob cum s-o mâne şi cum să-i dea comanda să îngenuncheze, apoi să-şi plieze picioarele din spate, lăsându-l să coboare. Stând pe-o parte şi ţinând frâul strâns, călăreţul trebuia să rostească altă comandă pentru ca dromaderul cu o singură cocoaşă să se ridice.

Dintre soldaţi, două sute cincizeci erau pedeştrii, două sute călăreţi pe cai şi o sută cincizeci pe cămile. Apăru şi Alā, splendid la vedere. Elefantul era mai înalt cu un metru decât toţi ceilalţi. Colţii răsuciţi erau împodobiţi cu inele de aur. Mahoutul stătea mândru pe capul colosului şi-l mâna cu picioarele, înfigându-şi călcâiele în spatele urechilor uriaşe. Şahul stătea drept într-o lectică încărcată cu perne, pe un spătar convex, înveşmântat în mătase albastră şi cu turban roşu. Oastea îl aclamă. Poate unii îl salutau cu ovaţii şi pe marele chatir Karim, care călărea un armăsar

arab argintiu şi sălbatic, mergând chiar în spatele elefantului regal.

Khuff strigă o comandă scurtă şi temătoare, apoi porni la trap după conducător şi Karim. Elefanţii se înşiruiră unul după altul şi ieşiră din piaţă, urmaţi de cai, de cămile şi de câteva sute de catâri de povară, cu nările lărgite artificial, pentru a respira mai bine. Soldaţii pedeştri încheiau oastea.

Rob se afla din nou în sfertul de la coadă al coloanei, regăsindu-şi astfel poziţia din caravană. Şi pentru că trebuia să se apere de norii deşi de praf, şi el şi Mirdin renunţaseră la turbane în favoarea pălăriilor evreieşti.

Pe Rob îl neliniştea cămila. Când îşi aşeza greutatea considerabilă pe spinarea ei, aceasta pufnea şi fornăia, gemând când se ridica în picioare. Călărea la o înălţime mult mai mare decât cea cu care era obişnuit şi sălta necontenit pe spinarea slabă a cămilei.

Trecând podul peste Râul Vieţii, Mirdin îi aruncă o privire şi rânji:

– O să înveţi s-o iubeşti! îi strigă el prietenului său.

Rob nu putu să înveţe să-şi iubească animalul. De câte ori avea ocazia, cămila îl scuipa şi se repezea să-l muşte sau încerca să-i dea lovituri cu picioarele din spate, ca un catâr nărăvaş. Trebui să-i lege fălcile şi să fie tot timpul cu ochii pe ea.

Îi plăcea să călătorească printre soldaţi, îşi imagina că face parte dintr-o cohortă romană care poartă cu ea lumina civilizaţiei. Visurile i se risipiră în prima după-amiază, când nu aşezară o tabără organizată. Alā avea cortul lui căptuşit cu tapiserii scumpe, muzicanţi şi mâncare din belşug. Ceilalţi se făcură covrig pe pământ, înfăşuraţi în haine. Puţea a excremente de oameni şi animale şi, dacă ajungeau la un râu, îl lăsau infect.

Nopţile, întins pe pământul tare, Mirdin

continua să-l înveţe poruncile Dumnezeului evreilor. Exerciţiul familiar al învăţării şi repetării îi făcea să uite de disconfort şi nelinişte. Studiau câte douăsprezece porunci odată şi progresau formidabil, ceea ce-i prilejui lui Rob observaţia că războiul e o situaţie propice învăţăturii. Vocea caldă şi cultivată a lui Mirdin îl asigură că vor apuca şi zile mai bune.

Timp de o săptămână, mâncară din proviziile luate cu ei, aşa cum plănuiseră. Apoi, o sută de soldaţi o luară înaintea coloanei. Dădeau cu îndemânare iama prin ţinut şi mânau în fiecare zi vite sau oi, aduceau alimente sau găini cârâitoare. Cele mai bune erau păstrate pentru şah iar restul erau împărţite pe la oameni şi gătite pe o sută de focuri. Năvălitorii mâncau bine.

De fiecare dată când aşezau tabăra se ţinea şi un consult medical. Coada bolnavilor se vedea din cortul şahului, pentru ca prefăcuţii să fie descurajaţi, totuşi, rândul era destul de larg. Într-o seară veni la ei şi Karim.

– Vrei să munceşti? Avem nevoie de ajutor, spuse Rob.

– Mi s-a interzis. Trebuie să stau în preajma şahului.

Karim le zâmbi şmecher:

– Aveţi nevoie de mâncare?

– Nu, spuse Mirdin.

– Pot să vă aduc ce vreţi. O să dureze câteva luni până ajungem la ţarcurile cu elefanţi de la Mansura. Ar trebui să vă organizaţi viaţa de tabără cât mai comod.

Rob se gândi la ce-i povestise Karim la Shīrāz, în timpul ciumei: că o armată în trecere prin Hamadhān provocase sfârşitul trist al părinţilor lui. Se întrebă câţi bebeluşi vor fi striviţi cu capul de stânci, ca să nu moară de foame după trecerea armatei lor. Apoi îi fu ruşine, căci năvala în India nu fusese ideea lui Karim.

– Aş vrea să cer ceva. Când aşezăm tabăra, să

se sape şanţuri la cele patru margini şi să fie folosite ca latrine.

Karim dădu din cap. Ordinul fu dat pe loc, spunându-se şi că porunca venea de la chirurgi. Nu le asigură popularitatea, căci în fiecare seară, soldaţii obosiţi erau puşi să sape şi noaptea iar dacă unul avea crampe, trebuia să se târască până la şanţ. Cei care încălcau regula erau bătuţi cu nuiele. Dar duhoarea nu mai era atât de puternică şi dimineaţa nu mai trebuia să fie atenţi să nu calce în murdărie.

Cei mai mulţi soldaţi îi priveau cu dispreţ. Nu le scăpase că Mirdin plecase la luptă fără armă, iar Khuff îi făcuse rost de o sabie proastă, pe care de obicei uita să o poarte. Pălăriile lor deosebite, ca şi obiceiul de a recita rugăciuni legându-şi braţele cu şireturi de piele îi făceau ciudaţi în ochii celorlalţi.

Mirdin era nedumerit:

– Aici nu sunt alţi evrei ca să te bănuiască. De ce te rogi cu mine?

Când Rob ridică din umeri, zâmbi:

– Cred că ai devenit în sinea ta puţin evreu.

– Nu.

Îi spuse lui Mirdin cum se rugase înainte de a se deghiza, în catedrala Sf. Sofia şi promisese că nu va abjura.

Mirdin dădu din cap, fără să mai zâmbească. Avură amândoi înţelepciunea de a nu mai stărui asupra subiectului. Ştiau că existau lucruri asupra cărora nu puteau fi de acord, căci fuseseră crescuţi cu anumite credinţe despre suflet şi Dumnezeu, dar erau mulţumiţi dacă puteau evita aceste puncte pentru a se putea bucura de prietenia lor de doctori, oameni raţionali şi, în ultima vreme, tovarăşi de marş.

***

Când ajunseră la Shīrāz, kelonterul le ieşi în întâmpinare cu un convoi de provizii, aşa cum se înţeleseseră. Sacrificiul acesta scăpase Shīrāzul de a fi jefuit de soldaţi. După ce-i prezentă şahului

omagiile sale, kelonterul îi îmbrăţişă pe Rob şi pe Mirdin şi băură un pahar de vin, aducându-şi aminte de zilele ciumei.

Rob şi Mirdin îl însoţiră la plecare până la porţile oraşului. La întoarcere, întâlniră un drum neted şi cedând aburilor vinului făcură întrecere cu cămilele. Pentru Rob fu o revelaţie, căci împleticeala poticnită a cămilei se transforma complet când aceasta alerga. Făcea salturi lungi, zburând parcă prin aer cu o viteză lină. Rob stătea comod şi se bucura de senzaţiile noi: plutea, se înălţa, era una cu vântul.

Acum înţelegea de ce evreii persani botezaseră aceste cămile, foarte răspândite, *gemala sarka*, zburătoarele.

Cămila lui cenuşie întindea pasul cu disperare şi, pentru prima oară, Rob simţi afecţiune pentru ea:

– Hai, păpuşico! Hai, fetiţo! îi striga el.

Cămila cafenie a lui Mirdin câştigă întrecerea, dar Rob se alese cu o dispoziţie de zile mari. Îi rugă pe îngrijitorii de elefanţi să-i dea nutreţ mai mult şi i-l dădu, iar ea îl muşcă de braţ. Nu-i zgârie pielea, dar făcu o vânătaie dureroasă şi atunci îşi boteză cămila, Javra.

58
India

O luară de la Shīrāz pe Drumul Mirodeniilor şi apoi, pentru a ocoli munţii, se apropiară de Ţărm lângă Hormuz. Era iarnă, dar aerul din golf era cald şi parfumat. Uneori, după ce aşezau tabăra, soldaţii se scăldau în oceanul sărat, în timp ce câţiva făceau de pază să nu-i atace rechinii. Oamenii din locurile acelea aveau pielea aproape neagră. Erau pescari sau, cei din oazele din nisipul coastei, cultivatori de curmale şi mandarine. Locuiau în corturi sau în case de lut, cu acoperişuri de piatră; din când în când, dădeau peste un wadi, unde oamenii trăiau în peşteri. Lui Rob i se părea un pământ sărac, dar Mirdin îl privea cu ochi calzi.

Când ajunseră la satul de pescari Tīz, Mirdin îl luă pe Rob de mână şi-l duse la malul apei:

– Acolo, pe partea cealaltă, îi arătă el dincolo de azurul apei, e Masqatul. De aici, am ajunge cu o barcă în câteva ore, chiar la casa tatălui meu.

Pentru el era chinuitor să se afle atât de aproape, dar a doua zi dimineaţa, tabăra fu ridicată şi fiecare pas îi îndepărta tot mai mult de familia Askari.

La aproape o lună după ce părăsiseră Ispahanul, ieşiră din Persia. Se făcură schimbări. Alā porunci trei cordoane de străji în jurul taberei, cu o parolă schimbată în fiecare zi. Oricine încerca să treacă fără să ştie parola, era ucis.

Ajunşi la pământul străin al Sindului, soldaţii îşi dezlănţuiră instinctul de pradă şi, o dată, mânară în tabără câteva femei, ca pe animale. Alā le spuse că le dădea voie să ţină femeile în tabără doar în noaptea aceea. Avea să fie greu să se

apropie neobservat de Mansura dacă începeau să circule zvonuri despre femeile răpite de soldaţi.

Avea să fie o noapte de dezmăţ. Îl văzură pe Karim alegând cu grijă patru femei.

– De ce vrea patru? întrebă Rob.

– Nu le ia pentru el, spuse Mirdin.

Era adevărat. Karim ducea femeile la cortul şahului.

– De asta ne-am luptat să-l ajutăm să ia examenul de doctor? se miră cu amărăciune Mirdin.

Rob nu-i răspunse.

Trupeţii îşi trecură celelalte femei de la unul la altul. Stăteau în grupuri şi priveau chiuind, iar santinelele fură înlocuite ca să se bucure şi ele de spectacol.

Mirdin şi Rob stăteau într-o parte, cu un burduf de vin. Încercară să studieze, dar nu era o seară potrivită pentru învăţarea poruncilor Domnului.

– M-ai învăţat peste patru sute de legi, spuse Rob nevenindu-i să creadă. În curând le vom termina.

– Doar ţi le-am înşiruit. Există înţelepţi care-şi dedică viaţa înţelegerii unei singure dintre aceste legi.

Noaptea era plină de ţipete şi strigăte de beţivi.

Ani de zile, Rob se păzise să bea prea mult, dar acum era singur şi bău cu nesaţ.

Peste puţin timp, era beat. Mirdin, uluit că prietenul lui blând şi rezonabil devenise astfel, nu-i găsea nicio scuză. Dar când alt soldat ameţit fu gata să se ia la harţă cu Rob, îl luă şi-l cocoloşi ca pe un copil răsfăţat, momindu-l până într-un loc retras, unde îl culcă.

A doua zi, femeile nu mai erau şi Rob îşi plăti prostia cu o durere de cap amarnică. Mirdin i-o spori, punându-i tot felul de întrebări ştiinţifice despre beţie şi ajungând la concluzia că pentru unii oameni vinul e otravă curată.

Mirdin nu-şi luase armă, dar adusese cu el jocul

de şah şi jucau în fiecare seară, până la căderea întunericului. Ajunseră în sfârşit să se înfrunte cu abilitate egală şi uneori Rob câştiga, având şi puţin noroc.

În faţa tablei de şah îşi dezvălui grija pentru Mary.

– Sigur e bine. Fara spune că femeile ştiu de foarte mult timp cum se fac bebeluşii, spuse Mirdin vesel.

Rob se întreba dacă o să aibă o fiică sau un fiu.

– La cât timp după oprirea ciclului l-aţi conceput?

El ridică din umeri.

– Al-Habib scrie că dacă se întâmplă între prima şi a cincea zi după încetarea sângerării, va fi băiat. Dacă e între ziua a cincea şi a opta, e fată.

Şovăi şi Rob ştiu că din cauză că al-Habib mai scrisese şi că, dacă împerecherea se producea după cea de-a cincisprezecea zi, copilul ar fi putut fi hermafrodit.

– Al-Habib scrie şi că oamenii cu ochi căprui fac fii, iar cei cu ochii albaştri, fiice. Totuşi, în ţara mea sunt mulţi oameni cu ochi albaştri care au fii, spuse Rob necăjit.

– Fără îndoială, al-Habib a scris despre oamenii de aici, din Orient, spuse Mirdin.

Uneori, în loc să joace şah, revizuiau învăţăturile lui Ibn Sina despre tratamentul rănilor sau îşi inspectau trusele ca să fie siguri că sunt pregătiţi pentru urgenţe. Era necesar şi le prinse bine, pentru că într-o seară fură invitaţi la masă în cortul lui Alā şi întrebaţi despre pregătirile lor. Karim era acolo şi-şi salută stânjenit prietenii; în curând, deveni limpede că i se poruncise să le pună întrebări şi să le judece eficienţa.

Servitorii le aduseră apă de spălat şi prosoape. Alā îşi muie mâinile într-un castron de aur cu încrustaţii şi le şterse pe un şervet de borangic albastru, brodat cu versete din Coran.

– Spuneţi-ne cum veţi trata tăieturile, spuse

Karim.

Rob spuse aşa cum îi învăţase Ibn Sina: trebuia să toarne ulei fierbinte în rană, pentru a preveni apariţia supuraţiilor şi a umorilor rele.

Karim dădu din cap.

Alā ascultase palid. Apoi îi instrui ca, în cazul în care el însuşi ar fi fost rănit mortal, să-i amorţească durerile cu medicamente imediat după ce mullahul ar rosti rugăciunea finală.

Masa era simplă pentru un rege, pasăre friptă cu verdeţuri, dar era foarte bine gătită şi servită pe farfurii. După aceea, în sunet de talgere, Mirdin îl înfruntă pe Alā la jocul şahului, dar fu bătut cu uşurinţă.

Deşi schimbarea fusese bine venită în rutina lor zilnică, lui Rob nu-i păru rău când plecară de la rege. Nu-l invidia pe Karim, care începuse să călătorească în lectica şahului, pusă pe spinarea elefantului Zi.

Rob era fascinat în continuare de elefanţi şi-i studia cu fiecare ocazie. Unii erau împlătoşaţi ca nişte cavaleri în zale. Cinci dintre elefanţi cărau douăzeci de mahouţi, aduşi de Alā în speranţa că la întoarcere aveau să fie ocupaţi cu îngrijirea elefanţilor capturaţi de la Mansura. Toţi mahouţii erau indieni capturaţi în raidurile anterioare, dar şahul era sigur de loialitatea lor, pentru că fuseseră trataţi bine şi plătiţi generos.

Elefanţii îşi luau singuri hrana de pe câmpiile şi din pădurile unde erau duşi seara. Mâncau iarbă, frunze, crengi mici şi scoarţă şi uneori doborau câte un copac cu o uşurinţă uimitoare. Într-o seară, elefanţii speriară din copaci o liotă de creaturi păroase şi asemănătoare cu omul, despre care Rob citise că se numeau maimuţe. După aceea, văzură în fiecare zi maimuţe, păsări cu penajul colorat strălucitor şi şerpi, în copaci sau pe pământ. Harsha, mahoutul şahului, îi spuse lui Rob că unii dintre şerpi erau veninoşi.

– Dacă muşcă, trebuie tăiat locul şi otrava suptă

cu sângele şi scuipată. Apoi se omoară un animal mic şi i se pune ficatul pe rană, ca s-o tragă.

Indianul îi avertiză că cel care sugea otrava nu trebuia să aibă tăieturi pe buze sau zgârieturi în gură.

– Dacă are, va muri într-un pătrar de zi.

Trecură pe lângă statuetele lui Buddha, mari zeităţi aşezate, la care unii rânjeau stânjeniţi, dar pe care nimeni nu îndrăzni să le batjocorească, pentru că, deşi fuseseră învăţaţi că nu există alt Dumnezeu în afara lui Allah, pe chipurile fără vârstă ale idolilor desluşeau un amuzament ameninţător, care le amintea că sunt foarte departe de casă. Privind chipurile pânditoare ale zeilor de piatră, Rob recită în gând „Tatăl nostru”. Poate că şi Mirdin era încercat de aceleaşi temeri, pentru că în seara aceea îi predică poruncile Domnului cu o însufleţire neobişnuită.

În seara cu pricina ajunseră la porunca cinci sute douăzeci şi patru, care începea cu o frază ciudată: „Dacă un om a comis un păcat de moarte şi este condamnat la moarte şi-l spânzuraţi de un copac, trupul lui nu va rămâne toată noaptea în copac, ci îl veţi îngropa în aceeaşi zi.”

Mirdin îi spuse să ţină bine minte cuvintele acelea:

– Din cauza lor, noi nu studiem morţii aşa cum făceau păgânii greci.

Lui Rob i se făcu pielea de găină şi se ridică în capul oaselor.

– Din această poruncă, învăţaţii şi înţelepţii extrag alte trei, spuse Mirdin. Prima, dacă trupul unui criminal trebuie tratat cu atâta respect, cu atât mai mult cel al unui cetăţean onorabil, care trebuie îngropat repede, fără a fi deteriorat sau batjocorit. A doua, că oricine păstrează peste noapte trupul unui mort nu se supune poruncii. Şi a treia, corpul trebuie îngropat întreg, căci, dacă rămâne afară chiar şi o singură bucăţică, e ca şi cum înmormântarea nu ar fi avut loc.

– Din cauza asta s-a produs greşeala, se minună Rob. Pentru că legea asta interzice să laşi neîngropat trupul unui criminal, evreii, musulmanii şi creştinii le interzic doctorilor să studieze ceea ce vor să vindece!

– E porunca lui Dumnezeu, spuse cu severitate Mirdin.

Rob se lăsă pe spate în întuneric. Alături, un soldat sforăia urât şi altcineva îşi drese vocea şi scuipă. Se întrebă pentru a suta oară ce căuta el acolo.

– Cred că dovediţi lipsă de respect faţa de morţi. Abia aşteptaţi să scăpaţi de ei şi vă grăbiţi să-i băgaţi în pământ.

– E adevărat că noi nu facem mare caz de cadavru. După funeralii, onorăm memoria unei persoane prin *shiva,* şapte zile în care îndoliaţii rămân în casă, în durere şi rugăciune.

Răbdarea lui Rob ajunsese la o margine şi el răbufni de parcă ar fi băut o băutură tare:

– Nu are sens deloc. E o poruncă ignorantă.

– Nu trebuie să spui asta despre cuvântul lui Dumnezeu!

– Nu vorbesc de cuvântul lui Dumnezeu, ci de felul cum a fost interpretat. Din cauza asta, omenirea a fost ţinută o mie de ani în întuneric şi ignoranţă.

Mirdin rămase câteva clipe tăcut.

– Nu ţi se cere să aprobi, spuse el în cele din urmă. Nici să fii înţelept şi decent. Ne-am înţeles doar ca tu să studiezi legile Domnului.

– Da, am fost de acord să le studiez, dar nu să-mi închid mintea şi să renunţ să mai judec.

De această dată, Mirdin nu mai răspunse.

Peste două zile, ajunseră în sfârşit la ţărmul unui fluviu, Indus. Exista un vad bun la câteva mile spre nord, dar mahouţii le spuseră că uneori era păzit de soldaţi, aşa că se îndreptară spre sud, către un alt vad, mai adânc dar accesibil. Khuff

puse un grup de oameni să construiască plute. Cei care putură, înotară călări până la malul celălalt. Ceilalţi trecură cu plutele. Unii elefanţi traversară fluviul în picioare, ţinându-şi afară din apă numai vârful trompei, ca să aibă aer. Când nu mai putură merge, înotară la fel de bine ca nişte cai.

După ce ajunseră pe partea cealaltă, năvălitorii se regrupară şi porniră către Mansura, făcând un ocol larg în dreptul vadului păzit.

Karim îi chemă pe Rob şi pe Mirdin la şah şi pentru o vreme, călăriră cu Alā pe spinarea lui Zi. Rob trebuia să se concentreze ca să audă cuvintele şahului, căci lumea i se părea complet diferită, privită de pe spinarea elefantului.

Iscoadele lui Alā îi spuseseră că Mansura avea o gardă mică. Bătrânul rajah al locului, care fusese un comandant de temut, murise de curând şi se spunea că fiii lui nu sunt în stare să-şi stăpânească soldaţii.

– Trebuie să trimit cercetaşi să-mi confirme, spuse Alā. O să mergeţi voi, pentru că doi negustori evrei pot să se apropie de Mansura fără să stârnească multă zarvă.

Rob rezistă impulsului de a-l privi pe Mirdin.

– Uitaţi-vă după capcane pentru elefanţi în preajma aşezării. Uneori, cei de aici înfig ţepuşe de fier în gropi puţin adânci, apoi le astupă cu o plasă de nuiele şi cu frunziş. Dacă păşeşte în vârfurile ascuţite, un elefant e distrus şi trebuie să ne asigurăm să nu cădem în astfel de capcane.

Rob dădu din cap. Din vârful spinării unui elefant, totul i se părea posibil.

– Da, majestate, îi spuse el şahului.

Îşi aşezară tabăra, aşteptând întoarcerea cercetaşilor. Rob şi Mirdin îşi lăsară cămilele şi plecară cu doi catâri încărcaţi.

Era o dimineaţă proaspătă şi însorită. În pădurea luxuriantă se chemau păsări sălbatice şi o ceată de maimuţe îi însoţea cu ţipete caraghioase.

– Mi-ar plăcea să disec o maimuţă.

Mirdin mai era încă supărat pe el, iar condiţia de spion îl deranja şi mai tare decât aceea de soldat.

– De ce? întrebă el.

– Păi, să descopăr ce se poate, spuse Rob.

– Credeam că te hotărâseşi să fii doctor, nu chirurg.

– Şi asta face parte din meseria de doctor.

– Nu, asta înseamnă să fii disecator. Eu o să fiu doctor şi o să-i îngrijesc pe oamenii din Masqat când o să fie bolnavi. Tu nu poţi să te hotărăşti dacă să fii chirurg, disecator, doctor sau moaşă cu nădragi! Le vrei pe toate!

Rob îi zâmbi prietenului lui şi nu mai spuse nimic. Nu avea ce spune, pentru că acuzele lui Mirdin erau în mare parte adevărate.

Un timp, călătoriră în tăcere. Trecură de două ori pe lângă indieni, o dată pe lângă un om băgat până la genunchi în noroiul unui şanţ de irigaţie şi a doua oară pe lângă doi localnici, purtând pe o prăjină un coş mare cu prune galbene. Cei doi îi salutară într-o limbă de neînţeles şi nu le putură răspunde decât cu un zâmbet; Rob speră să nu se ducă până la tabără, căci acolo ar fi devenit inevitabil ori sclavi, ori cadavre.

La o cotitură se întâlniră cu vreo şase călători şi Mirdin îi zâmbi în sfârşit lui Rob, căci aceştia purtau pălării şi caftane evreieşti şi, după toate semnele, păreau că vin de departe.

– Shalom! strigă Rob, când se apropiară.

– Shalom aleikhem! Bine v-am găsit.

Conducătorul lor se numea Hillel Nafthali, negustor de mirodenii din Ahwaz. Era voios şi zâmbitor, avea la coada ochiului stâng o pată din naştere, ca o căpşună şi părea dispus să petreacă toată ziua cu introduceri şi genealogii. Îl însoţeau fratele lui, Ari, fiul lui şi trei gineri. Nu-l cunoştea pe tatăl lui Mirdin, dar auzise de familia negustorilor de perle Askari din Masqat şi, din

vorbă în vorbă, descoperiră un văr îndepărtat, pe nume Nafthali şi rămaseră satisfăcuţi că nu sunt străini.

– Veniţi din nord? întrebă Mirdin.

– Am fost în Multan. O mică plimbare, spuse Nafthali cu o satisfacţie care indica importanţa tranzacţiei încheiate acolo. Unde mergeţi?

– La Mansura. Cu afaceri felurite, spuse Rob, iar ceilalţi încuviinţară. Cunoaşteţi bine Mansura?

– Foarte bine. Am dormit acolo la Ezra ben Husik, negustor de piper. Un om foarte vrednic şi care ne acordă întotdeauna toată ospitalitatea.

– Aţi văzut şi garnizoana? întrebă Rob.

– Garnizoana? îi privi nedumerit Nafthali.

– Câţi soldaţi sunt în Mansura? întrebă Mirdin liniştit.

Înţelegerea căzu ca un trăsnet asupra celorlalţi şi Nafthali se trase înapoi, palid:

– Nu vrem să ne amestecăm în aşa ceva, spuse el, aproape în şoaptă.

Se întoarseră, gata să plece. Rob ştia că era momentul să le dea o dovadă de credinţă:

– Să nu mergeţi mai departe pe drumul acesta, căci vă veţi primejdui viaţa. Şi nici să nu vă întoarceţi la Mansura.

Evreii îl priviră speriaţi.

– Atunci, unde să ne ducem? întrebă Nafthali.

– Scoateţi caii de pe drum şi ascundeţi-vă în păduri. Staţi acolo până auziţi trecând o oaste mare. Aşteptaţi să treacă, apoi reveniţi la drum şi luaţi-o cât de repede puteţi spre Ahwaz.

– Mulţumim, spuse îngândurat Nafthali.

– Putem să intrăm nestingheriţi în Mansura? întrebă Mirdin.

Negustorul de mirodenii dădu din cap:

– Sunt obişnuiţi cu vederea evreilor călători.

Rob nu era mulţumit. Amintindu-şi limbajul prin semne cu care Loeb îi spuse că se înţelegeau negustorii evrei de pretutindeni, întinse mâna şi şi-o întoarse, întrebând: Câţi?

Nafthali îi aruncă o privire lungă. Până la urmă, îşi duse mâna dreaptă la cotul stâng, semnul pentru sute. Apoi îşi răsfiră degetele. Ascunzându-şi degetul mare în palmă, duse mâna la cotul drept.

Rob trebuia să fie sigur că a înţeles:

– Nouă sute de soldaţi?

Nafthali dădu din cap.

– Shalom, spuse el cu o ironie liniştită.

– Mergeţi în pace, le ură Rob.

La capătul pădurii, văzură Mansura. Aşezarea se întindea într-o mică vale străjuită de o coastă stâncoasă de munte. De pe înălţime, văzură dispunerea garnizoanei: barăcile, câmpul de exerciţii, ţarcurile de cai şi de elefanţi. Rob şi Mirdin observară toate amănuntele şi le înregistrară în memorie.

Oraşul şi garnizoana erau închise cu un rând de buşteni înfipţi în pământ în picioare, unul lângă altul, cu vârfurile ascuţite pentru a împiedica escaladarea.

Când se apropiară de palisadă, Rob altoi cu o nuia unul din catâri, apoi o luă la fugă după el, în râsetele copiilor, în timp ce Mirdin înconjura gardul pe partea cealaltă, ca pentru a tăia calea animalului.

Nu se vedea niciun semn de capcane de elefanţi. Nu se grăbiră, dar nici nu întârziară să se întoarcă în tabără.

Parola zilei era *mahdi*, ceea ce însemna „salvator”; după ce o schimbară cu cei trei soldaţi de pe rândurile de strajă, li se permise să-l urmeze pe Khuff până la şah.

Alā se încruntă când auzi de nouă sute de soldaţi, pentru că iscoadele îl informaseră că Mansura avea mult mai puţini apărători. Totuşi, rămase neclintit:

– Dacă-i surprindem, vom avea un avantaj.

Rob şi Mirdin desenară pe pământ amplasamentul garnizoanei şi al ţarcurilor, iar

şahul îi ascultă cu atenţie făcându-şi planuri.

Toată dimineaţa, ostaşii îşi curăţară şi unseră armele şi harnaşamentul, apoi îşi ascuţiră săbiile.

Elefanţii fură adăpaţi cu vin.

– Nu mult, doar cât să-i facă posomorâţi şi gata de luptă, îi spuse Harsha lui Rob la privirea lui mirată. Li se dă numai la bătălie.

Fiarele părură să înţeleagă. Se mişcau neliniştite şi mahouţii trebuiră să fie foarte atenţi când îi echipară. Pe colţi li se fixară nişte săbii lungi, speciale, şi aspectul lor de forţă brută deveni de-a dreptul fioros.

Când Alā ordonă plecarea, toţi ţâşniră agitaţi înainte.

Se mişcară agale de-a lungul Drumului Mirodeniilor, căci timpul era important şi Alā le spusese că voia să ajungă la Mansura la căderea serii. Nu vorbea nimeni. Întâlniră pe drum câţiva nefericiţi pe care-i legară imediat, luându-i sub pază. Când ajunseră la locul unde se întâlniseră cu evreii din Ahwaz, Rob şi-i imagină ascunşi în pădure, ascultând tropotul copitelor şi zornăitul zalelor elefanţilor.

Ieşiră din pădure în amurg şi Alā profită de crepuscul pentru a-şi dispune forţele pe deal.

În spatele fiecărui elefant, pe care stăteau câte patru arcaşi, spate la spate, se înşirau luptătorii cu săbii, călări pe cai şi pe cămile, iar după ei veneau soldaţii pedeştri, cu lănci şi suliţe.

Doi elefanţi fără harnaşamente şi călăriţi numai de mahouţi porniră înainte. Cei de pe vârful dealului îi priviră coborând paşnic prin lumina cenuşie. Dincolo de ei, străluceau focurile la care femeile din Mansura îşi pregăteau cina.

Când cei doi elefanţi ajunseră la palisadă, îşi plecară frunţile, gata să izbească lemnul.

Şahul ridică braţul.

Elefanţii porniră. Se auzi un pârâit urmat de bufnituri când gardul căzu. Braţul şahului coborî şi oastea persană se urni.

Elefanţii coborâră dealul cu repeziciune. În spatele lor, caii şi cămilele porniră la galop. Din oraş începură să se audă primele strigăte slabe.

Rob lovea coastele Javrei lui cu sabia goală, dar nu era nevoie s-o îndemne. La început se auzi doar clinchetul armurilor şi duduitul copitelor, apoi oamenii sloboziră strigătul de luptă şi animalele li se alăturară, fiecare cu chemările lor.

Lui Rob i se zburli părul de pe ceafă şi când ajunse lângă Mansura urla ca un animal.

59
Fierarul indian

Rob vedea crâmpeie de imagini alergând pe lângă el. Cămila îşi făcu repede loc prin gardul sfărâmat. Spaima cumplită de pe feţele oamenilor îi dădea un sentiment de invulnerabilitate, asociat cu forţă şi ruşine în acelaşi timp, ca senzaţiile pe care le avusese în Anglia când îl alungase din han pe bătrânul evreu.

Când ajunse la garnizoană, bătălia era în toi. Indienii luptau de pe pământ, dar ştiau cum să atace elefanţii. Încercau să le scoată ochii cu prăjini lungi şi ascuţite şi Rob văzu că deja unul dintre elefanţii fără armură era doborât lângă întăritură. Mahoutul fusese fără îndoială omorât, iar dobitocul orb stătea tremurând şi răcnind jalnic.

Rob se trezi privind un chip tuciuriu şi contorsionat şi văzu o lamă de sabie ridicată spre el. Nu-şi mai aminti nicio lecţie de scrimă; îşi înfipse vârful sabiei în gâtul indianului. Omul căzu şi Rob se întoarse spre o siluetă care încerca să se caţere pe cămila lui din partea cealaltă şi începu s-o hăcuiască.

Câţiva indieni aveau securi sau topoare şi încercau să reteze cu ele trompa şi picioarele ca nişte coloane ale elefanţilor, dar era un efort zadarnic. Elefanţii atacau cu furie, cu urechile în vânt, ca pânzele unei corăbii. Îndoindu-şi trompa, loveau cu colţii, răsturnând valuri de oameni dintr-o singură izbitură. Apoi coloşii, prinşi parcă într-un dans infernal, călcau peste cei căzuţi, amestecându-i cu pulberea. Cei prinşi sub copitele lor plezneau ca nişte teci de mazăre.

Era închis într-un iad de crimă şi spaimă,

gemete, urlete, răgete, zbierete şi blesteme.

Zi, fiind cel mai mare elefant şi cu un harnaşament regal, atrăgea un număr impresionant de atacatori şi Rob văzu cum Khuff se dusese să lupte lângă şah. Khuff îşi pierduse calul. Îşi flutura sabia grea, rotind-o deasupra capului, iar Alā stătea pe spinarea elefantului, trăgând cu arcul.

Toţi luptătorii se băteau cu furie, sporind amploarea măcelului.

Îndemnându-şi cămila după un lăncier care încercase să-l atace, Rob dădu peste Mirdin, pe jos, cu sabia atârnându-i la şold de parcă n-ar fi fost folosită. Încerca să tragă un rănit la marginea câmpului de bătălie, nepăsător la orice altceva.

Pentru Rob, vederea lui fu ca un duş de gheaţă. Clipi şi trase frâul cămilei, sărind de pe ea înainte ca Javra să îngenuncheze. Se duse la Mirdin şi-l ajută să ducă omul pământiu la faţă din cauza unei răni la gât.

Din clipa aceea, Rob uită de bătălie şi-şi făcu datoria de doctor.

Cei doi cărară răniţii într-o casă, unul câte unul, în timp ce măcelul continua. Nu puteau decât să-i adune, căci leacurile lor pregătite cu grijă se aflau pe spinările unor catâri care rătăceau cine ştie pe unde, aşa că nu aveau opiu, ulei sau bandaje. Când aveau nevoie de feşe, Rob şi Mirdin tăiau pânză din hainele morţilor.

Foarte curând, bătălia deveni un masacru. Indienii fuseseră surprinşi şi doar jumătate reuşiseră să pună mâna pe arme, restul se apăraseră cu beţe şi pietre. Nu era greu să-i ucidă, cu toate că se luptau cu disperare, căci ştiau că altfel îi aştepta o execuţie ruşinoasă sau o viaţă de sclavi sau de eunuci în Persia.

Lupta se prelungi în noapte. Rob trase sabia şi, cu o torţă în mână, se duse la casa cea mai apropiată. Înăuntru era un omuleţ zvelt, cu nevasta şi cei doi copii. Cele patru chipuri tuciurii se întoarseră spre el, văzându-l cu sabia.

– Făceţi-vă nevăzuţi, îi spuse Rob omului, cât mai aveţi timp.

Dar nu înţelegeau persana şi omul răspunse ceva în limba lor ciudată.

Rob se duse la uşă şi le arătă pădurea, apoi făcu nişte gesturi de alungare cu mâinile.

Omul dădu din cap. Părea îngrozit; poate că erau sălbăticiuni în pădure. Dar îşi adună familia şi în curând se strecurară cu toţii afară.

Rob găsi acolo lămpi şi, în altă casă, ulei şi cârpe, pe care le aduse la răniţi.

Noaptea târziu, persanii uciseseră toţi apărătorii şi după ce le dădură lovitura de graţie şi răniţilor, începură jaful şi violurile. El, Mirdin şi câţiva soldaţi străbătură cu torţe câmpul de luptă. Nu se atinseră de morţi sau muribunzi, ci numai de persanii care mai puteau fi salvaţi. Mirdin găsi şi doi dintre catârii cu provizii şi, la lumina torţelor, începură să cureţe rănile cu ulei, să le coasă şi să le bandajeze. Amputară patru membre distruse, dar trei dintre pacienţi muriră. Munciră toată noaptea în atmosfera aceea teribilă.

Aveau treizeci şi unu de pacienţi şi, la ivirea zorilor, mai găsiră încă şapte răniţi în viaţă.

După rugăciune, Khuff le ordonă doctorilor să se ocupe din nou de soldaţi. Trei elefanţi aveau tăieturi la picioare, iar trompa ultimului fusese vătămată. Rob recomandă ca acesta şi elefantul orbit să fie doborâţi.

După pilaful de dimineaţă, mahouţii intrară în ţarcurile de elefanţi din Mansura şi începură să-i aleagă, vorbindu-le blând şi atingându-le urechile cu ţepuşele încârligate numite *ankusha*.

– Aici, tăticule.

– Mişcă, fetiţo. Uşurel, fiule! Hai să văd ce puteţi, copii.

– Îngenunchează, mămico, şi lasă-mă să mă urc pe capul tău frumos.

Astfel, mahouţii separară dobitoacele dresate de cele care erau încă pe jumătate sălbatice. Nu

puteau lua decât animale docile în marşul de întoarcere la Ispahan. Cele mai sălbatice aveau să fie eliberate în păduri.

Vocilor mahouţilor li se alătură un bâzâit, căci muştele găsiseră deja cadavrele. În curând, în arşiţa zilei, mirosul avea să fie insuportabil. Pieriseră şaptezeci şi trei de persani. Numai o sută trei indieni capitulaseră şi se predaseră, acceptând cu uşurare să intre în oastea lui Alā; preferau să fie soldaţi decât să fie eunuci. Acum începuseră să sape o groapă mare pentru morţii persani.

Mirdin se uită la Rob.

Mai rău decât mă temeam, spuneau ochii lui.

Rob îl înţelegea, dar se mângâia cu gândul că se terminase şi în curând aveau să fie în drum spre casă.

Karim veni la ei. Le spuse că un ofiţer indian ucis de Khuff nu murise înainte ca sabia lui fină să taie jumătate din lama căpitanului Porţilor. Karim le adusese sabia, ca să vadă cât de adânc era tăiată lama. Sabia indianului era acum a lui Alā şi era făcută din oţelul cel mai preţios. Şahul supraveghease personal interogarea prizonierilor, până când aflase că sabia fusese făurită de un meşter pe nume Dhan Vangalil din Kausambi, un sat aflat la trei zile de drum faţă de Mansura.

– Alā s-a hotărât să atace Kausambi, spuse Karim.

Aveau să-l captureze pe fierarul indian şi să-l ia cu ei la Ispahan, unde avea să-i facă şahului arme din oţel invincibil, pentru ca acesta să-şi cucerească vecinii şi să reîntemeieze Imperiul Persan de altădată.

Fu uşor de spus, dar realizarea se dovedi mai dificilă.

Kausambi era un sat pe malul de vest al Indului, compus din câteva duzini de case coşcovite, aliniate de-a lungul a patru străzi, care duceau toate la o garnizoană militară. Reuşiră din nou să atace prin surprindere, furişându-se din pădure.

Soldaţii indieni ţâşniră ca o ceată de maimuţe speriate, căutându-şi scăparea.

Alā era încântat, crezând că laşitatea duşmanului îi asigurase cea mai uşoară dintre victorii. Lipind vârful sabiei de gâtul unui sătean îngrozit, îi porunci să-l ducă la Dhan Vangalil. Meşterul se dovedi a fi un om vânos, cu ochi liniştiţi, părul cărunt şi o barbă albă care ascundea o faţă de o vârstă incertă. Vangalil se învoi bucuros să meargă la Ispahan şi să-l slujească pe Alā Şah; dar punea condiţia să-şi ia cu el nevasta, doi fii şi o fiică şi, bineînţeles, o mulţime de materiale necesare fabricării renumitului oţel.

Şahul fu de acord. Dar înainte de a părăsi aşezarea, iscoadele aduseră ştiri alarmante. Trupele indiene se regrupau în păduri şi-i aşteptau să plece din Kausambi, gata să le închidă drumul.

Alā ştia că soldaţii nu i-ar fi putut înfrunta cu şanse de reuşită; ca şi cei din Mansura, erau prost înarmaţi; în plus, nu mai aveau drept hrană decât ceea ce le oferea sălbăticia.

Comandanţii şahului îi spuseră că duşmanii trimiseseră după întăriri, dar cea mai apropiată unitate indiană se afla la Sehwan, la şase zile de călătorie.

– Duceţi-vă în pădure şi curăţaţi-o, le porunci Alā.

Cei cinci sute de persani fură împărţiţi în zece grupe de câte cincizeci de oameni, toţi pedeştri. Părăsiră satul bătând tufişurile, de parcă ar fi plecat la vânătoare de mistreţi. Când dădeau de indieni, urmau lupte lungi şi sângeroase. Alā ordonă să fie scoşi toţi morţii din pădure pentru ca duşmanii, numărându-i, să nu-şi dea seama de scăderea forţei persane. Soldaţii ucişi zăceau în grămezi pe uliţele din Kausambi, aşteptând să fie aruncaţi de prizonierii din Mansura în gropi comune. Chiar la începutul luptelor, fu adus leşul căpitanului Porţilor. Khuff fusese ucis de o săgeată indiană, trasă în spate. Fusese un om sever şi

mohorât, dar de o loialitate legendară. Cicatricile de pe trupul lui mărturiseau despre campaniile grele duse sub domnia a doi şahi. Soldaţii persani veniră toată ziua să-l privească. Moartea lui îi încrâncenă şi uciseră mulţi indieni, chiar şi pe cei care doreau să se predea. Fură întâmpinaţi de îndârjirea unor oameni hăituiţi, care ştiau că nu li se va arăta milă. Războiul era în toi, fiecare bărbat trăgea cu arcul sau mânuia sabia din toate puterile, străpungând, spintecând şi ciopârţind.

Răniţii erau adunaţi de două ori pe zi într-un luminiş şi unul din doctori, bine păzit, mergea şi le dădea primul ajutor, apoi îi aducea în sat pe cei care mai puteau fi salvaţi. Luptele durară trei zile. Dintre cei treizeci şi opt de răniţi din Mansura, unsprezece muriseră chiar acolo, iar şaisprezece pieriseră în cursul marşului până la Kausambi. Celor unsprezece răniţi supravieţuitori li se adăugară încă treizeci şi şase în cele trei zile de hărţuială. Patruzeci şi şapte de persani fură ucişi.

Mirdin făcu o amputare, iar Rob trei, una dintre ele constând doar în tragerea pielii peste osul braţului tăiat de la cot de sabia unui indian. La început, tratară rănile aşa cum îi învăţase Ibn Sina: turnau în tăietură ulei fierbinte. Dar în ultima dimineaţă, Rob rămase fără ulei; aducându-şi aminte că Bărbierul prevenea infecţiile cu meteglin, luă un burduf de vin tare şi spălă bine fiecare rană, înainte de a o bandaja. Luptele începuseră chiar în zori. Înainte de amiază sosi un nou grup de răniţi şi soldaţii aduseră pe cineva înfăşurat într-o pătură indiană.

– Puneţi numai răniţii, spuse Rob tăios.

Dar soldaţii îl puseră jos şi pe cel înfăşurat, aşteptând şovăitori, şi el observă deodată că mortul purta pantofii lui Mirdin.

– Dacă ar fi fost un soldat obişnuit, l-am fi pus în stradă, spuse cineva. Dar e hakim, aşa că l-am adus la hakim.

Povestiră că un om cu un topor le ieşise în faţă

la întoarcere. Îl lovise numai pe Mirdin, apoi fusese doborât.

Rob le mulţumi şi le spuse să plece.

Dând pătura la o parte, văzu că acolo era într-adevăr Mirdin. Avea pe faţă o strâmbătură nedumerită şi înduioşător de supărată.

Rob îi închise ochii şi-i legă falca lungă şi caracteristică. Nu se gândea, se mişca de parcă era beat. Se mai ducea din când în când să îngrijească răniţii şi să mângâie muribunzii, dar întotdeauna se întorcea şi se aşeza. Sărută obrazul rece, dar nu credea că Mirdin îşi dăduse seama. La fel simţi şi când încercă să-l ţină de mână. Mirdin nu mai era acolo.

Spera că traversase unul dintre podurile acelea.

Până la urmă, Rob îl părăsi, încercând să muncească. Execută ultima amputare a campaniei, tăindu-i unui om mâna dreaptă de deasupra încheieturii. Când se înapoie, la Mirdin se adunaseră muştele.

Dădu la o parte pătura şi văzu că toporul îi despicase pieptul. Aplecându-se asupra rănii uriaşe, o deschise mai mult cu mâinile. Uită de mirosurile de moarte şi de iarbă strivită din jur. Gemetele răniţilor, bâzâitul muştelor, sunetele îndepărtate ale bătăliei, toate îi dispărură din urechi. Uită că prietenul lui murise şi că era el însuşi zdrobit de durere.

Pentru prima oară, atinse cu mâna inima umană din interiorul corpului ucis.

60
Patru prieteni

Rob îl spălă pe Mirdin, îi tăie unghiile şi-l pieptănă, apoi îl înfăşură în şalul de rugăciune, de la care tăiase jumătate din franjuri, aşa cum era obiceiul.

Îl căută pe Karim, care clipi de parcă ar fi fost pălmuit când auzi vestea:

– Nu vreau să-l ducem la groapa comună, spuse Rob. Familia o să vină fără îndoială să-l caute şi să-l ducă la Masqat, ca să-l înmormânteze în pământ sfânt.

Aleseră locul în faţa unui bolovan uriaş, pe care nu i-ar fi putu urni niciun elefant şi îşi luară repere precise, de la piatră până la marginea celui mai apropiat drum. Karim obţinu pergament, pană şi cerneală şi, după ce făcură groapa, Rob întocmi atent o hartă a locului. Avea s-o redeseneze şi s-o trimită la Masqat. Dacă nu exista o dovadă sigură ca Mirdin era mort, Fara avea să fie considerată o nevastă părăsită, agunah şi nu avea să i se permită să se recăsătorească. Aşa era legea lor; Mirdin i-o explicase.

– Poate vrea şi Alā să vină, spuse el.

Se uită cum Karim se apropie de şah. Alā bea cu comandanţii lui, încălzindu-se de bucuria victoriei. Rob îl văzu ascultându-l pe Karim o clipă, apoi făcându-i nerăbdător semn să plece.

Rob se simţi cuprins de ură, amintindu-şi vocea regelui în peşteră: „Suntem patru prieteni”.

Karim se întoarse ruşinat şi spuse că puteau continua; murmurară frânturi de rugăciuni islamice, pe când umpleau groapa. Rob nu încercă să se roage. Mirdin merita un cor de voci

îndurerate, înălţându-se în prohodul Hashkavot, apoi în Kaddish. Dar Kaddishul trebuia spus de zece evrei, iar el era un creştin care se pretindea evreu, stând amorţit şi tăcut în faţa pământului care-i înghiţea prietenul.

În după-amiaza aceea, persanii nu mai găsiră niciun indian în pădure. Drumul era liber. Alā îl numi pe Farhad, un veteran dur, noul căpitan al Porţilor şi acesta începu să latre ordine scurte, biciuind nervii obosiţi ai soldaţilor şi insuflându-le dorinţa de a pleca.

În uralele generale, Alā făcu o numărătoare. Îşi dobândise fierarul indian. Pierduse doi elefanţi la Mansura, dar luase de acolo alţi douăzeci şi opt. În plus, alţi patru elefanţi tineri şi sănătoşi fuseseră găsiţi de mahouţi într-un ţarc din Kausambi; erau animale de povară, nepregătite pentru bătălii, dar totuşi valoroase. Caii indieni erau mici şi costelivi, fără preţ pentru persani, dar capturaseră la Mansura o mică turmă de cămile rapide şi zeci de alte cămile de povară la Kausambi.

Alā era entuziasmat de succesul incursiunilor lui.

Dintre cei şase sute de soldaţi plecaţi din Ispahan, o sută douăzeci erau morţi, iar Rob era răspunzător pentru patru zeci şi şapte de răniţi. Mulţi dintre ei nu puteau supravieţui călătoriei, dar nu se punea problema abandonării lor în satul devastat, căci ar fi fost ucişi de trupele indiene sosite ca întăriri.

Rob trimise soldaţi prin case să adune carpete şi pături, din care să încropească brancarde. A doua zi dimineaţa, când părăsiră satul, brancardele erau cărate de indieni.

Călătoriră încordaţi trei zile şi jumătate, până găsiră un vad prin care puteau trece fără luptă. Doi oameni fură luaţi de curent şi se înecară. În mijlocul Indului, apa nu era adâncă, dar curgea repede şi mahouţii îşi plasară elefanţii în susul

curentului, să-l stăvilească asemenea unui zid, dovedindu-şi astfel din nou valoarea.

Dintre răniţi, primii muriră cei cu răni în piept şi în pântece şi unul cu gâtul străpuns. Şase oameni pieriră doar într-o singură zi. După cincisprezece zile de drum, ajunseră în Baluchistan şi-şi aşezară tabăra pe un câmp. Rob îşi duse răniţii într-un hambar deschis în părţi. Încercă să obţină o audienţă de la Farhad, dar acesta dorea să pozeze în noua funcţie şi-l amână cu pompă. Din fericire, îl auzi Karim şi-l duse imediat la cortul şahului.

– Mai am douăzeci şi unu de răniţi, dar, dacă îi mişcăm din loc, vor muri şi aceştia, majestate.

– Nu pot să stau după răniţi, spuse Alā, nerăbdător să-şi facă intrarea triumfală în Ispahan.

– Vă cer permisiunea să rămân cu ei.

Şahul îl fulgeră cu privirea:

– Nu mă lipsesc de Karim, ca să-l las aici ca doctor. Trebuie să vină cu mine.

Rob dădu din cap. Îi lăsară cincisprezece indieni şi douăzeci şi şapte de soldaţi înarmaţi, doi mahouţi şi toţi cei cinci elefanţi răniţi. Karim aranjă să le rămână şi provizii. A doua zi, tabăra se strânse ca de obicei. Apoi convoiul principal porni şi Rob fu lăsat cu pacienţii şi cu o mână de oameni, în mijlocul unei tăceri în acelaşi timp binevenite şi înfricoşătoare.

Pacienţii profitară de odihna la adăpost de praf, soare şi neajunsurile călătoriei. Îi mai muriră trei oameni, dar cei rămaşi erau bărbaţi rezistenţi, care se agăţau de viaţă, şi popasul în Baluchistan le permise să trăiască.

La început, soldaţilor nu le conveni să rămână. Ceilalţi năvălitori aveau să intre curând în Ispahan, ovaţionaţi ca nişte învingători, în timp ce pe ei îi aşteptau o muncă murdară şi un risc prelungit. Doi dintre membrii gărzii înarmate se făcură nevăzuţi în cea de-a doua zi. Indienii şi ceilalţi soldaţi nu încercară să fugă. În curând, veteranii îşi dădură

seama că oricare dintre ei ar fi putut fi lovit în lupta următoare şi-i fură recunoscători hakimului că risca pentru ei.

Trimitea în fiecare dimineaţă mici grupuri la vânătoare şi carnea, gătită cu orezul lăsat de Karim, îi înzdrăvenea pe pacienţi văzând cu ochii.

Pe elefanţi îi trata la fel ca pe oameni, spălându-le rănile cu vin şi schimbându-le regulat bandajele. Uriaşele dobitoace îl lăsau, chiar dacă le durea, înţelegând parcă datoria lui. Oamenii răbdau la fel ca animalele, chiar dacă rănile făceau puroi şi era nevoit să le taie şi să le cureţe, turnând apoi vin pe ele înainte de a le coase din nou.

Observă un lucru ciudat: de câte ori folosise ulei, rana obrintise şi se umpluse de puroi. Mulţi pacienţi muriseră, în timp ce aceia ale căror răni fuseseră curăţate cu vin supravieţuiseră. Începu să-şi noteze observaţiile, întrezărind în sfârşit un oarecare folos al prezenţei lui acolo. I se terminau rezervele de vin, dar, de pe vremea când fabrica băutura „Universal Specifică”, ştia că la ţărani se găseşte întotdeauna câte un butoi cu rachiu. Aveau să mai cumpere pe drum.

După trei săptămâni porniră. Patru pacienţi puteau călări. Doisprezece soldaţi nu aveau niciun bagaj, aşa că puteau ajuta la transportarea brancardelor. Rob ieşi la prima ocazie de pe Drumul Mirodeniilor şi urmă o cale mai puţin umblată. Aveau să ocolească destul de mult şi soldaţii se posomorâră. Dar nu voia să rişte să meargă pe urmele şahului, care atrăsese fără îndoială mânia sătenilor din partea locului, jefuiţi şi înfometaţi de trupele lui.

Trei dintre elefanţi mai şchiopătau şi nu fură împovăraţi. Rob se urcă pe cel a cărui trompă avusese câteva tăieturi superficiale. Fu fericit s-o lase pe Javra şi-şi dorea să nu mai fie nevoit niciodată să călătorească pe o cămilă. De pe spatele elefantului avea o perspectivă regală asupra lumii.

Dar comoditatea călătoriei îi permitea să se gândească, amintirea lui Mirdin îl însoţea pretutindeni şi minunăţiile naturii – zborul brusc al unui stol de mii de păsări, nuanţele cerului în apus, felul cum un elefant surpase cu piciorul un şanţ, privind apoi ca un copil nisipul care se rostogolea – nu-i aduceau mângâiere.

Iisuse se gândi el. Sau Shaddai, Allah, oricine ai fi, cum ai putut îngădui o asemenea pierdere?

Regii îi trimit la luptă pe oameni şi uneori supravieţuiesc cei mai şterşi şi cei mai răi, gândea el amar. Dumnezeu a vrut să-l piardă pe un înţelept cu suflet de sfânt. Mirdin şi-ar fi petrecut viaţa numai încercând să vindece şi să ajute oamenii.

Rob nu mai fusese atât de zguduit de gândul morţii de la dispariţia Bărbierului şi când ajunse la Ispahan, era încă învăluit de disperare.

Oraşul se vedea ca întâia oară când îl privise, case albe cu umbre albastre, şi turle în care soarele trimitea reflexe aurii şi trandafirii. Se îndreptară către maristan, unde cei optsprezece răniţi fură lăsaţi în îngrijire.

Apoi merse la grajdurile Casei Paradisului şi se eliberă de responsabilitatea trupelor, sclavilor şi animalelor. Apoi îşi ceru cârlanul cafeniu. Farhad, noul căpitan al Porţilor, îl auzi şi-i porunci grăjdarului să nu-şi piardă timpul căutând calul în herghelie:

– Adu-i hakimului alt animal.

– Khuff a spus că voi primi acelaşi cal.

Nu trebuie să se schimbe chiar toate, îşi spuse el.

– Khuff e mort.

– Cu atât mai mult.

Spre marea lui surpriză, Rob simţi cum vocea şi privirea i se aspresc. Venea dintr-un măcel care-l îngreţoşase, dar acum simţea nevoia compensatoare de a fi violent.

– Doresc acelaşi cal.

Farhad se pricepea la oameni şi recunoscu

provocarea din vocea hakimului. Nu avea nimic de câştigat dacă se lua la harţă cu un dhimmi, în schimb avea foarte mult de pierdut. Ridică din umeri şi se îndepărtă.

Rob călări prin herghelie alături de grăjdar. Era deja ruşinat de comportarea lui, când îşi văzu calul. Îl separară de ceilalţi şi-l înşeuară, iar Farhad trecu pe acolo, arătându-şi vădit dispreţul că dhimmiul voise să se bată pentru un animal aşa de puţin nobil.

Dar căluţul cafeniu tropăi nerăbdător prin praf, ducându-l spre Yehuddiyyeh.

Auzind zgomote afară, Mary luă sabia tatălui ei şi felinarul şi deschise uşa dintre casă şi grajd.

Se întorsese.

Dăduse jos şaua de pe cal şi acum îl ducea în boxa lui. Se întorsese şi în lumina slabă, ea văzu că slăbise simţitor; acum semăna destul de bine cu băiatul subţire şi sălbăticit din caravana lui Karl Fritta.

Din trei paşi, o îmbrăţişă şi o ţinu fără să vorbească, apoi îi atinse pântecul plat:

– A mers bine?

Ea râse tremurat, căci era sleită de puteri. Dacă ar fi venit cu cinci zile mai devreme, i-ar fi auzit ţipetele sfâşietoare.

– Fiului tău i-au trebuit două zile ca să se nască.

– Un fiu.

Îşi puse palma mare pe obrazul ei. Uşurarea pe care o simţi o făcu să verse uleiul din lampă şi flacăra pâlpâi. Cât fusese plecat, se întărise şi se asprise şi era un lux al sufletului să se încreadă din nou în protecţia lui. De parcă ar mai fi putut să se transforme din fier în mătase.

Puse sabia jos şi-l luă de mână, ducându-l la coşul căptuşit cu pături unde dormea copilul.

Văzu copilul cu ochii lui Rob, un ghemotoc roşu, cu trăsăturile umflate de travaliul naşterii şi cu un puf negru pe creştet. Se supără pe omul ei,

fiindcă nu putea ghici dacă e dezamăgit sau copleşit de bucurie. Când o privi, pe faţa lui se citeau în acelaşi timp plăcerea şi suferinţa.

– Ce face Fara?

– I-a spus Karim. Am stat cu ea şapte zile, în shiva. Pe urmă a plecat cu David şi Issachar la Masqat, cu o caravană. Cu ajutorul lui Dumnezeu, acum ar putea să fie acasă.

– O să-ţi fie greu fără ea.

– Pentru ea e şi mai greu, spuse ea cu amărăciune.

Copilul începu să scâncească şi Rob îl luă în braţe, oferindu-i degetul lui mic, care fu luat cu foame.

Mary purta o rochie largă cu un şiret la gât, dăruită de Fara. Şi-o desfăcu la piept şi-i luă bebeluşul. Rob se întinse lângă ea pe pat când alăpta. În curând, îi simţi obrazul pe sânul liber.

Nu-l auzise niciodată pe tatăl ei plângând sau vreun alt bărbat şi suspinele lui convulsive o înfricoşară.

– Dragul meu. Rob al meu, murmură ea.

Din instinct, îi puse sfârcul sânului în gură. Nu se pricepea atât de bine la supt ca bebeluşul, dar ea era foarte mişcată şi cuprinsă de o tandreţe amuzată: de data asta, o parte din trupul ei intra în el. Se gândi în treacăt la Fara şi, cu puţină vinovăţie, îi mulţumi sfintei Fecioare pentru că cel luat nu fusese soţul ei. Cu bărbatul şi copilul la sân, se simţi traversată de o căldură uriaşă, de parcă, printr-un miracol dumnezeiesc, ei trei ar fi devenit o singură fiinţă.

În cele din urmă, Rob se sculă şi când o sărută, îşi simţi gustul pe buzele lui.

– Nu sunt un luptător roman, spuse el.

Partea a şasea

Hakim

61
Întâlnirea

În dimineaţa care urmă întoarcerii lui, Rob îl studie pe omuleţ şi văzu că era un bebeluş frumos, cu ochii albaştri ca ai englezilor şi mâini şi picioare mari. Îi numără şi-i îndoi cu blândeţe degetele de la mâini şi de la picioare şi se delectă privindu-i membrele rotunde. Un copil puternic, mirosind ca o presă de măsline, fiindcă fusese uns de mama lui cu ulei. Apoi mirosul nu mai fu atât de plăcut şi Rob schimbă primul scutec pe care punea mâna de când îşi îngrijise fraţii şi surioara. În adâncul lui, tot mai spera să-i găsească într-o zi pe William Stewart, Anne Mary şi Jonathan Carter. N-ar fi fost minunat ca cei pierduţi să-şi vadă nepoţelul de frate?

El şi Mary se certară pentru circumciziune.

– N-o să-i facă niciun rău. Aici toţi sunt circumcişi, şi evreii şi musulmanii şi o să fie mai uşor acceptat.

– Nu vreau să fie mai uşor acceptat în Persia, spuse ea cu oboseală. Vreau să fie acceptat acasă, unde oamenii nu sunt tăiaţi şi jupuiţi, ci sunt lăsaţi în voia lor.

El râse, iar ea începu să plângă. O mângâie şi, când putu, se duse să discute cu Ibn Sina.

Prinţul Doctorilor îl întâmpină cald, mulţumindu-i lui Allah că rămăsese în viaţă şi vorbind trist de Mirdin. Îi ascultă cu atenţie relatările despre amputaţii şi tratarea rănilor, interesat mai ales de constatările lui Rob cu privire la eficienţa alcoolului pentru curăţarea rănilor deschise. Ibn Sina se arătase întotdeauna mai preocupat de adevărul ştiinţific decât de propria lui

infailibilitate. Chiar dacă observaţiile lui Rob îi contraziceau concluziile, el insistă ca tânărul medic să le scrie.

– Această chestiune, aplicarea vinului pe răni, va fi subiectul primului tău curs de hakim, spuse el şi Rob fu de acord cu mentorul lui.

Apoi bătrânul se uită la el:

– Mi-ar plăcea să fii asistentul meu, Jesse ben Benjamin.

Nici nu visase vreodată că va ajunge aici. Ar fi vrut să-i spună marelui doctor că venise la Ispahan, dintr-o ţară atât de îndepărtată şi îndurând atâtea greutăţi, numai ca să atingă poala veşmântului lui Ibn Sina. Dar nu făcu decât să dea din cap:

– Mi-ar plăcea şi mie, hakim-bashi.

Mary nu ridică nicio obiecţie când îi spuse. Era la Ispahan de destul timp pentru a-şi da seama că soţul ei nu putea refuza o asemenea onoare, care, pe lângă un venit considerabil, îi acorda şi prestigiul de a fi asociat cu un om venerat ca un semizeu. Când Rob văzu cât se bucura pentru el, o luă în braţe.

– Te voi duce acasă, îţi promit, Mary. Te rog să ai încredere în mine.

Ea avea încredere, dar îşi dădea seama că aceasta n-ar fi rezistat o perioadă mai lungă de timp. Se hotărî să facă un efort de adaptare la obiceiurile ţării. Şi cedă cu rezerve destul de mari în problema circumciziunii copilului.

Rob se duse să-i ceară sfatul moaşei Nitka.

– Hai, spuse ea şi-l duse peste două străzi, la Reb Asher Jacobi, mohelul.

– O circumciziune, spuse mohelul, iar mama… (o privi pe Nitka îngustându-şi ochii şi scărpinându-se în barbă)… e o străină!

– Nu trebuie făcut cu toate rugăciunile, spuse Nitka nerăbdătoare.

Hotărâtă să-l ajute pe copil, îşi asumă imediat rolul de apărătoare:

– Dacă tatăl cere ca pecetea lui Abraham să se lase asupra copilului, e o binecuvântare să-l tai împrejur, nu-i aşa?

– Ba da, recunoscu Reb Asher. Tatăl tău vrea să ţină copilul? îl întrebă el pe Rob.

– Tata a murit.

Reb Asher oftă:

– Ce membri ai familiei vor fi prezenţi?

– Numai soţia mea. Aici nu avem alte rude. Copilul o să-l ţin eu.

– E o sărbătoare, spuse Nitka amabilă. Te-ar deranja să fie de faţă fiii mei, Shemuel şi Chofni şi câţiva vecini?

Rob încuviinţă.

A doua zi dimineaţa, ea ajunse prima la casa lui Rob, însoţită de cei doi fii voinici, tăietori de piatră. Hinda, precupeaţa din piaţa evreiască, veni şi ea cu Isaac al ei, un învăţat înalt, cu barba căruntă şi ochi visători. Deşi nu-i trecuse de loc supărarea, Hinda aduse în dar un acoperământ pentru leagăn. Iacob Pantofarul şi soţia lui, Naoma, aduseră un bidon cu vin. Veni şi brutarul Micah Halevi, cu soţia lui, Yudit şi aduseră două pâini mari şi dulci.

Ţinându-şi pruncul în poală, Rob avea îndoieli când îl lăsă pe Reb Asher să taie o fâşie de piele de pe micul penis.

– Fie să crească puternic la trup şi la minte, pentru o viaţă de fapte bune, îi ură mahelul copilului, care plângea.

Vecinii se cinstiră şi se bucurară iar Rob îi dădu copilului numele evreiesc Mirdin ben Jesse.

Mary urî fiecare moment al ceremoniei. Peste o oră, când vecinii plecaseră, îşi muie degetele în apă şi-şi atinse uşor fiul pe creştet, pe bărbie, pe o ureche, apoi pe cealaltă.

– În numele Tatălui al Fiului şi al Sfântului Duh, te botez Robert James Cole, spuse ea limpede alăturând numele tatălui şi bunicului băieţelului.

După aceea, când erau singuri, îşi striga soţul

Rob, iar pe copil, Rob J.

Către mult stimatul Reb Mulka Askari, negustor de perle din Masqat, salutări.

Fiul dumneavoastră, Mirdin, a fost prietenul meu. Odihnească-se în pace.

Am fost amândoi doctori în campania din India, de unde am adus câteva lucruri, pe care vi le trimit prin bunătatea lui Reb Moise ben Zavil, negustor din Qum, care pleacă astăzi spre oraşul dumneavoastră, cu o caravană de ulei de măsline. Reb Moise vă va aduce şi pergamentul care vă arată locul exact al îngropării lui Mirdin, pentru ca, dacă doriţi, să-l puteţi duce în pământul familiei. Vă mai trimit şi tefillinul pe care şi-l răsucea zilnic pe braţ şi despre care mi-a spus că i l-aţi dăruit când a intrat în minyan, *la paisprezece ani. De asemenea, vă trimit şi jocul de şah, în faţa căruia eu şi Mirdin am petrecut multe ore fericite.*

Alte bunuri nu a avut în India. L-am îngropat, aşa cum se cuvenea, în tallit.

Mă rog ca Dumnezeu să ne uşureze înţelegerea şi să ne mângâie puţin pentru această pierdere. Dispariţia lui a stins o lumină din viaţa mea. A fost omul cel mai desăvârşit pe care l-am avut în preajmă. Ştiu că Mirdin este cu Adashem şi sper să fiu într-o zi alături de el.

Vă rog să-i transmiteţi văduvei toată afecţiunea şi respectul meu, să-i sărutaţi pe copii şi să le spuneţi că soţia mea a născut un fiu sănătos, Mirdin ben Jesse, şi le doreşte cu dragoste o viaţă bună.

Yivorechachah Adonai V'Yishmorechah,
Domnul să vă binecuvânteze şi să vă dea zile.
Sunt Jesse ben Benjamin, hakim

De ani de zile, asistentul lui Ibn Sina era al-Juzjani. Acesta atinsese faima profesională şi era unul dintre cei mai mari chirurgi, dar şi asistenţii

dinaintea lui fuseseră vrednici. Hakim-bashiul îşi muncea asistenţii, dându-le o nouă posibilitate de a-şi continua pregătirea şi învăţătura. De la început, Rob făcu mult mai mult decât să-l urmeze pe Ibn Sina şi să-i aducă lucrurile pe care le cerea, aşa cum făceau mulţi dintre asistenţii oamenilor importanţi. Ibn Sina se aştepta să fie consultat în chestiuni mai dificile sau să i se ceară părerea, dar tânărul hakim se bucura de încrederea lui şi era lăsat să acţioneze şi pe cont propriu.

Fu o perioadă fericită pentru Rob, ţinu la madrassa un curs despre spălarea rănilor deschise; nu avu prea mulţi studenţi, pentru că în acelaşi timp, un doctor din al-Rayy vorbea despre actul fizic al dragostei. Doctorii persani se întreceau să-şi aleagă subiecte legate de sex, ceea ce lui Rob i se părea curios, pentru că domeniul nu-i interesa pe doctorii europeni. Totuşi, se duse şi el la multe dintre cursurile acelea şi, din cauza lor sau fără nicio legătură cu ele, căsnicia lui prosperă.

Mary îşi reveni repede după naştere. Urmară sfaturile lui Ibn Sina, care prescria şase săptămâni de abstinenţă după naştere, timp în care organele genitale ale femeii trebuiau unse cu ulei de măsline şi cu un amestec de miere şi fiertură de orz. Tratamentul avu un efect extraordinar. Cele şase săptămâni li se părură o eternitate la amândoi şi, la capătul lor, Mary îl îmbrăţişă la fel de nerăbdătoare ca el.

Peste câteva săptămâni, laptele ei începu să se împuţineze. Fu o surpriză, pentru că până atunci alăptase cu uşurinţă; îi spusese că are în ea un râu de lapte cu care poate să-i hrănească pe toţi copiii lumii. Când bebeluşul sugea, scăpa de apăsarea dureroasă din sânii plini, dar acum, această apăsare nu mai era, durând-o în schimb scâncetul înfometat al lui Rob J. Îşi dădură seama că aveau nevoie de o doică şi, prin Nitka, Rob găsi o armeancă robustă, pe nume Prisca, dispusă să-şi împartă laptele între fetiţa ei şi fiul hakimului.

Mary îşi ducea copilul de patru ori pe zi la magazinul de tăbăcărie al lui Dikran, soţul Priscăi şi aştepta ca băieţelul să sugă. Nopţile, Prisca venea la ei acasă şi stătea într-una din camere cu amândoi copiii, în timp ce Rob şi Mary se străduiau să facă dragoste pe tăcute şi se bucurau apoi de luxul unui somn fără întreruperi.

Mary se simţea împlinită şi fericirea o lumina. Situaţia de siguranţă o înflorea. Uneori, lui Rob i se părea că ea se considera singura creatoare a micii fiinţe concepute de amândoi, dar o iubea şi mai mult pentru asta.

În prima săptămână a lunii Shaban, caravana lui Reb Moise ben Zavil poposi din nou la Ispahan, în drum spre Qum şi negustorul le aduse daruri de la Reb Mulka Askari şi nora lui, Fara. Fara îi trimise lui Mirdin ben Jesse şase costumaşe mici din in, brodate cu migală şi dragoste. Negustorul de perle îi trimise înapoi lui Rob jocul de şah care fusese al fiului lui.

Mary plânse din nou pentru Fara. După ce se linişti. Rob aşeză pe tablă piesele lui Mirdin şi o învăţă jocul. După aceea, jucară des. El nu se aştepta la multe, pentru că era un joc de războinici, iar ea era doar o femeie. Dar învăţă repede şi-i captura piesele cu un strigăt de luptă demn de un tâlhar seliuc. Îndemânarea ei în treburi militare, oricât de uluitoare la o femeie, nu-l şocă totuşi, căci învăţase de mult că Mary Cullen era o fiinţă extraordinară.

Postul Ramadanului îl prinse pe Karim adâncit în păcat şi nepregătit să îndure purificarea şi reţinerea necesară acestei perioade. Rugăciunile şi postul nu reuşiră să-i stingă dorinţa pentru trupul Despinei. Ibn Sina îşi petrecea mai multe seri pe săptămână la unele moschei, aşteptând cu mullahii să apună soarele şi să poată lua masa; de acea, Ramadanul se dovedea ideal pentru întâlniri de dragoste şi Karim o vizita mai des ca niciodată.

În timpul Ramadanului, Alā Şah era şi el ocupat cu slujbe şi alte solicitări şi într-o zi, Karim reuşi să ajungă la maristan, prima oară după luni de zile. Din fericire, Ibn Sina nu era acolo, se dusese să consulte un curtean cuprins de febră. Karim se simţea vinovat; Ibn Sina îl tratase întotdeauna corect şi nu voia să dea ochii cu el.

Vizita la spital fu o mare dezamăgire. Ucenicii îl urmară prin săli la fel ca odinioară – poate în număr şi mai mare, căci legenda lui crescuse. Dar nu mai cunoştea niciun pacient; toţi cei pe care-i tratase muriseră sau se făcuseră bine de mult. Şi deşi fusese o vreme când se mişca prin spital plin de siguranţă, acum se trezi bâlbâindu-se şi punând întrebări nervoase unor pacienţi pentru care, de fapt, ştia că nu era răspunzător.

Reuşi să nu se facă de râs până la sfârşitul vizitei, dar înţelese mohorât că dacă nu găsea timp să practice medicina cu adevărat, avea să-şi piardă deprinderile şi cunoştinţele dobândite cu atâta efort.

Dar nu avea de ales. Alā Şah îi dăduse de înţeles că-l aştepta o glorie pe lângă care cea de doctor pălea.

În anul acela, Karim nu alergă în chatir. Nu se antrenase şi era mai greu decât trebuia să fie un alergător. Privi cursa de lângă Alā Şah.

Prima zi a Bairamului debută şi mai arzătoare decât ziua când câştigase, iar cursa fu slabă. Regele îşi reînnoise promisiunea că-i va dărui un calaat oricui va repeta recordul lui Karim, reuşind să termine cele douăsprezece ture înainte de ultima cântare a muezinului, dar era clar că nimeni nu avea să alerge în douăsprezece ore cele 126 de mile romane.

Cursa rămase de la tura a cincea în doi oameni, al-Harāt din Hamadhān şi un soldat tânăr, pe nume Nafis Jurjis. Amândoi fuseseră siliţi să abandoneze cursa cu un an înainte din cauză că-şi aleseseră un ritm prea rapid. Acum, amândoi alergau prea încet.

Karim îl încurajă pe Nafis. Îi spuse lui Alā că o făcea din cauză că Nafis supravieţuise campaniei indiene, dar adevărul era că nu voia să câştige al-Harāt, căci alergătorul din Hamadhān îl cunoştea de când era băiatul lui Zaki-Omar şi-i simţea dispreţul şi acum.

Dar Nafis căzu după ce-şi luă cea de-a opta săgeată şi cursa rămase a lui al-Harāt. Era deja aproape seară şi căldura era sufocantă. Rezonabil, al-Harāt semnală că-şi va încasa premiul după terminarea turei.

Karim şi Şahul se îndreptară spre linia de sosire ca să-l felicite, Alā pe armăsarul lui alb şi Karim pe pursângele lui cenuşiu. Karim se simţi mai bine dispus, dându-şi seama că oamenii ştiau că va mai trece mult timp până ce un alt om va alerga la chatir aşa cum alergase el. Pentru asta, îl întâmpinau cu urale, recunoscându-l şi ca eroul de la Mansura şi Kausambi. Alā îi zâmbi şi Karim se hotărî să-l privească pe al-Harāt cu bunăvoinţă, fiindcă acela era doar un biet ţăran din Hamadhān, în timp ce el avea să fie vizirul Persiei.

Trecând pe lângă madrassa, îl văzu pe eunucul Wasif şi pe Despina, acoperită de văl. Inima începu să-i bată mai repede şi Karim zâmbi. Era mai bine aşa, să treacă pe lângă ea călare şi îmbrăcat ca un prinţ, decât să se împleticească puţind a transpiraţie şi orb de epuizare.

În apropierea Despinei, o altă femeie acoperită cu un văl nu mai putu suporta căldura şi scutură din cap, asemenea calului lui Karim. Părul i se desfăcu şi-i flutură pe umeri, lung şi ondulat. Soarele îl îmbrăcă în lumină, aurindu-i nuanţele roşcate. Îl auzi pe şah vorbindu-i:

– Asta-i nevasta dhimmiului? Femeia din Europa?

– Da, majestate. Femeia prietenului nostru, Jesse ben Benjamin.

– M-am gândit eu, spuse Alā.

Regele o privi pe femeia cu capul descoperit

până trecură de ea. Nu mai puse alte întrebări şi în curând, Karim reuşi să-l antreneze într-o discuţie despre meşterul indian Dhan Vangalil, care avea să fabrice săbii într-un atelier din curtea Casei Paradisului.

62
În semn de răsplată

Rob continuă să-şi înceapă fiecare zi la sinagoga Casa Păcii, pentru că amestecul de slavă evreiesc se îmbina liniştitor cu rugăciunea creştină pe care o rostea în gând.

Dar şi pentru că simţea că, fiind prezent în sinagogă, îşi plătea pe deplin datoria faţă de Mirdin. Totuşi, nu se simţea în stare să intre în sinagoga lui Mirdin, Casa Sionului. Şi, deşi învăţaţii discutau zilnic în Casa Păcii şi ar fi putut să-l roage pe oricare să studieze cu el cele optzeci şi nouă de porunci rămase, nu avea inima să se apuce de ele fără Mirdin. Îşi spuse că cinci sute douăzeci şi patru de porunci erau suficiente pentru un evreu fals ca el şi se gândi la alte lucruri.

Maestrul scrisese despre toate subiectele. Ca student, Rob citise multe dintre operele lui medicale, dar acum citea şi lucrări de-ale lui Ibn Sina din alte domenii şi veneraţia lui creştea. Scrisese despre muzică, poezie, astronomie, metafizică orientală, intelectul activ şi comentase toate cărţile lui Aristotel. Când era închis în castelul Fardajān, scrisese o îndreptare, rezumând toate ramurile filosofiei. Întocmise chiar şi un manual militar, *Organizarea şi aprovizionarea soldaţilor, a trupelor de sclavi şi armatelor*, care i-ar fi fost foarte folositor lui Rob dacă l-ar fi citit înainte de plecarea în India. Scrisese analize matematice, ale sufletului uman şi ale esenţei tristeţii. Şi mai scrisese şi despre islamism, religia tatălui său, în care credea, cu toate că avea o minte atât de deschisă.

De aceea era iubit de oameni. Vedeau că, dincolo de calaatul împărătesc şi gloria care-l făcea căutat de înţelepţii din toată lumea, dincolo de faptul că regii se socoteau onoraţi să fie văzuţi alături de el, Ibn Sina, asemenea celui mai umil dintre ei, îşi înălţa ochii la cer, strigând:

La ilaha illa-l-Lah;
Muhammadun rasulu-l-Lah.

Nu este alt Allah în afară de Allah;
Mohamed este profetul lui Allah.

În fiecare dimineaţă, înainte de rugăciune, mulţimea se aduna la poarta casei lui: cerşetori, mullahi, păstori şi negustori, bogaţi şi săraci. Prinţul Doctorilor îşi scotea afară covoraşul de rugăciune şi se prosterna odată cu ei, apoi admiratorii îl însoţeau pe drumul către maristan, mergând pe lângă calul lui şi cântând versete din Coran.

Elevii lui erau primiţi în casa maestrului de mai multe ori pe săptămână. De obicei, se ţineau conferinţe medicale.

De douăzeci şi cinci de ani, al-Juzjani citea câte o seară pe săptămână din operele lui Ibn Sina, cel mai adesea din faimosul *Qānūn.* Uneori, Rob era chemat şi el să citească din lucrarea lui Ibn Sina, intitulată *Shifa.* Apoi urma o discuţie aprinsă, într-o atmosferă destinsă. Oaspeţii erau trataţi cu băuturi, uneori spiritele se încingeau şi se întâmplau şi incidente amuzante, dar întotdeauna, ucenicii plecau de acolo iluminaţi.

– Cum ajunge sângele în degete? repeta al-Juzjani disperat întrebarea unui învăţăcel. Uiţi că Galen a spus că inima e o pompă care împinge sângele în corp?

– O! exclamă Ibn Sina. Şi vântul împinge pe mare o corabie cu pânze. Dar cum îşi găseşte aceasta drumul până la Bahrain?

Când pleca, Rob îl putea zări pe eunucul Wasif, ascuns în umbra scărilor care urcau în turnul de sud. Într-o seară, Rob se strecură până în spatele curţii lui Ibn Sina. Pe câmpie văzu armăsarul cenuşiu al lui Karim, aşteptând şi scuturând nervos din cap. Întorcându-se la calul lui, priponit la vedere, Rob ridică ochii spre apartamentul din turnul de sud. Printre dungile oblonului rotund al ferestrei săpate în piatră, lumina strecura licăriri tainice şi, fără invidie sau regret, îşi aminti că Despinei îi plăcea să facă dragoste la lumina a şase lumânări.

Ibn Sina îl iniţia pe Rob în misterele existenţei.

– În noi sălăşluieşte o făptură ciudată – unii îi spun minte, alţii suflet – care are un mare efect asupra trupului şi sănătăţii noastre. Prima dată am avut o dovadă a acestui lucru când eram tânăr la Bukhārā. Pe atunci mă interesa subiectul pulsului, despre care mai târziu am scris şi o carte. Aveam un pacient, un tânăr ca mine, pe nume Achmed; nu mai avea poftă de mâncare şi slăbise. Tatăl lui, un negustor bogat, era disperat şi m-a rugat să-l ajut.

L-am examinat pe Ahmed, dar n-am găsit nimic. Dar când îl pipăiam, s-a întâmplat un lucru ciudat, ţineam degetele pe artera încheieturii lui şi discutam prieteneşte despre oraşele din zona Bukhārei. Avea pulsul normal şi regulat, dar când i-am pomenit de satul Efsene, unde m-am născut, am simţit o asemenea zvâcnire în sângele lui încât m-am înspăimântat!

Cunoşteam bine satul şi am început să-i pomenesc diverse locuri fără mare efect pentru el, până am ajuns la Uliţa Celui de-ai Unsprezecelea Imam, când pulsul i s-a iuţit din nou, dar, tot întrebând, am aflat că pe uliţă şedea un arămar, Ibn Razi, care avea trei fete. Cea mare, Ripka, era foarte frumoasă. Când Achmed mi-a vorbit de ea, pulsul i se zbătea ca o pasăre rănită.

Am vorbit cu tatăl lui, spunându-i că numai

căsătoria cu această Ripka i-ar aduce tânărului vindecarea.

Lucrul s-a aranjat. Curând după aceea, lui Achmed i-a revenit pofta de mâncare. Când l-am văzut ultima oară, era un bărbat gras şi mulţumit.

Galen ne învaţă că inima şi arterele pulsează toate în acelaşi ritm, aşa că, apăsând pe una, le poţi simţi pe toate. El spune că un puls lent şi regulat dovedeşte un organism sănătos. Dar, de când cu Achmed, am învăţat că pulsul indică şi starea de linişte sau de nelinişte a minţii. Întotdeauna, pulsul s-a dovedit a fi trimisul care nu minte niciodată.

Astfel, Rob află că pulsul îi putea dezvălui şi alte lucruri despre un pacient, în afară de date privitoare la vitalitate. Avea posibilitatea să încerce în practică să observe cum se lega pulsul de dispoziţia pacienţilor. Oameni disperaţi se adunau la Prinţul Doctorilor, sperând în lecuiri miraculoase. Săraci sau bogaţi, li se aplica acelaşi tratament, dar Ibn Sina nu-i putea primi pe toţi şi cei mai mulţi erau îndreptaţi către alţi doctori.

Cei mai mulţi pacienţi ai lui Ibn Sina erau curteni bine priviţi din anturajul şahului. Într-o dimineaţă maestrul îl lăsă pe Rob la Casa Paradisului, s-o îngrijească pe Siddha, soţia meşterului indian Dhan Vangalil, care avea dureri abdominale.

Rob îl luă ca traducător pe mahoutul lui Alā, Harsha. Siddha se dovedi o femeie căruntă, cu faţa rotundă şi plăcută. Familia Vangalil era budistă, aşa că interdicţia *aurat* nu se aplica şi Rob îi putu pipăi stomacul fără teama de a fi denunţat mullahilor. După ce o examină pe îndelete, îşi dădu seama că avea o problemă de digestie. Siddha îi spuse că indienii erau obişnuiţi să pună în mâncare chimion, ardei iute şi şofran şi nici una dintre familiile indiene de la curte nu primea aceste mirodenii în cantităţi suficiente.

Rob rezolvă problema îngrijindu-se personal de distribuirea condimentelor. Câştigase deja

respectul mahouţilor ai căror elefanţi îi îngrijise şi acum câştigă şi recunoştinţa familiei Vangalil.

Mary şi Rob J. le făcură şi o vizită, Rob sperând ca situaţia lor de străini de Persia să fie o bază de prietenie. Din păcate, scânteia de afecţiune care apăruse imediat între Fara şi Mary nu se mai arătă. Cele două femei se măsurară stânjenite, cu o politeţe rece, Mary încercând să nu se holbeze la kumkumul rotund şi negru pictat pe fruntea Siddhei. Rob nu-şi mai aduse familia în vizită a doua oară la Vangalil.

Dar reveni singur, fascinat de lucrurile care ieşeau din mâinile lui Dhan Vangalil.

Dhan construise un furnal pe o groapă din pământ, cu un perete de lut, înconjurat cu altul din cărămizi, întărit cu crengi mlădioase. Era înalt până la umerii unui om şi lat de un pas, îngustându-se uşor la vârf, pentru a concentra căldura şi a preveni prăbuşirea pereţilor.

În acest cuptor, Dhan făcea fier forjat, arzând alternativ straturi de cărbune şi minereu. În jurul cuptorului fusese săpat un şanţ mic. Stând cu picioarele în el, meşterul acţiona foalele făcute din pielea unei capre întregi, trimiţând în metal cantităţi precise de aer. În partea cea mai încinsă, minereul se transforma în stropi de fier, care se adunau pe fundul furnalului, într-un amestec de cărbune, zgură şi fier, numit mugure.

Apoi Dhan destupa gaura lipită cu lut, pentru a putea trage mugurele afară; pe acesta îl bătea energic cu ciocanul reîncălzindu-l în forjă de mai multe ori. Cea mai mare parte a minereului se pierdea, dar cel rămas era un fier forjat de bună calitate.

Doar că era moale, îi explică el lui Rob, prin Harsha. Drugii de oţel indian, aduşi de elefanţi de la Kausambi, erau foarte tari. Pe aceştia îi topea. După răcire, oţelul devenea foarte casabil şi aşeza sfărâmăturile pe bucăţi de fier forjat.

Apoi, etalându-şi muşchii ca nişte şerpi,

subţiraticul indian dădea forma metalului, asudând între nicovală, cleşti, baros şi ciocane. Părea posedat de un demon, aşezând strat de metal, tăind, ciocănind şi potrivind, amestecând ca un olar sau ca o femeie care-şi frământă aluatul.

Privindu-l, Rob îşi dădea seama că nu poate prinde toate subtilităţile meseriei, transmise şi desăvârşite de fiecare generaţie de fierari, totuşi, reuşi, prin tot felul de întrebări, să dobândească o înţelegere a procesului.

Dhan făcu un iatagan şi-l curăţă cu funingine muiată în zeamă de lămâie, obţinând o lamă cu sclipiri albastre-fumurii. Alcătuit numai din fier, ar fi fost moale şi tocit; numai din oţel indian, ar fi fost casabil. Aşa, devenise o armă mlădioasă, cu un tăiş care putea tăia în două un fulg în zbor.

Săbiile pe care Alā i le comandase lui Dhan nu erau pentru regi. Erau arme fără mânere înflorite şi bătute în pietre scumpe, destinate să le asigure soldaţilor persani superioritatea într-un război viitor.

– Peste câteva săptămâni, n-o să mai aibă oţel indian, observă Harsha.

Totuşi, Dhan se oferi să-i facă lui Rob un pumnal, în semn de recunoştinţă pentru ceea ce hakimul făcuse pentru familia lui şi pentru mahouţi. Rob refuză, cu puţin regret; armele erau frumoase, dar nu voia să mai aibă de-a face cu ele. Dar apoi nu putu rezista şi-i arătă lui Dhan cuţitele din trusa lui, un scalpel, două bisturie, două cuţite cu lama încovoiată şi subţire şi cu lama lată şi zimţată, pentru a tăia osul.

Dhan zâmbi larg, observând că lamele erau ştirbite şi dădu din cap.

Peste o săptămână, îi dădu instrumente din oţel nobil, ascuţite perfect şi cu o rezistenţă remarcabilă.

Ştia că vor dura mai mult decât viaţa lui. Era un dar regesc şi merita un alt dar în schimb, dar pe moment era prea copleşit ca să se gândească. Dhan

văzu cât de încântat era şi se lumină la faţă. Incapabili să se înţeleagă cu cuvinte, se îmbrăţişară. Unseră instrumentele şi le înveliră pe fiecare într-o pânză, apoi Rob le puse în sacul lui de piele.

Se îndepărtă în al nouălea cer de Casa Paradisului când întâlni un echipaj de vânătoare, în frunte cu şahul. În hainele lui grosolane de vânător, Alā arăta exact ca atunci când Rob îl văzuse prima oară, cu ani în urmă.

Îşi dădu calul înapoi şi se înclină, sperând să treacă neobservat, dar, după câteva secunde, Farhad îşi îndreptă calul spre el, în buiestru:

– Doreşte să te apropii.

Rob îl urmă călare până la şah.

– A, dhimmi. Călăreşte puţin cu mine.

Alā le făcu semn soldaţilor din escortă să rămână în urmă şi el şi Rob se îndreptară spre palat.

– Nu ţi-am răsplătit serviciile aduse Persiei.

Rob fu surprins, căci credea că trecuse vremea recompenselor pentru campania din India. Mai mulţi ofiţeri fuseseră promovaţi şi soldaţii primiseră bani. Karim fusese ridicat în slăvi în public chiar de către şah, aşa că mulţimea şoptea că i se vor acorda cele mai înalte demnităţi. Rob era mulţumit că fusese uitat şi bucuros că năvălirea era acum de domeniul istoriei.

– Mă gândesc să-ţi ofer un nou calaat, o casă mare şi pământuri multe, ca să poţi organiza o serbare pentru curte.

– Nu este nevoie de alt calaat, Sire, spuse el cu gâtul uscat. Prezenţa mea în luptă a fost doar un mod de a-mi arăta marea recunoştinţă pentru Majestatea Voastră.

Ar fi fost mai abil să vorbească de iubirea lui pentru monarh, dar nu putu şi, în orice caz, Alā nu păru să-l asculte cu atenţie.

– Oricum, meriţi o răsplată.

– Atunci îl rog pe şah să mă răsplătească

îngăduindu-mi să locuiesc mai departe în căsuţa din Yehuddiyyeh, unde mă simt foarte bine.

Şahul îl privi lung. Până la urmă, dădu din cap:

– Pleacă acum, dhimmi.

Înfipse călcâiele în coastele calului şi armăsarul cel alb ţâşni înainte. Escorta se grăbi să-l ajungă şi soldaţii trecură pe lângă Rob în zăngănit de arme şi tropot de copite.

Gânditor, îşi întoarse calul şi se îndreptă spre casă, să-i arate lui Mary instrumentele cele noi.

63
Doctor la Idhaj

În anul acela, Persia avu parte de o iarnă timpurie şi grea. Într-o dimineaţă, crestele munţilor se albiră şi a doua zi, un vânt rece spulberă pe străzile Ispahanului un amestec de sare, nisip şi zăpadă. Încotoşmănaţi în şube lungi până la glezne, numite *cadabi*, se încălzeau în jurul unor oale cu mangal, bârfindu-şi regele. Deşi de obicei reacţionau la întreprinderile lui Alā cu câte un chicotit sau o privire tristă şi resemnată, cel mai nou scandal le înăsprise expresiile, şi aşa înfrigurate.

Imamul Mirza-aboul Qandrasseh, văzând că şahul întrecea măsura cu băutura şi desfrâul, îşi trimisese principalul ajutor, pe mullahul Musa Ibn Abas, să-i aducă aminte că băutura era un păcat în ochii lui Allah şi Coranul o interzicea.

Când îl primise pe mullah, Alā bea încontinuu de câteva ore. Îl ascultase grav pe Musa. Când auzise mesajul şi tonul de admonestare implicită din el, şahul coborâse de pe tron şi se apropiase de mullah.

Deconcertat, dar neştiind ce trebuie să facă, Musa continuase să vorbească. Fără nicio tresărire, regele turnase vin pe capul bătrânului, în uluirea curtenilor, servitorilor şi sclavilor prezenţi. Cât timp acesta mai vorbise, şahul îi turnase băutură pe veşminte, udându-i barba şi lăsându-l apoi pe Musa să se întoarcă la Qandrasseh, profund umilit.

Semnul acesta vizibil de dispreţ pentru preoţimea din Ispahan le arătă tuturor că zilele de vizir ale lui Qandrasseh se apropiau de sfârşit. Mullahii se obişnuiseră cu influenţa şi onorurile

asigurate de protecţia lui Qandrasseh şi a doua zi, în toate moscheile din Ispahan se putură auzi predici şi profeţii sumbre cu privire la viitorul Persiei.

Karim Harun veni să discute cu Rob şi Ibn Sina.

– Şahul nu e cum spun ei. Poate fi tovarăşul cel mai altruist, vesel şi generos. L-ai văzut în India, dhimmi. E luptătorul cel mai curajos din lume şi dacă are ambiţia de a deveni Şahinşah, o are pentru binele Persiei.

Cei doi îl ascultară tăcuţi.

– Am încercat să-l reţin de la băutură, spuse Karim, privindu-i nefericit pe fostul lui profesor şi pe prietenul lui.

Ibn Sina oftă:

– Pentru ceilalţi, e mai periculos dimineaţa devreme, când se trezeşte bolnav de vinul băut cu o zi înainte. Dă-i atunci ceai de henna, să-l cureţe de venin şi să-i ia durerea de cap şi presară-i în mâncare praf de iarba-faptului, ca să-i alungi melancolia. Dar nimic nu-l va apăra de el însuşi. Când bea, încearcă să te fereşti de el, dacă poţi.

Îl privi pe Karim cu gravitate:

– De asemenea, trebuie să ai grijă cum te porţi în oraş, pentru că eşti privit ca favorit al şahului şi rivalul lui Qandrasseh. Acum ai duşmani puternici, cu motive serioase de a încerca să te doboare.

Rob îi prinse privirea lui Karim:

– Trebuie să duci o viaţă fără pată, spuse el cu înţeles, căci duşmanii îţi vor surprinde orice slăbiciune.

Îşi aminti cât de ingrat se simţise când îşi încornorase maestrul. Îl cunoştea pe Karim: în ciuda ambiţiei şi a dragostei pentru femei, avea un fond bun şi Rob îşi imagină cât de prost se simţea pentru că-l trăda pe Ibn Sina.

Karim dădu din cap. Plecând, prinse încheietura lui Rob şi-i zâmbi. Rob zâmbi şi el; îi era imposibil să nu-i răspundă. Karim era la fel de

fermecător, cu toate că nu mai era lipsit de griji. Rob văzu încordarea şi neliniştea împletite pe chipul lui şi privi cu milă în urma prietenului.

***

Ochii albaştri ai micului Rob priveau lumea cu neînfricare. Începuse să se târască în patru labe şi părinţii fură încântaţi când învăţă să bea din cană. La sugestia lui Ibn Sina, Rob încercă să-i dea lapte de cămilă, căci maestrul spuse că era alimentul cel mai complet pentru un copil mic. Avea un miros puternic şi ochiuri galbene de grăsime, dar băieţelul îl bău cu poftă. Din acel moment, Prisca nu-l mai alăptă. În fiecare dimineaţă, Rob aducea de la piaţa armenească lapte de cămilă, într-un ulcior de piatră. Fosta doică se uita după el din pragul tăbăcăriei, ţinându-şi în braţe unul din copii:

– Domnule dhimmi, domnule dhimmi! Ce face băieţelul meu? striga Prisca, zâmbind luminos când afla că micuţul o duce bine.

Din cauza aerului rece, oamenii veneau la doctor cu guturai, dureri de oase şi încheieturi umflate. Tânărul Plinius indicase că răceala se vindecă dacă pacientul sărută botul păros, al unui şoarece, dar Ibn Sina nu-l considera pe Plinius cel Tânăr o lectură potrivită. El avea un remediu favorit împotriva catarului şi a reumatismului. Îl învăţă pe Rob să amestece două măsuri de ricin cu aceeaşi cantitate de galban de Ispahan, asafetidă, sământă de ţelină, schinduf sirian, colţul babei, sământă de hamei, opoponax, tulpină de rută şi miez de sământă de dovleac. Toate se uscau şi se pisau. Tulpinile erau ţinute o noapte în ulei, apoi pisate şi pe ele se turna miere caldă spumuită. Compoziţia era frământată cu restul ingredientelor pisate şi păstrată într-un vas de sticlă fină.

– Doza e de un mithqal, spuse Ibn Sina şi, cu voia lui Allah, ajută.

Rob se duse la ţarcurile elefanţilor, unde mahouţii tuşeau şi strănutau, neobişnuiţi cu ierni

atât de aspre. Îi vizită trei zile la rând, dându-le să aspire fum de salcie şi să ia leacul lui Ibn Sina. Rezultatele fură atât de diferite, încât ar fi preferat să-i trateze cu Universal Specificul Bărbierului. Elefanţii nu mai arătau splendizi ca în bătălie. Acum erau înveliţi în pături şi arătau ca nişte corturi uriaşe.

Rob stătu cu Harsha şi se uitară la Zi, elefantul şahului, cum se îndopa cu fân.

– Bieţii mei copii, spuse încet Harsha. Odată, înainte de Buddha, Brahma, Vishnu sau Shiva, elefanţii erau atotputernici şi oamenii li se rugau. Acum au ajuns nişte zei atât de slabi, încât omul îi prinde şi-i pune să-l asculte.

Zi tremura şi Rob îl sfătui să le dea elefanţilor să bea apă încălzită. Harsha se îndoia de efecte:

– Lucrăm bine cu ei, în ciuda frigului.

Dar Rob învăţase despre elefanţi din cărţile Casei Înţelepciunii:

– Ai auzit de Hanibal?

– Nu, spuse mahoutul.

– A fost un războinic şi un mare conducător.

– Mare ca Alā Şah?

– Cel puţin la fel de mare, dar a trăit demult. A condus treizeci şi şapte de elefanţi peste Alpi, nişte munţi mari şi abrupţi, acoperiţi de zăpadă, şi nu a pierdut niciun animal. Dar frigul şi marşul i-au slăbit. Mai târziu, când au trecut nişte munţi mai mici, au murit toţi elefanţii, în afară de unul. De aici, am tras învăţătura că trebuie să-ţi ţii animalele la căldură şi să le laşi să se odihnească.

Harsha dădu din cap respectuos.

– Ştii că eşti urmărit, hakim?

Rob tresări.

– Omul acela, care stă la soare.

Era un om înfofolit în cadabiul miţos, rezemându-se cu spatele de un zid, ca să se apere de vântul rece.

– Eşti sigur?

– Da, hakim, l-am văzut şi ieri urmărindu-te.

Chiar şi acum stă cu ochii pe tine.

– Când plec, poţi să te ţii după el, ca să aflăm cine e?

Ochii lui Harsha sclipiră:

– Da, hakim.

În aceeaşi seară, Harsha bătu la uşa lui Rob.

– Te-a urmărit până acasă, hakim. Apoi s-a dus până la moscheea Vineri. Am fost ca o umbră, onorabile, nu m-a văzut. A intrat în casa mullahului în cadabiul zdrenţuit şi după puţin timp, a ieşit de acolo în veşminte negre şi s-a dus la moschee pentru ultima cântare. E un mullah, hakim.

Rob îi mulţumi şi Harsha plecă, lăsându-l gânditor.

Era sigur că mullahul era trimis de oamenii lui Qandrasseh. Fără îndoială, îl urmăriseră pe Karim când îi vizitase pe el şi pe Ibn Sina şi se hotărâseră să afle ce amestec avea Rob cu viitorul vizir.

Poate că ajunseseră la concluzia că era inofensiv, pentru că a doua zi, oricât se uită, i se păru că nu-l mai urmărea nimeni şi nu reuşi să observe vreun spion nici în zilele următoare.

Vremea rămase rece, dar se simţea venirea primăverii. Zăpada urcă spre vârfurile munţilor cenuşii-roşietici şi crengile caişilor din grădină se acoperiră cu muguraşi negri şi rotunzi.

Într-o dimineaţă, doi soldaţi veniră să-l cheme pe Rob la Casa Paradisului. În friguroasa sală a tronului, cu pereţi de piatră, curteni cu buzele vinete se adunaseră în mici grupuri. Karim nu era printre ei.

Şahul stătea la masa de deasupra grătarului prin care venea aer cald. După plecăciunea ravi zemin, îi făcu semn lui Rob să vină lângă el şi doctorul simţi căldura plăcută de sub faţa de masă lungă, din fetru.

Jocul de şah era aşezat şi fără nicio vorbă, Alā făcu prima mutare.

– A, dhimmi, te-ai făcut un motan flămând, spuse el peste puţin.

Era adevărat; Rob învăţase să atace.

Şahul juca fără să-şi ia ochii de pe tablă, cu o strâmbătură pe faţă. Rob îşi folosi turele şi reuşi să captureze repede cămila, un cal şi trei pioni. Curtenii urmăreau jocul absorbiţi. Fără îndoială, unii erau îngroziţi şi alţii încântaţi că un necredincios european părea să-l bată pe şah.

Dar regele avea o mare experienţă a tacticii de învăluire. Tocmai când Rob începuse să se creadă isteţ, Alā îi oferi câteva piese, atrăgându-l în cursă. Îşi folosi cele două ture mai abil decât îşi condusese Hannibal cei treizeci şi şapte de elefanţi, capturând amândouă turele şi caii lui Rob. Rob luptă totuşi cu încăpăţânare, amintindu-şi toate învăţăturile lui Mirdin, şi trecu destul timp până când fu făcut mat. Curtenii aplaudară victoria şahului şi Alā îşi îngădui să arate mulţumit.

Scoţându-şi de pe mână un inel de aur masiv, şahul îl puse pe degetul lui Rob:

– Îţi dau calaatul. Vei avea o casă potrivită pentru o serbare regală.

Cu un harem. Şi cu Mary în el.

Nobilii îi urmăreau din priviri.

– Voi purta inelul cu mândrie şi recunoştinţă. Cât despre calaat, sunt fericit cu ceea ce generozitatea Măriei Voastre mi-a oferit în trecut şi voi rămâne în casa mea.

Vorbise cu respect, dar prea ferm şi nu-şi plecase ochii destul de repede pentru a părea umil. Şi toţi cei prezenţi auziră vorbele dhimmiului.

A doua zi dimineaţă, le află şi Ibn Sina.

Marele doctor nu fusese degeaba vizir de două ori. Avea informatori la curte şi printre servitorii Casei Paradisului şi află din mai multe surse despre stupiditatea pripită a asistentului lui, dhimmi.

Ca întotdeauna în momentele de criză, Ibn Sina

se aşeză şi se gândi. Ştia că prezenţa lui în Ispahan îl onora pe Alā, permiţându-i să se compare cu regii protectori ai artelor şi ştiinţelor din Cairo sau Bagdad. Dar Ibn Sina cunoştea şi limitele influenţei lui: o rugăminte directă nu l-ar fi putut salva pe Jesse ben Benjamin.

Alā visase toată viaţa să fie un mare conducător, un şah cu faimă nepieritoare. Acum se pregătea pentru un război care-i putea împlini visurile sau i le putea spulbera şi în momentul acela era imposibil ca cineva să se împotrivească voinţei lui nepedepsit. Ibn Sina ştia că regele avea să poruncească moartea lui Jesse ben Benjamin.

Poate că se ordonase deja ca atacatori mascaţi să-l atace pe stradă pe tânărul hakim sau ar fi putut fi arestat de soldaţi şi condamnat de un tribunal islamic. Alā cunoştea toate sforile politicii şi avea să folosească execuţia dhimmiului pentru a-şi îmbunătăţi imaginea publică.

Ibn Sina îl studia pe Alā Şah de ani de zile şi înţelese cum lucra mintea acestuia. Ştia ce trebuia să facă.

În aceeaşi dimineaţă, îşi adună personalul la maristan.

– Ni s-a trimis vorbă că în oraşul Idhaj sunt oameni prea bolnavi pentru a putea ajunge la spitalul de aici, spuse el, ceea ce era adevărat. Prin urmare, îi spuse el lui Jesse ben Benjamin, trebuie să pleci la Idhaj şi să deschizi un cabinet pentru aceşti pacienţi.

După ce discutară ce ierburi şi leacuri trebuia să ia cu el din Ispahan şi cum trebuia să-i trateze pe unii pacienţi a căror boală era cunoscută, Jesse îşi luă rămas bun şi nu mai zăbovi.

Oraşul Idhaj era la cale de trei zile spre sud şi consultaţiile de acolo aveau să mai dureze cel puţin încă trei zile, ceea ce însemna că Ibn Sina avea timp suficient.

A doua zi la amiază, plecă singur la casa asistentului său, în Yehuddiyyeh.

Femeia îi deschise uşa cu copilul în braţe. Când îl văzu pe Prinţul Doctorilor în prag, păru surprinsă şi uşor zăpăcită, dar îşi reveni repede şi-l pofti înăuntru cu respectul cuvenit. Era o casă modestă, dar confortabilă, cu pereţii şi podeaua de lut aşternute cu covoare şi carpete. Îi puse în faţă o farfurie cu susan şi şerbet de trandafiri, aromat cu nucşoară.

Nu se gândise că ea nu cunoştea limba. Când încercă să-i vorbească, văzu imediat că nu pricepea decât câteva cuvinte persane.

Ar fi vrut să-i ţină un discurs lung şi convingător, să-i spună că, de când i se dezvăluise calitatea minţii şi a instinctelor soţului ei, îl dorise pe uriaşul tânăr străin alături de el, aşa cum un sărac râvneşte o comoară sau un bărbat o femeie. Îl dorise pe european pentru medicină, pentru că era limpede că Dumnezeu îl hărăzise să fie lecuitor.

„Va fi strălucitor. E aproape realizat, dar e prea devreme, mai are de învăţat.

Toţi regii sunt nebuni. Pentru un om înzestrat cu puterea absolută, e la fel de uşor să curme o viaţă sau să dăruiască un calaat. Totuşi, dacă fugiţi acum, va exista între voi un resentiment toată viaţa, fiindcă el a mers prea departe, a îndrăznit prea mult, ştiu că nu e evreu."

Femeia stătea cu copilul în poală, privindu-l pe Ibn Sina cu încordare crescândă. El încercă să-i vorbească în ebraică, turcă şi arabă, fără succes. Era filolog şi lingvist, dar nu cunoştea multe limbi europene, căci învăţase limbi străine numai ca să-şi poată adânci erudiţia. Îi vorbi în greacă şi ea nu-l înţelese. Apoi trecu la latină şi o văzu clipind şi dând uşor din cap.

– *Rex te venire ad se vult. Si non, maritus necabitur,* repetă el. Regele vrea să te duci la el. Dacă nu, soţul tău va fi omorât.

– *Quid dicas?* Ce spui? întrebă ea.

El repetă foarte rar.

Copilul începuse să se foiască, dar femeia nu-i

dădu nicio atenţie. Mary îl privea fix pe Ibn Sina, cu sângele pierit din obraji. Era un chip ca de piatră, dar el remarcă o trăsătură pe care înainte n-o observase. Bătrânul se pricepea la oameni şi pentru prima oară neliniştea i se micşoră, căci recunoscu forţa femeii.

El avea să aranjeze totul şi ea avea să facă ce era necesar.

Fu luată într-o lectică purtată de sclavi. Nu ştia unde să-l lase pe Rob J. aşa că-l luă şi pe el; fu o soluţie bună, căci copilul fu primit cu încântare de femeile Casei Paradisului.

Fu dusă la baie, ceea ce o stânjeni. Rob îi spuse că femeile musulmane erau obligate de religie să-şi epileze părul pubian o dată la zece zile, cu un amestec de arsenic şi zeamă de lămâie. De asemenea, părut de la axilă era smuls sau înlăturat o dată pe săptămână de o nevastă, o dată la două săptămâni de o văduvă şi o dată pe lună de către fecioare. Femeile care o serviră la baie se holbau la ea cu un dezgust vădit.

După ce se spălă, i se oferiră trei tăvi cu alifii şi vopsele, dar ea-şi dădu doar cu puţin parfum.

Fu condusă la o cameră şi lăsată să aştepte. Era mobilată doar cu o saltea mare, perne, pături şi un mic lavoar închis, cu un lighean cu apă. În apropiere cântau câţiva muzicanţi. Îi era frig. După ce aşteptă un timp care i se păru lung, se înfăşură într-o pătură.

Alā sosi destul de repede. Ea era îngrozită, dar el zâmbi când o văzu ghemuită în pătură. Îi făcu semn cu degetul s-o lase jos şi apoi, nerăbdător, să-şi scoată şi rochia. Ştia că era slabă în comparaţie cu femeile orientale şi persanele avuseseră grijă să-i dea de înţeles că pistruii erau pedeapsa lui Allah pentru o femeie care nu purta văl.

El îi atinse părul bogat şi roşu, mirosindu-l. Nu se parfumase şi lipsa miresmei îl făcu să se strâmbe. O clipă, Mary se refugie în grija pentru

copilul ei. Oare avea să-şi aducă aminte că a fost în locul acesta? Să păstreze în memorie gunguritul bucuros cu care-l alintau femeile, chipurile lor tandre luminate de zâmbet şi mâinile lor catifelate?

Mâinile regelui erau tot în părul ei. Vorbea în persană, cu ea sau pentru el însuşi, nu-şi dădea seama. Nu îndrăznea nici să clatine din cap ca să-i arate că nu înţelege, de teamă ca gestul ei să nu fie interpretat ca un refuz. El începu să-i examineze părul de pe corp, părând foarte curios.

– Henna?

Ea înţelese şi-l asigură că nu era colorat cu henna, într-o limbă necunoscută lui. Trecu o şuviţă printre degete, încercând să îndepărteze roşul. Peste o clipă, îşi scoase halatul larg de bumbac. Avea braţele musculoase, talia groasă şi stomacul proeminent şi păros. Era păros peste tot. Penisul părea mai mic şi mai întunecat ca al lui Rob.

Pe drumul spre palat îşi făcuse închipuiri în lectică. Îşi imagina că-i spunea plângând că femeile creştine nu se pot culca în afara căsătoriei cu un bărbat; şi, ca într-o istorioară din vieţile sfinţilor, el se înduioşa de lacrimile ei şi o lăsa să plece. Altă închipuire o purta pe tărâmurile voluptăţii celei mai extraordinare, în braţele unui amant formidabil, care, deşi putea avea toate frumuseţile Persiei, o alesese pe ea.

Realitatea nu semăna cu niciuna din închipuiri. Îi examină sânii, atingându-le sfârcurile; poate că şi ele aveau o culoare diferită faţă de cea cu care era obişnuit. Aerul rece îi întărise sânii, dar şi interesul lui păru să se piardă. Când o împinse pe cuvertură, ea o chemă în ajutor pe Maica Domnului, al cărei nume îl purta. Nu voia să-l primească, era un receptacul rece şi uscat pentru acest bărbat care fusese aproape de a ordona moartea soţului ei. Nu avu parte de niciuna din mângâierile cu care Rob o încălzea şi o topea. În loc să fie vertical, organul lui Alā era încovoiat şi avu nevoie de ulei de măsline, pe care-l vărsă iritat

şi pe ea. Până la urmă, îşi făcu loc în ea, şi ea zăcu închizând ochii. Deşi ea făcuse baie, descoperi că el nu se spălase. Nu era viguros. Părea aproape plictisit, gemând uşor când împingea. După foarte puţin timp, se cutremură într-un fel lipsit de regalitate şi scoase un strigăt dezgustat. Apoi se trase din ea cu un plescăit de ulei şi ieşi cu paşi mari din cameră, fără să-i mai arunce nicio privire.

Ea zăcu aşa cum o lăsase, ţeapănă de umilinţă şi neştiind ce să mai facă. N-avea să-şi îngăduie să plângă.

În cele din urmă, fu chemată de nişte femei şi dusă la fiul ei. Se îmbrăcă repede şi-l luă pe Rob J. Când o trimise acasă, o femeie îi puse în lectică un sac cu pepeni verzi. Când ajunseră în Yehuddiyyeh, se gândi să lase pepenii în drum, dar i se păru mai uşor să-i care în casă şi să dea drumul lecticii.

Pepenii de la pieţe erau proşti, fiind păstraţi pe timpul iernii în peşteri. Aceştia erau foarte buni şi perfect copţi când se întoarse Rob de la Idhaj şi se dovediră a avea o aromă şi un gust deosebite.

64
Fata beduină

Ciudat. Intrarea în maristan, locul acela răcoros şi sfânt, cu mirosurile lui de boală şi gemete de suferinţă, foşnetul şi clinchetul, muzica spitalului… Şi acum îi bătea inima cu putere când intra în maristan. Rob inspiră adânc şi trecu pragul şi imediat în jurul lui se adună un cârd gălăgios de studenţi.

Îl urmau pe el, care, cu puţin timp în urmă făcea parte dintre ei!

Oprirea la un pat, pentru a-l auzi pe învăţăcel făcând istoria cazului. Şi apoi consultarea pacientului. Îl pipăi şi îl întorci pe toate părţile, ca să miroşi boala aşa cum un vulpoi adulmecă prada cu pene. Încerci să-l întreci în iscusinţă pe lepădătura de Cavaler Negru. Discuţi cazul în amănunt şi primeşti din grup păreri adesea fără valoare şi stupide, dar uneori minunate. Pentru învăţăcei, era o lecţie; pentru Rob – o ocazie de a modela capacitatea critică a acestor minţi, de a le învăţa să propună un tratament şi să respingă altul cu argumente, extrăgând din aceste discuţii observaţii la care altfel nu s-ar fi gândit.

Ibn Sina îl îndemna să ţină cursuri şi o făcea, dar nu se simţea niciodată în largul lui în amfiteatru, în timp ce asuda expunând onest toate teoriile din cărţi cu privire la subiect. Era conştient de felul cum îl vedeau studenţii, un uriaş cu nasul strâmb, vorbind într-o persană cu accent străin.

La fel, pentru că Ibn Sina îi cerea să fie scriitor, întocmi un articol despre tratamentul rănilor cu vin. Munci din greu pentru el, dar nu simţi nicio bucurie când îl termină şi fu transcris şi dus în

Casa Înţelepciunii.

Ştia că trebuie să transmită şi altora învăţătura şi îndemânarea care-i fuseseră dăruite, dar Mirdin nu avusese dreptate: nu voia să facă de toate. Nu voia să devină un al doilea Ibn Sina. Nu avea ambiţia să fie un filosof, educator sau teolog şi nu simţea imboldul de a predica sau de a scrie. Fusese forţat să studieze şi să caute pentru a şti ce să facă într-o situaţie practică. Pentru el era şi acum la fel de provocator să ţină mâinile unui pacient şi să simtă vraja unui organism, şi atunci devenea din nou băiatul de nouă ani.

Într-o dimineaţă, o fată pe nume Sitara fu adusă la maristan de tatăl ei, un beduin care meşterea corturi. Îi era foarte rău, vomita şi avea greţuri şi era sfâşiată de o durere cumplită în partea dreaptă a burţii. Rob ştia ce are, dar nu cunoştea niciun tratament pentru „boala laterală”. Fata gemea şi de abia putea să-i răspundă la întrebări, dar el o chestionă amănunţit, sperând că ar putea găsi o cale de tratament.

Îi făcu o purgaţie, încercă împachetări fierbinţi şi comprese reci şi în noaptea aceea o rugă pe Mary să se roage pentru fata beduină.

Mary fu întristată aflând că o tânără era lovită de aceeaşi boală care-l doborâse pe James Geikie Cullen. Îşi aduse aminte că tatăl ei zăcea într-un mormânt abandonat în wadiul lui Ahmad din Hamadhān.

A doua zi, Rob îi luă sânge fetei şi-i dădu leacuri şi ierburi, dar fără niciun folos. O văzu devenind febrilă, cu ochii sticloşi şi începând să se ofilească asemenea unei frunze prinse de îngheţ. Muri a treia zi.

Îi trecu în revistă, cu durere, scurta istorie a vieţii.

Fusese sănătoasă, apoi o serie de atacuri dureroase o omorâseră. O fecioară de doisprezece ani, care avea ciclu de curând… ce avea ea în

comun cu un băieţel şi cu socrul lui? Rob încă nu înţelegea nimic.

Şi totuşi, toţi muriseră la fel.

Ruptura dintre Alā şi vizirul său, imamul Qandrasseh, deveni publică după audienţa şahului. Imamul era aşezat ca de obicei în dreapta lui Alā, pe un tron mai mic, dar i se adresa şahului cu o curtenie atât de rece, încât toată lumea înţelegea care erau raporturile dintre ei.

În seara aceea, Rob îl vizită pe Ibn Sina şi jucară şah. Fu mai mult o lecţie decât o întrecere, de parcă un adult ar fi jucat cu un copil. Ibn Sina părea să cunoască dinainte toată desfăşurarea jocului. Muta piesele fără nicio ezitare. Rob nu-l putea contracara, dar înţelese cât de importantă este anticiparea în şah şi-şi însuşi lecţia de strategie.

– Oamenii şoptesc, pe maidane şi pe străzi, spuse Rob. Sunt înspăimântaţi de neînţelegerile dintre preoţi şi stăpânii Casei Paradisului. Le e teamă că ar putea aduce dezastrul.

Ibn Sina luă un nebun cu calul.

– Va trece. Întotdeauna trece, iar cei binecuvântaţi supravieţuiesc.

Mai jucară un timp în tăcere, apoi îi spuse lui Ibn Sina de moartea fetei beduine, descriindu-i simptomele şi pomenindu-i şi de celelalte două morţi asemănătoare la care fusese martor.

– Pe mama o chema Satira, oftă Ibn Sina.

Dar nu avea niciun răspuns la boala care-i răpise unul din părinţi:

– Sunt mai multe răspunsuri care nu ne-au fost date.

– Nu ne vor fi date decât dacă le căutăm, spuse Rob apăsat.

Ibn Sina ridică din umeri şi schimbă subiectul, trecând la noutăţile de la curte şi dezvăluindu-i lui Rob că se pregătea o altă campanie în India. De data aceasta nu aveau să fie soldaţi, ci negustori împuterniciţi de şah să cumpere oţel indian, căci

rezerva lui Dhan Vangalil se terminase.

– Le-a spus să nu se întoarcă fără o caravană încărcată de oţel şi minereu, chiar dacă ar trebui să meargă după ele până la capătul Drumului Mătăsii.

– Ce se află la capătul Drumului Mătăsii? întrebă Rob.

– Chung-Kuo, o ţară uriaşă.

– Şi dincolo de ea?

Ibn Sina ridică din umeri:

– Apă. Oceane.

– Unii călători mi-au spus că lumea e întinsă şi înconjurată de foc. Că un om nu trebuie să se aventureze prea departe, ca să nu cadă în focul iadului.

– Pălăvrăgeli de-ale călătorilor, spuse Ibn Sina cu dispreţ. Nu e adevărat. Am citit că restul lumii e doar nisip şi sare, ca Dasht-i-Kavir-ul. De asemenea, s-a scris că o mare parte a lumii e acoperită cu gheaţă.

Îl privi gânditor pe Rob:

– Ce se află dincolo de patria ta?

– Britania e o insulă. Dincolo de ea e oceanul, apoi Danemarca, pământul nordicilor, de unde a venit regele nostru. Dincolo de aceasta, se spune că ar fi o ţară de gheaţă.

– Şi dacă mergi la nord de Persia, dincolo de Ghazna, dai de ţinutul rus, iar după el e o ţară de gheaţă. Da, cred că e adevărat că o mare parte a lumii e acoperită de gheaţă, spuse Ibn Sina. Dar la marginile ei nu există niciun iad fioros, pentru că gânditorii au ştiut întotdeauna că pământul e rotund ca o prună. Ai călătorit pe mare. Ai văzut că o corabie care vine din depărtare îşi dezvăluie la început doar vârful catargului, apoi, încetul cu încetul, se arată întreagă, căci navighează pe rotundul lumii.

Îl învinse pe Rob la şah, întinzându-i o capcană aproape distrat, apoi trimise un sclav să le aducă şerbet şi fistic.

– Nu-ţi aduci aminte de astronomul Ptolemeu?

Rob zâmbi; nu citise decât atâta astronomie cât să facă faţă cerinţelor madrassei.

– Un grec din cei vechi, care şi-a scris opera în Egipt.

– Exact. El a scris că pământul e rotund. E acoperit de cer şi se află în centrul universului. Soarele şi luna se învârt în jurul lui, însemnând ziua şi noaptea.

Lumea aceasta ca o minge, cu pământ şi apă, munţi, râuri, păduri, deşerturi şi gheţuri – este oare goală pe dinăuntru sau plină? Şi dacă e plină, din ce este alcătuit miezul ei?

Bătrânul zâmbi. Se afla în elementul lui şi se simţea bine.

– Nu putem şti. Pământul e uriaş, aşa cum ai văzut, călătorind un timp atât de îndelungat. Şi noi suntem doar nişte omuleţi, care nu putem scobi atât de adânc pentru a răspunde la aceste întrebări. Dar dacă ai putea să priveşti centrul Pământului, te-ai uita?

– Bineînţeles!

– Totuşi, poţi să priveşti interiorul corpului omenesc dar n-o faci.

Zâmbetul lui Ibn Sina se stinse:

– Umanitatea e aproape sălbatică şi trebuie să trăiască după reguli. Dacă n-ar fi aşa, ne-am scufunda în propria noastră natură animală şi am pieri. Una dintre reguli interzice mutilarea morţilor, care vor fi ridicaţi din morminte de către profet.

– De ce suferă oamenii de durerea laterală?

Ibn Sina ridică din umeri:

– Deschide burta unui purcel şi examinează enigma. Organele porcului sunt identice cu ale omului.

– Sunteţi sigur de asta, maestre?

– Da. Este scris aşa din timpul lui Galen, pe care compatrioţii lui greci nu-l lăsau să taie oameni. Evreii şi creştinii au aceleaşi interdicţii. Toţi oamenii împărtăşesc oroarea de disecţie.

Ibn Sina îl privi cu o duioşie îngrijorată:

– Ai înfruntat multe ca să devii doctor. Dar trebuie să-ţi practici vindecările în cadrul religiei şi al voinţei majorităţii. Altfel, puterea lor te va distruge, spuse el.

Rob călări spre casă, contemplând cerul până când punctele luminoase începură să danseze. Nu putea distinge decât luna şi planeta Saturn şi o strălucire care ar fi putut fi Jupiter, căci lumina puternic în mijlocul licăririlor din jur.

Îşi dădu seama că Ibn Sina nu era un semizeu. Prinţul Doctorilor nu era decât un învăţat care îmbătrânea prins între medicină şi religie, în care fusese crescut să creadă cu pioşenie. Rob îl iubea şi mai mult pe bătrân, cunoscându-i limitele, dar se simţea înşelat pe undeva, ca un băieţaş care a descoperit slăbiciunile tatălui său.

Îşi îngriji calul, gânditor. Mary şi copilul adormiseră şi se dezbrăcă atent să nu facă zgomot, apoi se întinse şi rămase treaz, gândindu-se la cauzele durerii laterale.

La miezul nopţii, Mary se sculă şi fugi afară, unde vomă. El o urmă; obsedat de boala care-i răpise tatăl, ştia că voma era primul simptom. Deşi ea nu vru, o examină în casă, dar avea abdomenul moale şi nu ardea de febră.

În cele din urmă, se culcară din nou.

– Rob! strigă ea tare. Rob, îl chemă din nou, un strigăt disperat, ca dintr-un coşmar.

– Taci, să nu scoli copilul, şopti el.

Era surprins, pentru că ştia că ea nu visa urât. O mângâie pe cap şi-o alină şi ea se strânse lângă el cu disperare.

– Aici sunt, Mary. Aici sunt, iubirea mea.

Vorbi cu ea blând şi liniştit până o calmă, alintând-o în engleză, persană şi ebraică.

Peste puţin, ea tresări din nou, dar apoi îi atinse faţa, oftă şi-i legănă capul în mâini, iar Rob stătu cu capul pe sânul ei moale, până când ritmul inimii

ei îl trimise şi pe el în apele somnului.

65
Karim

Razele calde trăgeau din câmpiile Ispahanului fire de iarbă verde deschis, vestind primăvara. Păsări săgetau prin aer, cărând în cioc paie şi crengi pentru cuiburi, iar gheţurile din pâraie şi lacuri se topeau. Albia Râului Vieţii se umflase. Rob se simţea de parcă ar fi ţinut în mâini mâinile pământului şi le-ar fi simţit vitalitatea pulsând. Mary sporea fertilitatea naturii. Greţurile ei deveniră frecvente şi de data asta, nu avură nevoie de Fara ca să ştie că era însărcinată. El fu încântat, dar Mary era prost dispusă şi mai arţăgoasă decât la prima sarcină. Rob petrecea timp mai mult cu fiul lui. Când Rob J. îl vedea, faţa lui mică se lumina şi se răsfăţa ca un căţeluş care se gudură. Rob îl învăţă să-i dea ghionturi voioase.

– Trage de barba lui tăticu', îi spunea el şi se mândrea cu forţa copilului.

– Trage de nasul lui tăticu. Trage pe tata de urechi.

Copilul începu să vorbească în aceeaşi săptămână în care făcu şi primii paşi. Nu fu de mirare că primul lui cuvânt fu: „tata". Când auzi cum i se adresa fiinţa aceea mică, Rob se simţi plin de o iubire copleşitoare şi aproape neîncrezător în atâta noroc.

Într-o după-amiază caldă, o convinse pe Mary să-i însoţească, pe el şi pe copil, până la piaţa armenească. Acolo îl puse pe băieţel să facă singur câţiva paşi până la tăbăcărie, la Prisca, şi fosta doică ţipă de bucurie şi-l ridică în braţe.

Pe drumul către casă, se salutară zâmbind cu toţi cunoscuţii. Evreii din Yehuddiyyeh se

obişnuiseră cu prezenţa lui Mary şi cu toate că nicio femeie nu se mai împrietenise cu ea, niciuna nu o mai condamna.

Mai târziu, când Mary gătea pilaf şi el curăţa unul dintre caişi de uscături, două fetiţe ale Micăi Halevi, brutăreasa, fugiră din casa de alături, ca să se joace la ei în grădină, cu fiul lui. Rob se îmbăta de bucurie auzindu-le ţipetele copilăreşti.

Erau pe lume şi oameni mai răi decât evreii din Yehuddiyyeh şi locuri mai mohorâte decât Ispahanul, îşi spuse el.

Într-o zi, aflând că al-Juzjani urma să disece un porc la o lecţie cu studenţii, Rob se oferi să-l asiste. Animalul se dovedi a fi un mistreţ solid, cu nişte colţi fioroşi ca ai unui elefant, ochi mici şi meschini, un trup lung acoperit cu peri aspri şi cenuşii, dar fusese hrănit cu grăunţe şi când i se deschise stomacul, mirosea doar a bere fermentată. Rob învăţase că nu erau mirosuri bune sau proaste: fiecare miros era interesant, pentru că dezvăluia o poveste. Dar nici ochii, nici nasul şi nici mâinile nu-l ajutară să descopere în măruntaiele animalului vreo urmă a bolii laterale. Al-Juzjani, care era mai interesat să-şi înveţe elevii decât să-l lase pe Rob să scotocească în burta porcului, fu pe drept cuvânt iritat de timpul prea lung de disecţie pe care-l cheltui asistentul.

După curs, Rob se duse la maristan să se întâlnească acolo cu Ibn Sina. De cum îl văzu, ştiu că se întâmplase ceva.

– Despina mea şi Karim Harun au fost arestaţi.

– Stai jos, maestre, uşurează-te, spuse el blând, căci Ibn Sina era zguduit şi nedumerit şi arăta bătrân.

Se împlineau cele mai îngrozitoare temeri ale lui Rob. Se forţă să pună întrebările cuvenite şi află, fără surprindere, că acuzele erau: adulter şi înşelăciune.

În dimineaţa aceea, agenţii lui Qandrasseh îl urmăriseră pe Karim până la casa lui Ibn Sina. Mullahii şi soldaţii năvăliseră în turnul de sud şi-i găsiseră pe îndrăgostiţi.

– Dar eunucul?

O clipă, Ibn Sina îl privi şi Rob se urî, conştient de mărturisirea de trădare din întrebarea lui. Dar Ibn Sina clătină doar din cap:

– Wasif e mort. Dacă nu l-ar fi ucis, n-ar fi putut niciodată să pătrundă în turn.

– Cum putem să-i ajutăm pe Karim şi Despina?

– Numai Alā Şah poate să-i ajute, spuse Ibn Sina. Trebuie să-l rugăm pe el.

Când călăreau pe străzile Ispahanului, oamenii îşi întorceau ochii, nedorind să-l ruşineze pe Ibn Sina cu mila lor.

La Casa Paradisului, Căpitanul Porţilor îl salută pe Prinţul Doctorilor cu obişnuita curtenie, dar în loc să fie conduşi la şah, fură lăsaţi să aştepte într-o anticameră.

Farhad se întoarse curând şi le răspunse că regelui îi părea rău, dar nu le putea acorda timp în ziua aceea.

– O să aşteptăm, spuse Ibn Sina. Poate că va găsi un răgaz.

Farhad era bucuros că-i vedea ajunşi în dizgraţie; înclinându-se îi zâmbi lui Rob.

Aşteptară toată ziua, apoi Rob îl conduse pe Ibn Sina acasă.

A doua zi dimineaţa reveniră. Farhad fu la fel de curtenitor. Li se permise să aştepte în aceeaşi anticameră, dar era clar că şahul nu voia să-i primească.

Cu toate acestea, aşteptară.

Ibn Sina vorbi puţin. O dată, oftă:

– Întotdeauna mi-a fost ca o fiică, spuse el.

Şi, după un timp:

– Pentru şah, e mai uşor să considere lovitura îndrăzneaţă a lui Qandrasseh ca o mică înfrângere decât să-l provoace pe vizir.

Rămaseră şi în ziua aceea în Casa Paradisului. Treptat, înţeleseră că în ciuda faimei Prinţului Doctorilor şi a faptului că tânărul Karim era favoritul şahului, acesta din urmă nu avea de gând să mişte un deget.

– Vrea să i-l lase pe Karim lui Qandrasseh, spuse Rob mohorât. De parcă ar juca şah şi Karim ar fi o piesă sacrificabilă.

– Peste două zile e audienţă, spuse Ibn Sina. Trebuie să-i arătăm şahului o cale uşoară de a-i ajuta. Voi cere în public regelui să fie milostiv. Eu sunt soţul femeii şi Karim e iubit de mulţime. O să-mi sprijine cu urale cererea, ca să-l salveze pe eroul chatirului. Şahul va părea că-şi îngăduie să le acorde iertarea, rugat de supuşii lui.

Astfel, spuse Ibn Sina, Karim ar fi putut să scape doar cu douăzeci de lovituri de baston, iar Despina avea să fie condamnată la închisoare pe viaţă în casa stăpânului ei.

Dar, plecând de la Casa Paradisului, se întâlniră cu al-Juzjani, care-i aşteptase. Chirurgul îl iubea nespus pe Ibn Sina. De aceea, venise să-i spună veştile proaste.

Karim şi Despina fuseseră deferiţi tribunalului islamic. Depuseseră mărturie trei persoane, toţi mullahi. Fără îndoială pentru a nu fi torturaţi, nici Karim, nici Despina nu încercaseră să se apere.

Muftiul îi condamnase la moarte şi sentinţa avea să fie executată a doua zi dimineaţa.

– Femeia va fi decapitată. Lui Karim Harun i se va spinteca pântecul.

Se priviră abătuţi. Rob se aştepta ca Ibn Sina să-i spună lui al-Juzjani cum puteau fi încă salvaţi Karim şi Despina, dar bătrânul clătină din cap.

– Nu mai putem preveni îndeplinirea sentinţei, spuse el cu greutate. Nu putem decât să ne asigurăm că nu vor suferi prea tare.

– Atunci avem treabă, spuse al-Juzjani liniştit. Avem mite de dat şi, în loc de studentul din închisoare, trebuie să trimitem un doctor în care să

avem încredere.

Cu toată căldura aerului de primăvară, Rob era înfiorat:

– Mă duc eu, spuse el.

În noaptea aceea nu putu să doarmă. Se sculă înainte de zori şi-şi mână calul pe străzile întunecate ale oraşului. La casa lui Ibn Sina, aproape se aştepta să-l vadă pe eunucul Wasif în umbra unei uşi. În camerele din turn nu se vedea nicio lumină.

Ibn Sina îi dădu o cană de must:

– E amestecată cu o pudră din sămânţă de cânepă, numită *buing*, spuse el. Aici e riscul. Să le dai să bea mult, dar, dacă vreunul dintre ei nu mai poate umbla când va fi dus la locul execuţiei, vei fi şi tu trimis la moarte.

Rob dădu din cap:

– Facă-se voia Domnului.

– Facă-se voia Domnului, spuse Ibn Sina.

Când Rob părăsi camera, bătrânul recita din Coran.

La închisoare, îi spuse santinelei că el era doctorul şi fu lăsat să intre, însoţit de un gardian. Merseră mai întâi la celulele femeilor, de unde se auzea un glas care alterna cântecele cu suspinele.

Îi era teamă că aceea era Despina, dar ea aştepta tăcută într-o celulă mică. Nu se spălase şi nu se parfumase şi părul îi atârna în şuviţe. Trupul ei frumos, minion, era învelit cu o rochie neagră şi murdară.

El puse jos cana cu buing, se duse la ea şi-i ridică vălul.

– Ţi-am adus să bei ceva.

Pentru el, ea avea să fie întotdeauna o femelă, o combinaţie între sora lui, Anne Mary, soţia lui, Mary, târfa care-l slujise în trăsura de pe maidan şi orice altă femeie de pe suprafaţa pământului.

Avea lacrimi în ochi, dar refuză să bea.

– Trebuie să bei. O să te ajute.

Ea clătină din cap. Voi fi curând în Paradis, îl implorau să creadă ochii ei înspăimântaţi.

– Dă-i lui, şopti ea şi Rob îi spuse adio.

Paşii lor răscoliră ecouri între pereţii de piatră, când coborâră două rânduri de scări şi străbătură un coridor, pentru a se opri în faţa altei celule, la fel de mici.

Prietenul lui era palid.

– Aşa, europeanule.

– Aşa, Karim.

Se îmbrăţişară cu putere.

– Ea e…?

– Am văzut-o. E bine.

Karim oftă:

– Nu mai vorbisem cu ea de câteva săptămâni! N-am vrut decât să-i aud vocea, înţelegi? Eram sigur că nu sunt urmărit.

Rob dădu din cap.

Buzele lui Karim tremurau. Apucă imediat cana şi sorbi adânc, golind două treimi din ea.

– O să te ajute. Ibn Sina a făcut amestecul cu mâna lui.

– Bătrânul pe care-l venerezi. Am visat adesea să-l otrăvesc şi s-o iau pe ea pentru mine.

– Orice om are gânduri rele. Dar tu nu le-ai transforma în fapte.

Pentru un motiv încă neclar, i se părea esenţial ca prietenul lui să înţeleagă asta înainte ca narcoticul să-şi facă efectul.

– Înţelegi?

Karim dădea din cap. Rob îl urmărea cu atenţie, temându-se că băuse prea mult buing. Dacă efectul avea să fie prea rapid, curtea muftiului putea condamna încă un doctor.

Ochii lui Karim erau grei. Era treaz, dar nu dorea să vorbească. Rob rămase lângă el până se auzi un zgomot de paşi.

– Karim.

– Acum? clipi el.

– Gândeşte-te că ai câştigat chatirul, spuse Rob

cu blândeţe.

Paşii se opriră şi uşa se deschise; erau trei soldaţi şi doi mullahi.

– Gândeşte-te la cea mai fericită zi din viaţa ta.

– Zaki-Omar avea şi părţi bune, spuse Karim, dăruindu-i lui Rob un mic zâmbet pierdut.

Doi soldaţi îl luară de braţe. Rob merse în spatele lor pe coridorul de piatră. Apoi urcară scările şi ieşiră în curtea de piatră, luminată de un soare metalic. Era o dimineaţă frumoasă, venită ca o ultimă cruzime. Văzu că genunchii lui Karim se clătinau când mergea, dar s-ar fi putut crede că era un efect al fricii. Trecură de cele două şiruri de prizonieri prinşi în carcan, acel veşnic coşmar al nopţilor lui.

Deja lângă forma neagră de pe pământul îmbibat cu sânge se afla ceva îngrozitor, dar buingul îi înşelase pe mullahi: Karim nu văzu trupul Despinei.

Călăul părea doar cu puţin mai în vârstă decât Rob; era un om scund, cu ceafă de taur, braţe vânjoase şi ochi nepăsători. Banii lui Ibn Sina îl convinseseră să-şi dovedească dibăcia şi puterea şi să folosească lamele cele mai bine ascuţite.

Când soldaţii îl împinseră înainte, ochii lui Karim erau înceţoşaţi. Nu se rostiră cuvinte; lovitura călăului fu sigură şi fulgerătoare. Vârful lamei urcă până în inimă, omorându-l pe loc şi Rob îşi auzi prietenul scoţând un sunet ca un suspin de nemulţumire.

Urmă ca Rob să se îngrijească de transportarea trupurilor într-un cimitir din afara oraşului. Plăti bine pentru a li se cânta imnuri şi rugăciuni, o ironie amară, căci mullahii din cor erau aceia care-i condamnaseră la moarte.

După îngropăciune, Rob bău ce mai rămăsese în cană şi-şi lăsă calul să-l ducă singur acasă.

Totuşi, apropiindu-se de Casa Paradisului, trase de frâu şi o privi atent. În ziua aceea, palatul era nespus de frumos, cu stindardele lungi fluturând în

adierea de primăvară şi cu soarele oglindindu-se în ornamentele de aur, în vârfurile halebardelor şi în coifurile străjilor.

Auzea în gând vocea lui Alā. Suntem patru prieteni… patru prieteni…

Îşi agită pumnalul:

– Nu ne meritai!

Ecoul strigătului bubui în ziduri, alertând santinelele. Ofiţerul se apropie de un soldat:

– Cine e ăsta? Îl ştii?

– Da. Cred că e hakimul Jesse. Dhimmiul.

Examinară silueta de pe cal, îl văzură agitându-şi încă o dată pumnul şi ţinând cana de vin în mâna cealaltă.

Ofiţerul ştia că evreul rămăsese să îngrijească luptătorii răniţi în campania indiană.

– E beat turtă, rânji el. Dar nu e om rău, ticălosul. Lasă-l în pace, spuse el şi-l urmăriră pe doctor trecând prin faţa palatului, către porţile oraşului.

66
Orașul cenușiu

Rămăsese ultimul supravieţuitor al expediţiei medicale din Ispahan. Când se gândea că Mirdin şi Karim sunt în pământ, era năpădit de furie, regret şi tristeţe; totuşi, într-un mod pervers, moartea lor făcea ca viaţa lui să-i apară şi mai dulce. Savura bucuriile comune ale vieţii. O respiraţie adâncă, o masă bună, somnul, când era obosit. Să-şi atingă nevasta, să-i audă gâfâitul de femeie însărcinată, să frământe burtica fiului lui până când gunguritul copilăresc îl făcea să lăcrimeze.

Cu toate acestea, Ispahanul devenise un loc sumbru.

Dacă Allah şi imamul Qandrasseh îl putuseră condamna pe eroul atlet al oraşului, ce om de rând mai putea îndrăzni să încalce învăţăturile profetului?

Prostituatele dispărură şi maidanele nu mai erau gălăgioase după lăsarea întunericului. Mullahii patrulau câte doi pe străzile oraşului, atenţi la o femeie cu faţa prea puţin acoperită, la un muncitor care nu se grăbea să răspundă chemării muezinului, la un patron atât de prost încât să vândă vin. Chiar şi în Yehuddiyyeh, unde femeile purtau de obicei doar basmale pe cap, ele începură să-şi acopere chipurile cu groasele văluri musulmane.

Unii suspinau în taină după muzica şi veselia nopţilor de odinioară, dar alţii erau satisfăcuţi şi la maristan, hagiul Davout Hosein îi mulţumi lui Allah la rugăciunea de dimineaţă.

– Moscheea şi statul sunt născute din aceeaşi tulpină şi legate între ele. Nu mai trebuie despărţite

de acum înainte, spuse el.

La casa lui Ibn Sina se adunau mai mulţi credincioşi decât oricând, dar, după ce rostea cu ei rugăciunea de dimineaţă, Prinţul Doctorilor intra în casă şi nu mai era văzut decât la ora rugăciunii următoare. Se lăsase în voia durerii şi a introspecţiei şi nu mai mergea la maristan să predea sau să trateze pacienţii. Cei care nu voiau să fie atinşi de un dhimmi erau consultaţi de al-Juzjani, dar aceştia nu erau mulţi şi Rob devenise foarte ocupat, trebuind să preia, alături de ai lui, şi pacienţii lui Ibn Sina.

Într-o dimineaţă, un bătrân costeliv, cu respiraţia mirositoare şi picioare murdare, nimeri la spital. Picioarele lui Qasim ibn Sahdi semănau cu cele noduroase ale unei păsări de baltă şi avea un fuior de barbă albă, tocată. Nu-şi cunoştea vârsta şi nu avea casă, căci mai toată viaţa fusese servitor în caravane.

– Am călătorit peste tot, stăpâne.

– Şi în Europa, de unde sunt eu?

– Aproape peste tot.

Îi spuse că nu avea familie, dar Allah veghease asupra lui.

– Am ajuns aici ieri, cu o caravană cu lână şi curmale din Qum. Pe drum, am fost lovit de o durere rea ca un djin întunecat.

– Durere unde?

Qasim îşi atinse gemând partea dreaptă a abdomenului.

– Ţi-a venit să verşi?

– Stăpâne, mi-e rău şi sunt cuprins de o mare slăbiciune. Dar când moţăiam, Allah mi-a trimis un vis, spunându-mi că în apropiere se află cineva care o să mă vindece. Când m-am trezit, i-am întrebat pe oameni dacă există un spital pe aici şi ei m-au trimis la maristan.

Fu dus pe o saltea, spălat şi hrănit uşor. Era primul pacient cu boala laterală pe care Rob îl putea observa în primul stadiu al afecţiunii. Poate

Allah ştia cum să-l vindece pe Qasim, căci Rob habar n-avea.

Rămase mai multe ore în bibliotecă; până la urmă, amabilul Yussuf-ul-Gamal, custodele Casei Înţelepciunii, îl întrebă ce căuta cu atâta ardoare.

– Secretul bolii abdominale. Încerc să găsesc relatări ale anticilor care au deschis burta oamenilor înainte de a li se interzice s-o facă.

Venerabilul bibliotecar clipi şi dădu din cap cu blândeţe:

– Voi încerca să găsesc ce căutaţi, spuse el.

***

Ibn Sina nu putea fi deranjat şi Rob se duse la al-Juzjani, care nu avea atâta răbdare.

– Oamenii se plâng adesea de asta, spuse al-Juzjani, unii vin la maristan plângându-se că-i doare şi-i arde în partea dreaptă, dar durerea trece şi pacienţii pleacă acasă.

– De ce?

Al-Juzjani ridică din umeri cu privire supărată şi nu mai fu dispus să piardă timpul cu subiectul.

Şi durerea lui Qasim dispăru după câteva zile, dar Rob nu voia să-i dea drumul:

– Unde o să te duci?

Bătrânul ridică din umeri:

– La mine acasă, hakim, într-o caravană.

– Să ştii că nu toţi cei care vin aici pleacă acasă. Unii mai şi mor.

Qasim dădu serios din cap:

– Toţi oamenii trebuie să moară odată şi odată.

– Să speli morţii şi să-i pregăteşti pentru îngropăciune e un lucru plăcut lui Allah. Poţi să faci asta?

– Da, hakim. E o muncă sfântă, aşa cum spui, zise solemn bătrânul. Allah m-a adus aici şi poate că El vrea să rămân.

Lângă cele două camere care serveau ca morgă, spitalul mai avea o mică debara. Făcură amândoi curăţenie în ea şi Qasim ibn Sahdi se mută acolo.

– Mănânci la noi, după ce sunt hrăniţi pacienţii

şi te poţi spăla în băile maristanului.

– Da, hakim.

Mai trecură două săptămâni până când programul încărcat al lui Rob îi permise să treacă din nou pe la Casa Înţelepciunii. Îi aduse în dar lui Yussuf-ul-Gamal un coş de trestie plin cu curmale moi şi dulci.

Se aşeză cu bibliotecarul în sala pustie şi mâncară din fructe. Era seara târziu.

– M-am întors în timp, spuse Yussuf, cât de departe am putut, până în antichitate. Chiar şi egiptenii, cunoscuţi pentru îmbălsămare, erau învăţaţi că deschiderea pântecului era interzisă, pentru că batjocorea morţii.

– Dar… când îşi făceau mumiile?

– Erau ipocriţi. Plăteau o castă de oameni dispreţuită, numită *paraschistes*, să păcătuiască făcând prima incizie. Imediat după ce tăiau, aceşti paraschistes o luau la fugă, pentru a nu fi ucişi cu pietre, recunoscându-şi vina şi lăsându-i pe îmbălsămătorii respectabili să-şi vadă nestingheriţi de treabă, scoţând toate organele din burta mortului.

– Şi studiau organele pe care le scoteau? Au lăsat observaţii scrise?

– Şi-au îmbălsămat morţii timp de cinci mii de ani, golind milioane de oameni ucişi de tot felul de boli şi păstrându-le organele în vase de lut, calcar sau alabastru sau aruncându-le pur şi simplu. Dar n-au lăsat nicio dovadă scrisă că le-ar fi studiat.

Grecii făceau altceva, cam în aceeaşi regiune a Nilului, se mai servi Yussuf cu nişte curmale. Cu nouă sute de ani înainte de naşterea lui Mahomed, Alexandru cel Mare a năvălit în Persia ca un zeu de aur al războiului. El a cucerit lumea veche şi la capătul dinspre nord-vest al deltei Nilului a întemeiat, pe o bucată de pământ cuprinsă între Mediterana şi lacul Mareotis un oraş graţios, căruia i-a dat numele lui.

Peste zece ani, a murit de friguri, dar Alexandria devenise deja un centru cultural grecesc. Când s-a destrămat imperiul lui Alexandru, Egiptul şi noul oraş i-au revenit lui Ptolemeu al Macedoniei, unul dintre cei mai învăţaţi sfetnici ai fostului împărat. Ptolemeu a înfiinţat muzeul din Alexandria, prima universitate a lumii, şi marea bibliotecă din Alexandria. Ştiinţele au înflorit, iar şcoala de medicină a atras studenţi din toată lumea. Pentru prima dată în istorie, anatomia era disciplina de bază şi timp de trei sute de ani, s-a practicat intens disecţia corpului uman.

Rob se aplecă nerăbdător spre el.

– Pot citi descrierile făcute de ei pentru bolile organelor interne?

Yussuf clătină din cap:

– Cărţile din acea magnifică bibliotecă s-au pierdut când legiunile lui Octavian au cucerit Alexandria, cu treizeci de ani înainte de era creştină. Romanii au distrus cele mai multe dintre cărţile medicale. Celsus a cules puţinul rămas şi a încercat să-l păstreze în tratatul lui intitulat *De re medicina*, dar nu are decât o menţiune scurtă a unei „afecţiuni a intestinului gros, în zona caecumului, însoţită de o inflamaţie violentă şi dureri mari, mai ales în partea dreaptă”.

Rob mormăi dezamăgit:

– Ştiu citatul. Ni l-a spus Ibn Sina la un curs.

Yussuf strânse din umeri:

– Deci drumul meu în trecut te aduce tot în locul de unde plecaseşi. Descrierile pe care le cauţi nu există.

Rob dădu mohorât din cap.

– De ce crezi că numai în timpul grecilor accepta omenirea să fie deschis trupul uman?

– Nu aveau avantajul unui Dumnezeu puternic, care să le interzică să se atingă de făpturile Lui. Aveau în schimb tot furnicarul ăla de zei şi zeiţe bicisnice.

Bibliotecarul scuipă câteva seminţe de curmală în palma făcută căuş şi zâmbi senin:

– Puteau diseca oameni pentru că, la urma urmei, hakim, ei nu erau decât nişte barbari, spuse el.

67
Două sosiri

Sarcina era prea avansată pentru a-i permite să călărească, dar Mary mergea pe jos să cumpere de-ale gurii, punându-şi pe un măgar pachetele şi pe Rob J. bine legat cu o chingă. Povara copilului nenăscut o obosea şi-i încovoia spatele şi se mişca greoaie de la o piaţă la alta. Ca întotdeauna când ajungea la piaţa armenească se opri la tăbăcărie, să guste cu Prisca un pahar de şerbet şi un codru de pâine caldă, nedospită.

Prisca se bucura întotdeauna s-o vadă cu băieţelul pe care-l alăptase, dar în ziua aceea era deosebit de volubilă. Mary încercase să înveţe şi ea persana, dar nu putea înţelege decât câteva cuvinte.

Străin. De departe. La fel ca hakimul. Ca tine.

Nu înţelese mare lucru şi cele două femei se despărţiră fără să fi comunicat. În seara aceea, Mary îi povesti iritată incidentul soţului ei.

Ştia ce încercase să-i spună Prisca lui Mary, căci vestea ajunsese şi la maristan.

– La Ispahan a sosit de curând un european.

– Din ce ţară?

– Anglia. E negustor.

– Un englez? îl privi ea lung.

El o văzu îmbujorată, cu ochii strălucind de interes şi observase că mâna i se ridicase la piept.

– De ce nu te-ai dus imediat la el?

– Mary…

– Trebuie să te duci! Ştii unde stă?

– Stă în cartierul armenesc, de aceea a auzit Prisca de el. Se spune că acceptă să stea numai între creştini, zâmbi Rob. Dar când a văzut în ce

cocioabe locuiesc bieţii creştini armeni, a închiriat repede o casă de la un musulman,

– Scrie-i un mesaj. Roagă-l să vină la noi la cină într-o seară.

– Nici nu ştiu cum îl cheamă.

– Ce dacă? Oricine din cartierul armenesc îi va arăta trimisului nostru unde locuieşte. Rob! Trebuie să aibă veşti!

Contactul periculos cu un creştin englez era ultimul lucru pe care l-ar fi dorit. Dar ştia că nu-i putea refuza lui Mary plăcerea de a afla noutăţi din patrie, aşa că scrise mesajul.

– Sunt Bostock. Charles Bostock.

Rob şi-l aminti de îndată. La prima întoarcere la Londra după ce devenise ucenicul Bărbierului, călătoriseră sub protecţia caravanei lui Bostock, care aducea sare de la ocnele Arundel. Jonglase pentru negustor şi acesta-i dăduse doi bănuţi, ca să aibă ce cheltui la Londra.

– Sunt Jesse ben Benjamin, doctor.

– Mi-ai scris invitaţia în engleză şi vorbeşti limba mea.

Rob nu-i putea răspunde decât îngrijorat. Trecuseră paisprezece ani. Era puţin probabil ca Bostock să-l privească pe doctorul evreu peste măsură de înalt şi să şi-l reamintească pe băieţaşul jongler de odinioară.

– Iar ea e Mary, soţia mea, care vine din nordul ţării şi e scoţiană.

– Doamnă…

Mary se străduise să arate frumoasă, dar rochia ei albastră nu-i mai intra din cauza pântecului rotund şi-şi pusese o rochie neagră şi largă ca un cort. Părul frumos pieptănat îi strălucea, prins cu o bentiţă brodată şi purta un mic pandantiv din perle de cultură, singura ei bijuterie.

Bostock îşi purta părul lung la fel de înzorzonat cu panglici, dar nu mai era blond ca odinioară, ci cărunt. Costumul bogat din catifea roşie, înnegrit

de călătorie, era prea călduros şi prea costisitor. Rob se gândi că ochii îi rămăseseră la fel, cântărind cu precizie necruţătoare casa, grădina şi fiecare lucru din încăpere. Şi contemplă cu o curiozitate amestecată cu dezgust evreul smead şi bărbos, femeia cu părul roşu şi burta la gură şi, pe un pat, copilul lor adormit, o altă dovadă a unirii acesteia ciudate.

În ciuda neplăcerii lui vădite, vizitatorul era la fel de doritor să audă limba engleză ca şi ei, aşa că în curând sporovăiau toţi trei. Rob şi Mary nu se mai puteau opri din întrebat:

– Ce mai ştiţi de Scoţia?

– Ce fel de timpuri erau când aţi plecat de la Londra?

– Era pace?

– Tot Canute era rege?

Bostock fu nevoit să ciripească de zor ca să-şi capete cina, deşi „noutăţile” lui erau vechi de doi ani. Nu ştia nimic despre Scoţia sau despre nordul Angliei. Timpurile erau bune şi Londra se mărea, adăugându-şi clădiri noi şi primea pe apele Tamisei tot mai multe corăbii. Bostock le mai spuse că regele Canute murise cu două luni înainte de plecarea lui, iar când corabia ancorase la Calais, aflase şi despre moartea lui Robert I, duce de Normandia.

– Acum, nişte bastarzi domnesc pe ambele maluri ale Canalului Mânecii. În Normandia e duce William, fiul nelegitim al lui Robert, care, deşi e doar un copil, e susţinut de prietenii şi de rudele tatălui său.

În Anglia, succesiunea îi aparţinea de drept lui Harthacnut, fiul lui Canute şi al reginei Emma, dar Harthacnut trăieşte de ani de zile în Danemarca, străin de Anglia, aşa că fratele lui vitreg, mai tânăr, i-a uzurpat tronul. Acum regele Angliei e Harold Harefoot, pe care Canute l-a recunoscut ca fiu nelegitim, dobândit de la o femeie puţin cunoscută din Northampton, pe nume Aelfgifu.

– Dar Edward şi Alfred, cei doi fii ai prinţesei Emma cu primul ei soţ, regele Aethelred? întrebă Rob.

– Sunt în Normandia, sub protecţia ducelui William şi probabil că trag cu ochiul peste mare, spuse Bostock.

Foamea de veşti se împleti cu foamea stârnită de mirosul cinei şi ochii negustorului se mai încălziră când văzu ce mâncare îi preparase Mary. Piept de fazan fraged, umplut cu orez şi cu struguri şi lăsat să se înăbuşe încet în ulei. O salată de vară. Pepeni dulci. O tartă cu miere şi cu caise. Şi un burduf de vin rozaliu, cumpărat cu riscuri la un preţ piperat. Mary mersese cu Rob la piaţa evreiască şi la început, Hinda negase că avea vin de vânzare, privind temătoare împrejur, să vadă dacă nu asculta cineva. După o muncă de convingere îndelungată şi un preţ triplu faţă de cel obişnuit, precupeaţa scoase un burduf dintr-un sac de grâu şi Mary îl ferise de ochii mullahilor, ducându-l acasă în pătura cu care înfăşurase copilul.

Bostock se delectă cu masa şi în curând le spuse că peste câteva zile avea să plece înapoi în Europa.

– După ce am ajuns la Constantinopol, n-am rezistat tentaţiei de a continua drumul spre răsărit. Ştiaţi că regele Angliei îl va înălţa la rangul de thane pe orice negustor care îndrăzneşte să facă trei călătorii pentru a deschide noi posibilităţi pentru comerţul englez, în ţinuturi străine? Aflaţi că e adevărat şi un om liber îşi poate câştiga astfel un rang de nobleţe, fără să mai pomenesc de profitul afacerii. „Mătăsuri”, m-am gândit eu. Dacă aş putea ajunge la Drumul Mătăsii, m-aş întoarce cu o încărcătură cu care aş putea cumpăra toată Londra! Am fost fericit că am ajuns în Persia, deşi am cumpărat, în loc de mătăsuri, covoare şi ţesături fine. Dar nu mă voi mai întoarce aici, fiindcă nu e profitabil – trebuie să plătesc o mică armată ca să mă duc cu marfa în Anglia.

Când Rob îl întrebă ce drum urmase ca să ajungă acolo, Bostock îi spuse că se oprise întâi la Roma.

– Am împletit afacerile cu o însărcinare primită de la Aethelnoth, arhiepiscopul de Canterbury. La palatul Lateran, papa Benedict al IX-lea mi-a promis o răsplată bună pentru *expeditiones in terra et mari* şi mi-a ordonat, în numele lui Iisus Cristos, să mă abat pe la Constantinopol, unde trebuia să-i dau patriarhului Alexius nişte scrisori papale.

– Un trimis papal! exclamă Mary.

Bostock păru să se bucure de entuziasmul ei, deşi Rob se gândi că negustorul fusese mai mult o unealtă decât un trimis.

– Biserica din Apus se ceartă cu cea din Răsărit de şase sute de ani, spuse Bostock, plin de importanţă. În Constantinopol, Alexius e privit ca egalul papei, spre groaza Romei. Blestemaţii de preoţi bărboşi ai patriarhului – se căsătoresc! Şi nu se roagă lui Iisus, Mariei sau Sfintei Treimi cu destulă veneraţie. Aşa că mereu se trimit scrisori cu plângeri de la o biserică la alta.

Carafa era goală şi Rob o luă în camera cealaltă, s-o umple încă o dată.

– Eşti creştină?

– Da, spuse ea.

– Atunci cum ai ajuns să fii legată de evreul ăsta? Ai fost luată de piraţi sau de musulmani şi el te-a cumpărat?

– Sunt soţia lui, spuse ea limpede.

În camera alăturată, Rob îşi destinse trăsăturile într-un surâs trist. Bostock îl dispreţuia atât de tare, încât nici măcar nu se ostenea să-şi coboare vocea.

– Te-aş primi în caravana mea pe tine şi pe copil. Ai putea călători într-o litieră până când naşti, apoi ai călări.

– Nu e posibil, domnule Bostock. Sunt a soţului meu de bunăvoie, spuse Mary, mulţumindu-i totuşi cu răceală.

El îi replică plin de o curtenie gravă că era

datoria lui creştinească, pe care ar fi vrut să şi-o manifeste orice om faţă de propria lui fiică, dacă ea s-ar fi aflat vreodată într-o situaţie similară cu a lui Mary.

Rob Cole ar fi vrut să-i tragă o bătaie lui Bostock, dar Jesse ben Benjamin îi turnă vin oaspetelui, cu o desăvârşită politeţe orientală. Cu toate acestea, conversaţia deveni reticentă şi împiedicată. Negustorul englez plecă aproape imediat după ce termină de mâncat, lăsându-i singuri pe soţi. Strânseră masa, adânciţi fiecare în gândurile lui. Până la urmă ea spuse:

– Ne vom întoarce vreodată acasă?

– Bineînţeles, răspunse uluit.

– Deci Bostock n-a fost ultima mea şansă, nu?

– Îţi jur că nu.

Ochii ei străluciră:

– Are dreptate să închirieze o oaste. Călătoria e atât de periculoasă… cum o s-o ducă doi copii mici la capăt?

Era mai înverşunată decât de obicei, dar el o luă cu grijă în braţe:

– După ce ajungem la Constantinopol, vom fi creştini şi vom merge cu o caravană puternică.

– Şi de aici până la Constantinopol?

– Am învăţat secretul când am venit încoace.

El o ajută să se întindă pe pat. Era o perioadă grea pentru ea, căci, oricum ar fi stat, o durea undeva. El o ţinu în braţe şi o mângâie, povestindu-i ca unui copil:

– De la Ispahan la Constantinopol, o să rămân Jesse ben Benjamin. Şi o să fim primiţi în toate satele evreieşti, ospătaţi şi îndrumaţi, ca şi cum am trece un râu vijelios, călcând din piatră în piatră.

Îi atinse faţa, apoi îi puse palma pe pântecul ei mare şi cald şi simţi, copleşit de recunoştinţă şi milă, zvâcnetul copilului nenăscut. Aşa se va întâmpla, se asigură pe sine. Dar nu i-ar fi putut spune momentul plecării.

Se obişnuise să doarmă ghemuit în jurul trupului ei îngroşat, dar într-o noapte se trezi simţind umezeală şi căldură şi când îşi veni în fire, fugi după moaşa Nitka. Deşi era obişnuită ca oamenii să-i bată în uşă noaptea, ieşi supărată şi se răsti la el să se potolească şi să aibă răbdare.

– I s-a rupt apa.

– Foarte bine, mormăi ea.

În curând porniră prin oraşul întunecat, Rob în frunte, cu o torţă, urmat de Nitka ducând o boccea mare cu feşe curate şi de cei doi fii voinici ai ei, care duceau scaunul de născut.

Chofni şi Shemuel puseră scaunul lângă sobă, ca pe un tron şi Nitka îi porunci lui Rob să aţâţe focul, fiindcă noaptea aerul era rece. Mary se căţără pe scaun ca o regină goală. Fiii moaşei plecară, luându-l şi pe Rob J. cu ei. Aşa se proceda în Yehuddiyyeh între vecini, chiar dacă unul din ei era o creştină.

Mary se chirci de durere şi urletul neomenesc ţâşnit din gâtlejul ei îl umplu pe Rob de disperare. Scaunul era solid, făcut să suporte împingeri şi lovituri puternice şi Nitka îşi văzu de treabă netulburată, adunându-şi cârpele, în timp ce Mary se ţinea suspinând de marginile scaunului.

Îi tremurau picioarele şi din când în când îi zvâcneau mai tare. După a treia contracţie, Rob se duse în spatele ei şi-i ţinu umerii lipiţi de spătarul scaunului. Mary mârâia ca un lup; n-ar fi fost surprins dacă l-ar fi muşcat.

Tăiase mâini şi picioare şi se obişnuise să vadă suferinţa oamenilor, dar acum, sângele îi vuia în tâmple. Moaşa îl privi dur şi-l ciupi tare de braţ, ajutându-l să-şi revină.

– Împinge, spuse Nitka. Scoate-l afară! Ieşi şi tu afară!

Aşa că se duse în grădină, ascultând sunetele care veneau din casă. Era linişte şi răcoare; se gândi că pe zidul de piatră s-ar fi putut târî vipere, dar nu-i păsa. Pierdu noţiunea timpului, dar

deodată îşi aminti de foc şi intră să-l mai înteţească.

Genunchii lui Mary erau larg desfăcuţi.

– Hai, poruncea cu severitate Nitka. Hai, munceşte!

Ca în transă, văzu creştetul copilului apărând dintre coapsele soţiei lui, ca un călugăr cu tonsura umedă şi roşie şi fugi din nou în grădină. Stătu acolo un timp nesfârşit, până auzi un scâncet slab şi atunci intră din nou.

– Încă un băiat, spuse vioaie Nitka, ştergând gura copilului cu degetul mic.

Ombilicul gros ca o sfoară părea albastru în lumina slabă a zorilor.

– A fost mult mai uşor decât prima oară, îi spuse Mary.

Nitka o spălă şi-i dădu lui Rob rămăşiţele să le îngroape în grădină. Acceptă plata generoasă cu satisfacţie, apoi plecă acasă.

Rămaşi singuri, se îmbrăţişară, apoi Mary ceru apă şi boteză copilul Thomas Scott Cole.

Rob examină nou-născutul: era puţin mai mic decât fratele lui, dar vânjos. Un bebeluş cu ochi rotunzi, căprui şi un moţ întunecat cu sclipiri roşii, ca părul mamei lui. I se păru că ochii, forma capului, gura mare şi degeţelele subţiri semănau cu ale fraţilor lui, William Steward şi Jonathan Carter, când se născuseră. Întotdeauna era uşor să-i recunoşti pe cei din neamul Cole, îi spuse el lui Mary.

68
Diagnosticul

Qasim lucra de două luni la morga spitalului când îi reveni durerea din abdomen.

– Cum e? îl întrebă Rob.

– E rău, hakim.

Dar nu părea la fel de rău ca prima oară.

– E o durere surdă sau ascuţită?

– E de parcă un djin ar locui în mine şi mi-ar prinde în gheare măruntaiele, răsucindu-le şi sfâşiindu-le.

Descrierea reuşi să-l umple de groază pe bătrân şi el se uită la Rob, sperând că doctorul îl va linişti.

Nu era febril, aşa cum fusese când venise la maristan şi nici nu avea abdomenul rigid. Rob îi prescrise o doză regulată de vin amestecat cu miere, iar Qasim se supuse bucuros tratamentului, căci fusese băutor şi abstinenţa impusă de religie nu-i pria deloc.

Qasim petrecu mai multe săptămâni de moţăială plăcută, schimbând păreri şi sfaturi cu ceilalţi pacienţi. Aveau despre ce să vorbească. Ultima veste era că imamul Qandrasseh părăsise oraşul, în ciuda victoriei politice şi strategice obţinute asupra şahului.

Se zvonea că vizirul plecase la turcii seliuci şi avea să se întoarcă în fruntea unei armate, să-l detroneze pe Alā şi să aşeze un dreptcredincios fanatic – poate el însuşi – în locul şahului. Între timp, perechile de mullahi sumbri patrulau în continuare pe străzile Ispahanului, căci Qandrasseh îşi lăsase omul de încredere, pe Musa Ibn Abbas, să vegheze la păstrarea învăţăturilor Coranului.

Şahul stătea retras în Casa Paradisului ca într-o

ascunzătoare. Nu mai ţinea divane. Rob nu mai primise nicio veste de la Alā de la moartea lui Karim. Nu mai fusese invitat la serbări, la vânătoare sau la jocul de şah. Dacă era nevoie de un doctor la Casa Paradisului, în locul lui Ibn Sina era chemat al-Juzjani, dar niciodată Rob.

Totuşi, cel de-al doilea fiu al lui primi un cadou de la şah.

Sosi în ziua următoare botezului evreiesc al copilului. De data aceasta, Rob invită singur vecinii şi mohelul îi ură copilului să crească puternic şi dornic de fapte bune şi-l tăie împrejur. Bebeluşului i se dădu un scutec muiat în vin ca să-i aline durerea şi fu numit Tam, fiul lui Jesse.

Alā nu trimisese cadouri la naşterea lui Rob J. dar acum trimise o carpetă scumpă, din lână uşoară, albastră, împletită cu mătase bleumarin, închipuind din fire lucioase stema familiei regale a Samanizilor.

Lui Rob îi plăcu darul şi ar fi vrut să pună carpeta lângă leagăn, dar Mary, care se făcuse năzuroasă după naştere, spuse că nu voia s-o vadă. Cumpără în schimb un cufăr de santal, un lemn care apăra de molii, şi închise carpeta în el.

Rob făcu parte dintr-o comisie de examen. Ştia că era acolo pentru că lipsea Ibn Sina şi-i era ruşine chiar şi să gândească prezenţa lui acolo ca pe o pretenţie de a fi asemenea Prinţului Doctorilor. Totuşi, pentru că fusese convocat, îşi dădu toată silinţa. Se pregăti de parcă el însuşi ar fi fost candidatul. Puse întrebări chibzuite, menite să reflecte cunoştinţele studentului, nu să-l încurce şi ascultă răspunsurile cu atenţie. Comisia examină patru candidaţi şi promovă trei doctori. Cel de-al patrulea fu respins cu stânjeneală. Gabri Beidhawi era student de cinci ani. Picase de două ori la test, dar tatăl lui era un om bogat şi influent, care-l măgulise pe hagi Davout Hosein, administratorul madrassei, iar Hosein ceruse ca Beidhawi să fie

examinat din nou.

Rob fusese coleg cu Beidhawi şi-l ştia nepăsător şi superficial cu pacienţii. Iar la examen se dovedi prost pregătit.

Rob ştia ce ar fi făcut Ibn Sina.

– Resping candidatul, spuse el ferm şi fără regrete.

Ceilalţi examinatori se grăbiră să i se alăture şi şedinţa comisiei se încheie.

La câteva zile după examen, veni şi Ibn Sina la maristan.

– Bine ai venit, maestre! se bucură Rob.

– Nu m-am întors, clătină Ibn Sina din cap.

Părea obosit şi slăbit şi spuse că venise pentru un consult pe care dorea să-l facă al-Juzjani şi Jesse ben Benjamin. Se aşezară cu toţii în cabinetul de consultaţii şi întocmiră istoria cazului, aşa cum îi învăţase el s-o facă.

Aşteptase acasă, sperând că va putea reveni curând la îndatoririle lui, le spuse doctorul. Dar nu-şi putea reveni după cele două pierderi, a Rezei şi a Despinei şi începuse să arate şi să se simtă rău.

Se simţea moale şi slăbit, incapabil să îndeplinească actele cele mai simple ale vieţii. La început, îşi pusese simptomele pe seama melancoliei:

– Căci ştim cu toţii ce efecte ciudate poate avea starea de spirit asupra trupului.

Dar în ultima vreme avea mişcări explozive de intestine şi un scaun cu puroi şi cu sânge; avea deci nevoie de un examen medical.

Îl consultară de parcă era ultimul om rămas pe planetă. Nu trecură cu vederea nimic. Ibn Sina se lăsă ciocănit, pipăit şi întrebat, îndurând totul cu o răbdare care-ţi mergea la inimă.

Când terminară, al-Juzjani era palid, dar îşi luă o expresie optimistă:

– Maestre, e o sângerare produsă de agravarea emoţiilor.

Dar intuiţia îi spunea lui Rob altceva. Se uită la

profesorul lui iubit:

– Cred că e schirri, în prima fază.

Ibn Sina clipi o singură dată:

– Cancer intestinal? întrebă el, calm de parcă ar fi discutat despre un pacient nou.

Rob dădu din cap, încercând să nu se gândească la modul lent în care avea să-l tortureze boala.

Al-Juzjani clocotea de furie, dar Ibn Sina îl mângâie. Rob îşi dădu seama că acesta era motivul pentru care ceruse să fie mângâiat de amândoi – ştiuse că al-Juzjani, orbit de iubire, va fi incapabil să descopere crudul adevăr.

Lui Rob i se muiaseră picioarele. Luă mâinile lui Ibn Sina în ale lui şi ochii lor se întâlniră:

– Încă eşti puternic, maestre. Trebuie să-ţi pui intestinele la lucru, ca să te păzeşti de acumularea de fiere neagră, care va duce la creşterea tumorii.

Marele doctor dădu din cap.

– Mă rog să fi pus un diagnostic greşit, spuse Rob.

Ibn Sina îi dărui un mic zâmbet:

– O rugăciune nu strică.

Îi spuse că-l va vizita în curând şi-şi vor petrece seara cu jocul de şah, iar Ibn Sina îi răspunse că Jesse ben Benjamin avea să fie întotdeauna binevenit în casa lui.

69
Pepeni verzi

Într-o zi uscată şi prăfoasă, către sfârşitul verii, din ceţurile de la miazănoapte răsări o caravană de o sută şaisprezece cămile. Animalele purtau clopoţei şi mergeau aliniate, iar la colţurile gurii aveau dâre de salivă, căci erau împovărate de încărcătura de minereu de fier. Poposiră la Ispahan după-amiaza târziu. Alā sperase că Dhan Vangalil va face mai multe săbii din oţel albastru, folosind minereul acela. Meşterul încercă fierul şi din păcate acesta se dovedi prea moale pentru fabricarea de arme; în schimb veştile aduse de caravană stârniră agitaţie într-o parte a oraşului.

Un om pe nume Khendi, conducătorul cămilarilor, fu chemat la palat pentru a-i spune chiar şahului noutăţile, apoi fu dus la maristan, pentru a le relata şi doctorilor cele aflate.

De câteva luni, Mahmud, sultanul Ghaznei, se îmbolnăvise grav. Avea febră şi puroi în piept şi doctorii lui hotărâseră că Mahmud nu avea să trăiască dacă nu i se drena lichidul din plămâni.

Khendi le spuse că sultanul fusese uns pe spate cu un lut special, folosit pentru oale.

– De ce? întrebă unul din doctori.

Khendi ridică din umeri, dar al-Juzjani, care le era conducător în absenţa lui Ibn Sina, cunoştea răspunsul:

– Prima bucată de lut care se usucă arată partea cea mai fierbinte a pielii, adică locul cel mai bun pe unde să se taie.

Khendi le mai spuse că, atunci când îl deschiseseră, puroiul lui Mahmud ţâşnise cu putere şi-i instalaseră tuburi care să dreneze restul.

– Scalpelul avea vârful rotund sau ascuţit? întrebă al-Juzjani.

– I-au dat ceva ca să-i amorţească durerea?

– L-au drenat cu tuburi de metal sau de lemn?

– Puroiul era alb sau negru?

– Avea urme de sânge?

– Stăpânilor, eu sunt cămilar, nu hakim! exclamă Khendi, ameţit. Nu cunosc răspunsul la toate aceste lucruri. Nu mai ştiu decât un singur amănunt, stăpânilor.

– Şi care e ăsta? întrebă al-Juzjani.

– La trei zile după ce l-au tăiat, sultanul din Ghazna a murit.

Fuseseră doi lei, Alā şi Mahmud. Amândoi urcaseră devreme pe tron, urmându-le unor taţi puternici şi-şi supravegheaseră unul altuia regatele, conştienţi că într-o zi se vor ciocni, că Ghazna va înghiţi Persia sau Persia va înghiţi Ghazna.

Dar nu se întâmplase nimic. Îşi dăduseră târcoale de câte ori simţiseră că puterea unuia crescuse prea mult, dar nu ajunseseră niciodată la un război deschis. Totuşi, Mahmud fusese mereu prezent în gândurile lui Alā. Şahul îl visa adesea. Era mereu acelaşi vis, cele două armate faţă în faţă şi Alā călărind singur către înspăimântătorii nomazi afgani ai lui Mahmud şi strigându-i sultanului cuvântul pe care Ardashir i-l răcnise lui Ardewan, înainte ca înfruntarea lor să decidă cine va fi regele regilor. Acum, voia lui Allah fusese ca Alā şi Mahmud să nu se mai întâlnească în luptă. În cele patru zile de după sosirea caravanei, trei spioni experimentaţi şi de încredere intraseră pe rând în Casa Paradisului şi-l puseseră la curent pe sultan cu lucrurile care se petrecuseră în capitala Ghazni.

Imediat după moartea sultanului, fiul lui, Muhammad, încercase să se înscăuneze, dar întâmpinase rezistenţă din partea fratelui lui, Abu Said Masūd, un războinic tânăr, susţinut de armată.

În câteva ore, Muhammad fu luat prizonier, iar Masūd fu declarat sultan. După funeraliile lui Mahmud, întâmpinate de unii cu durere adâncă şi de alţii cu bucurie frenetică, Masūd îşi adună căpitanii şi îşi declară intenţia de a face ceea ce nu făcuse tatăl lui: armata fu înştiinţată că va porni spre Ispahan în termen de câteva zile.

Aceste informaţii îl scoaseră în sfârşit pe Alā din Casa Paradisului.

Invazia apropiată îi convenea din două motive. Masūd era impetuos şi pripit şi lui Alā îi făcea plăcere să-şi desfăşoare strategia în faţa unui comandant neexperimentat. Şi pentru că firea persanilor era atrasă de război, şahul era destul de viclean ca să-şi dea seama că poporul lui se va avânta bucuros în nebunia luptei, dornic să se elibereze de constrângerile religioase.

Ţinu câteva întruniri militare într-o atmosferă sărbătorească, având grijă să fie vin şi femei, ca în timpurile bune. Consultă hărţile cu generalii lui şi văzu că din Ghazna nu există decât un singur drum potrivit pentru o armată numeroasă. Masūd trebuia să traverseze colinele de lut şi dealurile de la nord de Dasht-i-Kavir, ocolind deşertul până avea să intre cu armata în Hamadhān. De acolo, avea s-o ia spre sud.

Alā hotărî ca armata persană să mărşăluiască până în Hamadhān şi să înfrunte duşmanul acolo.

Pregătirile militare deveniseră singurul subiect de conversaţie, de care Rob nu putea scăpa nici la maristan, deşi încerca. Nu se gândea la război pentru că nu voia să aibă de-a face cu el. Îşi plătise datoria faţă de Alā. Raidul din India îl convinsese să nu mai participe niciodată la vreun război.

Îşi făcea griji şi se aştepta să fie chemat la curte, dar somaţia întârzia.

Între timp muncea din greu. Durerile abdominale ale lui Qasim dispăruseră; spre încântarea bătrânului, Rob îi prescrise în

continuare o porţie zilnică de vin şi-l trimise să-şi reia slujba la morgă. Avea mai mulţi pacienţi decât oricând, căci preluase şi câţiva de la al-Juzjani, chirurgul fiind ocupat să-i ţină locul lui Ibn Sina.

Aflând că Ibn Sina se oferise să conducă grupul de medici care aveau să plece cu armata în nord, fu uluit. Al-Juzjani, care trecuse peste supărare sau şi-o ascunsese, fu cel care-i dădu vestea.

– Ce pierdere, să trimiţi o asemenea minte la război.

Al-Juzjani ridică din umeri:

– Maestrul doreşte să ia parte la o ultimă campanie.

– E bătrân şi n-o să reziste.

– Întotdeauna a arătat bătrân, dar n-a împlinit nici şaizeci de ani, oftă cu amărăciune al-Juzjani. Cred că speră să-l întâlnească o suliţă sau o săgeată. N-ar fi tragic să găsească mai repede moartea acum, când ştie ce-l aşteaptă.

Prinţul Doctorilor alese unsprezece medici să-l însoţească în campanie. Patru erau studenţi, trei, doctori proaspeţi şi ultimii patru, doctori cu ani de experienţă.

Al-Juzjani devenise conducătorul maristanului, cu numele şi în fapt. Fu o promovare tristă, căci comunitatea medicală înţelese că Ibn Sina nu avea să revină pentru a-i conduce.

Rob fu consternat să afle că primise câteva însărcinări pe care al-Juzjani le îndeplinise până atunci pentru Ibn Sina, căci chirurgul ar fi putut alege pentru acestea doctori mai experimentaţi. De asemenea, pentru că cinci dintre cei are plecau erau profesori, i se spuse că trebuia să ţină mai des cursuri şi să predea studenţilor în spital.

În plus, fu numit în comisia permanentă de examinare şi în cea care supraveghea cooperarea dintre universitate şi maristan. Prima întâlnire a acestei comisii se desfăşură în casa luxoasă a lui Rotun bin Nasr, guvernatorul şcolii. Acesta era un preşedinte onorific şi nu se osteni să asiste la

întâlnire, dar le puse casa la dispoziţie şi porunci ca doctorilor să li se servească o masă bogată. Primul fel fură felii de pepeni verzi mari, dulci şi aromaţi, care se topeau în gură. Rob nu mai gustase decât o dată din astfel de pepeni şi era cât pe aci să remarce lucrul, când Jalal-ul-Din îi zâmbi larg:

– Putem să-i mulţumim noii mirese a guvernatorului pentru fructele astea delicioase.

Rob nu înţelese. Ortopedul îi făcu cu ochiul:

– Rotun bin Nasr e general şi, aşa cum ştii, e vărul Şahului. Alā l-a vizitat acasă săptămâna trecută să plănuiască războiul şi a trecut, fără îndoială, şi pe la nevasta lui cea tânără. După ce plantează sămânţa regală, Alā dăruieşte întotdeauna câţiva din pepenii lui speciali. Şi dacă seminţele încolţesc şi dau un bărbat se mai dăruieşte o carpetă cu stema Samanizilor.

Nu reuşi să termine masa, se scuză şi plecă de la întâlnire. Se duse drept spre casă, cu mintea tulburată. Rob J. se juca în grădină cu mama lui, dar copilul era în leagăn şi Rob îl luă în braţe şi-l examină.

Era doar un bebeluş. Acelaşi copil pe care-l iubea când plecase de acasă de dimineaţă.

Puse copilul la loc şi scoase din cufărul de santal carpeta dăruită de şah. O întinse pe podea, lângă leagăn.

Când ridică privirea, o văzu pe Mary în prag.

Se priviră şi înţelese, sfâşiat de durere şi milă pentru ea.

Se duse la ea vrând s-o ia în braţe, dar se pomeni că-i încleştează strâns umerii. Încercă să vorbească, dar nu putu scoate niciun cuvânt.

Ea se smulse din strânsoare, masându-şi umerii.

– Tu ne-ai ţinut aici. Eu am avut grijă să rămânem în viaţă, spuse ea cu dispreţ.

Tristeţea din ochii ei reflecta o răceală, opusul dragostei.

În după amiaza aceea, se mută din camera lui. Îşi luă o saltea îngustă şi şi-o întinse între paturile copiilor, lângă carpeta regală.

70
Camera lui Qasim

În noaptea aceea nu putu să doarmă. Parcă fusese vrăjit şi i se smulsese pământul de sub picioare şi nu era în stare să umble pe aer. Ştia că în ţara aceea un bărbat şi-ar fi putut ucide soţia şi copilul, dar Mary şi Tam erau în siguranţă în camera alăturată. Era răvăşit de gânduri nebuneşti, dar nu era nebun.

Dimineaţa, se sculă şi se duse la maristan, dar lucrurile nu mergeau bine nici acolo. Patru infirmieri fuseseră luaţi de Ibn Sina ca să adune răniţii şi să poarte litiere şi al-Juzjani nu găsise încă alţi patru corespunzători. Infirmierii rămaşi erau posomorâţi şi vlăguiţi şi Rob îşi consultă pacienţii neasistat, oprindu-se să cureţe sau să umezească o faţă febrilă sau nişte buze uscate.

Dădu apoi peste Qasim ibn Sahdi zăcând livid şi gemând pe podeaua murdară de vomă. Qasim ieşise din camera lui şi se înscrisese ca pacient, simţindu-se bolnav şi ştiind că Rob avea să-l găsească printre ceilalţi internaţi. Îi spuse că avusese mai multe atacuri de durere în săptămâna aceea.

– Dar de ce nu mi-ai spus?

– Stăpâne, aveam vinul. Îl beam şi durerea pleca. Dar acum, vinul nu mă mai ajută, hakim, şi nu pot să-l suport.

Era febril, dar nu ardea şi avea abdomenul dureros, dar moale. De durere, gâfâia uneori ca un câine; avea limba umflată şi respira greu.

– Îţi prepar o băutură.

– Allah să te binecuvânteze, stăpâne.

Rob se duse imediat la farmacie. Amestecă

extracte de opiu şi buing în vinul roşu care-i plăcea lui Qasim, apoi se grăbi să se întoarcă la el. Bătrânul înghiţi calmantul cu ochii agonici.

Prin pânzele subţiri prinse în golul ferestrelor deschise zgomotele oraşului crescură, umplând maristanul şi când Rob ieşi afară, văzu că oamenii îşi luau rămas bun de la armată.

Se luă după ei până la maidane. Armata aceasta era prea mare pentru a mai încăpea în ele. Se revărsa dincolo de locurile virane, pe străzi până aproape de centrul oraşului. Nu erau sute, ca cei care participaseră la campania din India, ci mii. Şiruri lungi de infanterie cu armament greu şi şiruri şi mai lungi de soldaţi înarmaţi uşor. Aruncători de suliţă. Lăncieri pe cai şi cavaleri călare pe cămile. Mulţimea se înghesuia, vociferând asurzitor: se rosteau cuvinte de despărţire, unii plângeau, femeile ţipau, alţii urlau tachinări obscene, porunci şi încurajări şi peste toate se auzeau comenzile ofiţerilor.

Îşi croi drum ca şi cum ar fi înotat împotriva curentului, prin duhoarea de carne încinsă şi balegă de cal. Soarele se reflecta orbitor în luciul armelor. Elefanţii deschideau coloana. Rob numără treizeci şi patru. Alā luase toţi elefanţii de război pe care-i avea.

Rob nu-l văzu pe Ibn Sina. Îşi luase rămas bun de la majoritatea doctorilor care plecau, dar Ibn Sina nu venise la maristan să-şi ia la revedere şi nici nu-l chemase pe Rob acasă şi era evident că voia să plece fără cuvinte de despărţire.

Veneau şi muzicanţii regali. Câţiva suflau în trompete aurite, alţii scuturau clopote de argint, vestind apropierea marelui elefant Zi. Mahoutul Harsha era îmbrăcat în alb, iar şahul în mătase albastră, costumul lui de luptător.

Mulţimea izbucni în urale văzându-şi regele pornind la război. Ştiau că salutul lui cu mâna ridicată însemna că le promite Ghazna. Rob privi spatele ţeapăn al şahului – în clipa aceea, Alā nu

mai era Alā, ci Xerxes, Darius şi Cyrus cel Mare la un loc. Era cuceritorul total.

Suntem patru prieteni. Suntem patru prieteni. Gândindu-se la toate ocaziile în care i-ar fi fost uşor să-l omoare, Rob ameţi.

Se întoarse cu spatele. Nu mai aşteptă să treacă parada celor sortiţi gloriei şi morţii. Îşi făcu loc prin mulţime şi umblă fără să se uite la nimeni, până ajunse la malul Râului Vieţii, Zayendeh.

Îşi scoase de pe deget inelul de aur masiv cu care-l răsplătise Alā pentru serviciile aduse în India şi-l lăsă să cadă în apa tulbure şi cafenie. Apoi se îndepărtă de mugetul gloatei şi porni înapoi spre maristan.

Qasim fusese amorţit de calmante, dar părea că-i este foarte rău. Avea ochii goi, faţa trasă şi palidă. Deşi era o zi caldă, tremura şi Rob îl acoperi cu o pătură. Aceasta se umezi în curând şi punând mâna pe obrazul bătrânului, îl simţi fierbinte.

După-amiaza târziu, durerea devenise atât de puternică, încât bolnavul ţipă când îi atinse abdomenul.

Nu se duse acasă. Rămase la maristan şi veghe lângă Qasim.

Seara, bătrânul păru că se uşurează. Respiraţia i se normaliză şi adormi. Rob îndrăzni să spere, dar febra reveni curând, iar pulsul bolnavului abia se mai putea simţi. Delira, zvârcolindu-se:

– Nuwas, striga el, ah, Nuwas!

Uneori vorbea cu tatăl lui sau cu unchiul lui, Nili, apoi din nou cu necunoscutul Nuwas.

Rob îi luă mâinile şi simţi că se stingea; dar nu-l lăsă, căci acum nu-i mai putea oferi decât mângâierea unei atingeri omeneşti. Respiraţia greoaie se încetini, apoi se opri. Când Qasim muri, îi ţinea încă mâinile scheletice în ale lui.

***

Îl luă în braţe şi-l duse la morgă, apoi intră în camera alăturată. Nu era aerisită; trebuia să facă din nou curăţenie. Se uită la cele câteva bunuri

lumeşti ale lui Qasim: un cufăr zdrenţuit, un covoraş de rugăciune ponosit, câteva foi de hârtie şi un sul de piele, pe care Qasim plătise un scrib să-l picteze cu versete din Coran. Două sticle din vinul interzis. O bucată de pâine armenească mucegăită şi o farfurie cu măsline verzi, râncede. Un pumnal ieftin, cu lama ştirbită.

Era trecut de miezul nopţii şi spitalul era adormit. Din când în când, un pacient gemea sau suspina. Nimeni nu-l văzu scoţând lucrurile lui Qasim din cămăruţă. Întâlni un infirmier când căra masa, dar criza de personal îi dădu acestuia curajul de a se face că nu-l vede pe hakim, de teamă să nu mai primească încă o muncă în plus.

Puse masa de lemn în camera bătrânului şi sub două picioare de la un capăt băgă o scândură, ca s-o încline puţin. La capătul mai lăsat puse un lighean. Avea nevoie de lumină şi cotrobăi prin spital, furând patru lămpi şi douăsprezece lumânări, pe care le aşeză în jurul mesei ca într-un altar. Apoi îl aduse pe Qasim de la morgă şi-l întinse pe masă.

Chiar înainte de moartea lui Qasim, ştiuse că va încălca porunca.

Venise momentul, şi era sufocat de încordare. Nu era preot egiptean, ca să cheme un *paraschiste* dispreţuit să deschidă corpul şi să ia păcatul asupra lui. Dacă era un păcat, şi-l asumă în întregime.

Luă un bisturiu cu lama încovoiată şi făcu o incizie, deschizând abdomenul de la vintre la stern. Carnea se deschise şi începu să sângereze.

Nu ştiu ce să facă şi desprinse pielea de pe stern, apoi îşi pierdu cumpătul. Amândoi părinţii lui muriseră cu răni îngrozitoare în pântec sau în piept. Dacă era prins, avea să moară şi el la fel, dar mai înainte avea să fie jupuit de viu. Plecă din cămăruţă şi se plimbă nervos prin spital, dar nimeni nu-i dădu nicio atenţie. Se simţea în continuare de parcă îi fugea pământul de sub picioare, dar în plus, se adăugase senzaţia că

privea într-un abis.

Luă un ferăstrău cu dinţi mărunţi şi tăie sternul în forma rănii lui Mirdin. Apoi tăie dinspre interiorul coapsei o bucată de piele mare şi grosolană, pe care o depărtă, expunând cavitatea abdominală. În spatele burţii trandafirii se vedea carnea roşie a stomacului, cu fire albe de muşchi şi chiar un om atât de slab ca Qasim avea depozite de grăsime galbenă.

Conturul peretelui abdominal era inflamat şi acoperit cu o substanţă coagulată. Organele îi părură sănătoase, cu excepţia intestinului subţire, care era înroşit în mai multe locuri. Chiar şi vasele mici erau atât de pline de sânge, încât păreau îndesate cu ceară roşie. O porţiune mică şi gâtuită era neobişnuit de neagră şi lipită de abdomen; când încercă s-o desprindă, trăgând de ea, membranele se rupseră şi dădură la iveală o cantitate de puroi, infecţia care-i produsese lui Qasim atâta durere. Bănui că nu mai suferise după ce se rupsese ţesutul afectat. Un lichid subţire, întunecat şi urât mirositor se scursese din inflamaţie în cavitatea abdominală. Îşi muie un deget în el şi îl adulmecă plin de interes, căci acesta putea să fie sucul otrăvitor, care producea febră şi moarte.

Ar fi vrut să examineze şi celelalte organe, dar îi era frică.

Cusu cu grijă tăietura, astfel ca, dacă preoţii aveau dreptate, Qasim să se poată ridica întreg din mormânt. Apoi îi încrucişă braţele şi-i înfăşură şoldurile cu o pânză. Înveli cadavrul cu un giulgiu şi-l duse înapoi la morgă, pentru a fi îngropat de dimineaţă.

– Mulţumesc, Qasim, spuse el sumbru. Dormi liniştit.

Se duse la baie cu o lumânare, se curăţă şi se schimbă. Dar tot i se părea că simte mirosul morţii şi-şi frecă mâinile cu parfum.

În întuneric, se simţi înfricoşat. Nu-i venea să creadă ce făcuse şi merse repede către casă.

Când se aşeză pe o saltea, era aproape dimineaţă. În curând, dormea dus şi chipul lui Mary împietri când simţi parfumul unei alte femei în căminul lor.

71
Eroarea lui Ibn Sina

Yussuf-ul-Gamal îi făcu semn lui Rob să intre în umbra bibliotecii:

– Vreau să-ţi arăt o comoară.

Era o carte groasă, o copie nouă după capodopera lui Ibn Sina, *Canonul Medicinei.*

– Acest *Qanūn* nu este al Casei Înţelepciunii. E o copie făcută de scribul unei cunoştinţe şi e de vânzare.

Rob luă cartea în mână. Era încântătoare, cu litere negre şi clare pe pagini de culoarea fildeşului. Era un codex, o carte cu mai multe legături, prinse astfel, încât paginile lucioase să poată fi întoarse cu uşurinţă. Coperţile erau din piele moale.

– E scumpă?

Yussuf dădu din cap.

– Cât costă?

– O vinde pentru optzeci de bestis de argint, pentru că are nevoie de bani.

Îşi strânse buzele, pentru că nu avea atât. Mary avea o sumă însemnată, de la tatăl ei, dar el şi cu Mary nu mai erau…

Rob clătină din cap.

Yussuf oftă:

– Simţeam că ţi se cuvine.

– Când trebuie vândută?

Yussuf ridică din umeri:

– Pot s-o mai ţin două săptămâni.

– E bine. Păstreaz-o.

Bibliotecarul îl privi cu îndoială:

– O să ai bani până atunci, hakim?

– Dacă vrea Dumnezeu.

– Da. Imshallah, zâmbi Yussuf.

Puse un drug greu şi un lacăt la uşa camerei de lângă morgă, mai aduse înăuntru o masă, un cleşte, un cuţit, câteva scalpele ascuţite, hârtie, peniţe şi cărbuni, ceară, gumă de lipit şi o călimară.

Într-o zi, luă cu el la piaţă câţiva studenţi, să-l ajute să care de acolo, cu destulă greutate, un porc întreg. Nimeni nu păru să se mire când spuse că se va ocupa de disecţii în cămăruţă.

În noaptea aceea, cără singur trupul unei femei tinere, Melia, care murise de câteva ore şi-l puse pe masa goală.

De data asta, era mai nerăbdător şi mai puţin înfricoşat. Se gândise la fapta lui şi nu credea că e posedat de un demon malefic. Credea că i se permisese să fie doctor pentru a proteja cea mai bună dintre creaţiile Domnului şi era sigur că El nu s-ar fi încruntat văzându-l că încearcă să afle mai multe despre o creaţie atât de complexă şi interesantă.

Deschise porcul şi femeia şi se pregăti să facă o comparaţie detailată a celor două anatomii.

Îşi începu examenul în regiunea unde apărea durerea abdominală şi zări imediat prima deosebire. Caecumul porcului, din care începea intestinul gros, era mare şi lung de aproape optsprezece inci. În schimb al femeii era foarte mic, de doi sau trei inci şi gros doar cât degetul mic al lui Rob! Şi… atenţie!… legat de acest caecum mic era ceva. Nu arăta mai mare decât un vierme trandafiriu, nimerit din întâmplare în abdomenul femeii.

Porcul nu avea aşa ceva şi Rob nu observase un astfel de apendice la niciun alt porc disecat.

Nu se grăbi să tragă concluzii. La început, crezu că viermişorul acela era vreo anomalie, poate o tumoare rară. Pregăti cu grijă corpul Meliei pentru înmormântare, aşa cum făcuse şi cu al lui Qasim şi o depuse la morgă. Dar în nopţile următoare

deschise trupurile unui tânăr, al unei femei de vârstă mijlocie şi al unui băieţel de şase ani. De fiecare dată, cu tot mai mare însufleţire, regăsea micul apendice. „Viermele” se afla în toate persoanele şi constituia o mică dovadă că omul şi porcul nu erau făuriţi la fel în interior.

Blestemat Ibn Sina.

– Bătrân afurisit, şopti el. Ai greşit, în ciuda celor scrise de Celsus şi a învăţăturilor de mii de ani, bărbaţii şi femeile erau deosebiţi. Şi cine ştie câte alte mistere puteau fi dezlegate dacă răspunsurile erau căutate în interiorul corpului omenesc!

Rob fusese singur toată viaţa până îl întâlnise şi acum era singur din nou şi nu mai putea suporta. Într-o seară, se întoarse acasă şi se întinse pe saltea lângă ea, între cei doi copii adormiţi.

Nu făcu nicio încercare de a o atinge, dar ea se răsuci ca o fiară. Îl lovi, înţepându-l în faţă cu unghiile. Era o femeie puternică şi-l duru. Îi luă mâinile şi i le ţinu strâns de-o parte şi de alta a corpului.

– Nebuno!

– Să nu vii la mine de la matracucile persane!

Era parfumul, îşi dădu el seama.

– Îl folosesc fiindcă fac disecţii pe animale la maristan.

O clipă, ea nu mai spuse nimic, apoi încercă să se elibereze. Îi simţea contururile familiare ale trupului şi mireasma părului în nări.

– Mary.

Ea se mai linişti; poate ceva din vocea lui o mişcase. Totuşi, n-ar fi fost surprins dacă l-ar fi muşcat când o sărută, dar ea n-o făcu. Dură câteva clipe până-şi dădu seama că îl săruta şi ea. Nu-i mai ţinu mâinile şi fu cuprins de fericire când îi atinse sânii tari.

Nu-şi dădea seama dacă plângea sau era excitată, pentru că gemea uşor. Îi gustă sânii

lăptoşi şi-i adulmecă buricul. Dincolo de pielea aceasta moale, viscere calde şi şerpi trandafirii se încolăceau ca nişte făpturi marine, dar membrele ei nu erau rigide, ci vii şi-l invitau umede şi fierbinţi.

Se uniră ca două mâini care se încleştează, strângându-se şi încercând să strivească între ele un lucru pe care nu-l puteau înfrunta. Exorcizau demonul. Unghiile ei îi zgâriau spatele. În cele din urmă, ea strigă, apoi strigă şi el. Tam scânci şi Rob J. se trezi plângând şi toţi patru erau împreună, adulţii râzând şi plângând în acelaşi timp.

Lucrurile se aranjară din nou. Micul Rob J. adormi la loc şi copilul fu alăptat şi pe când îi dădea să sugă, ea îi povesti lui Rob cu linişte cum venise Ibn Sina la ea şi-i spusese ce are de făcut. Astfel află cum femeia lui şi bătrânul doctor îi salvaseră viaţa.

Fu surprins şi şocat de amestecul lui Ibn Sina în toată povestea aceea.

Experienţa ei fusese cam cum îşi imaginase şi el şi după ce adormi Tam, o luă în braţe şi îi spuse că ea era femeia pe care o dorise dintotdeauna, îi netezi părul roşu şi-i sărută ceafa albă. Când adormi şi ea, el rămase treaz, cu ochii în tavan.

Ea zâmbi mult în zilele care urmară şi îl întristau şi-l mâniau urmele de teamă din zâmbetele ei, deşi el încerca să-i dovedească mereu că o iubea şi-i era recunoscător.

Într-o dimineaţă îngrijindu-l pe copilul bolnav al unui nobil de la curte, văzu lângă patul lui carpeta albastră cu stema Samanizilor. Privind băiatul, văzu tenul smead, nasul coroiat şi o anumită formă a ochilor. Era un chip familiar, devenit şi mai familiar de câte ori îşi privea fiul cel mic.

Veni mai devreme acasă, îl ridică pe micul Tam în braţe şi-l ţinu la lumină. Parcă era frate cu copilul bolnav.

Şi totuşi Tam părea că seamănă foarte bine şi cu Willum, fratele pierdut al lui Rob.

Şi înainte şi după ce venise de la Idhaj făcuse dragoste cu Mary. Cine putea spune că acest copil nu era din sămânţa lui?

Schimbă scutecele bebeluşului, îi atinse mânuţa şi-i sărută obrăjorul moale, apoi îl puse la loc în leagăn.

Şi în noaptea aceea, el şi Mary făcuseră dragoste cu tandreţe, uşurându-se de tensiunea adunată în ei, dar nimic nu mai era ca înainte. Ieşi afară şi stătu în grădina scăldată în lumina lunii, lângă florile pe jumătate ofilite, îngrijite de ea cu toată rezerva de afecţiune care-i rămăsese.

Nimic nu mai este la fel, îşi dădu el seama. Ea nu mai era tânăra care-l urmase atât de încrezătoare în lanul de grâu şi el nu mai era bărbatul care-o dusese acolo.

Şi aceasta nu era cea mai mică dintre datoriile pe care tânjea să i le plătească lui Alā Şah.

72
Omul transparent

Din răsărit se ridică un nor de praf atât de mare, încât oamenii se aşteptau să vadă apărând din el mai multe caravane. Dar când praful se aşeză, văzură că de oraş nu se apropia o caravană, ci o armată.

Când ajunseră la porţi, se văzu că soldaţii erau afgani din Ghazna. Se opriră în afara zidurilor şi comandantul, un tânăr cu un caftan negru-albăstrui şi turban alb ca zăpada, intră în Ispahan însoţit de patru ofiţeri. Nu-l opri nimeni. Armata lui Alā era în Hamadhān şi porţile erau păzite de câţiva soldaţi vârstnici, care îşi luară tălpăşiţa văzând puterea duşmanului. Aşa că sultanul Masūd – căci el era – intră în oraş fără să întâmpine nicio împotrivire. La moscheea Vineri, afganii descălecară şi intrară pentru cea de-a treia cântare a muezinului, după care se izolară mai multe ore cu imamul Musa Ibn Abbas şi acoliţii lui mullahi.

Cei mai mulţi locuitori ai Ispahanului nu-l văzură pe Masūd, dar când se află că sultanul era acolo, Rob şi al-Juzjani urcară alături de alţii pe zid pentru a se uita la soldaţii din Ghazna. Păreau oameni aspri, în şalvari zdrenţuiţi şi cămăşi lungi şi largi. Câţiva purtau capătul turbanului petrecut peste nas şi gură, pentru a se apăra de praf şi căluţii lor istoviţi aveau prinse în spatele şeilor saltele înfăşurate. Erau bine dispuşi şi-şi agitau suliţele şi arcurile lungi, uitându-se la oraşul bogat cu femeile lui neapărate aşa cum s-ar fi uitat o haită de lupi la un cârd de iepuri; dar erau disciplinaţi şi aşteptară liniştiţi ca leader-ul să se întoarcă din moschee. Rob se întreba dacă printre

ei nu era şi afganul care alergase atât de bine la chatirul câştigat de Karim.

– Ce-o vrea Masūd de la mullahi? îl întrebă el pe al-Juzjani.

– Probabil că spionii i-au spus despre neînţelegerile lor cu Alā. Cred că doreşte să obţină binecuvântarea şi ascultarea preoţilor, pentru că intenţionează ca în curând să fie stăpân aici.

Poate că aşa era, căci Masūd şi oamenii lui se întoarseră curând la armată şi oraşul nu fu jefuit. Sultanul era tânăr, aproape un băieţandru, dar ar fi putut fi rudă cu Alā: aveau amândoi aceeaşi faţă crudă şi mândră, de animal de pradă. Îl priviră desfăcându-şi turbanul alb şi depunându-l cu grijă în mâinile unui sclav, apoi înfăşurându-şi turbanul negru, comun, înainte de a relua marşul.

Afganii porniră spre sud, urmând traseul armatei lui Alā.

– Şahul a greşit când a socotit că vor veni prin Hamadhān.

– Cred că cele mai multe trupe din Ghazna sunt deja în Hamadhān, spuse rar al-Juzjani.

Rob îşi dădu seama că avea dreptate. Afganii plecaţi erau mai puţini la număr decât persanii şi nu aveau elefanţi de război; probabil că mai aveau şi alte trupe.

– Asta înseamnă că Masūd pregăteşte o capcană?

Al-Juzjani dădu din cap:

– Am putea alerga să-i vestim pe persani!

– E prea târziu, altfel Masūd ne-ar fi măcelărit pe toţi. Oricum, adăugă ironic al-Juzjani, nu prea contează dacă Alā îl învinge pe Masūd sau Masūd pe Alā. Dacă imamul Qandrasseh a plecat, aşa cum se spune, să-i aducă pe seliuci la Ispahan, nici Masūd, nici Alā nu mai au nicio şansă. Seliucii sunt înspăimântători şi sunt la fel de numeroşi ca firele de nisip.

– Dacă vin seliucii sau Masūd cucereşte oraşul,

ce se va alege din maristan?

Al-Juzjani ridică din umeri:

– Spitalul o să se închidă pentru o vreme şi noi o să ne împrăştiem, ca să ne ferim de dezastru. Pe urmă o să ieşim din vizuini şi o să trăim la fel ca înainte. Cu maestrul nostru, am slujit o jumătate de duzină de regi. Stăpânii vin şi se duc, dar lumea are în continuare nevoie de doctori, spuse chirurgul.

Rob o rugă pe Mary să-i dea bani pentru carte şi *Qanūn*-ul deveni al lui. Îl luă în mână plin de veneraţie. Era prima carte numai a lui şi încântarea pe care o simţea la gândul proprietăţii asupra ei îl făcu să jure că-şi va mai lua şi altele.

Totuşi, nu petrecea prea mult timp citind-o, căci îl atrăgea camera lui Qasim.

Făcea disecţii mai multe nopţi pe săptămână şi începuse să facă şi desene. Nu se mai sătura de căutat, dar nu putea face mai mult, pentru că avea nevoie de somn ca să lucreze ziua la maristan.

Studiind cadavrul unui tânăr înjunghiat la o încăierare dintr-o cârciumă, văzu un apendice înroşit şi aspru şi-şi dădu seama că avea în faţă primul stadiu al „bolii laterale”, când pacientul începea să simtă dureri intermitente. Acum avea tabloul bolii de la început până la sfârşit şi notă în carnetul lui:

Afecţiunea abdominală care se perforează a fost observată la şase pacienţi, care au murit cu toţii.

Primul simptom al bolii este o durere bruscă.

De obicei, durerea e mai intensă şi mai rar slabă.

Ocazional e însoţită de ameţeală şi mai des de greaţă şi vomă.

Al doilea simptom constant e febra.

Palpând burta în partea de jos, în dreapta, se simte o rezistenţă a zonei, cu dureri la apăsare şi muşchii încordaţi şi rigizi.

Acestea provin de la un apendice al caecumului, care apare ca o râmă mare şi trandafirie, din cele obişnuite. Dacă acest organ se infectează, se face roşu, apoi negru, se umple cu puroi şi în cele din urmă plezneşte, iar conţinutul se varsă în cavitatea abdominală.

În acest caz, moartea survine rapid, de regulă între o jumătate de oră şi treizeci şi şase de ore după instalarea febrei ridicate.

Tăia şi studia numai părţile trupului care urmau să fie acoperite cu linţoliu. Capul şi picioarele erau excluse şi se simţea frustrat, pentru că nu se mai mulţumea cu studiul creierului porcului. Respectul lui pentru Ibn Sina rămase neabătut, dar era conştient că mentorul lui fusese învăţat să creadă în anumite greşeli cu privire la alcătuirea scheletului şi a muşchilor, greşeli pe care le transmisese apoi şi elevilor lui.

Rob lucra cu răbdare, dezvelind muşchii ca firele şi ca funiile, prinzându-se de oase cu capete plate sau rotunde, unii cu un singur capăt şi alţii cu două, valoroşi probabil prin aceea că, dacă un capăt era lovit, celălalt îi prelua funcţiile. Începuse neştiutor, dar treptat, într-o stare de însufleţire febrilă, ca de vis, învăţa. Făcea schiţe ale oaselor şi ale structurii articulaţiilor, cu forme şi poziţii, conştient că acele desene ar fi fost o învăţătură nepreţuită pentru doctorii tineri, care se ocupau cu fracturile.

Când termina lucrul, acoperea şi punea la loc trupurile, apoi îşi lua toate desenele cu el. Nu mai simţea că priveşte în bezna iadului, dar era mereu conştient de sfârşitul groaznic care-l aştepta dacă era descoperit. Disecând în lumina pâlpâitoare a lumânărilor, în cămăruţa neaerisită, tresărea la fiecare zgomot şi îngheţa terorizat în rarele ocazii când cineva trecea pe lângă uşă.

Avea motive serioase să fie înspăimântat.

Într-o dimineaţă, luă de la morgă trupul unei

femei vârstnice care murise de curând. Ieşind pe uşă, văzu un infirmier care aducea trupul unui bărbat. Capul femeii atârna şi o mână îi alunecă. Rob se opri tăcut, privindu-l pe infirmier. Acesta dădu politicos din cap:

– Să vă ajut, hakim?

– Nu e grea.

Luând-o înaintea infirmierului, se întoarse în cameră, aşezară cele două trupuri unul lângă altul şi părăsiră împreună morga.

Porcul pe care-l disecase stătuse patru zile, atingând un grad de putrefacţie care nu mai permitea să fie păstrat. Totuşi, din stomacul uman ieşea o duhoare mult mai puternică decât din cel mai gras porc. Cu toată apa şi săpunul, mirosul se impregnase în toate lucrurile.

Într-o dimineaţă, cumpără un alt porc. În după-amiaza aceea, îl văzu pe hagi Davout Hosein încercând uşa încuiată a camerei lui Qasim.

– De ce e încuiată? Ce e înăuntru?

– E o cameră în care disec un porc, spuse Rob calm.

Guvernatorul adjunct al şcolii îl măsură cu o privire dezgustată. În zilele acelea, suspecta pe toată lumea, căci fusese delegat de poliţia preoţilor să supravegheze maristanul şi madrassa pentru a preveni încălcarea legilor islamice.

Rob îl observă pândind prin apropiere toată ziua.

În seara aceea, se înapoie devreme acasă. A doua zi dimineaţa, când veni la spital, văzu că încuietoarea cămăruţei fusese forţată şi stricată. Înăuntru, lucrurile erau cam la fel cum le lăsase el. Porcul era acoperit, pe masă. Instrumentele erau în dezordine, dar nu lipsea niciunul. Nu găsiseră nimic incriminator şi, pentru moment, era în siguranţă. Dar inspecţia aceea îi dădea fiori.

Ştia că, mai devreme sau mai târziu, avea să fie descoperit, dar învăţa lucruri preţioase şi vedea minuni şi nu era dispus să se oprească.

Aşteptă două zile, în care hagiul îl lăsă în pace. Un bătrân muri în spital, în timp ce discuta liniştit cu el. În noaptea aceea îi deschise trupul să vadă ce anume cauzase o moarte atât de paşnică şi văzu că artera care hrănise inima şi membrele inferioare era zgârcită şi strânsă ca o frunză ofilită.

Văzu în trupul unui copil de ce cancerul îşi merita groaznicul nume, căci tumoarea îşi întinsese cleştii în toate direcţiile, ca un crab. În trupul altui om văzu că ficatul, în loc să fie moale şi maroniu roşcat, se transformase într-o masă lemnoasă şi gălbuie.

În săptămâna următoare, disecă o femeie gravidă de mai multe luni şi schiţă forma uterului, ca o cupă răsturnată în care se adăpostea viaţa. În desen, îi dădu femeii faţa Despinei, care nu dăduse viaţă nici unui copil şi-l etichetă: „Femeia însărcinată”.

Într-o noapte, desenă şi chipul lui Karim, o asemănare imperfectă. Totuşi, toţi cei care-l iubiseră l-ar fi recunoscut. Rob desenă silueta de parcă pielea ar fi fost făcută din sticlă. Ceea ce nu putuse vedea cu ochii lui în interiorul trupului, desenă după descrierile lui Galen. Ştia că nu toate detaliile erau precise, totuşi, desenul i se păru chiar şi lui remarcabil, căci arăta organele şi vasele de sânge de parcă ochiul lui Dumnezeu scruta carnea opacă a omului.

După ce-l termină, semnă, puse data şi numi exultând desenul: „Omul transparent”.

73
Casa din Hamadhān

Nu mai aveau nicio veste despre război. Aşa cum fusese aranjat, patru caravane cu provizii plecaseră să întâlnească armata, dar nu se mai întorseseră şi se presupusese că rămăseseră în luptă. Şi apoi, într-o după-amiază, înainte de cea de-a patra cântare a muezinului, un călăreţ le aduse vestea cea mai proastă cu putinţă.

Aşa cum ghiciseră, în timp ce Masūd venise la Ispahan, grosul armatei lui se încleştase deja cu persanii. Masūd trimisese doi generali încercaţi, pe Abū Sahl al-Hamdūnī şi pe Tāsh Farrāsh, să-i conducă armata. Aceştia plănuiseră atacul frontal şi-l executară perfect. Împărţindu-se în două, se ascunseseră în spatele satului al-Karaj şi trimiseseră înainte iscoade. Când persanii se apropiaseră, oastea lui Abū Sahl al-Hamdūnī se revărsase dintr-o parte a satului, iar afganii lui Tāsh Farrāsh veniseră prin partea cealaltă, îl luaseră pe Alā Şah din flancuri, prinzându-l ca într-un cleşte.

După surpriza iniţială, persanii luptaseră vitejeşte, dar erau depăşiţi numeric şi strategic şi pierduseră teren câteva zile la rând. În cele din urmă, descoperiră că în spatele lor erau alte trupe din Ghazna, conduse de sultanul Masūd. Lupta devenise disperată, dar sfârşitul ei era inevitabil. Persanii aveau în faţă doi generali experimentaţi, iar în spate erau hărţuiţi de soldaţi puţini, dar bine pregătiţi. Afganii loveau rapid, apoi se retrăgeau şi loveau în altă parte.

La sfârşit, profitând de izbucnirea unei furtuni de nisip, Masūd îşi aruncase toate forţele asupra

persanilor slăbiţi şi dezorientaţi, într-un atac decisiv.

A doua zi, soarele răsărise deasupra unui câmp de morţi, majoritatea persani. Câţiva scăpaseră şi se zvonea că Alā Şah era printre ei, dar mesagerul nu era sigur de acest lucru.

– Ce s-a întâmplat cu Ibn Sina? îl întrebă al-Juzjani.

– Ibn Sina a părăsit armata cu mult înainte de a ajunge la al-Karaj, hakim. L-a cuprins o durere teribilă şi nu mai era bun de nimic, aşa că, obţinând permisiunea şahului, cel mai tânăr doctor, Bibi al-Ghurī, l-a dus în oraşul Hamadhān, unde Ibn Sina mai are încă locuinţa care a fost a tatălui lui.

– O ştiu, spuse al-Juzjani.

Rob ştia că al-Juzjani avea de gând să se ducă acolo.

– Lasă-mă să vin şi eu, îl rugă el.

O clipă, în ochii bătrânului se citiră gelozia şi resentimentul, dar raţiunea le învinse şi el dădu din cap:

– Plecăm imediat.

Fu o călătorie grea şi apăsătoare. Îşi mânară tot timpul caii, neştiind dacă-l vor mai găsi în viaţă. Al-Juzjani părea prostit de disperare şi nu era de mirare; Rob îl iubea pe Ibn Sina numai de câţiva ani, în timp ce chirurgul îl adorase toată viaţa.

Fură nevoiţi să facă un ocol pe la răsărit pentru a nu se întâlni cu războiul, căci presupuneau că se mai dădeau lupte pe teritoriul Hamadhānului. Dar ajungând în capitala Hamadhān, aceasta le apăru paşnică şi adormită, fără să poarte niciuna dintre urmele măcelului care avusese loc la mică distanţă de acolo.

Când Rob văzu casa, i se păru că i se potrivea lui Ibn Sina mai bine decât domeniul luxos din Ispahan. Clădirea aceasta din piatră semăna la lipsa de pretenţii şi confort cu felul cum se purtase marele doctor întotdeauna.

Dar în ea se simţea duhoarea bolii.

Gelos, al-Juzjani îi spuse lui Rob să aştepte afară. De lângă uşă, Rob auzi un murmur de voci scăzute, apoi, spre surpriza şi alarma lui, zgomotul inconfundabil al unei lovituri.

Tânărul doctor Bibi al-Ghurī ieşi din cameră. Era alb la faţă şi plângea. Îşi făcu loc pe lângă Rob fără să-l salute şi ieşi grăbit din casă.

Al-Juzjani ieşi peste puţin timp, urmat de un mullah vârstnic.

– Şarlatanul ăla tânăr l-a condamnat pe Ibn Sina. Când au ajuns aici, al-Ghurī i-a dat seminţe de ţelină, să-i uşureze digestia. Dar în loc de două dānaq i-a dat patru dirhame şi de atunci, Ibn Sina pierde mult sânge.

O dirhamă avea şase dānaq; deci leacul îi fusese dat într-o cantitate mult mai mare decât era nevoie.

– Şi eu am fost în comisia care l-a făcut hakim pe al-Ghurī, spuse al-Juzjani cu amărăciune.

– Nu puteai să priveşti în viitor până la această greşeală, spuse blând Rob.

Dar al-Juzjani nu voia să fie consolat:

– Ce ironie crudă, spuse el. Doctorul cel mai mare să fie îngrijit de un hakim netrebnic!

– Maestrul e conştient?

Mullahul dădu din cap:

– Şi-a eliberat toţi sclavii şi le-a împărţit averea lui săracilor.

– Pot să intru?

Al-Juzjani dădu din mână.

Intrând în cameră, Rob fu şocat. În cele patru luni de când îl văzuse ultima oară, carnea lui Ibn Sina se topise. Ochii închişi erau încercănaţi, obrajii scobiţi şi pielea ca de ceară.

Al-Ghurī îi făcuse rău, dar tratamentul greşit nu făcuse decât să accelereze evoluţia inevitabilă a cancerului de stomac.

Rob îi luă mâinile şi simţi atât de puţină viaţă în ele, încât îi fu greu să vorbească. Ibn Sina deschise ochii; simţea că-i vede gândurile fără să mai fie

nevoie să le rostească.

– Stăpâne, întrebă el cu amărăciune, de ce, cu toate eforturile doctorilor, omul nu e decât o frunză în vânt şi toată puterea lui e în mâna lui Allah?

Deodată, o lumină transfigură trăsăturile devastate ale bolnavului şi-şi dădu seama că Ibn Sina încerca să zâmbească.

– Asta e ghicitoarea? întrebă el slab.

– Asta e… europeanule. Să-ţi petreci restul vieţii… încercând… să răspunzi la ea.

– Stăpâne…

Ibn Sina închisese din nou ochii şi nu mai vorbi. Rob rămase un timp în tăcere.

– Aş fi putut să mă duc în altă parte, spuse el în engleză. În califatele apusene Toledo, Cordova. Dar am auzit de un om. Avicenna, al cărui nume arab mă apăsa ca o vrajă. Abu Ali at-Husain ibn Abdullah ibn Sina.

Nu putea să fi înţeles mai mult decât numele, dar deschise din nou ochii şi apăsă uşor mâinile lui Rob.

– Să-ţi ating poala veşmântului. Cel mai mare doctor din lume, şopti Rob.

Abia-şi mai amintea de tâmplarul obosit de viaţă care-i fusese tată. Bărbierul se purtase bine cu el, dar fusese zgârcit cu afecţiunea. Acesta era singurul tată pe care-l cunoscuse sufletul lui. Uită de toate nemulţumirile şi simţi o nevoie urgentă.

– Îţi cer binecuvântarea.

Ibn Sina rosti cu greu câteva cuvinte în araba cultă. Nu fu nevoie să le înţeleagă. Ştia că Ibn Sina îl binecuvântase demult.

Îl sărută pe bătrân şi-şi luă rămas bun. Când plecă, mullahul se aşezase din nou lângă pat şi citea din Coran.

74
Regele regilor

Se întoarse singur la Ispahan. Al-Juzjani rămăsese în Hamadhān şi-i dăduse clar de înţeles că dorea să fie singur cu maestrul în ultimele zile ale acestuia.

– Nu-l vom mai revedea pe Ibn Sina, îi spuse Rob lui Mary când ajunse acasă şi ea-şi ascunse faţa şi plânse ca un copil.

După ce se odihni, se grăbi spre maristan. Fără Ibn Sina şi al-Juzjani, spitalul era dezorganizat şi-şi petrecu toată ziua examinând şi tratând pacienţii, ţinând un curs despre răni şi – cel mai dezgustător – întâlnindu-se cu hagi Davout Hosein, pentru treburi legate de administraţia şcolii.

Din cauza timpurilor nesigure, cei mai mulţi studenţi se întorseseră la casele lor din provincie.

– Nu mai rămân destui pentru munca de spital, bombănea hagiul.

Din fericire, nici pacienţi nu mai avea atât de mulţi, căci oamenii se temeau mai mult de război decât de boală.

În noaptea aceea, Mary avea ochii roşii şi umflaţi de plâns şi se agăţă de Rob cu o tandreţe aproape uitată de el.

Dimineaţa, ieşind din căsuţa din Yehuddiyyeh, simţi schimbarea în aer, plutind ca umezeala prevestitoare de furtună.

La piaţa evreiască, multe tarabe erau deja goale şi Hinda îşi împacheta în pripă mărfurile.

– Ce-i cu voi? întrebă el.

– Vin afganii.

Îşi mână calul spre zidurile oraşului. Oamenii se urcaseră de mult pe ele şi priveau tăcuţi oastea

Ghaznei care se adunase deja la porţi. Pedestraşii lui Masūd ocupaseră jumătate din câmpia din partea de vest a oraşului, călăreţii pe cai şi cămile erau dispuşi pe coline, iar elefanţii pe înălţime, lângă corturile nobililor şi comandanţilor. În mijlocul taberei se înălţa flamura Ghaznavizilor, un cap de leopard negru pe un fond portocaliu.

– De ce n-au intrat în oraş? îl întrebă el pe un gardian de la kelonter.

– L-au urmărit pe Alā până aici şi el e în oraş.

– Şi de ce rămân afară?

– Masūd spune că Alā trebuie să fie trădat chiar de poporul lui. Ne-a spus că dacă îl predăm pe şah, vieţile ne vor fi cruţate. Dacă n-o facem, pe maidanul principal se va înălţa un munte de oase.

– Şi o să ne lepădăm de Alā?

Omul îl fulgeră cu privirea şi scuipă:

– Suntem persani şi el e şahul.

Rob dădu din cap, nu prea încrezător.

Coborî de pe ziduri şi se întoarse acasă. Îşi pusese sabia englezească la păstrare în nişte cârpe unse cu ulei. Şi-o prinse la brâu şi-i spuse lui Mary să-şi ţină la îndemână sabia tatălui ei şi să zăvorască uşa după el.

Apoi încălecă din nou şi porni către Casa Paradisului.

Pâlcuri îngrijorate de oameni se strânseseră pe bulevardul Ali şi Fatima. Pe bulevardul Celor o Mie de Grădini erau mai puţini oameni şi în curtea palatului nu era nimeni. Bulevardul regal, de obicei imaculat, părea neglijat; grădinarul nu mai avusese grijă de iarbă şi tufişuri. La capătul aleii se afla o singură santinelă. Aceasta făcu un pas când îl văzu pe Rob apropiindu-se.

– Sunt Jesse, hakim la maristan. M-a chemat şahul.

Străjerul era aproape un băieţandru şi părea nesigur, aproape speriat. În cele din urmă, dădu din cap şi lăsă calul să treacă.

Rob trecu de crângul artificial, de terenul pentru

jocul „Loveşte mingea”, de cele două piste de curse şi de pavilioane.

Se opri în spatele grajdurilor, la locuinţa lui Dhan Vangalil. Meşterul armurier şi fiul lui cel mai mare plecaseră la Hamadhān, cu oastea şahului. Rob nu ştia dacă supravieţuiseră, dar familia lor plecase. Căsuţa era părăsită şi cineva dărâmase micul furnal pe care Dhan îl construise cu atâta grijă.

Călări pe aleea pietruită care cobora la Casa Paradisului. Nu se vedea niciun străjer. Copitele calului stârniră ecouri găunoase pe pietrele podului mobil. Trecu de porţile deschise.

Ecoul îi însoţi paşii şi pe coridoarele pustii ale palatului. Ajunse în camera de audienţe, unde aşteptase întotdeauna înainte de a fi primit de şah şi-l văzu pe Alā singur, stând jos într-un colţ cu picioarele încrucişate. Avea în faţă o carafă de vin pe jumătate goală şi o tablă cu o problemă de şah.

Părea la fel de dezorientat ca soldatul de afară, cu barba neîngrijită, pungi sub ochi şi nasul subţiat, semănând tot mai mult cu clonţul unei păsări de pradă. Se uită la Rob, care stătea în picioare, cu mâna pe garda sabiei.

– Ei, dhimmi, ai venit să te răzbuni?

Trecură câteva clipe până când Rob înţelese că era vorba de jocul de şah şi-l văzu pe Alā aranjând piesele pentru o partidă.

Ridică din umeri şi-şi descinse sabia, aşezându-se pe podea, în faţa şahului.

– Armate noi, spuse Alā fără intonaţie şi mută un pion de fildeş.

Rob mută un pion negru.

– Unde e Farhad? A fost ucis în bătălie?

Nu se aşteptase să-l găsească singur pe Alā. Se gândise că avea să fie nevoit să-l ucidă mai întâi pe căpitanul Porţilor.

– Farhad n-a fost ucis. A fugit.

Alā luă un pion cu calul şi Rob luă şi el un pion cu calul negru.

– Khuff nu te-ar fi părăsit.

– Nu, Khuff n-ar fi fugit, încuviinţă Alā absent.

Studie tabla şi mută nebunul de fildeş cu mâinile strânse fioros pentru a cuprinde în căuşul palmelor sângele duşmanilor.

Rob îi întinse o capcană şi dădu un cal pentru nebun.

Alā îl privi ţintă.

După aceea, jucă mai atent, gândind mai mult fiecare mişcare. Când câştigă celălalt cal îi luciră ochii, dar sclipirea se stinse când pierdu o tură.

– Ce s-a întâmplat cu elefantul Zi?

– A fost un elefant bun. L-am pierdut la poarta al-Karajului.

– Şi mahoutul Harsha?

– A fost ucis înaintea elefantului. O lance în piept.

Bău fără să-i ofere şi lui Rob, direct din carafă, vărsând câţiva stropi de vin în jur şi pe tunica deja murdară. Îşi şterse barba şi gura cu dosul palmei.

– Gata cu vorbăria, spuse el, observând că piesele de abanos aveau un mic avantaj.

Alā încercă toate atacurile şi cursele pe care le ştia, dar Rob jucase în ultimii ani cu minţi mai subtile. Mirdin îi arătase când să îndrăznească şi când să fie prudent, iar Ibn Sina îl învăţase să anticipeze jocul într-o asemenea măsură, încât i se părea că Alā se lasă condus orbeşte de manevrele armatei lui de abanos.

După un timp, stropi de sudoare apărură pe faţa lui Alā, deşi pereţii şi podeaua de piatră menţineau camera răcoroasă.

I se părea că Mirdin şi Ibn Sina joacă odată cu el.

Piesele de fildeş dispăreau de pe tablă, până nu mai rămaseră decât regele, regina şi un cal; Rob luă şi calul cu regina lui, privindu-l pe şah drept în ochi.

Alā îşi puse regina în faţa regelui, pentru a bloca atacul, dar Rob mai avea încă cinci piese şi

în curând schimbă un pion cu o tură, căci pionul ajunsese la marginea tablei şi regulile îi permiteau să-l înlocuiască.

După trei mutări, sacrifică tura abia dobândită pentru a captura regina de fildeş.

Şi peste alte două mutări, regina lui de abanos îl ameninţă pe regele alb.

– Şah, spuse el încet.

Mai repetă de trei ori acelaşi cuvânt, încercuind regele inamic, astfel încât acestuia nu-i mai rămânea nicio scăpare.

– Şah mat, spuse atunci.

– Da. Moartea regelui, spuse Alā, măturând cu mâna piesele rămase.

Se priviră din nou şi mâna lui Rob se îndreptă către sabie.

– Masūd le-a spus oamenilor că dacă nu te predau, afganii vor jefui şi vor măcelări populaţia oraşului.

– Afganii o să ucidă şi o să jefuiască şi dacă mă dau prins şi dacă nu mă dau. Nu există decât o şansă pentru Ispahan.

Se ridică în picioare şi Rob făcu la fel, din respect pentru conducător.

– Îl voi provoca la luptă pe Masūd. Un duel al regilor.

Rob ar fi vrut să-l ucidă, nu să-l admire şi se încruntă.

Alā îndoi arcul greu pe care puţini bărbaţi puteau să-l strunească, apoi arătă către sabia făcută de Dhan Vangalil, rezemată de peretele îndepărtat.

– Adu-mi arma, dhimmi.

Rob i-o aduse şi-l privi încingându-se.

– Vreţi să-l înfruntaţi pe Masūd acum?

– Acum pare un moment bun.

– Vreţi să vă însoţesc?

– Nu!

Rob văzu cât de şocat păruse monarhul de ideea ca un rege persan să fie escortat de un evreu. În loc să se supere, se simţi uşurat; propunerea lui fusese

impulsivă şi-i păruse rău că o rostise, căci nu vedea nicio glorie în a muri alături de Alā Şah.

Totuşi, chipul de şoim se îmblânzi şi Alā se opri în pragul sălii:

– A fost o ofertă curajoasă, spuse el. Ia-ţi ce răsplată doreşti. După ce mă întorc, îţi voi da un calaat.

Rob urcă o scară îngustă de piatră către crenelurile Casei Paradisului. De acolo se vedeau bine casele bogătaşilor din Ispahan, persanii urcaţi pe ziduri, câmpia şi oastea din Ghazna desfăşurată pe coline.

Aşteptă multă vreme, cu barba şi părul fluturând în vânt, dar Alā nu apăru.

Se învinuia că nu-l omorâse, sigur că Alā îl păcălise, căutând doar să fugă.

Dar peste puţin timp, pe poarta de vest, ascunsă privirilor lui, ieşi Alā Şah. Îl văzu înaintând pe câmpie, călare pe armăsarul lui alb şi mândru, care-şi flutura coama. Mergea drept către tabăra inamică. Când se apropie, trase de frâu şi se ridică în scări, strigându-şi provocarea. Rob nu auzea cuvintele, ci doar un strigăt îndepărtat. Dar câţiva din cei aflaţi pe ziduri auziră şi, crescuţi cu legenda lui Ardewan şi Ardashir, care se luptaseră pentru a rămâne un singur şah îşi aclamară regele. Câţiva călăreţi se desprinseră din tabăra Ghaznei. Cel din frunte purta un turban alb, dar Rob nu ştia dacă era Masūd. Şi chiar dacă Masūd auzise de bătălia dintre cei doi regi legendari, nu-i păsa prea mult de ea.

O linie de arcaşi ţâşni din oastea afgană.

Armăsarul cel alb era calul cel mai rapid pe care-l văzuse Rob, dar Alā nu încercă să fugă. Se ridică din nou în scări. Rob era sigur că de data aceasta îi arunca insulte tânărului sultan care nu voia să se bată. Călărind cu viteză, se întoarse în şa şi-l doborî cu o săgeată pe primul afgan, o lovitură partă care stârni ovaţii din partea celor urcaţi pe

ziduri. Dar i se răspunsese cu o ploaie de săgeţi.

Patru săgeţi găsiră trupul calului şi o spumă roşie îi ţâşni din bot. Armăsarul îşi încetini goana, apoi se opri şi se prăbuşi pe pământ, cu călăreţul mort.

Rob se simţi năpădit de tristeţe.

Îi văzu legând trupul lui Alā cu o frânghie, apoi târându-l către tabăra Ghaznei într-un nor de praf. Şi Rob nu înţelegea de ce îl supăra atât de tare faptul că-l târau pe rege cu faţa în jos.

Duse calul maroniu în ţarcul din spatele grajdurilor şi-i scoase şaua. Îi fu greu să deschidă poarta masivă, dar în jur nu era nimeni, aşa că trebui să se descurce.

– La revedere, prietene, spuse el dându-i calului o palmă pe crupă.

Când îl văzu alăturându-se hergheliei, închise grijuliu poarta. Numai Dumnezeu ştia al cui avea să fie calul în ziua următoare.

La ţarcul cămilelor, luă două harnaşamente şi-şi alese două femele tinere şi puternice. Văzându-l venind, îngenuncheară rumegând.

Prima încercă să-l muşte de braţ când se apropie cu frâul; dar blândul Mirdin îl învăţase cum să se poarte cu asemenea bestii şi-i dădu cămilei un ghiont zdravăn în coaste, tăindu-i respiraţia. După aceea nu mai avu necazuri, iar cealaltă cămilă fu mai ascultătoare, de parcă ar fi învăţat din lecţia celei dintâi. Încălecă pe cea mai mare şi o duse pe a doua de funie.

Tânărul străjer de la poarta palatului dispăruse şi Rob îşi croi drum printr-un Ispahan cuprins de panică. Oamenii alergau grăbiţi în toate părţile, cu boccele şi animale împovărate. Bulevardul Ali şi Fatima vuia; un cal răzleţit îi sperie cămilele lui Rob. Negustorii îşi abandonaseră marfa în pieţe. Văzu priviri lacome îndreptându-se spre cămile şi-şi ţinu sabia la vedere, mânându-le cât putea de repede. Ca să ajungă la Yehuddiyyeh, trebui să ocolească; oamenii stăteau la o coadă de câteva

sute de metri la poarta de est, încercând să-şi găsească scăparea în direcţia opusă celei în care se afla oastea duşmană.

Când ajunse acasă, o strigă pe Mary şi ea deschise uşa, pământie la faţă şi cu sabia tatălui ei în mână.

– Plecăm acasă.

Ea era îngrozită, dar murmură o rugăciune de mulţumire.

El îşi scoase veşmintele persane şi îmbrăcă un caftan şi pălăria evreiască.

Împachetară *Canonul medicinei* de Ibn Sina, desenele anatomice într-un băţ de bambus, trusa medicală, jurnalul profesional, jocul lui Mirdin, mâncare şi medicamente, sabia tatălui ei şi o casetă cu bani. Le puseră pe toate pe cămila mai mică.

Pe cea mare cumpăni un coş de trestie şi un sac dintr-o ţesătură rară. Mai avea puţin buing într-un flacon şi, muindu-şi degetul în el, îi dădu să sugă lui Rob J. apoi lui Tom. Când adormiră, îi puse pe Rob J. în coş şi pe cel mic în sac şi Mary încălecă pe aceeaşi cămilă.

Nu se întunecase de tot când îşi părăsiră căsuţa din Yehuddiyyeh, dar nu îndrăzniră să întârzie, căci afganii puteau năvăli în oraş în orice moment.

Când îşi mână cămilele pe poarta de vest, era noapte. Poteca de vânătoare de pe dealuri trecea atât de aproape de tabăra Ghaznei, încât îi auziră pe soldaţi cântând şi petrecând şi le văzură focurile.

O dată, li se păru că un călăreţ venea drept spre ei, dar zgomotul de copite se pierdu în noapte.

Efectul buingului trecu şi Rob J. începu să scâncească, apoi să plângă. Lui Rob i se părea că face prea mult zgomot, dar Mary luă copilul din coş şi-l linişti la pieptul ei.

Nu fură urmăriţi. În curând depăşiră focurile taberei, dar, când Rob se uită în urmă, văzu că partea de jos a cerului se înroşise şi înţelese că

Ispahanul ardea.

Călăriră toată noaptea şi în lumina slabă a zorilor văzură că depăşiseră dealurile şi nu fuseseră urmăriţi. Rob se simţea amorţit şi ştia că picioarele aveau să-i devină duşmani dacă se oprea. Amândoi copiii plângeau şi soţia lui călărea palidă şi cu ochii închişi, dar nu se opri. Îşi forţă picioarele să se târască mai departe, ducând de frâu cămilele spre apus, către primul sat evreiesc.

Partea a şaptea

Cei întorși acasă

75
Londra

Traversară Canalul Mânecii pe 24 martie, în 1043 A.D. şi puseră piciorul pe ţărm după amiaza târziu, la Queen's Hythe. Poate că vieţile le-ar fi fost diferite dacă ar fi ajuns în patrie într-o zi călduroasă de vară, dar aşa, ducându-şi în braţe fiul cel mic, care, ca şi tatăl lui, gemuse şi vomitase în tot timpul cât fusese pe mare, Mary simţi din primul moment o aversiune pentru Londra, cu şiroaiele ei de ploaie şi ceaţa sumbră.

Abia putuseră să tragă la ţărm, Rob numără peste douăzeci de nave de luptă la ancoră, iar vasele comerciale umpleau restul cheiului. Erau epuizaţi de călătorie toţi patru. Îşi croiră drum către unul dintre hanurile din Southwark pe care le ţinea minte Rob, dar acesta se dovedi a fi un loc mizerabil, sporindu-le şi mai mult deprimarea.

A doua zi dis-de-dimineaţă, porni singur să caute un loc mai bun, trecând pe podul Londrei, care era reparat şi în stare bună şi era unul din puţinele lucruri neschimbate din oraş. Londra crescuse; unde altădată erau livezi şi grădini, acum se întortocheau nişte străduţe la fel de aglomerate ca cele din Yehuddiyyeh. Partea de nord a oraşului, unde în copilăria lui se înălţau conacele cu grădini ale nobililor de viţă veche, i se păru complet străină. Multe din clădiri fuseseră vândute şi transformate în ateliere. Era o fierărie, o breaslă a aurarilor, alta a argintarilor şi a arămarilor. Nu era un loc unde ar fi ales să trăiască; aerul era îmbâcsit de pale de fum, era plin de duhoarea de la tăbăcării şi de zgomotul ciocanelor şi al uneltelor care transformau cartierul într-un cuib industrial.

Nu găsi nicio zonă care să-i fie pe plac. În Cripplegate erau mlaştinile neasanate, Holborn şi Fleet Street erau departe de centru, Cheapside prea aglomerată de negustori. Oraşul de jos era şi mai înghesuit, dar acolo îşi petrecuse copilăria şi se simţi atras de malul apei.

Strada Tamisei era artera cea mai importantă a Londrei. Cuprinsă între Puddle Dock şi Tower Hill, din care porneau alei unde locuiau hamali, docheri, servitori şi alţi nevoiaşi, strada Tamisei era totuşi înţesată de depozite şi prospera din afaceri de import, export şi vânzări en-gros. Înspre sud, cheiul şi malurile râului creau o impresie de ordine, dar în partea de nord strada se îngusta sau se lărgea parcă la întâmplare. Etajele caselor atârnau deasupra parterelor mai înguste. Uneori trebuia să ocolească gardul unei mici grădini, în timp ce mergea pe strada a cărei animaţie şi-o amintea atât de bine.

Intră într-o cârciumă şi întrebă de case de vânzare şi i se spuse că era un loc aproape de Walbrook. Se dovedi a fi aproape şi de o bisericuţă a Sf. Asaf şi-şi spuse că lui Mary avea să-i placă. Proprietarul, Peter Lound, locuia la parter. Etajul întâi era de închiriat; avea două camere, una mică şi una mare, legate de stradă printr-o scară abruptă.

Nu părea să aibă ploşniţe şi preţul era cinstit. Şi era într-un loc bun, pentru că pe străzile alăturate locuiau negustori cu magazine bine aprovizionate.

Rob se duse imediat în Southwark să-şi ia familia.

– Nu e chiar o casă bună, dar deocamdată o să meargă, nu-i aşa? îşi întrebă el soţia.

Ochii lui Mary erau sfioşi şi răspunsul i se pierdu în sunetul puternic al clopotelor de la biserica Sf. Asaf.

După ce se instalară, se duse la un meşter de firme şi-i comandă un panou de stejar cu litere negre. Îl bătu în cuie lângă uşa de la intrarea casei de pe strada Tamisei, pentru ca toată lumea să vadă

că acolo locuia doctorul Robert Jeremy Cole.

La început, Mary se simţi bine printre englezi, deşi continua să le vorbească băieţilor pe limba ei, pentru a-i învăţa şi scoţiana. Îşi comandă la o croitoreasă o rochie cuviincioasă, ca cea pe care i-o vopsise tatăl ei, albastră ca cerul de vară, dar era o dorinţă imposibil de realizat. Totuşi, rochia era frumoasă, lungă şi strânsă la mijloc, cu guler înalt şi rotund şi mâneci bogate.

Pentru Rob comandară pantaloni cenuşii şi o tunică. Deşi el protestă faţă de o asemenea extravaganţă, ea îi cumpără două costume de doctor, unul de vară, uşor, şi unul de iarnă, cu capişon cu blană de vulpe pe margini. Avea nevoie de haine, pentru că le purta încă pe cele cumpărate la Constantinopol, după ce urmase lanţul gazdelor evreieşti, verigă după verigă. Acolo îşi potrivise barba stufoasă şi-şi pusese veşminte apusene şi când se alăturaseră unei caravane, Jesse ben Benjamin dispăruse. În locul lui se afla Robert Jeremy Cole, un englez care-şi ducea familia acasă.

Fire practică, Mary făcuse din caftanul lui oriental veşminte pentru băieţi. Îi păstra hainele lui Rob J. ca să le poarte şi Tam, deşi primul era un copil neobişnuit de voinic, iar al doilea era mai plăpând, căci fusese foarte bolnav. În oraşul franc Freising, amândoi copiii răciseră, cu ochi apoşi, dureri de gât şi febră mare, care o îngrozise pe mama lor. Febra îi topise mai multe zile; Rob J. se vindecase aparent fără urme, dar piciorul stâng al lui Tam era alb şi părea lipsit de vlagă.

Familia Cole venise la Freising într-o caravană care pleca mai departe şi conducătorul ei le spuse că nu avea de gând să stea după copiii bolnavi.

– Du-te şi fii blestemat, îi spuse Rob, pentru că ştia că băieţelul avea nevoie de repaus şi îngrijire.

Pusese bandaje umede şi fierbinţi pe piciorul lui Tam, renunţând la somn ca să le înlocuiască

permanent şi masase piciorușul cu mâinile lui mari, îndoind genunchiul şi frământând muşchii şi frecându-i cu grăsime de urs.

Tam îşi revenise greu. Când se îmbolnăvise, abia învăţase să meargă; trebuise să înveţe din nou să se târască şi să meargă de-a buşilea şi când reîncepu să umble nu avea echilibru, căci piciorul stâng îi rămăsese puţin mai scurt decât celălalt.

Stătuseră în Freising aproape un an, aşteptând să se facă bine Tam şi să se poată alătura unei alte caravane. Deşi nu-i plăceau francii, Rob ajunse să respecte câteva din obiceiurile lor. Oamenii veniseră la el să-i lecuiască deşi nu le ştia limba, văzând cu câtă grijă îşi tratase propriul copil. Acum, deşi îşi târa puţin piciorul stâng, Tam era unul dintre cei mai zglobii copii ai Londrei.

Amândoi copiii se simţeau în capitală mai bine decât mama lor, care nu se putea împăca de loc cu situaţia. I se părea că vremea e umedă şi englezii sunt reci. Când se ducea la piaţă, trebuia să se abţină să se târguiască amical, aşa cum se obişnuise în Orient. Oamenii de aici erau mult mai puţin amabili decât se aşteptase. Chiar şi Rob spunea că-i lipseau efuziunile şi muzicalitatea persanei.

– Deşi măgulirile nu valorau nimic, te făceau să te simţi bine, îi spunea el cu tristeţe.

O neliniştea şi relaţia lor. Ceva lipsea din patul lor, o bucurie pe care n-o putea defini. Cumpără o oglindă, observând că pielea îşi pierduse strălucirea în soarele necruţător din timpul călătoriei. Faţa i se îngustase şi pometţii se ascuţiseră. Ştia că sânii îi fuseseră modificaţi de alăptare. Oraşul era plin de femeiuşti cu ochi hrăpăreţi şi unele erau frumoase. Oare avea să se întoarcă, mai devreme sau mai târziu, spre una din ele? Şi-l imagina povestindu-i unei târfe ce învăţase în Persia despre dragoste şi o durea numai gândul că aceea ar fi râs în hohote, cum făcuse şi ea pe vremuri.

Pentru ea, Londra era o mocirlă neagră în care se înfundaseră deja până la glezne. Nu era o comparaţie întâmplătoare, căci oraşul mirosea mai prost decât toate mlaştinile pe lângă care trecuseră în călătorie. Gropile de gunoi şi noroaiele semănau cu cele din Ispahan, dar aici erau mult mai mulţi oameni şi în unele zone locuiau atât de înghesuiţi, încât mirosul era insuportabil.

Când ajunseră la Constantinopol şi se simţise din nou într-o lume creştină, se dusese excesiv de mult la biserică, dar acum bucuria aceea trecuse, căci bisericile Londrei o copleşeau. În Londra erau peste o sută de biserici, mai multe decât moscheile din Ispahan. Se înălţau dintre clădiri şi clopotele lor răsunau asurzitor, făcând-o să se cutremure. Uneori i se părea că vibraţia clopotelor se va transforma într-un uragan care o va ridica şi o va duce departe. Deşi biserica Sf. Asaf era mică, sunetul clopotelor reverbera în casa lor de pe malul Tamisei, împletindu-se cu dangătele de la celelalte lăcaşuri, mult mai ameţitor decât cântatul muezinilor. Clopotele îi chemau pe credincioşi la rugăciune, anunţau sărbătorile, îi avertizau pe păcătoşi, băteau iute la nunţi şi botezuri şi într-o dungă la înmormântare, sunau alarma la incendii şi-i întâmpinau cu clinchete ceremonioase pe nobilii de seamă şi cântau înfundat în caz de catastrofe. Pentru Mary clopotele însemnau oraşul.

Şi le ura.

Prima persoană atrasă de firma lor nu fu un pacient. Era un om bondoc şi care clipea des, cu ochii îngustaţi.

– Nicholas Hunne, doctor, spuse el, aplecându-şi capul pleşuv ca o vrabie şi aşteptând o reacţie. Al străzii Tamisei, adăugă el cu înţeles.

– V-am văzut firma, spuse Rob zâmbind. Sunteţi la un capăt al străzii, domnule Hunne, iar eu mă stabilesc la celălalt capăt. Între noi sunt destui londonezi suferinzi ca să ţină ocupaţi o

duzină de doctori.

Hunne pufni:

– Nu sunt atât de mulţi suferinzi cât ţi-ai închipui. Şi doctorii nu sunt chiar atât de ocupaţi. Londra e şi aşa plină de lecuitori şi după părerea mea, locul dumitale ar fi într-un oraş de provincie.

Când îl întrebă unde învăţase, Rob minţi ca un negustor de covoare şi spuse că făcuse timp de şase ani ucenicie în Regatul Franc de Răsărit.

– Şi ce preţ iei?

– Preţ?

– Da. Tarifurile, omule, tarifurile dumitale!

– Nu m-am gândit încă la asta.

– Fă-o acum. O să-ţi spun cum e obiceiul pe aici, pentru că nu se face ca un nou venit să scadă preţul. Tarifurile variază în funcţie de averea pacientului şi pot urca nelimitat. Totuşi, să nu cobori sub patruzeci de pence pentru o flebotomie, pentru că luarea de sânge e specifică meseriei. Şi să nu iei mai puţin de treizeci şi şase de pence pentru examinarea urinei.

Rob îl privi gânditor, căci nu se aşteptase la tarifuri atât de neruşinat de mari.

– Să nu te ocupi de prăpădiţii de la capetele străzii Tamisei, ei îşi au bărbierii lor. Nici nu e bine să tânjeşti după clientela nobilă, fiindcă de nobili au grijă doar câţiva doctori – Dryfield, Hudson, Simpson şi cei ca ei. În rest, pe strada asta se găsesc destui negustori bogaţi şi e bine să le iei banii înainte de a începe tratamentul, când îi doare mai rău şi sunt speriaţi.

Îi aruncă lui Rob o privire şireată:

– Putem să nu intrăm în concurenţă, fiindcă e important să chemi un coleg ca să te consulţi cu el, când bolnavul e om cu stare, şi ne putem găsi unul altuia de lucru cu un câştig bunişor. Nu-i aşa?

Rob făcu doi paşi spre uşă.

– Eu prefer să lucrez singur, îi spuse rece.

Celălalt se îmbujoră, pentru că oferta îi fusese respinsă în modul cel mai evident.

– Atunci, stai liniştit, domnule Cole, voi răspândi vorba şi niciun alt doctor n-o să-ţi mai dea nici măcar bună ziua.

Dădu scurt din cap în semn de salut, apoi plecă repede.

Îi veneau pacienţi, dar nu prea des.

Era de aşteptat, îşi spuse Rob; era un peşte nou într-o mare străină şi trebuia să mai treacă un timp pentru ca prezenţa lui să fie luată în seamă. Mai bine să stea şi să aştepte decât să prospere prin jocuri murdare, ca Hunne.

Între timp se acomodau. Îşi luă soţia şi copiii la mormintele familiei şi băieţeii se jucară printre pietrele funerare din curtea bisericii sf. Botolf. În sinea lui, se împăcase cu gândul că nu-şi va mai regăsi sora şi fraţii, dar se mângâia şi se mândrea cu familia pe care şi-o făcuse şi spera că, într-un fel, mama, tata şi Samuel îi văd pe soţia şi copiii lui acolo.

Găsi în Cornhill o cârciumă care-i plăcu. Se numea „Vulpea” şi era un local pentru muncitori, de felul celor în care se refugia tatăl lui când Rob era copil. Evita meteglinul şi bea bere brună şi descoperi un constructor pe nume George Markham, care fusese în breasla tâmplarilor în acelaşi timp cu tatăl lui. Markham era un bărbat voinic şi roşu la faţă, cu părul şi barba negre, înălbite la tâmple şi la vârf. Nu făcuse parte din Suta lui Nathanael Cole, dar şi-l amintea şi se dovedi că era nepotul lui Richard Bukerel, care fusese Tâmplar Şef pe atunci. Fusese prieten şi cu Turner Horne, maistrul tâmplar la care locuise Samuel până se accidentase pe docuri.

– Turner şi femeia lui au murit de friguri de baltă acu’ cinci ani, cu copilul ăla mic. A fost o iarnă de pomină, spuse Markham.

Rob le spuse oamenilor de la „Vulpea” că învăţase ani de zile în Regatul Franc de răsărit.

– Cunoşti un ucenic pe nume Anthony Tite? îl

întrebă pe Markham.

– Era asociat al breslei anul trecut, când a murit de o boală de piept.

Rob dădu din cap şi băură o vreme în tăcere. De la clienţii „Vulpii”, află ce se mai petrecuse cu tronul Angliei. Câteva lucruri cunoştea din Ispahan, de la Bostock. Acum află că după ce-i urmase lui Canute, Harold Harefoot se dovedise un rege slab, dar avea un prieten puternic în Godwin, contele Saxoniei de Vest. Fratele lui vitreg, Alfred, care se numea pe sine Atheling, adică prinţ încoronat, venise din Normandia, dar oastea lui fusese măcelărită de forţele lui Harold. Lui Alfred i se scoseseră ochii şi fusese închis într-o celulă, unde murise din cauza infecţiei, cu dureri groaznice.

Harold murise repede de prea multă îmbuibare şi Harthacnut, un alt frate vitreg, se întorsese din războaiele daneze şi-i urmase la tron.

– Harthacnut a poruncit ca trupul lui Harold să fie dezgropat de la Westminster şi aruncat într-o mlaştină puturoasă de lângă insula Thorney, spuse George Markham, cu limba dezlegată de băutură. Trupul propriului său frate vitreg! De parcă ar fi un sac de rahat sau un câine mort.

Markham îi spuse cum trupul regelui Angliei zăcuse printre trestii, acoperit şi descoperit de flux.

– Până la urmă, câţiva dintre noi ne-am strecurat pe furiş până acolo. Ce noapte rece şi luna era pe jumătate înghiţită de o ceaţă groasă! Am pus leşul într-o barcă şi am vâslit pe Tamisa în jos. L-am îngropat creştineşte în cimitirul bisericii sf. Clement. Asta ar fi făcut orice credincios.

Îşi făcu imediat cruce şi trase o înghiţitură din cană.

Harthacnut nu domnise decât doi ani, la sfârşitul cărora murise subit, în timpul unei petreceri. Atunci venise rândul lui Edward, care se căsătorise între timp cu fata lui Godwin şi era puternic influenţat de contele saxon, dar poporul îl

iubea.

– Edward e un rege bun, îi spuse Markham lui Rob. A ridicat o flotă ca lumea.

Rob dădu din cap.

– Am observat. Sunt corăbii iuţi?

– Destul de iuţi ca să-i ţină departe pe piraţi.

Toată această poveste cu regi, împănată cu amintiri personale şi cu toasturi pentru morţi, usca gâtlejurile şi ele se cereau udate tot mai des. Aşa că, timp de mai multe seri, Rob uită că ştia să se împotrivească băuturii şi se duse acasă împleticindu-se, iar Mary se văzu nevoită să-l dezbrace şi să-l culce ca pe un animal.

Cutele de pe faţa ei se adânciră.

– Iubitule, hai să plecăm de aici, îi spuse ea într-o zi.

– De ce, unde am putea să mergem?

– Am putea trăi în Kilmarnock. Acolo e moşia mea şi am câteva rude care s-ar bucura să-mi vadă soţul şi copiii.

– Hai să-i mai dăm o şansă Londrei, spuse el cu blândeţe.

Nu era prost, şi-i promisese că va fi mai grijuliu când mergea la „Vulpea” şi că n-o va mai frecventa atât de des. Dar nu-i spuse că Londra reprezenta pentru el mai mult decât posibilitatea de a se afirma ca un vraci de rând. În Persia, învăţase lucruri care aici nu erau cunoscute. Tânjea după schimbul liber de idei medicale de la Ispahan. Aceasta ar fi putut exista într-un spital şi Londra era cel mai bun loc pentru o instituţie ca maristanul.

În anul acela, primăvara lungă şi friguroasă fu urmată de o vară umedă. În fiecare dimineaţă, din fluviu se ridicau pale groase de ceaţă. Pe la prânz, în zilele când nu ploua, soarele se strecura printre norii cenuşii şi oraşul prindea deodată viaţă. Lui Rob îi plăcea în mod deosebit să se plimbe în astfel de momente şi într-o zi, când soarele

strălucea mai puternic, trecu pe lângă un ponton unde nişte sclavi cărau berbeci grei de fier pentru corăbii.

Erau vreo douăsprezece bare, stivuite pe un loc prea îngust, sau poate una din ele era neregulată. Rob se bucura privind metalul sclipind în soare, când conducătorul convoiului se grăbi să-şi mâne căruţa şi caii albi se speriară, iar partea din spate a vehiculului se lovi de stivă cu un bufnet.

Rob îşi jurase că băieţii lui nu aveau să fie lăsaţi să se joace pe chei. Ura căruţele de transport. Nu putea vedea una fără să se gândească la Samuel, strivit sub greutatea ei. Acum privi cu groază cum se întâmplă un nou accident.

Bara de fier din vârf fusese deplasată, aşa că începuse să alunece, urmată de încă două.

Se auzi un strigăt de avertisment şi oamenii se grăbiră să se împrăştie, dar doi dintre sclavi îi aveau pe alţii în faţă. Grăbindu-se, ei căzură, aşa că greutatea berbecilor căzu pe ei, omorându-l pe loc pe unul.

Piciorul drept al celuilalt fu prins sub metal şi răcnetul lui îl îndemnă pe Rob la acţiune.

– Hai, luaţi-l de pe el. Repede, fiţi atenţi, spuse el şi şase oameni ridicară berbecii de metal de pe cei doi.

Îi puse să-i mute departe de stivă. Dintr-o singură privire, se convinse că unul era mort. Avea pieptul zdrobit şi traheea astupată şi era deja vânăt şi sufocat.

Celălalt sclav nu mai ţipa, căci leşinase când fusese mutat. Era mai bine; laba piciorului şi glezna nu mai puteau fi salvate. Trimise un sclav acasă să-i aducă trusa chirurgicală de la Mary şi, cât omul era încă inconştient, incizi pielea sănătoasă deasupra rănii şi o trase înapoi, ca să o poată coase după aceea.

Omul emana o duhoare care-l enerva, mirosul acela de straturi de sudoare care se îmbibă unul peste altul în hainele nespălate şi în piele, până

ajung să facă parte din trup, la fel ca piciorul sau craniul ras. Lui Rob îi amintea de cei doi sclavi care-l aduseseră de pe docuri pe tatăl lui, să moară acasă.

– Ce dracu' crezi că faci?

Ridică ochii şi se luptă să-şi păstreze expresia neschimbată, căci în faţa lui stătea o persoană pe care o întâlnise ultima dată în casa lui Jesse ben Benjamin din Persia.

– Îngrijesc un om.

– Dar spun că eşti doctor.

– Au dreptate.

– Eu sunt Charles Bostock, negustor importator, proprietarul depozitului şi al cheiului. Şi, pe barba lui Dumnezeu, nu sunt aşa de prost ca să-mi angajez un doctor la sclavi.

Rob ridică din umeri. Îi venise trusa; luă ferăstrăul de oase şi tăie piciorul zdrobit, apoi cusu pielea de parcă ar fi dat examen cu al-Juzjani.

Bostock era tot acolo:

– N-am vorbit în vânt, spunea el. N-am de gând să te plătesc. N-o să iei nici juma' de penny de la mine.

Rob dădu din cap. Bătu uşurel faţa sclavului cu două degete şi omul gemu.

– Cine eşti?

– Robert Cole, doctor pe strada Tamisei.

– Ne-am mai cunoscut, domnule?

– După câte ştiu, nu, domnule negustor.

Îşi adună lucrurile, dădu din cap şi se îndepărtă. La capătul docului, aruncă o privire înapoi şi-l văzu pe Bostock împietrit şi adânc nedumerit, continuând să se holbeze după el.

***

Îşi spunea că Bostock se întâlnise cu un evreu exotic, purtând turban şi veşminte persane. Iar pe chei, negustorul vorbise cu un londonez în haine simple cu chipul… transformat?… de barba retezată.

Era posibil ca Bostock să nu-şi mai amintească

deloc de el. Dar la fel de bine ar fi putut să-l ţină minte.

Rob era îngrijorat de problema aceasta şi o suci pe toate părţile. Nu era îngrijorat atât pentru el (deşi era speriat), cât pentru ceea ce s-ar fi întâmplat cu soţia şi copiii lui dacă el ar fi dat de vreun necaz.

Aşa că, atunci când Mary îi vorbi din nou despre Kilmarnock în seara aceea, o ascultă, ştiind ce era de făcut.

– Ce mult aş vrea să mergem acolo! spuse ea. Mi-e dor să păşesc pe pământul meu şi să fiu iar printre rubedenii şi scoţieni.

– Sunt nişte treburi pe care trebuie să le fac aici, spuse el rar, luându-i mâinile. Dar cred că tu şi cei mici ar trebui să mergeţi în Kilmarnock fără mine.

– Fără tine?

– Da.

Ea rămase perfect nemişcată. Paloarea îi transforma chipul, umbrindu-i pomeţii şi lărgindu-i ochii, care îl cercetau. Colţurile gurii ei, atât de sensibile, se lăsaseră în jos, dezvăluindu-i cât de prost era primită propunerea lui.

– Dacă asta vrei, o să mergem, spuse ea liniştită.

În următoarele zile, el se răzgândi de zece ori. Nu era cazul să fie alarmat. Nu veni niciun soldat să-l aresteze. Era clar că, deşi Charles Bostock fusese nedumerit, nu-l recunoscuse pe Jesse ben Benjamin.

Nu pleca, ar fi vrut el să-i spună.

De mai multe ori, fu pe cale să deschidă gura, dar ceva îl opri întotdeauna; avea înăuntru lui povara fricii şi n-ar fi fost rău dacă ea şi copiii ar fi fost pentru un timp în altă parte, în siguranţă.

Aşa că discutară din nou.

– Dacă poţi, du-ne în portul Dunbar, spuse ea.

– Ce e acolo?

– Familia Macphee, rudă cu noi. O să aibă grijă

să ajungem cu bine în Kilmarnock.

Dunbarul nu-i dezamăgi. Ajunseră acolo spre sfârşitul verii şi portul era plin de corăbii, pregătite să mai facă mici traversări înainte ca furtunile iernii să închidă Marea Nordului pentru navigaţie. Rob află la „Vulpea” de un vas cu cabine care se oprise la Dunbar. Se numea Aelfgifu, după mama lui Harold Harefoot şi căpitanul ei era un danez grizonat, care acceptă cu plăcere plata pentru trei pasageri, dintre care doi erau copii.

Aelfgifu urma să plece peste două săptămâni, aşa că Mary trebuia să se grăbească să pregătească bagajele. Timpul trecu pe nesimţite şi nu le mai rămaseră decât câteva zile.

– Vin şi eu în Kilmarnock îndată ce am să pot.

– Vii? întrebă ea.

– Bineînţeles.

În noaptea dinaintea plecării, ea spuse:

– Dacă nu poţi să vii…

– Voi veni.

– Dar… dacă nu poţi. Dacă va trebui să rămânem despărţiţi, să ştii că rudele mele vor avea grijă de băieţi.

Cuvintele ei avură darul mai mult de a-l supăra decât de a-l linişti, alimentându-i regretul că se despărţeau.

Se atinseră ca doi orbi, încercând să păstreze fiecare, în memoria palmelor, trupul familiar al celuilalt. Era o iubire tristă, ca pentru ultima oară. Ea plânse la sfârşit fără zgomot şi el o ţinu în braţe. Ar fi vrut să-i spună multe lucruri, dar nu putea.

Dimineaţa, îi îmbarcă pe Aelfgifu. Corabia avea stabilitatea vaselor vikinge, dar era mult mai mică şi avea puntea deschisă. Avea un singur catarg cu o pânză pătrată şi prora era construită din lemn de stejar. Navele de război aveau s-o păzească pe Aelfgifu de piraţi, ajutând-o să-şi ducă marfa la destinaţie în siguranţă.

Rob rămase pe chei. Mary arborase expresia

aceea oţelită, de luptătoare. Deşi corabia se legăna, încă ancorată, bietul Tam se înverzise şi se simţea rău.

– Să-i mai freci piciorul, strigă Rob, făcând gesturi de masaj.

Ea dădu din cap. Un om din echipaj ridică ancora şi corabia porni spre larg. Douăzeci de vâslaşi traseră o singură dată, punând-o în curent. Mary se aşezase cu băieţii chiar în mijloc, unde tangajul nu se simţea atât de tare.

Când marinarii ridicau pânza, se aplecă şi-i spuse ceva lui Rob J.

– Rămas bun tăticule! strigă acesta ascultător, cu un glas subţire.

– Mergeţi cu Dumnezeu! strigă Rob.

În curând dispărură din raza vederii lui, dar nu-i venea să plece de pe chei. I se părea că ajunsese de unde plecase, singur şi pierdut în oraşul Londra.

76
Lyceum-*ul Londrei*

În anul acela, pe nouă decembrie, tot oraşul vorbi despre arestarea unei vrăjitoare, pe nume Julia Swane. Era acuzată că-şi transformase fiica de şaisprezece ani într-un cal zburător şi apoi o călărise atât de brutal încât fata rămăsese schiloadă.

– Dacă e adevărat, e o câinoşenie să-i faci copilului tău aşa ceva, îi spuse proprietarul lui Rob.

Îi era dor de copii şi de mama lor. Prima furtună pe mare avusese loc la patru săptămâni după plecarea lor. Avuseseră timp destul să ajungă la Dunbar şi se rugă ca, oriunde ar fi fost, să rămână pe ţărm în siguranţă, până trecea furtuna.

Deveni din nou un hoinar singuratic, cutreierând locurile cunoscute din Londra şi descoperind şi altele pe care nu le ştiuse. În faţa casei regelui, care i se păruse pe vremuri întruchiparea luxului, se minună că o considerase astfel, cunoscând acum opulenţa trufaşă a Casei Paradisului, pe lângă care aceasta era simplă şi austeră. Regele Edward îşi petrecea majoritatea timpului în castelul din Winchester, dar într-o dimineaţă, Rob îl văzu mergând printre oamenii lui din curtea reşedinţei din Londra, gânditor şi abstras. Edward părea mai bătrân de patruzeci şi unu de ani. Se spunea că părul îi albise în tinereţe, când auzise ce-i făcuse lui Alfred fratele lor, Harold Harefoot. Lui Rob, Edward nu i se părea un monarh atât de impunător ca Alā, dar, spre deosebire de şah, regele Angliei era încă în viaţă.

După Sf. Mihail, toamna fu rece şi vântoasă,

începutul iernii fu cald şi ploios. Se gândea adesea la familia lui şi-i părea rău că nu ştia data exactă când ajunsese în Kilmarnock. De singurătate, îşi petrecea adesea serile la „Vulpea”, dar îşi controla setea, ca să nu ajungă iar la încăierările din tinereţe. Băutura îl făcea mai degrabă melancolic decât senin, căci îşi dădea seama că ajunsese ca tatăl lui, un obişnuit al cârciumilor. Starea aceasta îl ajută să reziste ispitelor feminine, căci se încăpăţâna să nu ajungă întrutotul ca Nathanael Cole, craiul prostituatelor.

Îi fu greu în ajunul Crăciunului, o sărbătoare de familie prin tradiţie. A doua zi, luă masa la „Vulpea”: o plăcintă de berbec cu brânză frământată, stropită din belşug cu mied. Mergând spre casă, văzu doi marinari bătând un om în caftan negru, a cărui tichie alunecase în noroi. Unul ţinea mâinile evreului, iar celălalt îl burduşea cu lovituri.

– Opriţi-vă, blestemaţilor.

Bătăuşul încetă să lovească:

– La o parte, domnule, cât mai eşti în siguranţă.

– Ce-a făcut?

– E vinovat de o crimă de acum o mie de ani şi o să-l trimitem în Normandia mort pe împuţitul de evreu francez.

– Lăsaţi-l în pace.

– Dacă-ţi place atâta de el, o să te punem să-l pupi în fund.

Întotdeauna alcoolul stârnise agresivitatea din el şi acum nu-i trebui mai mult ca să izbucnească. Pumnul lui lovi faţa grosolană şi urâtă. Celălalt marinar îl lăsă pe evreu şi sări într-o parte, pe când tovarăşul lui se străduia să se ridice în picioare.

– Ticălosule! Vrei să bei sângele lui Cristos ca mizerabilul de evreu!

Rob nu se luă după ei, lăsându-i să fugă. Evreul, un bărbat înalt, de vârstă mijlocie, rămăsese tremurând spasmodic. Avea nasul însângerat şi buzele zdrobite, dar părea că suferă

mai mult pentru umilinţă decât pentru durere.

– Hei, ce se-ntâmplă aici? întrebă un trecător cu părul roşu buclat cu fierul şi un nas plin de vinişoare purpurii.

– Nimic important. Omul ăsta a fost atacat.

– Hmm… Eşti sigur că nu el a fost instigatorul?

– Da.

Evreul îşi recăpătase autocontrolul. Era clar că-şi exprima recunoştinţa, dar vorbea într-o franceză curgătoare.

– Înţelegi limba asta? îl întrebă Rob pe omul cu păr roşu, care clătină din cap cu dispreţ.

Rob ar fi vrut să i se adreseze evreului pe limba lui şi să-i dorească o sărbătoare a Luminilor paşnică, dar, în prezenţa unui martor, nu îndrăznea. Curând, evreul îşi luă tichia şi se îndepărtă şi trecătorul făcu la fel.

Rob găsi o tavernă mică pe malul fluviului şi se mângâie cu o cană de vin roşu. Înăuntru era întuneric şi aer îmbâcsit, aşa că-şi luă vinul pe chei şi stătu pe unul din pontoanele ridicate poate de tatăl lui, udat de ploaie şi bătut de vânt şi privind rostogolirea ameninţătoare a valurilor cenuşii.

Era mulţumit. Prevenise o crucificare, în ziua cea mai potrivită.

Vinul nu era prea de soi şi-l înţepa pe limbă, dar, cu toate acestea, îi plăcea.

Era fiul tatălui lui şi-şi îngădui să se lase în voia bucuriilor băuturii.

Da, într-adevăr se transformase; era Nathanael Cole. Era tatăl lui. Şi, într-un fel ciudat, era şi Mirdin şi Karim. Şi Alā şi Dhan Vangalil. Şi Abu Ali at-Husain din Abdullah ibn Sina (da, era mai ales Ibn Sina)… Dar era şi tâlharul gras pe care-l omorâse cu ani în urmă şi era şi viermele acela bătrân şi pios, hagi Davout Hosein…

Cu o limpezime care-l ameţea mai tare decât vinul, ştia că era toţi oamenii şi că toţi oamenii erau el. Şi de câte ori se lupta cu mizerabilul de Cavaler Negru, nu făcea decât să-şi apere viaţa.

Singur şi beat, înţelese lucrul acesta pentru prima oară.

După ce-şi termină vinul, se ridică de pe ponton. Ducându-şi stacana, în care avea să toarne poate o doctorie, sau urina cuiva pentru analiză, el şi toţi ceilalţi care erau el se îndreptară cu grijă către locuinţa de pe strada Tamisei.

A doua zi, când se trezi de-a binelea, îşi spuse cu severitate că nu se despărţise de nevastă şi de copii să se transforme într-un porc.

Hotărât să se apuce serios de meserie, se duse la un magazin de plante medicinale, căci în Londra era mai uşor să cumperi anumite ierburi decât să le strângi din natură. Îl cunoştea deja pe vânzător, un om agitat, pe nume Rolf Pollard, care părea un farmacist capabil.

– Unde pot să mă întâlnesc cu alţi doctori? întrebă Rob.

– Păi, cred că la Lyceum, domnule Cole. Acolo se întâlnesc regulat doctorii din oraş. Nu cunosc detaliile, dar domnul Rufus trebuie să ştie, spuse el, arătând un om aflat în celălalt capăt al încăperii, care adulmeca un praf de iarbă-grasă, pentru a-i testa volatilitatea.

Pollard i-l prezentă lui Rob pe Aubrey Rufus, doctor de pe strada Fenchurch.

– I-am spus domnului Cole despre Lyceum-ul doctorilor dar nu-mi amintesc detaliile, spuse el.

Rufus, un bărbat serios, mai în vârstă cu vreo zece ani decât Rob, îşi trecu mâna subţire prin părul nisipiu şi dădu din cap cu destulă amabilitate.

– Se ţine în seara primei luni a lunii, la ora cinei, în camera de deasupra tavernei lui Illingsworth din Cornhill. Cel mai adesea, e un pretext de a ne da frâu liber lăcomiei. Fiecare îşi plăteşte separat mâncarea şi băutura.

– Trebuie să fii invitat ca să participi?

– Nici vorbă. Pot veni toţi doctorii din Londra. Dar dacă-ţi face plăcere să fii invitat, te invit eu

acum, spuse Rufus gentil, iar Rob zâmbi, îi mulţumi şi plecă.

Astfel, în prima luni a noului an, pe o vreme cu zloată, se duse la taverna Illingsworth, unde găsi o duzină de medici. Erau aşezaţi la mese, cu băutură în faţă, discutau şi râdeau şi-l examinară pe furiş cu curiozitatea acordată întotdeauna nou-veniţilor.

Primul care-l recunoscu fu Hunne, care se strâmbă când îl văzu şi le mormăi ceva tovarăşilor lui. Dar era şi Aubrey Rufus, la altă masă şi el îi făcu semn lui Rob să i se alăture. Îl prezentă celorlalţi doctori, menţionându-le că Rob era nou venit în oraş şi se stabilise pe strada Tamisei.

Fu ţintuit de patru perechi de ochi care exprimau, în grade diferite, rezerva lui Hunne faţă de un alt concurent.

– La cine ai făcut ucenicia? îl întrebă un om numit Brace.

– La un doctor Heppmann, în Freising, în Francia de răsărit.

Heppmann era numele proprietarului casei din Freising unde stătuse cât fusese Tam bolnav.

– Hmm, spuse Brace, exprimându-şi astfel opinia despre un doctor pregătit în străinătate. Cât a durat ucenicia?

– Şase ani.

Interogatoriul fu întrerupt de apariţia mâncării, friptură de pasăre cam arsă, napi copţi şi bere din care Rob bău cu măsură, pentru că nu voia să se facă de râs. După masă, Brace ţinu o cuvântare. Vorbi despre punerea ventuzelor, prevenindu-şi colegii să încălzească mai mult sticlele, pentru că numai căldura aceea trăgea murdăria sângelui la suprafaţa pielii, aceasta putând fi apoi eliminată prin luarea de sânge.

– Trebuie să le arătaţi pacienţilor încrederea dumneavoastră în aplicări repetate de ventuze şi luări de sânge, să le demonstraţi că-i vindecă şi să le daţi speranţe, spuse Brace.

Cuvântarea era pregătită prost şi Rob ştia de

când era de unsprezece ani, de la Bărbier, mult mai multe lucruri despre ventuze şi sângerare şi când foloseau acestea, decât ştiau mulţi dintre doctorii aceia.

Lyceum îl dezamăgise repede.

Toţi păreau obsedaţi de tarife şi venituri. Rufus chiar îl luă în derâdere invidios pe preşedintele adunării, un doctor regal, Dryfield, pentru că obţinea anual haine şi un venit stabil.

– Se poate să ai un venit stabil şi fără să lucrezi pentru rege, spuse Rob.

Cuvintele lui atraseră atenţia tuturor.

– Cum se poate aşa ceva? întrebă Dryfield.

– Un doctor poate lucra la un spital, un centru de vindecare, unde se îngrijesc pacienţii şi se studiază bolile.

Unii îl priviră fără să înţeleagă, dar Dryfield dădu din cap:

– Asta e o idee orientală care a început să aibă adepţi. S-a auzit de spitalul din Salerno, iar Hôtel Dieu s-a fondat de mult la Paris. Dar să ştiţi că Hôtel Dieu e mai degrabă un iad, unde oamenii nu se duc decât ca să moară.

– Nu toate spitalele trebuie să fie ca Hôtel Dieu, spuse Rob, nemulţumit că nu le putea vorbi de maristan.

Dar Hunne interveni chiar atunci:

– Ideea asta poate să funcţioneze la alte neamuri, dar doctorii englezi au un spirit prea independent şi trebuie să-şi conducă pe cont propriu afacerile.

– Totuşi, medicina e mai mult decât o afacere, obiectă Rob cu blândeţe.

– E mai puţin decât o afacere, spuse Hunne, cu tarifele care sunt şi cu tot felul de blegi şi mucoşi care răsar ca ciupercile în Londra să facă aceeaşi meserie. Cum o poţi socoti mai mult decât o afacere?

– E o chemare, domnule Hunne, spuse el, aşa cum se spune că oamenii bisericii sunt chemaţi de

Dumnezeu.

Brace huidui. Dar preşedintele tuşi, sătul de împunsături:

– Cine va ţine cuvântarea de luna viitoare? întrebă el.

Nimeni nu vorbi.

– Haideţi, fiecare trebuie să contribuie, spuse Dryfield nerăbdător.

Rob ştia că era o greşeală să se ofere de la prima participare. Dar, cum toţi tăceau, se hotărî să ia cuvântul:

– Dacă doriţi, voi vorbi eu.

Sprâncenele lui Dryfield se ridicară:

– Despre ce subiect, domnule?

– Despre durerea abdominală.

– Despre durerea abdominală? Domnule… Crowe, aţi zis?

– Cole.

– Domnul Cole. Păi, ar fi splendid să discutăm, despre durerea abdominală, spuse preşedintele, cu un zâmbet larg.

Julia Swane, acuzată de vrăjitorie, mărturisise. Semnul de vrăjitorie fusese găsit pe partea din interior a braţului, chiar puţin mai jos de umărul stâng. Fiica ei, Glynna, mărturisi că Julia o ţinuse la pământ şi râsese în timp ce era batjocorită de cineva pe care fata îl credea a fi fost Necuratul. Mai multe victime o acuzară de vrăji aruncate asupra lor. Închisă în celula întunecoasă, cu perspectiva de a fi scufundată în apa îngheţată a Tamisei, femeia se hotărî să spună totul şi acum discuta cu inchizitorii bisericii, care o chestionau în detaliu despre meşteşugurile vrăjitoreşti. Rob încerca să nu se gândească la asta.

Cumpără o iapă cenuşie, voincă şi o cază unde fuseseră odinioară grajdurile Egglestan, aflate acum în proprietatea unui anume Thorne. Era bătrâioară şi plebee, îşi spuse el, dar n-avea de gând să joace „Loveşte mingea” cu ea. Când era

chemat la pacienţi, se ducea călare. Alţii îi veneau chiar la uşă. Era sezonul laringitelor şi, cum nu avea la îndemână mandarine, rodii şi praf de smochine, făcea loţiuni cu ce se găsea: iarbă-grasă amestecată în apă de trandafiri pentru gâturi inflamate, infuzie de violete uscate pentru dureri de cap şi febră, răşină din pin amestecată cu miere, împotriva tusei.

Unul din pacienţii lui îi spuse că îl chema Thomas Hood. Avea părul şi barba roşcovane şi chipul lui i se părea cunoscut; curând Rob îşi dădu seama că fusese trecătorul care asistase la incidentul cu evreul şi cei doi marinari. Se plângea de afte, dar nu avea nicio băşică în gură, nici febră, nici roşu în gât şi era mult prea vioi pentru a fi suferind. În plus, nu mai contenea cu întrebările. La cine-şi făcuse Rob ucenicia? Locuia singur? Ce, n-avea nevastă şi copii? De când era la Londra? Cam când venise? Şi de unde?

Şi un orb ar fi văzut că acesta nu era pacient, ci o iscoadă. Rob nu-i spuse nimic, îi prescrise un purgativ puternic, pe care ştia că Hood nu-l va lua şi-l dădu afară, fără să-i ia în seamă potopul de întrebări.

Dar vizita îl deranjase. Cine-l trimisese pe Hood? Şi era numai o coincidenţă faptul că asistase la bătaia cu marinarii?

A doua zi căpătă câteva răspunsuri la magazinul de ierburi, unde-l întâlni pe Aubrey Rufus, sosit şi el să cumpere plante pentru reţete.

– De câte ori poate, Hunne vorbeşte împotriva dumitale, îi spuse Rufus. Spune că eşti prea obraznic, arăţi necioplit şi se îndoieşte că eşti doctor. Încearcă să le închidă accesul la Lyceum doctorilor care nu şi-au făcut ucenicia în Anglia.

– Ce sfat îmi daţi?

– A, nu face nimic, spuse Rufus. E limpede că nu se împacă deloc cu ideea de a împărţi strada Tamisei cu dumneata. Ştim cu toţii că Hunne şi-ar dezgropa bunicul pentru o monedă în plus. N-o să-

i dea nimeni atenţie.

Liniştit, Rob se întoarse acasă.

O să le spulbere îndoielile cu învăţătura, îşi spuse şi-şi pregăti discursul despre durerea abdominală de parcă ar fi ţinut o conferinţă la madrassa. Lyceum-ul fusese locul unde Aristotel ţinuse lecţii, lângă Athena; el nu era Aristotel, dar fusese ucenicul lui Ibn Sina şi avea să le arate doctorilor din Londra ce însemna un discurs medical.

Subiectul eră fără îndoială interesant, căci toţi doctorii de la adunare pierduseră pacienţi din cauza durerii abdominale. Dar atitudinea generală era de dispreţ.

– Un viermişor? spuse un doctor holbat, pe nume Sargent. Un viermişor roz în abdomen?

– Un apendice ca un vierme, spuse Rob înţepat. Ataşat de caecum şi care supurează.

– Desenele lui Galen nu arată niciun fel de apendice ca un vierme, spuse Dryfield. Celsus, Rhazes, Aristotel, Dioscorides – care dintre ei a scris despre apendicele acesta?

– Niciunul. Ceea ce nu înseamnă că nu există.

– Ai disecat porci, domnule Cole? întrebă Hunne.

– Da.

– Bun, atunci ştii că interiorul porcului e la fel cu al omului. Ai observat vreodată un apendice roz la caecumul porcului?

– Era un cârnăcior, domnule! strigă un spiritual şi toată lumea râse.

– În interior, porcul este la fel ca omul, spuse Rob răbdător, dar sunt câteva diferenţe de nuanţă. Una dintre ele este micul apendice al caecumului uman.

Desfăşură „Omul Transparent” şi prinse ilustraţia în pioneze, pe perete.

– Iată despre ce vorbesc. Apendicele e arătat aici în prima etapă a inflamării.

– Dacă presupunem că boala se manifestă din

această cauză, sugeraţi vreun tratament? întrebă un doctor, cu un puternic accent danez.

– Nu cunosc vreo cură.

Toţi bombăniră.

– Atunci nu contează nici cât o ceapă degerată că ştim originea bolii.

Se ridicară murmure de aprobare, căci doctorii, uitând că nu-i puteau suferi pe danezi, se solidarizaseră împotriva noului venit.

– Medicina e asemenea muncii anevoioase a celui care înalţă o clădire, spuse Rob. Dacă suntem norocoşi, o viaţă ne ajunge ca să punem o cărămidă. Explicând cauza bolii, un altul, încă nenăscut, poate găsi tratamentul.

Spusele lui fură primite tot cu bombăneli. Apoi se înghesuiră cu toţii să studieze „Omul transparent”.

– E desenul dumitale, domnule Cole? întrebă Dryfield, observând semnătura.

– Da.

– O treabă excelentă. Ce model ai avut?

– Un bărbat cu burta sfâşiată.

– Asta înseamnă că ai văzut doar un singur apendice din acela, spuse Hunne. Şi probabil vocea atotputernică, aceeaşi care ţi-a dezvăluit chemarea, ţi-a spus că apendicele e universal, nu-i aşa?

Râsetele care urmară îl ofensară pe Rob.

– Cred că apendicele caecumului este universal. L-am văzut la mai multe persoane.

– La câte… patru să zicem?

– La mai multe, la şase.

Acum nu se mai uitau la desen, ci la el.

– Dar cum ai ajuns să vezi şase persoane cu pântecul sfâşiat, domnule Cole? întrebă Dryfield.

– Am asistat la câteva accidente, la urmările unei încăierări. N-au fost toţi pacienţii mei şi a durat mai mult timp până am putut vedea atâţia.

Nici măcar lui nu i se părea credibil ceea ce spunea.

– Şi femei? întrebă Dryfield.
– Erau şi câteva femei, spuse el fără să vrea.
– Hmmmh, făcu preşedintele, care îl considera, fără îndoială un mincinos.
– Atunci şi femeile se duelaseră? întrebă Hunne lin şi de data aceasta până şi Rufus izbucni în râs. Chiar că e o coincidenţă remarcabilă să poţi fi acolo pentru a vedea atâţia oameni spintecaţi, continuă Hunne şi, văzându-i luminiţa răutăcioasă din ochi, Rob înţelese că fusese o greşeală să ia cuvântul la Lyceum.

Julia Swane nu scăpă de calvarul Tamisei. În ultima zi a lunii februarie, peste două sute de privitori se strânseră să asiste la coaserea ei într-un sac, împreună cu un şarpe, un cocoş, o piatră pe care le scufundară în fluviu într-un loc cu apă adâncă.
Rob nu asistă la înecare. Se duse la depozitul lui Bostock să-l caute pe sclavul căruia îi amputase piciorul, dar omul nu era de găsit şi, la prima vedere, se părea că fusese trimis în afara Londrei. Rob era îngrijorat pentru el, ştiind că existenţa unui sclav depindea de aptitudinile lui de muncitor. Pe chei, văzu un alt sclav cu spatele brăzdat de lovituri de bici, care-i săpaseră dâre roşii în carne. Se duse acasă şi prepară o alifie din grăsime de capră şi de porc, ulei, tămâie şi oxid de aramă, apoi se întoarse şi unse pielea omului bătut.
– Hei! Ce blestemăţie mai e şi asta?
Un supraveghetor îi observase şi deşi Rob nu terminase să-l ungă, sclavul fugi.
– Acesta e depozitul domnului Bostock. Ştie că te afli aici?
– Nu contează.
Supraveghetorul îl privi fioros, dar nu se luă după el şi Rob fu bucuros că poate să plece fără alte incidente.
Avea şi pacienţi care-l plăteau. Vindecă de scurgere o femeie palidă şi plânsă prescriindu-i

lapte bine fiert. Un marangoz cu stare veni la el cu tunica leoarcă de sânge de la o tăietură adâncă în încheietura mâinii. Omul admise că încercase să-şi ia singur viaţa, fiind beat.

Atinsese aproape adâncimea fatală, oprindu-se foarte aproape de os. Rob ştia, datorită disecţiilor făcute la maristan, că în apropierea osului se afla o arteră mare, pe care, dacă ar fi tăiat-o, beţivul şi-ar fi dat într-adevăr duhul. Aşa, îşi tăiase fibrele tari care controlau mişcarea degetului mare şi a arătătorului. După ce Rob îl cusu, degetele acestea rămaseră ţepene şi amorţite.

– O să le pot simţi şi mişca iar?

– Dumnezeu ştie. Ai făcut o treabă de meseriaş, dacă ai încerca din nou, cred că te-ai omorî de-a binelea. Aşa că, dacă vrei să trăieşti, bea mai puţin.

Îi era teamă că omul avea să încerce din nou. Fiind sfârşitul iernii, când nu fuseseră legume, toţi pacienţii aveau nevoie de laxative. Prepară o tinctură de rubarbă şi o dădu pe toată într-o săptămână. Tratã un om muşcat de un măgar la gât, tăie un puroi, puse la loc un deget rupt şi bandajă o încheietură scrântită. Într-o noapte, o femeie îngrozită îl chemă în zona „nimănui” de pe strada Tamisei, aflată la jumătatea distanţei dintre locuinţa lui şi cea a lui Hunne. Ar fi avut noroc dacă l-ar fi chemat pe Hunne, pentru că soţul ei avea dureri mari. Era grăjdar la Thorne, se tăiase la degetul mare cu trei zile înainte şi în seara aceea se dusese la culcare cu dureri în vintre. Acum avea fălcile încleştate, făcea spume la gură şi trupul îi devenise asemenea unui arc încordat, cu stomacul în aer şi sprijinit numai în cap şi călcâie. Rob nu văzuse până atunci asemenea boală, dar o recunoscu din descrierile lui Ibn Sina: era tetanosul, „spasmul spatelui”. Nu se cunoştea leacul ei şi omul muri până dimineaţa.

Experienţa la Lyceum îi lăsase lui Rob un gust amar. În lunea aceea se forţă să asiste la întâlnirea din martie ca un simplu privitor şi să-şi ţină gura,

dar răul fusese deja făcut. Toţi îl priveau ca pe un flecar care se lăsa condus de închipuiri. Unii îi zâmbeau cu dispreţ, alţii îl priveau rece. Aubrey Rufus nu-l mai invită la masă şi-şi feri ochii de ai lui şi nimeni nu-i adresă vreun salut.

Discursul era despre fracturi ale braţului şi dislocări ale maxilarului, umărului şi cotului. Îl ţinea un doctor scund şi gras, Tyler, cu atâtea greşeli de metodă şi exemple, încât ortopedul Jalal ar fi fost înfuriat la culme auzindu-le. Rob ascultă în tăcere.

După ce vorbitorul termină, conversaţia se concentră în jurul înecării vrăjitoarei.

– O să fie prinşi şi alţii, ţineţi minte ce vă spun, zise Sargent. Când examinăm trupurile bolnavilor, trebuie să căutăm semnul diavolului.

– Trebuie să avem grijă să fim nepătaţi, spuse Dryfield gânditor, pentru că mulţi cred că doctorii sunt aproape de vrăjitorie. Am auzit că un doctor-vrăjitor poate face ca oamenilor să le apară spume la gură şi să înţepenească de parcă ar fi morţi.

Rob se gândi îngrijorat la grăjdarul care murise de tetanos, dar nimeni nu-l acuză pe el.

– Cum mai poate fi recunoscut un vrăjitor? întrebă Hunne.

– Par la fel ca ceilalţi oameni, spuse Dryfield. Deşi unii zic că au prepuţul tăiat ca păgânii.

Rob înlemni de groază. Plecă imediat, cu gândul de a nu se mai întoarce într-un loc unde viaţa i-ar fi fost în pericol dacă vreun coleg l-ar fi văzut urinând.

Cu toată experienţa dezamăgitoare şi reputaţia ştirbită în ochii celorlalţi doctori, îşi spuse că-i rămăseseră sănătatea şi încrederea în munca lui.

Dar în dimineaţa următoare, Thomas Hood, iscoada roşcovană, apăru la uşa casei din strada Tamisei însoţit de doi oameni înarmaţi.

– Cu ce te pot ajuta? întrebă Rob cu răceală.

Hood zâmbi:

– Lucrăm pentru tribunalul episcopal.

– Şi? întrebă Rob, ştiind deja ce avea să urmeze.

Lui Hood îi făcu plăcere să scuipe de sus pe podeaua curată a doctorului:

– Am venit să te arestăm, Robert Jeremy Cole, şi să te ducem la judecata Domnului, spuse el.

77
Călugărul

– Unde mă duceţi? îi întrebă.

– Procesul se ţine la biserica Sf. Paul.

– De ce sunt acuzat?

Hood ridică din umeri şi clătină din cap. La Sf. Paul, fu băgat într-o cămăruţă plină de oameni care aşteptau. Uşa era păzită.

Avea senzaţia că mai trăise o dată experienţa. Stând pe banca tare şi aşteptând să urmeze o judecată a preoţilor, s-ar fi putut crede iarăşi pe tărâmul imamului Qandrasseh, doar că, de data aceasta, nu mai era doctorul curţii regale. Ştia că era un om cu cugetul curat, dar, în faţa lor, era vinovat fără drept de apel.

Totuşi nu era vrăjitor.

Îi mulţumea lui Dumnezeu că Mary şi copiii nu erau cu el. Ar fi vrut să ceară voie să se roage într-o biserică, dar ştia că nu i s-ar fi dat. Se rugă în gând să nu fie cusut într-un sac cu un cocoş, un şarpe şi o piatră şi apoi aruncat în apă.

Îl îngrijorau martorii care ar fi putut depune împotriva lui: doctorii care-l auziseră vorbind despre interiorul corpului omenesc sau femeia al cărei soţ făcuse spume la gură şi înţepenise. Sau Hunne, ticălosul mizerabil care ar fi inventat orice pentru a scăpa de el.

Totuşi, ştia că martorii n-ar fi avut nicio contribuţie dacă tribunalul se decisese deja cu privire la el. O să-l dezbrace şi o să ia circumcizia drept dovadă că era însemnat şi vrăjitor.

Fără îndoială, ştiau să smulgă o mărturisire la fel de bine ca mullahii.

Doamne sfinte…

Avu destul timp să se umple de groază. Abia la începutul după-amiezii fu chemat în prezenţa unei feţe bisericeşti. Pe un jilţ din lemn de stejar stătea un episcop în vârstă, cu rasă de lână cafenie şi odăjdii; din spusele celor de afară, Rob aflase că era Aelfsige, preotul de la Sf. Paul, un inchizitor sever. La dreapta episcopului stăteau doi preoţi în negru, iar la stânga, un călugăr benedictin tânăr, în rasă cenuşie.

Un preot îi dădu Scriptura s-o sărute şi Rob fu pus să jure solemn că va spune numai adevărul. Interogatoriul începu cu o discuţie banală.

– Cum te cheamă? îl scrută Aelfsige.

– Robert Jeremy Cole, excelenţă.

– Locuinţa şi ocupaţia.

– Doctor pe strada Tamisei.

Episcopul întoarse capul spre preotul din dreapta lui.

– I-ai luat partea pe douăzeci şi cinci decembrie unui evreu străin, care i-a atacat fără motiv pe cetăţenii londonezi liberi Edgar Burstan şi William Symesson?

Rob fu o clipă nedumerit, apoi îşi dădu seama, nespus de uşurat, că nu era acuzat de vrăjitorie. Marinarii îl pârâseră că ajutase un evreu! O acuzaţie minoră, chiar dacă urma să fie condamnat.

– Un evreu normand, pe nume David ben Aharon, spuse episcopul, clipind des.

Părea să aibă necazuri cu vederea.

– N-am ştiut nici numele evreului, nici pe al celor care s-au plâns. Dar marinarii n-au spus adevărul. Ei s-au repezit asupra evreului. Atunci am intervenit.

– Eşti creştin?

– Botezat.

– Mergi regulat la slujbe?

– Nu, Excelenţă.

Episcopul pufni pe nări şi dădu din cap cu gravitate:

– Aduceţi martorul, îi spuse el călugărului în cenuşiu.

Uşurarea lui Rob se risipi când îl văzu pe nimeni altul decât pe Charles Bostock, îmbrăcat luxos, cu un lanţ de aur la gât şi cu un inel cu pecete pe mână. În timpul depunerii mărturiei, spuse că regele Harthacnut îl ridicase la rangul de *thane* pentru cele trei călătorii îndepărtate făcute. Oamenii bisericii îl tratau cu deferenţă.

– Domnule Bostock, spuneţi-ne dacă-l cunoaşteţi pe omul acesta.

– E Jesse ben Benjamin, doctor evreu, spuse Bostock fără şovăială.

Ochii preoţilor se îndreptară asupra lui:

– Sunteţi sigur că e evreu?

– Excelenţă, acum patru sau cinci ani, călătoream spre Imperiul Bizantin, ca trimis al Sanctităţii Sale, papa şi cu treburi negustoreşti. În oraşul Ispahan, am aflat despre o femeie creştină, care, rămasă singură datorită morţii tatălui ei scoţian, s-a măritat cu un evreu. Primind o invitaţie, m-am dus să verific dacă zvonurile erau adevărate. Acolo, spre tristeţea şi dezgustul meu, am constatat că erau. Femeia era nevasta acestui om.

Călugărul vorbi pentru prima dată:

– Sunteţi sigur, bunule thane, că acesta e acelaşi om?

– Sunt sigur, sfinţia-ta. Acum câteva săptămâni, a încercat să mă pună să plătesc scump pentru că mi-a măcelărit pe chei unul din salahori, dar am refuzat, bineînţeles. Când i-am văzut faţa, mi s-a părut cunoscută şi m-am gândit la chestiune până mi-am adus aminte. El este doctorul evreu din Ispahan, nu poate fi nicio îndoială la mijloc. Un stricător de femei creştine. În Persia, femeia avea deja un copil de la evreu şi o lăsase grea din nou.

Episcopul se aplecă spre el:

– Sub jurământ solemn care ţi-e numele, domnule?

– Robert Jeremy Cole.

– Evreul minte, spuse Bostock.

– Domnule negustor, întrebă călugărul, în Persia nu l-ai văzut decât o singură dată?

– Da, doar o dată, spuse Bostock fără ţâfnă.

– Şi apoi nu l-ai revăzut timp de aproape cinci ani?

– Mai mult patru decât cinci. Aşa e.

– Totuşi eşti sigur?

– Da, vă spun că nu am nicio îndoială.

Episcopul dădu din cap:

– Foarte bine, thane Bostock. Vă mulţumim, spuse el.

Negustorul fu condus afară, iar clericii îl priviră pe Rob, care se lupta să rămână calm.

– Dacă eşti creştin şi un om liber, spuse lin episcopul, nu e ciudat că ai fost adus aici cu două acuzaţii diferite, una că ai ajutat un evreu şi alta că dumneata însuţi eşti evreu?

– Sunt Robert Jeremy Cole. Am fost botezat la jumătate de milă de aici, la biserica sf. Botolf. O să mă găsiţi în catastiful parohiei. Tatăl meu a fost Nathanael, asociat al breslei tâmplarilor. E îngropat în cimitirul bisericii sf. Botolf, ca şi mama mea, Agnes, care s-a ocupat cu broderie şi croitorie.

– Ai urmat şcoala la biserica sf. Botolf? întrebă călugărul cu răceală.

– Numai doi ani.

– Cine preda Scriptura?

Rob închise ochii şi-şi încreţi fruntea:

– Era părintele… Philibert. Da. Părintele Philibert.

Călugărul îi aruncă o privire episcopului, care clătină din cap:

– Numele nu mi-e cunoscut.

– Dar latina? Cine te-a învăţat latina?

– Părintele Hugolin.

– Da, spuse episcopul. Părintele Hugolin a predat latina la şcoala de la sf. Botolf. Mi-aduc

bine aminte de el. A murit de mult.

Se trase de nas, privindu-l cu ochii îngustaţi pe Rob. În cele din urmă, oftă:

– O să verificăm catastiful parohiei.

– Veţi găsi că am spus adevărul, Excelenţă, spuse Rob.

– Bun, o să-ţi îngădui să dovedeşti că eşti cel drept care te dai. Trebuie să apari din nou la judecată peste trei săptămâni. Trebuie să aduci cu dumneata doisprezece oameni liberi, gata să jure că eşti Robert Jeremy Cole, om liber şi creştin. Înţelegi?

Dădu din cap şi i se dădu voie să plece.

Rămase în stradă, nevenindu-i să creadă că nu mai era ţinta privirilor ascuţite şi a întrebărilor tăioase.

– Domnule Cole! strigă cineva şi întorcându-se, îl văzu pe benedictin grăbindu-se să-l ajungă. Vrei să intrăm într-un local, domnule? Aş dori să-ţi vorbesc.

Ce-o mai fi şi asta? se gândi. Dar îl urmă într-o cârciumă şi se aşezară într-un colţ retras. Călugărul spuse că era fratele Paulinus şi comandară amândoi bere.

– Cred că la sfârşit, judecata ţi-a fost favorabilă.

Rob nu spuse nimic şi călugărul îşi ridică sprâncenele cu mirare:

– Haide, doar un om cinstit poate să găsească alţi doisprezece oameni cinstiţi.

– M-am născut în partea bisericii sf. Botolf. Dar am părăsit-o când eram copil, spuse Rob întunecat, ca să cutreier Anglia, ca ucenic la un bărbier-felcer. O să fie al naibii de greu să găsesc doisprezece oameni, fie ei şi cinstiţi, care să vrea să vină până la Londra să jure pentru mine.

Fratele Paulinus sorbi din bere:

– Dacă nu găseşti doisprezece, îndoiala va trebui să fie spulberată printr-o probă.

Berea lui avea gustul disperării:

– Ce fel de probă?

– Biserica foloseşte patru probe: apă rece, apă fiartă, fier înroşit şi pâine sfinţită. Pot să-ţi spun că episcopul Aelfsige preferă fierul înroşit. O să bei apă sfinţită şi o să fii stropit cu ea pe mâna supusă la probă. O să alegi singur care mână. O să apuci un fier înroşit din foc şi o să-l duci trei metri, făcând trei paşi, apoi o să-l laşi să cadă şi o să fugi la altar, unde mâna o să-ţi fie bandajată şi legată. Bandajul va fi scos peste trei zile. Dacă mâna ţi-e albă şi curată, eşti nevinovat. Dacă nu, vei fi excomunicat şi predat autorităţilor civile.

Rob încerca să-şi ascundă emoţiile, dar îşi dădea seama că nu mai avea culoare în obraji.

– Dacă nu cumva ai conştiinţa mai curată decât a majorităţii oamenilor, cred că trebuie să părăseşti Londra, spuse sec fratele Paulinus.

– De ce-mi spui lucrurile astea? Şi de ce-mi dai sfaturi?

Se priviră în ochi. Omul avea o barbă încreţită şi tonsura de culoarea grâului copt, ochii albaştri ca ardezia, duri şi ascunşi, ochii unui om care trăieşte în interior. Gura îi era dreaptă, cu buze subţiri. Rob era sigur că nu-l mai văzuse înainte de a intra la judecată în dimineaţa aceea.

– Ştiu că eşti Robert Jeremy Cole.

– Cum de ştii?

– Înainte de a primi numele Paulinus, mă chema Cole. Sunt aproape sigur fratele tău.

Rob îl crezu imediat. De douăzeci şi doi de ani aştepta să i se întâmple asta, dar bucuria năvalnică din pieptul lui era împiedicată de o lipsă parcă vinovată de încredere. Încercase să se ridice, dar omul celălalt stătea, privindu-l cu ochi atenţi şi calculaţi. Se aşeză şi el la loc, respirând greu:

– Eşti mai mare decât ar fi Roger, spuse el. Samuel e mort. Ştiai?

– Da.

– Atunci, eşti… Jonathan sau…

– Nu, eram William.

– William.

Călugărul continua să-l privească.

– După ce a murit tata, te-a luat un preot pe nume Lovell.

– Părintele Ronald Lovell. M-a dus la mănăstirea Sf. Benedict din Jarrow. El a mai trăit numai patru ani; după aceea, eu am fost orânduit vieţii monahale. Abatele din Jarrow se numea Edmund. El mi-a îndrumat tinereţea, cu dragoste. El m-a modelat şi m-a îndemnat să mă desăvârşesc, astfel că am devenit novice, călugăr şi apoi paroh la o vârstă tânără. Am fost mai mult decât mâna lui dreaptă. El era abate şi prezbiter, devotat până la sacrificiu învăţăturilor Domnului şi-i învăţa pe alţii şi pe sine. Eu am fost administratorul lui Edmund. Ca paroh, n-am fost prea popular, zâmbi el cu buzele lipite. Când a murit abatele, acum doi ani, nu am fost ales în locul lui, dar arhiepiscopul urmărise activitatea mea şi mi-a cerut să părăsesc familia comunităţii de acolo. Acum slujesc ca episcop auxiliar de Worcester.

Rob se gândi că această recitare lucidă a unei cariere, cu implicaţiile ei de ambiţie, era un discurs ciudat pentru întâlnirea a doi fraţi.

– Probabil că vei avea răspunderi mari, spuse el întunecat.

– Facă-se voia Lui, ridică Paulinus din umeri.

– Cel puţin, spuse Rob, am găsit pe cineva care să depună jurământ. Poate că episcopul va accepta mărturia fratelui meu.

Paulinus nu zâmbi:

– Când ţi-am văzut numele pe lista de plângeri, am făcut o cercetare. Încurajat, domnul Bostock ne-a dezvăluit amănunte interesante. Dacă eşti întrebat dacă nu cumva te-ai pretins evreu ca să fii admis la o academie păgână, sfidând biserica?

Rob îi făcu semn fetei care servea să plece de la masa lor.

– Aş răspunde că, în înţelepciunea Lui, Domnul mi-a îngăduit să devin vindecător, pentru că El nu

i-a creat pe oameni numai pentru suferinţă şi moarte.

– Dumnezeu îi are pe unşii Lui, care ştiu ce-i trebuie omului, pentru trup şi pentru suflet. Nici bărbierii, nici doctorii păgâni nu sunt unşii Lui şi avem legi bisericeşti împotriva celor ca tine.

– Ne-aţi îngreunat munca şi uneori ne-aţi oprit din drum. Dar, William, cred că nu ne-aţi oprit de tot.

– Să părăseşti Londra.

– Te îngrijorează soarta fratelui tău, sau faptul că el ar fi excomunicat pentru păgânism, care l-ar deranja pe viitorul episcop de Worcester?

Trecură clipe lungi şi nu vorbiră niciunul.

– Toată viaţa te-am căutat. Am sperat mereu că vă voi regăsi, spuse el cu amărăciune.

– Nu mai suntem copii. Şi realitatea nu are legătură cu speranţele, spuse Paulinus.

Rob dădu din cap, apoi îşi împinse în spate scaunul:

– Ştii ceva despre ceilalţi?

– Numai despre fată.

– Unde e?

– A murit de şase ani.

Rob făcu efortul de a se ridica în picioare.

– Unde o să-i găsesc mormântul?

– Nu are. A pierit într-un foc mare.

Rob dădu din cap, apoi ieşi din local, fără să-l mai privească pe călugărul în rasă cenuşie.

Acum nu-i mai era frică numai de arestare, ci şi de ucigaşi plătiţi pentru a-i scăpa de stânjeneală pe cei puternici. Se grăbi să-şi ia calul de la grajdurile Thorne, iar în casa din strada Tamisei nu zăbovi decât ca să-şi ia lucrurile esenţiale pentru viaţa lui.

Era obosit de plecări precipitate, urmate de călătorii lungi, dar devenise expeditiv în astfel de situaţii.

Când fratele Paulinus îşi lua cina în cantina bisericii, fratele lui de sânge părăsea Londra. Rob

îşi mână calul prin noroaiele de pe şoseaua Lincoln, care ducea spre nordul ţării. Mergea ca un erou antic urmărit de furii, de care nu putea scăpa, pentru că, fără îndoială, pe unele le purta chiar în el.

78
Din nou pe drum

În prima noapte dormi bine pe o căpiţă de fân din marginea drumului. Era fân uscat şi îndesat, înmiresmat şi cald şi aerul era blând. A doua zi în zori, se trezi cu gândul amar că uitase jocul de şah al lui Mirdin în casa de pe strada Tamisei. Îl cărase cu el tocmai din Persia şi acum îşi dădea seama că era pierdut pentru totdeauna.

Îi era foame, dar nu voia să ceară de mâncare la vreo fermă, ai cărei stăpâni şi l-ar fi amintit prea bine dacă ar fi fost căutat. Călări o jumătate de zi până ajunse într-un sat cu piaţă, unde cumpără pâine şi brânză ca să se sature şi să şi mai ia cu el.

Gândurile nu încetau să-l chinuiască. Să găsească un asemenea frate era mai rău decât dacă nu l-ar fi găsit deloc şi se simţea înşelat şi rănit.

Dar îşi spuse că-l plânsese pe copilul William după ce fuseseră despărţiţi şi că ar fi fost bucuros să nu mai dea niciodată ochii cu îngheţatul Paulinus.

– Du-te dracu', episcop auxiliar de Worcester! Strigă el.

Ţipătul sperie păsările, care zburară din copaci, iar calul îşi ciuli nervos urechile. Suflă din cornul saxon, ca să-şi anunţe intenţiile paşnice şi sunetul familiar îl mângâie, amintindu-i de copilărie şi tinereţe.

Dacă era urmărit, aveau să-l caute pe drumurile principale, aşa că ieşi de pe şoseaua Lincoln şi porni pe cărările lăturalnice, care legau satele din apropierea coastei. Era un drum pe care-l făcuse adesea cu Bărbierul. Acum nu mai organiză nicio

reprezentaţie şi nici nu-şi căută pacienţi, de teamă să nu fie recunoscut ca un doctor fugar. Niciun sătean nu-l recunoscu pe tânărul bărbier-felcer de odinioară; i-ar fi fost imposibil să găsească oameni dispuşi să jure în favoarea lui. Ar fi fost condamnat. Ştia că avusese noroc scăpând şi mohoreala îl părăsi când îşi dădu seama că viaţa îi mai oferea încă o dată un evantai de posibilităţi.

Recunoştea unele locuri, dându-şi seama că aici o biserică arsese, iar în altă parte pământul fusese defrişat pentru a se clădi case. Înainta chinuitor de încet pe drumurile mocirloase şi, în curând, calul lui era epuizat. Fusese perfect pentru a-l duce în miez de noapte la locuinţele pacienţilor, mergând agale, dar nu era potrivit pentru o călătorie lungă pe câmpii şi dealuri înglodate – era bătrân şi lipsit de vlagă. Făcu tot posibilul ca să-l cruţe, oprindu-se adesea şi lăsându-l să pască iarba fragedă de pe malul apelor, în timp ce el se odihnea lungit pe spate. Dar calul nu mai putea întineri şi nu mai era bun de călărit.

Rob îşi gospodărea banii. De câte ori putea, dormea în hambare, pe paie sau, în cel mai rău caz, trăgea la hanuri. Într-o seară, într-o cârciumă din oraşul Middlesbrough, privi cum doi marinari dădeau gata o cantitate uriaşă de bere.

Unul din ei, voinic şi îndesat, cu părul negru pe jumătate ascuns de o bonetă, bătu cu halba în masă:

– Avem nevoie de un om în echipaj. Mergem de-a lungul coastei până în portul Eyemouth din Scoţia. Pescuim heringi. Vrea careva să vină cu noi?

Localul era plin, dar toţi tăcură şi nu se auziră decât câteva chicoteli.

Să îndrăznesc? se întrebă Rob. Ar fi înaintat cu mult mai repede.

Oceanul era mai bun decât să se poticnească prin noroi cu calul. Se hotărî şi se duse la masa marinarilor.

– E corabia dumitale?

– Da, eu sunt căpitanul. Mă cheamă Nee. El e Aldus.

– Eu sunt Jonsson, spuse Rob.

Era un nume la fel de bun ca oricare altul.

Nee îi aruncă o privire scrutătoare:

– Eşti ditamai găliganul.

Luă mâna lui Rob şi o întoarse, pipăindu-i cu dispreţ palma moale.

– Pot să muncesc.

– O să vedem noi, spuse Nee.

Rob îi dădu calul unui străin de la cârciumă, căci nu mai avea timp să-l vândă şi probabil n-ar fi câştigat oricum prea mult de pe urma lui. Văzând corabia de pescuit, i se păru la fel de veche şi uzată ca şi calul, dar Nee şi Aldus nu stătuseră cu mâinile încrucişate în timpul iernii. Crăpăturile erau lipite cu catran, pânzele reparate şi puntea curată.

Imediat după ce ieşiră în larg, începu să vomite şi i se făcu rău, iar pescarii îl ameninţară înjurând că-l vor azvârli peste bord. În ciuda stării de greaţă, se forţă să muncească. Lăsară plasa în apă, trăgând-o o oră după ei, apoi se opintiră s-o scoată, goală şi şiroind de picături. Repetară operaţiunea de mai multe ori, dar nu prinseră decât puţin peşte şi Nee deveni îmbufnat şi arţăgos. Rob era convins că numai statura lui de uriaş îl împiedica pe căpitan să-i ia la bătaie.

Seara mâncară pâine tare, peşte afumat şi apă cu gust de heringi. Rob încercă să mestece şi el, dar i se făcu rău. În plus, stomacul deranjat al lui Aldus înrăutăţea lucrurile, transformând găleata pentru făcut nevoile într-o tortură pentru nas şi ochi. Totuşi, amintindu-şi că lucrase într-un spital, Rob goli găleata în mare şi o spălă bine. Poate că asumarea de bună voie a acestei corvezi îi surprinse pe ceilalţi doi, care nu-l mai înjurară după aceea.

În noaptea aceea, zăcând în corabia care se hurduca şi se balansa, Rob se târî până la marginea punţii până nu mai avu ce să vomite. Dimineaţa îşi reluară munca, dar, când traseră a şasea oară năvodul, ceva se schimbă. Plasa părea o ancoră. O traseră încet şi cu trudă pe punte, încărcată cu un şuvoi de peşti argintii.

– Aşa da pescuit de heringi! exclamă Nee.

Mai scoaseră trei năvoade pline, apoi mai goale, până când îşi umplură butoaiele din cală şi îndreptară corabia pe vânt, spre ţărm.

A doua zi dimineaţa vândură peştele şi porniră din nou pe mare.

Mâinile lui Rob făcură băşici, se aspriră şi se întăriră. Năvodul se rupse şi învăţă să facă noduri şi să-l repare. În cea de-a patra zi, fără să-şi dea seama, răul de mare îi dispăru. Şi nu mai reveni. Trebuie să-i spun asta lui Tam, se gândi el bucuros şi recunoscător.

În fiecare zi mai parcurgeau o bucată de drum, trăgând mereu la ţărm pentru a vinde peştele cât era proaspăt. Uneori, în nopţile cu lună, Nee vedea apa argintată de sclipirea unui banc de heringi şi aruncau năvodul şi trăgeau din apă darul mării.

Nee zâmbea des acum şi Rob îl auzi spunându-i lui Aldus că Jonsson le purtase noroc. Ajungând seara în câte un port, Nee le aducea bere şi o cină caldă şi rămâneau treji până târziu, cântând. Printre alte achiziţii ale vieţii de marinar, Rob învăţă şi o mulţime de cântece porcoase.

– Ai fire de pescar, îi spuse Nee. Rămânem cinci, şase zile la Eyemouth, să reparăm năvoadele. Apoi ne întoarcem la Middlesbrough, fiindcă ăsta-i drumul nostru, înainte şi înapoi. Vrei să rămâi cu noi?

Rob îi mulţumi pentru ofertă, dar îi spuse că-i va părăsi la Eyemouth.

Ajunseră peste câteva zile în portul frumos şi aglomerat şi Nee îl răsplăti cu câteva monede şi o palmă pe spate. Când Rob îi spuse că avea nevoie

de un cal, Nee merse cu el la un negustor pe care-l cunoştea şi care-i spuse că avea două animale bune. Un jugan şi o iapă.

Iapa era de departe un animal mai frumos.

– Am avut noroc odată cu un cârlan, spuse Rob şi luă juganul.

Era un cal englezesc, cu picioare scurte şi păroase şi coama încurcată. Avea doi ani şi era puternic şi vioi.

Îşi puse bocceaua pe spinarea lui, apoi sări în şa şi-şi luă rămas bun de la Nee.

– Noroc la pescuit.

– Du-te cu Domnul, Jonsson, îi spuse Nee.

Îi plăcea căluţul vânos. Era mai puternic decât părea şi se decise să-l numească Al Borak, după calul despre care legendele musulmane spuneau că-l purtase pe Mohammed de pe pământ până în cel de-al şaptelea cer.

În după-amiezile calde, se oprea lângă râuri şi pieptăna coama lui Al Borak cu degetele, dorindu-şi să fi avut o ţesală de lemn. Calul părea neobosit şi drumurile erau uscate, aşa că acum avansa repede. Corabia de pescuit îl purtase spre nişte ţinuturi unde nu mai umblase şi totul i se părea interesant pentru că era nou. Urmă malul râului Tweed până ce acesta făcea un cot spre sud. Atunci îl părăsi şi o luă către nord, călărind printre dealuri prea blânde pentru a fi numite munţi. Zona era mlăştinoasă şi stâncoasă. Zăpada care se topea forma torente repezi, a căror traversare era de fiecare dată o ispravă vitejească.

Casele erau rare şi depărtate unele de altele. Unele erau impunătoare, altele mai modeste; observă că majoritatea erau bine întreţinute şi ordinea din curte era menţinută printr-o muncă stăruitoare. Sufla adesea în cornul saxon. Oamenii îl urmăreau din priviri, dar nimeni nu încerca să se lege de el. Observând ţara aceasta, începea să înţeleagă pentru prima dată anumite trăsături ale

lui Mary.

N-o mai văzuse de câteva luni. Oare nu era o prostie să se ducă la ea? Poate-şi găsise un alt bărbat, poate chiar pe vărul ăla blestemat.

Era un ţinut făcut pentru turmele de oi şi de vaci. Culmile dealurilor erau pleşuve, dar pantele erau înverzite de păşuni bogate. Toţi păstorii aveau câini de care învăţă să se teamă.

La cale de o jumătate de zi de Cumnock, se opri la o fermă să ceară permisiunea de a dormi în fân şi află că stăpâna fusese muşcată cu o zi înainte de un câine şi avea sânul sfâşiat.

– Lăudat fie Iisus! şopti soţul ei când Rob îi spuse că era doctor.

Era o femeie voinică şi avea copii mari, dar acu era scoasă din minţi de durere. Fusese atacată sălbatic.

– Unde e câinele?

– Nu mai e, spuse omul posomorât.

O forţă să bea rachiu de cereale. O făcu să se sufoce, dar o ajută să îndure ca Rob să taie carnea zdrenţuită şi s-o coasă. Ar fi supravieţuit oricum, dar totuşi o ajutase. Avea nevoie de supraveghere încă o zi sau două, dar rămase o săptămână, până când într-o dimineaţă îşi dădu seama că stătea pentru că nu era departe de Kilmarnock şi-i era frică de finalul călătoriei.

Îi spuse gospodarului încotro mergea şi acesta-i arătă drumul cel mai bun.

La două zile după ce plecase, un dulău mare îi tăie calea, mârâind fioros. Îşi scoase pe jumătate sabia din teacă, dar animalul fu chemat de un păstor. Acesta-i adresă lui Rob câteva cuvinte în scoţiană.

– Nu înţeleg limba.

– Eşti pe tărâmu' Cullen.

– Aici şi voiam să ajung.

– Zău? Păi de ce?

– O să-i spun lui Mary Cullen.

Rob îl măsură din priviri. Era un bărbat încă

tânăr, dar încărunţit, bătut de vreme şi la fel de îndârjit ca dulăul.

– Cine eşti?

Scoţianul se holba la el, părând nehotărât, apoi se decise să-i răspundă.

– Craig Cullen.

– Numele meu e Cole. Robert Cole.

Păstorul dădu din cap, fără să pară nici surprins nici binevoitor.

– Hai după mine, spuse el.

O luă înainte şi-i făcu semn câinelui să urmeze îndeaproape calul lui Rob, conducându-l ca pe o oaie rătăcită.

Casa şi hambarul erau vechi şi clădite temeinic, din piatră. Când intră în curte, nişte copii se uitară curioşi la el şi dură ceva timp până când îi recunoscu pe fiii lui printre ei. Tam vorbea liniştit în scoţiană cu fratele lui.

– Ce a spus?

– A întrebat dacă eşti tatăl lui şi i s-a spus că eşti.

Rob zâmbi şi vru să-i ia în braţe, dar băieţii fugiră cu ceilalţi copii când îl văzură descălecând. Rob observă cu bucurie că Tam şchiopăta puţin, dar alerga cu uşurinţă.

– Sunt ruşinoşi, dar o să vină înapoi, spuse ea din prag.

Îşi ferea ochii de ai lui şi se gândi că nu era bucuroasă să-l vadă. Apoi i se aruncă în braţe, atât de nerăbdătoare! Dacă avea un alt bărbat, acesta nu putea să fie prea fericit.

Sărutând-o, descoperi că-i lipsea o măsea din dreapta.

– Încercam să bag o vacă în staul şi m-am lovit, spuse ea plângând. Sunt bătrână şi urâtă.

– Da’ eu n-am luat un blestemat de dinte de nevastă, spuse el. Şi nici în pat nu m-am culcat cu un dinte.

Cu ochii încă umezi, ea zâmbi:

– În lanul de grâu, spuse. Pe jos, în ţărână,

printre şoareci şi lăcuste, ca un berbec încălecând o oaie.

Apoi se şterse la ochi:

– Oi fi obosit şi flămând, îi spuse şi luându-l de mână, îl conduse în bucătărie.

Pentru el era ciudat s-o vadă atât de familiarizată cu locul acela. Îi dădu turte şi lapte şi el îi povesti despre fratele pe care-l găsise şi-l pierduse şi despre cum fugise din Londra.

– Ce ciudat şi ce trist… Dacă nu s-ar fi întâmplat asta ai fi venit la mine?

– Mai devreme sau mai târziu, îi întoarse el zâmbetul. Asta e o ţară frumoasă dar aspră.

– E mai uşor când e cald. Nu mai e mult şi o să vină timpul de arat.

– Şi acum e timpul de arat, spuse el, lăsând pâinea din mână.

Ea se îmbujoră uşor; asta nu se schimbase, gândi el încântat. Îl duse în casă şi se luară în braţe cu sălbăticie, dar în curând râdeau atât de tare, încât lui îi fu teamă că nu avea să poată face dragoste, dar se dovedi că se îngrijorase degeaba.

79
La miei

A doua zi dimineaţa luară fiecare câte un copil în şa şi ea-l conduse împrejurul moşiei întinse şi deluroase. Pretutindeni, la trecerea cailor, oile îşi ridicau din iarba grasă boturile albe, negre sau cafenii. Ea îl duse peste tot cu mândrie. Alături de domeniul lor, se aflau douăzeci şi şapte de ferme mici.

– Toţi fermierii sunt rudă cu mine.

– Câţi bărbaţi sunt acolo?

– Patruzeci şi unu.

– Toată familia ta se află aici?

– Aici sunt Cullenii. Şi familiile MacPhee şi Tedder sunt rudă cu noi. MacPhee-ii locuiesc în dealurile acelea mici de la răsărit, la o jumătate de zi de mers cu calul. Tedderii locuiesc puţin mai departe, în nord, în vâlcea şi dincolo de râul cel mare.

– În toate trei familiile, câţi bărbaţi aveţi?

– Poate vreo sută cincizeci.

– Armata voastră, îşi strânse el buzele.

– Da. E liniştitor.

Lui i se părea că şirurile de oi de pe păşuni nu se mai sfârşesc.

– Ţinem turmele pentru lână şi carne. Carnea se strică repede, aşa că o mâncăm toată. O să te saturi de friptură de oaie.

Apoi îl iniţie în afacerile familiei:

– Oile au început să fete, zise Mary şi zi şi noapte cineva trebuie să fie lângă ele, să le ajute. Unii miei trebuie ucişi când au între trei şi zece zile, ca să obţinem pielea cea mai fină.

După ce-i spuse aceste lucruri, îl lăsă pe mâna

lui Craig. Peste câteva ore, păstorii îl acceptară, văzând că ştia să ţină un cuţit în mână şi nu se intimida în faţa unei naşteri.

Era uluit de metoda lor de a castra mieii masculi abia născuţi. Muşcau gonadele fragede, apoi le scuipau într-o găleată.

– De ce faceţi asta? întrebă el.

Craig îi rânji cu gura însângerată.

– Trebuie să le tăiem boaşele, nu putem să lăsăm atâţia berbeci.

– De ce n-o faceţi cu cuţitul?

– Aşa am făcut tot timpul. Merge repede şi pe miei îl doare cel mai puţin.

Rob îşi luă scalpelul de oţel fin şi în curând păstorii recunoscură bombănind că şi modul lui de lucru era eficient. Nu le spuse că se antrenase pe oameni, încercând să-i cruţe de durere pe viitorii eunuci.

Văzu că păstorii erau spirite independente, fiecare având calităţi aparte.

– Nu mă mir că m-ai vrut pe mine, îi spuse mai târziu lui Mary. Toţi ceilalţi bărbaţi din ţara asta blestemată îţi sunt rude.

Ea îi zâmbi obosită, fiindcă jupuise toată ziua. Camera duhnea a oaie, a sânge şi a carne şi mirosurile grele îi aduceau aminte de maristan şi de spitalul de campanie din India.

– Acum, că am venit, poţi să eliberezi un alt păstor.

Zâmbetul îi pieri:

– Taci, îi spuse. Eşti nebun?

Îl luă de mână şi-l duse spre o clădire de piatră, cu trei camere proaspăt văruite. Una era biroul. Alta era copia sălii de consultaţii din Ispahan, cu mese şi dulapuri. Iar în cea de-a treia erau puse bănci de lemn, unde bolnavii urmau să aştepte să fie văzuţi de doctor.

Începu să înveţe mai mult despre oamenii din jur. Ostric era muzicantul. Un cuţit de jupuit îi alunecase din mână şi-i tăiase braţul, iar Rob îi

opri sângele şi-l bandajă.

– O să mai pot cânta? întrebă Ostric neliniştit. Pe mâna asta ţin greutatea cimpoiului.

– Peste câteva zile o să-ţi treacă, îl asigură Rob.

Peste puţin, trecând prin sala folosită pentru curăţatul şi tăbăcitul pieilor, îl văzu pe Malcolm, bătrânul tată al lui Craig Cullen, vărul lui Mary. Văzu că avea degetele chircite şi umflate şi unghiile încovoiate.

– Tuşeşti rău, de multă vreme şi faci şi febră, îi spuse el bătrânului.

– Cine ţi-a spus? întrebă Malcolm Cullen.

Erau degetele pe care Ibn Sina le numea „hipocratice”, care trădau o boală de plămâni.

– Pot să văd după mâinile dumitale şi degetele de la picioare le ai la fel, nu-i aşa?

Bătrânul dădu din cap.

– Mă poţi ajuta cu ceva?

– Nu ştiu.

Îşi puse urechea pe pieptul lui şi auzi sunete ca ale vinului când fermentează.

– Eşti plin de lichid. Vino la mine într-o dimineaţă. O să-ţi fac o găurică între două coaste şi-o să trag apa, puţin câte puţin. Pe urmă o să-ţi dau un regim şi nişte plante fumigante ca să te usuci.

În seara aceea, Mary îi zâmbi:

– Cum l-ai vrăjit pe bătrânul Malcolm? Le spune tuturor că eşti un mare vindecător.

– Încă n-am făcut nimic ca să-l vindec.

A doua zi, nu veni nimeni la cabinetul lui, nici măcar Malcolm; şi nici în ziua următoare. I se plânse lui Mary, care clătină din cap:

– N-o să vină nimeni până ce nu terminăm cu mieii.

Avea dreptate. Timp de zece zile nu se arătă nimeni. Apoi urmă perioada dintre jupuit şi tuns şi când deschise uşa sălii de aşteptare, băncile erau pline de oameni şi bătrânul Malcolm îi dădu bună ziua.

După asta, veniră regulat şi din văile apropiate, căci se dusese vestea că bărbatul lui Mary Cullen vindeca oamenii. Nu avuseseră până atunci niciun doctor în Kilmarnock şi recunoscu în sinea lui că aveau să treacă ani până să-i dezveţe de metodele cu care se doftoriceau singuri. În plus îi aduceau şi animale bolnave şi nu se sfiau să-l ducă în grajdurile lor. Învăţă să le lecuiască şi, când avu ocazia, disecă oi şi vaci şi observă că alcătuirea lor internă nu semăna deloc cu a porcului sau a omului.

În întunericul camerei lor, ţinând-o în braţe, încercă să-i mulţumească pentru dispensar; oamenii îi spuseseră că fusese primul lucru pe care-l făcuse Mary când ajunsese la Kilmarnock.

Ea se lipi de el:

– Cât ai rămâne lângă mine dacă nu te-aş lăsa să-ţi faci munca ta, hakim?

Dar n-o spuse cu amărăciune şi-l sărută imediat, nelăsându-l să răspundă.

80
O promisiune onorată

Rob îşi luă băieţii cu el la cules de ierburi de leac, apoi le uscară şi le pisară împreună. Stătea cu ei şi-i învăţa, arătându-le frunzele şi florile. Le explică la ce era bună fiecare – la febră, dureri de cap, guturai, crampe la stomac, oase înţepenite sau lipsă de somn.

Craig Cullen ştia să meşterească obiecte din lemn şi-i făcu nişte cutii de lemn acoperite, în care să-şi poată păstra ierburile. Cutiile erau ornate cu nimfe, spiriduşi şi animale sălbatice, cioplite cu iscusinţă. Văzându-le, Rob desenă şi el piesele necesare jocului de şah.

– Ai putea să le faci din lemn?

Craig îl privi nedumerit:

– De ce să nu pot?

Rob îi desenă şi tabla cu pătrate. Fără să aibă nevoie de îndrumări, Craig sculptă totul, aşa că el şi Mary îşi putură petrece timpul liber jucând şah.

Rob era hotărât să înveţe limba locului. Mary nu avea cărţi, dar începu să-l înveţe chiar ea, luând-o de la cele optsprezece litere ale alfabetului. Având experienţa învăţării limbilor străine, munci cu sârguinţă toată vara şi toamna şi la începutul iernii încerca să rostească propoziţii scurte în scoţiană, spre amuzamentul păstorilor şi al fiilor lui.

Aşa cum presupusese, iarna se dovedi aspră în locurile acelea. Gerul se lăsă înainte de întâmpinarea Domnului. După aceea veni sezonul bun de vânătoare, căci zăpada groasă le permitea să urmărească lupii şi pisicile sălbatice care ameninţau oile. Serile, oamenii se adunau în sala

fermei celei mari, la foc. Craig venea cu ceva de meşterit, alţii reparau hamuri şi curele sau se îndeletniceau cu alte treburi care puteau fi făcute la căldură, în compania cunoscuţilor. Uneori, Ostric cânta din cimpoi. În Kilmarnock se fabrica un postav de lână extraordinar, din lâna cenuşie a celor mai bune oi, vopsită cu licheni de stâncă. Ţeseau în familiile lor, dar se adunau la foc pentru a dărăci şi a toarce lâna. Apoi udau postavul cu apă cu săpun şi-l treceau dintr-o mână în alta, frecându-l cu putere. Toate femeile cântau şi vocile lor pe fondul cimpoiului lui Orie alcătuiau pentru Rob o muzică ciudată şi impresionantă.

Cea mai apropiată capelă se afla la trei ore de călărit şi Rob crezu că avea să reuşească să evite preoţii, dar într-o zi, în cea de-a doua primăvară petrecută de el în Kilmarnock, în curte intră un omuleţ durduliu, cu un zâmbet obosit.

– Părintele Domhnall! A venit părintele Domhnall! strigă Mary, repezindu-se în întâmpinarea lui.

Cu toţii se adunară bucuroşi în jurul lui. El le adresă fiecăruia câte un cuvânt de mângâiere, o întrebare, un zâmbet, ca un stăpân bun slugilor lui, gândi Rob cu acreală.

Apoi se uită la Rob:

– Deci tu eşti bărbatul lui Mary Cullen.

– Da.

– Eşti pescar?

Întrebarea îl descumpăni:

– Pescuiesc păstrăvi.

– Aşa mă gândeam. Te-aş lua mâine la pescuit de somoni, spuse el, iar Rob se învoi.

A doua zi, porniră amândoi către râul mic şi năvalnic. Domhnall adusese două undiţe prea mari şi prea grele, cu cârlige ascunse în mijlocul momelii îmbietoare:

– Ca nişte oameni pe care-i cunosc eu, observă Rob, iar preotul îl privi curios.

Domhnall îi arătă cum să arunce momeala şi cum să mişte pluta, imitând rotirile unui peşte mic. La început nu avură succes, dar lui Rob nu-i păsa şi se lăsă legănat de vuietul apei. Soarele se înălţase pe cer. Sus, în văzduh, plutea un vultur şi auzi în apropiere ţipătul unei potârnichi.

Peştele trase momeala, plescăind din coadă. Apoi începu să înoate în susul apei.

– Du-te după el, altfel rupe aţa sau sfâşie cârligul! strigă Domhnall.

Rob fugea deja prin albie, târât de forţa somonului. Înainte ca peştele să-şi consume rezerva de putere, aproape îl învinse, prăvălindu-l în apa rece ca gheaţa, printre pietre şi bulboane. Îl purta contra curentului. Domhnall îi strigă îndrumări până când prinse ceva la undiţa lui şi fu nevoit să sară şi el în râu.

Rob se lupta să ţină peştele în mijlocul apei, ca să-l obosească. În cele din urmă, păru să-l ţină sub control, deşi atârna periculos de greu la capătul cârligului. Îl târî în apa mică de la mal. Peştele se zbătea slab şi cu un ultim efort, rupse cârligul, ieşind sfâşiat din el. Rob îl privi împietrit alături de el, în timp ce sângele întunecat îi ţâşnea prin branhii, apoi peştele alunecă spre apa adâncă şi fu pierdut pentru el.

Rămase tremurând dezgustat, căci spuma sângerie îi spunea că ucisese peştele, apoi îl irosise.

Porni mai mult din instinct în josul apei, până văzu în undă o pată argintie. Îl mai pierdu de două ori până când somonul, încă viu, fu oprit din alunecare de un bolovan din râu.

Fu nevoit să se scufunde în apa îngheţată, să-l ia în braţe şi să-l care la mal, unde-i sfârşi agonia cu o piatră. Cântărea peste douăsprezece kilograme.

Domhnall îşi aducea şi el la mal peştele, care nu era atât de mare.

– Al tău ajunge pentru toţi, nu-i aşa?

Rob dădu din cap şi Domhnall îşi aruncă peştele înapoi în râu. Aripioarele somonului plutiră la început inerte în curent, apoi branhiile începură să-i pulseze şi licărul vieţii îi fulgeră spinarea argintie. Când peştele începuse să înoate şi le dispăru din vedere, Rob ştiu că preotul avea să-i fie prieten.

Îşi scoaseră hainele ude şi le întinseră pe o piatră încălzită de soare, aşezându-se şi ei alături.

– Nu e aşa uşor ca la păstrăvi, oftă Domhnall.

– E ca şi cum întâi ai culege o floare, apoi ai tăia un copac, admise Rob.

Era zgâriat şi lovit pe picioare din cauza căzăturilor din râu.

Îşi zâmbiră deschis.

Domhnall îşi scărpină burtica albă ca a unui peşte, apoi se afundă în gânduri. Rob se aşteptase să-i pună întrebări, dar îşi dădu seama că preotul făcea parte dintre oamenii care ascultau cu atenţie şi cântăreau cu răbdare mişcările partenerului, calităţi care l-ar fi făcut un jucător de şah redutabil, dacă ar fi ştiut jocul.

– Eu şi Mary nu ne-am căsătorit la biserică. Ştiaţi?

– Auzisem ceva.

– În toţi anii ăştia, am fost cununaţi cu adevărat, dar ne-am jurat singuri.

Domhnall mormăi.

Îi spuse preotului povestea lor. Nu încercă să minimalizeze acuzaţiile care i se aduseseră la Londra.

– Mi-ar place să ne căsătoriţi, dar vă previn că probabil am fost excomunicat.

Reflectară amândoi, tolăniţi la soare.

– Dacă episcopul auxiliar de Worcester a avut putere, a ocolit acest lucru, spuse Domhnall. Un om atât de ambiţios preferă să uite că are un frate decât să-l supună unui scandal bisericesc.

– Dar dacă nu m-a putut acoperi? întrebă Rob.

– Ai vreo dovadă sigură că eşti excomunicat? se încruntă preotul.

– Nu, dar e posibil.

– Posibil? Eu nu-mi conduc parohia după temerile tale. Omule, omule, ce au de-a face aceste temeri cu Christos? Eu m-am născut în Prestwick. De când am fost hirotonisit, mă aflu aici şi sper să mor tot aici. În afară de tine, n-am mai întâlnit pe nimeni din Londra sau din Worcester. N-am primit niciodată vreo epistolă de la episcopi. Crezi că Dumnezeu nu doreşte ca voi patru să deveniţi o familie după legea creştină?

Rob îi zâmbi şi clătină din cap.

Fiii lor aveau să-şi amintească nunta părinţilor lor, ca s-o poată povesti nepoţilor mai târziu. Slujba fu restrânsă şi paşnică. Mary purta o rochie uşoară, argintie, cu o broşă de argint şi o curea de piele argintată. Era o mireasă stăpânită, dar ochii îi străluceau când părintele Domhnall declară că în ochii lui Dumnezeu, ea şi copiii erau uniţi pentru totdeauna cu Robert Jeremy Cole.

După aceea, Mary le trimise invitaţii tuturor rudelor, chemându-le să-l cunoască pe soţul ei.

În ziua stabilită, familiile MacPhee veniră din apus iar Tedder de dincolo de marele râu. Veniră cu daruri, vânat, băutură, plăcintă cu carne şi prăjituri cu fructe. La ferma lor, ţepuşele se roteau cu boi, oi şi miei, şi nenumărate păsări se frigeau în jar. Mary se alătură femeilor care cântau în sunetul harpelor, viorilor cimpoiului şi trompetelor.

După-masă se desfăşurară întreceri sportive şi Rob îi cunoscu pe bărbaţii din familie. Unii îl plăcură imediat, alţii nu. Încercă să nu se uite prea fix la verii soţiei lui, care erau numeroşi. Mulţi se îmbătară şi încercară să-l atragă şi pe mire să bea cu ei. El toastă pentru Mary, copii şi neamuri, apoi glumi, zâmbi şi rămase treaz.

Seara, când petrecerea era în toi, porni prin

curte, depăşind casa şi ţarcurile. Era o noapte frumoasă, răcoroasă şi înstelată. Simţea mirosul fripturii, auzea îndepărtat vocile oamenilor, suprapunându-se peste rumegatul oilor şi mergând prin adierea blândă a vântului, i se părea că simte cum îi răsar sub tălpi rădăcinile înfipte adânc în pământul devenit al lui.

81
Un cerc închis

Felul cum o femeie poate înflori a doua oară este misterios şi minunat. După cinci ani, Mary rămase din nou însărcinată, imediat după nunta lor. Era grijulie, cerând mai des ajutorul bărbaţilor pentru muncile grele. Cei doi fii se ţineau după ea, ajutând-o după puterile lor. Era uşor de văzut care dintre băieţi avea să fie păstorul; şi Rob J. muncea uneori cu plăcere, dar Tam era întotdeauna nerăbdător să dea de mâncare mieilor sau să ajute la tuns. Mai avea şi alte calităţi; văzând contururile pe care le scrijelea cu un băţ în pământ, tatăl lui îi dădu o tăbliţă din lemn de pin şi un cărbune şi-l învăţă să deseneze. Şi nu fu nevoie să-l instruiască să nu ocolească defectele modelelor din natură.

Pe peretele de lângă patul lui atârna carpeta cu stema samanidă şi toţi ştiau că e darul lui de la un prieten de familie din Persia. Mary şi Rob nu avură de înfruntat decât o dată adevărul pe care se străduiseră să şi-l înăbuşe în minte. Văzându-l alergând după o oaie rătăcită, Rob înţelese că nu l-ar fi ajutat cu nimic să ştie că are în altă ţară o armată de fraţi străini.

– N-o să-i spunem niciodată.

– E al tău, spuse ea.

Se întoarse şi-l luă în braţe, lipindu-şi de el pântecul de unde avea să se nască Jura Agnes, unica lor fiică.

Rob învăţă limba scoţienilor. Părintele Domhnall îi împrumută o Biblie scrisă de nişte călugări irlandezi şi învăţă după ea scoţiana, aşa cum învăţase persana după Coran.

Îşi agăţă „Omul transparent” şi „Femeia

însărcinată” şi începu să le dea băieţilor lecţii de anatomie şi să le răspundă la întrebări. Adesea, când era chemat la un bolnav sau la un animal, lua unul dintre copii sau pe amândoi cu el. Într-o zi, îl luă pe Rob J. cu el la căsuţa lui Ostric, unde soţia acestuia, Ardis, zăcea pe moarte.

Băiatul îl privi cum prepara o băutură, apoi luă din mâna lui o batistă umezită.

– Spal-o pe faţă, îi spuse tatăl.

Rob J. o făcu blând, având grijă să nu-i rănească buzele crăpate. La sfârşit, Ardis bâjbâi după mâinile copilului şi le luă în ale ei.

Rob văzu zâmbetul lui transformându-se în uimire. Băiatul păli şi lăsă jos mâinile bolnavei.

– E în regulă, spuse el, luându-l pe Rob J. pe după umerii micuţi. Nu-i nimic.

Avea numai şapte ani. Cu doi ani mai mic decât fusese el. Ştiu că cercul vieţii lui se închisese.

O mângâie şi o îngriji pe Ardis. Când ieşiră afară, luă mâinile lui Rob J. pentru ca băiatul să se liniştească, simţind vitalitatea tatălui lui. Îl privi în ochi:

– Ceea ce ai simţit la Ardis şi viaţa pe care o simţi în mine… este un dar de la Atotputernicul. Un dar bun. Să nu te temi de el. Şi nu încerca să-l înţelegi acum. O să ai timp să-l înţelegi. Să nu-ţi fie frică.

Obrajii copilului îşi recăpătară culoarea:

– Da, tăticule.

Îşi puse băiatul în şa şi încălecă în spatele lui, ducându-l acasă.

Ardis muri după opt zile. Luni de zile după aceea, Rob J. nu mai călcă pe la dispensar şi nu-l mai însoţi pe tatăl lui la bolnavi. Rob nu-l îndemnă. Simţea că pornirea de a se implica în suferinţa umană trebuie să vină din partea lui, chiar dacă era doar un copil.

Rob J. încercă să aibă grijă de turme, cu Tam. Apoi se apucă de cules ierburi şi stătea toată ziua pe dealuri. Era nedumerit. Dar avea încredere

deplină în tatăl lui şi veni şi ziua când alergă după el:

– Tăticule, pot veni cu tine? Să am grijă de cal?

Rob dădu din cap şi-l urcă în şa.

În curând Rob J. începu să vină la dispensar şi la nouă ani, îl rugă pe tatăl lui să-l ia ucenic.

În anul următor naşterii fetiţei, Mary avu un al treilea fiu, pe Nathanael Robertsson, Apoi născu un alt copil, care muri imediat şi fu botezat Carrik Lyon Cole înainte de înmormântare. După alte două sarcini pierdute, Mary nu mai rămase grea, deşi era încă la vârsta când ar fi putut avea copii. Ştia că o durea, pentru că dorise să-i dăruiască mulţi copii, dar îi părea bine văzând-o cum, încetul cu încetul, îşi recapătă puterile.

Într-o zi, când fiul lor cel mai mic avea cinci ani, în Kilmarnock poposi un om în caftan negru, cu pălărie de piele, ducând de frâu un catâr împovărat.

– Pace ţie, îi spuse Rob în idiş, iar evreul rămase cu gura căscată, apoi răspunse:

– Şi ţie, pace.

Era un om musculos, cu barba stufoasă, castanie, pielea arsă de soare şi cute de epuizare în colţurile gurii şi ale ochilor. Îl chema Dan ben Gamliel din Rouen şi se afla foarte departe de casă.

Rob îi hrăni animalele, îi dădu apă să se spele şi-i puse în faţă bucate îngăduite. Descoperi că uitase limba, dar îşi aminti cum se binecuvântau pâinea şi vinul.

– Sunteţi evrei? întrebă mirat Dan ben Gamliel.

– Nu, creştini.

– Atunci, de ce faceţi asta?

– Avem o datorie mare, spuse Rob.

Copiii lui se uitau uluiţi la străinul acela ciudat, ascultând cum tatăl lor rostea binecuvântarea într-o limbă necunoscută.

– Poate, după masă, vii cu mine în birou,

propuse Rob însufleţit de un entuziasm de mult uitat. Să stăm împreună şi să cugetăm asupra poruncilor.

– Îmi pare rău, nu pot, bolborosi Dan ben Gamliel pălind. Eu nu sunt un învăţat.

Ascunzându-şi dezamăgirea, Rob îi dădu un loc bun de dormit, aşa cum i s-ar fi dat într-un sat evreiesc.

A doua zi, se sculă devreme. Îşi găsi şalul de rugăciune şi filacteriile aduse din Persia şi se duse să i se alăture lui Dan ben Gamliel la rugăciunea de dimineaţă.

Evreul îl privi uluit înfăşurându-şi curelele în forma literelor din numele Celui Nedesluşit şi-i ascultă rugăciunile.

– Ştiu ce eşti, spuse el cu greutate. Un evreu apostat. Un om care i-a întors spatele lui Dumnezeu şi nouă şi s-a dăruit altui neam.

– Nu este aşa, îi spuse Rob, cu părere de rău că-i tulburase rugăciunea. După ce termini, îţi voi explica.

Dar când se întoarse să-l cheme la masă, Dan ben Gamliel plecase. Îşi luase calul şi catârul cu bocceaua cu mărfuri şi fugise mai degrabă decât să înfrunte pericolul unui apostat.

Fu ultimul evreu pe care-l văzu Rob; nu mai avu niciodată ocazia să vorbească idiş.

Simţea că-i dispar din minte şi cunoştinţele de persană şi într-o dimineaţă se hotărî să traducă în engleză *Canonul* ca să nu uite cuvintele şi să poată consulta cartea prinţului doctorilor. Îi luă un timp înspăimântător de lung. Îşi spunea mereu că Ibn Sina nu avusese nevoie, ca s-o scrie, de timpul necesar lui Robert Cole doar ca s-o traducă!

Uneori îi părea rău că nu ajunsese la capăt cu studiul poruncilor. Se gândea adesea la Jesse ben Benjamin, dar se împăcă până la urmă cu trecutul – era greu să fii evreu! – şi ajunse să nu mai pomenească de timpurile acelea. Doar copiilor le

mai povestea. Când se întrecură la fugă, pe dealuri, de sărbătoarea sfântului Columb, le spuse povestea minunatului alergător Karim, care câştigase un chatir. I se întâmpla când era prins de câte o muncă de fiecare zi, curăţindu-şi penele de scris, tăind lemne sau strângând zăpada, să simtă în nări mirosul deşertului noaptea, s-o vadă în gând pe Fara Askari aprinzând lumânările de Sabat, să audă trâmbiţatul furios al unui elefant de luptă sau să aibă senzaţia de zbor provocată de goana pe cămilă. Toate erau însă uitate, i se păreau ca o poveste depănată iarna lângă focul din Kilmarnock, ţinutul acesta care devenise viaţa lui.

Copiii lui creşteau şi se schimbau, soţia i se înfrumuseţa cu vârsta. Anotimpurile treceau. Singurul lucru care nu-l părăsea şi nu se transforma era sensibilitatea de vindecător. Chemat noaptea la patul bolnavilor sau intrând dimineaţa în dispensarul aglomerat, le simţea întotdeauna suferinţa. Se grăbea să se arunce în lupta cu boala. Şi îl încerca mereu, ca în prima zi petrecută la maristan, recunoştinţa plină de veneraţie că era un ales, că mâna Domnului îl alesese ca să-L slujească tocmai pe el, băiatul Bărbierului.

Note

Doctorul conţine două personaje care au existat în realitate, Ibn Sina şi Al-Juzjani. A existat un şah pe nume Alā-al-Dawla, dar nu s-au păstrat date despre el, iar personajul este compus din portretele mai multor şahi.

Maristanul a fost reconstituit după descrierile spitalului medieval Azudi, din Bagdad.

Multe dintre faptele şi farmecul secolului al unsprezecelea sunt pierdute pentru totdeauna. În locurile unde nu existau informaţii istorice, n-am ezitat să-mi folosesc imaginaţia; aceasta este o ficţiune, nu relatarea unor fapte reale. Greşelile, mari sau mici, făcute în încercarea de a recrea atmosfera acelui spaţiu şi timp, îmi aparţin. Totuşi, acest roman n-ar fi existat fără ajutorul unor biblioteci şi persoane.

Sunt recunoscător pentru permisul de liberă intrare în bibliotecile Universităţii din Massachusetts şi pentru împrumuturile de la alte biblioteci, făcute prin bunăvoinţa Edlei Holrn.

Biblioteca Lamar Soutter a Centrului Medical din Worcester al Universităţii din Massachusetts mi-a fost de mare folos pentru cărţile de medicină şi istoria medicinei.

De asemenea, fiind numit „specialist” prin amabilitatea conducerii de la Smith College, am avut acces la bibliotecile William Allan Neilson şi Werner Josten, unde am găsit detalii preţioase despre costumele epocii.

Barbara Zalenski, bibliotecară la biblioteca Belding Memorial din Ashfield, Massachusetts, nu m-a refuzat niciodată, oricât de mult ar fi trebuit să caute cărţile pe care i le ceream.

Kathleen M. Johnson, referentă la biblioteca Baker a colegiului Harvard, mi-a trimis materiale

despre istoria banilor în Evul Mediu.

De asemenea, aş dori să mulţumesc bibliotecarilor şi bibliotecilor de la Amherst College, Mount Holyoke College, Brandeis University, Clark University, a facultăţilor de medicină de la Harvard, bibliotecii publice din Boston şi consorţiului bibliotecar Boston.

Au comparat anatomia umană şi cea a porcului pentru mine Richard M. Jakowski, fiziopatolog veterinar din Tufts – New England Veterinary Medical Center şi Susan L. Carpenter, cercetătoare la laboratoarele Institutului Naţional al Sănătăţii din Hamilton, Montana.

Timp de mai mulţi ani, rabinul Louis A. Rieser din Greenfield, Massachusetts, a răspuns întrebărilor mele despre iudaism.

Rabinul Philip Kaplan al sinagogilor reunite din Boston mi-a explicat detaliile ritualului tăierii vitelor.

Facultatea de geografie de la Clark University mi-a furnizat hărţi şi informaţii despre lumea secolului al 11-lea.

Departamentul de limbi clasice al colegiului Holy Cross din Worcester, Massachusetts, m-a ajutat la traducerile din limba latină.

Robert Ruhloff, fierar din Ashfield, Massachusetts, mi-a povestit despre oţelul din India şi mi-a arătat revista fierarilor.

Guvernatorul Phelps din Ashfield mi-a povestit despre pescuitul de somon în Scoţia.

Am fost încurajat de Patricia Schartle Myrer, fosta mea agentă literară (acum la pensie) şi de actualul meu agent, Eugene Winick, de la McIntosh şi Otis, Inc. La sugestia lui Pal Myrer, am continuat povestea destinului unei generaţii de doctori, cu o nouă carte, la care lucrez în prezent.

Editura mea, Herman Gollob fiind reprezentantul ei ideal, m-a ajutat mult să fac din publicarea acestei cărţi o experienţă plină de semnificaţii.

Lise Gordon mi-a editat manuscrisul şi m-a încurajat cu dragoste, alături de Jamie Gordon, Vincent Rico, Michael Gordon şi Wendi Gordon.

Şi, ca întotdeauna, Lorraine Gordon m-a criticat cu înţelepciune, căldură şi dragostea pentru care-i sunt atât de recunoscător.

Ashfield, Massachusetts
26 Decembrie, 1985

[1] *Odihnească-se* – lat.
[2] În limba engleză, *cross* înseamnă şi „cruce”, şi „a traversa”.

Table of Contents